

РОБЕРТ
ГАЛБРЕЙТ

Бестселер №1

**КАР'ЄРА
ЛИХОДІЯ**

Ви не зможете
заснути всю ніч.

«Обзервер»

Annotation

Перед читачами третя частина циклу про приватного детектива Кормарона Страйка і його помічниці Робін Еллакотт, написана письменницею Джоан Роулінг під псевдонімом Роберта Гелбрейта.

Таємничу посилку доставляють в офіс детективного агентства. Відкривши її Робін жахається, всередині знаходиться частина тіла. У Корморана Страйка є кілька підозрюваних, але проблема в тому, що він не впевнений хто саме винен, тому що кожен з передбачуваних злочинців здатний на подібну жорстокість.

Поліція приділяє увагу лише одному підозрюваному, вони впевнені в його винності. Але Кормарон Страйк впевнений лише в тому, що вбивця хтось інший. Він і Робін намагаються самостійно докопатися до істини. Пошук відповідей заводить їх у найтемніші куточки злочинного світу, поставивши їх життя під загрозу

-
- [Blue Oyster Cult, "Career of Evil" Lyrics by Patti Smith*](#)
 - [1](#)
 - [2](#)
 - [3](#)
 - [4](#)
 - [5](#)
 - [6](#)
 - [7](#)
 - [8](#)
 - [9](#)
 - [10](#)
 - [11](#)
 - [12](#)
 - [13](#)

- [14](#)
- [15](#)
- [16](#)
- [17](#)
- [18](#)
- [19](#)
- [20](#)
 - [21](#)
 - [22](#)
 - [23](#)
 - [24](#)
 - [25](#)
 - [26](#)
 - [27](#)
 - [28](#)
 - [29](#)
- [30](#)
 - [31](#)
 - [32](#)
 - [33](#)
 - [34](#)
 - [35](#)
 - [36](#)
 - [37](#)
 - [38](#)
 - [39](#)
- [40](#)
 - [41](#)
 - [42](#)
 - [43](#)
 - [44](#)
 - [45](#)
 - [46](#)
 - [47](#)
 - [48](#)
 - [49](#)

- [50](#)
 - [51](#)
 - [52](#)
 - [53](#)
 - [54](#)
 - [55](#)
 - [56](#)
 - [57](#)
 - [58](#)
 - [59](#)
- [60](#)
 - [61](#)
 - [62](#)
- [Подяки](#)
- [notes](#)
 - [1](#)
 - [2](#)
 - [3](#)
 - [4](#)
 - [5](#)
 - [6](#)
 - [7](#)
 - [8](#)
 - [9](#)
 - [10](#)
 - [11](#)
 - [12](#)
 - [13](#)
 - [14](#)
 - [15](#)
 - [16](#)
 - [17](#)
 - [18](#)
 - [19](#)
 - [20](#)
 - [21](#)

- [22](#)
- [23](#)
- [24](#)
- [25](#)
- [26](#)
- [27](#)
- [28](#)
- [29](#)
- [30](#)
- [31](#)
- [32](#)
- [33](#)
- [34](#)
- [35](#)
- [36](#)
- [37](#)
- [38](#)
- [39](#)
- [40](#)
- [41](#)
- [42](#)
- [43](#)
- [44](#)
- [45](#)
- [46](#)
- [47](#)
- [48](#)
- [49](#)
- [50](#)
- [51](#)
- [52](#)

*Шону та Метью Гаррісам
Робіть з цією присвятою що схочете, тільки нізащо — нізащо
— не чіпайте свої брови*

I choose to steal what you choose to show And you know I will
not apologize— You're mine for the taking.
I'm making a career of evil...

***Blue Oyster Cult, "Career of Evil"
Lyrics by Patti Smith****

*Я заберу все, що ти не сховав, // Не чекай — я не скажу
«пробач»: // Ти — мій, // А я лиходій, // Це моя лиходійська
кар'єра... («Блу ойсте калт», «Кар'єра лиходія», слова Патті
Сміт).— Тут і далі прим. пер.*

2011**This Ain't the Summer of Love (Це не літо кохання)**

Всю кров змити не вдалося. Під нігтем на середньому пальці лівої руки лишилася темна смуга — ніби дужка. Чоловік почав вибирати кров з-під нігтя, хоч не мав нічого проти цього видовища; то була згадка про вчорашні радощі. Десь хвилину подлубавшись і не отримавши результату, він поклав палець у рот і посмоктав. Залізний присмак нагадав про запах крові, що потоком лилася на кахлі підлоги, плямувала стіни, просочила йому джинси, а персикові рушники — сухі, пухнасті, акуратні — перетворила на криваве ганчір'я. Цього ранку всі барви сяяли яскравіш, а світ здавався кращим.

Чоловік відчував безтурботну піднесеність, ніби всотав свою жертву, ніби життя її перелилося в нього. Вбивши, отримуєш владу: володієш, як під час сексу і близько не вийде. Навіть знаття того, який жертва має вигляд у мить смерті,— то інтимність, якої не сягнути двом живим тілам.

З тремом збудження чоловік думав про те, що ніхто не знає ані про вже скоєне ним, ані про те, що він зробить далі. Щасливий та умиротворений, він смоктав палець, притулившись до теплої стіни під квітневим сонечком і втупивши погляд у будинок навпроти.

Будинок був не дуже ошатний. Звичайнісінький, власне. Проте затишніший, ніж крихітна квартирка, де лежав у чорних мішках цупкий від учорашньої крові одяг, що чекав на спалення, і де виблискували сховані під кухонною раковиною ножі, вичищені з хлоркою.

Будинок мав невеликий палісадник і чорне поруччя на ганку; газон слід би підстригти. Двійко білих вхідних дверей одна біля одної: триповерхову будівлю було поділено на верхні й

нижні квартири. На першому поверсі мешкає дівчина на ім'я Робін Еллакотт. Чоловік завдав собі труда дізнатися, як її звати, хоча сам подумки казав на неї просто «Секретарка». От щойно вона промайнула за вікном: легко впізнати за яким волоссям.

Спостерігати за Секретаркою було окремим задоволенням. Чоловік мав кілька вільних годин, тож вирішив піти сюди й подивитися на неї. Сьогодні мав вихідний — вчора був славний день, і завтра буде славний; вже скоєне давало відчуття задоволеності, заплановане захоплювало передчуттям.

Раптом відчинилися двері праворуч, і Секретарка вийшла — з якимсь хлопом.

Спираючись на нагріту сонцем стіну, чоловік задивився на вулицю — не на пару, — ніби виглядав друга. Пара не звернула на нього жодної уваги. Разом вони попростували вулицею. Давши їм трохи фори, чоловік вирушив слідом.

На Секретарці були джинси, легка куртка і черевики без підборів. Довге хвилясте волосся під сонцем стало трохи рудуватим. Пара поводитися якимось стримано, не розмовляла одне з одним.

Чоловік умів розкусити людей. Дівчину, яка вчора померла серед просочених кров'ю персикових рушників, він теж розкусив і причарував.

Він прямував за парою довгою тихою вулицею, сховавши руки в кишенях, усім виглядом показуючи, що йде собі до крамниці. Чорні окуляри не привертали уваги сонячного ранку. Дерева м'яко тріпотіли під весняним вітерцем. У кінці вулиці пара звернула на іншу — широку, гамірну, повну офісів. Великі вікна муніципальної ради Ілінгу сяяли під сонцем.

Тепер соживець Секретарки (чи бойфренд, чи хто він їй там) — вродливий, з квадратною щелепою — заговорив до неї. Вона відповіла коротко, навіть не всміхнулася.

Жіноцтво — дріб'язкове, недобре, нице й малодушне плем'я. Всі вони — вразливі сучки, які чекають, що чоловіки їх розважатимуть. Тільки коли жінки лежать перед тобою мертві й порожні, вони стають чисті, загадкові, навіть чудові. Тоді вони цілковито твої — не можуть сперечатися, боротися, тікати — і

можна робити з ними що хочеш. Тіло тієї, з якої він учора спустив кров, було важке, кволе: лялька в натуральну величину, його іграшка.

Чоловік ішов за Секретаркою та її хлопцем людним торгівельним центром «Аркадія»; плив слідом, ніби привид бога. Чи бачили його взагалі всі ці люди, що ходили по крамницях суботньої днини, чи він — двічі живий — преобразився, отримав дар невидимості?

Пара дійшла до автобусної зупинки. Чоловік повештався поблизу, позазірав у індійську забігайлівку, роздивився фрукти у зеленяра, тоді картонні маски принца Вільяма й Кейт Міддлтон у газетному кіоску, насправді стежачи за віддзеркаленням пари у склі.

Сідали на автобус номер 83. Чоловік мав небагацько грошей, але так уже приємно було спостерігати за Секретаркою — хотілося ще. Заходячи слідом за парою в автобус, він почув, як бойфренд каже щось про станцію «Вемблі-Сентрал». Чоловік купив квиток і слідом за парою зайшов.

Пара сіла разом у передній частині автобуса. Чоловік сів поруч, посунувши пакети непривітної жіночки. Час до часу розмова пари підносилася над голосами інших пасажирів. Коли Секретарка не говорила, то неусміхнено дивилася у вікно. Було видно, що їй не хочеться їхати туди, куди вони там їдуть з бойфрендом. Коли Секретарка прибирала з обличчя пасмо волосся, у неї на пальці блимнула заручна каблучка. Отже, заміж виходить... гадає, що вийде. Чоловік сховав усмішку в комірці куртки.

Крізь брудні вікна автобуса струменіло тепле проміння полудневого сонця. Зайшла компанія якихсь хлопів, повсідалася на вільні місця. На кількох були червоно-чорні сорочки для регбі.

І сяйво дня ніби змерхло. Ці сорочки, ці зірки й півмісяці на них асоціювалися з речами, яких чоловік не любив. Вони нагадували про часи, коли він ще не почувався богом. Не хотілося, щоб щасливий день плямували й паплюжили давні погані спогади, але вся піднесеність умить десь зникла. Розсердившись (підліток з компанії регбістів перехопив його

погляд, стривожився, квапливо відвів очі), чоловік підвівся і рушив до виходу.

За поруччя біля дверей трималися батько й маленький син. Гнів ударив чоловікові під дих: він теж повинен був мати сина — досі живого. Він уявив, як хлопчик стоїть поруч, як дивиться на нього, мов на героя... але сина давно немає, і винний у тому виключно такий собі Корморан Страйк.

Чоловік планував помститися Корморану Страйку. Зруйнувати його життя.

Вийшовши на тротуар, він звів очі на автобус. Востаннє промайнула золота голівка Секретарки. Менш ніж за добу буде нова зустріч. Думка про це допомогла чоловіку опанувати гнів, що охопив його від вигляду форми «Сарацинів». Автобус поїхав собі, а чоловік рушив у зворотному напрямі, втішаючи себе.

План пречудовий. Ніхто нічого не знає. Ніхто нічого не підозрює. А ще вдома в холодильнику на нього чекає дещо особливе.

A rock through a window never comes with a kiss.

Blue Oyster Cult, "Madness to the Method"^[1]

Робін Еллакотт мала двадцять шість років і вже рік була заручена. Весілля мало відбутися три місяці тому, але через наглу смерть майбутньої свекрухи церемонію довелося відкласти. За три місяці, що минули з часу запланованого, але не зіграного весілля сталося багато чого. Чи ладнали б вони з Метью краще, якби обмінялися обітницями? Чи сварилися б менше, якби під сапфіровою заручною каблучкою (що стала наче завелика для пальця Робін) виблискувала б золота смужка обручки?

Пробираючись понеділковим ранком крізь хаос дорожніх робіт на Тоттенгем-Корт-роуд, Робін подумки проживала вчорашню сварку. Зерно розладу було посіяно ще до того, як вони з Метью пішли на регбі. Здається, сварки трапляються після кожної зустрічі з Сарою Шедлок і її бойфрендом Томом, і Робін сказала про це, коли сварка, що назріла ще на матчі, протривала до пізньої ночі.

— То Сара все перекуйовдила, хіба ти не чув? Боже! То вона повсякчас питала й питала про нього, я навіть не збиралася...

Безупинні дорожні роботи на Тоттенгем-Корт-роуд ставали на шляху в Робін, відколи вона почала працювати в детективній агенції на Денмарк-стріт. Настрій ще погіршився, коли вона перечепилася через великий шмат бруківки; Робін мало не впала і лише за кілька кроків відновила рівновагу. Чоловіки в касках і флуоресцентних куртках у розломі посеред дороги відреагували вовчим свистом і брудними коментарями. Робін, уся червона, відкинула з обличчя довгі пасма рудувато-білявого волосся і проігнорувала їх. Думки все поверталися до Сари Шедлок і її настирливих підступних розпитувань про шефа Робін.

— Він такий дивно привабливий, правда ж? Якийсь ніби пошарпаний, але мені таке до вподоби. А не на фото він теж сексуальний? Кремезний чоловік, так?

Робін, яка намагалася відповідати холодно й байдуже, бачила, як Метью зціпив зуби.

— І ви в офісі тільки вдвох? Що, правда? І більше нікого?

«От стерво,— подумала Робін, чия доброзичливість на Сару Шедлок ніколи не поширювалася.— Чудово знала, що робить».

— А це правда, що він має медаль за Афганістан? Правда? Ого, він ще й герой війни!

Робін робила все можливе, щоб заткнути той одноосібний фонтан компліментів на адресу Корморана Страйка, але марно; під кінець матчу Метью вже тримався з нареченою дуже прохолодно. Та попри це незадоволення, він теревенив і жартував із Сарою на зворотному шляху з Вікарредж-роуд, а Том, якого Робін уважала нудним і недоумкуватим, сміявся, не помічаючи жодного підводного каміння.

Пішоходи, що й собі намагалися обійти окопи серед дороги, штовхали Робін. Нарешті вона дісталася протилежного боку вулиці й пройшла під тінню бетонного моноліту «Сентер-Пойнту». І розсердилася, пригадавши, що сказав їй Метью, коли опівночі сварка спалахнула з новою силою.

— От ніяк не можна було не говорити про нього, га? Я все чув, ви з Сарою...

— Я не починала про нього розмови, ти що — не чув? То все вона...

Але Метью почав її передражнювати — голосом, яким імітував усіх жінок, безликим і дурнувтим:

— «Ой, у нього таке гарне волосся...»

— Боже, та це вже параноя! — закричала Робін.— То Сара! І вона говорила про чортову чуприну Жака Бургера на полі, не про Корморана, а я тільки сказала...

— «Не про Корморана»,— паскудно пропищав у відповідь Метью. Звертаючи на Денмарк-стріт, Робін бісилася так само сильно, як і вісім годин тому, коли вибігла зі спальні та вляглася на дивані.

Сара Шедлок, проклята Сара Шедлок, яка вчилася з Метью в університеті й зі шкіри пнулася, щоб розлучити його з Робін,— вона ж бо лишилася тоді в Йоркширі... Якби Робін мала певність, що ніколи більше не побачить Сару, то зраділа б, але Сара прийде на їхнє весілля у липні й, понад сумнів, далі паскудитиме їхній шлюб, а колись ще вигідає, як через Робін просочитися до неї в офіс — якщо, звісно, її інтерес до Страйка справжній, а не просто спосіб посіяти чвари між Робін і Метью...

«Не буду я її знайомити з Кормораном»,— зі злістю подумала Робін, підходячи до кур'єра, який чекав під дверима. В одній руці, обтягнутій рукавичкою, він тримав планшет, у другій — довгастих прямокутний пакунок.

— Це для Еллакотт? — спитала Робін, підійшовши ближче. Вона чекала на одноразові фотоапарати в картонних упаковках кольору слонової кістки — на весілля. Робочий графік став настільки нерегульованим, що простіше було замовляти все до офісу, ніж додому.

Кур'єр кивнув і простягнув їй планшет, не знімаючи мотоциклетного шолома. Робін зітхнула і взяла пакунок — той виявився

значно важчим, ніж вона очікувала; відчуття було таке, ніби всередині совається один великий предмет.

— Дякую,— сказала вона, але кур'єр мовчки відвернувся й сів на свій мотоцикл. Заходячи в будівлю, Робін почула, як він від'їжджає.

Вона рушила нагору лункими металевими сходами, що вилися навколо зламаного ліфта; підбори клацали по металу. Коли відчиняла двері, сяйнуло скло з темними обрисами літер: «К. Б. Страйк, приватний детектив».

Робін навмисно прийшла рано. Справ було дуже багато, і треба було попрацювати з паперами, перш ніж вирушити на стеження за юною російською стриптизеркою. За важкими кроками над головою Робін визначила, що Страйк ще нагорі, у своїй квартирі на поверх вище.

Робін поклала пакунок на стіл, зняла й повісила плащ на гачок біля дверей, поруч повісила сумку; ввімкнула світло,

наповнила й увімкнула електрочайник, тоді потягнулася по ніж для листів на столі. Згадавши, як Метью тупо відмовився вірити, що йшлося про кучеряву гриву регбіста Жака Бурґера, а не про коротку, пружно-жорстку чуприну Страйка, Робін зі злістю вдарила лезом по коробці, розрізала її, розтягнула краї.

Всередині коробки лежала відрізана жіноча нога. Пальці на стопі було підігнуто — інакше б не влізла.

Half-a-hero in a hard-hearted game.

Blue Oyster Cult, "The Marshall Plan"^[2]

Від вереску Робін затрусилася вікна. Вона позадкувала від столу, не зводячи очей з предмета, що безсоромно визирав з коробки. Нога була гладенька, тонка, бліда, і Робін злегка торкнулася її пальцями, коли розкривала пакунок, відчула прохолодно-гумову текстуру шкіри.

Вона тільки зуміла притишити крик, затуливши вуста обома руками, коли скляні двері розчахнулися. Це був Страйк — насуплений, височезний, у розстебнутій сорочці, з-під якої виднілися темні й волохаті, мов у горили, груди.

— Що тут за...

Страйк простежив за нажаханим поглядом Робін і побачив ногу. Робін відчула, як її грубо хапають за плече, а тоді Страйк витягнув її на сходи.

— Як її доставили?

— Кур'єром,— відповіла Робін, дозволяючи вести себе нагору.— На мотоциклі.

— Зажди тут. Я дзвоню в поліцію.

Коли Страйк зачинив її у своїй квартирі, Робін завмерла. Серце шалено калатало, поки вона дослухалася до його кроків — Страйк повертався в офіс. До горла підступив ядучий клубок. Нога. Робін щойно подарували ногу. Вона щойно спокійно занесла до офісу ногу — жіночу ногу в коробці. Чия це нога? І де все інше?

Вона дошкутильгала до найближчого стільця — дешевого, з м'якого пластику й металу — і сіла, досі притискаючи пальці до нечутливих губ. Згадала, що пакунок було виписано на її ім'я.

Страйк у цей час стояв біля офісного вікна, яке виходило на вулицю, і виглядав на Денмарк-стріт того кур'єра, тримаючи біля

вуха мобільний. Коли вийшов до приймальні, щоб оглянути розкритий пакунок на столі, то вже розмовляв з поліцією.

— Нога? — повторив детектив Ерик Вордл на тому кінці лінії.
— Серйозно, нога?

— І мені навіть за розміром не підходить,— відповів Страйк, хоча у присутності Робін так не жартував би. Підіткнута холоша штанів оголювала металевий штир, що був йому за праву гомілку. Страйк якраз одягався, коли почув крик Робін.

Щойно сказавши це, Страйк зрозумів, що нога права, точно як його втрачена кінцівка, і що її відрізано якраз під коліном — саме там, де ампутували його власну ногу. Притискаючи мобільний до вуха, Страйк уважніше придивився до ноги. Його ніздрі заповнив неприємний запах — ніби щойно розмороженої курки. Шкіра — біла: гладенька, бліда, неушкоджена, тільки на не дуже добре поголеній литці зеленуватий старий синець. Лінія зрізу чиста: мабуть, рубали сокирою чи великим різницьким сікачем.

— Кажеш, жіноча?

— Схоже, що так...

Страйк помітив ще дещо. На литці під лінією зрізу був шрам: старий, не пов'язаний з раною, що відняла ногу від тіла.

Як часто в часи дитинства в Корнволлі, коли Страйк стояв спиною до хвиль, його захоплював зненацька підступний океан? Люди, які не знають океан, забувають, який він потужний і брутальний. Коли хвилі вдаряють у них із силою холодного металу, люди лякаються. Протягом усієї кар'єри Страйк мав справу зі страхом, працював з ним, давав йому раду, але від погляду на той старий шрам його на мить охопив переляк, тим сильніший, що неочікуваний.

— Ти ще там? — спитав Вордл у телефоні.

— Що?

Двічі зламаний ніс Страйка опинився за якийсь дюйм від місця, де ногу жінки відділили від тіла. Він згадав шрам на нозі дитини, якої не зміг забути... скільки часу минуло з їхньої останньої зустрічі? Скільки років їй тепер має бути?

— Ти спершу подзвонив мені, бо...— нагадав Вордл.

— Так,— відповів Страйк, змушуючи себе зібратися на думці.
— Я за те, щоб цим займався ти, але якщо не можеш...

— Виїжджаю,— мовив Вордл.— Скоро буду. Нікуди не йди.

Страйк вимкнув телефон і відклав його, все дивлячись на ногу. Тепер він побачив, що під нею лежить друкована записка. Навчений у британській армії процедурам розслідування, Страйк стримав потужне бажання витягнути аркуш і прочитати: не можна псувати докази. Натомість Страйк присів і роздивився адресу на верхній частині пакунку, що звисала зі столу.

Пакунок надіслали Робін, що йому абсолютно не сподобалося. Її ім'я і прізвище були написані без помилок — власне, надруковані на білій наліпці з адресою їхнього офісу. Наліпка перекривала іншу. Напружуючи зір і не торкаючись коробки, Страйк роздивився, що відправник спершу адресував пакунок «Кемерону Страйку», а тоді наклеїв наліпку з іменем «Робін Еллакотт». Чого передумав?

— Чорт,— тихо лайнувся Страйк.

Не без зусиль підвівшись, він узяв з гачка сумку Робін, замкнув скляні двері й пішов нагору.

— Поліція вже їде,— повідомив він, кладучи сумочку перед нею.— Хочеш чаю?

Робін кивнула.

— Додати в чай бренді?

— У тебе немає бренді,— озвалася вона. Голос був трохи хрипкий.

— А ти шукала?

— Звісно, ні! — відповіла Робін, і Страйк усміхнувся, почувши, як її обурила думка, ніби вона могла нишпорити по його шафах.— Ти просто... Ти не така людина, яка тримає вдома бренді про всяк випадок.

— А пиво будеш?

Вона похитала головою, не маючи сили всміхнутися.

Щойно чай був готовий, Страйк сів навпроти неї з власним горнятком. Він здавався саме тим, ким і був: кремезним колишнім боксером, який забагато курив і забагато вживав швидкої їжі. Страйк мав важке чоло і плаский асиметричний ніс,

а коли не всміхався, ввижався похмурим і ворожим. Його густе й темне кучеряве волосся, досі вологе після душу, нагадало Робін про Жака Бург'єра і Сару Шедлок. Сварка сталася ніби в іншому житті. Робін хіба на мить згадала про Метью, відколи піднялася нагору. Страшно було розповідати йому про те, що сталося. Метью розсердиться. Він проти її роботи у Страйка.

— Ти роздивився... її? — спитала Робін, узявши горнятко з гарячим чаєм і відставивши його; навіть не пригубила.

— Так,— відповів Страйк.

Вона не знала, що ще спитати. Ідеться ж про відрізану ногу. Ситуація була настільки жахлива, настільки гротескна, що будь-яке питання, що спадало на думку, здавалося абсурдним і грубим. «Ти її впізнав?» «Навіщо її надіслали?» І найнагальніше питання: «Чому мені?»

— Поліція питатиме про кур'єра,— мовив Страйк.

— Знаю,— відповіла Робін.— Я тут намагаюся пригадати все, що роздивилася.

Внизу подзвонили у двері.

— О, це Вордл.

— Вордл? — наполохалася Робін.

— Це найбільш дружній поліціант з відомих мені,— нагадав Страйк.— Сиди тут, я його зараз приведу.

За минулий рік Страйк устиг зіпсувати собі репутацію в лондонській поліції, хоча в тому була не лише його провина. Преса надміру хвалила два його найбільші детективні тріумфи, і це природнім чином кинуло тінь на поліціантів, чиї зусилля Страйк звів нанівець. Але Вордл, який допоміг Страйкові в першій справі з тих двох, і собі урвав трохи слави, тож стосунки між ними були відносно дружні. Робін бачила Вордла лише в газетних статтях про справу. В суді їхні стежки не перетиналися.

Вордл виявився вродливим чоловіком з густою каштановою чуприною й шоколадно-карими очима. Він був одягнений у шкірянку та джинси. Страйк не знав, посмішив чи роздратував його задумливий погляд, який Вордл кинув на Робін, щойно увійшовши. Швидким зигзагом той відзначив її волосся, фігуру,

тоді — ліву руку, де його очі затрималися на заручній каблучці з сапфіром і діамантами.

— Ерик Вордл,— низьким голосом відрекомендувався гість, усміхнувшись, на думку Страйка, недоречно чарівливо.— А це сержант Еквенсі.

Разом з ним приїхала худа чорношкіра поліціантка з забраним у гладеньку ґульку волоссям. Вона всміхнулася до Робін, і та відчула надзвичайне полегшення від присутності іншої жінки. Далі сержант Еквенсі окинула поглядом славне помешкання Страйка.

— А де паунок? — спитала вона.

— Внизу,— відповів Страйк, дістаючи з кишені ключі від офісу.— Зараз покажу... Вордле, як дружина? — додав він, збираючись виходити з сержантом Еквенсі.

— А тобі що? — буркнув поліціант, але на полегшення Робін відкинув прокурорську манеру, коли сів навпроти неї і розгорнув записника.

— Коли я прийшла, він стояв під дверима,— пояснила Робін, коли Вордл спитав, як привезли ногу.— Я вирішила, що він кур'єр. На ньому була чорна куртка — повністю чорна, тільки на плечах сині смужки. Шолом був теж повністю чорний, щиток опущений, дзеркальний. На зріст він був мінімум шість футів. На чотири чи п'ять дюймів вищий за мене, зважаючи ще на шолом.

— Статура? — спитав Вордл, роблячи нотатки в записнику.

— Досить кремезний, але, мабуть, то ще через підбивку на куртці.— Очі Робін звернулися на Страйка, який саме зайшов до кімнати.— Тобто не такий, як...

— Не такий жирний кендюх, як твій шеф? — підказав Страйк, який устиг почути початок фрази, і Вордл, не від того, щоб якимось зачепити Страйка, тихо захихотів.

— Ще на ньому були рукавички,— провадила Робін, яка навіть не всміхнулася.— Чорні шкіряні мотоциклетні рукавички.

— Звісно, як же без них,— кивнув Вордл, записуючи.— Про мотоцикл, я так розумію, ви нічого не можете сказати?

— «Хонда», червоний з чорним,— озвалася Робін.— Я звернула увагу на логотип з крилами. Мабуть, з об'ємом 750.

Великий.

Вордл здавався і стривоженим, і враженим.

— Робін автомобілістка,— пояснив Страйк.— За кермом — чисто Фернандо Алонсо.

Робін не подобалося, що Страйк такий веселий і легковажний. В офісі лежить жіноча нога. А решта де? Тільки б не заплакати. Дуже кепсько, що вона так не виспалася. Клятий диван... останнім часом вона забагато спить на ньому.

— І він змусив вас поставити підпис? — спитав Вордл.

— Не скажу, що мене змушували,— озвалася Робін.— Він простягнув планшет, і я розписалася автоматично.

— Що було на планшеті?

— Якийсь ніби інвойс чи...

Робін приплющила очі, намагаючись згадати. Тепер, замислившись, вона вирішила, що та форма мала аматорський вигляд, ніби її склепали на домашньому комп'ютері. Так вона і сказала.

— Ви чекали на пакунок? — спитав Вордл.

Робін розповіла про одноразові фотоапарати на весілля.

— Що він зробив, коли ви взяли посилку?

— Сів на байк і поїхав. Виїхав на Чаринг-Кросс-роуд.

У двері постукали, а тоді увійшла сержант Еквенсі. В руках у неї була записка, яку Страйк бачив під ногою. Аркуш лежав у пакеті для доказів.

— Прибули судові експерти,— повідомила вона Вордлу.— А оце було в пакунку. Непогано б дізнатися, чи це щось означає для міс Еллакотт.

Вордл узяв оповиту поліетиленом записку, проглянув її, насупився.

— Дурня якась,— сказав він, а тоді зачитав уголос: «Врожай і рук, і ніг, і ший...»

— «...мов лебедів,— перебив його Страйк, який стояв біля плити, надто далеко, щоб бачити написане,— що вигнулися в зойку чи молитві».

Решта троє присутніх з подивом глянули на нього.

— Це текст пісні,— пояснив Страйк. Робін не сподобався вираз на його обличчі. Вона бачила, що для Страйка ці слова щось означають — щось недобре. З помітним зусиллям він пояснив: — Останні рядки з «Панни з солоним лососем». То пісня гурту «Блу ойсте калт» — «Культ блакитної устриці».

Сержант Еквенсі звела тонкі мальовані брови.

— А хто це?

— Рок-гурт із сімдесятих.

— Я так розумію, ти добре знаєш їхню творчість? — спитав Вордл.

— Я знаю цю пісню,— відповів Страйк.

— А може, ти ще знаєш, хто це надіслав?

Страйк завагався. Решта троє присутніх дивилися на нього, а в голові детектива промайнуло сум'яття з образів і спогадів. Низький голос сказав: «Вона хотіла померти. Вона була вапняне дівча». Нога дванадцятирічної дівчинки, позначена сріблястим шрамом: перетин двох ліній. Двоє дрібних темних очей, тхорячих, звужених від ненависті. Татування: жовта троянда.

А тоді (цей образ прийшов — випурхнув — останнім, хоч комусь іншому це згадалося б у першу чергу) Страйк згадав протокол, де йшлося про прутень, відрізаний від трупа і надісланий поліційному інформатору.

— Не знаєш, хто це надіслав? — повторив Вордл.

— Можливо, знаю,— сказав Страйк. Глянув на Робін, на сержанта Еквенсі.— Але хочу поговорити наодинці. Ти все спитав у Робін, що хотів?

— Нам ще треба ваше ім'я, адреса тощо,— мовив Вордл.— Ванессо, запишеш?

Сержант Еквенсі зробила крок уперед із записником у руках. Кроки двох чоловіків загуркотіли геть по сходах. Хоча Робін не хотіла знову бачити відрізану ногу, їй образливо було лишатися тут. Пакунок надіслали на її ім'я!

Страшна коробка так і лежала на столі в офісі. Сержант Еквенсі впустила ще двох колег Вордла: один фотографував, другий, коли увійшли старший офіцер і приватний детектив, розмовляв по мобільному. Обоє з цікавістю глянули на Страйка,

який зажив такої-сякої слави за час, коли відвернув від себе багатьох колег Вордла.

Страйк зачинив двері кабінету, і вони з Вордлом сіли один навпроти одного через стіл. Вордл перегорнув сторінку записника.

— Ну гаразд, хто з твоїх знайомих любить різати трупи і надсилати частини поштою?

— Теренс Маллі,— після короткого вагання мовив Страйк.— Це по-перше.

Вордл нічого не записав, а тільки глянув на Страйка понад кінчиком ручки.

— Теренс Маллі на прізвисько Кореш?

Страйк кивнув.

— Гаринґейський злочинний синдикат?

— А ти багато ще знаєш Теренсів Маллі на прізвисько Кореш? — нетерпляче спитав Страйк.— І скільки з них має звичку розсилати шматки тіл?

— Як ти в біса зав'язався з Корешем?

— Спільна операція з відділом наркоконтролю у 2008 році. Накрили мережу наркоторгівців.

— Це тоді він сів?

— Саме так.

— Чорт,— мовив Вордл.— Та це ж воно, та? Той хлоп — довбаний вар'ят, щойно вийшов, знає половину лондонських повій. Треба прочесати Темзу — там і знайдемо те, що від неї лишилося.

— Так, але я давав свідчення анонімно. Він не мав навіть знати, що то був я.

— У них свої канали,— відповів Вордл.— Гаринґейський злочинний синдикат — то чисто мафія. Ти ж чув, що він відіслав Герфорду Елі прутень Ієна Бевіна?

— Так, чув,— кивнув Страйк.

— А пісня тут до чого? Про той врожай... що там було?

— Оце мене й непокоїть,— повільно відповів Страйк.— Як на Кореша, це дуже тонко — а отже, я не можу не думати про ще трьох підозрюваних.

Four winds at the Four Winds Bar, Two doors locked and windows barred, One door left to take you in, The other one just mirrors it...

Blue Oyster Cult, "Astronomy"^[3]

— Ти знаєш чотирьох людей, які могли надіслати відрізану ногу? Аж чотирьох?

У дзеркалі біля раковини, над якою він голився, Страйк бачив відображення переляканого обличчя Робін. Поліція нарешті забрала ногу, Страйк оголосив, що на сьогодні робота відкладається, і Робін сиділа за пластиковим столом у нього в кухні-вітальні, колисаючи в долонях чашку з чаєм.

— Правду кажучи,— відповів Страйк і провів по щетині на підборідді,— гадаю, їх лише троє. Можливо, я неправильно зробив, що сказав Вордлу про Маллі.

— Чому?

Страйк розповів Робін історію свого недовгого знайомства з професійним лиходієм, який почасти завдячував своїм останнім строком у в'язниці його, Страйка, свідченням.

— ...тож тепер Вордл вважає, що Гаринґейський злочинний синдикат дізнався про мене, але мене невдовзі по тому відправили в Ірак, і я не чув, щоб особу спецроза колись розкривали через свідчення в суді. Та й текст пісні — це не стиль Кореша. Він не любитель витребеньок.

— Але він раніше відрізав у вбитих людей частини тіла? — спитала Робін.

— Один випадок знаю — але не забувай, той, хто це зробив, не обов'язково вбивця,— відступив Страйк.— Ногу могли відрізати у вже наявного трупа. Може, в лікарні добули. Вордл перевірить усі версії. Ми небагацько знаємо, поки немає даних судмедекспертизи.

Про ще один страшний варіант — що ногу відрізали у ще живої людини — він вирішив не казати.

Виникла пауза. Страйк промив лезо над кухонною раковиною, а Робін задумано визирнула у вікно.

— Ну, ти мусив розповісти Вордлу про Маллі,— сказала вона, розвертаючись до Страйка; той перехопив її погляд у дзеркалі.— Якщо він справді уже комусь надсилав... а що, власне, він надсилав? — спитала вона трохи знервовано.

— Прутень,— відповів Страйк. Умився, насухо витер обличчя рушником, тоді провадив: — Так, може, твоя правда. Але що більше я про це думаю, то менше вірю, що то він... За хвильку повернуся — треба вдягнути іншу сорочку. Я від цієї відірвав два ґудзики, коли почув твій крик.

— Пробач,— мовила Робін, а Страйк зник у спальні. Відпивши трохи чаю, Робін окинула поглядом приміщення, в якому сиділа. Це вперше вона зайшла до квартири Страйка на горищі. Раніше максимум стукала у двері, щоб передати щось або — коли роботи було багато, а сну обмаль — збудити його. Кухня-вітальня була тісна, але охайна. Майже без проявів особистих смаків: різні чашки, дешевий рушник біля конфорки; жодних фото, жодних оздоб, крім намальованого дитячою рукою солдата, прикріпленого на дверцята підвісної шафки.

— Хто це намалював? — спитала Робін, коли Страйк повернувся в чистій сорочці.

— Мій небіж Джек. Він мене чомусь любить.

— Та не прикидайся.

— Не прикидаюсь. Я не вмію спілкуватися з дітьми.

— Отже, ти знайомий з трьома людьми, здатними...— знову почала Робін.

— Я хочу випити,— сказав Страйк.— Ходімо до «Тоттенгему».

Дорогою поговорити не було можливості — в ямі на дорозі й досі торохкотів відбійник, але робітники у флуоресцентних куртках не наважилися гукати та свистіти до Робін, коли поруч ступав Страйк. Нарешті дійшли до місцевого пабу, який полюбив Страйк. Тут були химерні позолочені дзеркала, панелі темного

дерева на стінах, блискучі мідні крани для пива, мозаїчне скляне склепіння і пустотливі красуні пензля Фелікса де Йонга.

Страйк замовив пінту темного. Робін, якій геть не хотілося алкоголю,— каву.

— Отже? — мовила вона, коли детектив повернувся за високий столик під склепінням.— Хто ці троє?

— Це все може бути пальцем у небо, не забувай,— застеріг Страйк і випив пива.

— Та гаразд,— відповіла Робін.— Хто вони?

— Збочені істоти, які мають усі підстави ненавидіти мене до печінок.

В уяві Страйка на нього дивилася дванадцятирічна дівчинка в окулярах і зі шрамом на нозі. На правій чи ні? Він не міг пригадати.

«Господи Ісусе, тільки б не вона...»

— Хто? — знову спитала Робін, якій уривався терпець.

— Двоє — армійські,— відповів Страйк, потираючи щетину на підборідді.— Обидва достатньо божевільні й жорстокі, щоб... щоб...

Йому не дало договорити могутнє нестримне позіхання. Робін зачекала, коли повернеться зв'язна мова, а сама подумала: чи не з подружкою він учора зустрічався? Елін була колишня скрипалька, нині радіоведуча: прегарна нордична білявка, на погляд Робін, схожа на Сару Шедлок, тільки вродливу. Мабуть, саме тому Елін їй не сподобалася з першого погляду. А ще — через те, що в присутності Робін називала її Страйковою секретаркою.

— Пробач,— вимовив Страйк.— Сидів допізна над паперами зі справи Хана. Геть ніякий.

Він глянув на годинник.

— Може, спустимося поїмо? Вмираю з голоду.

— За хвилину. Ще навіть не дванадцята. Я хочу знати, хто ті троє.

Страйк зітхнув.

— Гаразд,— мовив він, притишуючи голос, бо повз них якийсь чоловік пройшов до вбиральні.— Дональд Лейнг із

Прикордонного полку короля.— Він знову пригадав тхорячі очиці, зосереджену ненависть, татування-троянду.— Я йому забезпечив довічне.

— Але потім...

— Амністія на десятому році,— відповів Страйк.— Випустили 2007-го. Лейнг тобі не якийсь навіженець — то тварина, розумна, хитра тварина. Соціопат — справжнісінький, як на мене. Я забезпечив йому довічне, коли взявся розслідувати таке, чого й торкатися не мав. Первісні звинувачення з нього мали зняти. Лейнг має всі підстави ненавидіти мене до шпиків кісток.

Але він не став казати, що саме зробив Лейнг і чому він, Страйк, узявся те розслідувати. Іноді, надто коли Страйк розповідав про свою роботу у відділі спеціальних розслідувань, Робін за його тоном розуміла, що детектив підходить до межі, за яку оповідь не піде. Ще ніколи вона не намагалася підштовхнути його за ту межу. Вона знехотя облишила тему Дональда Лейнга.

— Хто другий армійський?

— Ноель Брокбенк з «пустельних пацюків».

— Що за пацюки?

— Сьома бронетанкова бригада.

Страйк поступово замикався, дедалі дужче супився. Робін не знала, через голод це (Страйк був з тих людей, яким треба їсти, щоб бути в гуморі) чи з інших, похмуріших причин.

— То ходімо поїмо? — нагадала вона.

— Так,— погодився Страйк, допив пиво і підвівся.

Затишний ресторан у підвальному приміщенні мав червоний килим, ще один шинквас, дерев'яні столи і картини в рамах на стінах. Робін і Страйк були першими відвідувачами. Сіли, замовили страви.

— Ти розповідав про Ноеля Брокбенка,— нагадала Робін Страйку, який замовив смажену рибу з картоплею. Сама вона взяла салат.

— Так, він теж має всі підстави мене ненавидіти,— коротко відповів Страйк. Він не хотів говорити про Дональда Лейнга, а про Брокбенка — ще менше. По довгій паузі, протягом якої Страйк сердито дивився у простір за плечем Робін, він додав: —

У Брокбенка не все гаразд із головою. Принаймні так він заявляв.

— Ти посадив його?

— Ні,— відповів Страйк.

Він замкнувся знову. Робін чекала, але зрозуміла, що про Брокбенка більше нічого не буде, тож запитала:

— А третій хто?

Цього разу Страйк не відповів узагалі. Робін подумала, що він її не почув.

— Хто тре...

— Я не хочу про це говорити,— пробурчав Страйк.

І набурмосився над новою пінтою пива, але Робін не дозволила себе залякати.

— Хто б не надіслав ту ногу,— нагадала вона,— її надіслали мені.

— Гаразд,— неохоче і після короткого вагання озвався Страйк.— Його звати Джеф Віттaker.

Робін аж здригнулася. Їй не треба було питати, звідки Страйк знає Джефа Віттакера. Це було їй уже відомо, хоч вони й не торкалися цієї теми.

Дитинство Корморана Страйка було детально задокументоване в інтернеті, і преса залюбки згадувала про це, розповідаючи про його тріумфи на ниві розслідувань. Страйк був позашлюбною й незапланованою дитиною рок-зірки й жінки, яку всюди поминали як супергрупі і яка померла від передозування, коли Страйк мав двадцять років. Джеф Віттaker був її другим чоловіком, значно молодшим; його звинуватили у вбивстві й виправдали.

Сиділи мовчки, поки не принесли страви.

— Чому ти взяла тільки салат? Ти ж голодна? — спитав Страйк, поїдаючи свою рибу з картоплею. Як і підозрювала Робін, вуглеводи значно покращили його настрій.

— Весілля,— коротко відповіла Робін.

Страйк промовчав. Коментарі щодо її фігури випадали за рамки, що їх він сам собі встановив у їхніх стосунках. Вони, ці стосунки (так він вирішив від самого початку), не мали стати

надто близькими. Хай там як, Страйк гадав, що вона занадто схудла. На його думку (хоча сама ця думка виходила за ті ж такі рамки), округліші форми личили їй більше.

— Ти не поясниш,— по ще кількох хвилинах мовчанки спитала Робін,— який зв'язок між тобою та цією піснею?

Страйк якийсь час жував, потім випив ще пива, потім замовив ще пива, а тоді сказав:

— У моєї мами було татуювання з її назвою.

Він не хотів казати Робін, де саме те татуювання було. Волів би навіть не думати про це. Однак від їжі й питва Страйк розм'як:

Робін ніколи не показувала нездорової цікавості до його минулого, і Страйк вирішив, що сьогодні вона має законне право на інформацію.

— То була її улюблена пісня, а «Блу ойсте калт» — її улюблений гурт. Власне, який там улюблений! Вона була ними одержима.

— Тобто не «Дедбітс» були її улюбленцями? — не подумавши спитала Робін. Батько Страйка був вокалістом гурту «Дедбітс». Про нього вони теж ніколи не говорили.

— Ні,— спромігся на слабку посмішку Страйк.— Старий Джонні у Леди був хіба на другому місці. Вона хотіла Ерика Блума, вокаліста «Блу ойсте калт», проте не отримала. Він — один з небагатьох — їй не дістався.

Робін не знала, що й сказати. Не уявляла, як воно — коли всю епічну історію сексуальних зв'язків твоєї матері виставлено в інтернеті всім на огляд. Страйку принесли пиво, і він випив, а тоді провадив.

— Мене мало не охрестили Ериком Блумом Страйком,— заявив він, і Робін аж вдавилася водою. Закашляла у серветку, а Страйк засміявся: — Правду кажучи, Корморан нічим не кращий. Корморан Блу...

— Блу?

— Ти не слухаєш? «Блу ойсте калт», назва гурту.

— Боже,— мовила Робін.— Ти не казав.

— А ти б казала?

— Що то означає — «Панна з солоним лососем»?

— Щоб я знав. їхні тексти — то божевілля. Якась фантастика, химери.

«Вона хотіла померти. Вона була вапняне дівча»,— сказав голос у голові. Страйк випив ще пива.

— Я, здається, жодної пісні «Блу ойсте калт» не чула,— сказала Робін.

— Чула,— заперечив Страйк.— «Не бійся женця».

— Не бійся... чого?

— То їхній найбільший хіт. «Don't Fear the Reaper» — «Не бійся женця».

— О. Я... я розумію.

На якусь мить Робін була подумала, що то він дає їй пораду.

Якийсь час їли мовчки, а тоді Робін, не маючи більше сили стримуватися і сподіваючись, що не викаже свій страх, спитала:

— Як гадаєш, чому ногу надіслали на моє ім'я?

Страйк уже мав час обміркувати це питання.

— Я про це думав,— сказав він,— і гадаю, що це можна сприймати як мовчазну погрозу. Тож поки не з'ясуємо, що...

— Я не облишу роботу,— гнівно мовила Робін.— Не сидітиму вдома. Це Метью так хотів би.

— Ти з ним уже розмовляла, так?

Робін дзвонила нареченому, поки Страйк був з Вордлом унизу.

— Так. Насварив, що розписалася на планшеті.

— Звичайно, він за тебе хвилюється,— нещиро сказав Страйк. Він кілька разів спілкувався з тим Метью і щоразу мав до нього менше прихильності.

— Він не хвилюється,— відрубала Робін.— Просто вирішив, що ось — тепер я піду, тепер я злякаюсь. Я не злякаюсь.

Метью новина нажахала, але Робін усе одно розчула в його голосі ноту вдоволення, відчула невисловлену певність, що тепер уже й вона зрозуміє: це ідіотизм — зв'язатися зі злиденним приватним детективом, нездатним навіть нормально їй платити. Страйк змушує її працювати понад норму, і саме тому їй доводиться замовляти посилки на роботу, а не додому. («Мені

надіслали ногу не тому, що „Амазон“ не зробив доставку нам додому!» — гаряче заперечила Робін.) І звісно ж, Страйк тепер зажив такої-сякої слави, тож про нього питають їхні друзі. Робота Метью — він працював бухгалтером — і близько так нікого не цікавить. Його обурення й ревнощі проникли дуже глибоко і дедалі частіше вихоплюються назовні.

Страйк був не дурний і не планував заохочувати Робін до нелояльних учинків щодо Метью; в менш стресовому стані вона би про них ще пошкодувала.

— Надіслати ногу тобі замість мене — це він передумав,— сказав Страйк.— Спершу на пакунку написали моє ім'я. Гадаю, або мене хотіли налякати, показавши, що знають твоє ім'я, або тебе хочуть відстрашити від роботи.

— Ну, мене цим не відстрашать,— сказала Робін.

— Робін, героїзм тут недоречний. Хай хто це був, він хоче показати, що багато про мене знає, що знає твоє ім'я, що — як виявилось цього ранку — знає тебе в обличчя. Він бачив тебе зблизька. Мені це не до вподоби.

— Ти явно вважаєш, що я не помічу, коли хтось за мною стежитиме.

— Зважаючи на те, що ти розмовляєш з людиною, яка записала тебе на найкращий курс протидії стеженню, який тільки знайшовся,— почав Страйк,— і яка читала листа з найкращими рекомендаціями, що його ти мені після тих курсів показала...

— Тоді ти не віриш у мої навички самооборони.

— Я не бачив, щоб ти їх застосовувала на практиці, тож мушу хіба вірити на слово.

— Ти хоч раз чув, щоб я брехала, ніби умію щось, а сама не вмію? — обурилася Робін, і Страйкові довелося визнати, що такого не було.— От і добре! Я не наражатимуся на дурний ризик. Ти навчив мене звертати увагу на підозрілих типів. І хай там як, дати мені відпустку тобі не по кишені. Ми вдвох ледь даємо раду всім справам.

Страйк зітхнув і потер обличчя волохатими руками.

— Поночі не ходи,— сказав він.— І слід тобі купити пристойну кишенькову сирену.

— Гарзд,— кивнула Робін.

— І в будь-якому разі, з наступного понеділка береш Радфорда,— додав Страйк, заспокоюючи себе цією думкою.

Радфорд — багатий підприємець, який хотів найняти до себе в офіс детектива під виглядом тимчасового працівника, щоб той розкрив махінації старшого менеджера. Взятися мала Робін, бо Страйка після другої гучної справи про вбивство впізнавали. Допивши третє пиво, Страйк подумав, що можна домовитися з Радфордом, щоб Робін проводила в його конторі більше часу. Він був би радий знати, що вона в безпеці в тому офісному палаці з дев'ятої ранку до п'ятої вечора, поки не спіймають маніяка, який надіслав ногу.

Робін тим часом боролася з утомою і нудотою. Сварка, безсонна ніч, шок через ту відрізану ногу — а тепер треба їхати додому і знову доводити, що вона має право лишатися на небезпечній роботі за мізерні гроші. Метью, колись одне з основних джерел підтримки та втіхи, тепер перетворився на ще одну перепону, навколо якої доводиться лавірувати.

Непроханий і небажаний, до неї повернувся образ холодної відрізаної ноги в картонній коробці. Коли взагалі вдасться про це забути? Кінчики пальців, що торкнулися тієї кінцівки, неприємно поколювало. Несвідомим жестом Робін стиснула долоню на колінах у кулак.

Hell's built on regret.

Blue Oyster Cult, "The Revenge of Vera Gemini" Lyrics by Patti Smith^[4]

Набагато пізніше, безпечно відпровадивши Робін додому на метро, Страйк повернувся до офісу і довго сидів за її столом, мовчазний і задуманий.

Він удосталь надивився розчленованих трупів — чи то зогнилих у братських могилах, чи то свіжих, щойно розірваних вибухом, на узбіччях доріг: відірвані кінцівки, фарш замість м'яса, потрощені кістки. Неприродна смерть: саме нею займався відділ спеціальних розслідувань, детективи в цивільному при Королівській військовій поліції, і рефлексорною реакцією Страйка та його колег на такі речі незрідка був гумор. Так вони давали раду видовищу мерців, пошматованих і понівечених. Бачити трупи вмитими та красивими у вистелених атласом ящиках — розкіш не для спецрозів.

Ящики. Коробки. Вона здавалася цілком звичайною — та картонна коробка, у якій принесли ногу. Жодних позначок, що вказували б на походження, жодних слідів попереднього адресата. Все було дуже організовано, ретельно, акуратно — і саме це непокоїло Страйка, а не нога як така, хоча штука була, звісно, неприємна. Його лякав цей ретельний, продуманий, якийсь клінічний *modus operandi*.

Страйк глянув на годинник. На сьогодні була запланована вечерея з Елін. Жінка, з якою він зустрічався вже два місяці, перебувала в процесі розлучення, і процес цей просувався з прохолодною небезпечністю партії між парюю шахових гросмейстерів. Чоловік, який з Елін уже не жив, був дуже багатий; Страйк цього не усвідомлював, поки його не допустили до оселі подружжя, яка виявилася великою квартирою з паркетною підлогою і Риджентс-парком під вікнами. Оскільки

йшлося про спільну опіку, Елін могла бачитися зі Страйком лише в ті вечори, коли п'ятирічної донечки не було вдома, а коли вони десь вечеряли, то ходили до малолюдних і маловідомих місцин, бо Елін не хотіла, щоб майже колишній чоловік її з кимсь побачив. Страйкові все цілком підходило. Вічна проблема в його особистому житті полягала в тому, що стандартні вечори для відпочинку виявлялися часом, коли він мав стежити за чиїмись невірними партнерами, а ще Страйк не дуже хотів знайомитися з донькою Елін. Він не збрехав Робін: Страйк справді не вмів спілкуватися з дітьми.

Він потягнувся по мобільний. До вечері можна ще встигнути те й се.

Перший дзвінок натрапив на автовідповідач. Страйк лишив повідомлення, в якому просив Грема Гардакра, колишнього колегу-спецроза, передзвонити. Він не знав, куди Гардакра перевели тепер. Коли востаннє спілкувалися, той мав виїхати з Німеччини.

На Страйкове розчарування, другий дзвінок, адресований давньому другу, чиє життя рушило в напрямі, протилежному життю Гардакра, теж не прийняли. Страйк лишив друге повідомлення — майже ідентичне першому — і повісив слухавку.

Підтягнувши стілець Робін ближче до монітора, він увімкнув комп'ютер і втупив невидючі очі в домашню сторінку. Його думки — абсолютно проти волі — заповнював образ голої матері. Хто міг знати про те татування? Гі чоловік, це безперечно, і всі ті численні бойфренди, якими повнилося її життя, і взагалі будь-хто, хто бачив її голою в усіх тих сквотах-самозахопах і брудних комунах, де час до часу проживала родина. Був також варіант, що спав Страйкові на думку ще в «Тоттенгемі» (але з Робін він вирішив не ділитися): що Леду могли сфотографувати оголеною. Таке було б дуже в її душі.

Пальці Страйка піднялися над клавіатурою. Він устиг набрати запит «Леда Страйк то...» — а тоді все стер літеру по літері, сердито клацаючи по клавішах одним пальцем. Є місця, куди нормальний чоловік не піде, фрази, які не хочеться лишати

в своїй історії пошуків — і, на жаль, завдання, які не передаси нікому іншому.

Страйк деякий час дивився на порожній рядок пошуковику, на безстороннє блимання курсора, а тоді швидко набрав двома пальцями: «Дональд Лейнг».

Таких знайшлося багато, надто в Шотландії, але Страйк одразу викреслив усіх, хто платив за житло чи ходив на вибори, поки його Лейнг сидів у тюрмі. Провівши ретельний відсів і тримаючи в пам'яті приблизний вік Лейнга, Страйк сфокусувався на чоловікові, який у 2008 році жив з такою собі Лорейн Макнотон у Корбі. Нині Лорейн Макнотон проживала там, якщо вірити записам у реєстрі, сама.

Страйк витер ім'я Лейнга і набрав натомість «Ноель Брокбенк». Цих у Британії було менше, ніж Дональдів Лейнгів, але кінець кінцем Страйк так само зайшов у глухий кут. Був один Н. К. Брокбенк, що самотою проживав у Манчестері в 2006 році, але якщо то був потрібний Страйкові персонаж, то виходило, що він розлучився з дружиною. Страйк не знав, на краще це чи на гірше...

Відкинувшись на стільці Робін, Страйк обміркував перспективи, що їх відкривало це отримання відрізаної ноги. Незабаром поліція звернеться до громадськості по інформацію, але Вордл обіцяв попередити Страйка до прес-конференції. Такі дикі й гротескні історії завжди потрапляють у пресу, але тут буде підвищений інтерес — неприємно було навіть думати про це, — бо ногу надіслали на адресу його офісу. Корморан Страйк нині цікавив пресу. Просто під носом у столичної поліції він розкрив два вбивства, кожне з яких вразило б громадськість і без втручання приватного детектива: перше — бо жертвою була вродлива молода жінка, друге — бо то було вбивство химерне, ритуальне.

Як, питає себе Страйк, ця нога вплине на бізнес, у розбудову якого він вклав стільки зусиль? На думку спадало лише, що наслідки будуть відчутні. Пошук в інтернеті — ось жорстокий барометр статусу. Досить швидко «Гугл» на запит «Корморан Страйк» видаватиме не дифірамби двом його

найвідомішим і найуспішнішим розслідуванням, а той страшний факт, що цьому чоловікові надіслали частину людського тіла, що цей чоловік має принаймні одного вкрай неприємного ворога. Страйк гадав, що непогано розуміє громадськість — чи принаймні ту її невпевнену, налякану й сердиту частину, яка годує приватних детективів, і був певний, що ці люди не потягнуться до агенції, в яку поштою надсилають відрізані ноги. В кращому разі, клієнти вирішать, що їм з Робін досить своїх проблем; у гіршому — що через необачність і некомпетентність детективи влізли у щось понад свої можливості.

Страйк уже збирався вимкнути комп'ютер, але передумав і з неохотою (навіть більшою, ніж коли думав пошукати фото своєї матері голяка) набрав «Британі Брокбенк».

Кілька таких знайшлося у «Фейсбуці», кілька в «Інстаграмі»; працювали на компанії, про які Страйк і не чув, викладали селфі. Він уважно розглянув фото. Всім було за двадцять — стільки нині мало бути і їй. Можна було відкинути чорношкірих Британі, але неможливо було визначити, котра з брюнеток, білявок і рудих, вродливих чи негарних, усміхнених, сумних, заскочених зненацька, була потрібна йому. Жодна не носила окулярів. Соромиться

фотографуватися в них? Зробила лазерну корекцію зору? Може, вона взагалі уникає соцмереж. Страйк пам'ятав, що Британі хотіла змінити ім'я. А може, причина відсутності страшніша, і Британі просто мертва.

Страйк знову глянув на годинник: час іти перевдягатися.

«То не може бути вона,— сказав він собі, а тоді: — Хай це буде не вона».

Бо якщо це Британі, то винен він.

Is it any wonder that my minds on fire?

Blue Oyster Cult, "Flaming Telepaths"^[5]

Того вечора дорогою додому Робін була незвично напружена й уважна. Кожного чоловіка у вагоні вона потай порівнювала зі спогадом про високу постать у чорній шкірі — постать, що передала їй страшний пакунок. Худорлявий азіат у дешевому костюмі з надією усміхнувся, коли вона глянула на нього вже втретє; після цього Робін втупила очі в телефон і переглядала — коли був сигнал — сайт «Бі-Бі-Сі», точно як Страйк задаючись питанням про те, коли вже нога потрапить у новини.

За сорок хвилин після виходу з роботи Робін зайшла до великого супермаркету біля своєї станції метро. Холодильник удома був майже порожній. Метью не любив ходити по харчі, а ще (хоч і заперечував це під час останньої сварки) вважав, що Робін, яка приносить у дім менш як третину бюджету, має виконувати побутову роботу, яка Метью не до душі.

Самотні чоловіки складали в кошики й возики готові страви. Жінки після роботи швидко хапали локшину, з якої легко приготувати вечерю для родини. Виснажена молода мати з плачучим немовлям у елінгу кружляла між полицями, мов сонний метелик, і ніяк не могла зібратися на думці; в її кошику був тільки пакет моркви. Робін повільно ходила крамницею, почуваясь дивно знервованою. Поруч не було нікого схожого на чоловіка у чорній шкірі, ніхто не чатував, не фантазував про те, щоб відрізати ноги Робін...

«Відрізати ноги мені».

— Даруйте! — мовила сердита жінка середніх літ, тягнучись до сосисок. Робін вибачилася й відсунулася вбік, з подивом виявивши в себе в руках пакет курячих стегенець. Кинувши стегенця у свій возик, вона рушила на інший бік супермаркету,

де знайшла трохи спокою серед вин та інших спиртних напоїв. Тут вона дістала мобільний і набрала Страйка. Той відповів після другого дзвінка.

— Ти в нормі?

— Так, звісно...

— Де ти?

— У «Вейтроузі».

Невисокий лисуватий чоловік вивчав полицю з хересами просто поруч з Робін; його очі були на одному рівні з її грудьми. Коли Робін відсунулася, чоловік рушив за нею. Робін кинула на нього сердитим оком; той почервонів і відійшов.

— Так, у «Вейтроузі» ти маєш бути в безпеці.

— М-м,— озвалася Робін, дивлячись у спину лисуватому чоловіку.— Слухай, це, може, і дурня, але я тут згадала: нам за останні кілька місяців приходило двійко дивних листів.

— Листи від психів?

— Припини.

Робін завжди протестувала проти такого узагальнення. Відколи Страйк розкрив друге гучне вбивство, чудернацької кореспонденції побільшало. Найбільш адекватні адресанти просили грошей, гадаючи, що Страйк страшенно багатий. Ще були персонажі з особистими образами, за які вони просили Страйка помститись; інші поклали життя на доведення дивовижних теорій, ще інші мали потреби й бажання настільки складні й заплутані, що з їхніх листів тільки і можна було зрозуміти, що людина хвора. І нарешті («А оце дійсно психи»,— казала на таке Робін) було трохи людей — чоловіків і жінок,— які вважали Страйка привабливим.

— Листи були тобі? — раптом посерйознішав Страйк.

— Ні, тобі.

Робін чула, як він, розмовляючи, ходить по своїй квартирі. Мабуть, іде сьогодні на побачення з Елін. Про ці стосунки Страйк ніколи не говорив. Якби одного дня Елін не зайшла до офісу, Робін і не знала би про її існування — може, навіть аж поки Страйк не прийшов би на роботу з обручкою на пальці.

— І що там писали? — спитав Страйк.

— Один лист був від дівчини, яка хотіла відрізати собі ногу. Вона просила поради.

— Повтори?

— Вона хотіла відрізати собі ногу,— чітко вимовила Робін, і жінка, яка роздивлялася рожеве, кинула на неї шокований погляд.

— Ісусе Христе,— пробурмотів Страйк.— І ти ще мені забороняєш називати їх психами. Гадаєш, вона це зробила і вирішила, що я маю про це знати?

— Я подумала, що такий лист може виявитися значущим,— твердо відповіла Робін.— Деякі люди дійсно прагнуть щось собі відрізати, це відоме явище в медицині й називається... ні, не «от психи»,— додала вона, вгадавши репліку Страйка, і той засміявся.— І був ще лист від людини, яка поставила в підписі свої ініціали: довгий лист, та людина писала там про твою ногу і що хоче тобі її компенсувати.

— Якби йшлося про компенсацію мені, надіслали б, гадаю, чоловічу ногу. Я, знаєш, мав би дурнуватий вигляд...

— Припини,— заперечила Робін.— Не смій жартувати. Не знаю, як ти це можеш!

— Не знаю, як ти не можеш,— відповів Страйк досить м'яко.

Робін почула знайомий шурхіт, а тоді дзвін.

— Ти зазираєш у шухляду з психами!

— Не знаю, чи можна так казати, Робін,— «шухляда з психами». Якось неповага до осіб з психічними розладами...

— Побачимося завтра,— мимохить усміхнулася Робін і повісила слухавку, в якій лунав сміх Страйка.

Виснаженість, яку Робін відчувала цілий день, знову набігла на неї, поки вона блукала супермаркетом. Дуже важко було вирішити, що б його попоїсти; якби хтось їй склав список продуктів, все було б набагато легше. Подібно до працюючих матерів, які брали щось просте, Робін здалася і купила локшину. В черзі на касі вона опинилася просто за молодою жінкою, чие дитя нарешті наплакалося і тепер спало мертвим сном, розкинувши кулачки і міцно заплющивши очі.

— Такий гарненький,— вирішила підтримати молоду маму Робін.

— Коли спить,— мляво усміхнулася жінка.

Додому Робін прийшла вже геть знесилена. На її подив, Метью стояв посеред вузького коридору і чекав на неї.

— А я купив продукти! — оголосив він, і Робін побачила у нього в руках чотири повні пакети і почула розчарування в голосі, бо зусилля не оцінили.— Я тобі написав есемеску, що зайду у «Вейтроуз»!

— Мабуть, проґавила,— відповіла Робін.— Пробач.

Напевно, вона якраз розмовляла по телефону зі Страйком. Може, вони з Метью навіть були в крамниці водночас, але ж вона більшу частину часу ховалася серед спиртного.

Метью рушив уперед, розкриваючи обійми, і притягнув її до себе; ті обійми мимоволі здалися Робін широким жестом, що її розсердило. І все-таки Метью був такий гарний — у цьому темному костюмі, з зачесаною назад густою світло-каштановою чуприною.

— Мабуть, ти так злякалася,— пробурмотів він, торкаючись теплим диханням її волосся.

— Злякалася,— погодилася вона, обіймаючи його за пояс.

Спокійно повечеряли локшиною, не згадуючи ні про Сару Шедлок, ні про Страйка, ні про Жака Бург'єра. Ранкове люте бажання змусити Метью визнати, що то Сара, а не вона просторікувала про кучері, вигоріло. Робін вирішила, що її зрілу терплячість винагороджено, коли Метью мовив вибачливим тоном:

— Мені після вечері треба буде трохи попрацювати.

— Без проблем,— відповіла Робін.— Я все одно хотіла лягти раніше.

В ліжку вона взяла чашку низькокалорійного гарячого шоколаду та примірник «Грації», але зосередитися не виходило. За десять хвилин Робін встала, взяла ноутбук, принесла його в ліжку і погуглила Джефа Віттакера.

Вона вже проглядала цю статтю на «Вікіпедії» під час чергового винуватого вивчення Страйкового минулого, але

тепер читала значно уважніше. Стаття починалася зі знайомої преамбули:

Ця стаття має численні недоліки.

Ця стаття потребує додаткових посилань для верифікації.

Ця стаття може містити оригінальне дослідження.

Джеф Віттакер

Джеф Віттакер (нар. 1969) — музикант, відомий головню за шлюбом із супергрупі сімдесятих Ледою Страйк, у вбивстві якої його було обвинувачено у 1944 Віттакер є онуком дипломата сера Рендольда Віттакера, Лицаря-командора Найвидатнішого ордена Святого Михайла та Святого Георгія.

Ранні роки

Віттакера виховували дідусь і бабуся. Матері, яка народила його в підлітковому віці, діагностували шизофренію.^[потрібне цитування] Віттакер не знав свого батька.^[потрібне цитування] Його виключили зі школи Гордонстоун за погрози ножем працівнику.^[потрібне цитування] Віттакер стверджує, що після виключення дідусь на три дні замкнув його в сараї, але дідусь відкидає це звинувачення.^[2] Віттакер втік з дому і деякий час у підліткові роки мешкав на вулиці. Він також стверджує, що працював гроба-^[потрібне цитування]

Музична кар'єра

Віттакер грав на гітарі й писав тексти для кількох гуртів у жанрі треш-металу в кінці вісімдесятих — на початку дев'яностих, включаючи «Restorative Art», «Devilheart» і «Necromantic».^{[3][4]}

Особисте життя

У 1991 році Віттакер познайомився з Ледою Страйк, колишньою дівчиною Джонні Рокбі та Рика Фантоні. Вона працювала в компанії звукозапису, яка планувала записати «Necromantic». ^[потрібне цитування] Віттакер і Страйк одружилися у 1992. У грудні того самого року вона народила сина, Світча Лавея Блума Віттакера.^[5] У 1993 Віттакера вигнали з «Necromantic» за вживання наркотиків.^[потрібне цитування]

Коли Леда Віттакер померла через передозування героїну в 1994, Віттакера було звинувачено в її вбивстві. Його визнали невинним. [6][7][8][9]

У 1995 році Віттакера повторно арештували за озброєний напад і спробу викрадення сина, яким опікувалися дідусь і бабуся Віттакера. Його засудили на умовний строк за напад на свого дідуся. [потрібне цитування]

У 1998 Віттакер погрожував ножем колезі й отримав три місяці в тюрмі. [10][11]

У 2002 Віттакера засудили за перешкоджання законному похованню. Карен Абрагам, з якою Віттакер проживав, померла від серцевого нападу, й Віттакер місяць протримав її тіло у спільному помешканні. [12][13][14]

У 2005 Віттакер отримав тюремний строк за торгівлю креком. [15]

Робін перечитала сторінку двічі. Цього вечора їй важко було зосередитися. Інформація ніби зіслизала з поверхні її розуму, не всотуючись. Окремі частини історії Віттакера вирізнялися серед інших відвертою дивовижністю. Навіщо місяць ховати труп? Віттакер боявся, що його знову звинуватять у вбивстві, чи були інші причини? Трупи, кінцівки, шматки мертвого тіла... Робін відпила шоколад і скривилася. На смак він був мов ароматизований пил; панує думка, що у весільній сукні слід бути стрункою, і Робін уже місяць не вживала справжнього шоколаду.

Вона поставила чашку на тумбочку, знову занесла пальці над клавіатурою та набрала «Джеф Віттакер суд».

Екран заповнили фото, на яких двоє різних Віттакерів заходили до двох різних судів і виходили з них, розділені вісьмома роками.

Молодий Віттакер, звинувачений у вбивстві дружини, мав зібрані у хвіст дреди. Він видавався досить-таки брутально-чарівливим у чорному костюмі й при краватці, вивищуючись над фотографами, що його оточили. Мав високі вилиці, бліду шкіру, дуже широко розставлені великі очі: такі очі могли б належати

ошалілому від опіуму поету чи священику-єретику. Віттaker, якого засудили за перешкоджання похованню іншої жінки, того бурлацького шарму вже не мав. Він погладшав, постригся, відпустив бороду. Тільки широко розставлені очі не змінилися, а ще аура безкомпромісної зверхності.

Робін погортала фото. Скоро до світлин «Страйкового» Віттакера почали домішуватися фото інших Віттакерів у інших судах. Янголоподібний афроамериканець Джеф Віттaker подав у суд на сусіду, який кілька разів вигулював собаку в нього на газоні.

Чому Страйк вирішив, що колишній вітчим (дивно було так думати про нього, адже Віттaker був старший за Страйка всього на п'ять років) може надіслати йому ногу? Цікаво, коли Страйк востаннє бачився з чоловіком, який, на його думку, вбив його маму? Робін стільки не знала про шефа! Страйк не любив говорити про минуле.

Пальці Робін знову торкнулися клавіатури і набрали «Ерик Блум».

Перше, що спало їй на думку від погляду на світлини вбраного у шкіру рокера сімдесятих, це що він має волосся точно як у Страйка: густе, темне й кучеряве. Одразу згадалися Жак Бурґер і Сара Шедлок, і настрій від того не покращився. Робін хотіла пошукати ще двох чоловіків, що їх Страйк назвав серед вірогідних підозрюваних, але не могла пригадати їхніх імен. Дональд, а далі як? І ще таке дивнувате прізвище на «Б»... Зазвичай пам'ять у Робін була чудова. Страйк Незрідка робив їй компліменти з цього приводу. Чого не виходить згадати?

З іншого боку, а коли б і вийшло? З ноутбуком не дуже пошукаєш двох чоловіків, які можуть бути де завгодно. Робін досить давно вже працює у детективній агенції і чудово знає, що люди часто використовують псевдоніми, живуть на вулиці або у сквотах, орендують помешкання чи просто не вносять свої імена в електронні покажчики, тож за довідкою їх не знайдеш.

Задумано посидівши ще кілька хвилин, Робін — з відчуттям, ніби якось зраджує шефа — набрала в пошуковику «Леда Страйк», а тоді з глибокими докорами сумління додала «гола».

Фото було чорно-біле. Юна Леда піднесла руки над головою; темна хмара довгого волосся спадає їй на груди. Навіть на прев'ю Робін помітила курсивний шрифт над темним трикутником лобкового волосся. Примруживши очі (ніби якщо картинка буде трохи розмита, це якось пом'якшить суть її дій), Робін відкрила фото. Вона не хотіла збільшувати окрему ділянку, та й потреби не було. Слова «Панна з» чудово читалися і так.

По сусідству увімкнулася вентиляція у ванній. Здригнувшись, Робін згорнула сторінку, яку щойно роздивлялася. Метью останнім часом почав позичати у неї ноутбук, і кілька тижнів тому вона заскочила його за читанням її листування зі Страйком. Пам'ятаючи про це, вона відкрила пошуковик знову, стерла історію, потім відкрила налаштування і, трохи подумавши, змінила пароль на «DontFearTheReaper». Тепер не прочитає.

Вставши з ліжка, щоб вилити гарячий шоколад у раковину, Робін згадала, що нічого не пошукала про Теренса Маллі на прізвисько Кореш. Звісно ж, у поліції засобів знайти лондонського бандита набагато більше, ніж у неї чи у Страйка.

«Байдуже,— сонно подумала Робін, повертаючись до спальні.— Це не Маллі».

Good To Feel Hungry (Добре почуватися голодним)

Звісно, якби чоловік мав клепку в голові — як любляла казати його мати, та ще сука («Чи ти геть клепки в голові не маєш, довбень малий?»), — то не пішов би за Секретаркою наступного дня після того, як передав їй ногу. Але важко було опиратися спокусі, адже не відомо, коли знову випаде нагода. Цілу ніч у ньому росла потреба знову слідувати за нею, роздивитися, якою вона стала після того, як розгорнула його подаруночок.

Від завтрашнього дня його свободу буде відчутно обмежено, бо Ота сидітиме вдома, і їй потрібна його увага. Задовольняти Оту дуже важливо, не в останню чергу тому, що Ота заробляє гроші. Дурна, потворна, вдячна за ніжність, Ота навіть не розуміє, що чоловік живе в неї на утриманні.

Відпровадивши Оту на роботу, чоловік поквапився з дому, щоб дочекатися Секретарку на її станції метро. Це виявилось розумним рішенням, бо Секретарка не пішла до офісу. Чоловік

так і думав, що нога поштою перепинить рутинний перебіг її життя, і не помилився. Він узагалі рідко помилявся.

Стежити за людьми чоловік умів. Сьогодні він то вдягав шапку, то ходив без неї. То роздягнувся до футболки, то натягнув куртку, потім вивернув куртку навиворіт. Знімав і знову вдягав сонячні окуляри.

Цінність Секретарки (понад її цінність як будь-якої істоти жіночої статі, коли її вдається заскочити на самоті) полягала в тому, що через неї чоловік підбирався до Страйка. Бажання помститися Страйку — жорстоко, раз і назавжди — зростало, аж поки не стало центральним бажанням його життя. Чоловік завжди був такий. Хтось образить — усе, на цій людині знак, і колись — принагідно — навіть якщо минуть роки, та людина

отримає своє. Корморан Страйк нашкодів йому сильніше, ніж будь-хто на світі, й він заплатить по справедливості.

На кілька років Страйк зник з поля його уваги, аж тут сплеск слави нагадав про цього покидька: зірка, герой, бачте. То був статус, якого чоловік сам завжди бажав, якого прагнув. То було мов кислоту пити — душитися схвальними статтями про цього гада,— але чоловік спожив усю інформацію, яку зміг здобути, бо треба добре вивчити ціль, коли хочеш завдати максимум шкоди. Чоловік планував завдати Корморанові Страйку стільки болю, скільки взагалі здатна завдати... ні, не людина, бо він уважав себе вищим за людину... скільки здатна завдати надлюдина. Це буде не ніж під ребра поночі. Ні, кара для Страйка буде дивніша й повільніша, страшна, болюча, вщент спустошлива.

Ніхто й не знатиме винуватця — та й звідки? Чоловік уже виходив сухим з води: троє жінок убито, а ніхто й гадки не має, чіями руками. Усвідомлення цього допомогло йому прочитати сьогоднішній випуск «Метро» без тіні остраху; були тільки гордість і вдовolenість через істеричні оповідки про відрізану ногу, насолода страхом і збентеженням, якими дихало від кожної статті; вівці нічого не розуміють, лише мекають, занюхавши вовка.

Тепер треба тільки, щоб Секретарка зайшла в якусь безлюдну місцину... але Лондон кишить людьми з ранку до ночі, й чоловік усе чаївся і мучився, спостерігаючи за нею під Лондонською школою економіки.

Секретарка теж за кимсь стежила, і неважко було побачити, за ким саме. Її ціль мала нарощене волосся кольору осяйної платини й невдовзі після опівдня повела Секретарку на Тоттенгем-Корт-роуд.

Секретарка зникла за дверима пабу навпроти стрип-клубу, в який зайшла її ціль. Чоловік подумав, чи не піти за нею, але сьогодні Секретарка здавалася небезпечно уважною, тож він завітав до дешевої японської забігайлівки, крізь великі вікна якої було добре видно паб, сів під вікном і почав чекати, коли вона вийде.

Все буде, обіцяв собі чоловік, дивлячись на людну вулицю крізь сонячні окуляри. Вона буде його. Чоловік чіплявся за цю думку, бо ввечері доведеться повернутися до Отієї, до того напівжиття, життя в облуді, завдяки якому міг таємно ходити й дихати справжній Він.

Забруднене й запилене Лондоном скло відбивало його справжнього, без цивілізованої машкари, яку чоловік надягав, щоб принаджувати жінок, робити з них жертв свого шарму і своїх ножів. На поверхню вийшла істота, що жила всередині: істота, яка хоче лиш одного — довести свою вищість.

I seem to see a rose, I reach out, then it goes.

Blue Oyster Cult, "Lonely Teardrops"^[6]

Як Страйк і очікував від тієї самої миті, як новини про відрізану ногу просочилися до преси, старий знайомий на ім'я Домінік Калпепер зі «Світових новин» подзвонив у вівторок вранці й був дуже злий. Журналіст відмовився повірити, що Страйк мав резонні причини не зв'язуватися з Калпепером, щойно збагнув, що надіслали не будь-що, а ногу; Страйк тільки поглибив образу, коли відмовився повідомляти Калпепера про перебіг подій, навіть попри пропозицію солідної винагороди. Раніше Калпепер давав Страйку оплачувані завдання, але з того, як закінчилася розмова, Страйк виснував, що тепер це джерело доходу всохне. Калпепер був дуже незадоволений.

Страйк і Робін не розмовляли до пообідньої години. Подзвонив Страйк з лінії «Гітроу-Експрес», ідучи з рюкзаком у переповненому поїзді.

— Де ти? — спитав він.

— У пабі навпроти «М'ятного носорога»,— відповіла вона.— Називається «Двір». А ти де?

— Іду з аеропорту. Тато-Вар'ято в літаку, і слава Богу.

«Татом-Вар'яттом» вони називали багатого міжнародного банкіра, стежити за яким Страйка найняла дружина. Пара вела запеклий двобій за право опіки. Від'їзд чоловіка до Чикаго означав, що кілька ночей Страйкові не доведеться стежити за ним, поки Тато сидить у машині під будинком дружини і крізь окуляри нічного бачення роздивляється вікна маленького сина.

— Зараз приїду,— мовив Страйк.— Нікуди не йди, хіба тільки Платина вийде не сама.

«Платиною» вони прозвали росіянку, яка вчилася в школі економіки й танцювала в стрип-клубі. Клієнтом був її бойфренд, якому Страйк і Робін дали прізвисько «Вторак», почасти через

те, що це була вже друга блондинка, за якою він найняв їх стежити, а почасти — через одержиме бажання чоловіка знати, де і як коханки йому зраджують. Робін вважала Вторака жалюгідним і лячним. Він познайомився з Платиною у клубі, за яким Робін нині стежила, і перед детективами було поставлено завдання дізнатися, чи пропонує вона подібні додаткові послуги іншим чоловікам. Дивним виявилось те, що Вторак — не вірячи в це і сам того не бажаючи — цього разу знайшов собі нетипово моногамну дівчину. Кілька тижнів постеживши за її переміщеннями, Робін дізналася, що Платина схильна до усамітнення, обідає наодинці з книжками і мало спілкується з колегами.

— Вона однозначно працює у клубі, щоб платити за навчання,— обурено розповіла Робін Страйкові, послідувавши за дівчиною тиждень.— Якщо Вторак не хоче, щоб до неї липнули інші чоловіки, чого не підтримає її фінансово?

— Те, що вона танцює еротичні танці для інших, це основна принада,— пояснив Страйк.— Я дивуюся, що він тільки тепер знайшов дівчину з таких. Тут же все, чого він хоче.

Взявшись до справи, Страйк швидко потрапив до клубу і домовився, щоб меланхолійна брюнетка з підозрілим іменем Лінор наглядала за дівчиною клієнта. Лінор мала дзвонити щодня і розповідати, чим займається Платина, а ще — повідомити, якщо росіянка комусь дасть свій номер чи виявить підозрілу увагу до якогось клієнта. Правила клубу забороняли доторки й непристойні пропозиції, але Вторак був певний («Просто чмо недолуге»,— прокоментував Страйк), що є лише одним з багатьох чоловіків, які возять Платину на побачення та сплять з нею.

— Я досі не розумію, нащо ми стежимо за цим клубом,— уже не вперше зітхнула в телефон Робін.— Дзвінки Лінор ми можемо приймати з будь-якого місця.

— Сама знаєш нащо,— відповів Страйк; час був виходити.— Він любить фотографії.

— Але на них вона просто йде на роботу, а тоді з роботи.

— Це не має значення, його воно все одно заводить. До того ж Вторак вірить, що вона ось-ось вийде з клубу з російським олігархом.

— У тебе від цього нема відчуття, ніби в бруд вляпався?

— Така в нас професія,— байдуже відповів Страйк.— Побачимося.

Робін чекала серед квітчасто-позолочених шпалер. Гобеленові крісла й розмаїті абажури різко контрастували з величезним плазмовим екраном, по якому крутили футбол, і рекламою кока-коли. Тиньк тут був модного сіро-бежевого кольору «греж», у який сестра Метью нещодавно пофарбувала вітальню. Робін цей колір видавався гнітючим. Краєвид на клуб частково перекривало дерев'яне поруччя сходів, які вели на другий поверх. Надворі струменіли в обидва боки потоки машин, і час до часу червоні двоповерхові автобуси затуляли вхід до клубу повністю.

Страйк приїхав роздратований.

— Ми втратили Радфорда,— повідомив він, кидаючи наплічник поруч з високим столиком під вікном, за яким сиділа Робін.— Щойно мені подзвонив.

— Ні!

— Так. Він гадає, що ти тепер досить відома, тому в його офісі тобі не місце.

Новини про відрізану ногу потрапили в пресу о шостій ранку. Вордл дотримав слова і заздалегідь попередив Страйка. Детектив устиг піти з квартири на горищі ще раніше, маючи в наплічнику одяг на кілька днів. Він знав, що преса невдовзі почне чатувати на нього під офісом — уже не вперше.

— І,— додав Страйк, повертаючись до Робін з пінтою пива і всідаючись на високий дзиглик,— Хан теж з нами порвав. Піде в агенцію, куди не надсилають частини тіла.

— Бляха,— вилаялася Робін, а тоді спитала: — Чого це ти шкіришся?

— Та просто.

Страйк не хотів казати, що любить, коли вона лається; тоді ставав помітнішим прихований йоркширський акцент.

— Це була така хороша робота! — сказала Робін.

Страйк погодився, не зводячи очей з «М'ятного носорога».

— Що там Платина? Лінор не дзвонила?

Оскільки Лінор щойно дзвонила, Робін розповіла Страйку, що новин, як завжди, немає. Платина була популярна і вже тричі виконувала приватний танець; щоразу все відбувалося повністю за стандартами закладу, без рук.

— Читала новини? — спитав Страйк, указуючи на покинуту за сусіднім столиком газету «Mirror».

— В інтернеті,— відповіла Робін.

— Сподіваюся, з цього буде користь,— сказав Страйк.— Десь же мають помітити, що ноги бракує.

— Ха-ха,— відповіла Робін.

— Досі не до речі?

— Так,— холодно озвалася Робін.

— Я вчора трохи пошукав інформацію,— сказав Страйк.— Можливо, Брокбенк був у Манчестері в 2006 році.

— Як ти знаєш, що це саме той Брокбенк?

— Знати неможливо, але вік збігається, і ще той самий ініціал від другого імені...

— Ти пам'ятаєш ініціал?

— Так,— кивнув Страйк.— Але не схоже, щоб він і досі там жив. Така сама історія з Лейнгом. Я досить певний у тому, де він жив у Корбі в 2008 році, але він з'їхав... А давно,— вдивився в протилежний бік вулиці Страйк,— отой хлоп у камуфляжній куртці й окулярах там сидить?

— Зо півгодини.

Наскільки бачив Страйк, чоловік у камуфляжі теж дивився на нього крізь два вікна через вулицю. Широкі плечі, довгі ноги; занадто кремезний для свого сріблястого стільчика. Через миготіння машин і людей Страйк не міг розвчитися як слід, але здавалося, що на обличчі в чоловіка густа щетина.

— Що там, усередині? — спитала Робін, вказуючи на подвійні двері «М'ятного носорога» під важким металевим дашком.

— У стрип-клубі? — здивувався Страйк.

— Ні, в японському ресторані,— саркастично відповіла Робін.
— Звісно, що в стрип-клубі.

— Та нормально...— Страйк не дуже зрозумів, що саме вона хоче дізнатися.

— Який там інтер'єр?

— Усе в золоті. Дзеркала. Притлумлене світло...— Робін питально дивилася на нього, і Страйк провадив: — Посередині — пілон для танців.

— На коліна не сідають?

— Для контактних танців є окремі кабінки.

— А як дівчата вбрані?

— Ну, не знаю... одягу на них небагато...

Задзвонив мобільний: Елін.

Робін відвернулася, крутячи в руках окуляри до читання, які насправді містили приховану камеру, що нею вона фіксувала переміщення Платини. Коли Страйк тільки вручив їй цей пристрій, вона була в захваті, але нині трем новизни вже зник. Робін пила томатний сік і визирала у вікно, стараючись не слухати, про що говорять Страйк і Елін. Він завжди розмовляв зі своєю подружкою в дуже діловому тоні, але взагалі було годі уявити, щоб Страйк з кимсь любенько туркотів. Метью у доброму гуморі казав на Робін і «Робсі», і «Розі-Позі», але нині він рідко бував у гуморі.

— ...в Ніка й Ільзи,— казав Страйк.— Так. Ні, я не проти... так... гаразд... ти теж.

Він поклав слухавку.

— Ти у них поживеш? — спитала Робін.— У Ніка й Ільзи?

То були найдавніші Страйкові друзі. Робін познайомилася з ними, коли ті заходили до офісу, й обох вподобала.

— Так, сказали, що я можу жити в них скільки завгодно.

— А чому не в Елін? — спитала Робін, очікуючи на відмову про це розмовляти, бо Страйк, як вона чудово знала, чітко розмежовував особисте життя і роботу.

— Не вийде,— просто відповів він, ніби не роздратувавшись, що вона таке питає, але не показуючи бажання розвивати тему.
— Мало не забув,— додав Страйк, глянувши на вікна японського

ресторану через дорогу. Столик, за яким сидів чоловік у камуфляжі й окулярах, тепер був порожній.— Купив тобі оце.

То була кишенькова сирена.

— У мене вже є,— відповіла Робін, дістаючи свою з кишені плаща.

— Так, але ця краща,— відповів Страйк, показуючи опис пристрою.— Треба сирену з гучністю принаймні 120 децибел, а ще вона порскає червоною фарбою, яку не змити.

— У моєї 140 децибел.

— Я все одно гадаю, що ця краща.

— Це у всіх чоловіків так — гадають, що будь-яка техніка, яку обрали вони, краща, ніж обрана мною?

Страйк засміявся і допив пиво.

— Ну, бувай.

— Ти куди?

— На зустріч зі Шпеником.

Робін не чула цього імені раніше.

— Це тип, який іноді дає мені інформацію, яку я міняю на потрібні відомості в поліції,— пояснив Страйк.— Він мені розповів, хто підрізав поліційного інформатора, пам'ятаєш? І ще рекомендував мене тому бандиту.

— А,— кивнула Робін,— цей. Ти не казав, як його звати.

— Шпеник — мій найкращий шанс дізнатися, де тепер Віттaker,— провадив Страйк.— А ще він може знати щось про Маллі. То все одна компанія...— Він знову кинув погляд на ресторан через дорогу.— Пильнуй, якщо побачиш того типа в камуфляжі.

— Ти щось зовсім знервований.

— Будеш тут знервованим, Робін,— відповів Страйк, дістаючи цигарки, щоб устигнути покурити дорогою на метро.— Нам, чорт забирай, ногу поштою надіслали.

One Step Ahead of the Devil (На крок попереду диявола)

Страйк власного скаліченою персоною іде з того боку вулиці до пабу: що за неочікуваний бонус!

Оце він став жирною сракою, відколи бачилися востаннє! Шкутильгає собі з наплічником, ніби знов став тупим новобранцем, і гадки не має, що чоловік, який надіслав йому ногу, сидить за п'ятдесят ярдів. Ось тобі й великий детектив! Пішов до пабу, на зустріч з кралькою Секретаркою. Напевно що спить з нею. Чоловік дуже на це сподівався. Тоді виконання запланованого принесе ще більшу насолоду.

Потім, роздивляючись крізь окуляри постать Страйка просто за вікном пабу навпроти, чоловік помітив, що той ніби теж дивиться на нього. Звісно, годі й розгледіти обличчя на тому боці вулиці, через двоє вікон, та ще за темними окулярами; але щось у тій далекій постаті, у розвернутому анфас обличчі стривожило чоловіка. Вони зі Страйком дивилися один на одного через дорогу. Гуркотіли машини, час до часу затуляючи їх.

Чоловік дочекався, поки в кадр в'їде два автобуси поспіль, годі підвівся зі стільця, вийшов з ресторану і зник у провулку.

У крові кипів адреналін. Чоловік зняв камуфляжну куртку і вивернув на той бік. Викинути не можна було: у підкладці заховано ножі. Звернувши за ріг, чоловік побіг.

With no love, from the past.

Blue Oyster Cult, "Shadow of California"^[7]

Невпинний потік машин змусив Страйка постояти й почекати, перш ніж вдалося перетнути Тоттенгем-Корт-роуд. Раз у раз він поглядав на той бік. Перейшовши вулицю, він одразу зазирнув у вікно японського ресторану, але там не було нікого в камуфляжній куртці й нікого, схожого за статурою чи зростом на чоловіка в окулярах, у футболці чи сорочці.

В кишені завібрував мобільний. Страйк його дістав.

Робін надіслала повідомлення:

Та заспокойся.

Широко всміхнувшись, Страйк помахав у вікна «Двору» і рушив у бік метро.

Може, Робін має рацію, і він надто знервований. Які шанси того, що псих, який надсилає ноги, буде серед білого дня сидіти й витріщатися на Робін? Але застигла пильність того кремезного чоловіка в камуфляжній куртці Страйкові не сподобалася, і не сподобалося, що на ньому були темні окуляри: не так уже й сонячно сьогодні. І це його зникнення, поки Страйк не міг його бачити: випадковий збіг чи ні?

Біда полягала в тому, що Страйк не міг покластися на спогади про зовнішність жодного з трьох чоловіків, які нині його непокоїли. Брокбенка він не бачив вісім років, Лейнга — дев'ять, Віттакера — всі шістнадцять. Кожен міг за цей час погладшати чи схуднути, облісити, відпустити бороду чи вуса, набути інвалідності чи накачати м'язи. Страйк сам утратив ногу, відколи бачив їх усіх. Але жоден не зміг би приховати зріст. Усі троє чоловіків, про яких думав Страйк, мали по шість футів чи більше зросту, і той камуфляжник на металевому стільці здавався заввишки десь таким.

Дорогою до станції «Тоттенгем-Корт-роуд» у кишені завібрував мобільний. Страйк зрадів, побачивши, що дзвонить Грем Гардакр. Відступивши з дороги, щоб не заважати людям, він прийняв дзвінок.

— Огі? — почувся голос колишнього колеги.— Що за справи, друже? Чого це тобі ноги надсилають?

— Я так розумію, ти вже не в Німеччині? — спитав Страйк.

— Півтора місяця як в Единбурзі. Оце щойно читав про тебе у «Скотсмені».

Відділ спеціальних розслідувань Королівської військової поліції мав офіс в Единбурзькому замку, в секції 35. Це було престижне призначення.

— Гарді, мені потрібна послуга,— сказав Страйк.— Внутрішня інформація про декого. Пам'ятаєш Ноеля Брокбенка?

— Такого забудеш. Сьома бронетанкова, якщо не помиляюся?

— Так, це він. І ще Дональд Лейнг. Він служив ще до нашого з тобою знайомства. З Прикордонного полку короля. Я знав його на Кіпрі.

— Добре, друже, як буду в офісі, подивлюся. Я тут зараз серед розораного поля.

Розмову про спільних знайомих урвав гуркіт машин, яких у годину пік ставало дедалі більше. Гардакр пообіцяв передзвонити, коли зазирне в армійські архіви, і Страйк продовжив шлях до метро.

За тридцять хвилин він вийшов на станції «Вайтчапел» і виявив повідомлення від чоловіка, з яким мав зустрітися.

Вибачай Куше не сьогодні передзвоню

Це було недоречно й незручно, але заледве дивно. Зважаючи на те, що Страйк не ніс наркотиків чи старих записів і не просив когось побити чи залякати, з боку Шпеника взагалі було виявом великої поваги погодитися на чіткий час і місце зустрічі.

Коліно Страйка після цілого дня на ногах боліло, але на станції сісти не було де. Притулившись до жовтої цегляної стіни біля входу, він набрав Шпеника.

— Га, Куше, що там?

Страйк не пам'ятав, чому Шпеника називають Шпеником, і так само не міг згадати, чому той каже на нього «Куш». Позналилися вони сімнадцятирічними, і встановлений зв'язок, досить глибокий, на диво був вільний від стигми підліткової дружби. Власне, то й не дружба була, а таке собі мимовільне братерство. Страйк мав певність, що коли помре, то Шпеник сумуватиме, але так само мав певність, що той не погребує обікрати його мертве тіло. Але інші б не зрозуміли, що Шпеник таке зробив би з переконанням, що Страйк, хай на якому світі буде, зрадіє, знаючи, що його гаманець дістався Шпенику, а не якомусь невідомому зайді.

— Справи, Шпенику? — спитав Страйк, підпалюючи нову цигарку.

— Так, Куше, сьодні без шансів. А що за біда?

— Віттакера шукаю.

— Нарешті приб'єш?

Ця зміна тону налякала би будь-кого, хто забув, що Шпеник за один. На думку Шпеника та йому подібних, заподіяна кривда приводила до одного закономірного фіналу — вбивства; половину свого свідомого життя Шпеник через такі погляди просидів за ґратами. Страйк дивувався, що він узагалі дожив до середини четвертого десятку.

— Просто хочу знати, де він,— твердо відповів Страйк.

Він не думав, що Шпеник чув про ногу. В його світі новини стосувалися особистих інтересів і поширювалися усно.

— Розпитаю людей.

— Плачу як завжди,— відповів Страйк, який мав зі Шпеником давню домовленість про обмін корисною інформацією.— І... Шпенику?..

Давній приятель мав звичку класти слухавку без попередження, коли його щось відволікало.

— Шо, не все? — озвався Шпеник, і його голос ніби наблизився; Страйк вирішив, що приятель уже був прибрав мобільний від вуха, гадаючи, що розмову завершено.

— Так,— відповів Страйк.— Кореш Маллі.

Мовчання на тому боці красномовно свідчило: як Страйк ніколи не забував, що за птиця Шпеник, так і Шпеник пам'ятав, хто такий Страйк.

— Шпенику, це тільки між нами, нікого третього. Ти про мене з Маллі ніколи не говорив?

По паузі Шпеник заговорив своїм найнебезпечнішим тоном:

— А з якого б чортова дива мені таке робити?

— Я не міг не спитати. Поясню, коли зустрінемося.

Знову небезпечне мовчання.

— Шпенику, хіба я хоч раз тебе заклав? — спитав Страйк. Знову мовчання, уже не таке довге, а тоді Шпеник відповів тоном, який Страйк сприймав як нормальний:

— Ага, добре. Віттaker, кажеш? Спробую шось зробити, Куше.

Зв'язок обірвався. Звички прощатися Шпеник не мав.

Страйк зітхнув і закурив ще одну цигарку. Марно згаяв час на поїздку. От зараз докурить і знову сяде на поїзд.

Двері станції виходили на забетонований майданчик, оточений дадами будинків. Удалині на горизонті виднівся Корнішон — хмарочос, схожий на гігантську чорну кулю. Двадцять років тому, коли Страйкова сім'я недовго жила у Вайтчапелі, його там ще не було.

Роззирнувшись, Страйк не відчув себе вдома і так само не відчув ностальгії. Він не пам'ятав ні цього бетонного майданчика, ні цих будівель. Навіть станція здавалася напівзнайомою. Нескінченна низка переїздів і переворотів, з яких складалося його життя з матір'ю, стерла індивідуальні риси місць; іноді він забував, котра крамничка на розі прилягала до котрої занедбаної квартири, який паб співвідносився з тим чи іншим сквотом.

Страйк хотів був знову сісти на метро, але незчувся, як уже простував вулицею в напрямі місця, якого уникав сімнадцять років: будівлі, де померла його мати. То був останній з Лединих сквотів — два поверхи покинутої будівлі на Фулборн-стріт, хвилина пішим ходом від станції. Ступаючи, Страйк згадував. Ну звісно ж: цим металевим мостом над залізничними рейками він проходив, коли вчився на першому курсі. Він також пам'ятав

Каслмен-стріт... тут мешкала однокурсниця, дівчина, яка сильно шепелявила...

Дійшовши до кінця Фулборн-стріт, Страйк сповільнив кроки, почуваячись якось двоїсто. Каламутні спогади про ці місця, притлумлені, понад сумнів, свідомим намаганням усе забути, вицвілою прозорою плівкою лягли на те, що бачили нині очі. Будинки були точно такі обшарпані, як він пам'ятав, але заклади та крамниці здавалися незнайомими. Страйк ніби повернувся в сон, де все зсунулося й змінилося. Звісно, у бідних районах Лондона все було непостійне: виростав і занепадав один хисткий бізнес, йому на зміну приходив інший; ставили й прибирали дешеві вивіски; люди йшли собі, йшли повз, йшли геть.

Страйку знадобилося зо хвилину, щоб упізнати двері колишнього сквоту, бо номери він не пам'ятав. Нарешті знайшов: поруч крамничка з дешевим європейським та азійським одягом, а колись був супермаркет, який тримали Ямайці. Погляд на мідну поштову скриньку збудив на диво болючий спогад: як вона голосно брязкала, коли хтось виходив чи заходив.

«Чорт, чорт, чорт...»

Підкуривши нову цигарку від попередньої, Страйк швидко рушив у бік Вайтчапел-роуд, де стояли торгівельні палатки: знову дешевий одяг, якісь речі з яскравого пластику. Страйк пришвидшив кроки, йдучи невідомо куди, а пейзаж навколо будив нові спогади: ця більярдна була тут сімнадцять років тому... і дзвонова ливарня теж... спогади здіймалися, кусали його, ніби Страйк наступив на кубло сонних змій.

Наближаючись до п'ятого десятку, Леда почала цікавитися молодшими чоловіками, але Віттакер був наймолодшим: коли вона почала з ним спати, мав двадцять один рік. Гі синові, коли Леда вперше привела Віттакера додому, було шістнадцять. Музикант уже тоді видавався спустошеним, із запалими щоками під широко розставленими очима дивовижного каро-золотого кольору. Темне волосся, заплетене у дреди, спадало на плечі; він мав лише одні джинси й футболку і тому смердів.

Страйк ішов по Вайтчапел-роуд, і в такт крокам раз у раз у голові лунала заяложена фраза.

«У всіх на очах. Сховався у всіх на очах».

Звісно, люди скажуть, що він одержимий, упереджений, чіпляється за минуле. Скажуть, що він побачив ногу в коробці й подумав на Віттакера, бо не змирився, що з того зняли обвинувачення в убивстві Страйкової матері. Навіть якщо пояснити причини, з яких він підозрює Віттакера, всі посміються: хіба такий відвертий прихильник збочень і садизму може відрізати жінці ногу! Страйк знав: віра, що правдиво злі люди приховують небезпечний потяг до насильства й домінування, дуже глибока. Коли такі люди виставляють свої уподобання всім напоказ, наївні сміються, кажуть, що це просто поза, знаходять у цьому дивну принадність.

Леда познайомилася з Віттакером у компанії звукозапису, де працювала адміністратором — живий сувенір історії рок-н-ролу, виставлений у вітрині, мов тотем. Віттакер грав на гітарі й писав тексти кільком треш-метал-гуртам, але ті один по одному вигнали його за фіглярство, зловживання наркотиками й агресивність; за його словами, він познайомився з Ледою, коли прийшов домовлятися про запис. Утім, Леда якимось зізналася Страйкові, що насправді вона просто умовляла охоронців бути лагіднішими з молодиком, коли ті викидали його геть. Вона привезла бідосю додому, і Віттакер тут і лишився.

Шістнадцятирічний Страйк не знав, удаваним чи щирим було Віттакерове жадібне й відкрите захоплення всім садистичним і демонічним. Він тільки знав, що ненавидить Віттакера до кісток, як ще не ненавидів жодного з коханців, яких приводила, а тоді кидала Леда. Йому доводилося дихати міазмами цього чоловіка, коли увечері він робив домашнє завдання у сквоті; сморід був такий, що Страйк майже відчував його на смак. Віттакер пробував триматися з підлітком зверхньо — у раптових вибухах і ядучих ремарках виявлялася красномовність, яку Віттакер ретельно приховував від малоосвічених Лединих друзів, бо їм хотів сподобатися,— але Страйк сам умів відпустити ремарку і дати відсіч, а ще був не такий обдовбаний, як Віттакер, чи принаймні обдовбаний лише настільки, наскільки має бути людина, що живе серед постійного канабісового туману. Коли

Леда не чула, Віттaker кепкував зі Страйкових намагань учитися попри часті перерви в процесі. Він був високий і худорлявий, але на диво м'язистий як на людину, яка веде абсолютно пасивний спосіб життя; Страйк уже мав шість футів зросту і ходив на бокс у місцевому клубі. Напруга між ними виповнювала задимлене повітря, в якому всякчас висіла загроза бійки.

Сестру Страйка, Люсі, Віттaker узагалі вижив з дому постійним цькуванням і сексуальними натяками. Він ходив по сквоту голий, чухав татуйовані груди і сміявся з переляку чотирнадцятирічної дівчинки. Одного вечора Люсі втекла до телефонної будки на розі й слізно вмовляла тітку й дядька з Корнволла забрати її. Ті приїхали наступного ранку на світанні — цілу ніч їхали з Сент-Моса до Лондона. Люсі вже збрала нечисленні пожитки в маленьку валізку. З матір'ю вона ніколи більше не жила.

Тед і Джоан стояли на порозі й благали Страйка теж поїхати з ними. Але той відмовився, а вмовляння тітки Джоан тільки посилили його рішучість самому виселити Віттакера і не лишати його наодинці з мамою. На той момент він уже чув, як Віттaker просторікує, що, мовляв, цікаво було б укоротити комусь віку,— ніби це така епікурейська насолода. Тоді він ще не вірив, що Віттaker на таке здатен, але знав, що на жорстокість той спроможеться, чув, як він погрожував іншим сквотерам. Одного разу — Леда відмовилася в це повірити — Страйк бачив, як Віттaker хотів до смерті забити кішку, бо та його збудила. Страйк тоді відібрав у нього важкий черевик, коли Віттaker бігав за тваринкою по кімнаті, намагався вдарити, лаявся і кричав, що тварюка заплатить.

Коліно з протезом починало боліти. Страйк ступав дедалі швидше. Праворуч виріс, ніби за помахом чарівної палички, паб «Голова шкапи» — приземкуватий, квадратний, з цегляними стінами. Вже підійшовши до дверей, Страйк помітив викидайла в чорному і згадав, що нині тут теж стрип-клуб.

— Чорт,— вилаявся він.

Страйк був не проти випити в оточенні напівголих жінок, але не міг дозволити собі зависоку ціну на спиртне в таких

закладах, та ще й коли за один день утратив двох клієнтів.

Тому довелося зайти до найближчого «Старбаксу», знайти гам місце і покласти хвору ногу на вільний стілець поруч. Страйк похмуро крутив у руках велику чашку з чорною кавою. М'які дивани теплих відтінків, високі чашки з пухкою піною, пристойні, працюючі молодики й дівчата за чистим скляним шинквасом: це, звісно, чиста протиотрута від смердючого привида Віттакера, і все-таки той відмовлявся зникати. Мимоволі Страйк заново проживав усе, все пригадував...

Коли Віттакер жив з Ледою та її сином, історія його підліткових походеньок була відома хіба соціальним службам на півночі Англії. Про своє минуле він розповідав безліч історій, строкатих і часто суперечливих. Тільки коли Віттакера арештували за вбивство, просочилася правда з вуст людей з його минулого — одні сподівалися заробити на пресі, інші хотіли помститися, ще хтось у такий дивний спосіб старався захистити його.

Віттакер народився у грошовитій родині з верхніх прошарків середнього класу, очолюваній дипломатом з лицарським титулом; до дванадцятьох років Віттакер вважав його за батька. А тоді дізнався, що насправді його матір'ю була старша сестра, яка буцімто мешкала в Лондоні й працювала вчителькою у школі, де вчили за системою Монтесорі,— наркоманка й алкоголічка, яка жила в злиднях, відкинута рідними. Відтоді Віттакер, і так уже проблемна дитина, схильна до спалахів гніву, під час яких він бив усіх навколо, зовсім ошалів. Його вигнали з приватної школи. Віттакер приєднався до місцевої банди і незабаром уже керував збутом наркотиків; ця фаза закінчилася строком у виправному закладі, бо Віттакер тримав ножа біля горла малолітньої дівчини, поки його друзі її гвалтували. У віці п'ятнадцятьох років він утік до Лондона, лишаючи по собі слід з дрібних злочинів, і врешті-решт знайшов свою біологічну матір. Коротке радісне возз'єднання майже одразу скотилося в насильство та взаємну ворожість.

— Тут не зайнято?

Над Страйком схилився високий молодик, руками вже тримаючись за спинку стільця, на який Страйк поклав натруджену ногу. Молодик нагадав Страйкові Метью, нареченого Робін: хвилясте каштанове волосся, чіткі привабливі риси. Страйк рохнув, прибрав ногу і похитав головою. Молодик поніс стілець до столу, за яким уже сиділо зо шестеро осіб, і приєднався до компанії. Страйк бачив, як зраділи його поверненню дівчата: випростили спина, заусміхалися, коли молодик підсунув до столу свій стілець. Може, через схожість із Метью, а може, через забраний стілець, чи просто через уміння Страйка непомильно розпізнавати покидьків, молодик здався йому якимось неприємним.

Каву Страйк не допив, але це втручання геть зіпсувало настрій, тож він підвівся й пішов. Краплі дощу падали на спину; він ішов уздовж Вайтчапел-роуд назад, знову курив і вже не намагався опиратися припливній хвилі пам'яті, що несла його...

Віттaker мав майже патологічну потребу в увазі. Він сердився, коли Леда відволікалася від нього з будь-яких причин, на будь-які предмети — роботу, дітей, друзів,— і звертав свої гіпнотичні чари на інших жінок, щойно її уваги ставало недосить. Навіть Страйк, якому Віттaker був ненависний, мов чума, мусив визнати, що той має потужну сексуальну принадність; ті чари діяли майже на всіх жінок, які заходили до сквоту.

Віттакера викинув черговий гурт, але він усе мріяв про славу. Він знав три акорди на гітарі й списував усі папірці, які не встигли сховати, текстами, натхненними «Сатанинською біблією»; Страйк пам'ятав, як ця книжка в чорній палітурці з зображенням пентаграма й козлиної голови лежала на матраці, де спали Віттaker і Леда. Віттaker достеменно знав біографію американського лідера секти Чарльза Менсона. Саундтреком останнього року школи у Страйка було хрипіння старої вінілової платівки Менсонового альбому «LIE: Культ кохання і терору».

Легенда, що оточувала Леду, була відома Віттakerу ще до знайомства з нею. Він любив слухати про вечірки, де вона бувала, про чоловіків, з якими спала. За її посередництва він ніби торкався світу зірок. Ближче познайомившись із ним, Страйк

зрозумів, що цей чоловік прагнув слави як ніхто інший. Він не бачив моральної відмінності між своїм любим Менсоном і такими рок-зірками, як Джонні Рокбі. Обидва укріпилися в свідомості людей. Власне, Менсон був навіть успішніший, бо його міф не згасне з плином моди: зло завжди зачаровує.

Втім, Віттакера принаджувала не лише Ледина слава. Його коханка народила дітей від двох багатих рок-зірок, які про дітей дбали. Віттакер увійшов до сквоту цілковито певним того, що це в Леди такий стиль — жити серед злиденної богеми, а насправді десь поруч є сила-силенна грошей, які дають татусі Страйка і Люсі — відповідно Джонні Рокбі й Рик Фантоні. Віттакер чи то не розумів, чи то не вірив у правду: що через Ледину повну неспроможність керувати фінансами й марнотратність обидва чоловіки давали гроші так, щоб Леда їх не розтринькала. Минали місяці, й поступово Віттакер дедалі ядучіше дорікав їй: мовляв, на мене ти грошей не витрачаєш. Мали місце гротескні істерики: Леда не хоче заробити на «фендер стратокастер», який припав Віттакеру до душі, не купує оксамитовий піджак від Готьє, якого смердючому й обшарпаному Віттакеру раптом зажадалося. Він тиснув усе сильніше, казав відверту, легко спростовну брехню: що потребує негайного лікування, що треба заплатити десять тисяч одному чоловіку, який інакше зламає йому ноги. Леда то сміялася, то засмучувалася.

— Котику, немає в мене грошей,— казала вона.— Правда, любий. Немає, а то б хіба я тобі не дала?

Леда завагітніла, коли вісімнадцятирічний Страйк вступав до університету. Новина його нажахала, але навіть тоді він не чекав, що Леда вийде за Віттакера. Вона завжди казала синові, що не хоче бути дружиною. Її перша, ще підліткова спроба пожити у шлюбі закінчилася втечею за два тижні. Та й навряд чи одруження було в стилі Віттакера.

Але шлюб відбувся, понад сумнів, тому, що Віттакер вважав його єдиним способом прибрати до рук сховані десь мільйони. Церемонія відбулася в бюро реєстрації громадянських актів у Мерілебоні, де свого часу уклали шлюби двоє бітлів. Можливо, Віттакер мріяв, що його фотографуватимуть біля дверей, як

Маккартні, але нікого те весілля не зацікавило. Тільки смерть усміхненої нареченої змусила фотографів збігтися до східців суду.

Страйк раптом зрозумів, що встиг дійти аж до станції «Елдгейт-Іст». Уся ця мандрівка, вилаяв він себе, це просто безцільне блукання. Якби він просто пішов до станції «Вайтчапел», то вже їхав би до Ніка й Ільзи. Натомість Страйк вирушив у абсолютно іншому напрямку і тепер потрапив точно на годину пік у метро.

Його габарити плюс ще й рюкзак дратували інших пасажирів, але Страйк того не помічав. На голову вищий за всіх навколо, він тримався за поруччя і вдивлявся в коливання власного віддзеркалення у темному вікні, пригадуючи останню, найгіршу частину історії: Віттaker у суді бореться за свою свободу. Поліція виявила незбіги в його свідченнях щодо занять того дня, коли голка протягла руку його дружини, знайшла невідповідності в його версії походження вбивчого героїну і в історії наркотичної залежності Леди.

Строката процесія сквотерів указувала на буремні, немирні стосунки Леди і Віттакера, на відразу Леди до героїну в усіх формах, на погрози Віттакера, його невірність, розмови про вбивство й гроші, на виявлену ним байдужість при виявленні Лединого тіла. Ці люди раз у раз повторювали, впадаючи в немудру істерію, що Віттaker її вбив. Сторона захисту з легкістю спростовувала ці свідчення. Та коли свідком виступив студент Оксфордського університету, ситуація змінилася.

Суддя дивився на Страйка схвально: той добре говорив, був чистий, розумний, хоч і кремезний і здатний без костюма й краватки налякати. Сторона обвинувачення хотіла дізнатися, що він знає про захопленість Віттакера Лединими статками. Страйк розповів мовчазному суду про попередні спроби вітчима прибрати до рук багатство, яке існувало головно в уяві Віттакера, і про чимдалі настирливіші прохання вписати його на знак кохання в Ледин заповіт.

Віттaker споглядав його золотими очима, майже цілковито незворушний. В останню хвилину дачі свідчень погляди Страйка

й Віттакера зустрілися. Губи останнього смикнулися, кутик вуст припіднявся у слабкій зверхній посмішці. Він підніс указівний палець на якісь півдьюма над бар'єром і ледь помітно похитав ним з боку в бік.

Страйк чудово зрозумів, що Віттакер хоче сказати. Цей мікрожест був спеціально для нього — міні-версія іншого жесту, який Страйк добре знав. Віттакер часто вимахував рукою в повітрі, ніби ріжучи горлянку людині, яка його образила.

— Ти своє ще отримаєш,— казав Віттакер, розширюючи божевільні золоті очі.— Ти своє отримаєш!

Підготувався він добре. Хтось із грошовитих родичів найняв пристойного адвоката. Віттакера відмили й одягнули в костюм. Він говорив м'яко — тихим і шанобливим голосом відкидав усі звинувачення. Свою лінію вибудував від самого початку. Образ, який намагалася змалювати сторона обвинувачення,— Чарльз Менсон на старовинному програвачі, «Сатанинська біблія» на ліжку, обкурені розмови про вбивство задля втіхи,— все це Віттакер легко відкидав з таким виглядом, ніби не зовсім вірив власним вухам.

— Що я можу сказати вам... я музикант, ваша честь,— серед іншого говорив він.— У пільмі є поезія. *Вона* розуміла це як ніхто.

Тут його голос зламався, мов у мелодрамі, й Віттакер затрусився від безслізних ридань. Сторона захисту негайно поцікавилася, чи не хоче він зробити перерву.

Саме тоді Віттакер мужньо похитав головою і видав свій афоризм на Ледину смерть:

— Вона хотіла померти. Вона була вапняне дівча.

Ніхто тоді не зрозумів посилання, хіба тільки Страйк, який безліч разів чув цю пісню за дитячі й підліткові роки. Віттакер цитував «Панну з солоним лососем».

Його відпустили. Експертиза підтвердила, що Леда не вживала героїну на регулярній основі, але її репутація псувала картину. Леда перепробувала чимало інших наркотиків. Вона мала скандальну славу веселої дівчиці. Чоловікам у закручених перуках, чиєю справою була класифікація насильницьких смертей, видалося цілком природним те, що така жінка померла

на брудному матраці, шукаючи насолод, яких не могла подарувати їй буденність.

На сходинках біля суду Віттaker заявив, що планує написати біографію покійної дружини, а тоді зник з очей. Книжка так і не з'явилася. Сина Леди й Віттакера всиновили багатостраждальні дідусь і бабуся останнього, і більше Страйк його не бачив. Сам він тихо пішов з університету і вступив до армії; Люсі вступила до коледжу; життя тривало.

Періодичні появи Віттакера у пресі — завжди у зв'язку з якимись злочинними діями — ніколи не лишали Лединих дітей байдужими. Звісно, Віттaker не з'являвся на перших шпальтах: він був просто вдівець жінки, знаменитої тим, що спала зі знаменитостями. Блиск його слави був слабким відображенням уже відбитого світла.

— Він мов гівно, яке ніяк не змиєш,— сказав якимось Страйк до Люсі, але та не засміялася. Вона ще менше за Робін була схильна до гумору як способу дати раду неприємним фактам.

Утомлений, чимдалі голодніший, Страйк хитався разом з поїздом, потерпав від болю в коліні й був сумний і злий, головню на себе. Багато років він уперто дивився лише в майбутнє. Минуле не можна змінити: він не відкидає того, що було, але не треба в цьому копирсатися, нема чого їти шукати сквоти, коли минуло вже двадцять років, пригадувати брязкіт тієї поштової скриньки, нявчання переляканої кішки, маму в труні — бліду й воскову в улюбленій сукні з широкими рукавами...

«Ти клятий телепень,— сердито сказав собі Страйк, роздивляючись мапу метро і намагаючись зрозуміти, скільки треба пересадок, щоб доїхати до Ніка й Ільзи.— То не Віттaker надіслав ногу. Ти просто шукаєш приводу йому помститися».

Той, хто надіслав ногу, був організований, розсудливий, діяв ефективно; Віттaker, яким Страйк знав його двадцять років тому, був запальний, нестриманий, діяв хаотично.

І все-таки...

«Ти своє отримаєш...»

«Вона була вапняне дівча...»

— Чорт! — вилаявся Страйк, налякавши сусідів. Він щойно виявив, що проїхав свою пересадку.

Feeling easy on the outside, But not so funny on the inside.

Blue Oyster Cult, "This Ain't the Summer of Love" [\[8\]](#)

Наступні кілька днів Страйк і Робін по черзі стежили за Платиною. Страйк знаходив привід зустрітися вдень і наполягав на тому, щоб Робін їхала додому засвітла, поки в метро ще людно. В четвер увечері Страйк ішов за Платиною, поки росіянка не возз'єдналася з вічно підозрілим Втораком, а тоді повернувся на Октавію-стріт у Вандсворті, де жив, ховаючись від преси.

Це вдруге за свою детективну кар'єру Страйк був змушений просити прихистку у своїх друзів — Ніка й Ільзи. Мабуть, у когось іншого він взагалі б не витримав, але і на орбіті цієї пари, де і чоловік, і жінка робили кар'єру, Страйк почувався незатишно. Хай якою незручною була тісна квартира на горищі, там він міг приходити і йти коли заманеться, їсти о другій ночі після стеження за об'єктом, ходити туди-сюди лункими металевими сходами і нікому не заважати спати. А тепер відчував невисловлену необхідність бути на спільній вечері й почувався асоціально, коли доводилося брати їжу з холодильника серед ночі, хоч йому це дозволили.

З іншого боку, Страйк і до армії був охайний та організований. Юначі роки, проведені серед хаосу й бруду, вселили в нього геть інакші звички. Ільза вже відзначила, що Страйк не лишає по собі жодного сліду в будинку, а от її власний чоловік, гастроентеролог, повсякчас розкидає речі й лишає шухляди висунутими.

Від знайомих з Денмарк-стріт Страйк знав, що фотографи і досі чатують під дверима офісу, тож планував до кінця тижня лишатися в гостьовій кімнаті в оселі Ніка й Ільзи. В кімнаті були білі стіни й панувала меланхолійна атмосфера очікування на своє справжнє призначення. Вже багато років подружжя безуспішно

намагалося народити дитину. Страйк ніколи не розпитував їх про це і бачив, що принаймні Нік удячний йому за стриманість.

Обох він знав давно — Ільзу чи не все життя. Білява жінка в окулярах походила з Сент-Моса в Корнволлі, де Страйк мав найпостійнішу домівку з усіх. Вони з Ільзою разом ходили до молодшої школи. Коли Страйк приїздив пожити у Теда і Джоан — у дитинстві це траплялося регулярно,— вони дружили, попервах головню тому, що Ільзина мама була давньою шкільною подругою Джоан.

З Ніком, чиє пісочного кольору волосся почало рідіти ще замолоду, Страйк подружився у школі в Гекні, де провів останні шкільні роки. Нік та Ільза познайомилися на святкуванні Страйкового вісімнадцятиріччя в Лондоні, рік зустрічалися, тоді розійшлися, вступивши до різних університетів. Маючи по двадцять п'ять років, зустрілися знову: Ільза була заручена з колегою-юристом, Нік зустрічався з колегою-лікаркою. За кілька тижнів обидва романи закінчилися; за рік Нік та Ільза побралися, а Страйк був за дружбу.

Страйк повернувся до їхнього помешкання о десятій тридцять. Щойно він зачинив двері, Нік та Ільза покликали його з вітальні, запрошуючи поласувати каррі з ресторану на виніс, бо їжі ще повно.

— Що це? — спитав Страйк, роззираючись. Його здивував згорток матерії в кольорах національного прапора, купа списаного паперу і щось двісті червоних, синіх і білих пластянок у великому пакеті.

— Ми беремо участь в організації гулянь з приводу королівського весілля,— пояснила Ільза.

— Ісусе Христе,— похмуро буркнув Страйк, накладаючи собі ледь теплого мадраського каррі.

— Буде весело! Приходь.

Страйк так зиркнув на Ільзу, що вона засміялася.

— Як день минув? — спитав Нік, простягаючи Страйкові бляшанку пива.

— Кепсько,— відповів Страйк, вдячно приймаючи світле.— Ще один клієнт відпав. Лишилося двоє.

Нік та Ільза висловили співчуття, а тоді запанувала дружня тиша. Страйк напихався каррі. Утомлений і знічений, він усю дорогу додому думав про те, що надіслана нога (як він і побоювався) нищівним чином впливає на бізнес, який він так важко розбудовував. Усюди в газетах й інтернеті тепер було його фото, поєднане з повідомленням про дику й страшну витівку. Сама історія для газетярів стала приводом нагадати, що й Страйк має тільки одну ногу. Він цього факту не стидався, але реклама з того сумнівна; тепер над ним витав дух чогось дивного, збоченого. Страйка було заплямовано.

— Є новини про ногу? — спитала Ільза, коли Страйк знищив чималу кількість каррі й випив половину бляшанки пива.— Поліція щось каже?

— Завтра іду на зустріч з Вордлом, але не схоже, що в них щось є. Він думає на того бандита.

Страйк не розповідав Ніку й Ільзі ще про трьох чоловіків, яких уважав достатньо небезпечними і мстивими для такого вчинку, але казав, що раніше мав справу з професійним злочинцем, який уже відрізав і надсилав поштою частини тіла. Звісно ж, друзі стали на бік Вордла і теж гадали, що то вірогідний винуватець.

Сидячи на зручному зеленому дивані у вітальні Ніка й Ільзи, Страйк уперше за багато років згадав, що вони теж знайомі з Джефом Віттakerом. Вісімнадцятий день народження Страйк святкував у пабі «Дзвін» у Вайтчапелі; мама тоді була на шостому місяці. Обличчя тітки здавалося застиглою маскою осуду і силуваної веселості, а дядько Тед, завше миротворець, не міг приховати гніву й ненависті, коли до блиску обдовбаний Віттaker зупинив дискотеку і вирішив заспівати одну з власних пісень. Страйк пам'ятав свій тодішній гнів, бажання опинитися десь далеко, поїхати до Оксфорда, позбутися того всього... але Нік та Ільза, мабуть, не мають таких спогадів: вони того вечора були захоплені одне одним, засліплені й щасливі через раптову й глибоку взаємну симпатію.

— Ти боїшся за Робін,— мовила Ільза, не так питаючи, як стверджуючи.

Страйк з повним ротом індійського коржа щось пробурчав на знак згоди. За останні чотири дні він мав час усе обміркувати. В цій ситуації Робін стала слабким, уразливим місцем (без тіні провини з її боку), і Страйк гадав, що особа, яка надіслала ногу (хай хто це є), розуміла це і раніше. Якби його помічником був чоловік, Страйк би так не переймався.

Він не забував, що Робін, попри свою корисність, поки що не має кваліфікації. Вона здатна переконати обережного свідка говорити, в той час як Страйкові габарити і природна похмурість лякають і змушують закриватися. Її чарівливість і приємні манери притишують підозри, відчиняють двері; вони вже сотні разів полегшували Страйкові роботу. Він знав, що завинив Робін, і тільки хотів, щоб тут і тепер вона відступила, заховалася, поки не знайдуть людину, що надсилає відрізані ноги.

— Мені подобається Робін,— сказала Ільза.

— Робін усім подобається,— відповів Страйк нерозбірливо, бо знову жував коржа. Це була правда: сестра Люсі, друзі, що заходили до офісу, клієнти — всі неодмінно казали Страйку, що їм дуже подобається жінка, яка в нього працює. І все-таки він почув у тоні Ільзи нотку цікавості й нагадав собі, що всі розмови про Робін мають бути відстороненими; і зрозумів, що все сприйняв правильно, коли наступним питанням було:

— Яку тебе складається з Елін?

— Нормально,— відповів Страйк.

— Вона і досі ховає тебе від свого колишнього? — спитала Ільза з тією самою цікавістю.

— Елін тобі не подобається, так? — спитав Страйк, переводячи розмову на ворожу територію просто для сміху. Ільзу він знав тридцять років, тож рум'янцю і заперечень цілком чекав.

— Та подобається... ну, я просто її не знаю, але вона така... Головне, що ти задоволений, більше нічого не треба.

Страйк думав, що цього буде досить, щоб Ільза забула про Робін (вона не єдина з його друзів казала: от ви з Робін так добре ладнаєте, то, може... а ти не думав, що...). Але Ільзу не так просто було віднайти від обраної стежки.

— Робін відклала весілля, так? А вони вже призначили нову...

— Так,— відповів Страйк.— Друге липня. Вона взяла додаткові вихідні, щоб поїхати додому в Йоркшир, бо треба... що там роблять до весілля? Повернеться у вівторок.

Дивна річ, а Страйк підтримав Метью, який наполягав, щоб Робін взяла вихідні у п'ятницю й понеділок. Йому спокійніше було знати, що Робін буде за двісті п'ятдесят миль від Лондона, з родиною. Робін страшенно розчарувалася, що не зможе прийти до «Старої синьої колодки» в Шордичі на зустріч з Вордлом, але Страйк ніби помітив у її поведінці й тінь полегшення.

Ільза наче засмутилася від новини, що Робін вийде за бознакого замість Страйка, та не встигла вона нічого сказати, як у нього в кишені завібрував мобільний. Дзвонив Грем Гардакр, давній колега за відділом спеціальних розслідувань.

— Вибачте,— сказав Страйк до Ніка й Ільзи, відставив тарілку і підвівся,— треба прийняти, це важливо... Гарді!

— Можеш говорити, Огі? — спитав Гардакр; Страйк якраз прямував до дверей з будинку.

— Тепер можу,— відповів Страйк, за три кроки подолавши невеликий палісадник і виходячи на вулицю, щоб прогулятися і покурити.— Щось знайшов для мене?

— Правду кажучи,— нервовим тоном відповів Гардакр,— було б дуже до речі, якби ти сам приїхав і подивився, друже. У мене тут не ворент-офіцер, а суцільний головний біль. Не поладнали ми з нею. Якщо я почну відсилати інформацію, а вона пронюхає...

— А якщо я приїду?

— То зайдеш рано-вранці, а я лишу все на комп'ютері. Ну знаєш, виявлю халатність і не згорну файли.

Гардакр уже ділився зі Страйком відомостями, які, власне, не мав права розголошувати. Його щойно перевели до секції 35; Страйк не здивувався, що приятель не хоче ризикувати своїм становищем.

Детектив перейшов дорогу, сів на низенький кам'яний парканчик будинку навпроти, запалив цигарку і спитав:

— А воно варте того, щоб їхати аж до Шотландії?

— Залежить від того, що саме тобі треба.

— Давні адреси, родичі... інформація про медичні та психіатричні огляди теж не завадить. Брокбенк пішов у відставку за інвалідністю коли — у 2003-му?

— Саме так,— відповів Гардакр.

Якийсь гамір позаду змусив Страйка підвестися і озирнутися: власник паркану, на якому він сидів, викидав сміття. Це був маленький чоловічок років шістдесятьох, і при світлі вуличного ліхтаря Страйк розгледів, як роздратований вираз на його обличчі перетворюється на ввічливу усмішку: чоловік побачив Страйкові габарити. Детектив пішов геть, проминаючи здвоєні будинки; дерева в садках і живоплоти тріпотіли на весінньому вітерці. Скоро тут розвішають оздоби на честь весілля чергової пари. Невдовзі по тому вийде заміж і Робін.

— Гадаю, що про Лейнга ти небагато знайшов,— мовив Страйк з тінню питання в голосі. Армійська кар'єра шотландця була коротша за Брокбенкову.

— Ні... Але, Боже, що за персонаж! — відповів Гардакр.

— Куди його спрямували після Ґласгаузу?

То була військова в'язниця у Колчестері, через яку проходили всі в'язні-військовослужбовці, яких далі розподіляли по цивільних тюрмах.

— До В'язниці її величності «Елмлі». Після того про нього немає відомостей; доведеться звернутися до служби нагляду за достроково звільненими.

— Так,— погодився Страйк, випускаючи дим у зоряне небо. Вони з Гардакром розуміли, що Страйк уже не поліціант і має не більше доступу до даних служби нагляду, ніж будь-який інший цивільний.— Звідки саме в Шотландії він походить, Гарді?

— З Мелроуза. Коли вступав до армії, вказав найближчою родичкою матір — я дивився.

— Мелроуз,— задумливо повторив Страйк.

Подумав про двох клієнтів, які ще лишалися: грошовитого дурня, який ловив кайф від спроб довести, що є рогоносцем, і багатії дружини й матері, яка платила Страйкові за докази того,

що колишній чоловік переслідує їхніх синів. Батько був у Чикаго, а за Платиною можна було спокійно не ходити цілу добу.

Звісно, була вірогідність, що ніхто з тих чоловіків не має стосунку до ноги і Страйк усе собі надумав.

«Врожай і рук, і ніг...»

— Чи далеко до Мелроуза від Единбурга?

— Десь година чи півтори машиною.

Страйк викинув цигарку в канаву.

— Гарді, я приїду недільним нічним, зранку зазирну до офісу, а тоді поїду до Мелроуза — дізнаюся, чи не повернувся Лейнг до рідні й чи не знають вони, де він.

— Непоганий план. Заберу тебе з вокзалу, якщо попередити, Огі. Власне,— Гардакр налаштувався на щедрий вчинок,— якщо це всього на один день, можу позичити тобі машину.

Страйк не одразу повернувся до цікавих друзів і холодного каррі. Закуривши знову, він поблукав туди-сюди вулицею, міркуючи. Тоді згадав, що в неділю ввечері має йти з Елін на концерт у Саутбенк-центрі. Вона хотіла прищепити Страйкові любов до класичної музики, хоча той навіть не вдавав бодай слабенького інтересу. Страйк глянув на годинник. Уже пізно дзвонити і казати, що не вийде; треба не забути це зробити завтра.

Повернувшись до будинку, він раптом подумав про Робін. Та дуже мало говорила про весілля, до якого лишалося всього два з половиною місяці. Тільки коли сказала Вордлу, що замовила доставку одноразових камер на весілля до офісу, Страйк згадав, що скоро Робін стане місіс Метью Канліфф.

«Час ще є»,— подумав Страйк. Час для чого — не уточнював, навіть сам для себе.

...the writings done in blood.

Blue Oyster Cult, "ODd on Life Itself"^[9]

Для багатьох чоловіків то була би приємна інтерлюдія — отримувати гроші за те, що ходиш Лондоном за фігуристою білявкою, але Страйкові стеження за Платиною починало набридати. Кілька годин дочекавши на Готон-стріт (час до часу було видно, як виконавиця контактних танців іде до бібліотеки перекинутим через вулицю сталевим скляним містком Лондонської економічної школи), Страйк пішов за дівчиною до «М'ятного носорога»: в неї була зміна з четвертої. Тут він залишив дівчину: якщо Платина зробить щось підозріле, Лінор його набере, а о шостій зустріч з Вордлом. Страйк з'їв сандвіч у крамниці неподалік пабу, який вони обрали для зустрічі. Один раз дзвонив мобільний, але Страйк побачив, що то сестра, і не прийняв дзвінка. Здається, скоро буде день народження небожа Джека, і Страйкові геть не хотілося йти на святкування, надто після минулого разу, який запам'ятався головно неприємною цікавістю з боку матусь і пронизливими зойками надміру збуджених дітей, що раз у раз влаштовували істерики.

«Стара синя колодка» стояла на початку Грейт-Істерн-стріт у Шордичі: велика кирпата триповерхова цегляна будівля, вигнута, мов ніс корабля. Страйк пам'ятав, що колись тут був бордель: його з Ніком давній шкільний приятель втратив у ньому цноту з жінкою, яка годилася йому в матері.

Знак просто за дверима повідомляв про відродження «Старої синьої колодки» як музичного закладу. Страйк дізнався, що з восьмої вечора матиме змогу насолодитися живими виступами гуртів «Айлінгтон Бойз Клуб», «Ред Дрейпс», «Ін Голден Тіаз» та «Неон Індекс». Скрививши губи, він проштовхався до старого дерев'яного бару, де на величезному старовинному дзеркалі за шинквасом золотими літерами

рекламували світлі елі минулого століття. З високої стелі звисали круглі скляні лампи, освітлюючи юрбу молодих жінок і чоловіків. Вони здебільшого нагадували студентів і були вбрані за модою, якої Страйк не розумів.

Хоча в глибині душі його мама була прихильницею стадіонних гуртів, вона часто водила юного сина до таких музичних закладів. Гурти, що склалися з її друзів, грали один-два концерти, годі зі скандалом розпадалися, знову збиралися і за три місяці вже грали десь в іншому пабі. Те, що Вордл обрав для зустрічі «Стару синю колодку», Страйкові здалося дивним, бо раніше вони зустрічалися тільки у «Пір'ї», пабі неподалік Скотланд-Ярду. Причина стала зрозумілою, коли Страйк підійшов до поліціанта — гой сам-один стояв з пивом біля шинкваса.

— Жінка любить «Айлінгтон Бойз Клуб». Підійде сюди після роботи.

Страйк не був знайомий з дружиною Вордла і взагалі на цю гему не дуже думав, але та жінка видавалася йому таким собі гібридом Платини (бо Вордл повсякчас поглядав на жінок зі штучною засмагою і без зайвого одягу) і єдиної дружини поліціанта, яку Страйк знав. Ту жінку звали Геллі, й цікавилася вона головно своїми дітьми, своїм житлом і соковитими плітками. Той факт, що дружина Вордла любить якийсь інді-гурт, про який Страйк і не чув (хоч він уже був схильний зневажати той гурт), наводив на підозру, що Вордлова дружина, мабуть, не така, як він собі надумав.

— Що в тебе є? — спитав Страйк у Вордла, коли добув пінту в уже дуже заклопотаного бармена. За мовчазною згодою вони відійшли від шинкваса і сіли за останній вільний столик на двох.

— Експерти дослідили ногу,— сказав Вордл, коли вони всілися.— Гадають, що нога належить жінці віком від п'ятнадцяти до двадцяти п'ятьох років і що коли ногу відрізали, жінка була вже мертва — але не дуже давно, зважаючи на зсідання крові. Після відрізання і до того, як передати ногу твоїй подрузі Робін, її тримали в морозилці.

Від п'ятнадцяти до двадцяти п'ятьох: за Страйковими підрахунками, Британі Брокбенк зараз має двадцять один рік.

— А не можна точніше визначити вік?

Вордл похитав головою.

— Точніше вони сказати не можуть. А що таке?

— Я ж тобі казав: у Брокбенка була донька-приймачка.

— Брокбенк,— повторив Вордл байдужим тоном, явно не пам'ятаючи, хто це.

— Один з тих, кого я підозрюю у надсиланні ноги,— нагадав Страйк, не приховуючи нетерпіння.— Колишній «пустельний пацюк». Кремезний чорнявий чоловік, одне вухо деформоване, мов вареник...

— Та гаразд, гаразд,— негайно роздратувався Вордл.— Слухай, я повсякчас чую якісь імена. Брокбенк — з татуванням на руці...

— То Лейнг,— заперечив Страйк.— Шотландець, якого я засадив до в'язниці на десять років. Брокбенк — це той, який вирішив, що я пошкодив йому мозок.

— А, так.

— У його прийомної доньки Британі на нозі був старий шрам. Я тобі казав.

— Так, так, пригадую.

Страйк стримав ядучий коментар і відпив пива. Він відчував би більшу впевненість у тому, що його підозри сприймають серйозно, якби перед ним сидів давній колега Грем Гардакр, а не Вордл. Від початку стосунки Страйка з Вордлом були заплямовані сторожкістю, а потім ще й тінню суперництва. Детективні таланти Вордла Страйк оцінював вище, ніж здібності кількох інших офіцерів лондонської поліції, з якими мав справу, і все-таки Вордл із батьківською ніжністю ставився до своїх теорій, а Страйкових не сприймав.

— Що експерти сказали про шрам?

— Старий. З'явився задовго до смерті.

— В Бога й душу,— лайнувся Страйк.

Експертів той старий шрам, може, і не надто цікавив, але для нього мав величезне значення. Саме цього Страйк і боявся.

Навіть Вордл, попри звичку «перехоплювати у Страйка мікрофон» за всякої нагоди, виявив співчуття до відвертої

занепокоєності детектива.

— Друже,— мовив він (оце було щось нове),— то не Брокбенк. То Маллі.

Страйк боявся саме цього: тільки-но він скаже «Маллі», як Вордл стрімголов кинеться за ним, відкинувши інших підозрюваних зі Страйкового переліку, радий стати людиною, яка закриє горезвісного бандита.

— Гаринґейський злочинний синдикат займається трафіком повій зі Східної Європи в Лондоні й Манчестері. Я говорив з відділом моралі. Вони минулого тижня накрили один бордель і витягнули з нього двох юних українок,— Вордл заговорив тихіше.— З ними розмовляли наші поліціантки. Дівчата розповіли, що мали подругу, яка гадала, що їде працювати моделлю, і до нової роботи прихильності не виявляла, хай як її били. Два тижні тому Кореш витяг її з борделю за волосся, і більше її не бачили. Кореша відтоді теж не бачили.

— Кореш таке щодня робить,— заперечив Страйк.— Це не означає, що то її нога. Хтось чув, щоб він говорив про мене?

— Так,— переможно кивнув Вордл.

Страйк опустил кухоль, з якого збирався відпити. На ствердну відповідь він не чекав.

— Серйозно?

— Одна з дівчат, яких витягнув відділ моралі, чула, що Кореш якийсь час тому про тебе згадував.

— У якому контексті?

Вордл вимовив довге слово: прізвище багатого росіянина, власника казино, на якого Страйк дійсно працював наприкінці минулого року. Страйк насупився. Наскільки він зрозумів, якщо Кореш дізнався, що Страйк працював на того-таки власника казино, то зростала вірогідність, що Кореш розкопав і те, що останнім терміном завдячує його свідченням. Але сам він з нової інформації виснував тільки, що російський клієнт обертався в дуже сумнівних колах, та про це Страйк знав і раніше.

— Але як саме той факт, що Арзамасцев платив мені, стосується Кореша?

— Ну, з чого б тут почати...— озвався Вордл, і Страйк розпізнав непевність під маскою широкого кругозору.— Синдикат де тільки не відмітився. Якщо коротко, то ось є хлоп, який надсилав людям частини тіла, й ось він зникає з дівчиною, а тоді ти отримуєш ногу дівчини.

— Якщо так поставити питання, звучить переконливо,— погодився Страйк, якого це і близько не переконало.— А ти розбирав лінії Лейнга, Брокбенка й Віттакера?

— Та звісно,— відповів Вордл.— У мене люди якраз їх шукають.

Страйк міг лише сподіватися, що це правда, але утримався від розпитувань, щоб не піддавати небезпеці добрі стосунки з Вордлом.

— У нас також є запис камери спостереження з тим кур'єром,— додав Вордл.

— І?

— Твоя колега — добрий свідок,— сказав Вордл.— То дійсно «хонда». На фальшивих номерах. Одяг точно такий, як вона описала. Кур'єр поїхав на південний захід, у бік справжньої станції кур'єрської служби. Востаннє потрапив на камеру у Вімблдоні. Після того ані сліду — ні його, ні мотоцикла. Але, як я і казав, номери фальшиві. Він може бути де завгодно.

— Фальшиві номери,— повторив Страйк.— Він ретельно все спланував.

У пабі ставало дедалі більше людей. Вочевидь, нагорі вже збирався грати гурт: юрба пхалася до сходів, і Страйк уже чув знайомий виск: мікрофон завівся.

— У мене є для тебе ще дещо,— без великого ентузіазму сказав він.— Обіцяв Робін, що покажу тобі ці копії.

Вранці, ще вдосвіта, Страйк зайшов до офісу. Преса здалася і вже не чатувала на нього під входом, хоча дівчина з музичної крамниці внизу сказала, що ще вчора ввечері фотографи були.

Вордл узяв ксерокопії листів з виразом середньої зацікавленості.

— Обидва надіслали протягом останніх місяців,— сказав Страйк.— Робін гадає, що тобі слід це побачити. Будеш ще? —

спитав він, вказуючи на майже спорожнілий кухоль Вордла.

Поки Страйк купував пиво, Вордл читав листи. Коли детектив повернувся, він досі тримав у руках лист із підписом «РЛ». Страйк узяв другий і прочитав текст, написаний розбірливим круглим школярським почерком:

...що я буду справді собою, справді довершеною, коли позбудуся ноги. Ніхто не розуміє, що то не частина мене, що вона ніколи не буде частиною мене. Близьким дуже важко зрозуміти мою потребу в ампутації, вони гадають, що то мої фантазії, але ви зрозумієте...

«Все не так»,— подумав Страйк, відкладаючи ксерокопію на стільницю, і відзначив, що дівчина дуже чітко й акуратно написала

свою адресу в Шепердс-Буші, щоб його порада щодо того, як найкраще відрізати собі ногу, точно знайшла адресатку. Лист було підписано іменем Келсі — без прізвища.

Вордл, який і досі читав другого листа, пирхнув, водночас розважаючись і відчуваючи огиду.

— Чорт забирай, ти це читав?

— Ні,— зізнався Страйк.

У бар набивалося дедалі більше молоді. Вони з Вордлом були не єдиними людьми за тридцять, але головно всі були молодші. Страйк помітив симпатичну бліду дівчину, нафарбовану в дусі старлеток сорокових років, з тонкими чорними бровами, яскраво-червоною помадою та пудрово-блакитним волоссям, накрученим у «вікторі-роллз». Вона виглядала свого кавалера.

— Листи від психів читає Робін і, якщо треба, дає мені коротке резюме.

— «Я хочу масажувати твою куксу,— вголос зачитав Вордл. — Хочу, щоб ти мав мене за живу милицю. Хочу, щоб...» Бляхмуха, оце фізично неможливо...— Він перевернув листа.— «РЛ». Можеш розібрати адресу?

— Ні,— відповів Страйк, вглядаючись у лист. Почерк був щільний і дуже нерозбірливий. Єдиним словом, яке вдалося

прочитати з першого разу, було «Волтемстоу».

— А хто казав «буду на шинквасі», Ерику?

Дівчина з блакитним волоссям і червоними губами підійшла до столика з напоєм у руці. На ній була шкірянка, під шкірянкою — літня сукня у стилі сорокових.

— Вибачай, мала, забалакався про роботу,— анітрохи не знітився Вордл.— Ейприл, це Корморан Страйк. А це моя дружина,— додав він.

— Привіт,— мовив Страйк, простягаючи велику руку. Йому ніколи б не спало на думку, що у Вордла така дружина. Вордл навіть якось більше почав йому подобатися, хоча Страйк був надто утомлений, щоб розбирати конкретні причини.

— О, це ти! — просяяла Ейприл, а Вордл забрав ксерокопії листів зі столу, згорнув і сховав у кишеню.— Корморан Страйк! Я про тебе стільки чула! Лишишся послухати гурт?

— Не думаю,— люб'язно відповів Страйк. Вона була дуже гарненька.

Ейприл, здається, не хотіла, щоб він ішов. Зараз прийдуть ще друзі, повідомила вона, і справді за кілька хвилин з'явилося ще шестеро людей. У компанії було дві жінки без пари. Страйк дозволив умовити себе і пішов з ними нагору, де була маленька сцена і сила-силенна людей. Відповідаючи на його питання, Ейприл розповіла, що працює стилісткою і сьогодні була на зйомці для журналу, а ще — це вона сказала цілком буденно — танцює бурлеск.

— Бурлеск? — голосно перепитав Страйк, бо на сцені знову завівся мікрофон, і всі закричали й заревли, протестуючи. «То ж якийсь стриптиз із витребеньками»,— подумав він, а Ейприл повідомила, що її подружка Коко (дівчина з томатно-червоним волоссям помахала йому пальчиками) теж танцівниця бурлеску.

Компанія була приємна, ніхто з чоловіків не виявляв обтяжливої сухості, з якою говорив до Страйка Метью щоразу, як з'являвся на його орбіті. Страйк давно не бував на живих концертах. Мініатюрна Коко вже висловила бажання, щоб хтось її підняв, бо нічого ж не видно...

Та коли на сцену вийшов гурт, Страйка несамохіть відкинуло в давні часи і до людей, про яких він намагався не думати. В повітрі пахне потом, налаштовуються гітари, гудить відкритий мікрофон... Статурою і худорляво-андроґінним виглядом вокаліст нагадав Страйку Віттакера.

Чотири акорди, і Страйк зрозумів, що не залишиться. Гурт і їхній важкий гітарний інді-рок були нормальні: грали добре, а вокаліст, попри невдалу подібність до Віттакера, мав непоганий голос. Проте Страйк колись надто часто опинявся в такій атмосфері й не мав змоги піти; а сьогодні мав свободу вийти на свіже повітря, в тишу, і вирішив скористатися цією прерогативою.

Попрощавшись із Вордлом і всміхнувшись Ейприл, яка підморгнула і помахала йому рукою, він пішов, завдяки своїм габаритам легко прокладаючи шлях крізь натовп, пітний і задиханий. Коли «Айлінгтон Бойз Клуб» доспівав першу пісню, Страйк був уже у дверях. Аплодисменти були схожі на град, що барабанить по бляшаному даху. За хвилину Страйк уже простував геть, з полегшенням вслухаючись у гуркіт машин.

In the presence of another world.

Blue Oyster Cult, "In the Presence of Another World"^[10]

Вранці в суботу Робін сіла з мамою в старий сімейний «лендровер» і з маленького містечка Мессем поїхала до ательє у Гарроґейті, де перешивали весільну сукню Робін. Треба було переробити модель, бо сукню планували для церемонії в січні, а носити доведеться у липні.

— Знову ви схудли,— мовила літня кравчиня, скріплюючи спинку сукні голками.— Сильніше не треба. Модель розрахована на жіночні форми.

Тканину і модель для сукні Робін обрала понад рік тому, надихаючись сукнею від Елі Сааба — ту батьки, яким ще з півроку доведеться оплачувати половину коштів на весілля її старшого брата Стівена, не змогли б собі дозволити. Навіть ця бюджетна версія не була б можливою на гроші, які платив Робін Страйк. Світло у примірочній лестило, але обличчя Робін у дзеркалі

з позолоченою рамою видавалося блідим, а очі — набряклими, виснаженими. Вона не була впевнена, що без рукавів сукня тепер має кращий вигляд. Власне, їй саме довгі рукави і сподобалися, коли обирала модель. Мабуть, вирішила Робін, вона просто упереджена, бо стільки часу мала цілком конкретне уявлення про сукню. У примірочній пахло новим ковроліном і лаком. Лінда, мама Робін, дивилася, як кравчиня підгинає, заколює та збиває ярди шифону, а сама Робін, засмучена своїм виглядом у дзеркалі, спрямувала погляд на маленький столик, де лежали тіари з кришталем і штучні квіти.

— Нагадайте, а оздоблення для голови ми вже обрали? — спитала кравчиня, яка мала звичку вживати займенник першої особи множини, як це часто роблять няні.— Говорили про тіару

для зимового весілля, чи не так? Гадаю, для сукні з відкритими плечима краще підійдуть квіти.

— Квіти — це чудово,— погодилася Лінда з кутка приміркової.

Мати й донька були дуже подібні між собою. Хоча колись струнка талія розпливлася, а руде золото волосся, побляклого й зібраного в неохайний вузол на маківці, тепер пересипало срібло, Лінда мала такі самі сіро-блакитні очі, як і донька. І тепер вона дивилася ними на свою другу дитину зі стурбовано-проникливим виразом, який Страйкові здався б комічно знайомим.

Робін приміряла кілька оздоб зі штучних квітів, але жодна їй не сподобалася.

— Мабуть, краще оберу тіару,— сказала вона.

— А може, живі квіти? — запропонувала Лінда.

— Так,— кивнула Робін, раптом відчувши гостре бажання утекти від цього ковролінового сопуху і власного блідого, замученого обличчя у дзеркалі.— Побачимо, чи не запропонує нам чогось флористка.

Вона рада була на кілька хвилин усамітнитися в кабінці. Знімаючи сукню і надягаючи джинси і светр, Робін намагалася проаналізувати власний геть не піднесений настрій. Хоч і шкода було, що довелося проґавити зустріч Страйка з Вордлом, усе-таки вона чекала на можливість опинитися за двісті миль від безликого чоловіка в чорному, який вручив їй відрізану ногу.

Але відчуття порятунку не було. В поїзді на північ вони з Метью знову посварилися. Навіть тут, у примірочній на Джеймс-стріт, Робін обсідали численні приводи для тривоги: той факт, що агенція втрачає клієнтів; страх — що буде, якщо Страйк більше не матиме змоги їй платити? Одягнувшись, Робін зазирнула в мобільний. Повідомлень від Страйка не було.

За чверть години вона серед цеберок з мімозою і лілеями заледве зронила пару з вуст. Флористка метушилася, прикладаючи квіти до волосся Робін; випадково вона струснула краплі холодної зеленкуватої води зі стебла троянди просто Робін на кремовий светр.

— А ходімо до «Бетті»,— запропонувала Лінда, коли варіант квіткової оздобы для волосся було обрано.

«Бетті» була місцевим закладом — історичною чайною курортного містечка Гарроґейт. Перед фасадом висіли кошики з квітами, під дашком з чорного металу і скла з золотими літерами юрмилася черга. Всередині — лампи на чайних коробках, візерунчасті чайнички, м'які крісла й офіціантки у формі з англійським мереживом-витинанкою. Для Робін змалечку було задоволенням роздивлятися крізь вітрину товстих марципанових поросят, спостерігати, як мама купує розкішний фруктовий торт, просякнутий алкоголем,— його продавали у спеціальній бляшаній коробці. Сьогодні, всівшись під вікном і роздивляючись яскраві клумби, чиї геометричні форми ніби виліпили з пластиліну дітлахи, Робін відмовилася від їжі, замовила лише чай і знову зазирнула у мобільний. Нічого.

— З тобою все добре? — спитала в неї Лінда.

— Нормально,— відповіла Робін.— Просто цікаво, чи немає новин.

— Яких новин?

— Про ногу,— пояснила Робін.— Страйк учора зустрічався з Вордлом — то офіцер лондонської поліції.

— О,— тільки й мовила Лінда, і поки не принесли чай, панувала мовчанка.

Лінда замовила «товстого шибеника» — велику булочку від «Бетті». Намастивши її маслом, вона спитала:

— Ви з Кормораном хочете самі знайти того, хто надіслав ногу, так?

Щось у матиному тоні змусило Робін виявити обережність.

— Нам просто цікаво, що робить поліція, і все.

— А,— сказала Лінда, жуючи і не зводячи очей з Робін.

Тій стало соромно за свою дратівливість. Весільна сукня така дорога, а вона геть цього не цінує.

— Вибач, що огризнулася.

— Та нічого.

— Просто Метью повсякчас на мене тисне за те, що працюю у Корморана.

— Я щось таке вчора ввечері ніби чула.

— О Боже, мамо, вибач!

Робін думала, що вони з Метью сварилися тихо і не збудили батьків. Сварка тривала весь шлях до Мессема, на час вечері з батьками було укладено перемир'я, а тоді сутичка продовжилася у вітальні, коли Лінда і Майкл пішли спати.

— Здається, часто звучало ім'я Корморана? Я так розумію, Метью...

— Та не стурбований він,— відповіла Робін.

Метью ставився до роботи Робін, мов до якогось жарту, та коли доводилося сприймати її всерйоз — як-от коли Робін надіслали відрізану ногу,— він сердився, а не непокоївся.

— Ну, якщо він не стурбований, то дуже дарма,— мовила Лінда.— Тобі хтось надіслав частину тіла мертвої жінки, Робін. Не так давно Метью дзвонив нам і сказав, що ти в лікарні зі струсом мозку... Я не кажу, що ти маєш покинути роботу! — додала вона, не відступаючи під докірливим поглядом Робін.— Я знаю, ти хочеш саме цього! Та хай там що...— вона вклала більше полонини свого «товстого шибеника» Робін у руку, а та й не опиралася,— я не планувала питати, чи Метт стурбований. Я хотіла спитати, чи він не ревнує.

Робін відпила трохи фірмового міцного чаю «Бетті». Подумала, чи не купити цих пакетиків у офіс — у «Вейтроузі» в Ілінгу нічого подібного нема. А Страйк любить міцний чай.

— Так, Метт ревнує,— нарешті відповіла вона.

— Гадаю, без причини?

— Звісно, що без! — гаряче запротестувала Робін. Вона почувалася зрадженою. Мама завжди була на її боці, завжди...

— Та не треба так перейматися,— незворушно відповіла Лінда.— Я і не думала, що ти зробила щось таке, чого не варто було б.

— Добре,— відповіла Робін і незчулася, як почала їсти булочку.— Бо я нічого такого не робила. Він мій шеф, та й по тому.

— І твій друг,— сказала Лінда,— судячи з того, як ти про нього говориш.

— Так,— погодилася Робін, але чесність змусила її додати :
— Хоча це не зовсім нормальна дружба.

— Чому ні?

— Він не любить говорити про особисте. З нього нічого не витягнути.

За винятком одного горезвісного вечора (про який вони майже не згадували між собою), коли Страйк був такий п'яний, що на ногах не тримався, з доброї волі відомостями про своє особисте життя він не ділився.

— Але ж ви добре ладнаєте, так?

— Так, дуже добре.

— Багатьом чоловікам важко усвідомлювати, що їхні друзі половинки добре ладнають з іншими чоловіками.

— То що мені, тільки з жінками тепер працювати?

— Ні,— відповіла Лінда.— Я просто кажу, що Метью відчуває загрозу.

Робін іноді підозрювала, що мама хотіла б, щоб донька мала інших бойфрендів, перш ніж прив'язуватися до Метью. Вони з Ліндою були близькі; Робін була в Лінди єдиною донькою. Тепер, сидячи в наповненій гомоном і брязкотом чайній, Робін зрозуміла, що боїться, чи не скаже їй Лінда, мовляв, ще можна скасувати весілля, якщо схочеш. Хоч вона була втомлена й сумна, та ще й минулі кілька місяців були буремні, Робін вірила, що кохає Метью. Сукню пошито, час у церкві призначено, свято практично оплачено. Треба тільки трохи натиснути і дійти до фінішу.

— Я не цікавлюся Страйком. І хай там що, у нього є дівчина

— Елін Тофт. Ведуча на третьому каналі радіо.

Вона сподівалася, що ця інформація відверне материну увагу — та радо споживала радіопередачі, коли куховарила чи поралася в садку.

— Елін Тофт? Це ота прегарна білявка, яка колись по телевізору розповідала про композиторів романтичної доби? — спитала Лінда.

— Мабуть,— відповіла Робін без жодного ентузіазму, і хоча тактика відвертання уваги спрацювала, сама змінила тему.—

Отже, ви думаєте позбутися «лендровера»?

— Так. Щоправда, отримаємо за нього небагацько. Якись копійки... Хіба тільки,— додала Лінда, якій раптом спала на думку ідея,— ви з Метью його візьмете? Податок заплачено на рік наперед, і техогляд він якимсь дивом проходить.

Робін жувала булочку і міркувала. Метью повсякчас скаржився на відсутність машини і приписував цей недолік її низькій зарплатні. Заздрощі через кабріолет, який придбав сестрин чоловік, завдавали йому майже фізичної муки. Робін розуміла, що йому не дуже сподобається побитий старий «лендровер», де вічно тхнуло псиною і гумовими чоботами. Але о першій ночі Метью перед нею підраховував сьогоднішні рівні оплати праці й переможно виснував, що Робін зі своєю зарплатнею — десь на найнижчому щаблі. Раптом озлившись, Робін уявила, як скаже нареченому: «В нас є "лендровер", Метте, можна не збирати гроші на „ауді“!»

— На роботі він мені буде дуже до речі,— вголос сказала вона,— для виїздів з Лондона. Страйкові не доведеться орендувати авто.

— М-м,— озвалася Лінда ніби неухважно, а сама пильно вдивлялася в обличчя Робін.

Приїхавши додому, виявили, що Метью разом з майбутнім тестем накриває на стіл. Він завше з більшою охотою допомагав на кухні її батькам, ніж самій Робін удома.

— Як там сукня? — спитав він, намагаючись, як здалося Робін, примиритися.

— Нормально,— відповіла вона.

— То погана прикмета — навіть розповідати про неї нареченому? — спитав Метью, а коли Робін не усміхнулася, додав: — Упевнений, ти в чому завгодно вродлива.

Робін розм'якла і простягнула руку, а Метью підморгнув і стис її пальці. Тоді Лінда поставила між ними таріль з картопляним пюре і повідомила, що віддає їм старий «лендровер».

— Що? — збентежився Метью.

— Ти ж постійно кажеш, що хочеш машину,— сказала Робін, захищаючи маму.

— Так, але «лендровер»? У Лондоні?

— А чому ні?

— Це зруйнує його імідж,— пояснив брат Робін, Мартін, який щойно увійшов до кімнати з газетою в руці; він дивився перелік учасників сьогоднішніх Великих національних кінних перегонів.— А от для тебе, Роб, те, що треба. Так і уявляю, як ви зі Шкутильгайлом їдете казна-куди на місце вбивства.

Метью зціпив зуби.

— Стули пельку, Мартіне,— огризнулася Робін, сердито глянувши на молодшого брата. Той сів за стіл.— Я б подивилася, як ги називаєш Страйка Шкутильгайлом в обличчя,— додала вона.

— Та він посміється,— холодно озвався Мартін.

— Бо ви такі схожі? — нервово спитала Робін.— Обидва з медалями, ризикували життям і кінцівками?

З чотирьох дітей у родині Еллакоттів тільки Мартін не вступив до університету і тільки Мартін досі мешкав з батьками. Він дуже ображався на будь-які натяки на власну нездібність.

— Це ти що, бляха, хочеш сказати — що я маю бути в армії? — запалився він.

— Мартіне! — різко сказала Лінда.— Стеж за язиком!

— А на тебе вона не нападає за те, що маєш дві ноги, Метте? — спитав Мартін.

Робін відкинула ніж і виделку і вийшла з кухні. Перед нею знову постав образ відрізаної ноги: з мертвої плоті стирчить блискучо-біла кістка-суреля, нігті трохи брудні — мабуть, власниця планувала почистити їх і нафарбувати, перш ніж показувати світу...

Тепер Робін плакала — плакала вперше з миті, коли взяла пакунок. Візерунок на старому килимовому покритті на сходах розплився, клямку на дверях довелося шукати навпомацки. Дійшовши до ліжка, вона упала долілиць на чисту пухову ковдру. Плечі трусилися, груди ходили ходором; Робін затулила мокро обличчя руками, намагаючись притишити ридання. Вона не

хотіла, щоб хтось із близьких пішов слідом; не хотіла говорити, щось пояснювати; Робін кортіло просто побути на самоті й дати волю емоціям, які вона стримувала протягом цілого робочого тижня.

Братові теревені про Страйкову ампутовану кінцівку були ніби відлунням Страйкових власних жартів про відрізану ногу. Загинула жінка — мабуть, за страшних, жорстоких обставин — і всім, крім Робін, ніби й байдуже. Смерть і різницький сікач зробили з невідомої жінки шмат м'яса, загадку, яку треба розгадати, і тільки Робін, здається, пам'ятає, що та нога належала людині, яка всього тиждень тому ще жила, дихала...

Проридавши хвилин десять, вона перекотилася на спину, розплющила заплакані очі й оглянула свою стару спальню, ніби та могла подарувати якусь підтримку.

Колись ця кімната здавалася Робін найбезпечнішим місцем на світі. Покинувши університет, Робін три місяці просиділа тут, заледве виходячи, щоб поїсти. Тоді стіни були яскраво-рожеві — помилка в оздобленні, яку вона зробила у віці шістнадцятьох років. Робін розуміла, що вийшло не дуже, але не хотіла просипі батька перефарбувати, тож затулила кричущий колір якомога більшою кількістю плакатів. У ногах ліжка повісила великий постер з гуртом «Дестиніз Чайлд». Тепер тут були тільки гладенькі блідо-зелені шпалери, які поклеїла мама, коли Робін покинула батьківський дім і поїхала в Лондон до Метью, але Робін легко могла уявити, як Бейонсе, Келлі Роуланд і Мішель Вільямс дивляться на неї з обкладинки свого альбому «Та, що вижила». Той образ був нерозривно пов'язаний з найстрашнішим періодом її життя.

Тепер на стінах було тільки два фото у рамках. На одному — Робін у шостому класі в останній день навчання (на задньому плані — Метью, найвродливіший хлопчик на паралелі; він відмовився корчити міни чи вдягати дурного капелюха). На другому — дванадцятирічна Робін сидить верхи на своєму шотландському поні на ймення Ангус. То була волохата, сильна і вперта істота, яка жила на дядьковій фермі й яку Робін обожнювала попри її норів.

Виснажена й нещасна, вона все зморгувала сльози і ребром долоні витирала мокре обличчя. З кухні під її кімнатою лунали притишені голоси. Напевно, мама радить Метью якийсь час її не займати. Робін сподівалася, що він послухається. Настрій був просто проспати решту вихідних.

За годину Робін досі лежала на двоспальному ліжку, сонно поглядаючи крізь вікно на верхівку липи в садку, коли Метью постукав у двері й зайшов з горнятком чаю.

— Твоя мама подумала, що ти захочеш чаю.

— Дякую,— сказала Робін.

— Ми будемо дивитися перегони. Март поставив велику суму на Баллабригса.

Ані слова про її засмученість чи грубі коментарі Мартіна; Метью поведився так, ніби вона себе осоромила, а він от пропонує їй вихід. Робін одразу зрозуміла, що він не усвідомлює, які почуття розбудила у ній та жіноча нога, її вигляд, доторк до неї. Ні, Метт просто дратується, що Страйк, з яким ніхто з Еллакоттів навіть не був знайомий, знову став темою для розмови на вихідні. Просто повторюється історія з Сарою Шедлок на матчі.

— Я не люблю спостерігати, як коні ламають карк,— сказала Робін.— А ще в мене є робота.

Метью постояв, дивлячись на неї, а тоді вийшов, зачинивши двері з надмірною силою, так що вони знов відчинились.

Робін сіла, пригладила волосся, глибоко зітхнула, а тоді пішла взяти з туалетного столика свій ноутбук. Вона відчувала провину за те, що привезла його додому, за те, що планує знайти час для розробки, як вона це називала, власних напрямів розслідування. Ота великодушна пробачливість Метью притлумила докори сумління. Хай дивиться свої перегони. Робін має кращі заняття.

Повернувшись на ліжку, вона підклала під спину кілька подушок, розгорнула ноутбук і відкрила кілька сторінок, які позначила закладками і про які не казала нікому, навіть Страйкові (той, мабуть, вирішив би, що вона марнує час).

Робін уже присвятила кілька годин вивченню окремих, але пов'язаних між собою напрямів розслідування, які задали ті листи, що їх на її прохання Страйк має показати Вордлу: від дівчини, яка бажала відрізати собі ногу, і від невідомої особи, яка бажала робити з куксою Страйка речі, від котрих Робін ставало млосно.

Робін завжди захоплювалася роботою людського розуму. В університеті, хай і недовго, вона вивчала психологію. Дівчина, яка надіслала Страйкові листа, мабуть, страждала на синдром порушення цілісного сприйняття власного тіла, знаний також за аббревіатурою BIID: мала ірраціональне бажання позбутися здорової частини тіла.

Робін прочитала кілька наукових статей в інтернеті й тепер знала, що люди з BIID зустрічаються рідко, а конкретні причини такого стану не відомі. Проглянувши супутні сайти, Робін дізналася, що багато людей негативно ставиться до хворих на цей синдром. Форуми рясніли сердитими коментарями, дописувачі звинувачували хворих у бажанні присвоїти статус, який інших спіткав через нещастя чи хворобу, у прагненні здобути увагу в гротескний і обурливий спосіб. Реакції на ці нападки були такі самі сердиті: чи дописувач гадає, що людина з власної волі набуває синдрому ВІЮ? Не розуміє, як важко жити з трансвалідністю — відчувати бажання, потребу стати паралізованим чи втратити кінцівку? Робін подумала: а як би реагував на ці історії хворих на ВІЮ Страйк, якби прочитав? Мабуть, без великого співчуття.

Внизу відчинилися двері вітальні, почувся голос коментатора змагань, далі голос батька — наказує старому шоколадному лабрадору вийти, бо бздить, сміх Мартіна.

На власне розчарування, виснажена Робін не могла пригадати імені дівчини, яка писала Страйкові й питала поради про відрізання ноги, але, здається, то було щось схоже на «Кайлі». Попільно гортаючи найвелелюдніший форум, вона виглядала імена користувачів, які могли б належати дівчині, бо де підліток з незвичайною фіксацією може поділитися своїми фантазіями, як не у кіберпросторі?

Двері спальні, які після виходу Метью так і лишилися прочиненими, розчахнулися, і до кімнати причалапав вигнаний з вітальні лабрадор на ім'я Раунтрі. Підійшов до Робін, та почухала собаці вуха, і тоді Раунтрі влігся біля ліжка. Якийсь час він молотив хвостом по підлозі, а далі засопів, задрімав. Під акомпанемент його зітхань і хропіння Робін і далі прочісувала форуми.

Й ось несподівано — спалах захвату, до якого вона призвичаїлася, відколи почала працювати на Страйка; то була безпосередня винагорода за пошуки крихітних кавалків інформації, які могли нічого не означати, а могли означати щось чи навіть усе.

Немакудипіти: Хтось щось знає про Кемерона Страйка?

Затамувавши подих, Робін відкрила гілку коментарів.

В@набі: Це отой одноногий детектив? Так, він ветеран.

Немакудипіти: Є чутка, що він те сам собі заподіяв. В@набі: Ні, погугли, він був у Афганістані.

І все. Робін переглянула інші гілки, але користувач на ім'я «Немакудипіти» більше не розпитував про Страйка і взагалі не з'являвся. Це нічого не означало; може, людина взяла собі інший юзернейм. Робін шукала, поки не вирішила, що вже добре оглянула весь сайт, але Страйкове ім'я більше не з'являлося.

Захоплення зникло. Навіть якщо припустити, що авторка листа і Немакудипіти — це одна особа, її віра в те, що Страйк сам собі ампутував ногу, була очевидна уже з самого листа. Не так уже багато є відомих людей без кінцівок, щодо яких можна плекати надію, що та інвалідність — їхнє власне рішення.

Тепер з вітальні внизу лунали заохочувальні викрики. Облишивши сайти про синдром VIID, Робін звернулася до другого напрямку.

Вона любила думати, що відколи почала працювати в детективній агенції, то стала більш товстошкірою. І все одно перші спроби познайомитися з фантазіями акротомофілів (людей, що відчують сексуальний потяг до ампутантів) — фантазіями, доступ до яких вона отримала за кілька клацань мишкою, викликали у Робін неприємне відчуття у шлунку, яке не

полишало її ще довго, навіть коли вона вже вийшла з інтернету. Тепер вона читала одкровення чоловіка (здається, то був чоловік), якого збуджував образ жінки, в якій всі чотири кінцівки відрізано — ноги над колінами, руки над ліктями. Конкретне місце ампутації, схоже, мало першочергову важливість. Інший чоловік (а може, жінка) з ранньої юності мастурбував, уявляючи, як йому і його найкращому другу одночасно відрізають ноги. Всюди обговорювали захоплення куксами й обмеженою мобільністю ампутантів, а також, наскільки зрозуміла Робін, інвалідністю як крайнім виявом прив'язаності.

Внизу коментатор Великих національних перегонів з характерною гугнявістю казав щось нерозбірливе, її брат чимдалі гучніше вболівав за свого коня, а Робін усе переглядала форуми, шукаючи згадки про Страйка, а ще — зв'язки між цим конкретним збоченням і насильством.

Робін відзначила, що жодного з авторів форумних фантазій про ампутантів і ампутацію не принаджували насильство чи біль. Навіть чоловік, чия сексуальна фантазія полягала в одночасному відрізання ніг собі й своєму другові, дуже чітко пояснював: власне процес відрізання — то лише необхідність, щоб мати кукси.

Чи здатна людина, яку принаджує Страйк як ампутант, відрізати жінці ногу і відіслати йому? Мабуть, з презирством подумала Робін, Метью дійшов би саме такого висновку, бо, на думку Метью, людина настільки дивна, що її збуджують кукси, має бути достатньо божевільною і для того, щоб розчленувати іншу людину: власне, Метью таке видалося б дуже вірогідним.

Однак, наскільки Робін пам'ятала зміст листа «РЛ» і наскільки зрозуміла з фантазій інших акротомофілів, вірогідно, пропонована «компенсація» викличе в Страйка відразу більшу, ніж сама ампутація.

Звісно, «РЛ» може виявитися і акротомофілом, і психопатом водночас...

— ТАК! ЧОРТ! ТАК! П'ЯТЬ СОТЕНЬ! — закричав Мартін. З коридору почулося ритмічне гупання: вочевидь, вітальню Мартін знайшов затісною для виконання переможного танцю. Раунтрі

прокинувся, підскочив, сонно загавкав. Гамір був такий, що Робін не почула, як підійшов Метью; ось той відчинив двері. Робін автоматично заклацала мишкою, виходячи з сайтів, присвячених фетишизації ампутантів.

— Привіт,— сказала вона.— Я так розумію, Баллабригс прийшов першим.

— Так,— відповів Метью.

Вдруге за день він простягнув руку. Робін відклала ноутбук, Метью допоміг їй підвестися, обійняв. Тепло його тіла принесло їй полегшення, спокій. Вона б не витримала ще одного вечора за сварками.

Аж тут Метью відсунувся, втупивши погляд у щось за її спиною.

— Що?

Робін кинула оком на ноутбук. Просто посередині яскраво-білого екрана з текстом у рамочці великими літерами було написано визначення:

Акротомофілія (іменник)

Сексуальна девіація, яка відрізняється насолодою від фантазій або актів за участі людини з ампутованою кінцівкою.

Коротка пауза.

— Скільки коней загинуло? — нервово спитала Робін.

— Двоє,— відповів Метью і вийшов з кімнати.

...you ain't seen the last of me yet, I'll find you, baby, on that you can bet.

Blue Oyster Cult, "Showtime"^[11]

О восьмій тридцять вечора в неділю Страйк стояв під Юстонським вокзалом і кури́в останню цигарку на наступні дев'ять годин — до прибуття в Единбург.

Елін була не рада, що він проґавить вечірній концерт, отож натомість більшу частину дня вони провели в ліжку, й така альтернатива Страйка дуже влаштувала. Красуня Елін, зібрана і досить-таки холодна поза спальнею, в спальні ставала набагато відкритішою. Спогади про певні еротичні образи та звуки (алебастрова шкіра, мокра від його цілунків, розтулені у стогоні бліді губи) додавали нікотину особливого смаку. Курити в мальовничій квартирі Елін на Кларенс-Терресі було заборонено, бо її маленька дочка страждала на астму. За посткоїтальний десерт Страйкові стала боротьба зі сном, коли Елін на відеомагнітофоні у спальні поставила запис свого виступу на передачі про композиторів романтичної доби.

— Знаєш, ти схожий на Бетховена,— задумливо повідомила вона, коли камера взяла великий план мармурового бюста композитора.

— Зі зламаним носом,— озвався Страйк. Йому вже таке казали.

— А чому, власне, ти їдеш до Шотландії? — спитала Елін, коли він пристібав протез, сидячи на ліжку. Гі спальня була оздоблена у кремово-білих тонах і не мала й натяку на гнітючу аскетичність гостьової кімнати в оселі Ніка й Ільзи.

— Маю там зачіпку в розслідуванні,— відповів Страйк, хоч і чудово розумів, що перебільшує. Він не мав нічого, крім власної підозри у причетності Дональда Лейнга чи Ноеля Брокбенка до відрізаної ноги. Хай там як, навіть попри мовчазний жаль за

витраченими на мандрівку трьома сотнями, Страйк вважав своє рішення правильним.

Затоптавши недопалок п'ятою штучної ноги, Страйк рушив на станцію, купив собі поїсти в супермаркеті й піднявся у вагон нічного поїзда.

Купе на одного зі складаним умивальником і вузьким ліжком було крихітне, але за час армійської служби Страйк спав у значно менш зручних умовах. Було приємно виявити, що його шість футів і три дюйми зросту на ліжку якраз вміщаються, та й пересуватися в тісному просторі без протеза було зручно. Єдиною бідою було опалення в купе: у квартирі під дахом Страйк підтримував температуру, яку всі знайомі жінки знаходили зимною... хоча жодна жінка в нього на горищі не ночувала. Елін квартири навіть не бачила; Люсі, сестру, Страйк не запрошував, щоб не руйнувати її ілюзій щодо великих грошей, які він нині буцімто заробляє. Власне, замислившись тепер над цим питанням, Страйк збагнув, що в квартиру заходила всього одна жінка — Робін.

Поїзд різко зрушив з місця. За вікном замиготіли лави, колони. Страйк сів на ліжко, розгорнув перший багет з беконом і підкусив великий шматок. Згадалося, як Робін сиділа за столом у нього на кухні — бліда, перелякана. Він порадів, що нині вона вдома у Мессемі, де жодне лихо її не спіткає: хоч про одне можна не турбуватися.

Нинішня ситуація була дуже знайома. Страйк ніби знову служив у армії і найдешевшим транспортом їхав через Великобританію до штабу відділу спеціальних розслідувань в Единбурзі. Він ніколи не мав там постійного призначення і тільки знав, що офіс розміщується в замку, який височіє на скелястому пагорбі посеред міста.

Пізніше, сходивши до вбиральні в кінці коридору (поїзд хитало), Страйк роздягнувся до трусів і ліг, не накриваючись. Треба поспати чи хоч подрімати. Читання поїзда заколисувало, але спека і постійні зміни швидкості повсякчас виривали його зі сну. Відколи «вікинг», у якому його везли, підірвався на дорозі в Афганістані й у Страйка не стало половини ноги і двох колег,

Йому важко було перебувати в машині, коли за кермом хтось інший. Тепер виявилось, що ця легка фобія поширюється на поїзди. Свист іншого потяга, що пролітає за вікнами, тричі будив Страйка, мов сирена; коли поїзд хилився, закладаючи поворот, на думку спадало жахіття: ось цей металевий монстр перекидається, котиться, розбивається, розпадається на шматки...

Поїзд заїхав на вокзал Единбург-Вейверлі о п'ятій п'ятнадцять, але сніданок подали тільки о шостій. Страйк прокинувся, коли почув, як провідник ходить вагоном і роздає таці. Коли Страйк відчинив двері, стоячи на одній нозі, юнак у формі аж зойкнув від подиву, тоді кинув погляд на протез, що лежав на підлозі у Страйка за спиною.

— Даруй, чоловіче,— мовив він із сильним акцентом уродженця Глазго, відводячи погляд від протеза і дотумкавши, що пасажир не відрубав собі ногу.— От конфуз!

Страйк, якого це розсмішило, взяв тацю і зачинив двері. Після безсонної ночі йому хотілося покурити, а не їсти розігрітий і ніби гумовий круасан, тож він пристебнув протез і заходився одягатися, присьорбуючи каву. У прохолодний шотландський ранок він вийшов одним з перших.

Вокзал розміщувався так, що виникало дивне відчуття — ніби стоїш на дні прірви. Крізь гофровану скляну стелю Страйк бачив обриси темних готичних будівель, що височіли над ним. Він знайшов місце біля стоянки таксі, де Гардакр обіцяв його забрати, сів на холодну металеву лаву, поклав наплічник біля ніг і закурив.

Гардакр приїхав тільки за двадцять хвилин, і щойно Страйк побачив його машину, як почувся дуже незатишно. Він так радів, що не доведеться платити за оренду авто; питати у Гардакра, що в нього за машина, видавалося недоречним.

«„Міні“. Чорт, це „міні“...»

— Огі!

Вони потиснули руки і приобійняли один одного — це американське вітання прижилося у збройних силах. Гардакр був невеликий на зріст, дружній на вигляд детектив, лисуватий, з

мишачого кольору чуприною. Страйк знав, що за невиразною зовнішністю ховається гострий розум. Вони разом арештовували Брокбенка, і це одне вже поєднало їх — надто зважаючи на колотнечу, яка здійнялася після арешту.

Тільки побачивши, як давній друг складається удвічі, щоб влізти в машину, Гардакр зрозумів, що варто було сказати, що в нього за авто.

— Я й забув, яке ти одоробало,— мовив він.— Тобі нормально буде на такій їздити?

— Так,— озвався Страйк, відсуваючи пасажирське сидіння якнайдалі.— Дякую, що позичив, Гарді.

Принаймні тут була автоматична коробка передач.

Машинка виїхала з вокзалу і подерлася на пагорб, до чорних, мов сажа, будівель, що нависали над Страйком, коли той дивився на скляну стелю. Ранній ранок був сірий і прохолодний.

— Далі погода буде краща,— пробурмотів Гардакр. їхали по бруківці крутої Роял-Майл, проминаючи крамниці, де продавали тартани й прапори зі здибленим левом, ресторани й кав'ярні, дошки з рекламою екскурсій і вузькі провулки, крізь які можна було глипнути на місто, що лежало внизу праворуч.

Ось постав замок на верхівці пагорба: темний загрозливий силует на тлі неба, оточений високими круглими стінами. Гардакр тернув праворуч, убік від увінчаних гербом воріт, де вже чатували туристи, що бажали уникнути черги. Біля дерев'яної будки він назвав своє ім'я, показав перепустку й поїхав далі, до прорізаного у вулканічній скелі отвору. Далі був залитий штучним світлом Тунель, вистелений товстими кабелями по стінках. Виїхавши з тунелю, опинилися високо над містом. Поруч вишикувалися на зубчастій стіні гармати, а далі тягнулися аж до далекого заливу Фертов-Форт оповиті туманом чорно-золоті шпилі й дахи міста.

— Красиво,— мовив Страйк, підходячи ближче до гармат, щоб роздивитися краєвид.

— Нічогенько,— погодився Гардакр, кинувши діловитий погляд на столицю Шотландії внизу.— Сюди, Огі.

Через бічні дерев'яні двері увійшли до замку. Страйк пішов за Гардакром довгим і вузьким кам'яним коридором і піднявся кількома прольотами сходів, що для правого коліна стало випробуванням. На стінах висіли портрети вікторіанців у військових одностроях.

Двері на першому прольоті відчинялися в коридор з входами у кабінети. На підлозі лежав потертий темно-рожевий ковролін, стіни були зелені, мов у лікарні. Хоча Страйк ніколи раніше тут не бував, все здавалося рідним (сквот на Фулборн-стріт і близько не дорівнювався). Цим життям він жив раніше: можна сісти за перший-ліпший стіл, і за десять хвилин уже втягнешся в роботу.

На стінах були плакати. Один нагадував детективам про важливість «золотої години» (короткого часу після скоєння злочину, коли можна зібрати інформацію найлегше і найповніше) і про пов'язані з нею процедури, на іншому було зображено ліки, що найчастіше викликають звикання. Тут були білі дошки, списані даними про перебіг розслідувань і строками: «Чекаємо на розшифровки з телефону й аналіз ДНК», «Потрібна форма 3», — і металеві шафки з переносними наборами для зняття відбитків пальців. Двері до лабораторії було відчинено. На високому металевому столі лежала подушка в поліетиленовому пакеті, заплямована коричневими плямами засохлої крові. Поруч у картонній коробці — пляшки зі спиртним. Де кров, там завжди алкоголь. У кутку стояла пляшка з-під віскі «Беллз», на яку повісили червоний берет — він і дав прізвисько роду військ.

Назустріч їм ішла коротко стрижена білявка у костюмі в тонку смужку.

— Страйк.

Він не одразу її впізнав.

— Емма Денієлз. Каттерик, 2002 рік, — усміхнулася білявка. — Ви назвали нашого штаб-сержанта мудилом безголовим.

— А, — озвався Страйк, а Гардакр пирхнув. — Ну, він такий і був. Ви підстриглись.

— А ви тепер знаменитість.

— То перебільшення, — сказав Страйк.

З сусіднього кабінету вистромився блідий молодик без піджака, явно зацікавлений розмовою.

— Еммо, в нас справи,— коротко мовив Гардакр.— Так і знав, що зацікавляться, коли тебе побачать,— сказав він Страйкові, заводячи приватного детектива у свій кабінет і зачиняючи двері.

Приміщення було досить темне, головню тому, що вікна виходили просто на голу скелю. Темно-рожевий ковролін і зелені стіни, точно як у коридорі, трохи оживлювалися фотографіями Гардакрових дітей і чималою колекцією пивних кухлів.

— Ну гаразд, Огі,— сказав Гардакр, клацаючи клавіатурою, а тоді відступив, щоб Страйк міг сісти за його стіл.— Ось воно.

Відділ спеціальних розслідувань мав доступ до архівів усіх трьох служб. На моніторі було фото Ноеля Кемпбелла Брокбенка. Його зробили до того, як з ним познайомився Страйк, до того, як Брокбенка побили, від чого одне око у нього запало, а вухо розпухнуло. Коротко підстрижене темне волосся, довге вузьке обличчя, легка синява на щелепі й незвично високе чоло: Страйк згадав, як за першої зустрічі подумав, що ця довгаста голова і трохи зміщені риси обличчя мають такий вигляд, ніби голову Брокбенка стискали щипцями.

— Огі, друкувати нічого не можна,— нагадав Гардакр, коли Страйк сів на комп'ютерний стілець з коліщатками,— але можеш сфотографувати екран. Кави?

— Чаю, якщо є. Дяка.

Гардакр вийшов, ретельно зачинивши двері, а Страйк дістав мобільний і поклацав екран. Удовольнившись якістю фото, прокрутив коліщатко мишки, щоб прочитати досьє на Брокбенка повністю. Записав дату народження й інші особисті дані.

Брокбенк народився на Різдво, того самого року, що й Страйк. Вступаючи до армії, вказав домашню адресу в Барроу-ін-Фернесі. Взнявши участь в операції Гренбі (широкий загальний знав її під назвою Перша війна у Перській затоці), Брокбенк одружився зі вдовою військового з двома доньками, однією з яких була Британі. Під час служби в Боснії народився син.

Страйк проглядав досьє і робив нотатки, поки не дійшов до запису про травму, яка змінила життя Брокбенка і поклала край військовій кар'єрі. Повернувся Гардакр із двома горнятками, Страйк подякував, не відриваючись від екрана. Не було жодної згадки про злочин, у якому звинувачували Брокбенка і який розслідували Страйк і Гардакр; у якому, як обоє досі вважали, Брокбенк був винний. Про те, що йому вдалося уникнути правосуддя, Страйк жалкував як про мало що інше за свою кар'єру в армії. Найяскравішим спогадом про Брокбенка був вираз його обличчя, дикий, звірячий, коли чоловік кинувся на Страйка з розбитою пляшкою. Він був на зріст як сам Страйк, коли не вищий. Звук, з яким Брокбенк вривався у стіну, коли Страйк його вдарив, нагадував (за словами Гардакра) гуркіт машини, яка таранить хистку стіну тимчасової армійської споруди.

— Бачу, він отримує чималу військову пенсію,— пробурмотів Страйк, записуючи різні адреси, за якими пенсія надходила, підколи Брокбенк пішов у відставку. Спершу той поїхав додому, в Барроу-ін-Фернес. Тоді до Манчестера — не минуло й року.— Ха, — стиха мовив Страйк.— Отже, то таки був ти, покидьку.

З Манчестера Брокбенк вирушив до Маркет-Гарборо, відтак повернувся в Барроу-ін-Фернес.

— Гарді, а це що?

— Висновок психіатра,— відповів Гардакр, який сидів на низькому кріслі під стіною і сам переглядав якісь папери.— Тобі не можна його переглядати. Дуже халатно з мого боку отак його там лишити.

— Дуже,— погодився Страйк і відкрив файл.

Однак з висновку психіатра нічого нового для себе він не дізнався. Тільки коли Брокбенк потрапив до шпиталю, стало зрозуміло, що він алкоголік. Лікарі довго не могли вирішити, котрими зі своїх симптомів він завдячує алкоголю, котрими — ПТСР, а котрими — отриманим травмам мозку. Деякі з прочитаних термінів Страйку довелося гуглити: афазія — труднощі з добором потрібного слова; дизартрія — порушення

мовлення; алекситимія — утруднене розуміння і визначення своїх і чужих емоцій.

Для Брокбенка свого часу забудькуватість стала дуже до речі. Чи важко йому було зімітувати котрісь із цих класичних симптомів?

— Що вони забули долучити до діагнозу,— сказав Страйк, який знав кількох чоловіків з травмами мозку і ставився до них приязно,— це що він від початку був кінчений.

— Чиста правда,— озвався Гардакр, відпиваючи кави і не підводячи очей від роботи. Страйк закрив файли Брокбенка і відкрив Лейнгові. Його фото цілком відповідало спогадам Страйка про шотландця, якому на час їхнього знайомства було всього двадцять років: широкоплечий, блідий, з низькою лінією волосся і маленькими темними очима, мов у тхора.

Страйк добре пам'ятав недовгу армійську кар'єру Лейнга, яку сам і завершив. Записавши адресу матері Лейнга в Мелроузі, він переглянув решту досьє і відкрив долучений до нього файл психіатричного висновку.

«Сильні прояви антисоціального розладу й пограничного розладу особистості... висока вірогідність, що є тривалою загрозою для свого оточення...»

Гучний стукіт у двері змусив Страйка закрити файли і схопитися на ноги. Гардакр не встиг дійти до дверей, як до кімнати увійшла сувора на вигляд жінка в костюмі зі спідницею.

— Маєш щось на Тимсона для мене? — гавкнула вона до Гар-дакра, а на Страйка кинула сердитий і підозрілий погляд, з якого той виснував, що вона вже в курсі його присутності.

— Гарді, то я піду,— одразу сказав він.— Радий був побачитися.

Гардакр коротко представив його пані ворент-офіцеру, в двох словах розповів, як вони працювали разом, а тоді вивів Страйка.

— Буду на роботі допізна,— сказав він, у дверях потискаючи Страйкові руку.— Подзвони, як знатимеш, коли зможеш повернути машину. Щасливої дороги.

Обережно спускаючись кам'яними сходами, Страйк мимохить думав про те, що і сам міг би працювати тут з Гардакром, дотримуватися звичної рутини й вимог відділу спеціальних розслідувань. Армія не проти мати його на службі навіть без половини ноги. Страйк ніколи не шкодував, що вирішив піти у відставку, але це несподіване коротке занурення у старе життя не могло не збудити ностальгії.

Вийшовши під слабке сонце, що прорвалося крізь проріху в щільних хмарах, Страйк гостро відчув те, як сильно змінився його статус. Тепер він вільний від вимог нерозважливого начальства й обмеженого простору офісу-кам'яниці, але також не має статусу, якого надавала Британська армія. Він абсолютно самотній і озброєний лише кількома адресами на цьому полюванні — можливо, марному, оманливому — на чоловіка, який надіслав Робін жіночу ногу.

Where's the man with the golden tattoo?

Blue Oyster Cult, "Power Underneath Despair"^[12]

Як Страйк і очікував, керувати «міні», навіть якнайдалі відсунувши крісло, було вкрай незручно. Без правої ноги тиснути на газ доводилося лівою, а для цього — через тісноту — всім тілом вигинатися в дуже хитромудрий і незручний спосіб. Тільки виїхавши зі столиці Шотландії і попрямувавши до Мелроуза по трасі А7, Страйк зміг забути про складнощі управління чужою машиною і подумати про рядового Дональда Лейнга з Прикордонного полку короля, з яким познайомився одинадцять років тому на боксерському ринзі.

Сталося це ввечері в темному й лункому спортзалі, де бриніли веселі вигуки п'ятисот піхотинців. Він тоді був капралом Кормораном Страйком з Королівської військової поліції, мав чудову форму, треновані міцні м'язи, двоє сильних ніг і готовність показати себе на Міжполковому турнірі з боксу. Лейнга підтримувало втричі більше людей, ніж Страйка. Нічого особистого: військову

поліцію в принципі не любили. Чудове завершення вечора, присвяченого боксу: подивитися, як виб'ють памороки з «червоного берета». Обидва супротивники були великі й дужі; то був останній бій вечора. Ревіння натовпу відлунювало у венах обох бійців, мов другий пульс.

Страйк пам'ятав маленькі темні очиці супротивника і його коротке жорстке волосся, яке мало темно-рудий колір, мов хутро лисиці. По всьому лівому передпліччі — татуювання: жовта троянда. Шия в Лейнга була ширша за доволі вузьку нижню щелепу, а на блідих безволосих грудях напиналися м'язи, мов у мармурового Атланта. Ластовиння, що пересипало його руки і плечі, на тлі блідої шкіри здавалося укусами комарів.

За чотири раунди прийшли до нічиєї; молодший чоловік, можливо, рухався швидше, але Страйк мав кращу техніку.

У п'ятому раунді Страйк блокував удар, удав, що цілить в обличчя, а тоді вдарив Лейнга по нирках і поклав на підлогу. Коли суперник ліг на долівку, його вболівальники замовкли, а потім залого розлетілися несхвальні викрики — ніби ревла стадо слонів.

Лейнг піднявся на рахунок шість, але частину самовладання лишив на долівці. Дикі вимахи п'ястуками; відмова вчасно припинити бій, на яку рефері видав суворе попередження; джеб, коли уже прозвенів дзвоник; друге попередження.

У першу хвилину шостого раунду Страйк скористався погіршенням техніки у свого опонента і кинув Лейнга, в якого з носа струменіла кров, на огорожу. Коли рефері розвів їх і дав сигнал продовжувати, Лейнг скинув останню тонку мембрану цивілізованості й спробував буцнути Страйка головою. Намагався втрутитися рефері, й тут Лейнг геть ошалів. Страйк ледь ухилився від удару в пах, а тоді опинився у Лейнга в обіймах, а той вчепився зубами йому в обличчя. Страйк чув нерозбірливі крики рефері й те, як раптово притихнув натовп, коли ентузіазм перетворився на тривогу під тиском потворної сили, що струменіла від Лейнга. Рефері розтягнув боксерів, почав кричати на Лейнга, але той ніби не чув і тільки зібрався з силами, щоб знову кинутися на Страйка з кулаками. Той відступив убік і сильно ударив Лейнга у живіт кулаком. З Лейнга вийшов дух. Він склався удвічі й опустився навколішки. Страйк під слабкі аплодисменти вийшов з рингу. Укус на вилиці болів і сочився кров'ю.

Страйк посів на турнірі друге місце, поступившись сержанту з Третього парашутного батальйону. За два тижні його перевели з Олдершота на ротацію, але він устиг почути, що за порушення дисципліни і жорстокість на рингу Лейнгові заборонено виходити з казарм. Покарання могло бути суворішим, але, як почув Страйк, старший офіцер прийняв клопотання Лейнга про пом'якшувальні обставини. За його словами, він вийшов на ринг

у неврівноваженому емоційному стані через новини про викидень у нареченої.

Навіть тоді, за багато років до того, як новоздобуті знання про Лейнга змусили Страйка поїхати сільською дорогою на чужому «міні», він не повірив, що мертвий плід щось означав для тварини, яку Страйк роздивився в молочно-блідій безволосій особі Лейнга. Сліди від зубів ще лишалися на його обличчі, коли він полишав країну. За три роки Страйк прибув на Кіпр, щоб розслідувати зґвалтування. Увійшовши до кімнати для допитів, він удруге постав віч-на-віч з Дональдом Лейнгом, який трохи набрав вагу й оздобив себе новими татуюваннями; обличчя в нього вкрилося ластовинням під кіпрським сонцем, у кутиках очей з'явилися зморшки.

Звісно ж, адвокат Лейнга заперечив проти того, щоб розслідування проводив колись покусаний його підопічним чоловік, тож Страйк помінявся справами з колегою, який на Кіпрі розслідував мережу поширення наркотиків. Минув тиждень, і зустрівшись із колегою за випивкою, Страйк з подивом виявив, що той схильний повірити у версію Лейнга, згідно з якою він мав з гаданою жертвою, місцевою офіціанткою, не дуже вдалий секс у стані сп'яніння і за взаємною згодою, а та пожалкувала про це, бо до бойфренда дійшли чутки, що вона вийшла з закладу з Лейнгом. Свідків гаданого нападу (за версією офіціантки, Лейнг погрожував їй ножем) не було.

«Та ще весела дівиця»,— так оцінив жертву колега-спецроз.

Страйк не мав повноважень йому суперечити, але не забув того, що Лейнг уже схиляв до співчуття старшого за званням після брутальної поведінки і вияву непокори, свідками яких стали сотні людей. Коли Страйк розпитав, що Лейнг каже і як тримається, колега сказав, що той — меткий приємний чоловік з неочевидним почуттям гумору.

«Дисципліна шкутильгає,— визнав детектив, коли переглянув досьє на Лейнга,— але який з нього ґвалтівник? У нього дружина з Англії; вона тут, з ним».

І Страйк повернувся до розслідування справи про наркотики під пекучим сонцем. За кілька тижнів, маючи тепер солідну

бороду (відрощував її щоразу, коли хотів мати «неармійський» вигляд), він лежав на підлозі задимленого горища і слухав предивну історію. Обшарпаний одяг Страйка, його «ісусівські» сандалі, широкі шорти і розмаїті браслети на широкому зап'ястку — наркаторговець, обкурений юний кіпріот, який валявся поруч, і не підозрював, що має в його особі справу з військовою поліцією. Вони відпочивали собі з косяками в руках, і новий приятель назвав Страйкові імена кількох солдатів, що торгували на острові — і не тільки канабісом. Юнак мав сильний акцент, Страйк уважно запам'ятовував перекручені імена — чи, може, псевдоніми,— і «Данналенг» не одразу поєднався у нього з уже знайомим іменем. Тільки коли юнак почав розповідати, що той «Данналенг» прив'язує і катує дружину, Страйк зрозумів, що йдеться про Лейнга.

— Псих,— байдужо розповідав волоокий хлопчина.— Бо вона піти хотіла.

У відповідь на обережні, ніби між іншим, розпитування кіпріот повідав, що історію чув від самого Лейнга. Склалося враження, що той розповів її почасти для розваги, а почасти — щоб юнак знав, з ким має справу.

Коли наступного дня Страйк зайшов до Сіфорт-Естейту, полудневе сонце пекло нещадно. Будинки тут були найстаріші на всій базі, потиньковані, трохи обшарпані. Страйк обрав для візиту час, коли Лейнг, з якого зняли обвинувачення у зґвалтуванні, був на службі. Подзвонивши у двері, Страйк почув лише далекий плач дитини.

— Вона, здається, боїться відкритого простору,— розповіла балакуча сусідка, що вибігла поділитися своєю думкою.— Щось там з нею не так. Дуже сором'язлива.

— А що її чоловік? — спитав Страйк.

— Донні? Ой, це душа компанія,— коротко відповіла сусідка. — Ви би бачили, як він зображає капрала Оуклі! Просто викапаний! Дуже смішно.

Існували численні правила, які обмежували проникнення до житла іншого солдата без його виразної згоди. Страйк стукав у двері, але ніхто не підходив. Він і далі чув дитячий плач. Страйк

обійшов будинок. Фіранки на всіх вікнах були запнуті. Він постукав з чорного ходу. Нічого.

«Почув, що плаче дитина»,— ось єдине, що він зможе сказати на виправдання своїх дій. Можливо, цього буде недосить, щоб пояснити проникнення в чуже житло без ордера. Страйк не довіряв людям, які надто покладалися на інстинкти чи інтуїцію, але зараз був упевнений: щось не так. Він мав дуже тонко налаштоване чуття на все дивне, нездорове. Протягом усього дитинства він був свідком речей, які інші люди бачили хіба в кіно.

Двері піддалися й відчинилися з другого удару. В кухні смерділо. Сміття не виносили кілька днів. Страйк рушив усередину будинку.

— Місіс Лейнг?

Відповіді не було. Слабкий дитячий плач лунав з другого поверху. Страйк пішов сходами, гукаючи.

Двері до спальні були відчинені. В кімнаті панувала напівтемрява. Смерділо жахливо.

— Місіс Лейнг?

Вона була гола, прив'язана за одну руку до узголів'я і накрита просоченою кров'ю ковдрою. На матраці поруч лежало немовля в самому лише підгузку. Страйк бачив, що дитя якесь маленьке, нездорове.

Страйк кинувся визволяти жінку, однією рукою вже намацуючи телефон, щоб викликати швидку, але та захрипіла:

— Ні... ідіть геть... забирайтеся...

Страйк нечасто бачив такий страх. Чоловік був настільки нелюдяний, що здавався їй надприродною істотою. Поки Страйк звільняв її руку — зап'ясток був опухлий, закривавлений — жінка благала облишити її. Лейнг пообіцяв, що уб'є її, якщо дитина до його повернення не припинить плакати. Жінка ніби не могла навіть уявити майбутнє, у якому Лейнг не всемогутній.

Дональда Лейнга засудили на шістнадцять років за знуцання над дружиною, і саме свідчення Страйка дозволили це зробити. Лейнг до останнього все відкидав, казав, що жінка сама

себе прив'язала, що їй таке подобається, такий фетиш, що вона занедбала дитину і хоче підставити його, що це все — підстава.

То були найбрудніші Страйкові спогади. Дуже дивно було проживати їх наново, коли «міні» мчав повз зелені пагорби, що сяяли під чимдалі яскравішим сонцем. Такі краєвиди для Страйка були новиною. Гранітні скелі й округлі пагорби здавалися чужинно-величними — безлісі, спокійні, просторі. Більшу частину дитинства Страйк провів біля моря, де повітря відгонило сіллю; а тут була земля лісів і річок, загадкова й таємнича — не така, як Сент-Мос, маленьке містечко (колись притулок контрабандистів), де кольорові будиночки збігають схилом до пляжу.

Проминаючи мальовничий віадук праворуч, Страйк думав про психопатів, які трапляються всюди, а не тільки в нетрях і сквотах, серед злиднів; трапляються навіть тут, серед цієї безжурної краси, Такі, як Лейнг,— мов пацюки: знаєш, що є, але якось не замислюєшся, поки не зіткнешся впритул.

Обабіч дороги височіло двійко мініатюрних замків. Страйк в'їхав у рідне містечко Дональда Лейнга, і сліпучо-яскраве сонце прорвалося крізь хмари.

So grab your rose and ringside seat, We're back home at Conry's bar.

Blue Oyster Cult, "Before the Kiss"^[13]

За скляними дверима крамниці на центральній вулиці висів рушник. Його прикрашали наведені чорним контуром зображення місцевих цікавинок, але Страйкову увагу привернули кілька стилізованих жовтих троянд, точно як на татуюванні, що його він бачив на дужому ручиську Дональда Лейнга. Затримавшись, Страйк прочитав вірша:

Ось місто з-поміж усіх міст, таким воно і буде:

Мелровз, Шотландії смарагд, де живуть вільні люди.

Страйк лишив «міні» на стоянці біля абатства, чиї темно-червоні арки підносилися у блакитне небо. Далі на південний схід виднівся потрійний пік гори Ейлдон-Гілл, який Страйк відзначив ще на мапі; ця гора надавала краєвидові драматизму. З'ївши сандвіч з беконом за вуличним столиком найближчої кав'ярні, Страйк викурив цигарку і випив другу на сьогодні чашку міцного чаю, а тоді вирушив на пошуки вулиці Узвій — її записав домашньою адресою Лейнг, коли вступав до армії шістнадцять років тому. Страйку назва здалася дивною. Це «узвіз»? Чи вулиця звивається?

Під сонячним світлом містечко здавалося благополучним. Страйк піднявся крутою головною вулицею на центральний майдан, де посеред клумби підносилася колона з єдинорогом на верхівці. На круглому камені, вмурованому в бруківку, було записано стару римську назву міста — Тримонтій. Страйк вирішив, що вона походить від триглавої гори неподалік.

Здається, він проґавив Узвій, який, коли вірити мапі на телефоні, відходив від головної вулиці. Страйк повернувся назад

і праворуч знайшов вузький прохід у стіні; машина б не влізла. За ним виднівся затінений двір. Колишнє Лейнгове житло мало невисокі сходи і яскраво-сині двері.

На стукіт майже одразу відчинила симпатична чорнява жінка, явно замолода для Лейнгової матері. Коли Страйк пояснив, чого йому треба, жінка відповіла з приємним м'яким акцентом:

— Місіс Лейнг? Та вона тут уже років десять не мешка'.

Не встиг Страйк засмутитися, як вона додала:

— Живе тепер на Динглтон-роуд.

— Динглтон-роуд? А це далеко?

— Та ось там, недалечко,— жінка вказала собі за спину і праворуч.— Але який номер, того не знаю, пробачайте.

— Нічого. Дякую за допомогу.

Ідучи брудним провулком назад до залитого сонцем майдану, Страйк раптом подумав, що ніколи не чув, як Дональд Лейнг розмовляє — хіба тільки як той лаявся йому у вухо на боксерському ринзі. Коли Страйк працював над справою про наркотики, то не міг з тією бородою ходити до штаб-квартири, тож допит Лейнга після арешту проводили інші люди. Пізніше, розібравшись із наркотиками і поголившись, Страйк давав свідчення проти Лейнга, але уже вилетів з Кіпру, коли той постав перед судом і заперечував, що зв'язував чи катував свою жінку. Перетинаючи Маркет-сквер, Страйк подумав, що той акцент узграничанина-шотландця міг почасти бути причиною, через яку люди так довіряли й симпатизували Донні Лейнгу, пробачали йому. Детектив десь читав, що маркетологи використовують шотландську говірку, щоб створити враження цілісності й чесності.

Дорогою на Динглтон-роуд Страйк помітив поки що єдиний паб у містечку. Здається, в Мелроузі любили жовтий колір: стіни були білі, але вікна і двері пабу пофарбували в чорний і ядучо-лимонний. Страйк, уродженець Корнволлу, розвеселився, коли побачив, що паб у місті посеред суходолу називається «Корабель». Він вийшов на Динглтон-роуд. Вулиця провела його

понад хистким містком, а далі пішла вгору, що їй не видно було кінця.

«Недалечко» — поняття дуже відносне; Страйк добре це вивчив, відколи втратив ногу. За десять хвилин підйому він почав жалкувати, що не повернувся на стоянку по «міні». Двічі він питав у жінок на вулиці, чи не знають вони, де мешкає місіс Лейнг, але приятні й чемні пані не змогли йому допомогти. Страйк усе йшов, стиха лаючись, повз низку потицькованих хатин, аж тут зустрів літнього чоловіка у пласкому твідовому кашкеті. Той вигулював чорно-білого шотландського коллі.

— Перепрошую, — звернувся до нього Страйк, — ви часом не знаєте, де мешкає місіс Лейнг? Забув номер будинку.

— Місіс Лейнг? — перепитав чоловік із собакою, вивчаючи Страйка з-під пересипаних сивиною темних брів. — Аякже, то моя сусідка.

«Дякувати Богу».

— За три обійстя звідсіль, — вказав напрям чоловік. — Перед хатою криниця-кам'яниця, де бажання загадують.

— Дуже дякую, — сказав Страйк.

Звертаючи на доріжку, яка вела до оселі місіс Лейнг, Страйк краєм ока помітив, що дід так і стоїть на місці й спостерігає за ним, хоча коллі тягнув його гуляти.

На вигляд хата місіс Лейнг була чиста й респектабельна. На газоні та клумбах стояли кам'яні фігури тварин, гарнесенькі, мов у диснейвському мультфільмі. Піднявши руку до кільця на дверях, щоб постукати, Страйк раптом подумав, що за секунду може вічна-віч побачити Дональда Лейнга.

Стукав цілу хвилину, але нічого не відбувалося, тільки дід із собакою пішов назад, став у воротах і безсоромно роздивлявся Страйка. Той був вирішив, що старий пожалкував, що дав адресу сусідки кремезному незнайомцю, і тепер дивиться, щоб чужинець не заподіяв жінці якоїсь шкоди. Але він помилявся.

— Та вона вдома, — гукнув він до Страйка, поки той думав, чи стукати ще. — Тільки стеряна.

— Що-що? — не зрозумів Страйк і таки постукав.

— Стеряна. Благовісна.

Дід-собачник зробив кілька кроків доріжкою в бік Страйка.

— Розум втратила,— переказав він, щоб до англійця вже дійшло.

— А,— відповів Страйк.

Двері відчинилися. На порозі постала крихітна зморшкувата й змарніла бабуся в темно-синьому халаті. Вона дивилася на Страйка з виразом загальної ворожості. На підборідді у неї виднілося кілька довгих волосин.

— Місіс Лейнг?

Бабуся не відповіла, тільки дивилася на нього. Страйк бачив, що очі, нині збляклі й червоні, колись були уважні, мов у тхора.

— Місіс Лейнг, я шукаю вашого сина Дональда.

— Ні,— відповіла вона з незвичайною злостивістю.— Ні.

Відступила назад і лягнула дверима.

— Бляха,— вилаявся Страйк, і на цьому слові згадав Робін. Вона б набагато успішніше причарувала стареньку. Він повільно відвернувся від дверей. Чи є в Мелроузі ще хтось, хто міг би допомогти? На «192.com» були й інші Лейнги... Страйк виявив, що стоїть лицем до лица з собачником, який дійшов за Страйком до дверей і здавався схвильованим.

— Та ви ж детектив! — мовив він.— Ви — той детектив, який запроторив її сина за ґрати!

Страйк був вражений, гадки не маючи, яким чином його упізнав старий шотландець, якого він бачив вперше у житті. Страйкова так звана слава була невисокого ґатунку в тому плані, що на вулиці його не впізнавали. Щодня він ходив Лондоном нікому не цікавий, і якщо людина не знайомилася з ним у контексті розслідування, то і не пов'язувала його з газетними статтями про успішно розкриті справи.

— Аякже, то ви! — ще більше зрадив старий.— Ми з жінкою дружимо з Маргарет Баньян...— Побачивши, що Страйк не розуміє, він пояснив: — То мама Рони.

Страйковій потужній пам'яті знадобилося кілька секунд, щоб пригадати: дружину Лейнга, молоду жінку, яку він знайшов

прив'язану до ліжка і накриту закривавленою ковдрою, звали Рона.

— Коли Маргарет вас побачила в газетах, одразу нам сказала: «То він, то він урятував нашу Рону!» А непогано ви піднялися, га? Воллі, цить! — прикрикнув він на коллі, який усе тягнув за повідець, хотів гуляти.— Аякже, аякже, Маргарет стежить за вашими справами, всі газети читає. То ви знайшли вбивцю тієї дівчини, моделі — і вбивцю того письменника! Маргарет не забула, що ви зробили для її дитинки, ой ні!

Страйк буркнув щось нерозбірливе, сподіваючись, що воно схоже на вдячність за симпатії Маргарет.

— А нащо вам бесідувати зі старою місіс Лейнг? Він що — знов щось накоїв, отой Донні?

— Я намагаюся його знайти,— ухильно відповів Страйк.— Ви не знаєте — він не повертався до Мелроуза?

— Ой ні, годі таке уявити. Він ото кілька років тому був приїхав до матері, але я не чував, щоб відтоді він вертався. Тут місто невеличке, коли б Донні Лейнг вернувся, ми би довідались.

— Ви не знаєте, може, місіс... Баньян, так ви сказали? Може, вона могла б щось...

— Вона буде рада з вами стрітися! — захоплено відповів дід.
— Ні, Воллі,— додав він, звертаючись до коллі, що повискував і тягнув його до воріт.— Я їй подзвоню, авжеж? Вона тут, у Дарніку. То село ген там. Дзвонити?

— Це буде дуже до речі.

Тож Страйк пішов зі старим до сусіднього будинку і почекав у чистісінькій маленькій вітальні, поки дід захоплено теревенив по телефону, перекрикуючи відчайдушне скавчання коллі.

— Вона приїде! — гукнув дід до Страйка, затуляючи долонею слухавку.— Хочете з нею тут побачитися? Будьте в нас за гостя, жінка чаю заварить...

— Дякую, але маю ще справи,— збрехав Страйк, який мав сумніви щодо успішності бесіди, коли поруч буде цей говіркий свідок.— Можете спитати, чи є в неї можливість за годину приїхати на обід? До «Корабля» ?

Коллі так просився гуляти, що дід пристав на цю ідею Страйка. Двоє чоловіків вийшли з будинку і разом спустилися з пагорба. Коллі тягнув власника уперед, тож Страйкові довелося йти швидше, ніж це було зручно на такому крутому схилі. На Маркет-сквері він полегшено попрощався з корисним знайомим. Бадьоро помахавши йому рукою, дід рушив у бік річки Твід, а Страйк (який уже трохи кульгав) почав гуляти вулицею, вбиваючи час дорогою до «Корабля».

В кінці вулиці на нього знову виплигнули чорне й жовте, і Страйк зрозумів, чому «Корабель» пофарбовано в ці кольори. Тут він знову побачив жовту троянду — на табличці, яка проголошувала, що ось клуб регбі міста Мелроуз. Страйк затримався біля низького паркану і, вклавши руки у кишені, задивився на гладеньку рівну смугу ясно-трав'яного оксамиту, оточену деревами, на жовті ворота, що сяяли під сонцем, трибуни праворуч, округлі вигини пагорбів оддалік. Поле було доглянуте, мов храм, і на диво добре облаштоване, як на таке маленьке містечко.

Поглядаючи на оксамитову траву, Страйк згадав Віттакера — як той смердів і кури в кутку сквоту, а Леда лежала поруч і з роззявленим ротом слухала про його тяжке життя: довірлива й, мов пташеня, охоча до тих байок, що плів їй Віттакер (тільки тепер Страйк це зрозумів). На Ледин погляд, школа Гордонстоун була мов Алькатрас: як обурливо, що її стрункого поета виганяли в жорстоку шотландську зиму, штовхали, кидали на землю — у бруд — під дощем.

«Ой, тільки не регбі, котику. Біднесенький... ти — і регбі!»

А коли сімнадцятирічний Страйк (у якого нижня губа розпухла, бо ходив до боксерського клубу) стиха засміявся над своєю домашньою роботою, Віттакер схопився на ноги і закричав на нього (він балакав отим бридким псевдо-кокні):

«З чого ти, бляха, іржеш, тупоголовий?»

Віттакер не терпів, щоб з нього сміялися. Він хотів, прагнув обоження; коли не обожають — підійде страх чи ненависть як доказ його влади. Але посміх був ознакою чужої вищості, а отже, нестерпний.

«Шо, хочеш такого, тюхтію малий? Уже собі так і уявило, шо воно в офіцерському класі, зірка регбі, бачте! Хай багатий татко запроторить його до Гордонстоуну!» — Це Віттaker закричав уже до Леди.

«Заспокойся, любчику! — відповіла та, а тоді мовила до Корморана хіба трішки суворішим тоном: — Годі, Корме!»

Страйк уже підвівся і зібрався, готовий і радий битися з Віттakerом. Тоді вони найближче підійшли до бійки, але мама стала між ними, поклавши тонкі руки з безліччю каблучок кожному на груди, що важко піднімалися й опадали. Страйк моргнув, і залите сонцем поле — місце безневинних звитяг і радості — повернулося. Він відчував запах листя, трави, теплої гуми від дороги поруч. Повільно розвернувшись, пішов до «Корабля», мріючи про випивку, але підступна підсвідомість ще не закінчила з ним. Погляд на те гладеньке поле для регбі збудив ще один спогад: чорнявий і темноокий Ноель Брокбенк мчить на нього з розбитою пляшкою у руці. Брокбенк був масивний, сильний, швидкий: справжній регбіст-фланкер. Страйк пригадав, як його власний кулак злетів у повітря збоку від тієї розбитої пляшки, ударивши точно тої самої миті, коли скло вже торкнулося його горла...

Сказали, що в Брокбенка був перелом потиличної кістки. З вуха текла кров. Значно пошкоджено головний мозок.

— Чорт, чорт, чорт,— бурмотів собі під ніс Страйк у такт крокам.

«Лейнг, ти сюди по нього приїхав. По Лейнга».

Він пройшов під металевим галеоном з ясно-жовтими вітрилами, що висів над входом у «Корабель». Усередині була табличка: «Єдиний паб у Мелроузі».

Паб миттєво справив на Страйка заспокійливий вплив: жевріння теплих тонів, блискуче скло й мідь; килимове покриття, і хоже на клаптикову ковдру з неясних відтінків брунатного, червоного й зеленого; стіни — теплий персиковий тиньк і голий камінь. Усюди були ознаки одержимості мелроузців спортом: на дошці записано найближчі матчі, довкола — кілька величезних плазмових екранів. Навіть над пісуарами (Страйк не мочився вже

кілька годин) висів маленький телевізор — на той раз, якщо ситуація на полі напружена, а сечовий міхур уже лускає.

Пам'ятаючи, що ще повертатися до Единбурга в машині Гардакра, Страйк купив собі півпінти «Джона Сміта», сів на шкіряний диван навпроти шинкваса і заходився читати ламіноване меню, сподіваючись, що Маргарет Баньян приїде вчасно, бо корило їсти.

Вона запізнилася всього на п'ять хвилин. Хоч Страйк заледве пам'ятав, яка з себе її донька, а саму місіс Баньян ніколи не бачив, її виказав вираз обличчя — суміш остраху й очікування, з яким вона задивилася на нього, стоячи у дверях.

Страйк підвівся, і жінка кинулася до нього, обіруч тримаючи велику чорну сумку.

— Це ви,— задихано вимовила вона.

Місіс Баньян було років шістдесят; вона була невеличка і тендітна на вигляд, носила окуляри в металевій оправі, а обличчя під туго завитими світлими кучерями було стривожене.

Страйк простягнув велику долоню і потиснув її руку — холодна й тонкокістна, вона трохи тремтіла.

— Гі тато сьогодні в Гавіку, не зміг прийти, я йому дзвонила, то він вам переказує, що ми ніколи не забудемо того, що ви зробили для Рони,— на одному подиху вимовила місіс Баньян. Вона сіла на диван поруч зі Страйком, не зводячи з нього захоплено-знервованого погляду.— Ніколи не забудемо! Ми про вас усе читаємо в газетах. Дуже шкода вашої ноги. Ви врятували Рону! Врятували...

Її очі готові були наповнитися слізьми.

— ...ми були такі...

— Я радий, що зміг...

Знайти її дитину голою, закривавленою, прив'язаною до ліжка? То був один з найнеприємніших елементів його роботи — говорити з родичами про речі, яких було зазнали дорогі їм люди.

— ...зміг їй допомогти.

Місіс Баньян висякалася у носовичок, видобутий з чорної сумки. Страйк бачив, що вона з того покоління жінок, які не мають звички заходити до пабів самі й точно не купуватимуть

напої, якщо поруч немає чоловіка, який пройде замість них це випробування.

— Дозвольте вас пригостити.

— Просто апельсиновий сік,— вимовила місіс Баньян, витираючи очі.

— А щось поїсти,— наполягав Страйк, бо сам хотів замовити пікшу в пивному клярі й смажену картоплю.

Коли він замовив страви й повернувся до місіс Баньян, та спитала, що він робить у Мелроузі, й відразу стало зрозуміло, чому жінка так переймається.

— Він же не повернувся? Донні? Невже повернувся?

— Наскільки знаю — ні,— відповів Страйк.— Я не знаю, де він.

— Ви гадаєте, то він...

Вона зашепотіла.

— Ми прочитали в газеті... писали, що вам хтось надіслав... надіслав...

— Так,— кивнув Страйк.— *Я не знаю, чи Лейнг має до цього стосунок, але хотів би його знайти. Здається, він приїздив до матері, коли вийшов з в'язниці.*

— Ой так, чотири чи п'ять років тому, десь так,— підтвердили Маргарет Баньян.— Прийшов, вломився до хати. В неї хвороба Альцгеймера. Місіс Лейнг не могла його зупинити, але сусіди подзвонили його братам, і ті його викинули геть.

— Взяли й викинули?

— Донні наймолодший. У нього четверо старших братів. То міцні хлопці,— відповіла місіс Баньян,— усі четверо. Джеймі живе в Селкірку — він усе кинув і примчав сюди, щоб виштовхати Донні з матиного будинку. Кажуть, аж вибив з нього дух.

Тремкою рукою вона піднесла до губ апельсиновий сік і провадила:

— Ми про все те чули. Наш друг Браян — ви з ним оце познайомилися — то він бачив бійку на вулиці. Четверо проти одного, всі горляють, мов дурні. Хтось подзвонив у поліцію. Джеймі тримав попередження. Але йому те байдуже,— додала місіс Баньян.— Вони не стерплять, щоб Донні підійшов близько

до них чи до матері. Вони його вигнали з міста. Я так злякалася, — вела далі вона.— За Рону. Донні завше казав, що як вийде, то знайде її.

— І що, знайшов? — спитав Страйк.

— Ой так,— нещасним голосом відповіла Маргарет Баньян.— Ми знали, що знайде. Вона переїхала до Глазго, знайшла роботу в туристичній агенції. А Донні все одно знайшов. Рона півроку боялася, що він прийде, і він таки прийшов. Прийшов увечері просто до неї в квартиру, але був хворий. Не такий, як раніш.

— Хворий? — різко перепитав Страйк.

— Не згадаю, що там з ним таке, артрит чи що, а ще Рона сказала, що він набрав вагу. Прийшов до неї в квартиру, знайшов її, але дяка Богові,— гаряче додала місіс Баньян,— у неї в гостях був наречений. Його звати Бен,— пояснила вона, аж розквітнувши, на зів'ялих щоках з'явився рум'янець,— і він поліціант!

Видно було, що, на її думку, Страйкові буде особливо приємно це чути — ніби вони з Беном члени якогось великого братства детективів.

— Вони тепер побралися,— додала місіс Баньян.— Дітей немає, бо... ну, ви знаєте чому...

І тут без попередження прорвалися сльози й заструменіли за окулярами по щоках місіс Баньян. Жахіття, що трапилось десять років тому, раптом стало знов свіжим і болючим, ніби на стіл перед ними вивалили гірку нутрощів.

— ...Лейнг устроїв у неї ножа,— прошепотіла місіс Баньян. Вона сповідувалася Страйкові, мов лікарю чи священику, розповідала таємниці, тягар яких несла, та не могла розповісти друзям: а він уже знав найстрашніше. Поки вона намацувала у прямокутній сумці носовичок, Страйк пригадав велику пляму крові на простирадлі, зідрану шкіру на зап'ястку — Рона намагалася звільнитися. Дякувати Богові, що її мама не могла зазирнути йому в голову.

— Він устроїв у неї ножа... її намагалися, ну, полікувати...

Місіс Баньян тремко й глибоко втягнула в себе повітря. Перед ним поставили два тарелі з їжею.

— Але вони з Беном чудово проводять відпустки,— прошепотіла вона, мов у лихоманці, витираючи худі щоки, потім підняла окуляри, щоб витерти під очима.— І ще розводять... розводять німецьких вівчарок.

Страйк був страшенно голодний, але не міг почати їсти одразу після обговорення того, що було заподіяно Роні Лейнг.

— У них з Лейнгом була дитина, так? — спитав він, пригадавши мляве скигління істоти поруч із закривавленою і зневодненою матір'ю.— Малому зараз уже років десять, ні?

В-він помер,— прошепотіла місіс Баньян, у якої з підборідні крапали сльози.— Ще немовлям. Мале було таке хворобливе... То сталося за два дні після того, як Д-донні посадили. І в-він — Донні — дзвонив їй з тюрми і сказав, що то Рона убила... убила дитя... і що він сам її вб'є, як вийде...

Страйк поклав велику руку на плече заплаканої жінки, тоді підвівся і підійшов до молодой барменки, яка дивилася на них, роззявивши рота. Бренді для тендітної, мов горобчик, істоти здався заміцним. Страйкова тітка Джоан, трохи старша за місіс Баньян, завжди мала за ліки для нервів портвейн. Страйк узяв склянку портвейну і поніс жінці.

— Ось. Випийте.

У відповідь місіс Баньян знову заридала. Ще довго витирала сльози уже мокрим носовичком, а потім вимовила з дрожем у голосі:

— Ви такий добрий.

А тоді відпила портвейну, тихенько охнула і глянула на Страйка рожевими, мов у поросяти, очима з білими віями.

— Ви не знаєте, куди Лейнг подався після того, як приходив до Рони?

— Знаю,— прошепотіла вона.— Бен розвідав по роботі, звернувся до служби пробації. Поїхав ніби до Ґейтсгеда, але я не знаю, чи він досі там.

Ґейтсгед. Страйк пригадав Дональда Лейнга, якого знайшов у Інтернеті. Переїхав з Ґейтсгеда до Корбі? Чи то геть інший чоловік?

— Хай там що,— мовила місіс Баньян,— більше він Рону й Бена не займав.

— Ще б пак,— кивнув Страйк, беручись за ніж і виделку.— Коп і німецькі вівчарки, га? Він же не дурний.

Місіс Баньян його слова заспокоїли та втішили. Вона ніяково й слізно всміхнулася і почала колупати свої макарони з сиром.

— Вони побралися юними,— відзначив Страйк, який хотів почути про Лейнга все, що тільки можна; будь-що, що могло б пролити світло на його зв'язки чи звички.

Місіс Баньян кивнула, ковтнула і мовила:

— Надто юними. Вона почала з ним зустрічатися, коли мала всього п'ятнадцять років. Нам це дуже не подобалося. Ми чули всяке про Донні Лейнга. Одне дівча казало, що він присилував її на дискотеці в клубі молодих фермерів. З того так нічого й не вийшло: поліція сказала, що бракує доказів. Ми намагалися пояснити Роні, що то поганий хлопець,— зітхнула вона,— але вона тільки ще більше затялася. Наша Рона завше була така — вперта.

— Його вже звинувачували у зґвалтуванні? — спитав Страйк. Риба й картопля були пречудові. В пабі ставало людно, чому він зрадив: дівчина за шинквасом відволіклася від них.

— О так. То буйна родина,— відповіла місіс Баньян з таким собі статечним провінційним снобізмом, який Страйк добре пам'ятав з власного дитинства.— Ті брати повсякчас билися, були якісь негаразди з поліцією, але Донні був найгірший. Його навіть власні брати не любили. Правду кажучи, я гадаю, що його й мати не дуже любила. Ходила чутка,— додала вона в пориві довіри,— що Донні не від свого батька народився. Ті батьки повсякчас лаялися і якраз не жили разом, коли вона завагітніла Донні. Подейкували, що загуляла з місцевим полісменом. Не знаю, чи то правда. Полісмен поїхав собі, місіс Лейнг повернулася до чоловіка, але містер Лейнг не любив Донні, оце правда. Зовсім не любив. Люди казали, це через те, що Донні був не його син. Він був з усіх найбільш норовистий. Ще й здоровезний. Взяли в юніорські сімки...

— Сімки?

— Команди по семеро, регбі,— пояснила вона. Навіть ця маленька чемна пані здивувалася, що Страйк не второпав одразу, що йдеться про спорт, який у Мелроузі був мов релігія.— Але його вигнали. Бо недисциплінований. А як вигнали — хтось перекопав наш зелений майдан... Це поле для регбі,— пояснила вона, зглянувшись на дивовижне невігластво англійця.

Портвейн зробив жінку говіркою. Слова так і сипалися з неї.

— Натомість Донні пішов на бокс. Ой і вмів же він кулаком ударити, ой так. Коли Рона з ним почала зустрічатися — їй тоді було п'ятнадцять років, а йому сімнадцять,— люди почали казати, що не такий він уже й поганий. Ой так,— повторила вона, киваючи на недовірливий погляд Страйка.— Люди, що його не знали, до нього ставилися прихильно. Він умів причарувати, коли хтів, той Донні Лейнг. Але ви Волтера Джилкріста поспитайте про ті чари. Волтер вигнав його з ферми — бо запізнювався на роботу, так йому хтось комору підпалив. І не змогли довести, що то Донні. Хто перекопав поле — теж не знайшли, але я вже знаю, на кого думати. Та Рона не слухала. Гадала, що знає його. Ніхто його не розумів і хтозна-що ще. А ми, мовляв, упереджені, вузькочолі. Донні хотів піти до армії. Ну з Богом! Я сподівалася, що Рона його забуде, як не матиме перед очима. А він повернувся. Зробив їй дитину, але Рона її не змогла виносити. Сердилася на мене, бо я радила...

Місіс Баньян не доказала, що саме радила зробити, але Страйк міг уявити.

— ...більше зі мною не розмовляла, а як він знову отримав відпустку, взяла й одружилася з ним. Нас із татом на весілля не запросила,— додала вона.— Разом поїхали на Кіпр. Але я знала, що то він убив нашу кицьку.

— Що? — розгубився Страйк.

— Так, знала, що то він. Ми казали Роні, що вона робить страшну помилку, коли востаннє бачили її перед одруженням. Потім не знайшли Пурді. А наступного ранку вона лежала в нас на газоні мертва. Ветеринар сказав, що її задушили.

На плазмовому екрані за її плечем Димітар Бербагов у червоному однострої радів перемозі над «Фулгемом». У пабі

гомоніли шотландці. Бриніли кухлі, дзвеніло столове приладдя, а жінка поруч зі Страйком говорила про смерть і каліцтво.

— Я знаю, що то він зробив, що він убив Пурді,— затято твердила вона.— Гляньте, що він заподіяв Роні й дитинці. То лиходій!

Вона покопирсалася в сумці й видобула стосик фотографій.

— Мій чоловік завжди каже: «От чого ти це тягаєш? Спали їх». Але я завжди гадала, що одного дня його фото стануть

у пригоді. Ось,— вона тицьнула стосик Страйку, а той радо узяв.— Беріть собі, хай у вас будуть. Ґейтсгед. Отуди він поїхав.

Пізніше, коли вона пішла — знову плачучи й дякуючи, Страйк сплатив за рахунком і пішов до крамниці Міллерів з Мелроуза, родинної м'ясної крамниці, яку помітив під час прогулянки містом. Тут він купив собі пирогів з олениною, підозрюючи, що це найсмачніша пожива, яку вдасться добути до поїзда в Лондон.

Повернувшись до стоянки короткою вулицею, де квітли золоті троянди, Страйк знову згадав про татуювання на дужому ручиську.

Колись — багато років тому — приналежність до цього чарівного містечка з його фермами та краєвидом на потрійний пік Ейлдон-Ґіллу щось означала для Донні Лейнга. Але він був не прямолінійний землероб, не командний гравець: нічим не корисний для містечка, де пишалися дисциплінованістю й чесними звичаями. Мелроуз не стерпів чоловіка, який палив комори, душив котів і псував поля для регбі, тож Лейнг пішов шукати щастя в організації, де чимало чоловіків отримали спасіння чи неминучу розплату: у британській армії. Коли це закінчилося строком у в'язниці, а потім і в'язниця його виплюнула, Лейнг намагався повернутися додому, але тут ніхто його не хотів.

Чи знайшов Дональд Лейнг тепліший прийом у Ґейтсгеді? Чи поїхав звідси до Корбі? Чи,— думав Страйк, складаючись удвічі, щоб вміститися в «міні» Гардакра,— то були тільки проміжні зупинки на шляху до Лондона й Страйка?

The Girl That Love Made Blind (Дівчина, засліплена коханням)

Ранок вівторка. Ота спить — сказала, що мала довгу й важку ніч. Ніби йому не байдуже — але довелося вдавати, що не байдуже. Чоловік умовив Оту іти спати, а коли вона задихала глибоко й рівно, якийсь час сидів і дивився на неї, уявляючи, як потроху відушує з неї життя, як Ота розплющує очі, задихається, як лице їй стає фіолетовим...

Упевнившись, що вона спить міцно, чоловік тихо вийшов зі спальні, надягнув куртку і вислизнув у ранній ранок, вирушивши на пошуки Секретарки. То була перша за кілька днів можливість постежити за нею, але ловити її на станції метро вже запізно. Тепер можна хіба чатувати на початку Денмарк-стріт.

Чоловік помітив її здалеку: важко проґавити ті яскраві рудувато-біляві кучері. Либонь, любить марнослава сука вирізнятися, бо інакше обрізала б їх чи пофарбувала. Всі вони прагнуть уваги, це відомий факт: усі.

Секретарка підійшла ближче, і непомилне чуття на чужий настрій повідомило чоловікові: щось змінилося. Вона дивилася в землю; плечі похилені, й ніби й не помічає інших працівників, що юрмляться навколо з сумками, кавою й телефонами.

Чоловік рушив назустріч і пройшов так близько до неї, що міг би відчути її парфуми, якби вулиця не повнилася людьми, вихлопом машин і курявою. Секретарка не звернула на нього уваги — ніби він був дорожнім конусом. Чоловіка це трохи розсердило, хоч він і хотів лишитися непоміченим. Він її вирізнив з-поміж інших, а вона така байдужа!

З іншого боку, чоловік дізнався дещо цікаве: вона кілька годин плакала. Він знав, який жінки після цього мають вигляд: бачив це багато разів. Опухлі, червоні, пика набрякла, з очей

лле, скавчать: усі вони так роблять. Люблять корчити з себе жертви. Доводиться вбивати, щоб уже стулили пельку.

Чоловік розвернувся і рушив слідом за Секретаркою в бік Денмарк-стріт. Коли жінка в такому стані, то розм'якає — такого не досягнути страхом чи стресом. Вона забуває робити те, що ці суки всі роблять, щоб тримати на відстані таких, як він; не ховають у кулаках ключі, не хапаються за телефони, не кладуть у кишені сирени, не ходять з подружками. Стають липучі, вдячні за добре слово, за уважність. Саме так чоловік приручив Оту.

Він пришвидшив кроки, коли Секретарка звернула на Денмарк-стріт, яку преса нарешті облишила, за вісім днів так нічого і не впіймавши. Вона відчинила чорні двері офісу і зайшла всередину.

Вийде знову чи весь день буде там зі Страйком? Чоловік дуже сподівався, що вони злягаються. Напевно, що злягаються. Повсякчас наодинці в тому офісі — та точно.

Чоловік сховався в одвірку і витягнув телефон, усе поглядаючи на другий поверх будинку номер двадцять чотири.

I've been stripped, the insulation's gone.

Blue Oyster Cult, "Lips in the Hills"^[14]

Уперше до Страйкового офісу Робін увійшла на ранок після своїх заручин. Відмикаючи сьогодні скляні двері, вона пригадала, як мінився сапфір на заручній каблучці. Невдовзі по тому з офісу вибіг Страйк і мало не скинув її з металевих сходів, де можна було розбитися на смерть.

Каблучки на її пальці більше не було. Місце, яке та стільки місяців обіймала, здавалося гіперчутливим, ніби каблучка лишила опік. Робін мала в руках дорожню сумку, де лежала зміна одягу п туалетне приладдя.

«Не можна тут плакати. Не смій плакати».

Вона автоматично виконала всі ритуали початку трудового дня: зняла плащ і повісила поруч із сумочкою на гачок біля дверей, сховала велику сумку під стіл, щоб Страйк не побачив. Робін по кілька разів перевіряла, чи зробила все, що треба. Вона почувалася безплотною, ніби привид, чиї холодні пальці можуть прослизнути крізь лямки сумок і ручки чайників.

Щоб розвалити стосунки, які тривали дев'ять років, вистачило чотирьох днів. Чотири дні чимдалі гострішої ворожості, озвучених образ, висловлених обвинувачень. У ретроспективі дещо здавалося дріб'язковим. «Лендровер», кінні перегони, її рішення взяти з собою ноутбук. У неділю була дрібна сварка на тему того, чиї батьки платять за машини на весілля; з неї виріс новий скандал щодо жалюгідності її заробітків. Сідаючи у «лендровер» уранці в понеділок, щоб їхати додому, Робін і Метью майже не розмовляли.

А вчора ввечері, вже у Вест-Ілінгу, спалахнула сутичка, яка здрібнила всі попередні сварки, зробила з них просто коливання ґрунту, попередження про сейсмічне лихо, яке розвалить геть усе.

Скоро спуститься Страйк. Робін чула, як він ходить у квартирі нагорі. Вона знала, що не можна зараз бути розкислою, нездатною дати раду ситуації. Тепер вона не має нічого, крім роботи. Доведеться знайти кімнату в чийсь квартирі — на більше з тими копійками, що їй платить Страйк, не вистачить. Вона спробувала уявити майбутніх сусідів по житлу. Буде ніби повернення до гуртожитку.

«Не думай про це зараз».

Готуючи чай, Робін виявила, що забула бляшанку з пакетиками чаю з «Бетті», яку купила невдовзі по останній примірці весільної сукні. Це відкриття мало не добило Робін, але потужним зусиллям волі вона стримала сльози і понесла чашку до комп'ютера, готуючись переглядати листи, які накопичилися протягом їхнього тижневого вигнання з офісу.

Страйк, як вона знала, тільки-но повернувся з Шотландії: приїхав нічним поїздом. Щойно спуститься, треба буде почати про це розмову, щоб відвернути його увагу від її червоних опухлих очей. Виходячи зранку з квартири, Робін намагалася покращити свій вигляд за допомогою льоду й холодної води, але користі з того було небагато.

Метью намагався спинити її, коли вона виходила з квартири.

Він теж мав жахливий вигляд.

— Слухай, треба поговорити. Ми мусимо поговорити.

«Більше не мусимо,— подумала Робін. Руки трусилися, коли вона підносила до вуст гарячий чай.— Я більше не мушу робити нічого, чого не хочу робити».

Цю сміливу думку якось применшила самотня гаряча сльоза, що раптом стекла по її щоці. Робін нажахано витерла її; вона думала, що вже все виплакала. Розвернувшись до монітора, вона почала набирати відповідь клієнту, який опротестував свій рахунок, але заледве розуміла, що пише.

Зі сходів почулися кроки, і Робін опанувала себе. Двері відчинилися. Робін звела очі. Чоловік, що стояв на порозі, не був Страйком.

Її охопив первісний, інстинктивний страх. Не було часу аналізувати, чому незнайомиць справив на неї такий ефект;

Робін просто знала, що він небезпечний. Водномить Робін збагнула, що до дверей не добіжить, що кишенькова сирена лишилася в плащі, а найефективніша зброя під рукою — це гострий ніж для листів за кілька дюймів від її лівої руки.

Чоловік був худий і блідий, з поголеною головою і ластовинням на широкому носі; мав великий рот і товсті губи. Його зап'ястки, кісточки пальців і горло вкривали татування. Збоку в усміненому роті поблискував золотий зуб. Від середини верхньої губи до вилиці збігав шрам, і губи кривилися нагору — така собі вічна усмішка Елвіса Преслі. На чоловіку були мішкваті джинси і спортивна куртка, а ще від нього сильно тхнуло старим Тютюном і канабісом.

— Шо як? — сказав він. По черзі похрумтів пальцями обох рук, які тримав опущеними вздовж тулуба. *Клац-клац-клац.* Рушив усередину.— Ти шо, сама тут?

— Ні,— вимовила Робін, у якої пересохло в роті. Хотілося схопити ніж для листів раніше, ніж він наблизиться. *Клац-клац-клац.*— Мій бос просто...

— Шпенник! — почувся з дверей голос Страйка. Незнайомець озирнувся.

— Куш,— озвався він, перестав хрумтити пальцями, простягнув руку, і вони зі Страйком привіталися, ударившись кісточками кулаків.— Шо як, братуню?

«Боже милостивий»,— подумала Робін, мало не зомлівши від полегшення. Чому Страйк не попередив її про цього чоловіка? Вона відвернулася до листів, щоб Страйк не бачив її обличчя. Страйк повів Шпенника до кабінету і зачинив двері, але вона встигла почути слово «Віттакер».

Зазвичай Робін жалкувала, що не сидить у тому кабінеті разом зі Страйком і не чує, про що говорять. Закінчивши розбирати пошту, вона подумала, що слід запропонувати їм каву. Але спершу вийшла до маленької вбиральні на сходах, де сильно відгонило каналізацією (жодні освіжувачі повітря не допомагали).

Страйк тим часом роздивився Робін достатньо добре, щоб вжахнутися з її вигляду. Він ніколи не бачив її такою блідою, з

такими набряклыми й червоними очима. Сівши за стіл і готуючись слухати, що там Шпенник зібрав на Віттакера, Страйк подумав: «Що той паскудник їй заподіяв?» На якусь мить — до того, як уся його увага зосередилася на Шпенику,— Страйк уявив, з яким задоволенням дає Метью прочухана.

— Чо' пика така потворна, Куше? — спитав Шпенник, зручно влаштуваючись у кріслі навпроти й енергійно хрумтячи пальцями. Цю звичку він мав з підліткового віку, і Страйкові шкода було людини, яка додумається просити його припинити.

— Не виспався,— пояснив Страйк.— Кілька годин тому приїхав з Шотландії.

— Зроду не був у Шотландії,— повідомив Шпенник.

Страйк не знав, чи Шпенник узагалі хоч раз виїздив з Лондона.

— Що ти маєш для мене?

— Він ще не здох,— відповів Шпенник, припинивши хрумтяти пальцями, і видобув з кишені пачку «Мейферу». Клацнув дешевою запальничкою, не питаючи дозволу. Подумки знизавши плечима, Страйк дістав власні цигарки — «Бенсон-енд-Геджес» — і позичив запальничку.— Бачив його дилера. Той чорт каже, що він у Кетфорді.

— Вже не в Гекні?

— Коли не завів клона, то вже не. Але я, Куше, клонів не шукав. Даси ще грошеньт — пошукаю.

Страйк пирхнув. Люди часто недооцінювали Шпенника — собі на горе. Оскільки він вигляд мав такий, ніби встиг скуштувати всі незаконні речовини на світі, та ще й постійно смикався, знайомі часто помилково гадали, що Шпенник під чимось. Насправді він був меткіший і тверезіший за багатьох бізнесменів під кінець робочого дня, хіба що невиліковний злочинець.

— Адреса є? — спитав Страйк і підштовхнув до Шпенника записник.

— Ше не,— відповів Шпенник.

— Він десь працює?

— Каже, що гастрольним адміністратором у якихось металістів.

— Але?

— Та сутенер він,— буденно відповів Шпенник. У двері постукали.

— Хтось хоче кави? — спитала Робін. Страйк бачив, що вона спеціально ховає обличчя в тіні. Знайшов поглядом її руку: обручки не було.

— Дяка,— озвався Шпенник.— Два шматочки цукру.

— Не відмовлюся від чаю, дякую,— відповів Страйк, спостерігаючи за нею, і водночас дістав зі стола стару бляшану попільничку, яку поцупив у барі в Німеччині. Підштовхнув її до Шпенника, поки той не почав струшувати попіл — а скурив уже чимало — на підлогу.

— Звідки ти знаєш, що він сутенер?

— Знаю іншого чорта, так той казав, що бачив його зі шворкою,— пояснив Шпенник. Страйк досить добре знав кокнійський сленг з його римами, щоб зрозуміти: йдеться про «хльорку», тобто повію.— Каже, Віттaker з нею живе. Зовсім молода. Заледве законного для злягання віку.

— Ось як,— мовив Страйк.

Він мав справу з проституцією у різних варіаціях, відколи став детективом, але це було інше: йшлося про колишнього вітчима, про чоловіка, якого його мама кохала і романтизувала, від якого народила дитину. В кімнаті ніби повіяло Віттakerом: невипраним одягом, звірячим смородом.

— Кетфорд,— повторив Страйк.

— Ага. Якщо хочеш, я ще пошукаю,— кивнув Шпенник, ігноруючи попільничку і трусячи попіл на підлогу.— Сильно воно тобі дороге, га, Куше?

Поки обговорювали плату — з гумором, але і з прихованою серйозністю двох чоловіків, які знають, що без грошей Шпенник і пальцем не поворухне, Робін принесла каву. Тепер світло падало їй на обличчя; вигляд вона мала жахливий.

— Я закінчила з важливими листами,— сказала вона Страйкові, вдаючи, що не помічає питання в його очах.— Тепер вийду і займуся Платиною.

Шпеника ця заява глибоко заінтригувала, але ніхто йому нічого не пояснив.

— З тобою все гаразд? — спитав Страйк, жалкуючи, що тут сидить Шпеник.

— Нормально,— відповіла Робін і зробила жалюгідну спробу усміхнутися.— Зв'яжемося пізніше.

— Платиною займеться? — з цікавістю спитав Шпеник, коли зачинилися зовнішні двері.

— Це не так цікаво, як можна подумати,— відповів Страйк і відкинувся на стільці, щоб визирнути у вікно. Робін у своєму тренчі вийшла з будівлі, пішла з Денмарк-стріт і зникла з очей. З гітарної крамниці навпроти виступив високий чоловік у шапці й рушив у тому самому напрямі, але увагу Страйка уже перетягнув на себе Шпеник, який спитав:

— То що, Куше, тобі реально ногу привезли?

— Так,— кивнув Страйк.— Відрізали, поклали в коробку і доправили кур'єром.

— Щоб мене видрючили та ще й навпаки,— тільки і мовив Шпеник, а його нелегко було шокувати.

Коли він пішов зі стосиком банкнот за вже надані послуги й обіцянкою такої самої суми за подальші відомості про Віттакера, Страйк набрав Робін. Та не взяла слухавки, але це було не дивно, бо вона могла бути в ситуації, коли розмовляти незручно. Страйк написав їй повідомлення:

Дай знати, коли будеш десь, куди я можу під'їхати.

Далі Страйк сів за її стіл, збираючись виконати свою частину роботи по відповідях на питання і сплаті рахунків.

Однак після двох ночей у поїзді зосередитися було важко. За п'ять хвилин Страйк перевірів мобільний, але Робін не відповіла, тож він вирішив зробити собі ще чаю. Підносячи горнятко до губ, Страйк відчув легкий запах канабісу, який передався йому, коли на прощання тиснув руку Шпенику.

Шпеник народився у Кеннінг-Тауні, але мав кузенів у Вайтчапелі, і двадцять років тому ці кузени влаштували

ворожнечу з іншою бандою. Шпеник дуже хотів допомогти рідні й у результаті опинився сам-один у стічній канаві в кінці Фулбурн-стріт, спливаючи кров'ю з порізу на губах, який спотворив його обличчя на решту життя. Саме там його знайшла Леда Страйк, яка серед ночі ходила по папір для самокруток.

Леда не могла пройти повз хлопчика одного віку з її сином, що спливає кров'ю на вулиці. Байдуже, що у хлопчика в руці закривавлений ніж, що він кричить нерозбірливі погрози і явно перебуває під наркотою. Шпеник виявив, що йому витирають обличчя і розмовляють так, як говорила тільки мама, яка померла, коли Шпеник мав вісім років. Коли він рішуче відмовився дати незнайомій жінці викликати «швидку», бо боявся поліції (Шпеник щойно штрикнув у стегно свого нападника), Леда обрала курс, який видався їй єдиною можливим: привела його до сквоту й особисто за ним доглядала. Покраявши пластир і так-сяк наліпивши на поріз таку собі подобу шва, Леда приготувала хлопцю якесь місиво з цигаркового попелу і звеліла здивованому сину знайти матрац, щоб Шпенику було де спати.

Леда поводитися зі Шпеником, як з блудним небожем, і у відповідь він обожнював її так, як здатен тільки зломлений хлопчик, що чіпляється за спогади про материнську любов. Вилікувавшись, він скористався щирим запрошенням Леди заходити, як буде настрій. Шпеник розмовляв з Ледою так, як не міг поговорити більше з жодною людиною, і був, напевно, єдиним, хто не бачив у ній жодних вад. Повага, яку він відчував до Страйкової матері, поширилася і на самого Страйка. Двоє хлопчиків, в усьому іншому максимально несхожі між собою, ще міцніше поєдналися у мовчазній ненависті до Віттакера, який шалено ревнував Леду до цього нового елемента в її житті, але остерігався ставитися до Шпеника так зверхньо, як до Страйка. Страйк був певний, що Віттакер роздивився у Шпенику той самий дефект, на який страждав сам: відсутність нормальних кордонів. Віттакер правильно виснував, що пасинок-підліток, може, і зичить йому смерті, але кориться небажанню засмучувати мати, поважає закон і не хоче завдати невинної шкоди власному майбутньому. Однак Шпеник таких обмежень

не знав, і в довгі періоди, коли той жив з неблагополучною родиною, Віттakerу доводилося стримувати чимдалі помітніший потяг до насильства.

Власне, тільки регулярні появи Шпеніка у сквоті дали Страйку впевненість, що можна спокійно їхати до університету. Прощаючись зі Шпеніком, він не міг знайти слів для свого найбільшого страху, але той зрозумів.

— Не переймайся, друже Куше. Не переймайся.

Однак постійно бути у сквоті він не міг. У день, коли померла Леда, Шпенік поїхав у одне зі своїх регулярних відряджень у справі торгівлі наркотиками. Страйк знав, що ніколи не забуде Шпенікового горя, провини, нестримних сліз під час їхньої наступної зустрічі. Поки Шпенік домовлявся про вигідну ціну на кіло найкращого болівійського кокаїну в Кентиш-Тауні, Леда Страйк повільно остигала на брудному матраці. Розтин показав, що вона перестала дихати за повні шість годин до того, як інші жителі сквоту вирішили її «розбудити».

Як і Страйк, Шпенік був від самого початку упевнений, що її вбив Віттaker. Горе його було буйним, а бажання негайно помститися несамовитим, і Віттakerу варто було порадіти, що його взяли під варту раніше, ніж Шпенік до нього дістався. Коли Шпеніку необачно дозволили давати свідчення про жінку й мати, яка в житті не торкалася героїну, він загорлав:

— Це той гад зробив!

Після цього Шпенік поліз за бар'єр хапати Віттакера, і його безцеремонно викинули з суду.

Свідомо відкинувши спогади про давно поховане минуле (яке після ексгумації не стало тхнути краще), Страйк відпив гарячого чаю і знову перевіряв мобільний. Від Робін і досі нічого не було.

Workshop of the Telescopes (Телескопна майстерня)

Тільки глянувши вранці на Секретарку, чоловік одразу зрозумів, що вона не при тямі, не в формі. Гляньте-но: он сидить під вікном у «Гарріку», великому студентському ресторані, де харчуються учні Лондонської школи економіки. Секретарка сьогодні була негарна. Опухла, бліда, з червоними очима. Можна було сісти просто поруч, а тупа сука, либонь, і не помітить. Зосереджена на срібнокосій хвойді, яка працювала на ноутбучі за сусіднім столиком, на чоловіків Секретарка не зважала. От і добре. Дуже скоро вже на нього вона зважить. Він стане останнім видовищем у її житті.

Сьогодні не треба грати Красунчика; сексуальні натяки не працюють, коли вони засмучені. В такій ситуації чоловік ставав другом, незнайомим добродієм. «Не всі чоловіки такі, дорогенька. Ти заслуговуєш на краще. Дозволь провести тебе додому. Дозволь підвезти». З жінками можна робити що завгодно, якщо змусити їх забути, що й ти маєш прутень.

Чоловік зайшов до людного ресторану, сховався за шинквасом, купив собі кави і знайшов місце, звідки міг спостерігати за Секретаркою з-за спини.

Заручної каблучки на її пальці не було. Оце цікаво. Проливає нове світло на дорожню сумку, яку вона то несла на плечі, то ховала під столом. Збирається спати десь не в своєму Ілінгу? Може, хоч тепер зайде до якогось безлюдного провулку, до підворіття з поганим освітленням, до порожнього підземного переходу?

Вперше він убив саме за таких обставин: просто скористався моментом. Чоловік усе пам'ятав ніби окремими кадрами, у вигляді слайдшоу; все було таке захопливе й нове! Тоді він ще не відточив цього мистецтва, не почав планувати свої дії як гру — якою, власне, вони й були.

Та жінка була повнотіла й чорнява. її подружка щойно поїхала — сіла до клієнта в машину і зникла. Лох в авті гадки не мав, що саме він обирає, котрій з них сьогодні жити.

Тим часом чоловік їздив вулицею туди-сюди, тримаючи в кишені ніж. Упевнившись, що вона сама — цілковито самотня,— він підїхав, завів розмову через пасажирське сидіння. Коли запрошував її, аж у роті пересохло. Ціна її влаштувала, і жінка сіла в машину. Заїхали до найближчого глухого провулка, де не було ні ліхтарів, ні перехожих, які могли б їм завадити.

Чоловік отримав те, про що домовився, а коли вона почала підводити голову, він (навіть не застібнувши змійки на штанях) ударив її кулаком і відкинув на дверцята. Вона ляснулася головою об вікно. І пари з вуст не встигла зронити, як він уже дістав ніж.

Лезо увійшло в тіло з глухим м'ясним звуком. Руки обпекло кров'ю, яка полилася з неї; жінка навіть не кричала, тільки охала й стогнала, опадаючи на сидінні, поки чоловік раз у раз вбивав у неї ножа. Він зірвав з шиї жертви золоту підвіску. Тоді йому ще не спало на думку взяти найвищий трофей — частинку її тіла; натомість чоловік витер руки об сукню жертви, яка поруч здригалася у смертних корчах. Тоді задки виїхав з провулка, тремтячи зо страху й піднесеної радості, і поїхав геть з міста з трупом на сусідньому сидінні. Чоловік ретельно не перевищував швидкості й що кілька хвилин поглядав у дзеркало заднього огляду. Їхав до місця, яке нагледів кілька днів тому: глухе село, заросла канава. Труп важко й вогко пльопнув, коли він скидав його туди.

Чоловік і досі зберігав її підвіску серед інших сувенірів. То були його скарби. Що б таке взяти у Секретарки?

Поруч юнак-китаєць щось читав з планшета. «Поведінкова економіка». Лайно психоложеське. Одного разу йому теж довелося спілкуватися з психологом — змусили.

— Розкажіть мені про вашу матір.

Той лисий коротун так і сказав — просто анекдот, заяложене кліше. А вважається, що психологи мають бути розумні! Чоловік підіграв, розповів телепню про мамцю: що то

була холодна, жорстока, кінчена сука. Його народження для неї стало ганьбою і незручністю, і їй байдуже було, живий він чи вмер.

— А ваш батько?

— У мене немає батька,— відповів чоловік.

— Тобто ви його ніколи не бачили?

Мовчання.

— Не знаєте, хто він?

Мовчання.

— Чи просто не любите його?

Чоловік так і не відповів. Йому набридло підігравати. Люди геть безмозкі, якщо ведуться на таке лайно; втім, відтоді він виявив, що інші люди таки безмозкі.

Хай там що, чоловік не збрехав: він таки не мав батька. Той, хто грав цю роль — коли вже так хочеться це якось назвати,— той, хто день у день попіхав ним («суворий, але справедливий»), батьком йому не був. Насильство, невизнання: ось що для нього означала сім'я. Але також удома чоловік навчився виживати, битися розумно. Він завжди був свідомий своєї вищості — навіть коли дитиною ховався під кухонним столом. Так, навіть тоді він розумів, що зліплений з кращого тіста, ніж отой покидьок, що ліз до нього з кулаками і лютою пикою...

Секретарка підвелася, переслідуючи срібнокошу хвойду, яка виходила з ресторану з ноутбуком у чохлі. Чоловік допив каву і пішов за ними.

Яка ж вона сьогодні легка жертва! Загубила всю свою сторожкість; ледь звертала увагу на платинову блудницю. Чоловік зайшов у той самий вагон метро, що й вони, і став до Секретарки спиною, але уважно роздивлявся її віддзеркалення між піднятими руками австралійських туристів. І дуже легко було захватися в юрбі її піти за нею, коли Секретарка вийшла з поїзда.

Утрюх вони йшли такою собі процесією: срібнокоса хвойда, Секретарка і він. Піднялися сходами, вийшли на тротуар, рушили вулицею до «М'ятного носорога»... Чоловік уже запізнювався

додому, але опиратися було несила. Раніше Секретарка не ходила по темряві, а тепер ще й ця сумка, й обручки немає... нагода, яку не можна проґавити! Треба буде тільки вигадати якусь побрехеньку для Отієї.

Срібнокоса хвойда зникла у клубі. Секретарка сповільнила кроки і нерішуче стала посеред тротуару. Чоловік дістав з кишені мобільний і відступив у темний одвірок, не зводячи з неї очей.

I never realized she was so undone.

Blue Oyster Cult, "Debbie Denise" Lyrics by Patti Smith^[15]

Робін забула, що обіцяла Страйку не ходити вулицями поночі. Власне, вона не розуміла навіть, що вже звечоріло, аж поки не почала помічати, як повз мчать машини з увімкненими фарами, а у вітринах спалахує світло. Сьогодні Платина змінила звичний маршрут. Зазвичай вона ці кілька годин проводила у «М'ятному носорозі», де напівгола крутилася на пілоні для втіхи чужих чоловіків, але нині Платина простувала вулицею — повністю одягнена: джинси, черевики на високих підборах, замшева куртка з бахромою. Вочевидь, вона помінялася з кимсь змінами, але скоро піде крутитися на пілоні, це точно; і тут поставало питання про те, де Робін ночуватиме.

Мобільний у кишені її тренча вібрував цілий день. Метью надіслав більше тридцятьох повідомлень.

Нам треба поговорити.

Будь ласка, подзвони.

Робін, ми нічого не вирішимо, якщо ти зі мною не розмовлятимеш.

День добігав кінця, а вона все мовчала, і Метью почав дзвонити. Потім тон його повідомлень змінився.

Робін, ти ж знаєш, я тебе кохаю.

Я жалкую про це. Жалкую, що не можу змінити минуле, але таки не можу. Я кохаю тебе, тебе, Робін. Завжди кохав і кохатиму.

Робін не відповідала на повідомлення, не приймала дзвінків, не передзвонювала. І знала тільки, що не має сили повернутися

до квартири — не сьогодні. Що буде завтра вранці чи післязавтра — Робін гадки не мала. Вона була голодна, виснажена, помертвіла.

Страйк по обіді почав набридати майже так само.

Де ти? Подзвони бдлск.

Робін написала повідомлення, бо з ним говорити теж не мала сили.

Не можу говорити. Платина не на роботі.

Вони зі Страйком завжди тримали певну емоційну дистанцію, і Робін боялася, що коли він поведеться ласкаво, вона заплаче і виявить слабкість, якої він не терпітиме у своїй помічниці. Справ майже немає, над нею висить загроза в особі чоловіка, який надіслав ногу; не можна давати Страйкові ще одну причину звеліти їй сидіти вдома.

Її відповідь Страйка не задовольнила.

Подзвони, щойно зможеш.

Це Робін проігнорувала, бо ж могла вона просто не отримати повідомлення — коли Страйк його надіслав, вона була біля метро, а потім зв'язок зник, бо вони з Платиною їхали назад на Тоттенгем-Корт-роуд. Піднявшись зі станції, Робін виявила пропущений дзвінок від Страйка і нове повідомлення від Метью.

Мені треба знати, чи ти сьогодні прийдеш додому. Я так за тебе хвилююся! Просто напиши смс, щоб я знав, що ти жива. Більше нічого не прошу.

— Ой не лести собі,— буркнула Робін.— Ще віку собі вкорочувати через тебе.

Повз Робін пройшов дивно знайомий обрешканий чоловік, освітлений жеврінням з-під дашка над входом у «М'ятний

носоріг». Це був Вторак. Робін не знала, чи не привидівся їй самовдоволений усміх, що він кинув їй.

Іде всередину, щоб подивитися, як його дівчина крутиться на пілоні для інших чоловіків? Має інші уподобання — не тільки документування свого сексуального життя? Що він за збоченець такий?

Робін відвернулася. їй треба було вирішити, що робити в цю ніч. Кремезний чоловік у шапці в темному одвірку за сотню ярдів від неї ніби сперечався з кимсь по мобільному.

Платина зникла, й у Робін зникла мета. Де вона ночуватиме? Вона розгублено стояла посеред вулиці. Повз пройшла група молодиків — навмисно дуже близько. Один зачепив її сумку. Робін відчула запах дезодоранту й пива.

— У тебе там костюм, га, кицю?

Тут до Робін дійшло, що вона стоїть просто перед стрип-клубом. Вона автоматично розвернулася в напрямі Страйкового офісу, аж тут задзвонив мобільний. Вона бездумно взяла слухавку.

— Де ти в біса була? — запитав сердитий голос Страйка у неї у вусі.

Вона не встигла навіть порадіти, що то не Метью, а Страйк провадив:

— Я з тобою цілий день не можу зв'язатися! Де ти?

— На Тоттенгем-Корт-роуд,— відповіла Робін, відходячи від чоловіків, які й досі шкірилися.— Платина щойно зайшла всередину, а Вторак...

— Що я тобі казав? Не ходити поночі.

— Тут добре освітлення,— сказала Робін.

Вона силкувалася пригадати, чи бачила десь поблизу «Травелодж». Треба було знайти дешевий і чистий готель. Дешевий — бо гроші доведеться брати зі спільного рахунку; Робін не збиралася розтринькати звідти більше, ніж поклала.

— З тобою все добре? — спитав Страйк уже менш агресивно. В горлі в Робін застряг клубок.

— Нормально,— насилу відповіла вона. Старалася триматися професійно, як і потрібно Страйкові.

— Я ще в офісі,— сказав він.— Кажеш, ти на Тоттенгем-Корт-роуд?

— Вибач, треба йти,— стримано-холодним голосом вимовила Робін і поклала слухавку. Страх заплакати став настільки великий, що довелося закінчити розмову. Вона вирішила, що Страйк зараз запропонує зустрітися, і тоді вона йому все розкаже — а цього не можна робити.

По обличчю раптом покотилися сльози. В неї більше нікого немає. Ну от! Нарешті вона це визнала. Всі ті люди, з якими вони зустрічалися на вихідні й ходили на регбі, то друзі Метью, колеги, давні університетські приятелі. А в неї був тільки Страйк.

— О Боже,— прошепотіла Робін, витираючи сльози рукавом плаща.

— Серденько, що з тобою? — спитав з арки беззубий волоцюга.

Робін не дуже розуміла, як саме опинилася в «Тоттенгемі». Просто тут були знайомі працівники, вона знала, де жіночий туалет, а ще сюди ніколи не ходив Метью. Робін просто хотіла сісти в тихий куток, де можна буде пошукати собі якийсь дешевий прихисток. Також кортіло випити — що для Робін не було характерно. Умившись холодною водою у вбиральні, вона купила келих червоного вина, сіла за столик і дістала мобільний.

Ще один неприйнятний дзвінок від Страйка.

Чоловіки біля шинкваса поглядали на неї. Робін розуміла, на кого схожа — заплакана, самотня, з великою сумкою. Ну, нічого не вдієш. Вона набрала у віконці пошуку: «Травелодж біля Тоттенгем-Корт-роуд», і почала чекати (сигнал був слабкий), п'ючи вино, мабуть, трохи швидше, ніж варто було натщесерце. Ні сніданку, ні обіду: за сьогодні Робін з'їла тільки пакет чипсів і яблуко у студентській кав'ярні, де сиділа над підручниками Платина.

«Травелодж» знайшовся у Гай-Голборні. Згодиться. Робін трохи заспокоїлася, знаючи, де саме ночуватиме. Ретельно уникаючи зорового контакту з чоловіками біля шинкваса, вона підійшла і взяла собі ще один келих. Раптом їй спало на думку, що треба подзвонити мамі, але від такої перспективи сльози

знов ударили в повіки. Вона не готова мати справу з Ліндиною любов'ю і розчаруванням — поки що не готова. До пабу увійшов кремезний чоловік у шапці, але вся увага Робін була зосереджена на решті й вині; не можна давати всім цим сповненим надій чоловікам на барі навіть найменшого приводу вирішити, ніби їй цікавить їхня компанія.

Після другого келиха вина Робін розслабилася. Пригадала, як тут, у цьому самому пабі, Страйк напився так, що ледь ноги пересував. То був єдиний вечір, коли він поділився особистим. Мабуть, подумала Робін, піднімаючи очі до вітража під стелею, це і є справжня причина, з якої її сюди потягнуло. В цей бар слід ходити, коли виявляєш, що кохана людина зрадила тобі.

— Ти сама? — спитав чоловічий голос.

— Чекаю на друга, — відповіла Робін.

Чоловік розпливався перед очима: жилавий блондин з вицвілими блакитними очима. Зрозуміло було, що він їй не повірив.

— А можна з тобою почекати?

— Ні, не можна, — відповів інший голос — знайомий.

Це був Страйк: здоровезний і насуплений, він злісно глянув на чужинця, і той неохоче пішов до своїх друзів на барі.

— А ти тут що робиш? — спитала Робін, з подивом виявивши, ЩО після двох келихів вина язик став нечутливим і неслухняним.

— Тебе шукаю, — відповів Страйк.

— А звідки ти знав, що я...

— Я — детектив. Це вже котрий? — спитав він, глянувши на її келих з вином.

— Перший, — збрехала Робін, і Страйк пішов до шинкваса по вино для неї і пінту темного для себе. Поки він робив замовлення, кремезний чоловік у шапці вислизнув за двері, але Страйка більше цікавив блондин, який усе поглядав на Робін і облишив її тільки тоді, коли повернувся похмурий Страйк з напоями і сів навпроти неї.

— Що відбувається?

— Нічого.

— От не треба цього. Ти бліда як смерть.

— Ну,— мовила Робін і зробила великий ковток вина,—
вважай що підняв мені настрій.

Страйк видав короткий смішок.

— Нащо тобі ця сумка?

А коли Робін не відповіла, спитав:

— І де твоя каблучка?

Вона розтулила рота, щоб відповісти, але підступні сльози піднялися і потопили слова. Недовга внутрішня боротьба, ще ковток вина, і Робін зважилася:

— Я більше не заручена.

— Чого?

— Ого, ну ти даєш.

«Я п'яна,— подумала вона, ніби дивлячись на себе не з власного тіла.— Гляньте. Напилася з двох з половиною келихів вина, не їла, не спала».

— Що даю? — здивувався Страйк.

— Ми ж не говоримо про особисте... ти не говориш про особисте.

— Та я в цьому самому пабі перед тобою всеньке нутро був вивернув.

— Один раз,— відповіла Робін.

З рум'янцю на її щоках і нерозбірливості мови Страйк виснував, що це таки не другий келих вина. Потішений і занепокоєний водночас, він сказав:

— Гадаю, тобі слід поїсти.

— Ото саме це я тобі казала,— відповіла Робін,— в отой вечір, коли ти... і ми їли кебаби... А я не їстиму,— додала вона з гідністю,— кебаб.

— Добре,— сказав на це Страйк.— Ми в Лондоні, знаєш. Мабуть, знайдемо, що попоїсти, й окрім кебабів.

— Я люблю чипси,— повідомила Робін, і Страйк купив їй чипсів.

— То що відбувається? — спитав він, коли повернувся від бару. Кілька секунд подивившись, як Робін намагається

розірвати пакунок з чипсами, Страйк їх забрав і відкрив пакунок сам.

— Нічого. Піду сьогодні ночувати у «Травелодж», та й усе.

— У «Травелодж».

— Так. Тут є в... поблизу є...

Вона опустила очі на мертвий мобільний і зрозуміла, що забула зарядити його ще з вечора.

— Не згадаю, де саме,— сказала вона.— Та облиш мене, я в нормі,— додала вона і заходилася шукати в сумці щось, у що можна висякатися.

— Так,— похмуро відповів Страйк,— оце тебе побачив і одразу впевнився.

— Я в нормі! — сердито відповіла Робін.— Завтра вийду на роботу як зазвичай, от побачиш.

— Ти думаєш, я прийшов тебе шукати через роботу?

— Не смій бути таким милим! — застогнала Робін, ховаючи обличчя за паперовою серветкою.— Я цього не витримаю! Будь нормальним!

— Нормальним — це яким? — здивувався Страйк.

— Буркотливим і некмн... некомунікабл...

— А ти хочеш комунікації?

— Ні,— збрехала Робін.— Просто подумала... треба, щоб робочі ст'сунки...

— Що в тебе сталося з Метью?

— А що в тебе з Елін? — і собі спитала Робін.

— А це тут до чого? — не знітився Страйк.

— Отож,— ухильно відповіла Робін і допила третій келих.— Х'чу ще...

— Питимеш щось безалкогольне.

Чекаючи на повернення Страйка, Робін роздивлялася стелю. Її було розписано театральними сценами: Навій голубиться з Титанією в оточенні фей.

— З Елін у мене все добре,— сказав Страйк, сідаючи за стіл; він вирішив, що обмін інформацією — найлегший спосіб змусити її розповісти про власні проблеми.— Мені все підходить, жодної

драми. У неї є донька, з якою Елін мене не знайомить. Там складне розлучення.

— О,— озвалася Робін, дивлячись на нього понад склянкою кока-коли.— А як ви познайомилися?

— Через Ніка й Ільзу.

— А вони її звідки знають?

— Вони її не знають. Була вечірка, вона прийшла з братом. Брат — лікар, колега Ніка. Доти вони з Елін знайомі не були.

— О,— повторила Робін.

На мить вона забула про власну біду, поринувши у приватний світ Страйка. Все так нормально, так буденно! Прийшов собі на вечірку, завів розмову з прегарною білявкою. Страйк жінкам подобається — це Робін виявила за ті місяці, поки працювала з ним.

Коли тільки прийшла до нього, то не розуміла, що там за принади. Він надто сильно відрізнявся від Метью.

— А Ільзі подобається Елін? — спитала Робін.

Страйк аж здригнувся від такої проникливості.

— Е-е... так, гадаю, що так,— збрехав він.

Робін пригубила кока-колу.

— Гарзд,— мовив Страйк, ледь стримуючи нетерпіння,— твоя черга.

— Ми розійшлися,— відповіла вона.

Техніка провадження допиту підказала Страйкові мовчати, і десь за хвилину це рішення принесло плоди.

— Він... дещо мені розповів,— мовила Робін.— Учора ввечері.

Страйк чекав.

— І після того вже нема вороття. Після такого.

Робін була бліда й зібрана, але Страйк майже фізично відчував біль у її словах. Але чекав.

— Він спав з іншою,— вимовила вона тихо, задушено.

Пауза. Робін узяла свій пакет з чипсами, виявила, що вже все з'їла, і кинула пакет на стіл.

— Чорт,— вилаявся Страйк.

Він був здивований: не тим, що Метью спав з іншою, а тим, що він у цьому зізнався. У Страйка склалося враження, що вродливий молодий бухгалтер — з тих чоловіків, які вміють облаштовувати власне життя зручним для себе чином: де треба, розділяють, розкладають по комірках.

— І неодноразово,— тим самим задушеним голосом провадила Робін.— Ми її обоє знаємо. Сара Шедлок. Давня університетська подруга.

— Боже,— сказав Страйк.— Мені так прикро.

І йому таки було прикро — щиро прикро через її біль. Однак це одкровення пробудило й інші почуття — ті, що він тримав під суворим контролем, вважаючи і недоречними, і небезпечними,— і вони заворушилися всередині, пробуючи свою силу проти обмежень-пут.

«Не будь довбнею,— сказав собі Страйк.— Оцього ніколи не може бути. Це був би повний — просто королівський — провал».

— І як це він тобі розповів? — спитав він.

Робін не відповіла, але питання з жахливою ясністю повернуло її до тієї сцени.

Вітальня з кремово-білими стінами була замала для того, щоб вмістити настільки розлючену пару. Весь шлях додому з Йоркширу проїхали у «лендровері», якого Метью не хотів. Десь на цьому шляху накручений Метью заявив, що це лише питання часу — коли Страйк підкотить до неї; ба більше, він висловив підозру, що Робін це радо прийме.

«Він мій друг, та й усе! — кричала вона на Метью з протилежного боку дешевого дивана; сумки з поїздки так і стояли у коридорі.— І те, що ти вирішив, ніби мене *заводить* той факт, що його нога...»

«Чорт, яка ти наївна! — кричав у відповідь Метью.— Він твій друг, тільки поки не потягне тебе в ліжку, Робін...»

«За чийм зразком ти його судиш? Ти що, сам тільки й вичікуєш, щоб накинутися на колег?»

«Та звісно, що ні! Але ти в такому нездоровому захваті від нього — він же чоловік, вас у тому офісі всього двоє...»

«Він мій друг, як-от Сара Шедлок — твоя подруга, але ж ти ніколи...»

Робін прочитала це на його обличчі. Вираз, якого вона ніколи не бачила, промайнув на ньому, неначе тінь. Ніби щось матеріальне, провина збігла по високих вилицях, чіткій лінії щелепи, по горіхових очах, які вона обожнювала стільки років.

«...ти ж не? — провадила вона уже питальним тоном.— Чи ги таки?..»

Метью вагався надто довго.

«Ні,— з силою вимовив він; ніби поставлений на паузу фільм смикнувся й ожив.— Звісно, я ніколи...»

«Так,— мовила Робін.— Ти з нею спав».

Вона читала це з його обличчя. Метью не вірив у дружбу між чоловіком і жінкою, бо ніколи такої не мав. Вони з Сарою спали.

«Коли? — спитала вона.— Не... це сталося *тоді*, так?»

«Я не...»

Робін почула млявий протест чоловіка, який уже знає, що програв, який навіть хоче програти. Всю ніч і весь день та думка переслідувала її: на якомусь рівні Метью хотів, щоб Робін знала.

Її дивний спокій — не так звинувачувальний, як вражений — змусив його все їй розповісти. Так, це сталося саме тоді. Він відчуває через це страшні докори сумління, завжди відчував — але в той період вони з Робін не спали разом, і от одного вечора Сара його втішала, і, ну, все якось вийшло з-під контролю...

«Вона втішала тебе? — повторила Робін. І тоді нарешті прийшов гнів, розтопивши її шок і недовіру.— Вона втішала тебе?»

«Мені, знаєш, теж було важко!» — закричав Метью.

Страйк дивився, як Робін ніби вві сні трусить головою, намагається прояснити думки, але спогади надали рум'янцю її щокам, очі знову заблищали.

— Що ти сказав? — здивовано спитала вона в Страйка.

— Спитав, чому він тобі про це розповів.

— Не знаю. У нас була сварка. Він гадає...— Робін глибоко зітхнула. Дві третини пляшки вина натщесерце змусили її

наслідувати чесність Метью.— Він не вірить, що ми з тобою просто друзі.

Це Страйка геть не здивувало. Він бачив підозру в кожному погляді, який Метью кидав на нього, чув невпевненість у кожному сухому коментарі на свою адресу.

— І,— провадила Робін,— я нагадала, що ми таки просто друзі, що він сам має платонічну подругу, стару добру Сару Шедлок. Отут все й розкрилося. У них із Сарою була інтрижка в університеті, поки я... поки я була вдома.

— Аж так давно? — спитав Страйк.

— То що, мені не зважати, бо вже сім років минуло? — спитала Робін.— Якщо він потім про це так і брехав, і ми з нею постійно спілкуємося?

— Я просто дивуюся,— рівним тоном мовив Страйк, не бажаючи вступати у сварку,— що стільки часу минуло, і тут він взнався.

— А,— сказала на це Робін.— Ну, йому соромно. Через те, коли саме це сталося.

— В університеті? — не зрозумів Страйк.

— Просто після того, як я покинула університет,— відповіла Робін.

— А,— відповів Страйк.

Вони ніколи не обговорювали причини, з яких вона покинула вчитися на психолога і повернулася до Мессема.

Робін не планувала розповідати Страйкові ту історію, але сьогодні вся рішучість тонула в невеличкому морі алкоголю, який вона влила у свій голодний і виснажений організм. Ну розповість, і що з того? Без цієї інформації він не матиме повної картини і не зможе дати їй пораду. Робін туманно розуміла, що покладається на Страйка, чекає, що він допоможе. Хоче вона того чи ні — хоче чи ні того він,— а Страйк — її найліпший друг у цілому Лондоні. Раніше вона не визнавала цього факту аж так відкрито. Алкоголь підносив, промивав очі. «In vino veritas», чи як воно там? Страйк має знати. Є в нього ця дивна звичка — час до часу цитувати щось латиною.

— Я не хотіла йти з універсу,— повільно вимовила Робін; у голові паморочилось,— але дещо сталося, і потім я мала проблеми...

Ні, не те. Це нічого не пояснює.

— Я поверталася додому від подруги, з іншого гуртожитку,— сказала вона.— Було не так уже й пізно... восьма година чи що... але про нього попереджали, казали в місцевих новинах...

І це не те. Забагато деталей. Треба просто повідомити голий факт, а не підводити до кожної подробиці, як вона це робила у суді.

Робін глибоко вдихнула, глянула Страйку в обличчя і розгледіла в ньому початок розуміння. Відчувши полегшення від думки, що не доведеться казати те слово, вона попросила:

— А можна мені ще чипсів?

Повернувшись від шинкваса, Страйк мовчки дав їй пакунок.

Робін не дивилася йому в обличчя.

— Тільки не смій думати... це нічого не міняє! — у відчаї мовила вона.— То двадцять хвилин мого життя. Просто таке зі мною сталося. То не я! Воно мене не визначає!

Страйк здогадувався, що цих фраз її навчили на якійсь терапії. Він розмовляв з жертвами зґвалтування. Знав слова, які їм підказували, щоб якимось осмислити річ, для жінки неосяжну. Це багато прояснювало щодо Робін. Наприклад, тривалу відданість Метью: він був безпечний хлопець з рідних країв.

Однак п'яна Робін розгледіла в мовчанні Страйка те, чого боялася найбільше: він почав інакше сприймати її. Не як рівну, а як жертву.

— Це нічого не змінює! — гнівно повторила вона.— Я така, яка й була!

— Я це знаю,— відповів він,— але все одно то страшний жах — що з тобою таке сталося.

— Ну, так... жах,— пробурмотіла Робін, пом'якшена цими словами. Тоді знову спалахнула: — Його зловили завдяки моїм свідченням. Я все роздивилася, поки він... У нього була ділянка білої шкіри під вухом — це називається вітиліго... і ще одна зіниця така нерухома, розширена.

Тепер Робін говорила нерозбірливо, бо водночас запихалася чипсами з пакета.

— Він намагався мене задушити; я обм'якла й прикинулася, що вмерла, а він і купився. Він ще на двох дівчат напав, теж у масці, й жодна нічого не змогла розповісти поліції про нього. Але мої свідчення запроторили його до в'язниці.

— Це не дивно,— сказав Страйк.

Така реакція Робін задовольнила. Хвилину вони посиділи мовчки, бо Робін доїдала чипси.

— Але я після того не могла вийти з кімнати,— сказала вона гак, ніби паузи не було.— Кінець кінцем університет відіслав мене додому. То була просто академвідпустка, але... я так і не повернулася.

Дивлячись у нікуди, Робін обміркувала те все. Метью наполягав, щоб вона лишалася вдома. Коли агорафобія минулася — на це знадобилося більше року,— вона почала їздити до нього в університет у Баті. Тримаючись за руки, вони гуляли між будівлями з котсволдського вапняку, згрупованими у формі півмісяців, як це заведено було за доби Регентства; гуляли між деревами на берегах річки Ейвон. Щоразу як ходили кудись із друзями Метью, була й Сара Шедлок — іржала з жартів Метью, торкалася його плеча, вивертала розмову на спогади про веселощі, яких вони зазнали без Робін, нудної домашньої подружки...

«Вона мене втішала. Мені, знаєш, теж було важко!»

— Так,— сказав Страйк,— час подумати, де ти ночуватимеш.

— Я піду до «Тра...»

— Ні, не підеш.

Страйк не хотів, щоб Робін ночувала в гостелі, де коридорами вільно блукає казна-хто, та ще й з вулиці можуть зайти. Може, то й параноя, але він хотів, щоб Робін опинилася в такому місці, де крик не потоне в п'яному гаморі вечірок.

— Я можу поспати в офісі,— сказала Робін і захиталася, коли спробувала підвестися; Страйк спіймав її за плече.— Якщо в тебе й досі є та розкладачка...

— Ти не спатимеш в офісі,— сказав Страйк.— Я знаю добре місце. Мої тітка й дядько там зупинялися, коли приїздили на Мишоловку». Ну, давай сюди сумку.

Він раніше вже обіймав Робін за плечі, але то було інше: вона годі правила йому за ціпок. Але цього разу вже вона ледве могла йти прямо. Страйк намацав її талію і, міцно тримаючи, вивів з пабу.

— Метью,— сказала вона, ідучи,— це не сподобалося б.

Страйк не відповів. Попри все почуте, він не був такий певний, як Робін, що тим стосункам край. Вони були разом дев'яті, років; у Мессемі на неї вже чекає весільна сукня. Він утримувався від критики Метью, щоб Робін бува не повторила ті слова колишньому нареченому під час нової сварки, бо зв'язки, накопичені за дев'ять років, не можна розірвати за один вечір. Утім, стримувався Страйк не так заради себе, як заради Робін. Сам він Метью не боявся.

— А хто то був? — сонно спитала Робін, коли вони мовчки пройшли з сотню ярдів.

— Ти про кого?

— Отой чоловік, що заходив зранку... я ще подумала, що це той, з ногою... він мене до гикавки налякав.

— А... то Шпенник. Давній приятель.

— Страшний чоловік.

— Шпенник тобі нічого не заподіє,— запевнив Страйк. А тоді схаменувся: — Тільки не лишай його самого в офісі.

— Чого це?

— Він цупить усе, що не прибите гвіздками. І нічого не робить за просто так.

— Звідки ти його знаєш?

Оповідь про Шпенника і Леду зайняла весь шлях до Фрит-стріт, де їх оточили міські котеджі, статечні й упорядковані.

— Тут? — не повірила Робін, з роззявленим ротом дивлячись на готель «Гезлітт». — Я не можу тут зупинитися — це надто дорого!

— Я заплачу,— сказав Страйк.— Вважай, це твій річний бонус. І не сперечайся,— додав він, коли двері відчинилися й

усміхнений молодик відступив назад, впускаючи їх.— То я винен, що тобі потрібне безпечне місце.

Обшитий дерев'яними панелями коридор був затишний, ніби в чийсь приватній оселі. Тут був лише один вихід, і ніхто не зможе відчинити двері знадвору.

Давши молодика свою кредитку, Страйк довів Робін, яка і досі хиталася, до підніжжя сходів.

— Можеш узяти на завтра вихідний, якщо раптом...

— Я буду на роботі о дев'ятій,— відповіла Робін.— Корморане, дякую тобі за... за...

— Та без проблем. Виспись як слід.

Коли Страйк зачинив по собі двері «Гезлітту», на Фрит-стріт було тихо.

Страйк пішов собі, сховавши руки в кишені, задуманий.

Її згвалтували й покинули, вважаючи мертвою. Господи Боже.

Вісім днів тому якийсь покидьок надіслав їй відрізану жіночу ногу, а Робін і словом не обмовилася про своє минуле, не попросила про спеціальну відпустку, ні на крок не відступила від повного професіоналізму, з яким щоранку приходила на роботу. То він, не знаючи її історії, наполіг на найкращій кишеньковій сирені, заборонив працювати поночі, став регулярно дзвонити протягом робочого дня...

В ту саму мить, коли Страйк зрозумів, що йде не до Денмарк-стріт, а геть у протилежний бік, він помітив ярдів за двадцять від себе чоловіка в шапці. Той ховався на розі Сохоскверу. Бурштиновий вогник цигарки хутко зник, чоловік розвернувся і швидко попростував геть.

— Даруй-но, друже!

Голос Страйка луною заметався по тихій площі, коли він прискорив кроки. Чоловік у шапці не озирнувся, а побіг.

— Агов! Друже!

Страйк і собі побіг; коліно протестувало від кожного різкого руху. Його здобич лише раз озирнулася, закладаючи крутий поворот ліворуч. Страйк щодуху гнався за ним. Вийшовши на Карлайл-стріт, придивився до юрби перед «Туканом» — чи не

сховався чоловік десь між людьми? Задихаючись, пробіг повз відвідувачів пабу, вибіг на перехрестя з Дін-стріт, покрутився на місці, виглядаючи здобич. Можна було звернути ліворуч чи праворуч або бігти вздовж Карлайл-стріт, і всюди було повно арок

і підвалів, де чоловік у шапці міг сховатися — і це якщо він не спіймав таксі.

— Срака! — лайнувся Страйк. Куксу натерло протезом. Він устиг роздивитися тільки високий зріст і кремезну статуру, темну куртку, темну шапку. І мав лише той факт, що чоловік побіг геть, щойно Страйк його покликав, не встигши спитати час чи напрям або попросити вогню.

Навмання Страйк звернув праворуч і пішов по Дін-стріт. В обох напрямках мчали машини. Майже годину Страйк прочісував місцевість, зазірав у арки й підвали. Він розумів, що це майже напевно дурна робота, але якщо — якщо! — за ними дійсно йшов чоловік, який надіслав ногу, то явно був відчайдушний паскуда, і невдале переслідування з боку Страйка навряд чи відстрашить його від Робін.

Добродії у спальниках неприязно поглядали на нього, коли Страйк підходив ближче, ніж зазвичай дозволяють собі громадяни; двічі він лякав котів, які вибігали з-за смітників, але чоловіка в шапці ніде не було видно.

...the damn call came,
And I knew what I knew and didn't want to know.
Blue Oyster Cult, "Live for Me"^[16]

Наступного ранку Робін прокинулася з болем у голові й важкістю у шлунку. Поки виплутувалася з незнайомих накрохмалених білих подушок, події вчорашнього вечора звалилися на неї всі разом. Струсивши волосся з обличчя, вона сіла, роззирнулася. Між різьбленими стовпчиками дерев'яного ліжка проступали слабкі обриси приміщення, освітленого сліпучою смужкою між важкими жакардовими порт'єрами. Звикнувши до мороку позолоченої кімнати, Робін роздивилася портрет джентльмена з бакенбардами в золотій рамі. В такому готелі проводиш міський відпочинок, а не відходиш від похмілля з так-сяк напханими в сумку нечисленними речами.

Чи не помістив її Страйк у цю елегантну старожитню розкіш з метою попередньої компенсації за серйозну розмову, яку трозпочне сьогодні? «Ти явно на емоціях... гадаю, краще тобі зробити перерву в роботі».

Дві третини пляшки поганого вина, і Робін розповіла йому все. Слабко застогнавши, вона впала назад на подушки, затулила обличчя руками і піддалася спогадам, які набули повної сили тепер, коли вона стала слабка й нещасна.

Гвалтівник був у гумовій масці горили. Він тримав її однією рукою і тиснув плечем на горло; гвалтуючи, все повторював, що вона зараз помре, що він видушить з неї її жалюгідне життя. Розум перетворився на червону печеру паніки й крику; руки гвалтівника зашморгом стягували горло, і життя її залежало від того, чи вийде прикинутися мертвою. Потім були дні й цілі тижні, коли Робін здавалося, що вона на правду померла, але застрягла у тілі, зв'язок з яким уже втратила. Тоді здавалося, що це єдиний

спосіб себе захистити — відділити себе від власної плоті, заперечити зв'язок між ними.

Ще довго вона не відчувала сили знов опанувати своє тіло.

В суді той чоловік був сумирний, м'який, усе повторював «так, ваша честь» і «ні, ваша честь»: непоказний європеець середніх літ, з червоним обличчям — тільки за вухом біла пляма. Бліді, ніби вицвілі очі моргали надто часто — очі, які вона бачила зіщуленими в отворах маски.

Те, що він заподіяв Робін, розбило її уявлення про власне місце у світі, обірвало її університетську кар'єру, змусило повернутися до Мессема. Її було втягнуто у виснажливий судовий процес, де перехресний допит був майже таким самим травматичним, як і сам напад, бо сторона захисту стверджувала, що Робін сама запросила чоловіка на секс під сходами. Протягом багатьох місяців після того, як ті руки в рукавичках випірнули з тіні й потягнули її, душачи, під сходи, Робін не терпіла фізичного контакту — навіть лагідних доторків близьких. Той чоловік спаскудив її перші та єдині сексуальні стосунки, і їм з Метью довелося починати наново; на кожному кроці на них чигали страх і провина.

Робін притиснула руки до очей, ніби могла силоміць видушити те все зі свого розуму. Звісно, тепер вона знала, що юний Метью — зразок доброти й розуміння в її очах — любився з голою Сарою у своєму студентському помешканні в Баті, поки Робін у Мессемі самотньо лежала в ліжку, годинами тупо вдивляючись у плакат «Дестиніз Чайлд». Самотня серед розкішного затишку "Гезлітту", Робін уперше замислилася про те, чи покинув би її Метью заради Сари, якби Робін була щаслива й неушкоджена, і чи не розбіглися б вони з Метью природнім чином, якби вона таки довчилася в університеті.

Робін опустила руки й розплющила очі. Сьогодні вони були сухі; здавалося, ніби сліз уже не стало. Біль від зізнання Метью вже не протинав її. Лишилося тільки тупе муляння, придушене більш нагальною панікою через шкоду, якої вона могла завдати своїм кар'єрним перспективам. Як можна було утнути таку

дурість і розповіді Страйкові про те, що з нею сталося? Чи ж вона досі не вивчила, до чого призводить відвертість?

За рік після зґвалтування, коли страх перед відкритим простором було подолано, а її вага майже повернулася в норму, Робін тягнуло повернутися у світ і надолужити згаяний час. Тоді вона висловила загальний інтерес до «чогось такого», пов'язаного з кримінальними розслідуваннями. Не маючи університетської освіти, зате маючи подерту на шмаття впевненість у собі, Робін не наважилася вголос озвучити своє бажання стати детективом. І це було добре, бо всі знайомі взялися відмовляти її навіть від того боязкого бажання попрацювати десь на периферії поліцейської справи — навіть мама, яка зазвичай розуміла її як ніхто. Всі сприйняли цей дивний новий інтерес за ще один прояв нездужання, за нездатність відкинути те, що її спіткало.

Але все було не так: те бажання з'явилося задовго до зґвалтування. Ще восьмирічною Робін сказала братам, що ловитиме злодіїв, і ті підняли її на посміх — тільки тому, що так слід було вчинити, бо ж вона була дівчинка та їхня сестра. Робін сподівалася, що така реакція була породжена не оцінкою її здібностей, а якимось загальним чоловічим рефлексом, проте після того їй уже не кортіло говорити про цікавість до детективної справи перед трьома гучноголосими й нестриманими братами. Робін нікому не казала, що пішла вивчати психологію, потай маючи на меті зайнятися складанням психологічних портретів злочинців.

ґвалтівник спаплюжив її шлях до тієї мети. Він забрав у неї ще й це. Утвердження своєї мрії одночасно з одужанням від стану крайньої вразливості, коли всі чекали, що вона ось-ось зірветься знову, виявилось надто важким. З виснаженості й відчуття обов'язку перед рідними, які так любили й захищали її в найтяжчу мить, Робін відклала мрію всього свого життя, і всіх інших те рішення повністю задовольнило.

А тоді агенція з тимчасового працевлаштування помилково відіслала її до приватного детектива. Вона мала лишитися в нього на тиждень — а лишалася й досі. То було диво. Спершу

талан, а далі талант і наполегливість допомогли Робін стати цінною для Страйка (який тоді ледь зводив кінці з кінцями) і зробитися саме тою, ким вона мріяла стати, поки чужий чоловік не використав її для задоволення своїх збочених бажань, ніби неживий одноразовий предмет, а потім побив і придушив.

Нащо, нащо вона розповіла Страйкові про те, що з нею сталося? Він переймався через неї ще до того, як почув її історію, а що ж буде тепер? Вирішить, що вона занадто вразлива для такої роботи (цього Робін була певна), а тоді швидко відтіснить її вбік, бо вона нездатна нести тягар відповідальності, який він покладає на напарника.

Тиша й солідність кімнати у георгіанському стилі були нестерпні.

Робін виборсалася з-під важкої ковдри і паркетом рушила до ванної кімнати, де стояла ванна на ніжках і без душу. За п'ятнадцять хвилин, коли Робін уже вдягалася, на столику під дзеркалом задзвонив мобільний (на щастя, вона вчора не забула поставити його на зарядку).

— Здоров,— привітався Страйк.— Як ти?

— Нормально,— ламким голосом відповіла Робін.

Понад сумнів, дзвонить, щоб сказати їй не приходити.

— Щойно телефонував Вордл. Вони знайшли решту тіла.

Робін аж гепнулася на одноногий табурет, обіруч притискаючи телефон до вуха.

— Що? Коли? Хто вона?

— Розповім, коли заберу тебе. Вони хочуть з нами поговорити. Буду під готелем о дев'ятій. Обов'язково щось поїж, — додав він.

— Корморане! — гукнула Робін, поки він не повісив слухавки.

— Що?

— Я... я досі в тебе працюю, так?

Коротка пауза.

— Ти про що? Звісно, ти в мене працюєш.

— Ти не... я досі... нічого не змінилося? — спитала Робін.

— А ти робитимеш, як я кажу? — спитав Страйк.— Коли я кажу не ходити поночі — ти тепер робитимеш, як я кажу?

— Так,— відповіла Робін трохи непевно.

— Добре. Побачимось о дев'ятій.

Робін видала довге, тремке зітхання. Нічого не скінчено: він від неї не відмовився. Несучи мобільний назад на столик, вона помітила, що вночі прийшло найдовше текстове повідомлення, яке Робін колись отримувала.

Робін, я не можу спати, думаю про тебе. Ти не уявляєш, як я жалкую про те, що це сталося. То препаскудний учинок, нічим виправдатися. Я мав 21 рік і ще не знав того, що знаю тепер: що немає іншої такої, як ти, і що я нікого не кохатиму так, як тебе. Відтоді не було нікого, крім тебе. Я ревнував тебе до Страйка, і ти можеш сказати, що я не мав такого права через свій учинок. Але, може, я в глибині душі вважаю, що ти заслуговуєш на когось, кращого за мене, і це мені дошкуляє. Я знаю тільки, що я тебе кохаю, хочу побратися з тобою, і якщо ти цього більше не хочеш, я це прийму. Але, будь ласка, Робін, просто напиши мені смс, щоб я знав, що ти жива, будь ласка. Метт xxxxxx

Робін відклала мобільний на столик і продовжила одягатися. Замовила у працівників готелю каву й круасан і навіть здивувалася від того, наскільки краще їй стало від їжі й питва. Тільки після того вона ще раз перечитала повідомлення від Метью.

...може, я в глибині душі вважаю, що ти заслуговуєш на когось, кращого за мене, і це мені дошкуляє...

Це було дуже зворушливо і дуже не в стилі Метью, який часто казав, що посилення на підсвідомі мотиви — то шарлатанство. Та по цій думці одразу прийшла інша: що Метью так і не викреслив Сару зі свого життя. Вона була однією з його найкращих університетських подруг: ніжно обіймала його на похороні матері, ходила вечеряти з ним, Робін і своїм

бойфрендом, досі фліртувала з Метью, досі влазила між ним і Робін.

Трохи подумавши, Робін написала повідомлення у відповідь:
Я в нормі.

Вона чекала на Страйка на порозі «Тезлітту», як завжди акуратна, коли за п'ять хвилин до дев'ятої під'їхав чорний кеб.

Страйк не поголився, й оскільки борода в нього росла добре, то щоки видавалися замурзаними.

— Бачила новини? — спитав він, тільки-но вона сіла в таксі.

— Ні.

— Преса щойно про все дізналася. Коли виходив, бачив по телеку.

Він потягнувся вперед і зачинив пластикову перегородку між водієм і пасажирами.

— Хто вона? — спитала Робін.

— Офіційно її поки що не ідентифікували, але гадають, що це двадцятичотирьохрічна українка.

— Українка? — здивувалася Робін.

— Так...— Страйк завагався, тоді провадив: — Власниця квартири знайшла її розчленоване тіло в морозилці в квартирі, де вона, вочевидь, проживала. Правої ноги немає. Це точно вона.

Присмак зубної пасти в Робін у роті став ядучим; кава та круасан у шлунку заворушилися.

— А де квартира?

— Конінгем-роуд, Шепердс-Буш. Нічого не нагадує?

— Ні, я... о Боже. О Боже! Дівчина, яка хотіла відрізати собі ногу?

— Схоже на те.

— Але ж у тої не українське ім'я, правда ж?

— Вордл гадає, що в неї могло бути вигадане ім'я. Ну знаєш — для роботи повією.

Таксі везло їх уздовж Пел-Мелу в бік Нью-Скотланд-Ярду. Обабіч за вікнами пролітали білі неокласичні будівлі: величні, зверхні, байдужі до бід вразливого людства.

— Саме цього Вордл і чекав,— по довгій паузі вів далі Страйк.— Згідно з його теорією, нога належала українській повії, яку востаннє бачили з Корешем Маллі.

Робін бачила, що це ще не все. Вона тривожно дивилася на Страйка.

— В її квартирі знайшли листи від мене,— сказав він.— Два листи, підписані моїм іменем.

— Але ж ти їй не писав!

— Вордл знає, що вони фальшиві. Як я зрозумів, моє ім'я написали неправильно — «Кемерон», але Вордл усе одно має мене допитати.

— Що в тих листах?

— Він не захотів казати по телефону. Він дуже пристойно поводиться,— додав Страйк.— Жодних підколос з цього приводу.

Попереду постав Букінгемський палац. Гігантська мармурова статуя королеви Вікторії строго глянула на розгублену й похмільну Робін, а тоді зникла з очей.

— Мабуть, нас попросять переглянути фото тіла на той раз, якщо ми можемо її ідентифікувати.

— Гарзд,— сказала Робін з більшою твердістю, ніж відчувала.

— Ти як? — спитав Страйк.

— У нормі,— відповіла вона.— Про мене не турбуйся.

— Я все одно збирався цього ранку дзвонити Вордлу.

— Нащо?

— Вчора я йшов від «Гезлітту» і бачив здорованя в чорній шапці, який сховався у провулку. Щось таке було в ньому, що мені не сподобалося. Я його покликав — хотів попросити вогню, а він утік. Тільки не кажи,— перестеріг Страйк, хоча Робін і пари з вуст не зронила,— що я панікую чи вигадую. Гадаю, він ішов за нами, і скажу тобі ось що: гадаю, він був у пабі, коли я приїхав. Я не бачив його обличчя — тільки потилицю, коли він виходив.

На його подив, Робін не стала нічого заперечувати. Тільки насупилася, концентруючись і намагаючись упіймати непевний спогад.

— Знаєш... я теж вчора десь бачила здорованя в шапці... так, він стояв у арці на Тоттенгем-Корт-роуд. Але обличчя було в тіні.

Страйк стиха вилаявся.

— Тільки не кажи, що я повинна піти з роботи,— вимовила Робін тоншим голосом, ніж зазвичай.— Будь ласка. Я так люблю цю роботу.

— А якщо той гад тебе переслідує?

Робін не могла придушити побоювання, але рішучість виявилася сильнішою за страх. Спіймати звіра, хай де він ховається, вартує майже будь-якої ціни...

— Я буду уважна. В мене аж дві кишенькові сирени.

Страйка це не дуже переконало.

Вони вийшли біля Нью-Скотланд-Ярду, де їм одразу сказали йти нагору. Тут, в офісі відкритого типу, стояв Вордл без піджака і розповідав щось групі підлеглих. Побачивши Страйка й Робін, він відійшов від колег і повів детектива і його напарницю до маленької переговорної кімнати.

— Ванессо! — гукнув він через двері, коли Страйк і Робін сіли за овальний стіл.— Листи в тебе?

Невдовзі по тому прийшла сержант Еквенсі, несучи два списані машинописним текстом аркуші у поліетиленових пакетах і копію рукописного листа, у якому Страйк впізнав один з тих, які дав Вордлу в «Старій синій колодці». Сержант Еквенсі привітала Робін усмішкою, якій та знову видалася не до речі заспокійливою, сіла поруч з Вордлом і дістала записник.

— Будете каву абощо? — спитав Вордл. Страйк і Робін похитали головами. Вордл через стіл штовхнув листи до Страйка. Той прочитав обидва, тоді передав Робін.

— Жодного з них я не писав,— сказав він Вордлу.

— Я такого і не думав,— відповів Вордл,— Ви не відповідали замість Страйка, міс Еллакотт?

Робін похитала головою.

Перший лист містив зізнання, що Страйк сам влаштував ампутацію власної ноги, бо хотів її позбутися, і що історія про вибух в Афганістані — то просто добре продумане прикриття.

Автор листа не знав, як Келсі дізналася про цю таємницю, але молив її нікому не розповідати. Псевдо-Страйк погодився допомогти їй позбутися власного «тягаря» і питав, де й коли вони можуть зустрітися особисто.

Другий лист був короткий і підтверджував, що Страйк прийде до дівчини в гості третього квітня о сьомій.

Обидва листи було підписано іменем «Кемерон Страйк» мірним чорним чорнилом.

— Це,— сказав Страйк, беручи другий лист після того, як ного прочитала Робін,— має такий вигляд, ніби вона мені писала, пропонуючи час і місце для зустрічі.

— І це моє наступне питання,— мовив Вордл.— Ви отримували другий лист?

Страйк глянув на Робін, та похитала головою.

— Гаразд,— сказав Вордл,— це піде в протокол: коли саме надійшов перший лист від...— він глянув на ксерокопію,— Келсі, як вона підписалася?

Відповіла Робін.

— Конверт лежить у мене в шухляді з пси...— (На Страйковому обличчі промайнув привид усмішки),— ...у шухляді з небажаною кореспонденцією. Можна перевірити вхідний номер, але наскільки я пам'ятаю, то було на початку року. Мабуть, у лютому.

— Ага, чудово,— сказав Вордл,— ми когось відішлемо до вас, щоб забрали конверт...— Він усміхнувся стривоженій Робін. — Не хвилюйтеся, я вам вірю. Якийсь кінчений псих намагається підставити Страйка. Воно все не ліпиться до купи. Нащо йому різати жінку, розчленовувати і поштою пересилати ногу у власний офіс? Нащо лишати листи від себе в неї у квартирі?

Робін спробувала усміхнутися у відповідь.

— А він її зарізав? — втрутився Страйк.

— Від чого вона померла насправді, поки ще з'ясовують,— сказав Вордл,— але на тубубі є дві колоті рани, і медики досить-таки впевнені, що він їх завдав до того, як почав її розчленовувати.

Робін під стільницею стиснула кулаки, увіп'явшись нігтями в долоні.

— Далі,— провадив Вордл, і сержант Еквенсі клацнула ручкою і приготувалася записувати,— вам щось говорить ім'я Оксана Волошина?

— Ні,— відповів Страйк, а Робін похитала головою.

— Вочевидь, це справжнє ім'я жертви,— пояснив Вордл.— Ним вона підписала договір оренди. За словами власниці, дівчина показала документи. Сказала, ніби вона — студентка.

— Ніби? — перепитала Робін.

— Ми поки що з'ясовуємо, ким вона була насправді,— пояснив Вордл.

«Ну звісно,— подумала Робін,— він же гадає, що вона була повією».

— Судячи з листа, вона добре знала англійську,— відзначив Страйк.— Це, звісно, якщо вона справді його написала.

Робін з подивом глянула на нього.

— Якщо він підробив листи від мене, що могло завадити йому підробити її листа? — спитав у неї Страйк.

— Щоб ти почав з нею спілкуватися?

— Так — щоб заманити мене на зустріч чи організувати паперовий слід між нами, щоб це викликало підозри, коли дівчина загине.

— Ван, сходи подивися, чи готові фотографії тіла,— сказав Вордл. Сержант Еквенсі вийшла. Постава в неї була модельна. У Робін аж кишки заворушилися від страху. Ніби відчувши це, Вордл розвернувся до неї і сказав:

— Не думаю, що тобі варто на них дивитися, якщо Страйк...

— Краще хай подивиться,— сказав Страйк.

Вордла це ніби шокувало, а Робін, хоч і не подала знаку, подумала, що Страйк хоче її налякати і змусити погодитися не виходити, коли надворі темно.

— Так,— мовила вона досить спокійно,— краще я подивлюся.

— Вони... неприємні,— сказав Вордл, видаючи незвично м'яке формулювання.

— Ногу надіслали Робін,— нагадав йому Страйк.— Шанси, що вона бачила цю жінку раніше, такі самі, як і вірогідність, що її бачив я. Вона — моя партнерка. Ми робимо одну справу.

Робін скоса глянула на Страйка. Він ще ніколи не називав її своєю партнеркою перед чужими людьми; принаймні Робін такого не чула. Страйк на неї не дивився. Робін знову перемкнула увагу на Вордла. Було лячно, але Страйк поставив її на один професійний щабель із собою, і тепер вона знала — хай що їй покажуть, не можна підвести себе чи його. Коли сержант Еквенсі повернулася зі стосиком фотографій, Робін ковтнула клубок у горлі й випростала спину.

Страйк узяв світлини першим, і його реакція геть не тішила.

— От же ж дідько.

— Голова найкраще збереглася,— тихо сказав Вордл,— бо її він поклав у морозилку.

Як людина інстинктивно прибирає руку від розжареного предмета, так Робін довелося боротися з потужним бажанням відвернутися, заплющити очі, перевернути фото так, щоб не бачити. Натомість вона взяла картку в Страйка й опустила на неї очі; всередині все ніби розрідилося.

Відрізана голова з залишком шиї сліпо витріщалася в камеру; кольору очей не роздивитися за шаром інею. Рот — темне провалля. Каштанове волосся цупке, обледеніле. Щоки круглі, пухкі, на підборідді й лобі — прищі. На вигляд дівчині було менше двадцяти чотирьох років.

— Впізнаєш її?

Голос Вордла прозвучав так близько, що налякав Робін. Вона ніби перенеслася кудись далеко, поки дивилася на відрізану голову.

— Ні,— відповіла Робін.

Відклавши фото, вона взяла у Страйка наступне. В холодильнику лежали нога і дві руки, які вже почали розкладатися. Зосередившись перед спогляданням голови, Робін не була готова до інших жахів, і на свій сором тихо бекнула від шоку.

— Так, страшно,— погодилася сержант Еквенсі. Робін з урядчиною зустрiла її погляд.

— На зап'ястку лiвої руки татуювання,— вказав Вордл, передаючи їм третє фото, де названа рука лежала на столi. Вiдчуваючи виразну нудоту, Робiн глянула на фото i роздивилася чорнi лiтери: «1D».

— На тулуб дивитися не треба,— мовив Вордл, згiб решту фото i передав сержанту Еквенсі.

— А де був тулуб? — спитав Страйк.

— У ваннi,— вiдповiв Вордл.— Вiн її там убив — у ваннiй кiмнатi. Там як на скотобiйни...— Вiн завагався.— Вiн її не лише ногу вiдрiзав.

Робiн порадила, що Страйк не питає, яких частин тiла ще бракує. Вона не думала, що витримає цю iнформацiю.

— Хто її знайшов? — спитав Страйк.

— Власниця квартири,— вiдповiв Вордл.— Лiтня жiнка, її стало зле, коли ми приїхали. Схоже, серцевий напад. Її вiдвезли до Гаммерсмитського шпиталю.

— Чому вона прийшла до квартири?

— Через запах,— пояснив Вордл.— Їй подзвонили сусiди знизу. Жiнка вiршила зайти зранку, перед походом по крамницях, щоб Оксана була вдома. Коли та не вiдчинила, власниця зайшла сама.

— Сусiди знизу щось чули — крики або що?

— Це колишнiй особняк, де мешкає повно студентiв. Абсолютно порожня справа,— вiдповiв Вордл.— Гучна музика, гостi приходять удень i вночi, вони тiльки роти пороззявляли, коли ми спитали, чи не чули вони чогось згори. У дiвчини, яка подзвонила власницi, була iстерика. Казала, нiколи собi не пробачить, що не подзвонила одразу, як занюхала щось не те.

— Ну, то б усе змiнило,— мовив Страйк.— Приставили б голову назад, стала б як новенька.

Вордл засмiявся. Усмихнулася навіть сержант Еквенсі.

Робiн рiзко пiдвелася. Вчорашнє вино i ранковий круасан бунтували в її шлунку. Задушеним голосом вибачившись, вона кинулася до дверей.

I don't give up but I ain't a stalker, I guess I'm just an easy talker.

Blue Oyster Cult, "I Just Like to Be Bad"^[17]

— Дякую, але я розумію, що таке чорний гумор,— сказала Робін за годину, почасти сердита, почасти потішена.— Рухаймося вже далі.

Страйк пожалкував про свій дотеп у переговорній кімнаті, бо з двадцятихвилинної мандрівки до вбиральні Робін повернулася бліда й трохи пітна; за м'ятним запахом можна було виснувати, що вона вдруге почистила зуби. Він запропонував не брати таксі, а натомість прогулятися по свіжому повітрю вздовж Бродвею до «Пір'я», найближчого пабу, де Страйк замовив чайник з чаєм. Особисто він був готовий і до пива, але Робін не була навчена вважати алкоголь і кровопролиття природними друзями й могла прийняти пиятику за ще одну ознаку його черствості.

Об одинадцятій тридцять у середу в «Пір'ї» було тихо. Робін і Страйк сіли за столик у дальньому кінці великого

пабу, подалі від компанії детективів, які тихо розмовляли біля вікна.

— Поки ти була у вбиральні, я розповів Вордлу про нашого друга в шапці,— сказав Робін Страйк.— Він пообіцяв поставити свою людину під прикриттям поблизу Денмарк-стріт, щоб наглянув за нами кілька днів.

— Як гадаєш, преса повернеться? — спитала Робін, яка ще не мала часу про це похвилюватися.

— Сподіваюся, що ні. Вордл не хоче розголошувати зміст підроблених листів. Каже, що коли надати цьому розголосу, то ми зіграємо на руку психові. Він схиляється до думки, що вбивця щиро намагається мене підставити.

— А ти ні?

— Ні,— відповів Страйк.— Він не настільки поїхав. Відбувається щось дивніше.

Він замовк, і Робін, поважаючи його розумовий процес, і собі мовчала.

— Він нас тероризує — ось що це таке,— повільно вимовив Страйк і почухав неголене підборіддя.— Він хоче все розбурхати, максимально погіршити нам життя, і визнаймо — йому це вдалося. Під офісом чатують поліціанти, викликають нас до Ярду, клієнти порозбігалися, ще й ти...

— За мене не хвилюйся! — одразу озвалася Робін.— Не хочу, щоб ти переймався...

— В Бога й душу, Робін,— розсердився Страйк,— ми обоє з тобою вчора бачили того типа. На думку Вордла, я маю тобі наказати сидіти удома, а я...

— Будь ласка,— промовила Робін, яку знову обсіли ранкові страхи,— не змушуй мене кидати роботу...

— Можливість утекти з дому не варта того, щоб бути вбитою! — Страйк пошкодував про ці слова, щойно вимовив їх.

— Це не втеча,— пробурмотіла Робін.— Я люблю цю роботу. Вранці мені було аж млосно від того, що я тобі розповіла. Я боялася, що ти... тепер вирішиш, ніби я недостатньо міцна.

— Твоя вчорашня розповідь тут ні до чого, як і твоя міцність. Йдеться про психопата, який тебе, можливо, переслідує. Який уже порізав на шматки жінку.

Робін відпила ледь теплого чаю і нічого не сказала. їсти кортіло страшенно. Але на думку про страви з м'ясом її пробивав піт.

— Це ж точно не перше вбивство, правда? — риторично спитав Страйк, темними очима поглядаючи на назви сортів пива над шинквасом.— Відрубав їй голову, відрізав руки й ноги, якісь частини тіла забрав. Хіба це не вимагає підготовки?

— Мабуть, що так,— погодилася Робін.

— Це було зроблено заради втіхи. В нього там у ванній була одноосібна оргія.

Робін уже не знала, голод її мучить чи нудота.

— Маніяк-садист, який образився на мене й вирішив поєднати два хобі,— вголос міркував Страйк.

— Це схоже на котрогось із твоїх підозрюваних? — спитала Робін.— Чи коїв хтось із них раніше вбивство, про яке ти знаєш?

— Так,— відповів Страйк.— Віттaker. Він убив мою маму.

«Але у геть інакший спосіб»,— подумала Робін. Голка прикінчила Леду Страйк, а не ножі. З поваги до Страйка, який здавався дуже похмурим, вона не озвучила цієї думки. Тоді пригадала ще дещо.

— Ти ж знаєш,— обережно почала вона,— що Віттaker цілий місяць тримав у своїй квартирі мертве тіло іншої жінки?

— Так,— відповів Страйк.— Чув про це.

Новина дійшла до нього під час перебування на Балканах — від сестри Люсі. Страйк знайшов фото, на якому Віттaker входить до суду. Колишнього вітчима було годі впізнати — коротка стрижка, борода, тільки застигли золоті очі лишилися ті самі. Якщо Страйк правильно запам'ятав, Віттaker стверджував, що боявся «нового безпідставного обвинувачення» в убивстві, тож спробував муміфікувати тіло небіжчиці, загорнувши в пакети на сміття і сховавши під підлогою. Захист перед неприхильним суддею наполягав на тому, що до такого нетрадиційного рішення проблеми спричинилося зловживання наркотиками.

— Він же її не вбивав, так? — спитала Робін, намагаючись пригадати, що саме читала у «Вікіпедії».

— Вона була вже місяць як мертва, тож не думаю, що з розтином було все просто,— відповів Страйк. Вираз його обличчя був той самий, який Шпенник нещодавно назвав «пикою».— Особисто я ставлю на те, що він її вбив. Це як має не щастити чоловіку, коли двоє його подружок вмирають, а він же їм нічого не робив? Віттaker любив смерть, любив трупи. Казав, що в підлітковому віці працював гробарем. Трупи його заводили. Люди гадали, що то він такий затятий гот чи дешевий позер — ці його некрофільські вірші, «Сатанинська біблія», Алістер Кроулі й усе таке,— але Віттaker був лиходієм, аморальним покидьком, який усім так і казав — що він лиходій і аморальний покидьок. І

що з того? Жінки аж перекидалися, так мчали до нього. Мені треба випити,— заявив Страйк.

Він підвівся і пішов до шинкваса.

Робін дивилася йому в спину, трохи збентежена таким спалахом гніву. Думка про те, що Віттaker є подвійним убивцею, не була підтверджена в суді, її не підкріплювали, наскільки знала Робін, зібрані поліцією докази. Вона звикла до того, що Страйк наполегливо й ретельно збирає і документує факти, раз у раз повторюючи: «чуття» й особисті переконання можна брати до уваги, але вони не можуть диктувати напрям розслідування. Та звісно, коли йдеться про Страйкову власну маму...

Страйк повернувся з пінтою світлого елю марки «Ніколсонз» і двома меню.

— Вибач,— буркнув він, сівши і зробивши великий ковток.— Замислився про речі, про які сто років не думав. Про ту клятву пісню.

— Так,— озвалася Робін.

— Чорт забирай, та не може це бути Кореш,— у розпачі мовив Страйк і провів рукою по густій кучерявій чуприні, на якій від того жесту навіть сліду не лишилося.— Він — професійний бандит! Якби він дізнався, що я дав проти нього свідчення, і захотів би помсти, він би мене просто пристрелив. Не став би він вовтузитися з відрізними ногами і химерними текстами, привертаючи до себе увагу поліції. Він — людина ділова.

— А Вордл і досі гадає, що це він?

— Так,— відповів Страйк,— але він незгірше за інших знає, що процедура анонімних свідчень — така, що там нічого не просочиться. Бо інакше по всьому Лондону лежали б мертві поліціанти.

Від подальшої критики Вордла він утримався, хоч це і вартувало зусиль. Той поводився помірковано і допомагав, а міг би чинити Страйкові перепони. Страйк не забув, що коли лондонська поліція минулого разу мала з ним справи, то його протримали в кімнаті для допитів аж п'ять годин — головно з примхи ображених офіцерів.

— А що ті двоє, яких ти знаєш з армії? — спитала Робін притишеним голосом, бо за сусідній стіл сіла група офісних працівниць.— Брокбенк і Лейнг. Чи вони когось убили? Тобто,— додала вона,— я знаю, що вони солдати, але так, щоб не в бою?

— Я не здивуюсь, якщо Лейнг когось прикінчив,— відповів Страйк,— але наскільки мені відомо, на момент, коли він сів, такого не було. Він порізав ножем колишню дружину — зв'язав і порізав. Сів на десять років, і не думаю, що там його перевиховали. Вже чотири роки як на волі — купа часу, щоб вчинити вбивство. Я тобі не сказав — я в Мелроузі зустрів його екс-тещу. Вона гадає, що після в'язниці Лейнг поїхав до Гейтсгеда, а нам відомо, що 2008-го він міг проживати в Корбі... але,— додав Страйк,— вона мені також сказала, що він був хворий.

— Хворий на що?

— Якась форма артриту. Деталей вона не знає. Чи могла недужа людина зробити те, що ми бачили на тих фото? — Страйк узяв меню.— Так. Я вмираю з голоду, а ти вже два дні харчуєшся чипсами.

Страйк замовив сайду з картоплею, Робін — «сніданок орача». Тоді Страйк знову змінив тему.

— Тобі жертва була схожа на двадцятичотирьохрічну?

— Я... в-важко сказати,— відповіла Робін і не зуміла відкинути образ голови з круглими гладенькими щічками й інеєм на білих очах.— Ні,— додала вона по короткій паузі.— Я подумала, що вона... молодша.

— От і я теж.

— Здається, я... до вбиральні,— сказала Робін, підводячись.

— Ти в нормі?

— Треба попсіяти — забагато чаю випила.

Страйк подивився їй у спину, тоді допив пінту й обміркував те. про що не казав поки що ані Робін, ані комусь ще.

В Німеччині жінка-детектив показувала йому дитячий твір. Страйк пам'ятав останні рядки, написані акуратним дівочим почерком на блідо-рожевому папері.

Панна змінила ім'я і стала Анастасією, і пофарбувала волосся. І ніхто не знав, куди вона поїхала. Вона зникла.

«Ти б це хотіла зробити, Британі? — м'яко питала пані детектив на записі, який пізніше дивився Страйк.— Ти б хотіла утекти і зникнути?»

«Це просто оповідання! — наполягала Британі, намагаючись презирливо засміятися. Вона міцно зчепила пальці, перекрутила ноги разом. Тонке світле волосся звисало обабіч блілого веснянкуватого обличчя. Окуляри сиділи на носі криво. Страйкові вона була схожа на жовтого хвилястого папужку.— Я це все просто вигадала!»

Скоро аналіз ДНК покаже, хто ця жінка в холодильнику, а далі поліція почне розкопувати, ким Оксана Волошина — якщо так її звали — була насправді. Страйк не знав, наскільки параноїдально з його боку і далі боятися, що тіло може належати Британі Брокбенк. Чому перший лист до нього підписано іменем

Келсі? Чому голова здавалася такою юною, мала такі дитинні пухкі щоки?

— Я зараз мала б стежити за Платиною,— сумно сказала Робін, глянувши на годинник, коли повернулася за стіл. Одна з офісних працівниць за сусіднім столом, вочевидь, святкувала день народження: під розгнуждане хихотіння подруг вона розгорнула червоно-чорний корсет.

— Про це я б не переймався,— неухважно відповів Страйк. Перед ним поставили рибу з картоплею, перед Робін — її сніданок. Кілька хвилин Страйк мовчки їв, тоді відклав ножа й виделку, дістав записника, дещо перевірів у зроблених в Единбурзі в Гардакра нотатках і потягнувся по телефон.

Робін дивилася, як Страйк вводить у пошук слова. Що це він робить?

— Так,— мовив Страйк, переглянувши результати пошуку.— Завтра поїду в Барроу-ін-Фернес.

— Ти... куди? — здивувалася Робін.— Навіщо?

— Брокбенк там — принаймні має бути.

— Звідки ти знаєш?

— В Единбурзі я дізнався, що туди пересилають його пенсію, а щойно перевірів давню адресу родини. В тому будинку нині проживає така собі Голлі Брокбенк. Це явно родичка. Вона має знати, де він. Якщо я дізнаюся, що минулі кілька тижнів Брокбенк був у Камбрії, можна буде дійти висновку, що він не надсилав ніг і не переслідував тебе в Лондоні, еге ж?

— Чому ти не хочеш розповісти мені про Брокбенка? — спитала Робін, примруживши сіро-блакитні очі.

Страйк проігнорував питання.

— Поки я за містом, то хочу, щоб ти лишалася вдома. К бісу Вторака, сам буде винний, якщо Платина закрутить з іншим клієнтом. Проживемо і без його грошей.

— Тоді в нас лишиться всього один клієнт,— нагадала Робін.

— Маю підозру, що коли не зловимо психа, клієнтів узагалі не буде,— відповів Страйк.— Люди до нас і близько не підійдуть.

— Чим саме ти поїдеш до Барроу? — спитала Робін.

На думку її спав план. Вона ніби задалегідь передбачила таку можливість!

— Поїздом,— сказав Страйк.— Сама знаєш, машину я зараз орендувати не можу.

— А може,— переможно запропонувала Робін,— я тебе повезу в моєму новому... ну, він старезний, але їздить нормально... в моєму «лендрровері»?

— Відколи це в тебе є «лендрровер»?

— Від неділі. Це машина моїх батьків.

— А,— озвався Страйк.— Ну, ідея чудова...

— Але?

— Ні, це було б дуже до речі...

— Але? — повторила Робін, яка бачила, що Страйк має якісь перестороги.

— Я не знаю, чи довго там пробуду.

— Це не має значення. Ти мені щойно сказав, що все одно я гнитиму вдома.

Страйк завагався. Наскільки сильно її прагнення відвезти його продиктоване бажанням завдати болю Метью? Він чудово

уявляв, як бухгалтер сприйме поїздку на північ на невизначений термін — де вони будуть самі вдвох, ще й ночуватимуть. Чисті професійні стосунки виключають використання одне одного для того, щоб партнери ревнували.

— Ой чорт,— раптом вигукнув Страйк і потягнувся у кишеню по мобільний.

— Що сталося? — стривожилася Робін.

— Щойно згадав — я ж учора мав зустрітися з Елін. Чорт. Зовсім забув. Зажди тут.

Страйк вийшов надвір, лишивши Робін з її сніданком. Чому, здивувалася вона, спостерігаючи, як кремезна Страйкова постать рухається туди-сюди за широким вікном з притисненим до вуха телефоном, Елін не подзвонила і не написала, щоб спитати, де Страйк? І тут уже недалеко було до питання — поставленого

вперше, хай там що підозрював Страйк,— про те, що скаже Метью, коли Робін повернеться додому лише по «лендровер», а тоді зникне з речами на кілька днів у сумці.

«Він не має права нарікати,— подумала вона, сміливо виявляючи непокору.— Це тепер узагалі не його справа».

Однаке думка про те, щоб побачити Метью, хай ненадовго, бентежила.

Страйк повернувся з заковченими очима.

— Отримав на горіхи,— коротко мовив він.— Натомість зустрінуся з нею сьогодні.

Робін не знала, чому в неї так погіршився настрій від цього Страйкового оголошення. Мабуть, просто втомилася. Випробування й емоційні потрясіння останніх тридцяти шістьох годин не виправиш сніданком у пабі. Жінки за сусіднім столом аж вищали від сміху, коли з іншого пакунку з'явилася пара пухнастих кайданків.

«Це не день народження,— зрозуміла Робін.— Вона виходить заміж».

— Ну що, я тебе везу чи ні? — спитала вона коротко.

— Везеш,— відповів Страйк, який наче почав ставитися до цієї ідеї прихильніше (а може, просто зрадив, що ввечері

побачиться з Елін).— Знаєш що, це буде чудово. Дякую.

Moments of pleasure, in a world of pain.

Blue Oyster Cult, "Make Rock Not War"^[18]

Наступного ранку верхівки дерев у Реджентс-Парку оповивав густий і м'який, мов павутиння, туман. Страйк швидко вимкнув будильник, щоб не прокинулася Елін, і став біля вікна, тримаючи рівновагу на єдиній нозі й запнувши по собі занавіску, щоб не проникало світло. Хвилину він дивився на примарний парк, зачарований грою світанкового сонця на кронах, що підносилися з туманного моря. Можна знайти красу в усьому — варто лише придивитися,— але за щоденною боротьбою забуваєш, що існує така цілковито безкоштовна розкіш. Подібні спогади Страйк мав змалечку — надто з тих періодів, коли жив у Корнволлі: осяйне вранішнє море, синє, мов крильця метелика; таємничий світ смарагду й тіні на стежці Гуннера в парку Трейба-Гарденз; далекі білі вітрила, що морськими птахами колишуться на свинцево-сірих хвилях.

За його спиною зітхнула і заворушилася в темному ліжку Елін. Страйк тихенько вийшов з-за занавіски, взяв притулений до стіни

протез і сів на крісло, щоб його прикріпити. Тоді якнайтихіше пішов до ванної кімнати з одягом у руках.

Вчора вони вперше посварилися: важлива віха у стосунках. Повна відсутність реакції на його неприхід на побачення у вівторок мала б стати попередженням, але Страйк надто переймався через Робін і розчленоване тіло і якось не подумав про це. Так, Елін розмовляла з ним прохолодно, коли Страйк подзвонив і вибачився, але легко погодилася на нове побачення, і цей факт геть не підготував Страйка до холодного прийому, який він отримав, коли за добу прийшов до неї. Після вечері під акомпанемент болісно-фальшивої розмови Страйк сказав, що може піти і лишити Елін спокійно гніватися на самоті. Вона

розсердилася, коли він потягнувся по куртці, але то був слабкий спалах вологого сірника; далі Елін почала слізну і якусь вибачливу тираду, з якої Страйк дізнався, що, по-перше, Елін ходить на терапію; по-друге — психотерапевт виявила у неї схильність до пасивної агресії; по-третє — її глибоко образило те, що у вівторок Страйк не прийшов на побачення, і Елін сама-одна випила цілу пляшку вина перед телевізором.

Страйк вибачився знову й у відповідь пояснив, що розплутує важку справу, яка набула складного і несподіваного розвитку, висловив щирий жаль з того приводу, що отак забув про побачення, але додав, що коли Елін не може його пробачити, то він краще піде собі.

Елін кинулася йому в обійми; вони пішли просто до ліжка і мали найкращий секс за цілі свої недовгі стосунки.

Голячись у бездоганній ванній кімнаті Елін — приховане освітлення, білосніжні рушники,— Страйк думав про те, як легко відбувся. Якби він забув прийти на побачення з Шарлоттою (жінкою, з якою пробув — то разом, то порізно — понад шістнадцять років), то зараз мав би фізичні ушкодження, шукав би її в холодному світанку, може, знімав би її з балкона, звідки вона зібралася б стрибнути.

Своє почуття до Шарлотти Страйк називав коханням; то і досі було найглибше, що він колись відчував до жінки. Біль, якого це почуття завдало йому, і довгий пост-ефект робили його більше схожим на вірус, і Страйк досі не був упевнений, що подолав хворобу. Він не бачив Шарлотту, не дзвонив їй, не писав на нову адресу, з якої вона йому надіслала фото свого нещасного обличчя у день весілля з давнішим бойфрендом: таке лікування Страйк прописав собі сам, і поки що симптоми недуги не проявлялися. Але він розумів, що ті стосунки його скалічили, що він уже не має здатності відчувати те, що відчував колись. Учорашній розпач Елін не зачепив його так глибоко, як це колись було з Шарлоттою. Ніби здатність любити в нього притупилася, ніби обірвалися якісь нервові закінчення. Страйк не мав наміру образити Елін; йому не було радісно бачити її

сльози; але здатність розділяти біль ніби покинула його. Поки вона схлипувала, частина його розуму планувала маршрут повернення додому.

Страйк одягнувся у ванній, тоді тихо вийшов у напівтемний коридор, де склав приладдя для гоління у дорожню сумку, підготовану для мандрівки до Барроу-ін-Фернеса. Праворуч були прочинені двері. Страйк навіщось відчинив їх ширше.

Тут ночувала маленька дівчинка, з якою він не був знайомий, коли жила не в батька. Біло-рожева кімната була бездоганно чиста. На стелі вздовж карниза були намальовані феї. На полиці рівним рядком сиділи ляльки Барбі: усмішки байдужі, гострі груди прикриті строкатими сукнями. На підлозі біля крихітного ліжечка з чотирма білими стовпчиками лежав килим зі штучного хутра з головою білого ведмедя.

Страйк небагацько знав малих дівчаток. Мав двох хрещеників (в обох випадках не надто прагнув тієї честі) і трьох небожів. У його найдавнішого приятеля в Корнволлі були доньки, але Страйк мав з ними мало спільного; дівчатка просто пробігали повз — зібране у хвості волосся, буденні вітання: «Привіт, дядьку Корме, бувай, дядьку Корме!» Звісно, Страйк виріс із

сестрою — але Люсі ніколи не мала ліжка під цукрово-рожевим балдахіном, хоч, може, і мріяла про таке.

У Британі Брокбенк було іграшкове левеня. Ця думка нізвідки звалилася на Страйка від погляду на білого ведмедя на підлозі: іграшкове левеня зі смішним писочком. Дівчинка одягнула левеня в рожеву спідницю-пачку, воно лежало на дивані, коли вітчим Британі кинувся на Страйка з розбитою пляшкою з-під пива в руці.

Страйк повернувся до коридору, копирсаючись у кишені. Він завжди мав із собою записника і ручку. Написав коротку записку Елін з натяком на найкращу частину минулої ночі й лишив на столику в коридорі, щоб не будити. Тоді — так само тихо, як робив усе інше — закинув сумку на плече і вийшов з квартири. О восьмій зустріч з Робін на станції «Вест-Ілінг».

Над Гастингс-роуд розсіювалися останні пасемця туману, коли зі свого помешкання виходила Робін — спантеличена, напівсонна, з пакетом їжі в одній руці й дорожньою сумкою з чистим одягом у другій. Відчинивши багажник старого сірого «лендровеера», вона закинула туди сумку, а сама хутко рушила до водійського сидіння з їжею у руках.

Щойно в коридорі Метью намагався її обійняти, але вона випручалася, впершись обома руками в його гладенькі теплі груди, відштовхнула, накричала, щоб не ліз. На ньому були тільки труси-боксерки. Робін боялася, що він зараз натягає на себе якийсь одяг, щоб вибігти за нею на вулицю. Робін ляснула дверцятами і застєбнула пасок безпеки, поспішаючи поїхати геть. Щойно увімкнула запалювання, Метью вибіг з будинку — босий, у футболці й спортивних штанях. Вона ще ніколи не бачила в нього такого відкритого й вразливого обличчя.

— Робін! — кричав він, а вона вдарила по газгах і зрушила з місця.— Я тебе кохаю! Я тебе кохаю!

Робін крутнула кермо й небезпечно рвонула з паркомісця, мало не зачепивши сусідську «хонду». У дзеркалі заднього огляду вона бачила Метью; чоловік, чиє самовладання зазвичай було абсолютним, на повний голос кричав про своє кохання, ризикуючи наразитися на цікавість із боку сусідів, на презирство й посміх.

Серце боляче загупало у грудях. Чверть по сьомій; Страйка на станції ще немає. В кінці вулиці вона звернула ліворуч, прагнучи прокласти якомога більшу відстань між собою та Метью.

Той прокинувся на світанку, коли вона пакувала речі, намагаючись його не збудити.

«Ти куди?»

«Допомагаю Страйкові з розслідуванням».

«Ночуватимеш не вдома?»

«Мабуть що так».

«А де?»

«Ще точно не знаю».

Робін не хотіла казати Метью, куди їде, щоб той бува не вирушив слідом. Те, як він поведився, коли вчора Робін прийшла додому, глибоко її вразило. Метью плакав, просив. Вона ще ніколи не бачила його таким — навіть коли померла його мама.

«Робін, нам треба поговорити».

«Ми вже достатньо поговорили».

«А твоя мама знає, куди ти їдеш?»

«Так».

Тут Робін збрехала. Поки що вона не казала матері ні про розірвання заручин, ні про те, що їде на північ зі Страйком. Вона, врешті-решт, має двадцять шість років; матері те все не стосується, Метью, власне, питав про те, чи повідомила Робін матері про скасування весілля, бо вона б не сідала у «лендровер», збираючись їхати зі Страйком невідомо куди, якби заручини не було розірвано. Каблучка з сапфіром лежала точно там, де Робін її залишила — на полиці, заставленій Меттовими старими підручниками з бухгалтерського обліку.

— Ох чорт,— прошепотіла Робін, зморгуючи сльози. Вона безцільно кружляла вулицями, намагаючись не думати про свій палець без обручки і не згадувати розпач на обличчі Метью.

Страйк небагато пройшов, але опинився на віддалі, яка значно перевищувала фізичну дистанцію. Такий уже Лондон, подумав він, закурюючи першу за день цигарку: починаєш серед тихих симетричних будинків, спроектованих ще Джоном Нешем і схожих на скульптуру з ванільного морозива. Сусід Елін, росіянин у костюмі в тонку смужку, сідав у свою «ауді» й відповів на Страйкове вітання коротким кивком. Проминувши силуети Шерлока Голмса біля станції «Бейкер-Стріт», Страйк проїхався у брудному вагоні метро в товаристві балакучих поляків робітників, які о сьомій ранку мали діловий і свіжий вигляд. Далі — переповнена станція «Паддингтон», де з сумкою на плечі довелося пробиватися крізь ранковий натовп біля щільних рядів кав'ярень. І нарешті — кілька станцій вздовж лінії «Гітроу-Коннект» у товаристві великої родини з півдня країни: вбрані ніби для флоридської спеки, хоч ранок був прохолодний. Південці виглядали назви станцій, мовби зграйка знервованих

сурикатів, міцно стискаючи ручки валіз — наче боялися, що їх просто тут і пограбують.

На станцію «Вест-Ілінг» Страйк приїхав на п'ятнадцять хвилин раніше і конче потребує закурити. Кинувши сумку під ноги, він підпалив цигарку, сподіваючись, що Робін не приїде надто рано, бо навряд чи вона дозволить йому курити в машині. Він встиг зо два рази затягнутися, коли з-за рогу виїхала схожа на коробочку машина. Крізь лобове скло виднілася золотаво-руда голівка Робін.

— Та кури,— сказала вона, перекрикуючи гарчання двигуна, коли Страйк підхопив сумку і зібрався тушити цигарку,— тільки вікно відчини.

Страйк сів у машину, закинув сумку на заднє сидіння і лягнув дверцятами.

— Смердіти гірше, ніж уже смердить, тут не почне,— мовила Робін, зі звичною вправністю рухаючи жорсткий важіль передач. — Тут чисто собаче царство.

Машина відїхала від тротуару, Страйк застібнув пасок безпеки, роззираючись. Салон був потертий, сильно тхнуло гумовими чоботами та псиною. Страйк пригадав армійські авта, в яких по дорогах і бездоріжжю їздив у Боснії та Афганістані. Водночас доповнилося його уявлення про життя Робін. «Лендровер» розповідав про грязюку на ґрунтівках і зорані поля. Страйк пригадав, що Робін щось казала про дядькову ферму.

— А поні ти часом не мала?

Робін здивовано глянула на Страйка. Побачивши її обличчя анфас, хай мимохідь, той розгледів набряклі повіки, блідість. Вона явно спала недовго.

— А навіщо тобі це знати?

— На такій машині якраз на сільські перегони на кониках їздити.

Робін озвалася з тінню зухвалості:

— Ну, мала.

Страйк розсміявся, опустив скло наскільки зміг і поклав на вікно ліву руку з цигаркою.

— А що смішного?

— Та не знаю. А як поні звали?

— Ангус,— відповіла Робін, закладаючи поворот ліворуч.— Дуже вередливий. Вічно як понесе!

— Я коням не довіряю,— сказав Страйк, затаючись цигаркою.

— А ти хоч раз сидів верхи?

Тепер усміхалася вже Робін. Вона подумала, що спина коня — то одне з небагатьох місць, де Страйкові буде дійсно не по собі.

— Ні,— відповів Страйк.— І маю намір продовжувати у тому ж дусі.

— У мого дядька є кінь, який навіть тебе витримає,— сказала Робін.— Клайдесдельська порода. Здоровезний.

— Натяк зрозумів,— сухо озвався Страйк, і Робін засміялася.

Вона зосередилася на маневруванні ранковими вулицями, де рух ставав чимдалі інтенсивніший, а Страйк мовчки кутив і відзначив, як йому подобається її смішити. Розумів він і те, наскільки радісніше й затишніше йому було сидіти в цьому пошарпаному «лендрровері» і теревенити з Робін про дурниці, аніж вчора за вечерею розмовляти з Елін.

Страйк не мав звички розповідати собі втішну брехню. Можна було б сказати, що Робін — то невимушеність дружби, а Елін — складнощі й радощі сексуальних стосунків. Але він розумів, що правда не така проста, і все навіть сильніше ускладнилося, коли з пальця Робін зникла заручна каблучка з сапфіром. Майже з першої миті знайомства Страйк зрозумів, що Робін становить небезпеку для його душевного спокою, але поставити під загрозу найкращі робочі стосунки за все життя — це буде акт самосаботажу з чистої примхи. Після багатьох років нестабільних стосунків, після всіх жертв, що він приніс на вівтар своєї справи, Страйк не хотів, щоб таке сталося. І не дозволить цього.

— Ти мене навмисно ігноруєш?

— Що?

Цілком нормально було її не почути за гарчанням старого двигуна.

— Я спитала — як там справи з Елін?

Раніше Робін не ставила йому прямих питань про особисте життя. Страйк вирішив, що позавчорашня відвертість додала до їхніх стосунків новий вимір близькості. Якби можливо було, він би цього не допустив.

— Нормально,— вичерпно озвався він, викинув недопалок і підняв скло. Стало трішки тихіше.

— Вона тобі пробачила?

— За що?

— Що ти цілковито забув про своє побачення! — відповіла Робін.

— А, це. Так. Ну, ні — але потім так.

Звертаючи на трасу А40, Робін (після двозначної Страйкової відповіді) раптом дуже живо уявила собі: Страйк, великий, волохатий, без половини ноги, сплітається з біляво-мармуровою Елін на білосніжних простирадлах... Робін була певна, що постільна білизна в Елін біла, нордична, чиста. Мабуть, пере її хтось інший. Елін була з верхніх прошарків середнього класу — надто багата, щоб самій прасувати простирадла перед телевізором у тісній віталеньці в Ілінгу.

— А що Метью? — спитав Страйк, коли машина виїхала на трасу.— Як усе пройшло?

— Нормально,— відповіла Робін.

— Брешеш,— сказав Страйк.

Робін знову засміялася, але була трохи обурена тим, що він отак розпитує, коли сам їй так мало розповів про Елін.

— Ну, він хоче помиритися.

— Та звісно,— озвався Страйк.

— Чому «та звісно»?

— Якщо ти мені не відповідаєш, я тобі теж не буду.

Робін не знала, як на це реагувати, але стало тепліше на душі. Мабуть, це вперше Страйк показав, що сприймає її як жінку, і вона мовчки відійшла від теми, щоб обміркувати це пізніше, на самоті.

— Він вибачався, все просив мене знову надягнути каблучку,— сказала Робін. Непозбувна відданість Метью не

дозволила розповісти про сльози та вмовляння.— Але я...

Тут вона замовкла, і хоча Страйк хотів почути більше, він не ставив нових питань, а просто опустив скло і знову закурив.

На заправці Гілтон-Парк зупинилися випити кави. Робін пішла до вбиральні, Страйк лишився стояти в черзі у «Бургер Кінгу».

Перед дзеркалом Робін зазирнула в мобільний. Як вона й очікувала, було повідомлення від Метью — але вже не благально-примирливе.

Якщо ти з ним переспиш, нашим стосункам край. Може, ти гадаєш, що це око за око, але то відмінні речі. Сара була багато років тому, ми були дітьми, я не хотів тебе скривдити. Подумай, від чого відмовляєшся, Робін. Я тебе кохаю.

— Вибачте,— пробурмотіла Робін, пропускаючи нетерплячу дівчину до сушарки.

Вона перечитала повідомлення від Метью. Приємний спалах гніву розвіяв суміш жалощів і болю, яку заронила та ранкова гонитва. Ось, подумала Робін, ось справжній Метью. «Якщо ти з ним переспиш, нашим стосункам край». Тобто він подумав, що то жарт, коли вона зняла каблучку і сказала, що весілля не буде? Гадає, що «стосункам край» настане тільки тоді, коли так вирішить Метью? «То відмінні речі». Невірність із її боку — гірша, ніж з його, за визначенням. На погляд Метью, її мандрівка — то просто акт помсти: мертва жінка і вбивця на волі — тільки привід для жіночої мстивості.

«Та пішов ти»,— вирішила Робін, запхнула мобільний у кишеню і повернулася до кав'ярні, де Страйк споживав подвійний «круасандвіч» з ковбасою і беконом.

Страйк помітив її почервонілі щоки і стиснуті зуби і зрозумів, що з Робін зв'язався Метью.

— Все гаразд?

— Нормально,— відповіла Робін і, не даючи йому слова сказати, додала: — То ти мені розкажеш, що там з Брокбенком?

Питання прозвучало агресивніше, ніж хотілося Робін. Тон повідомлення від Метью розізлив її, як і той факт, що після того в її думках постало питання: а справді, де вони зі Страйком сьогодні ночуватимуть?

— Якщо хочеш,— м'яко відповів Страйк.

Він дістав з кишені мобільний, відкрив фото Брокбенка, яке зробив з комп'ютера Гардакра, і передав телефон Робін.

Та вдивилася у довговиде смагляве обличчя під кучмою темного волосся — незвичне, але привабливе. Ніби прочитавши її думки, Страйк мовив:

— Нині у нього вигляд гірший. Це фото зробили, коли він вступив до армії. Тепер у нього запала очниця і вухо-вареник.

— Який він на зріст? — спитала Робін, пригадавши, як вивищувався над нею кур'єр у шкірі й дзеркальному шоломі.

— Як я чи навіть вищий.

— Кажеш, познайомився з ним в армії?

— Так,— відповів Страйк.

Протягом кількох секунд Робін гадала, що він не буде розповідати далі, але потім зрозуміла, що Страйк просто чекав, поки літня пара, яка шукала собі місце, вийде з зони чутності. Коли пара пішла, Страйк провадив:

— Він був майором. Сьома бронетанкова бригада. Одружився з удовою загиблого однослуживця. Вона мала двох маленьких доньок. Також у них була спільна дитина — хлопчик.

Викладати факти було легко. Страйк нещодавно перечитав досьє на Брокбенка, але, власне, ніколи того всього не забував. Такі справи лишаються з людиною назавжди.

— Старшу падчерку звали Британі. У віці дванадцятьох років вона розповіла своїй однокласниці в Німеччині про сексуальне насильство. Однокласниця розповіла мамі, та звернулася до поліції. Запросили нас. Сам я з Британі не розмовляв — це робила жінка-поліціантка, я тільки бачив запис.

Найбільшого болю Страйкові завдало те, якою дорослою хотіла здаватися Британі, якою зібраною. Вона боялася того, що буде з близькими після її обмовки, намагалася взяти свої слова назад.

Ой ні, та вона не казала Софі, ніби вітчим погрожував убити меншу сестру, якщо вона патякатиме! Ні-ні, Софі не бреше — то просто жарт, та й годі. Вона питала в Софі, як не завагітніти, бо... бо просто цікаво, всі ж хочуть про таке знати. Ні, вітчим не казав,

що поріже її маму на дрібні шматочки, якщо вона розповість... А що з ногою? Ой, та це теж жарт... це все несерйозно... вітчим сказав, що хотів відрізати їй ногу, коли була зовсім мала, але мама заскочила його за цим і не дозволила. Вітчим казав, це за те, що вона дитиною потоптала йому клумбу, — але то він так жартує, от спитайте маму. Він її не різав. Ні, не різав, тільки не татусь, ви що.

Несвідомий вираз, з яким вона вимовила те слово — «татусь», не покинув Страйка і досі: мов дитина, що намагається проковтнути холодний рубець, бо інакше покарають. Дванадцять років — і вже засвоїла, що життя для її близьких може бути стерпним, тільки якщо вона мовчатиме і дасть вітчиму робити все, що йому заманеться.

Після першої ж розмови з місіс Брокбенк Страйк почав ставитися до неї вороже. Вона була худа і сильно нафарбована — понад сумнів, теж у своєму роді жертва, але Страйкові видалося, що вона охоче поклала Британі на вівтар, щоб урятувати двох інших дітей, заплющуючи очі на довгі відлучки чоловіка і старшої доньки з дому. Її небажання знати правду дорівнювало співучасті. Брокбенк казав Британі, щоб не розповідала, що він з нею робить під час довгих поїздок у сусідні ліси чи темні провулки; а як бовкне, то він ось що заподіє її мамі й сестрі: поріже на маленькі шматочки і закопає в садку. А тоді забере Раяна (маленького сина, єдиного члена родини, якого Брокбенк так-сяк любив) і поїде туди, де їх ніколи не знайдуть.

«То був жарт, просто жарт собі. Я несерйозно».

Ламає тонкі пальці, окуляри з'їхали набік, ноги — короткі, не дістають до підлоги. Британі навідріз відмовлялася від медичного огляду, коли Страйк і Гардакр поїхали до будинку Брокбенка, щоб притягнути його на допит.

— Коли ми приїхали, він був п'яний мов чіп. Я пояснив, нащо ми приїхали, а він і кинувся на мене з розбитою пляшкою. Я його вирубав,— додав Страйк без тіні пихи,— але краще б не торкався взагалі. Такої потреби не було.

Раніше він цього ніколи не визнавав, хоча Гардакр (який покривав Страйка під час подальшого розслідування) теж усе знав.

— Але якщо він на тебе кинувся з пляшкою...

— Я міг відібрати пляшку, не кидаючи його об стіну.

— Ти кажеш, він був здоровий...

— Але дуже п'яний. Я міг з ним упоратися без побиття. Там був Гардакр, тож нас було двоє на одного. Правду кажу, я радий був, що він на мене напав. Дуже кортіло його вдарити. Хук справа, вибив з нього памороки у буквальному сенсі — і завдяки цьому пін легко відбувся.

— Відбувся, попри те, що...

— Просто відбувся,— відповів Страйк.— Вийшов чистий-чистісінький.

— Але як?

Страйк випив ще кави. Його погляд був розфокусований від спогадів.

— Після того, як я його вдарив, Брокбенк потрапив до шпиталю, бо мав тяжкий епілептичний напад, коли оговтався. Черепно-мозкова травма.

— О Боже,— вимовила Робін.

— Брокбенкові була потрібна негайна операція, щоб зупинити мозкову кровотечу. Він мав ще кілька нападів. Йому поставили діагнози: ЧМТ, ПТСР, алкоголізм. Постати перед судом Брокбенк не міг. Набігли адвокати. Мене звинуватили у завданні тяжких тілесних ушкоджень. На щастя, мої захисники дізналися, що у вихідні напередодні того, як я його вдарив, Брокбенк грав у регбі й отримав по голові коліном від здоровезного валлійця. Його винесли з поля на ношах. Санітар не помітив кровотечі з вуха, бо Брокбенк був весь брудний і побитий, тож йому веліли йти додому і берегтися. Як виявилось, не помітили перелому потиличної кістки, що й виявили мої

захисники, коли показали зроблені після гри рентгенівські знімки лікарям. Череп йому проламав той валлійський нападник, а не я. Та навіть з цим, якби Гардакр не підтвердив, що він напав на мене з пляшкою, я був би в лайні по вуха. Кінець кінцем постановили, що з мого боку мав місце самозахист. Я не міг знати, що в нього вже тріснув череп, і не міг знати, якої шкоди завдасть мій удар. Тим часом на його комп'ютері знайшли дитячу порнографію. Історію Британі підтвердили численні свідчення про те, що вона часто їздила в машині сама з вітчимом. Розпитали вчительку, та сказала, що дівчинка чимдалі неухажніша у школі. Брокбенк два роки мучив її і погрожував убити її, маму, сестру, якщо Британі комусь розкаже. Переконав її, що вже намагався відрізати їй ногу. У Британі дійсно були шрами навколо гомілки. Брокбенк сказав, що він саме пиляв ногу, коли зайшла її мама і зупинила його. Мати каже, що шрами лишилися від нещасного випадку в ранньому дитинстві.

Робін мовчала. Затуливши рот обома руками, вона дивилася на нього великими очима. Вираз обличчя у Страйка був страшний.

— Він лежав у шпиталі, лікарі намагалися не допустити нових нападів. Коли його пробували допитувати, Брокбенк зображав порушення свідомості й амнезію. Навколо нього аж роїлися юристи, бо бачили вигоду: халатність лікарів, тяжкі тілесні. Брокбенк заявив, що сам був у дитинстві жертвою знущань, що дитяче порно — то ознака його психічної хвороби й алкоголізму. Британі наполягала на тому, що все вигадала, мати кричала на всіх перехрестях, що Брокбенк зроду пальцем не торкнувся нікого з дітей, що то ідеальний батько, що одного чоловіка вона вже втратила, а тепер і другого забирають. Вищі чини просто хотіли, щоб справу зам'яли. Брокбенка випровадили на пенсію по інвалідності,— додав Страйк, темними очима дивлячись у сіро-блакитні очі Робін.— Він відбувся — без жодного покарання, з компенсацією, з пенсією. І поїхав собі — а Британі разом з ним.

Step into a world of strangers Into a sea of unknowns...

Blue Oyster Cult, "Hammer Back"^[19]

«Лендровер» гуркотів і зі стоїчною вправністю долав милю по милі, але мандрівка на північ уже почала здаватися нескінченно довгою, аж тут з'явилися перші ознаки Барроу-ін-Фернеса. Мапа не показувала, наскільки далеке це містечко від морського порту, наскільки усамітнене. Барроу-ін-Фернес не був проїжджим поселенням; він міг бути лише кінцевою метою мандрівки — такий собі географічний глухий кут.

Їхали південним прикордонням Озерного краю, проминали пагористі овечі пасовища, кам'яні парканчики й живописні хатки, від погляду на які Робін згадався рідний Йоркшир; проїхали Алверстон («Тут народився Стен Лорел!»), а тоді на горизонті блимнуло широке гирло — знак, що близько узбережжя. Нарешті — вже по опівдні — опинилися в незугарній промзоні. Обабіч дороги тягнулися склади і фабрики: ознака передмістя.

— Спершу поїмо, а тоді до Брокбенка,— сказав Страйк, який останні п'ять хвилин роздивлявся мапу Барроу. Він нехтував електронними пристроями орієнтування на місцевості, стверджуючи, що паперовій мапі не треба часу для завантаження, і коли сигнал не дуже, інформація не зникає.— Неподалік є стоянка. На розв'язці з'їдь ліворуч.

Проминули пошарпані ворота Крейвен-Парку, стадіону команди «Барроу Рейдерз». Виглядаючи Брокбенка, Страйк усотував характерний образ місцевості. Він народився у Корнволлі й чекав, що бачитиме море, чутиме на смак, але тут здавалося, ніби опинився глибоко на суходолі. Перше враження — гігантський замиський торгівельний центр, де зусібіч наступають строкаті фасади крамниць; хіба тільки то тут, то там з-поміж піцерій і крамниць домашнього начиння визирали пам'ятки архітектури, нагадуючи про розквіт індустріальної доби.

Будівлю митниці у стилі ар-деко переробили на ресторан. На оздобленому класичними статуями фасаді вікторіанського технічного коледжу був девіз: «Labor Omnia Vincit»^[20]. Проїхавши ще трохи, опинилися між численними рядами терасованих будинків: міський краєвид ніби з-під пензля Лоурі, вулик, де живе робітничий клас.

— У житті не бачив стільки пабів,— мовив Страйк до Робін, коли та звернула на стоянку. Йому кортіло пива, але пам'ятаючи, що *labor omnia vincit*, Страйк пристав на пропозицію Робін: швиденько щось перехопити у найближчій кав'ярні.

Був сонячний квітневий день, але вітерець бринів прохолодою невидимого моря.

— Не сильно соромляться, га? — пробурмотів Страйк, коли побачив назву закладу: «Остання надія». Навпроти у «Другому шансі» торгували старим одягом, поруч був квітучий ломбард. Попри сумнівну назву, в «Останній надії» було чисто, затишно і повно говірких літніх пані, й на стоянку повернулися ситі й задоволені.

— Якщо вдома нікого немає, стежити за будинком буде важкувато,— сказав Страйк, показавши Робін мапу в «лендрровері».— Глуха вулиця, рівнісінька. Сховатися ніде.

— А тобі не спадало на думку,— мовила Робін напівжартома, коли виїхали зі стоянки,— що Голлі — це Ноель? Що він змінив стать?

— Коли так, то знайти його — раз плюнути,— озвався Страйк.— Шість футів і вісім дюймів з підборами, та ще вуховареник. Тут праворуч,— додав він, коли проминули нічний клуб «Голяк».— Боже, бачу, вони в цьому Барроу називають речі своїми іменами.

Попереду гігантська кремового кольору будівля з написом «БАЕ Системз» повністю перекривала краєвид на море. Споруда не мала вікон і розтягнулася, здавалося, на кілька миль: ніяка, безлика, грізна.

— Гадаю, ця Голлі виявиться сестрою чи, може, новою дружиною,— сказав Страйк.— Тут ліворуч... вони з Брокбенком

одного віку. Так, тут шукаємо Стенлі-роуд... очевидно, треба їхати за правий край «БАЕ Системз».

Як Страйк і сказав, Стенлі-роуд являла собою пряму вулицю, де з одного боку стояли будинки, а з другого тягнулася висока цегляна стіна з колючим дротом на вершечку. За цією безкомпромісною перепорою височіла дивно зловісна будівля фабрики: біла, без вікон, загрозлива самими своїми габаритами.

— «Межа ядерного об'єкта»? — прочитала табличку на стіні Робін, сповільнивши «лендровер».

— Тут будують субмарини,— пояснив Страйк, поглядаючи на колючий дріт.— Диви, всюди застережливі знаки.

Глуха вулиця була безлюдна. Закінчувалася вона маленькою стоянкою поруч з дитячим майданчиком. Паркуючи машину, Робін звернула увагу на речі, які застрягли у колючому дроті. М'яч потрапив туди, понад сумнів, випадково, але був там і рожевий ляльковий візочок — заплутався у дроті, не дістати. Від погляду на нього Робін стало не по собі: хтось навмисне закинув іграшку в таке місце.

— А ти нащо виходиш? — спитав Страйк, обходячи машину.

— Та я...

— Я сам усе з'ясую з Брокбенком, якщо він там,— сказав Страйк і закурив.— Ти до нього й близько не підійдеш.

Робін повернулася в машину.

— Диви тільки не вдар його знову,— пробурчала вона у спину Страйкові, який прямував у бік будинку, трохи кульгаючи: після мандрівки коліно затекло.

Деякі будинки мали чисті вікна, за склом виставлені були акуратні оздоби; інші вікна були затулені сітками, чистими чи не дуже. Кілька будинків — обшарпані, судячи зі стану внутрішніх підвіконь — брудні. Страйк майже дійшов до малинових дверей, аж раптом спинився. Робін помітила, що в протилежному кінці вулиці з'явилася група чоловіків у синіх одностроях і кашкетах. Котрийсь із них — Брокбенк? То через них Страйк спинився?

Ні. Просто приймає телефонний дзвінок. Розвернувшись спиною і до дверей, і до чоловіків, Страйк повільно рушив у бік

Робін, тепер уже не рішучим кроком, а неуважною ходою людини, зосередженої на голосі у власному вусі.

Один з чоловіків був високий, чорнявий, з бородою. Чи побачив його Страйк? Робін вийшла з «лендровера» і, прикинувшись, що пише повідомлення, кілька разів сфотографувала робітників, наблизивши зображення наскільки вдалося сильно. Чоловіки завернули за ріг і зникли з очей.

Страйк зупинився за десять ярдів від неї: курить, слухає, що каже йому співрозмовник у телефоні. З вікна верхнього поверху найближчого будинку на нього й Робін мружила очі сива жіночка. Щоб приспати її підозри, Робін відвернулася від будинків і сфотографувала величезний ядерний об'єкт — ніби туристка.

— Це Вордл,— сказав Страйк, підходячи. Вигляд він мав похмурий.— Тіло належить не Оксані Волошиній.

— Як вони дізналися? — здивувалася Робін.

— Оксана на три тижні поїхала до Донецька. Хтось у родині одружується. З нею самою не розмовляли, але по телефону зв'язалися з матір'ю, і та каже, що Оксана з ними. Водночас подзвонила власниця квартири, каже, що особливо жажнулася, коли знайшла тіло, бо гадала, що Оксана поїхала на канікули додому в Україну. Також сказала, що голова ніби не дуже на неї схожа.

Страйк сховав телефон у кишеню й насупився. Він сподівався, що це відкриття змусить Вордла зосередитися не тільки на Маллі.

— Сідай у машину,— задумливо мовив він до Робін, а сам знову рушив у бік оселі Брокбенка.

Робін повернулася на водійське сидіння «лендровера». Жінка з вікна на другому поверсі все дивилася.

На вулиці з'явилися дві поліціантки у світловідбивних жилетах. Страйк якраз дійшов до малинових дверей. По вулиці полинув брязкіт металу об дерево. Ніхто не відчинив. Страйк зібрався стукати знову, аж тут до нього підійшли поліціантки.

Робін витягнула шию, не знаючи, чого поліції від нього треба.

По короткій розмові всі троє рушили у бік «лендровера».

Робін опустила скло, раптом відчувши непоясненну провину.

— Питають,— гукнув Страйк, підійшовши ближче,— чи я — містер Майкл Еллакотт.

— Що? — спитала Робін, цілковито збентежившись, бо це було ім'я її батька.

На думку спало божевільне — що це Метью нацькував на неї поліцію. Але чого б він казав, що Страйк — її батько? Аж тут до неї дійшло, і Робін одразу озвучила здогад.

— Машину зареєстровано на татове ім'я,— сказала вона.— Я щось не те зробила?

— Так, запаркувалися на подвійній жовтій лінії,— сухо відповіла одна поліціантка,— але ми тут з іншої причини. Ви фотографували об'єкт. Це нічого,— додала вона, побачивши паніку на обличчі Робін.— Люди щодня це роблять. Вас зафіксувала камера спостереження. Можна побачити ваші права?

— О,— мляво вимовила Робін, відчуваючи зацікавлений погляд Страйк.— Я просто... подумала, що вийдуть живописні фото, ну знаєте? Колючий дріт, біла будівля... хмари ото...

Вона дала поліціантці документи, ретельно уникаючи Страйкового погляду. Від сорому кортіло крізь землю провалитися.

— Містер Еллакотт — ваш батько, так?

— Він нам позичив машину, та й усе,— відповіла Робін, жахаючись від думки, що поліція подзвонить батькам і ті дізнаються, що вона у Барроу, без Метью, без обручки, розійшлася з ним...

— А де ви двоє живете?

— Ми не... ми не разом,— відповіла Робін. Вони назвали свої імена, дали адреси.

— Ви до когось приїхали, містере Страйк? — спитала друга поліціантка.

— До Ноеля Брокбенка,— хутко озвався Страйк.— Це давній друг. От проїздом тут, вирішив його пошукати.

— Брокбенк,— повторила поліціантка, віддаючи Робін права; та сподівалася, що поліціантка його знає, бо це відчутно полегшить її хибу.— Типове барровське прізвище, так. Ну гаразд, їдьте собі. Більше не робіть тут фото.

— Вибач, будь ласка,— безгучно мовила до Страйка Робін, коли поліціантки пішли. Той похитав головою і, попри роздратованість, усміхнувся.

— «Живописні фото»... дріт... небо...

— А ти б що сказав? — спитала Робін.— Не могла ж я їм сказати, що фотографувала робітників, бо подумала, що котрийсь із них Брокбенк... от глянь...

Та відкривши фото, вона сама зрозуміла, що найвищий чоловік у групі — з червоними щоками, короткою шиєю і великими очима — не був тим, кого вони шукають.

Двері найближчого будинку відчинилися. Вийшла, тягнучи за собою картату торбу на коліщатах, сива жіночка, яка спостерігала за ними з вікна. Тепер вираз обличчя в неї був веселий. Робін була певна, що жінка бачила, як прийшла і пішла поліція,— і зраділа, що чужинці — не шпигуни.

— Воно отак завжди,— гучно повідомила вона; замість «завжди» вийшло «зоужди». Робін не впізнала акцент, хоч і думала, що вже говірку камбрійців знає — адже походить із сусіднього краю.— В них тут повсюдно ті камери. Все реєструють, бачте. Ми гутки вже звичні.

— Лондонців ловлять,— люб'язно погодився Страйк. Жінка зацікавилася, зупинилася.

— З Лондона, га? А чого до Баррова приїхали?

— Шукаю давнього друга. Ноеля Брокбенка,— відповів Страйк і показав на будинки далі по вулиці,— але в нього ніхто не відчиняє. Мабуть, на роботі він.

Жіночка насупилася.

— Ноель, кажете? А не Голлі?

— Голлі теж будемо раді зустріти, якщо вона вдома,— озвався Страйк.

— Вона зара' на роботі,— відповіла сусідка, глянувши на годинник.— У пекарні отамо, у Вікерстоні. Або,— додала жінка з

тінню чорного гумору,— можете зазирнути увечері в «Корабельний марс». Вона часто там сидить.

— Поїдемо до пекарні — хай буде сюрприз,— сказав Страйк.
— Куди саме їхати?

— Пекарня така маленька, біленька, просто на вулиці Помсти.

Робін і Страйк подякували жіночці, і та пішла собі, тішачись, що допомогла людям.

— Я правильно розчув? — пробурмотів Страйк, розгорнувши карту, щойно сіли у «лендровер».— Вулиця Помсти?

— Яюсь так воно звучало,— відповіла Робін.

Протягом короткої поїздки перетнули міст над гирлом, де човни колихалися на бруднуватій воді чи хилилися, витягнуті з води, на мулистому узбережжі. За промисловими спорудами на березі знову тягнулися терасовані будинки — деякі облицьовані рінню, інші — з червоної цегли.

— То на честь кораблів,— здогадався Страйк, коли поїхали вулицею Амфітрити.

Вулиця Помсти збігала вгору пагорбом. Кілька хвилин поглядавши околиці, побачили маленьку потиньковану пекарню.

— Оце вона,— одразу мовив Страйк, щойно Робін зупинилася неподалік скляних дверей.— Мабуть, таки його сестра, тільки глянь на неї.

На думку Робін, ця працівниця пекарні видавалася кремезнішою за багатьох чоловіків. Була довговида, з високим чолом — точно як Брокбенк; темні очі густо підведено чорним; чорне, мов смола, волосся ретельно забрано у хвіст — зачіска геть не до такого лица. Чорна футболка, одягнена під білий фартух, відкриває м'ясисті голі руки, зататуйовані від плеча до зап'ястка. З кожного вуха звисає по кілька золотих кульчиків. Через вертикальну зморшку між бровами здавалося, що жінка перманентно не в гуморі.

В пекарні було тісно й людно. Спостерігаючи за тим, як Голлі відпускає випічку, Страйк згадав пироги з олениною з Мелроуза і ковтнув слинку.

— Я б оце знов поїв.

— Не можна з нею там розмовляти,— заперечила Робін.—
Краще підійти до неї вдома чи в тому пабі.

— Ти могла б зайти і купити мені пиріжок.

— Та ми годину тому їли сандвічі!

— То й що? Я ж не на дієті.

— Так і я ні. Вже ні,— відповіла Робін.

Ці сміливі слова викликали в уяві образ весільної сукні без рукавів, що чекає на неї у Гарроґейті. Чи збирається вона в неї влізти? Квіти, бенкетний сервіс, дружки, обраний перший танець — невже це все тепер нікому не треба? Аванс буде втрачено, подарунки доведеться повернути, а який шок буде у друзів і родичів, коли вона їм скаже...

У «лендрровері» було холодно й незручно, Робін утомилася після кількох годин за кермом, і на кілька секунд — якраз підступила слабкість, підступно упало серце — думка про Метью і Сару Шедлок мало не змусила її знову заплакати.

— Я покурю, добре? — спитав Страйк. Не чекаючи на відповідь, опустив скло, впустив у салон холодне повітря. Робін проковтнула своє «так»; урешті-решт, він пробачив їй той епізод з поліцією. Зимний подих вітру допоміг зібратися на думці й сказати те, що вона збиралася йому сказати.

— Ти не можеш розмовляти з Голлі.

Страйк розвернувся до неї, насупився.

— Одна справа — зненацька заскочити Брокбенка, але якщо Голлі тебе впізнає, то попередить його. Це доведеться зробити мені. Я вже вигадала як.

— Так... але ні, цього не буде,— твердо відповів Страйк.— Є шанс, що він живе з нею чи на сусідній вулиці. Він схиблений. Якщо занюхає підступ — стане небезпечний. Ти не повинна цього робити сама.

Робін щільніше запнулася у тренч і мовила прохолодним тоном:

— То вислухаєш мою ідею чи ні?

There's a time for discussion and a time for a fight.

Blue Oyster Cult, "Madness to the Method" [21]

Мимохіть Страйкові довелося визнати, що план Робін добрий, а ризик, що Голлі попередить Брокбенка, важливіший за імовірну небезпеку для Робін. Тож коли Голлі о п'ятій годині вийшла з роботи разом з колегою, Страйк непомітно пішов за нею пішки. Робін тим часом від'їхала на безлюдну ділянку дороги поруч з болотистими ґрунтами, дістала з багажника дорожню сумку, стягнула з себе джинси і надягнула строгі, хоч і м'яті штани. Вона якраз перетинала міст, прямуючи у центр Барроу, коли подзвонив Страйк і сказав, що Голлі пішла не додому, а просто до пабу в кінці своєї вулиці.

— Чудово, гадаю, так вийде навіть простіше,— гукнула Робін в бік свого мобільника; виставлений на гучний режим, той лежав на сусідньому сидінні. «Лендрровер» трусився і гарчав.

— Що?

— Кажу, гадаю, що... а, забудь, я вже близько. Страйк чекав на стоянці біля «Корабельного марса». Щойно він відчинив дверцята з боку пасажирського сидіння, як Робін зойкнула:

— Пригнися, пригнися!

У дверях пабу з пінтою в руці з'явилася Голлі. Вона була вища за Робін і вдвічі ширша за неї, вбрана в чорну футболку і джинси. Підкуривши цигарку, вона звуженими очима оглянула краєвид, який, либонь, знала як свої п'ять пальців, і на мить спинила погляд на незнайомому «лендрровері».

Страйк як міг хутко видерся на переднє сидіння, пригинаючи голову. Робін дала по газах і одразу поїхала.

— Поки я за нею йшов, вона хіба один раз на мене глянула, — відзначив Страйк, випростуючись.

— Усе одно не можна, щоб вона тебе бачила, якщо цього можім уникнути,— повчально озвалася Робін,— бо ще помітить

тебе і пригадає.

— Вибач, забув, що ти в нас пройшла курс із відзнакою,— озвався Страйк.

— Ой, та пішов ти,— раптом розсердилася Робін. Страйк аж здивувався.

— Та я пожартував.

Робін звернула на стоянку далі по вулиці, якої не було видно від входу до «Корабельного марса», тоді перевірила, чи на місці невеликий пакунок, що його вона туди поклала трохи раніше.

— Чекай тут.

— Аж побіг. Я буду на стоянці, виглядатиму Брокбенка. Давай ключі.

Робін неохоче дала Страйкові ключі й пішла. Страйк дивився, як вона йде в бік пабу, і дивувався, чого це її так вкурвило. Мабуть, Метью применшував досягнення нареченої, які вважав скромними.

«Корабельний марс» стояв на злитті вулиць Стенлі й Поромної: велика будівля червоної цегли у формі барабана. Голлі досі стояла у дверях, курила, пила пиво. У Робін затрусилися жижки.

Вона сама зголосилася це зробити; тепер це її відповідальність — дізнатися, де Брокбенк. Власна дурість, що навела на них поліцію, роздратувала Робін, а тут ще Страйків жарт не до речі нагадав про Метью, який кепкував з її навчання на курсах протидії стеженню. Формально привітавши її з відмінними оцінками, Метью натякнув, що, власне, навчили її всього-на-всього здорового глузду.

В кишені плаща задзвонив мобільний. Відчуваючи на собі погляд Голлі, Робін дістала телефон і подивилася, хто дзвонить. То була мама. Оскільки дивніше буде не прийняти дзвінок, ніж прийняти, Робін підняла телефон до вуха.

— Робін? — почувся Ліндин голос, коли Робін пройшла повз Голлі, не глянувши на неї.— Ти що, в Барроу-ін-Фернесі?

— Так,— відповіла Робін. Усередині було двоє дверей; вона обрала ліві й увійшла до великого брудного бару з високою стелею. Двоє чоловіків у вже знайомих синіх одностроях грали в

більярд за столом просто біля дверей. Робін не так побачила, як відчула, як кілька пар очей звернулося до незнайомки. Уникаючи зорового контакту, вона пішла до шинкваса, розмовляючи по телефону.

— Що ти там робиш? — спитала Лінда і провадила, не чекаючи не відповідь: — Нам тут поліція дзвонила, питали, чи тато давав тобі машину!

— Сталося непорозуміння,— відповіла Робін.— Мамо, я зараз не можу розмовляти.

Двері відчинилися, і Голлі пройшла повз Робін, склавши на грудях татуйовані м'язисті руки й окинувши її поглядом, у якому до оцінювання домішалася ворожість. Коли не рахувати стриженої барменки, їх тут було всього двоє жіночої статі.

— Ми подзвонили до квартири,— непоступливо провадила мама,— і Метью сказав, що ти поїхала з Кормораном.

— Так,— відповіла Робін.

— А коли я спитала, чи ти матимеш час зайти до нас на обід у ці вихідні...

— А чого б це мені бути у Мессемі в ці вихідні? — не зрозуміла Робін. Краєм ока вона бачила, як Голлі сідає на барний дзиґлик і заводить розмову ще з кількома чоловіками у синіх одностроях робітників заводу «БАЕ».

— У батька Метью день народження,— нагадала мама.

— Ой, так,— озвалася Робін. Вона геть про це забула. Буде святкування. Цю дату було відзначено у календарі так давно, що вона уже звикла і геть забула, що дійсно доведеться їхати до Мессема.

— Робін, у тебе там усе нормально?

— Мамо, я ж кажу, не можу зараз розмовляти,— відповіла Робін.

— У тебе все нормально?

— Так! — нетерпляче озвалася Робін.— Я в нормі. Пізніше гобі подзвоню.

Вона повісила слухавку і розвернулася до шинкваса. Барменка, яка чекала на її замовлення, окинула її тим самим оцінювальним поглядом, що й пильна сусідка на вулиці Стенлі.

Люди тут були дуже сторожкі, але тепер Робін розуміла, що йдеться не про шовіністичну неприязнь місцевих до чужих. Радше то була захисна реакція людей, які роблять секретну справу. Серце калатало надто сильно, але Робін заговорила з силуваною упевненістю:

— Привіт, не знаю, чи можете ви мені допомогти. Я шукаю Голлі Брокбенк. Сказали, вона може бути тут.

Барменка обмірковувала питання Робін, тоді без усмішки мовила:

— А ондо вона, на барі. Вам щось налити?

— Келих білого вина, будь ласка,— відповіла Робін.

Жінка, роль якої вона грає, має пити саме вино, це Робін розуміла. Також цю жінку не збентежить недовіра в очах барменки, чи автоматична ворожість Голлі, чи погляди чоловіків на більярді, що озирали її постать з голови до ніг. Вона грає роль незворушної, наділеної здоровим глуздом, амбітної панянки.

Робін заплатила за вино і рушила просто до Голлі й трійці чоловіків, з якими та теревенила на барі. Цікаві, але сторожкі, всі четверо замовкли, коли зрозуміли, що Робін іде до них.

— Добридень,— усміхнулася Робін.— Ви — Голлі Брокбенк?

— Та,— похмуро озвалася Голлі.— `топита?

— Даруйте?

Кілька пар очей потішено спостерігало за нею, і Робін продовжувала усміхатися виключно завдяки зусиллю волі.

— Хто питається мене, кажу,— роздільно промовила Голлі, ще й спародіювала лондонську вимову.

— Мене звати Венеція Галл.

— От не пощастило,— кивнула Голлі й вишкірилася до одного з чоловіків, а той захихотів.

Робін дістала з сумочки візитівку, нещодавно надруковану на принтері у торговельному центрі (Страйк у той час лишався під пекарнею і спостерігав за Голлі. Саме він придумав, що треба використати друге ім'я Робін. «Вийде така собі маніжна панянка з півдня»).

Робін передала Голлі свою картку, глянула у її густо підведені очі й повторила:

— Венеція Галл. Я — юристка.

Вишкір Голлі мов вітром звіяло. Насупившись, вона втупилася в картку (Робін таких надрукувала дві сотні, заплативши за те чотири з половиною фунти.)

Гардакр і Галл Юристи зі справ про заподіяння шкоди здоров'ю

Венеція Галл

Старший партнер

Тел: 0888 789654

Факс: 0888 465877 Email: venetia@h&hlegal.co.uk

— Я шукаю вашого брата Ноеля,— сказала Робін.— Ми...

— А відкіля ви знали, що я тутки?

Недовіра робила Голлі схожою на кішку, що напинається, нашорошує хутро.

— Сусідка сказала.

Друзі Голлі у синіх одностроях криво заусміхалися.

— Можливо, ми маємо приємну новину для вашого брага,— сміливо провадила Робін.— От намагаємося його знайти.

— Гадки не маю, де він є, і знати того не хочу.

Двоє робітників відійшло від шинкваса за столики, і лишився тільки один. Цей злегка шкірився на те, як незатишно почувалася Робін. Голлі допила пінту, сунула п'ятірку чоловіку, сказала купити їй ще, тоді зіслизнула з дзиглика і рушила в бік жіночого туалету, по-чоловічому напруживши руки.

— Вони з братом між собою не балакають,— сказала барменка, яка підбралася ближче — погріти вуха. Здавалося, їй було трохи шкода Робін.

— А ви, звісно ж, не знаєте, де Ноель може бути? — спитала Робін з відчуттям відчаю.

— Його тутки не було рік чи що,— непевно відповіла барменка.— Кеве, не знаєш, де він?

Друг Голлі тільки плечима знизав і замовив пінту для неї. З акценту було чути, що він з Глазго.

— Що ж, шкода,— мовила Робін, і її дзвінкий холодний голос не виказав того, як шалено калатає їй серце. Страшно було повернутися до Страйка ні з чим.— Якби я його знайшла, родичі могли б отримати чималу компенсацію.

І вона розвернулася, збираючись іти.

— Родичі чи він? — різко спитав Глазгів'янин.

— Залежно від ситуації,— холодно озирнулася Робін. Вона не думала, що Венеція Галл має звичку до надмірної люб'язності з людьми, які не мають стосунку до справи.— Якщо родичу доводилося дбати про постраждалого... але для висновків потрібно знати деталі. Деякі рідні,— збрехала Робін,— отримали чималі компенсації.

Голлі якраз поверталася. Коли вона побачила, що Робін розмовляє з Кевіном, вираз її обличчя став гнівним. Робін сама пішла до вбиральні; серце важко калатало у грудях, вона гадки не мала, чи принесе їй брехня якісь плоди. Коли проходила повз Голлі, вигляд у тої був такий, що Робін подумала: є шанс, що її просто заженуть між раковин і там поб'ють.

Та коли вона вийшла з убиральні, то побачила, що Голлі й Кевін ніс до носа про щось шепочуться коло шинкваса. Робін розуміла, що далі тиснути не можна; Голлі або клюнула, або ні. Вона міцно зав'язала пояс тренча і рушила — неквапно, але рішучо — в бік дверей.

— Агов!

— Так? — озвалася Робін, досі прохолодним тоном, бо Голлі поводитася нечемно, а Венеція Галл звикла до певної міри поваги.

— Ну добре, що там у вас?

Кевін явно хотів узяти участь у розмові, але його стосунки з Голлі, вочевидь, були не такі близькі, щоб Кевіна допустили до обговорення приватних фінансових справ. З розчарованим виглядом він відійшов до грального автомата.

— Побазікаємо отамо,— сказала Голлі до Робін, беручи свою пінту і вказуючи на столик у кутку, біля піаніно.

На підвіконнях пабу стояли пляшки з кораблями: крихкі гарненькі дрібнички у порівнянні з гладенькими гігантськими

монстрами, що їх конструювали за цими вікнами, за високим парканом. Щільний візерунок на килимовому покритті приховав би тисячу плям; рослини біля фіранок були обвислі й сумні, але розмаїті оздоби і спортивні нагороди надавали великому приміщенню домашнього затишку, а ясно-сині однострої відвідувачів тільки посилювали відчуття братерства.

— Фірма «Гардакр і Галл» представляє велику групу військовослужбовців, які отримали поза бойовими ситуаціями серйозні ушкодження, яких можна було уникнути,— сказала Робін, поринаючи у заздалегідь відрепетирувану промову.— Переглядаючи архіви, ми натрапили на справу вашого брата. У подібних випадках ми майже напевно виграємо справу. Якщо він з нами об'єднається, можна буде сильніше натиснути на армію і змусити її заплатити. Що більше скарг — то краще. Звісно, містерові Брокбенку це нічого не коштуватиме. Нема перемоги,— додала вона, ніби у рекламі,— нема оплати.

Голлі мовчала. Вираз її блілого обличчя був застиглий, рішучий. На всіх пальцях, крім того, на якому носять обручку, у неї були дешеві каблучки з жовтого золота.

— Кевін щось бовкнув, мовляв, і родичам заплатять.

— О так,— бадьоро відповіла Робін.— Якщо отримані Ноелем ушкодження вплинули на вас...

— Та вже вплинули,— загарчала Голлі.

— Як саме? — спитала Робін, дістала з сумочки записник і чекально занесла над ним олівець.

Очевидно було, що алкоголь і почуття образи стануть їй надійними союзниками у справі добування інформації з Голлі, яка тепер приязніше ставилася до перспективи розповіді юристці історію, яку та хотіла почути.

Спочатку Голлі треба було пом'якшити перше враження про вороже ставлення до травмованого брата. Вона обережно розповіла, як у віці шістнадцятьох років Ноель пішов до армії. Армія дала йому все; то було його життя. О так, люди гадки не мають, які жертви приносять солдати... а Робін знає, що вони з Ноелем двійнята? Народилися на Різдво: Ноель — французька назва свята, Голлі — падуб, різдвяний символ...

Ця цензурована версія історії ніби підносила саму Голлі. Чоловік, з яким вона ділила материнське лоно, пішов у широкий світ, мандрував, воював, просувався по службі у Британській армії. Його сміливість і потяг до пригод ніби віддзеркалювалися у ній, сестрі, яка лишилася в Барроу.

— ...а тоді побрався з жінкою на ймення Ірен. Удова. Взяв її з двома дітлахами. Ісусе. Як то кажуть — добрі справи без розплати не лишаються?

— Що ви маєте на увазі? — ввічливо спитала Венеція Галл, тримаючи у руці келих з квасним як оцет вином на денці.

— Побралися, сина народили. Гарненьке хлоп'я... Раян... гарненький! Ми його не бачили... шість років, га? Чи сім? Сука. Еге ж, Ірен просто вшилася, коли одного дня Ноель пішов до лікаря. Забрала дітей — а для Ноеля, щоб ви знали, син був усім. Усім — що в хворобі, що при здоров'ї. Кінчена жінка. Якраз коли йому треба була підтримка як ніколи. Сука.

Отже, шляхи Ноеля і Британі відтоді розійшлися. Чи він навмисне вистежив падчерку, яку, напевно, винуватив у травмах, що змінили його життя, так само, як і Страйка? Робін зберігала незворушний вираз на обличчі, але серце в неї дико калатало. Шкода, що не можна просто зараз написати повідомлення Страйкові.

Коли дружина пішла, Ноель без запрошення прийшов до старого родинного помешкання — будинку на дві сім'ї на Стенлі-роуд, де Голлі прожила все життя і де мешкала сама, відколи помер вітчим.

— Я його й прихистила,— провадила Голлі, випростуючи спину.— Рідня є рідня.

Про звинувачення з боку Британі не йшлося. Голлі грала роль занепокоєної родички, відданої сестри, і хай це було лише напоказ, Робін мала достатньо досвіду, щоб знати: у найочевидніший брехні завжди ховаються кавалки правди.

Чи знає Голлі, що брата звинувачували у знуцанні над дитиною? Це сталося в Німеччині, обвинувачень так і не висунули. Та якщо Брокбенка відпровадили на пенсію справді з ушкодженням мозком, чи стало б йому хитрості не розповідати

про причину свого безславного вигнання з лав армії? Якби він був невинуватий і не при глумі, хіба б не розповідав він — можливо, постійно — про несправедливість, через яку зазнав стільки бід?

Робін купила для Голлі третю пінту і вправно звернула розмову на питання про те, у якому стані був Ноель, коли його відправили у відставку по інвалідності.

— Сам не свій. Напади. Корчі. Силу-силенну ліків ковтав. Я щойно вітчима доглядала — після інсульту,— а тут мені Ноель повернувся додому, з конвульсіями цими, з отим...

Кінець речення Голлі потопила у пиві.

— Це важко,— погодилася Робін, яка тепер робила нотатки в записнику.— Були якісь порушення поведінки? Рідні часто кажуть, що це найбільша біда.

— Так,— кивнула Голлі.— Норов у Ноеля не покращився під того, що йому мізки з казанка вибили. Двічі розносив нам хату. Зоужди на нас зривався. А той тепер знаменитість,— похмуро додала Голлі.

— Прошу? — здивувалася Робін.

— Та той урваш, що мізки йому вибив!

— Урваш...

— Бісів Кемерон Страйк!

— А, цей,— кивнула Робін.— Гадаю, я чула про нього.

— Ой так! В біса приватний детектив тепер, у всіх газетах пишуть! Клятий військовий поліцай він був, коли вибив Ноелю памороки... на всеньке життя його скалічив!..

Якийсь час Голлі просторікувала на цю тему. Робін записувала, а сама чекала, коли Голлі перейде до причин, які привернули до її брата увагу військової поліції, але Голлі чи то не знала, чи рішуче налаштувалася не казати про це. Певність була лише в тому, що своєю епілепсією Ноель Брокбенк завдячує винятково діям Страйка.

Після року справжнього чистилища, протягом якого Ноель мав свою близнючку і її оселю за зручний варіант для випускання своїх страждань і гніву, він поїхав до Манчестера, де давній друг, теж з Барроу, знайшов йому роботу викидайлом.

— Він був у стані працювати? — спитала Робін, бо Голлі описала чоловіка, який геть не має контролю над собою і не здатен стримати спалахи гніву.

— Ну, на той момент він уже був нівроку собі, коли не пив і вчасно вживав ліки. Я була рада його здихатися. Суцільні збитки були мені з нього,— додала Голлі, раптом згадавши, що постраждалим від травмованих родичів теж належить чимала компенсація.— У мене почалися напади паніки. Я до лікаря ходила. Воно все є в архівах.

Повний перелік наслідків поганої поведінки Брокбенка для життя Голлі забрав ще десять хвилин. Робін серйозно і співчутливо кивала, час до часу вставляючи фрази на взір «Так, я про таке чула від інших родичів» і «О так, це потягне на добру суму». Робін запропонувала тепер уже дуже говіркій Голлі купити четверту пінту.

— Та я вас сама пригощу,— відповіла та, ніби зібравшись зіп'ятися на ноги.

— Ні-ні, це все входить у витрати,— похитала головою Робін. Поки наливали нову пінту «Макеванзу», Робін зазирнула в мобільний. Було нове повідомлення від Метью (Робін його не відкривала) і ще від Страйка — це вона відкрила.

Все в нормі?

«Так»,— написала Робін у відповідь.

— Отже, ваш брат у Манчестері? — спитала вона у Голлі, повернувшись за стіл.

— Ні,— відповіла Голлі, зробивши великий ковток «Макеванзу».— Його вигнали з роботи.

— О, правда? — спитала Робін, тримаючи наготові олівець.— Якщо це сталося через стан його здоров'я, то ми можемо допомогти, це ж незаконне звільнення...

— То не тому,— відповіла Голлі.

Щось дивне проступило на її зібраному, кислому обличчі: проблиск сонця між грозовими хмарами, якась сила, що рветься на волю.

— Він повернувся сюди,— провадила Голлі,— і все почалося наново.

Знову повість про насильство, ірраціональний гнів, потрощені меблі. В кінці цієї історії Брокбенк знайшов нову роботу (у двох словах — десь «в охороні») і поїхав до Маркет-Гарборо.

— А тоді знов повернувся,— сказала Голлі. У Робін пришвидшився пульс.

— Тобто він тут, у Барроу? — спитала вона.

— Ні,— відповіла Голлі. Вона була вже п'яна і нездатна триматися напряму, в якому мала б провадити розмову.— Приїхав сюди на кілька тижнів, але цим разом я вже сказала — зась, як повернешся, то здам у поліцію. І тоді вже його слід похолов. Так, треба посцяти,— заявила Голлі,— і цигарку. Ви палите?

Робін похитала головою. Голлі звелася на не надто тверді ноги і рушила до вбиральні, а Робін дістала мобільний і написала повідомлення Страйкові.

Каже, що він не в Барроу, не з рідними. П'яна. Досі працюю з нею. Збирається вийти покурити, заляж.

Щойно натиснувши «Відіслати», Робін пожалкувала про останнє слово — ще потягне за собою саркастичні коментарі щодо її навчання на курсі протидії стеженню. Але телефон майже одразу задзижчав, і Робін побачила відповідь:

Заляжу.

Коли Голлі нарешті повернулася за столик, сильно пахнучи «Ротманзом», у руках вона мала біле вино, яке поставила перед Робін, і п'яту пінту для себе.

— Дуже дякую,— мовила Робін.

— Бачите,— просто сказала Голлі, ніби паузи у розмові й не було,— то мало правдивий вплив на моє здоров'я — те, що він тут жив.

— Не сумніваюся,— відповіла Робін.— Отже, містер Брокбенк тепер проживає у...

— Бився тут. Я ж вам казала, як він мені голову прибив дверцятами холодильника.

— Так, казали,— терпляче озвалася Робін.

— Підбив мені око, коли намірився порозбивати мамину порцеляну, а я й не дала...

— Страшне. Ви точно маєте отримати якусь компенсацію,— збрехала Робін. Ігноруючи тихий укол провини, вона повернулася до основного питання.— Ми гадали, що містер Брокбенк живе у Барроу, бо саме сюди надсилають його пенсію.

Від чотирьох з половиною пінт пива реакція в Голлі дещо сповільнилася. Після обіцянки про компенсацію вона аж засвітилася. Навіть глибока зморшка, яку проклало між її бровами життя і яка надавала їй вічно розгніваного вигляду, ніби розгладилася. Однак на згадці про Брокбенка Голлі знов ніби замкнулася.

— Ні, не надсилають,— сказала вона.

— Згідно з нашими записами, вона надходить сюди,— мовила Робін.

У кутку заграв синтетичний джінгл і заблимав автомат; стукали кулі на більярді; барровська говірка мішалася з шотландською. Інтуїтивний здогад Робін перетворився на певність: це Голлі отримує за брата воєнну пенсію.

— Звісно ж,— з переконливою легкістю сказала Робін,— ми розуміємо, що містер Брокбенк, напевно, не сам її отримує. Іноді родичі мають повноваження забирати гроші, якщо адресат пенсії нездатний це зробити.

— Так,— одразу озвалася Голлі. По її блідому обличчю повзли червоні плями. Рум'янець надав їй схожості з маленькою дівчинкою — попри татування і пірсинг.— Я її забирала за нього, коли він вперше приїхав. Коли мав ті корчі.

«Чому,— подумала Робін,— коли він такий інвалід, він перевів пенсію спершу до Манчестера, тоді до Маркет-Гарборо, а тоді знову до Барроу?»

— Тобто ви пересилаєте пенсію йому? — спитала Робін, у якої знову закалатало серце.— Чи він сам тепер може її забирати?

— С'ухай,— вимовила Голлі.

На передпліччі у нею було татуювання — знак «Пекельних янголів»: крилатий череп пішов зморшками, коли Голлі нахилилася до Робін. Від пива, цигарок і цукру з рота у неї тхнуло. Робін навіть бровою не повела.

— С'ухай,— повторила Голлі,— от ви берете компенсацію, якщо людину травмували, чи ото... що там... ну, зрозуміло.

— Саме так,— підтвердила Робін.

— А що коли людина... що коли соціальні служби мали б... мали б щось зробити, а не зробили?

— Це залежить від обставин,— сказала Робін.

— Мама пішла, коли ми мали по дев'ять років,— сказала Голлі.— Лишила нас із вітчимом.

— О, мені так прикро,— озвалася Робін.— Це нелегко.

— Сімдесяті, тисяча дев'ятсот,— провадила Голлі.— Всім було байдуже. Знущення з дітей.

Усередині у Робін ніби обірвалося щось важке. Голлі дихала смородом їй в обличчя; її плямисте лице було зовсім поруч. Вона гадки не мала, що співчутлива юристка, яка прийшла і пропонує три мішки грошей,— це просто міраж.

— Він з нами обома оте коїв,— мовила Голлі.— Вітчим. Ноелю теж діставалося. Відколи ми були зовсім малі. Разом ховалися ото під ліжком. А потім Ноель сам почав те мені робити. Май на увазі,— додала вона з раптовою щирістю,— він і нормальним міг бути, Ноель. Ми були близькі, як були ще малі. Хай там що,— додала вона тоном, що бринів образою за подвійну зраду,— як йому шістнадцятий минуло, Ноель подався від нас до армії.

Робін не планувала більше пити, але взяла свій келих і щедро сьорбнула вина. Другий мучитель Голлі був водночас її союзником проти першого: менше з двох лих.

— Паскуда він був,— провадила Голлі, й Робін збагнула, що йдеться про вітчима, а не про близнюка, який їй мучив, а тоді

зник десь у великому світі.— Але коли мені минув шістнадцятий, то вітчим мав аварію на роботі, й тоді вже я почала давати йому раду. Промислові хімікалії. Скотина. Після того вже не вставало. Жер знеболювальне жменями і всяке таке. А тоді інсульт.

Вираз рішучої злости на обличчі Голлі розповів Робін усе про турботу, яку отримав з її рук вітчим.

— Скотина,— тихо повторила Голлі.

— Ви консультувалися з психологом? — почула Робін власний голос.

«От тепер точно маніжна південка».

Голлі пирхнула.

— Та ти що. Ти перша, кому я це розповідаю. Мабуть, багато таких історій чула?

— О так,— кивнула Робін. Вона завинила Голлі бодай це.

— Останнім разом, як Ноель приперся,— сказала Голлі, тепер уже маючи в собі п'ять повних пінт; язик їй заплітався,— я йому кажу: пішов ти, не лізь до нас. Або йди, або скажу п'ліції, що ти нам тут раніш робив, і подивимося, що вони потім скажуть. Он усі ці маленькі дівчатка твердять, що ти з ними погрався.

Від останньої фрази теплувате вино скисло в Робін на язиці.

— Він так втратив роботу в Манчестері. Помацав тринадцятилітню. Мабуть, у Маркет-Гарборо те саме з... зробив. Він мені не казав, чого вернувся, але я знаю — щось подібне утнув. Мав гарного вчителя,— додала Голлі.— То як гадаєш, я можу подати позов?

— Гадаю,— сказала Робін, боячись дати пораду, яка ще сильніше скалічить цю скривджену жінку перед нею,— що найкраще піти з цим до поліції. А де ваш брат тепер? — спитала вона, роблячи останню спробу добути потрібну інформацію, щоб уже піти собі.

— Не знаю,— відповіла Голлі.— Як я йому сказала, що піду в п'ліцію, він тут так лютував, а тоді...

Вона пробурмотіла щось нерозбірливе; Робін ледь розчула слово «пенсія».

«Він сказав Голлі, щоб узяла собі його пенсію, тільки б не йшла до поліції».

І ось: Голлі сидить і співається, простуючи до ранньої могили, на гроші, які брат дав їй, щоб не розповідала про насильство з його боку. Голлі майже напевно знала, що він досі «грається» з маленькими дівчатками... чи знала вона про звинувачення з боку Британії? Чи має це для неї значення? Чи на власних її ранах росли такі рубці, що до болю інших дівчаток Голлі нечутлива? Вона досі мешкає в будинку, де все те сталося, вікна виходять на колючий дріт і цегляну стіну... чому, питала себе Робін, вона не втекла? Чому не пішла світ за очі, як Ноель? Нащо лишатися в будинку, що втупився у високу глуху стіну?

— У вас немає його номеру або що? — спитала Робін.

— Ні,— відповіла Голлі.

— Якщо дасте мені якісь його контакти, це може означати великі гроші,— сказала Робін, відкинувши тонкощі.

— Старе місце,— вичавила з себе Голлі, кілька хвилин поміркуювавши і дарма подивившись на свій телефон,— у Маркет-Гарборо...

Знадобилося чимало часу, щоб знайти телефонний номер останнього місця роботи Ноеля, але нарешті вдалося. Робін записала номер, тоді видобула з власного гаманця десять фунтів і вклала Голлі в руку. Та радо взяла гроші.

— Ви дуже допомогли. Правда, дуже.

— То все урваші, га? Всі однакові.

— Так,— погодилася Робін, хоч і не розуміла, про що йдеться.— Будемо на зв'язку. Вашу адресу я маю.

Вона підвелася.

— Авжеж. Побачим'ся. Ці урваші. Всі однакові.

— То вона про чоловіків,— пояснила барменка, що прийшла забрати численні порожні келихи у Голлі й усміхнулася, побачивши щире нерозуміння на обличчі Робін.— «Урваш» — то чоловік. Вона каже, що всі чоловіки однакові.

— О так,— відповіла Робін, ледь розуміючи, що їй кажуть.— Це правда. Дуже дякую. До побачення, Голлі... бережіть себе...

Desolate landscape, Storybook bliss...

Blue Oyster Cult, "Death Valley Nights"^[22]

— Психологія багато втратила,— мовив Страйк,— а приватний розшук багато надбав. Робін, ти чудово попрацювала.

Він підняв бляшанку «Макеванзу» на її честь. Сиділи у припаркованому «лендрровері» неподалік «Олімпіку», ресторану їжі на виніс, і ласували рибою зі смаженою картоплею. Яскраві вікна «Олімпіку» ніби поглиблювали пільму навколо. Повз світлові прямокутники пропливали людські силуети; заходячи всередину ресторану, вони ставали тривимірними, а як виходили — знов перетворювалися на тіні.

— Отже, жінка від нього пішла.

— Так.

— І Голлі каже, що дітей відтоді він не бачив.

— Саме так.

Страйк пив пиво і міркував. Хотілося вірити, що Брокбенк дійсно втратив контакт з Британі, та що коли цей лиходій якось її вистежив?

— Ми й досі не знаємо, де Брокбенк,— зітхнула Робін.

— Ну, нам відомо, що він не тут і тут не був десь рік,— відповів Страйк.— Знаємо, що він досі винуватить мене в тому, що з ним сталося, що досі лізе до маленьких дівчаток і що нівроку собі притомніший, ніж буцімто був у шпиталі.

— Чому це?

— Схоже, що про звинувачення у насильстві над дітьми він мовчав. Ходив на роботу, хоча міг спокійно сидіти вдома і мати утримання як інвалід. Гадаю, на роботі він має більше доступу до дівчаток.

— Досить,— пробурмотіла Робін, бо згадка про зізнання Голлі раптом викликала образ замороженої голови: такої юної, круглощокої, ніби здивованої.

— Справа в тому, що і Брокбенк, і Лейнг обоє на свободі, в Британії, і ненавидять мене до печінок.

Жуючи картоплю, Страйк порився у відділенні для рукавичок, дістав атлас доріг і якийсь час мовчки гортав сторінки. Робін загорнула залишки своєї риби з картоплею у газету і сказала:

— Мені треба подзвонити мамі. Скоро повернуся.

Притулившись до ліхтаря неподалік машини, вона набрала номер батьків.

— Робін, у тебе все гаразд?

— Так, мамо.

— Що у вас із Метью відбувається?

Робін звела очі до блідих зірок у небі.

— Гадаю, ми розійшлися.

— Гадаєш? — запитала Лінда. У її тоні не було ані шоку, ані суму; тільки цікавість: бажання отримати повну інформацію.

Робін боялася, що заплаче, коли вимовить це вголос, але очі не щипало від сліз, не доводилося докладати зусиль, щоб голос звучав спокійно. Можливо, вона ставала твердішою. Безнадійна історія життя Голлі Брокбенк і страшний кінець дівчини з Шепердс-Буша, понад сумнів, здатні змінити погляд на світ.

— Та це тільки у понеділок ввечері сталося.

— Це через Корморана?

— Ні,— відповіла Робін,— через Сару Шедлок. Виявляється, Метт з нею спав, коли я була... була вдома. Ну... ти знаєш, коли саме. Як пішла з університету.

З «Олімпіку» вичовгало двійко п'янючих молодиків, вони горлали і лаялися одне на одного. Один помітив Робін, підштовхнув другого ліктем. Обоє попленталися в її бік.

— Як ся маєш, солоденька?

З машини вийшов, ляснувши дверцятами, Страйк: темна постать, на голову вища за обох пияків. Умить замовкнувши, молодики похиталися собі геть. Притулившись до машини, Страйк закурив; на його обличчі лежала тінь.

— Мамо, ти на лінії?

— Метью це тобі сказав увечері в понеділок? — спитала Лінда.

— Так,— відповіла Робін.

— Чому?

— Знову полаялися через Корморана,— пробурмотіла Робін, свідома того, що Страйк стоїть за кілька ярдів від неї.— Я йому сказала, що це платонічні стосунки, як у нього з Сарою... тоді побачила, яке в нього стало обличчя, а тоді Метт зізнався.

Мама глибоко й протяжно зітхнула. Робін чекала на втішні й мудрі слова.

— Боже милий,— мовила Лінда. Знову довга пауза.— То як ти там насправді, Робін?

— У нормі, мамо, от чесно. Працюю. Це дуже допомагає.

— Але чому ти саме в Барроу?

— Намагаємося вистежити одного з чоловіків, про яких Страйк підозрює, що то хтось із них надіслав ногу.

— Десь зупинилися?

— Поїдемо до «Травелоджу»,— відповіла Робін.— Звісно, візьмемо окремі кімнати,— поспішно додала вона.

— Ти розмовляла з Метью, відколи поїхала?

— Він мені пише есемески, каже, що кохає.

Тут Робін зрозуміла, що не прочитала його останнє повідомлення. Тільки тепер про нього й згадала.

— Вибач,— сказала вона мамі.— І сукня, і святкування, і все інше... Вибач, мамо.

— То останнє, що мене хвилює,— відповіла Лінда. І знов спитала: — Робін, з тобою все гаразд?

— Так, чесно, все гаразд.— Вона завагалася, тоді додала майже зухвало: — Корморан такий молодець.

— Але тобі доведеться поговорити з Метью,— сказала Лінда. — Стільки часу... ти не можеш не поговорити з ним.

Самовладання залишило Робін; голос затремтів від гніву, руки затрусилися, слова полилися самі.

— Два тижні тому ми ходили з ними на регбі — з Сарою і Томом. Вона повсякчас вештається поблизу — з часів університету! Вони спали разом, коли я... коли я... Метью не

викреслив її зі свого життя, вона його вічно обіймає, фліртує з ним, підбурює його проти мене — на регбі заговорила про Страйка, от він такий привабливий, а що, ви в тому офісі тільки удвох... Весь цей час я гадала, що то все — невзаємне. Я знала, що Сара намагалася затягнути Метью у ліжку в універі, але я ніколи... Півтора року вони спали разом! І знаєш, що він мені сказав? То вона його втішала! Мені довелося поступитися, дозволити запросити її на весілля, бо я запросила Страйка, не спитавши у Метта. То було моє покарання, я не хотіла її там бачити. Метт щоразу обідає з нею, як вона опиняється поблизу його роботи...

— Я приїду до тебе в Лондон,— сказала Лінда.

— Ні, мамо...

— На один день. Пообідаємо.

Робін слабо засміялася.

— Мамо, у мене немає обідньої перерви. Це не така робота.

— Робін, я приїду до Лондона.

Коли материн голос звучав так твердо, сенсу сперечатися з нею не було.

— Я не знаю, коли повернуся.

— Ну, скажеш мені, й тоді я куплю квитки на поїзд.

— Я... ой, добре,— відповіла Робін.

Коли вони попрощалися, Робін відчула сльози на очах. Хай як вона запевняла себе у зворотному, думка про зустріч з Ліндою втішала.

Вона озирнулася на «лендровер». Страйк так і стояв поруч з машиною і собі розмовляв по телефону. А може, прикидається? Робін говорила голосно, а він уміє бути тактовним, коли хоче. Робін опустила очі на мобільний у себе в руці й прочитала повідомлення Метью.

Дзвонила твоя мама. Я їй сказав, що ти поїхала по роботі. Дай знати, чи казати татові, що ти не прийдеш на його день народження. Я тебе кохаю, Робін. М. ххххх

От знову: не вірять, що їхнім стосункам край. «Дай знати, чи казати татові...» Ніби це якась буря у склянці, ніби вона не зайде аж так далеко, щоб не прийти до його батька на день народження. «Та я твого батька терпіти не можу!»

Робін розсердилася, написала відповідь, відіслала.

Звісно ж, я не прийду.

Вона повернулася до машини. Страйк дійсно розмовляв. Атлас доріг розгорнутий лежав на пасажирському сидінні: Страйк роздивлявся мапу містечка Маркет-Гарборо в Лестерширі.

— Так, і тобі,— почула Робін голос Страйка.— Так. Побачимося, коли повернуся.

«Елін»,— вирішила Робін.

Страйк сів у машину.

— То Вордл? — безневинно спитала Робін.

— Елін,— відповів він.

«А вона знає, що ти поїхав зі мною? Що ми тут удвох?»

Робін відчула, як червоніють щоки. Вона гадки не мала, звідки такі думки. Вона ж не...

— Ти хочеш поїхати до Маркет-Гарборо? — спитала вона, беручи атлас.

— А чого ні,— відповів Страйк і ковтнув пива.— Там була остання робота Брокбенка. Може, вирине якась зачіпка. Дурістю буде не перевірити... поїдемо ось цим шляхом...

Він узяв атлас із рук Робін і перегорнув кілька сторінок.

— Усього дванадцять миль від Корбі. Можна дати гака й перевірити, чи той Лейнг, який проживав там з жінкою у 2008 році,— то наш Лейнг. Вона досі там мешкає. Звати Лорейн Макнотон.

Робін звикла до чудової пам'яті Страйка на імені й дрібниці.

— Добре,— сказала вона, зрадивши, що завтрашній ранок принесе нові сторінки розслідування, а не просте повернення до Лондона. Може, знайдуть щось цікаве, і буде друга ніч у дорозі, і ще дванадцять годин не доведеться бачитися з Метью... а тоді

Робін згадала, що Метью завтра поїде на північ, на день народження до батька. Вона все одно була б сама у квартирі.

— Чи міг він її вистежити? — у голос спитав Страйк по довгій мовчанці.

— Даруй, що? Кого вистежити?

— Чи міг Брокбенк після стількох років вистежити Британі й убити її? Чи я через докори сумління ото гавкаю не на те дерево?

Він несильно вдарив по дверцятах «лендровера» кулаком.

— Але ж нога,— провадив Страйк, не погоджуючись сам із собою.— Шрам точно такий, як був у неї. Це їх пов'язувало: «Я намагався відпиляти тобі ногу, як ти була мала, аж тут зайшла твоя мама». Лиходій паскудний. Хто б ще надіслав мені ногу зі шрамом?

— Ну,— повагом мовила Робін,— у мене є думки щодо причин, з яких обрали цю ногу, і до Британі Брокбенк вони стосунку не мають.

Страйк розвернувся до неї.

— Кажі.

— Той, хто вбив дівчину, міг би з тим самим результатом надіслати будь-яку іншу частину її тіла,— сказала Робін.— Руку, може п... персо,— вона з усієї сили старалася говорити буденно, — і все це так само привернуло б увагу поліції і преси. Бізнес так само опинився би під ударом, ми так само були б збурені,— але він вирішив надіслати саме праву ногу, відрізану по тому місцю, де ампутовано твою.

— Гадаю, є зв'язок з тією клятою піснею. Втім...— Страйк замислився.— Ні, я дурню кажу, так? Так само підійшла б і рука. Чи шия.

— Він посилається на твоє поранення,— наполягала Робін.— Що може означати для нього твоя втрачена нога?

— Одному Богові відомо,— відповів Страйк, дивлячись на її профіль.

— Героїзм,— заявила Робін.

Страйк пирхнув.

— Нічого героїчного немає в тому, щоб опинитися у невдалому місці у невдалий час.

— Ти ветеран, маєш нагороди.

— Мене нагородили не за те, що підірвався. Це сталося раніше.

— Ти мені про це не казав.

Робін розвернулася до нього, але Страйк не схотів змінювати тему.

— Кажі далі. Чому саме нога?

— Ти отримав поранення на війні. Воно — це символ сміливості, витриманого випробування. Про ампутовану ногу згадують щоразу, як пишуть про тебе в пресі. Гадаю, що для нього вона пов'язана зі славою, досягненнями і... і честю. Він хоче занизити цінність твого поранення, пов'язати його з чимось страшним, зробити так, щоб громадськість сприймала тебе не як героя, а як чоловіка, котрому надсилають частини тіла розчленованої дівчини. Він хоче створити тобі проблеми, але в процесі ще й принизити. Вбивця — людина, яка хоче мати те, що маєш ти: визнання, відчуття важливості.

Страйк нахилився і видобув з коричневого пакета під ногами ще одну бляшанку «Макеванзу». В холодному повітрі рознісся тріск відірваного кільця.

— Якщо твоя правда,— мовив Страйк, дивлячись, як лине в темряву дим цигарки,— якщо цього маніяка гребе те, що я зажив слави, то на першому місці Віттaker. Він же тільки цього й хотів: стати зіркою.

Робін чекала. Страйк практично нічого не розповідав їй про вітчима, хоч інтернет і повідомив їй чимало подробиць, якими Страйк не ділився.

— Я такого паразита, як цей гад, у житті не зустрічав,— сказав Страйк.— Дуже в його стилі отак украсти трохи чужої слави.

В замкненому просторі Робін відчувала, як він починає злитися. На згадку про кожного з підозрюваних Страйк реагував однаково: відчував провину, коли йшлося про Брокбенка,

злився, коли про Віттакера, і лише у випадку Лейнга виявляв сяку-таку об'єктивність.

— Шпеник уже щось дізнався?

— Каже, що він у Кетфорді. Шпеник його там вистежить. Віттакер точно там, заліз у котрийсь брудний куток. Він точно в Лондоні.

— Чому ти такий впевнений?

— Бо ж Лондон,— озвався Страйк, дивлячись на терасовані будинки за стоянкою.— Віттакер, знаєш, походить з Йоркширу, але тепер то чистий кокні.

— Ти його багато років не бачив, так?

— Мені не треба. Я його знаю. Він з отого сміття, яке наливається у велике місто в пошуках слави, та й так і лишається. Він

гадав, що тільки Лондон і заслуговує на його персону. Віттакер завжди хотів тільки найбільшу сцену.

Проте Віттакер так і не зумів вишкрябатися з брудних районів столиці, де плодяться злочини, злидні й насильство, вибратися з підчерев'я, де й досі обертається Шпеник. Людина, яка не жила там, не розуміє, що Лондон — це окрема країна. Така людина може обурюватися тим, що влади й грошей тут більше, ніж у будь-якому іншому місті Британії, але вона не знає, що бідність тут набуває особливого присмаку, бо все коштує дорожче, а на одвічні відмінності між успішними й неуспішними вказують постійно і найнеприємнішим чином. Відстань між ванільними колонами в квартирі Елін на Кларенс-Терресі та брудним сквотом у Вайтчапелі, де померла Страйкова мама, вимірюється не в милях. Між цими місцями — нескінченність розбіжностей, лотерея народжень і талану, помилки, вдалі прориви. Його мати й Елін — обидві вродливі жінки, обидві розумні; одну засмоктала трясовина наркотиків і людського бруду, друга живе високо над Реджентс-парком, за бездоганно чистим склом.

Робін теж думала про Лондон. Метью живе тут, проте не має інтересу до химерних світів, які вона досліджує щодня у ході детективної роботи. Метью захоплено дивиться на поверхневий

полиск: найкращі ресторани, найкращі райони — ніби це не місто, а величезне поле для гри у «Монополію». Його відданість Йоркширу і їхньому рідному Мессему — неповна. Батько Метью народився в Йоркширі, а от покійна мати походила з Суррею і завжди показувала, що лише терпить це життя на півночі. Вона раз у раз виправляла йоркширські звороти в мові Метью і його сестри Кім-берлі. Ретельно нейтральна вимова Метью була однією з тих причин, через які брати Робін не зраділи, коли вони почали зустрічатися: попри її протести і його йоркширське ім'я, брати мали його за недопівденця.

— Дивно тут вирости, правда ж? — спитав Страйк, усе поглядаючи на будинки.— Це ніби острів. Я ніколи не чув такого акценту раніше.

Десь поблизу почувся чоловічий голос, який виспівував веселу пісню. Спершу Робін вирішила була, що це якийсь гімн. До самотнього співця приєдналися інші, вітер змінив напрямом, і Робін та Страйк розчули слова:

Друзі в грі та у розвагах, Спів під вечір, вдень — книжки...

— Шкільна пісня,— усміхнулася Робін. Тепер вона бачила співців — групу добродіїв середніх літ у чорних костюмах, які голосно співали, ідучи вулицею Баклу.

— Похорон,— здогадався Страйк.— Шкільного товариша ховали. Глянь на них.

Коли чоловіки в чорному порівнялися з машиною, один з них перехопив погляд Робін.

— Школа для обдарованих хлопчиків міста Барроу! — гукнув він до неї, піднісши кулак, ніби щойно гол забив. Інші чоловіки схвально закричали, але їхня п'яно хитка хода приховувала меланхолію. Зникаючи з очей, вони знову заспівали.

Кораблі та тиха гавань, Попід хмарами мартин...

— Ох уже ці рідні містечка,— мовив Страйк.

Він подумав про таких, як його дядько Тед, корнволлець до шпику кісток, що прожив життя і помре у Сент-Мосі, вросе у нього, лишатиметься в пам'яті людей, доки в місті житимуть

люди, усміхатиметься з вицвілих фото на стінах пабу. Коли помре дядько Тед — Страйк сподівався, що станеться це за двадцять чи навіть тридцять років,— його оплакуватимуть так само, як і цього невідомого колишнього школяра з Барроу: люди будуть пити, плакати, але й радіти, що мали його в своєму житті. А що лишили по собі в рідних містах чорнявий неповороткий Брокбенк, ґвалтівник дітей, і рудочубий Лейнг, мучитель дружини? Полегшення,

що нарешті пішли геть; страх, що повернуться; зломлених людей, гіркі спогади.

— Поїхали? — тихо спитала Робін. Страйк кивнув і кинув недопалок цигарки в залишки пива, де вогник згас із негучним приємним сичанням.

A dreadful knowledge comes...

Blue Oyster Cult, "In the Presence of Another World"^[23]

У «Травелоджі» отримали номери за п'ять дверей один від одного. Робін боялася, що адміністратор запропонує номер на двох, але Страйк одразу попросив «два окремі номери», не давши йому навіть рота розтулити.

Абсурдно, що вона відчула таку ніяковість — адже протягом цілого дня у «лендрровері» вони були фізично ближчі, ніж зараз у ліфті. Було дивно казати Страйкові «на добраніч» біля дверей номера; він, правда, і не затримався. Сказав і собі «добраніч» і пішов до власного номера, проте заждав, поки Робін впорається з ключем і зникне за дверима, спершу знічено помахавши йому.

Нащо махала? Дурня.

Робін кинула сумку на ліжко і пішла до вікна, звідки відкривався похмурий краєвид: ті ж таки промислові споруди, повз які проїздили кілька годин тому. Таке відчуття, що з Лондона виїхали набагато давніше, ніж насправді.

Опалення в номері працювало понад міру. Робін не без зусилля відчинила туге вікно, і всередину полилося прохолодне нічне повітря, радісно виповнюючи задушну кімнату-коробку. Поставивши телефон заряджатися, Робін роздягнулася, вбрала нічну сорочку, почистила зуби і лягла між холодні простирадла.

Робін відчувала дивний неспокій від думки, що спить за п'ять дверей від Страйка. То, звісно, все Метью винен. «Якщо ти з ним переспиш, нашим стосункам край».

Буйна уява вже малювала, як раптом стукають у двері та з якоїсь там причини заходить Страйк...

«Ой, дурня».

Робін перекотилася на живіт, сховала червоне обличчя в подушці. Ну й думки! Клятий Метью — нав'яз їй таке, міряючи її за своїм зразком...

Страйк на той момент ще не ліг. Після довгих годин нерухомості в машині все йому залякло. Було дуже приємно зняти протез. Душ був не надто зручний для одноногої людини, але Страйк помився, міцно тримаючись за клямку дверей і намагаючись розслабити натерте коліно під струменями гарячої води. Витершись рушником, Страйк обережно рушив у бік ліжка, поставив мобільник заряджатися і голяка заліз під ковдру.

Заклавши руки за потилицю, він дивився у темну стелю і думав про Робін, що лежить у ліжку за п'ять дверей від нього. Чи писав їй Метью нові повідомлення? Може, вони балакали по телефону? Чи вона скористалася самотою, щоб уперше за день поплакати?

З поверху нижче долинав гамір парубочої вечірки: голосно сміялися чоловіки, кричали, свистіли, грюкали дверима. Хтось увімкнув музику, номер протяло гупання басів. Страйкові згадалися ночі, коли він спав у офісі й музика з кафе «12 тактів» унизу вібрувала металевими ніжками розкладачки. Він сподівався, що в кімнаті Робін гамір не так чути. Їй треба відпочити — адже завтра їй двісті п'ятдесят миль відбувати за кермом. Позіхнувши, Страйк перекотився на живіт і, попри музику й крики, вмить заснув.

На ранок зустрілися, як і домовлялися, в їдальні, і Страйк затуляв Робін від чужих очей, поки та потай наповнювала термос із готельної кавоварки; тоді обоє наклали на тарілки тостів. Страйк утримався від спокуси спожити традиційний англійський сніданок і натомість сховав у рюкзак кілька пиріжків з листкового тіста. О восьмій уже сиділи у «лендрровері» та їхали прегарними сільськими дорогами Камбрії: м'які округлі пагорби, вересові луки, торф'яники. Тоді виїхали на трасу М6.

— Вибач, що не підміняю тебе,— сказав Страйк, попиваючи каву.— Мене той протез убиває. Нас обох убив би.

— Та нічого,— відповіла Робін.— Ти ж знаєш, мені подобається бути за кермом.

їхали у приємному мовчанні. Робін була єдиною людиною, кому Страйк дозволяв себе возити, попри навіть його глибоке упередження проти жінок за кермом. Про це він не говорив, але

таке враження склалося з негативного досвіду їзди в машині з жінками: корнволльська тітка була за кермом нервова й нездібна, сестра Люсі легко відволікалася, Шарлотта зухвало заправала з небезпекою. Його колишня дівчина Трейсі, колега за відділом спеціальних розслідувань, кермувала добре, але одного разу її паралізувало страхом на вузькій гірській дорозі; вона зупинилася, важко дихаючи, не бажала віддавати кермо, але і далі їхати не могла.

— А Метью «лендрровер» подобається? — спитав Страйк, поки дерлися на естакаду.

— Ні,— відповіла Робін.— Він хоче «А3 кабриолет».

— Ще б пак,— озвався Страйк стиха, так що не чути було за гарчанням мотора.— Дрочило.

За чотири години доїхали до Маркет-Гарборо. Дорогою з'ясувалося, що ні Страйк, ні Робін у цьому містечку раніше не бували. Шосе кружляло між гарненькими маленькими селищами: будинки з солом'яними стріхами, церкви сімнадцятого століття, фігурні кущі в палісадниках і садиби на вуличках з ніжними назвами. Страйк пригадав голу стіну, колючий дріт, загрозливо-велетенський завод з виробництва субмарин: дитяча домівка Ноеля Брокбенка. Що могло привести Брокбенка сюди, між ці пасторальні принади? Якому такому закладу належав номер телефону, який дала Робін Голлі? Папірець з ним тепер лежав у Страйка в гаманці.

Враження шляхетної старожитності тільки посилилося, коли доїхали до власне Маркет-Гарборо. В серці містечка гордовито підносилася старовинно-химерна церква святого Діонісія, а поруч, посеред центральної вулиці, височіла прикметна споруда, що нагадувала дерев'яну хатину на високих палях.

Стоянку знайшли ззаду цієї дивної будівлі. Бажаючи покурити і розім'яти коліно, Страйк вийшов з машини, клацнув запальничкою і пішов роздивитися табличку, що повідомляла: споруда на палях — це школа, збудована у 1614 році. На фасаді золотими літерами було виведено біблійні вірші.

«Чоловік-бо дивиться на лице, а Господь дивиться на серце».

Робін лишилася у «лендрровері», де шукала на мапі найкращий шлях до Корбі — їхньої наступної зупинки. Докуривши, Страйк повернувся на пасажирське місце.

— Так, я дзвоню за цим номером. Якщо маєш бажання прогулятися, то в мене майже скінчилися цигарки.

Робін закотила очі, але взяла запропоновану десятку і рушила на пошуки «Бенсон-енд-Геджесу».

Коли Страйк подзвонив уперше, було зайнято. З другої спроби відповів жіночий голос із сильним акцентом:

— Масажний салон «Тайська орхідея», чим можу допомогти?

— Добридень,— сказав Страйк,— мені ваш номер дав один приятель. Де ви міститесь?

Жінка назвала адресу на Сент-Меріз-роуд; зазирнувши в атлас, Страйк виявив, що туди їхати кілька хвилин.

— Чи хтось із ваших дам може мене прийняти сьогодні вранці? — спитав він.

— Яку хочете? — спитала жінка.

У боковому дзеркалі Страйк побачив Робін, що поверталася до машини: рудувато-біляве волосся плине за вітром, у руці поблискує золота пачка «Бенсон-енд-Геджесу».

— Чорняву,— на мить завагавшись, відповів Страйк.— Тайку.

— У нас є для вас дві тайські дами. Які саме послуги бажаєте?

Робін потягнула за дверцята і сіла на пасажирське місце.

— А що є? — спитав Страйк.

— Чуттєвий масаж з оліями у виконанні однієї дами — дев'яносто фунтів. Чуттєвий масаж з оліями у виконанні двох дам — сто двадцять. Оголений масаж усього тіла з оліями, повний контакт — сто п'ятдесят. Про додаткові послуги домовляйтеся з дамою, о'кей?

— Добре, я б хотів... ем... давайте одну даму,— відповів Страйк.— Скоро буду у вас.

І повісив слухавку.

— Це масажний салон,— сказав він Робін, роздивляючись мапу,— але не такий, куди звертаються з травмами коліна.

— Що, правда? — аж сахнулася Робін.

— Та вони всюди,— відповів Страйк.— Ну, ти знаєш.

Він розумів, чому Робін так збентежилася. Сцена за вікнами — святий Діонісій, старовинна школа на палях із золотими літерами, людний проспект, хрест святого Георгія, що тріпоче під вітром над найближчим пабом — то була картинка, мов для рекламного плаката міста.

— І що ти будеш... де воно? — спитала Робін.

— Неподалік,— відповів Страйк і показав на мапі.— Тільки спершу треба знайти банкомат.

«Він що, дійсно заплатить за масаж?» — геть збентежилася Робін, але не знала, як сформулювати питання; та й відповідь чути не кортіло. Зупинившись біля банкомата (де Страйк завинив банкові ще двісті фунтів), Робін за його інструкціями поїхала на Сент-Меріз-роуд — та виходила на головну вулицю. Сент-Меріз-роуд виявилася респектабельного вигляду проспектом, обабіч якого вишикувалися агентства з продажу нерухомості, салони краси й адвокатські контори, майже всі — у солідних окремих будівлях.

— Ось він,— указав Страйк, коли підїхали до непомітного закладу на розі. Блискуча пурпурово-золота вивіска повідомляла, що це масажний салон «Тайська орхідея». Тільки запнуті чорним вікна натякали на те, що тут пропонують не лише суто медичні послуги для хворих суглобів. Робін зупинилася у провулку і дивилася на Страйка, поки той не зник з очей.

Підійшовши до входу у салон, Страйк відзначив, що орхідея на блискучій вивісці підозріло нагадує піхву. Він подзвонив, і двері одразу відчинив чоловік з довгим волоссям і на зріст майже як сам Страйк.

— Я щойно телефонував,— сказав Страйк.

Викидайло щось пробурчав і дозволив Страйкові пройти за щільні чорні внутрішні занавіски. За ними була маленька вітальня з ковроліном на підлозі й двома диванами, на яких сиділи немолода тайка і двійко тайських дівчат. Одній на вигляд було років п'ятнадцять. По телевізору в кутку крутили «Хто хоче

стати мільйонером?». Коли Страйк увійшов, знуджені обличчя дівчат набули настороженого виразу. Старша жінка підвелася. Вона енергійно жувала гумку.

— Ви дзвонили, так?

— Саме так,— кивнув Страйк.

— Бажаєте напій?

— Ні, дякую.

— Бажаєте тайську дівчину?

— Так,— кивнув Страйк.

— Котру бажаєте?

— Ось цю,— Страйк указав на молодшу дівчину, вбрану у рожевий топ з хомутиком, замшеву міні-спідницю і дешеві на вигляд лакові туфлі на підборах. Та всміхнулася і встала. Ноги мала худі, мов у фламінго.

— О'кей,— сказала його співрозмовниця.— Ви платите зараз, ідете до приватної кабінки потім, о'кей?

Страйк виклав дев'яносто фунтів, і обрана дівчина усміхнено поманила його за собою. Вона мала тіло хлопчика-підлітка і явно накладні груди, які нагадали йому про пластикових Барбі на полиці в кімнаті доньки Елін.

Потрапити до приватної кабінки можна було через короткий коридор. То була маленька кімната з єдиним вікном, затуленим чорною завісою, з тьмяним світлом і сильним ароматом сандалового дерева. В кутку тулилася душова кабіна. Масажний стіл покривала чорна шкіра.

— Бажаєте спершу душ?

— Ні, дякую,— сказав Страйк.

— О'кей, ви можете зняти одяг он там,— дівчина вказала на крихітний відгороджений запоною куток, у який Страйк навряд чи зміг би втиснути свої габарити.

— Мені зручніше одягненим. Я хочу з тобою поговорити.

Дівчина здавалося незворушною. Вона й не таке бачила.

— Зняти топ? — бадьоро запропонувала вона, потягнувшись до зав'язки на шиї.— Без топа плюс десять фунтів.

— Ні,— відповів Страйк.

— Допомогти руками? — запропонувала дівчина, дивлячись йому на ширінку.— Руками з олією? Плюс двадцять.

— Ні, я просто хочу з тобою поговорити,— відповів Страйк.

На обличчі дівчини проглянув сумнів, а тоді спалахнув страх. — Ви поліція.

— Ні,— відповів Страйк, піднімаючи руки, ніби здавався.— Я не з поліції. Я шукаю чоловіка на ім'я Ноель Брокбенк. Він тут раніше працював. Мабуть, при вході — викидайлом.

Цю конкретну дівчину Страйк обрав саме за її юність. Знаючи смаки Брокбенка, він вирішив, що той, скоріше за все, спілкувався з нею. Але дівчина похитала головою.

— Його нема,— відповіла вона.

— Я знаю,— кивнув Страйк.— Я хочу дізнатися, де він.

— Мамка його вигнала.

Чи власниця її мати, чи це просто шанобливе звертання? Страйкові не хотілося втягувати в це Мамку. Вона здавалася бувалою жінкою, міцним горішком. Мабуть, доведеться красно заплатити за, можливо, некорисну інформацію. Обрана ним дівчина здавалася приємно наївною. Вона могла вимагати у Страйка гроші за підтвердження, що Брокбенк тут працював, але це не спало їй на думку.

— Ти знала Брокбенка? — спитав Страйк.

— Його вигнали того тижня, коли я прийшла,— відповіла дівчина.

— За що його вигнали?

Дівчина глянула на двері.

— Чи хтось тут має контактний номер Брокбенка чи знає, куди він міг поїхати?

Дівчина вагалася. Страйк дістав гаманець.

— Двадцять,— сказав він,— якщо можеш познайомити мене з людиною, яка володіє інформацією про його місцеперебування. Це тобі.

Дівчина по-дитячому гралася з подолом замшевої спідниці, поглядаючи на нього, тоді вихопила дві десятки з його руки і заховала глибоко у кишеню.

— Чекайте тут.

Страйк сів на вкритий штучною шкірою масажний стіл і зачекав. Маленька кімната була чиста, як і личить салону, і це Страйкові сподобалося. Бруд діяв на нього як анафродизіак: щоразу згадувалися мама і Віттaker у гнилому сквоті, брудні матраци, густі міазми, що оточували вітчима. Тут, поруч з акуратно розставленими на поличці оліями, легко було плекати еротичні думки. Ідея масажу всього тіла з повним контактом, з олією видавалася цілком природною.

Думки Страйка раптом полинули до Робін, що чекає надворі в машині. Страйк одразу схопився на ноги, ніби його захопили за чимось непристойним. Зовсім поруч почулися розлючені голоси: говорили тайською. Розчахнулися двері, в кімнату влетіла Мамка, за нею — налякана дівчина, що він її обрав.

— Ви заплатили за масаж і одну дівчину! — сердито заявила Мамка.

Як доти її протеже, вона кинула погляд на ширінку його штанів. Перевіряла, чи вже щось мало місце, чи не хоче він отримати більше задешево.

— Він передумав,— з відчаєм мовила дівчина.— Хоче двох дівчат, одна тайка, одна блондинка. Ми нічого не робили. Він передумав.

— Ви заплатили тільки за одну дівчину,— горлала Мамка, наставивши на Страйка кігтястий палець.

Страйк почув важкі кроки і здогадався, що надходить довговолосий викидайло.

— Я залюбки,— сказав він, подумки клянучи себе,— заплачу ще за масаж і двох дівчат.

— Ще сто двадцять? — загорлала на нього Мамка, не вірячи власним вухам.

— Так,— відповів він.

— Добре.

Мамка змусила Страйка повернутися до вітальні й заплатити. Там сиділа огрядна руда дівчина у відкритій чорній сукні з лайкри. Вона з надією глянула на Страйка.

— Він хоче блондинку,— повідомила Страйкова спільниця, коли той передавав власниці сто двадцять фунтів, і руда

засмутилася.

— ІнGRID з клієнтом,— повідомила Мамка, ховаючи Страйкові гроші в шухляду.— Чекайте тут, поки вона закінчить.

І Страйк сів між худенькою тайкою і рудою і дивився «Хто хоче стати мільйонером?», поки з коридору швидкими кроками не вийшов маленький чоловік при костюмі й білій бороді і, нікому не дивлячись в очі, зник за чорними занавісками й утік на вулицю. За п'ять хвилин вийшла струнка пероксидна блондинка (на погляд Страйка, його однолітка) в пурпуровій лайкрової сукні й ботфортах.

— Ви ідіть з ІнGRID,— сказала Мамка, і Страйк разом з юною тайкою слухняно пішов до приватної кабінки.

— Він не хоче масаж,— прошепотіла до блондинки перша Страйкова дівчина, коли двері зачинилися.— Він хоче знати, куди поїхав Ноель.

Блондинка насупилася, приглядаючись до Страйка. Може, вона була і вдвічі старша за товаришку, але симпатична, з темно-карими очима і високими вилицями.

— А нащо він тобі треба? — спитала вона з виразним ессекським акцентом, тоді спокійно додала: — Ти що, з поліції?

— Ні,— відповів Страйк.

Гарненьке личко раптом осяяв здогад.

— Стривай-но,— неквапно вимовила блондинка,— та я тебе знаю! Ти Страйк! Отой Кемерон Страйк! Детектив, який розкрив убивство Лули Лендрі! Господи Йсусе, то ж тобі надіслали оту ногу?

— Ем... так, надіслали.

— Ноель був на тобі капець який поведений! — заявила блондинка.— Тільки про тебе й балакав. Ну, коли тебе показали в новинах.

— Що, правда?

— Атож, усе повторював, що ти йому травму мозку заподіяв!

— Не зовсім моя заслуга. А ти його добре знала, так?

— Ну, не настільки добре! — відповіла блондинка, правильно зрозумівши натяк Страйка.— Я знала його друга з півночі, Джона. Той був класний, один з моїх постійних клієнтів,

але потім поїхав до Саудівської Аравії. Та-ак, здається, вони до школи разом ходили. Джон Ноеля жалів, бо той служив раніш в армії, а тоді мав якісь проблеми, тож рекомендував його сюди на роботу. Домовився, щоб я дала Ноелю в оренду кімнату в себе і все таке.

З тону блондинки було чути, що співчуття Джона до Брокбенка вона вважала хибним.

— І що з того вийшло?

— Попервах було нормально, але щойно він звик, то почав базікати без угаву. Про армію, про тебе, про свого сина — він на сині поведений, хоче його повернути. Каже, то ти винний, що вони з сином не бачаться, але я не знаю, з чого такі висновки. Будь-хто зрозуміє, чого колишня не підпускає Ноеля близько до дитини.

— І чого?

— Мамка його заскочила зі своєю онукою на колінах, у задертій спідничці. Онуці шість років.

— А,— кивнув Страйк.

— Він пішов, завинивши мені гроші за два тижні, й більше я його не бачила. Хай котиться, щоб його!

— Не знаєш, куди він поїхав, коли його вигнали?

— Гадки не маю.

— А якихось контактів не лишилося?

— Може, десь ще лишився номер його мобільника,— відповіла блондинка.— Не знаю, чи він ще ним користується.

— А можеш записати...

— А схоже, що при мені мобільний? — спитала блондинка, високо піднімаючи руки. Лайкра і ботфорти туго облягали її форми. Крізь тонку тканину добре було видно набряклі пипки. Попри запрошення роздивитися те все, Страйк змусив себе дивитися їй в очі.

— А ми можемо пізніше зустрітися, і тоді ти запишеш мені телефон?

— Нам не можна обмінюватися номерами з клієнтами. Такі правила закладу, котику: нам не можна брати з собою телефони.

Але скажу тобі таке,— додала блондинка, оглядаючи Страйка з голови до ніг,— оскільки це ти, і я ото чула, що ти побив того виродка, і ти герой війни і все таке, давай зустрінемося десь, коли я закінчу роботу.

— Це,— сказав Страйк,— було б чудово. Дуже вам дякую.

Він не знав, чи ввижається йому кокетливий блиск у її очах. Може, і ввижається: від запаху олій, від нещодавніх думок про теплі слизькі тіла.

За двадцять хвилин (щоб Мамка думала, що він устиг отримати своє задоволення), Страйк вийшов з «Тайської орхідеї» і перетнув вулицю. Робін чекала в машині.

— Двісті тридцять фунтів за старий телефонний номер,— мовив він, коли Робін зрушила машину з місця і поїхала в бік центру міста.— Дуже сподіваюся, що воно того варте. Нам треба вулицю Адама і Єви — жінка сказала, це десь тут праворуч — і кафе «Епплбі». Незабаром вона там зі мною зустрінеться.

Робін знайшла, де запаркуватися, і вони почали чекати, обговорюючи те, що сказала про Брокбенка ІнGRID, і поїдаючи листові пиріжки, які Страйк поцупив з гостелу. Робін починала розуміти, звідки у Страйка зайва вага. Раніше вона не брала участі в цілодобових розслідуваннях. Коли щоразу хапаєш їжу в найближчій крамниці та їси на ходу, швидко переходиш на фаст-фуд і шоколадки.

— Он вона,— за сорок хвилин сказав Страйк, вийшов з «лендропера» і рушив до «Епплбі». Робін побачила блондинку, тепер вбрану в джинси і штучну шубку. Вона мала фігуру гламурної моделі, й Робін одразу згадала Платину. Минуло десять хвилин, п'ятнадцять; ні Страйк, ні дівчина не виходили.

— Та скільки часу треба, щоб записати телефонний номер? — сердито спитала у машини Робін. У «лендропері» було холодно.— Ти ж наче в Корбі хотів потрапити, ні?

Страйк сказав їй, що в масажному салоні нічого не було, але хтозна.

Може, й було. Може, дівчина намастила Страйка олією і...

Робін побарабанила пальцями по керму. Подумала про Елін. Як би та поставилася до сьогоднішніх Страйкових пригод? Тоді,

аж здригнувшись, пригадала, що не зазірала у телефон на предмет нових повідомлень від Метью. Дістала мобільний з кишені — ні, нічого нового. Тільки-но вона повідомила, що точно не поїде на день народження його батька, Метью замовк.

Блондинка і Страйк вийшли з кафе. Інgrid, здається, не хотіла відпускати Страйка. Коли той помахав їй, прощаючись, блондинка потягнулася до нього, поцілувала у щоку, тоді рушила геть, виляючи стегнами. Страйк помітив, що Робін дивиться на них, і пішов до машин з дещо засоромленою міною.

— Дуже цікаво,— відзначила Робін.

— Та не дуже,— відповів Страйк і показав їй номер, тепер забитий у телефон: «НОЕЛЬ БРОКБЕНК МОБІЛЬНИЙ».— Вона страшенно говірка.

Якби Робін була колегою чоловічої статі, він би точно ще додав: «І на мене повелася». Сидячи навпроти, Інgrid безсоромно фліртувала, повільно гортаючи список контактів на мобільному, вголос сумніваючись, чи ще має той телефон (щоб Страйк почав тривожитися, а раптом не має!), питала, чи робили йому колись справжній тайський масаж, намагалася дізнатися, нащо йому Ноель, а які ще справи він розслідував, а що там було з тією вродливою померлою моделлю, завдяки якій він уперше зажив слави... Кінець кінцем з приязною усмішкою Інgrid запропонувала йому записати ще й її номер, «а то раптом що».

— Хочеш подзвонити Брокбенку просто зараз? — спитала Робін, відвертаючи увагу Страйка від постаті Інgrid, яка простувала геть.

— Що? Ні. Це треба обміркувати. Якщо він візьме слухавку, то це буде тільки один шанс...— Страйк глянув на годинник.— Їдьмо, не хочу приїхати до Корбі надто...

Телефон у нього в руці задзвонив.

— Вордл,— сказав Страйк.

Він відповів, увімкнувши гучний зв'язок, щоб і Робін чула.

— Що таке?

— Ми ідентифікували тіло,— сказав Вордл. Щось у його тоні натякало, що ім'я буде знайоме. Протягом крихітної паузи у

голові Страйка промайнув панічний образ: маленька дівчинка з очима пташеняти.

— Гі звати Келсі Платт, і це та дівчина, яка тобі писала — хотіла пораду щодо ампутації ноги. То все було насправді. Шістнадцять років.

Страйка охопили полегшення й недовіра в рівних пропорціях. Він потягнувся був по ручку, але Робін уже записувала.

— Вчилася на виховательку в якомусь коледжі, там познайомилася з Оксаною Волошиною. Келсі проживала у Фінчлі зі зведенючкою та її хлопцем. Сказала їм, що на два тижні їде за направленням від коледжу. Вони не заявляли про зникнення — не переймалися. На неї чекали тільки сьогодні ввечері. Оксана каже, що Келсі погано ладнала з сестрою і попросилася пожити в неї кілька тижнів, щоб трохи побути на самоті. Схоже, що дівчина все спланувала, коли писала тобі з тієї адреси. Сестра, звісно, в шоці. Я поки що небагато притомного від неї почув, але вона підтвердила, що почерк належить Келсі. Те, що дівчина хотіла позбутися ноги, сестру якимось не дуже здивувало. Ми взяли проби ДНК з волосся на її гребінці. Все сходиться. Це вона.

Зарипіло сидіння: Страйк підсунувся ближче до Робін, щоб зазирнути в її нотатки. Та відчула від нього сморід цигаркового диму з крихітною ноткою сандалу.

— Кажеш, із сестрою хтось живе? — спитав Страйк.— Чоловік?

— На нього це не повісиш,— відповів Вордл, і Страйк зрозумів, що така спроба вже була.— Сорок п'ять років, колишній пожежник, не дуже заможний. Хворі легені, є залізне алібі на всі ті вихідні.

— Цілі вихідні...— почала Робін.

— Келсі поїхала від сестри ввечері першого квітня. Ми знаємо, що вона померла другого чи третього числа — її ногу вам надіслали четвертого. Страйку, мені треба, щоб ти заїхав і відповів ще на кілька питань. Звичайна справа, але слід зробити офіційну заяву щодо тих листів.

Більше додати було нічого. Приймавши від Страйка подяки за те, що розповів, Вордл повісив слухавку. Запала тиша, і Робін здавалося, що ця тиша дрижить, мов від сейсмічних поштовхів після землетрусу.

...oh Debbie Denise was true to me, She'd wait by the window,
so patiently.

Blue Oyster Cult, "Debbie Denise" Lyrics by Patti Smith^[24]

— Вся ця мандрівка — просто згаяний час. То не Британі. Це не може бути Брокбенк.

Страйк аж ошалів від полегшення. Всі барви на вулиці Адама і Єви раптом стали яскравіші, перехожі ніби повеселішали і викликали більше приязні, ніж до дзвінка. Врешті-решт Британі ще десь жива. Це не його провина. То не її нога.

Робін мовчала. Вона розчула триумф у голосі Страйка, відчула його полегшення. Вона, звісно, не знала Британі Брокбенк і хоч і раділа, що ця дівчина жива, лишався факт: інша дівчина загинула за страшних обставин. Провина, що звалилася зі Страйка, ніби осіла тягарем на її власних колінах. То вона просто проглянула лист Келсі й закинула в шухляду з психами, без відповіді. Чи змінилося б щось, думала Робін, якби вона зв'язалася з Келсі

й порадила тій звернутися по допомогу? Чи якби Страйк подзвонив їй і пояснив, що втратив ногу на війні, що версія про травму, яку вона почула (хай що воно було), то брехня? У Робін усередині все аж боліло від жалю.

— Ти впевнений? — спитала вона після цілої хвилини мовчання, протягом якої обоє були занурені у власні думки.

— Впевнений у чому? — спитав Страйк, розвертаючись до неї.

— Що це не може бути Брокбенк.

— Якщо це не Британі...— почав Страйк.

— Ти мені щойно сказав, що та дівчина...

— Інgrid?

— Інgrid,— трохи нетерпляче відповіла Робін,— так. Ти щойно мені сказав, що, за її словами, Брокбенк на тобі

поведений. Він винуватить тебе у травмі мозку і втраті сім'ї.

Страйк дивився на неї, супився, думав.

— Усе, що я учора сказала — що вбивця хоче тебе принизити, знецінити твої звитяги на війні,— це пасує до того, що нам відомо про Брокбенка,— провадила Робін,— і от подумай: він зустрів цю Келсі, побачив у неї на нозі майже такий самий шрам, як у Британі, чи почув, що вона не проти здихатися цієї ноги... навіть не знаю, що там могло бути... хіба б таку людину це не спровокувало? Я до того,— обережно додала Робін,— що ми не знаємо, як травма мозку...

— Та не настільки він там травмований,— огризнувся Страйк.— Він прикидався у шпиталі. Я це точно знаю.

Робін не відповіла, просто сиділа за кермом і дивилася, як люди ходять туди-сюди вулицею Адама і Єви. Вона їм заздрила. Хай які у них клопоти, навряд чи вони пов'язані з тортурами та вбивством.

— Ти правильно кажеш,— нарешті вимовив Страйк. Робін зрозуміла, що пригасила його особисту радість. Він глянув на годинник.— Так, треба виїжджати до Корбі, якщо хочемо потрапити туди сьогодні.

Двадцять миль між двома містечками було подолано швидко. З кислого виразу на Страйковому обличчі Робін виснувала, що той обмірковує їхню розмову про Брокбенка. Дорога була непоказна, краєвид навколо — плаский; уздовж узбіч тягнувся живопліт й подекуди росли дерева.

— Отже, Лейнг,— мовила Робін, бажаючи вирвати Страйка з якоїсь похмурої замріяності.— Нагадаєш?

— Так, Лейнг,— повільно відповів Страйк.

Робін правильно зрозуміла, що він поринув у думки про Брокбенка. Тепер Страйк намагався зосередитися, згрупуватися.

— Ну, Лейнг зв'язував дружину і різав ножом; наскільки мені відомо, його двічі звинувачували у зґвалтуванні, але не посадили... і ще він мені на боксерському ринзі мало пів-лиця не відгриз. Якщо коротко, то це буйний і збочений паскудник,— мовив Страйк,— але, як я тобі казав, його теща гадає, що з в'язниці він вийшов хворий. Каже, що він поїхав до Гейтсгеда,

але навряд чи затримався там, якщо у 2008-му жив з цією жінкою у Корбі,— додав він, ще раз пошукавши на мапі вулицю, де мешкала Лорейн Макноттон.— Збігається і вік, і часові рамки... побачимо. Якщо Лорейн немає вдома, повернемося після п'ятої.

Слідуючи Страйковим указівкам, Робін проїхала через центр містечка Корбі з суцільними цегляними і бетонними спорудами і торгівельним центром посередині. На обрії височів комплекс будівель міської ради, оповитий антенами, ніби залізним мохом. Тут не було центрального майдану, старовинної церкви чи напівдерев'яної старовинної школи на палях. Корбі забудували для робітників під час вибуху міграцій у 1940-1950-х роках; будівлі здавалися безрадіними, утилітарними.

— Половина вулиць має шотландські назви,— відзначила Робін, коли проїхали Арґайлл-стріт і Монтроуз-стріт.

— Містечко називали Маленькою Шотландією, так? — сказав Страйк, помітивши вивіску з Единбурзьким замком. Він чув, що в добу промислового розквіту Корбі мав найбільшу шотландську діаспору на південь від кордону. На балконах квартир тріпотіли андріївські хрести і здиблені леви.— Можна зрозуміти, чому Лейнг тут почувався затишніше, ніж у Ґейтсгеді. Може, мав тут знайомих.

За п'ять хвилин опинилися у старішій частині містечка, де красиві кам'яні будинки ще нагадували про село, яким було Корбі, поки не прибули металурги. Скоро доїхали і до Велдон-роуд, де мешкала Лорейн Макноттон.

Будинки стояли групами по шість; кожна пара складалася з дзеркальних близнюків — двері поруч, вікна дивляться у протилежні боки. Над кожним на кам'яному надвірку була назва.

— Оце її дім,— сказав Страйк, вказуючи на «Літнє поле» — будинок-близнюк «Північного поля».

Подвір'я «Літнього поля» було засипано дрібним гравієм. Траву перед «Північним полем» не завадило б підстригти. Робін пригадалася власна квартира у Лондоні.

— Гадаю, нам краще обом туди піти,— сказав Страйк, розстібаючи пасок безпеки.— Вона комфортніше

почуватиметься, якщо там будеш ще й ти.

Дзвоник на дверях не працював, тому Страйк гучно постукав кісточками пальців. Відчайдушний гавкіт повідомив про те, що бодай хтось живий тут є. Далі почувся жіночий голос — сердитий, але якийсь непереконливий.

— Цить! Цить ти! Припини! Фу!

Двері відчинилися, і Робін устигла побачити загрубіле обличчя жінки років п'ятдесятьох, а тоді з дверей виплигнув нашорошений джек-рассел, який люто гарчав і гавкав, і схопив зубами Страйкову ногу. На щастя для Страйка — і на горе для собаки — зуби вчепилися у сталь. Пес заскавчав, а Робін скористалася нагодою: швидко нахилилася, схопила тварину за загривок і підняла. Собака так здивувався, опинившись у повітрі, що так і повис у неї в руках.

— Не можна кусатися,— сказала йому Робін.

Вирішивши, вочевидь, що жінка, здатна його схопити, варта поваги, пес дозволив їй узяти себе міцніше, вивернувся в повітрі й спробував лизнути Робін руку.

— Вибачте,— сказала жінка.— Це мамин пес. Просто жах, а не тварина. Але гляньте, ви йому сподобалися! Диво.

Гі каштанове волосся довжиною до плечей мало сиве коріння. Обабіч тонких губ залягли глибокі складки. Жінка спиралася на милиці. Одна литка у неї була розпухла, перебинтована. Сандаля на нозі відкривала жовтуваті нігті.

Страйк назвався, потім показав Лорейн водійські права й візитівку.

— Ви — Лорейн Макноттон?

— Так,— сторожко відповіла вона. Метнула погляд на Робін, яка втішно усміхнулася над мордою джек-рассела.— Ви... як ви сказали?

— Я — детектив,— мовив Страйк,— і хочу спитати, чи можете ви мені щось розповісти про Дональда Лейнга. Телефонна книга каже, що кілька років тому він мешкав тут з вами.

— Так, мешкав,— неквапно відповіла жінка.

— Він ще тут? — спитав Страйк, хоч і знав відповідь.

— Ні.

Страйк указав на Робін.

— Ви не проти, якщо ми з колегою поставимо вам кілька питань? Ми намагаємося знайти містера Лейнга.

Пауза. Лорейн пожувала нижню губу, насупилася. Робін тримала на руках джек-рассела, а той захоплено лизав їй пальці, понад сумнів, виявивши там залишки листкових пиріжків. Подерта холоша Страйкових штанів тріпотіла під легеньким вітерцем.

— Гаразд, заходьте,— сказав Лорейн і позадувала на милицях, впускаючи їх.

У притихлій вітальні сильно відгонило цигарковим димом. Усюди були елементи інтер'єру, характерні для старих жінок: мереживні серветки, дешеві подушки з рюшами, на полірованій полиці рядком сиділи іграшкові ведмеді в чепурному одязі. На одній стіні висіла велика картина: портрет дитини в костюмі П'єро, з очима мов блюдця. Страйк не міг уявити, щоб Дональд Лейнг жив у такому місці — як не міг уявити, щоб у кутку раптом лежав молодий бик.

Опинившись усередині, джек-рассел випручався з рук Робін, а тоді знову почав гавкати на Страйка.

— Та стули пельку,— простогнала Лорейн. Упавши на вицвілий диван, оббитий брунатним оксамитом, вона обіруч підняла забинтовану литку на шкіряний пуф, тоді потягнулася по пачку цигарок і закурила.

— Ногу треба тримати піднятою,— пояснила вона, трусячи цигаркою в губах. Лорейн дотягнулася до скляної попільнички й поставила її собі на коліна.— Щодня приходять дільнична медсестра, міняє бинти. Сідайте.

— Що з вами сталося? — спитала Робін, протиснулася за кавовий столик і сіла на диван поруч з Лорейн. Джек-рассел негайно застрибнув на диван поруч з нею і, на щастя, замовк.

— Перекинула на себе каструлю з олією для картоплі,— відповіла Лорейн.— На роботі.

— Господи,— сказав Страйк, усідаючись у крісло.— Мабуть, боліло страшенно.

— Ой так. Сказали, я вийшла з ладу щонайменше на місяць. Добре, що хоч до травмпункту близько.

Стало зрозуміло, що Лорейн працює в їдальні місцевого шпиталю.

— То що Донні накоїв? — спитала Лорейн.— Знов когось пограбував?

— А чому ви про таке питаєте? — обережно спитав Страйк.

— Він мене пограбував,— відповіла вона.

Робін зрозуміла, що різкість — то просто маска. Довга цигарка Лорейн затремтіла, коли вона про це казала.

— Коли він це зробив? — спитав Страйк.

— Коли пішов від мене. Забрав усі мої коштовності. Мамину обручку — все. Він знав, як багато те для мене значить. Вона менше року як померла. Так, одного дня він пішов з дому і не повернувся. Я дзвонила в поліцію, думала, щось сталося. А потім зрозуміла, що гаманець порожній, а коштовності зникли.

Лорейн не забула цього приниження. Її змарнілі щоки запалали.

Страйк опустив руку у внутрішню кишеню куртки.

— Хочу впевнитися, що ми говоримо про одну й ту саму людину. Впізнаєте це фото?

Він передав Лорейн одну зі світлин, які дала йому колишня теща Лейнга у Мелроузі. Масивний, широкий, вбраний у синьо-жовтий кілт, Лейнг зі своїми темними тхорячими очима і низькою лінією лисячо-рудого чуба стояв перед будинком реєстрації громадянських актів. Рона, вдвічі менша, чіплялася за його руку. Весільна сукня не пасувала їй — мабуть, купила вживану.

Лорейн дуже довго роздивлялася фото. Нарешті сказала:

— Гадаю, це він. Так, це можливо.

— Тут не видно, але в нього є велике татуювання жовтої троянди на лівій руці,— сказав Страйк.

— Так,— важко вимовила Лорейн.— Усе так. Є.

Вона курила, дивлячись на фото.

— Він був жонатий? — спитала вона з легким тремом у голосі.

— А він вам не казав? — спитала Робін.

— Ні. Казав, що ніколи не мав дружини.

— Як ви познайомилися? — спитала Робін.

— У пабі,— відповіла Лорейн.— Коли ми були знайомі, він мав інакший вигляд.

Вона розвернулася в бік шафи за своєї спиною і спробувала підвестися.

— Може, я допоможу? — запропонувала Робін.

— У середній шухляді. Там може бути фото.

Джек-рассел знову загавкав. Робін висунула шухляду, захаращену кільцями для серветок, мереживними дрібничками, сувенірними чайними ложками, зубочистками і окремими фото. Робін вигребла стільки світлин, скільки знайшла, і понесла Лорейн.

— Оце він,— сказала Лорейн, перебравши багато фото, на яких головно була підстаркувата жінка — як Робін зрозуміла, мати Лорейн. Лорейн передала фото просто Страйкові.

Страйк не впізнав би Лейнга, навіть якби той пройшов повз нього на вулиці. Колишній боксер сильно роздувся — особливо обличчя. Шиї не було видно; шкіра напнулася, риси обличчя спотворились. Однією рукою він обіймав за плечі усміхнену Лорейн, другу опустив. Сам не усміхався. Страйк придивився. Татуйовану жовту троянду було видно, але її затьмарювали червоні бляшки на шкірі, що вкривали всю Лейнгову руку.

— У нього щось зі шкірою?

— Псоріатичний артрит,— пояснила Лорейн.— Він сильно хворів. Тому жив на лікарняному. Мусив облишити роботу.

— Так? — спитав Страйк.— А де він доти працював?

— Приїхав сюди як менеджер однієї великої будівельної компанії,— відповіла Лорейн,— але захворів і більше не міг працювати. Він мав власну будівельну компанію у Мелроузі. Керував нею.

— Правда? — спитав Страйк.

— Так, родинний бізнес,— відповіла Лорейн, далі перебираючи фото.— Успадкував компанію від батька. Ось ще він, гляньте.

На цьому фото, зробленому наче в пивному саду, вони трималися за руки. Лорейн широко всміхалася, Лейнг стояв ніякий. На круглому, мов повний місяць, обличчі темні очі здавалися щілинками. Він мав характерний вигляд чоловіка, який з медичної необхідності вживає стероїди. Схожа на лисяче хутро чуприна була та сама, але загалом Страйкові довелося докласти зусиль, щоб упізнати підтягнутого молодого боксера, який колись укусив його за обличчя.

— Ви довго були разом?

— Десять місяців. Ми познайомилися невдовзі по маминій смерті. Їй було дев'яносто два роки — мешкала тут зі мною.

Я допомагала місіс Вільямс, сусідці; їй було вісімдесят сім. Старече слабоумство. Син в Америці. Донні був до неї такий добрий. Стриг газон, ходив у крамницю.

«Паскудник знав, з якого боку хліб мастити»,— подумав Страйк. Хворий, безробітний, злидений; і тут — середніх літ жінка без утриманців, яка вміє куховарити, має власний дім, щойно успадкувала гроші від матері; для Лейнга то був божий дар. Можна було і зобразити трохи співчуття. Лейнг умів бути чарівливим, коли хотів.

— Коли ми познайомилися, він здавався пристойним,— похмуро сказала Лорейн.— Усе для мене робив. А сам хворів. Опухлі суглоби і все таке. Ходив до лікаря на уколи... Потім став буркотливим, але я думала, що то через здоров'я. Не можна ж чекати, що хвора людина буде повсякчас весела, так? Не всі такі, як мама. Вона була просто диво, така хвора, але все одно завжди усміхалася, і... і...

— Дістану вам носовичка,— сказала Робін і повільно потягнулася до накритої мереживною серветкою коробки, стараючись не потривожити джек-рассела, який поклав голову їй на коліна.

— Ви заявляли про викрадення коштовностей? — спитав Страйк, коли Лорейн отримала свій носовичок і скористалася ним між глибокими затяжками цигаркою.

— Ні,— хрипко відповіла вона.— Який сенс? Поліція все одно їх не знайшла б.

Робін здогадалася, що Лорейн не хотіла уваги до свого приниження, і поспівчувала їй.

— Він колись поведився брутально? — м'яко спитала Робін. Лорейн наче здивувалася.

— Ні. А ви тут через щось таке? Він комусь заподіяв шкоду?

— Ми не знаємо,— відповів Страйк.

— Не думаю, щоб він міг когось скривдити фізично,— сказала Лорейн.— Не така він був людина. Я так і сказала поліції.

— Вибачте,— мовила Робін, глядячи голову пса, який тепер задрімав.— Ви ж наче казали, що не заявляли?

— То сталося пізніше,— відповіла Лорейн.— Десь за місяць після його зникнення. У будинок місіс Вільямс хтось удерся, вдарив її і пограбував будинок. Поліція питала, де Донні. Я сказала: «Давно поїхав, з кінцями». Та й він би такого не зробив, я їм так і сказала. Він був добрий до місіс Вільямс. Він би не вдарив стареньку.

Колись вони трималися за руки в пивному саду. Він стриг газон літньої пані. Лорейн відмовлялася вірити, що Лейнг зовсім поганий.

— Я так зрозумів, ваша сусідка не змогла описати поліції зовнішність злочинця? — спитав Страйк.

Лорейн похитала головою.

— Вона після того вже не оклигала. Померла в себе вдома. Тепер у «Північному полі» ціле сімейство,— додала Лорейн.— Троє малих дітей. Ох і галас! І ще мають нахабство скаржитися на собаку.

Тут вони вперлися у глухий кут. Лорейн гадки не мала про те, куди далі вирушив Лейнг. Вона не могла пригадати жодного пов'язаного з ним місця, крім Мелроуза, і не знала нікого з його друзів. Коли зрозуміла, що Лейнг не повернеться, то витерла номер його мобільника зі свого телефону. Лорейн погодилася віддати їм два його останні фото, але більше нічим не могла допомогти.

Коли Робін прибирала з теплих колін джек-рассела, пес почав голосно протестувати і всім своїм виглядом показував, що

планує вимістити своє незадоволення на Страйку, який і собі підвівся з крісла.

— Тигр, фу! — суворо сказала Лорейн, не без труднощів утримуючи на дивані пса, який пручався.

— Ми самі вийдемо! — гукнула Робін, перекрикуючи дикий гавкіт.— Дуже дякуємо за допомогу!

І вони залишили Лорейн у її захаращеній і прокурений вітальні з піднятою забинтованою ногою; мабуть, після їхнього візиту їй стало трохи сумніше і незатишніше. Звуки собачої істерики переслідували аж до виходу з двору.

— Я подумала, що ми б їй хоч чаю приготували чи що,— винуватим тоном сказала Робін, коли сідали у «лендровер».

— Вона не уявляє, як легко відбулася,— бадьоро озвався Страйк.— Тільки подумай про бідолашну стару от звідти,— вказав він на «Північне поле»,— яку забили до смерті за кілька зайвих фунтів.

— Гадаєш, то Лейнг?

— Та звісно, то бісів Лейнг,— відповів Страйк, а Робін запустила двигун.— Він добре роздивився будинок, поки буцімто допомагав старенькій, авжеж? І зверни увагу: він був весь такий хворий зі своїм артритом, але цілком здатний стригти газони і вбивати бабусь.

Робін була голодна й виснажена; від застарілого смороду цигарок наморочилася в голові. Вона кивнула і визнала, що так, це можливо. Розмова вийшла гнітюча, думка про ще дві з половиною години за кермом на шляху додому викликала відразу.

— Ти не проти вже поїхати? — спитав Страйк, глянувши на годинник.— Я сказав Елін, що сьогодні вже повернуся.

— Без проблем,— відповіла Робін.

Але чомусь — може, через головний біль, а може, через жінку, яка у «Літньому полі» самотня сиділа серед спогадів про коханих, що її покинули,— Робін ледь стримувалася, щоб не розплакатися знову.

I Just Like To Be Bad (Мені просто подобається бути поганцем)

Іноді чоловік ледь виносив товариство людей, що мали себе за його друзів: тих, з ким доводиться мати справу, коли потрібні гроші. На прожиття вони заробляли головню крадіжками, у вихідні розважалися п'ятикою; чоловік між ними був популярний. Товариш — так вони гадали — друзяка, рівня. Рівня!

В день, коли поліція її знайшла, чоловікові хотілося побути на самоті, щоб посмакувати славу. Читати статті у пресі було приємно. Він пишався: це ж уперше вдалося когось убити у приватній обстановці, не квапитися, все організувати на свій смак. Те саме чоловік планував зробити з Секретаркою; мати час насолодитися нею живою, перш ніж убити.

Трохи засмучувало те, що не писали про листи, які мали вказати поліції на Страйка, зробити так, щоб того гада допитали й помучили, щоб облили його ім'я брудом у пресі, щоб

дурна громадськість вирішила, ніби він має до того всього якийсь стосунок.

Утім, були численні колонки тексту, фотографії квартири, де чоловік прикінчив дівча, інтерв'ю з красунчиком-поліціантом. Чоловік збирав статті: то були сувеніри, точно як шматочки дівки, що їх він зберіг для приватної колекції.

Звісно, гордість і радість належало ховати від Отієї, бо на цей момент вона потребувала уважного обходження. Ота не раділа, ой ні. Життя складалося не за її планом, тож треба було прикидатися, ніби йому не байдуже, грати роль турботливої половинки, гарного хлопця, бо з Отієї чоловіку досі був зиск: Ота забезпечувала гроші, а за потреби й алібі. Ніколи не знаєш, коли стане в пригоді алібі. Він уже колись мало не попався.

То було друге вбивство — в Мілтон-Кінсі. Не можна обсирати власний поріг: цим принципом чоловік користувався вже давно. Ні до, ні після він не бував у Мілтон-Кінсі, не мав там жодних зв'язків. Украв машину — сам-один, без хлопців; сольний вихід. Заздалегідь підготував фальшиві номери. А тоді просто поїхав собі, чекаючи на вдалу нагоду. З часу першого вбивства було кілька невдалих спроб: чоловік пробував заводити з дівчатами розмови в пабах і клубах, відводити їх убік, але виходило не так добре, як у минулому. Чоловік розумів, що вже не такий привабливий, як колись, та не хотілося заводити звичку вбивати повій. Коли щоразу обирати один і той самий типаж, поліція складе два і два. Одного разу вдалося вистежити п'яну дівку у провулку, але не встиг чоловік витягнути ножа, як нагодилася компанія підлітків, і довелося піти. Після того він відмовився від ідеї принадити дівчину, як зазвичай. Доведеться вдатися до насильства.

Чоловік пробув за кермом кілька годин і вже бентежився: у Мілтон-Кінсі жертвою навіть і не пахло. За десять хвилин до півночі він уже вирішив залягти і вистежити якусь повію, аж тут побачив її. Дівка лаялася з бойфрендом на розв'язці посеред дороги: стрижена брюнетка у джинсах. Проїхавши повз, чоловік задивився на пару в дзеркалі заднього огляду. Побачив, як дівчина тікає геть, усе одно що п'яна від гніву й сліз. Розлючений бойфренд, якого вона покинула, загорлав їй услід, показав непристойний жест, тоді поплентався в іншому напрямку.

Чоловік розвернувся і поїхав у її бік. Дівка схлипувала на ходу, витирала рукавом сльози.

Чоловік опустив скло.

— Що з вами, любонько?

— Відчепись!

І вона визначила свою долю, розлючено кинувшись у кущі край дороги, щоб опинитися подалі від його машини. Якби пройшла ще сто ярдів, вийшла б на добре освітлену ділянку дороги.

Чоловікові лишилося тільки з'їхати на узбіччя й запаркуватися. Перш ніж вийти з машини, натягнув балаклаву; в

руці — ніж наготові. Він тихо пішов на те місце, де дівка зникла в кущах. Почув, як вона продирається крізь чагарі, бажаючи вийти з живоплоту, який насадили тут, щоб якимось пом'якшити обриси похмурої двосмугової траси. Ліхтарів не було. Водії, що мчали повз, не бачили, як чоловік сховався в темному листі. Дівка пробивалася назад, а він стояв і чекав, коли вона вийде, щоб пригрозити їй ножом і загнати назад.

Перш ніж облишити тіло, чоловік пробув у кущах годину. Він вирвав сережки з її вух, а далі донесхочу погрався з ножом, відрізаючи від неї шматки. Машин на дорозі не стало чути; тоді чоловік, задихаючись, помчав крізь чагарі до машини, не знімаючи балаклави.

І поїхав геть, задоволений і щасливий до мозку кісток; кишені були мокрі. І тільки тоді туман розвіявся.

Останнього разу чоловік брав машину з роботи і гарненько вичистив її на очах у товаришів. Але навряд чи хтось виведе кров з цих покритих тканиною сидінь; усюди лишиться його ДНК. Що робити? Тут він майже впритул наблизився до паніки.

Проїхавши багато миль на північ, чоловік покинув машину на безлюдному полі подалі від великої дороги й будівель. Тут, трусячись від холоду, він зняв фальшиві номери, вимочив шкарпетку

в бензобаку, закинув її на закривавлене сидіння і підпалив. Машина довго не бажала горіти; довелося кілька разів підходити і повторювати, перш ніж нарешті — о третій ночі, на його очах (чоловіка трусило від холоду) — авто вибухнуло. Тоді він побіг.

Була зима, тож принаймні балаклава здавалася доречною. Чоловік закопав фальшиві номери в лісі й помчав геть, низько опустивши голову, пальцями торкаючись своїх дорогоцінних сувенірів у кишенях. Криваві плями на штанах затер землю, балаклави на станції не знімав, у кутку вагона розігрував п'яного, щоб люди не лізли — бурмотів усяке до себе, поширював ауру безумства й загрози: добрий бар'єр, коли хочеш, щоб тебе не чіпали.

Коли дістався додому, тіло знайшли. Показали по телевізору; чоловік дивився, поїдаючи харчі з таці, яку поставив

собі на коліна. Знайшли спалену машину, а от номери — ні; і ще — оце був доказ його неймовірного талану, благословенного захисту з боку всесвіту — арештували бойфренда, з яким сварилася дівка, висунули проти нього обвинувачення і (попри практичну відсутність доказів) посадили! Іноді чоловікові досі бувало смішно від думки, що те тупоголове відбуває за нього строк...

І все-таки оті довгі години за кермом у темряві, коли будь-яка зустріч з поліцією могла виявитися фатальною, коли його могли попросити вивернути кишені, чи якийсь уважний пасажир помітив би засохлу кров,— усе те стало чоловікові важливим уроком. Плануй кожнісіньку дрібницю. Ні в чому не покладайся на везіння.

Ось чому зараз у край важливо потай вийти по мазь «Вікс вапораб». Пріоритет номер один: дурні махінації Отієї не повинні перешкоджати його власним планам.

I am gripped, by what I cannot tell...

Blue Oyster Cult, "Lips in the Hills"^[25]

Страйк був звичний до перепадів між лихоманною активністю і вимушеною пасивністю в ході розслідування. Однак у вихідні після мандрівки до Барроу, Маркет-Гарборо і Корбі він відчував дивну напруженість.

Поступове повернення до цивільного життя, що тривало останні кілька років, принесло з собою вимоги, від яких протягом військової служби Страйк був захищений. Рано-вранці в суботу подзвонила сестра Люсі — єдина з братів і сестер, що мала з ним спільне дитинство,— і спитала, чому Страйк не відповів на її запрошення прийти на день народження середульшого небожа. Страйк пояснив, що був у від'їзді й не мав доступу до пошти, але Люсі не слухала.

— Ти в Джека герой, щоб ти знав,— казала вона.— Він дуже хоче, щоб ти прийшов.

— Вибач, Люсі,— відповів Страйк,— але не можу. Надішлю йому подарунок.

Якби Страйк і досі служив у відділі спеціальних розслідувань, Люсі не відчувала б за собою права вдаватися до емоційного шантажу. Тоді він подорожував світом і легко уникав зобов'язань перед родиною. Люсі мала його за невід'ємну деталь величезної і невблаганної армійської машини. Та коли Страйк не піддався її красномовному опису нещасного восьмирічного небожа, який виглядає дядька Корморана у хвіртці, Люсі відступила і натомість спитала, як просувається полювання на чоловіка, що надіслав ногу. З її тону було зрозуміло, що отримання посилок у вигляді відрізаних ніг — річ нереспектабельна. Щоб вона відчепилася, Страйк збрехав і сказав, що лишив цю справу поліції.

Він любив молодшу сестру, але прийняв те, що їхні стосунки тримаються майже цілковито на спільних і головно травматичних

спогадах. Він ніколи не говорив з Люсі відверто — хіба тільки змушували обставини — просто тому, що будь-які зізнання її лякали і тривожили. Люсі жила з постійним відчуттям розчарування через те, що тридцятисемирічний брат чинить спротив усім речам, які вона вважає необхідними для його щастя: роботі зі стабільним графіком, прибутку, дружині, дітям.

Радий її здихатися, Страйк зробив собі третє горнятко чаю за ранок і влігся в ліжку зі стосом газет. У кількох надрукували фото Келсі Платт, жертви вбивства: в синій шкільній формі, з усмішкою на негарному прищавому личку.

В самих трусах (волохатий живіт не став менший, бо останні два тижні Страйк набивав його фаст-фудом і шоколадками), він з'їв півпакета печива і переглянув кілька статей, але вони не повідомили нічого нового, тож Страйк перемкнувся на спортивні новини про завтрашній матч між «Арсеналом» і «Ліверпулем».

Він читав, коли задзвонив мобільний. Страйк навіть не усвідомлював власної напруженості; він зреагував так швидко, що заскочив Вордла зненацька.

— Чорт, оце ти швидко! Ти що, сидиш на тому телефоні?

— Що таке?

— Ми були в сестри Келсі — її звати Гейзел, вона медсестра. Шукаємо, з ким Келсі контактувала, обшукали її кімнату, взяли її ноутбук. Вона виходила на той самий форум, де люди обговорюють, як би відрізати від себе шматочок, і питала там про тебе.

Страйк почував густу кучеряву чуприну і, слухаючи, далі вдивлявся у стелю.

— Зібрали персональні дані на кількох людей, з якими вона регулярно спілкувалася на тих форумах. До понеділка вже матиму фото — де тебе шукати?

— Тут, в офісі.

— Гі чоловік, екс-пожежник, каже, що Келсі постійно його розпитувала про людей, які не могли вибратися з дому, про аварії і все таке. Вона дійсно хотіла позбутися ноги.

— Ісусе,— буркнув Страйк.

Коли Вордл повісив слухавку, Страйк не зміг зосередитися на кулуарних інтригах в Еміратах. За кілька хвилин він зовсім перестав зображати інтерес до долі Арсена Венгера і його команди і знову втупився у тріщини на стелі, неухважно крутячи мобільний.

Засліплений полегшенням від думки, що нога належить не Британі Брокбенк, Страйк думав про жертву менше, ніж зазвичай. Але тепер він уперше замислився про Келсі й про лист, який вона йому написала і який він не дав собі клопоту прочитати.

Думка про те, що людина може бажати ампутації, Страйкові була огидна. Він усе крутив і крутив мобільник, збираючи подумки все, що знав про Келсі, намагаючись збудувати образ із суміші жалощів і відрази. Вона мала шістнадцять років; не ладнала з сестрою; вчилася на виховательку... Страйк потягнувся по записника і почав писати: «Бойфренд у коледжі? Викладач?» Келсі розпитувала про нього в інтернеті. Нащо? Звідки вона взяла цю думку — ніби Страйк сам собі відрізав ногу? Чи то вона сама нафантазувала, начитавшись газетних статей про нього? «Психічний розлад? Хворобливі фантазії?» — записав він.

Вордл уже шукав її знайомих з інтернету. Страйк зупинився, пригадуючи фото голови Келсі, її круглі щічки в морозильнику, погляд зтягнутих інеєм очей. Дитинна округлість. Він повсякчас думав про те, що вона здавалася надто юною як на двадцять чотири роки. Власне, вона і як на шістнадцятирічну мала дуже юний вигляд.

Страйк відкинув олівець і заходився далі крутити мобільний у лівиці, думаючи...

Чи був Брокбенк «істинним» педофілом (цей термін Страйк почув від психолога у ході іншого розслідування зґвалтування, вчиненого військовим)? Чи був він чоловік, якого сексуально приваблюють діти? Чи то був інший тип любителя познущатися: який переслідує малих дівчаток, бо ті беззахисні й їх легко залякати, змусити мовчати, але який має ширші сексуальні апетити, хай тільки трапиться легка жертва? Коротко кажучи, чи

було шістнадцятирічне дівча з дитинним личком уже застарим, як на смак Брокбенка, чи він би зґвалтував принагідно будь-яку особу жіночої статі, аби мовчала? Одного разу Страйкові довелося мати справу з дев'ятнадцятирічним солдатом, який намагався зґвалтувати жінку сімдесяти дев'ятьох років. Потяг до сексуального насильства у деяких чоловіків чекає тільки на слушну нагоду.

Страйк досі не подзвонив за номером Брокбенка, який дала йому Інгрид. Його темні очі глянули на крихітне віконце, за яким було небо у промінні блілого сонця. Можливо, варто передати номер Брокбенка Вордлу. А може, варто просто зараз його набрати...

Але вже відкривши список контактів, Страйк передумав. Чого він на цей момент досягнув, довіривши свої підозри Вордлу? Нічого. Поліціант працював собі, перебирав зачіпки, провадив власні напрями розслідування, а Страйкові — наскільки бачив детектив — довіряв хіба трохи більше, ніж першій-ліпшій особі зі здогадами, але без доказів. Той факт, що Вордл, попри всі доступні йому ресурси, досі не знайшов ні Брокбенка, ні Лейнга, ні Віттакера, натякав на те, що ці підозрювані у нього не в пріоритеті.

Ні, якщо Страйк хоче знайти Брокбенка, треба триматися за маску, яку вигадала Робін: юристи, які хочуть виграти для експ-майора компенсацію за збитки. Тло, яке вони вже створили в ході розмови з його сестрою у Барроу, може стати в пригоді. Власне, вирішив Страйк (і аж сів на ліжку), можна просто зараз подзвонити Робін і дати їй номер Брокбенка. Вона якраз сама в тій квартирі в Ілінгу, бо ж Метью поїхав до Мессема. Можна подзвонити, і тоді...

«Ні, дурню, не дзвони».

В голові вже розквітнув образ: вони з Робін у «Тоттенге-мі» — дзвінок легко може мати такі наслідки. Обом немає чого робити. Вип'ють, поговорять про справу...

«В суботу ввечері? Та пішов ти».

Страйк підскочив, ніби лежати на ліжку стало раптом боляче, вдягнувся і вирушив до супермаркету.

Повертаючись на Денмарк-стріт з повними пакетами, він, здається, помітив поліціанта у штатському від Вордла, який стежив, чи не прийде сюди якийсь здоровань у шапці. Молодик у робочій куртці-«донці» був аж дуже нашорошений і затримав погляд на детективі, коли той проходив повз, мотіляючи пакетами.

Елін подзвонила Страйкові вже набагато пізніше — коли він устиг повечеряти на самоті у своїй квартирі. Як завжди, зустріч увечері в суботу не була можливою. Поки Елін говорила, Страйк чув фоном, як десь грається її донька. Вже домовилися про вечерю в неділю, і Елін дзвонила спитати, чи не проти він зустрітися раніше. Чоловік наполягав на продажу дорогої квартири на Кларенс-Терресі, й Елін мала почати шукати нове житло.

— Хочеш піти подивитися квартиру зі мною? — спитала вона.— Мені призначено завтра о другій.

Страйк знав (чи гадав, що знає), що це запрошення походить не від мрії, ніби колись він там житиме з нею — вони всього три місяці як зустрічалися,— а просто від того, що Елін така жінка, яка завжди краще матиме товариство. Її холодний, самодостатній вигляд — то лише маска. Вони могли б ніколи не зустрітися, якби Елін не пішла на вечірку, де було повно незнайомих братових колег, замість кількох годин побути на самоті. Нічого поганого у цьому немає — у цій товариськості,— однак цілий рік Страйк будував своє життя так, щоб робити його зручним для себе, і подолати цю звичку було нелегко.

— Не зможу,— відповів він,— вибач. До третьої ще маю справи.

Переконлива брехня. Елін непогано її прийняла. Домовилися ввечері зустрітися у бістро, як і планували, а отже, можна буде спокійно подивитися матч між «Арсеналом» і «Ліверпулем».

Поклавши слухавку, Страйк знову подумав про Робін — саму-одну в їхній спільній з Метью квартирі. Потягнувшись по цигарку, Страйк увімкнув телевізор і в темній кімнаті знову відкинувся на подушки.

Для Робін вихідні минали дивно. Вирішивши не журитися лише тому, що вона сама, а Страйк пішов до Елін (от звідки такі думки? Звісно ж, він з Елін; це ж вихідні, і не її справа, як він там їх проводить), Робін довгі години сиділа за ноутбуком, провадячи один давній напрям розслідування й один новий.

Пізно ввечері в суботу вона зробила відкриття, від якого аж пробігла три переможні кола вітальнею і мало не подзвонила Страйкові — похвалитися. Знадобилося кілька хвилин — серце шалено калатало, дихання пришвидшилося,— щоб заспокоїтися і сказати собі, що новина зажде до понеділка. Набагато приємніше буде сказати про знахідку при зустрічі.

Знаючи, що Робін сама, двічі за вихідні дзвонила мама — і щоразу вимагала призначити дату, коли їй можна бути приїхати до Лондона.

— Я не знаю, мамо, не зараз,— зітхнула Робін уранці у неділю. Вона в піжамі сиділа на дивані з ноутбуком на колінах і намагалася провадити розмову з членом спільноти BIID, який називав себе << Devoti >> . Слухавку вона взяла тільки тому, що боялася: коли не взяти, мама приїде без попередження.

«Devoti»: по куди хочеш відрізати?

ТрансНадія: по середину стегон

«Devoti» : обидві?

— Може, завтра? — спитала Лінда.

— Ні,— одразу відповіла Робін. Як і Страйк, вона брехала швидко і переконливо.— Я саме на завданні. Краще наступного тижня.

ТрансНадія: Так, обидві. Знаєш когось, хто б це вже зробив?

«Devoti» : Не можу писати про це на форумі. Де ти живеш?

— Я його не бачила,— сказала Лінда.— Робін, ти там щось друкуєш?

— Ні,— знову збрехала Робін; пальці завмерли над клавіатурою.— Кого ти не бачила?

— Метью, кого же ще!

— Ой. Ну, я не думаю, що він у ці вихідні зайде в гості.

Вона старалася друкувати тихіше.

ТрансНадія: В Лондоні.

«Devoti» : Я теж. Фотка е?

— А ви ходили на день народження до містера Канліффа? — спитала Робін, намагаючись потопити у словах клацання клавіатури.

— Звісно, що ні! — відповіла Лінда.— Добре, скажеш мені, у який день наступного тижня тобі зручно, і я візьму квитки. Зараз Великдень, усе забите.

Робін погодилася, відповіла на ніжне Ліндине прощання і всю увагу присвятила тому «Девоті». На жаль, після того, як Робін відмовилася надіслати йому (чи їй, але Робін була майже повністю впевнена, що то чоловік) фотографію, Девоті втратив інтерес до розмови на форумі й замовк.

Вона очікувала, що Метью повернеться з батькового дня народження в неділю ввечері, але Метью не повернувся. О восьмій подивившись на календар на кухні, Робін зрозуміла, що Метью вирішив у понеділок узяти вихідний. Вочевидь, вона теж на це пристала, коли планували вихідні, й пообіцяла Метью і собі попросити у Страйка вихідний. От і добре, що розійшлися, підбадьорила себе Робін: не буде чергової сварки про її робочий графік.

Однак пізніше вона плакала, сидячи на самоті у спальні, повній реліктів їхнього спільного минулого: ось пухнастий слон, якого Метью їй подарував на їхній перший Валентинів день разом (він тоді ще не був такий самовпевнений; Робін пам'ятала, як Метью червонів, коли дарував їй слона); ось скринька для прикрас — подарунок від нього на її двадцять перший день народження. Й усі ці фотографії: ось вони усміхаються під час відпустки у Греції та Іспанії, ось причепурилися до весілля сестри Метью. На найбільшій світлині вони рука в руці стояли на його випускному в університеті. Метью — в мантиї, а Робін — поруч у літній сукні й широко всміхається, святкуючи досягнення, яке в неї самої вкрав чоловік у масці горили.

Nighttime flowers, evening roses, Bless this garden that never closes.

Blue Oyster Cult, "Tenderloin" [\[26\]](#)

Наступного дня Робін мала піднесений настрій: чудовий весняний ранок привітав її за порогом. Вона не забула про уважність до свого оточення, коли їхала на метро до станції «Тоттенгем Корт-роуд», але здорованя у в'язаній шапці ніде видно не було. Зате під час мандрівки її увагу привернув чимдалі дужчий захват, з яким преса висвітлювала королівське весілля. На перших шпальтах майже всіх газет у руках інших пасажирів була Кейт Міддлтон. І знову Робін гостро відчула ту оголену чутливу ділянку на безіменному пальці, де протягом року носила заручну каблучку. Втім, Робін виповнював ентузіазм від думки, що зараз можна буде поділитися зі Страйком результатами свого сольного розслідування, тож вона не дозволила собі засмутитися.

Щойно вийшла з «Тоттенгем-Корт-роуд», як почула чоловічий голос, що кликав її на ім'я. На якусь мить Робін злякалася, що

Метью влаштував засідку, але тут з'явився, пробиваючи собі шлях крізь натовп, Страйк — з наплічником. Робін виснувала, що він ночував у Елін.

— Доброго ранку. Гарні мала вихідні? — спитав він. І не дав їй і слова сказати: — Вибач. Ні. Очевидно, що вихідні були паскудні.

— Ну, не цілком паскудні,— відповіла Робін, і вони пішли шукати проходи у звичному лабіринті з загорож і дірок у дорозі.

— Що в тебе? — гучно спитав Страйк, перекрикуючи торохкотіння відбійних молотків.

— Прошу? — закричала Робін.

— Що. Ти. Там. Знайшла?

— Звідки ти знаєш, що я щось знайшла?

— Та вигляд у тебе такий,— відповів Страйк.— Завжди його маєш, коли вмираєш — так хочеш мені щось розповісти.

Робін широко всміхнулася.

— Щоб показати тобі, треба комп'ютер.

Завернули за ріг, на Денмарк-стріт. Під дверима офісу стояв чоловік у чорному з гігантським букетом червоних троянд.

— О Господи,— видихнула Робін.

Спазм страху відступав: розум на мить викреслив той оберемок руж і відзначив тільки чоловіка в чорному — але, звісно, то був інший кур'єр. Цей (розгледіла Робін, коли він рушив до них) був юнаком з довгим волоссям — працівник доставки «Ін-терфлори», без шолома. Страйк не думав, що колись хлопцю доводилося вручати п'ятдесят червоних троянд менш захопленій адресатці.

— То його батько намовив,— похмуро сказала Робін, коли Страйк відчинив перед нею двері й Робін пройшла всередину, не надто дбаючи про тремкий букет.— «Усі жінки люблять ружі» — отак, мабуть, сказав. Цього, бачте, досить — оберемка дурних квіток.

Страйк піднімався металевими сходами слідом за нею. Було весело, але він того не показував. Він відімкнув двері, й Робін рушила до столу і безцеремонно кинула на нього ружі. Ті затріпотіли в оповитому стрічками поліетиленовому мішку з зеленкуватою водою. Серед квітів була листівка. Робін не хотіла читати її при Страйку.

— Ну що? — спитав той, вішаючи наплічник на гачок біля дверей.— Що ти там знайшла?

Не встигла Робін і рота розтулити, як у двері постукали. Крізь матове скло легко було впізнати силует Вордла: хвиляста чуприна, шкірянка.

— Я тут був неподалік. Не надто рано, ні? Тип з офісу внизу впустив.

Очі Вордла вмить притягнув букет на столі в Робін.

— День народження?

— Ні,— відрубала вона.— Хтось із вас хоче кави?

— Я сам приготую,— відповів Страйк, ідучи до чайника.— Вордл нам хоче дещо показати.

У Робін упало серце: невже полісмен її випередив? От чого вона не подзвонила Страйкові в суботу ввечері, щойно сама дізналася? Вордл опустився на диван зі штучної шкіри, який щоразу ніби пердів, як на нього сідала людина з певною вагою. Поліціант аж здригнувся; сторожко посовавшись, він розгорнув папку.

— Виявляється, Келсі дописувала на вебсайті для інших людей, які бажають відрізати собі кінцівки,— сказав Вордл до Робін.

Робін сіла на звичне місце за столом. Поліціанта не стало видно за ружами; Робін нетерпляче схопила букет і поклала його на підлогу.

— Вона згадувала про Страйка,— провадив Вордл.— Питала, чи хтось щось про нього знає.

— І називала себе Немакудипіти, так? — спитала Робін, намагаючись говорити буденним тоном. Вордл здивовано звів очі, Страйк розвернувся, не донісши ложку до банки.

— Так,— відповів поліціант, не зводячи з неї очей.— Звідки ти дізналася?

— Я знайшла той форум на вихідних,— відповіла Робін.— Ще подумала, що користувач Немакудипіти — то, мабуть, дівчина, що написала листа.

— Божечки,— мовив Вордл, переводячи погляд з Робін на Страйка.— Ми маємо запросити її до себе на роботу.

— У неї є робота,— заявив Страйка.— Кажі далі. Келсі дописувала на форумі...

— Так, і кінець кінцем обмінялася електронними адресами з оцими двома. Нічого аж такого корисного, але ми намагаємося з'ясувати, чи вона дійсно з ними зустрічалася — ну, в реальному житті,— відповів Вордл.

Страйкові спало на думку: як дивно, що ця фраза, яка в дитинстві позначала розбіжність між світом ігор і фантазії та нудним дорослим світом фактів, тепер вживається на позначення життя, яким людина живе поза інтернетом. Він

передав Вордлу і Робін їхню каву, тоді пішов до кабінету і приніс собі стілець — не хотілося сидіти на пердливому дивані поруч з Вордлом.

Коли повернувся, Вордл показував Робін роздруковані скріншоти фейсбучних сторінок двох людей.

Робін уважно їх роздивилася, тоді передала Страйкові. Одна сторінка належала огрядній молодій жінці з круглим блідим обличчям, купою шпильок у чорному волоссі, в окулярах. Другий був білявий хлопець років двадцятьох з косими очима.

— Оця пише про свою «трансвалідність», хай що воно таке, а оцей по всіх форумах просить допомоги йому відрізати від себе те і се. Як на мене, в обох серйозні проблеми. Впізнаєте котрогось?

Страйк похитав головою. Робін теж. Вордл зітхнув і забрав роздруківки.

— Вцілив у молоко.

— А що інші чоловіки, з якими вона могла спілкуватися? Хлопці, викладачі з коледжу? — спитав Страйк, згадуючи питання, які спали йому на думку в суботу.

— Ну, за словами сестри, Келсі мала таємничого бойфренда, з яким родину не знайомила. Гейзел не вірить у його існування. Ми говорили з кількома подругами Келсі з коледжу. Жодна не бачила ніякого бойфренда, але це питання ми ще вивчаємо. І щодо Гейзел,— додав Вордл. Узяв свою каву, зробив ковток, тоді провадив: — Я пообіцяв переказати тобі. Вона хоче з тобою зустрітися.

— Зі мною? — здивувався Страйк.— Нащо?

— Гадки не маю,— відповів Вордл.— Мабуть, хоче виправдатися перед усіма і кожним. Вона в суцільному шоці.

— Виправдатися?

— Її кризе провина за те, що не сприймала ті фантазії про ногу серйозно, гадала, що дівчина просто хоче уваги. Гейзел думає, що це тому Келсі пішла шукати допомоги деінде.

— Вона розуміє, що я не відповідав на листи Келсі? Що насправді не мав з нею жодних контактів?

— Так, так, я їй пояснив. Але вона все одно хоче з тобою поговорити. Не знаю,— додав Вордл трохи нетерпляче,— от тобі надіслали ногу її сестри — ти сам знаєш, як люди поводяться в шоковому стані. Плюс це ж ти, так? — додав Вордл з тінню образи у голосі.— Мабуть, жінка думає, що Диво-Детектив розкриє справу, поки поліція пасе задніх.

Страйк і Робін старалися не дивитися одне на одного, а Вордл пробурчав:

— Ми могли б і краще повестися з Гейзел. Наші хлопці допитували її хлопця агресивно, їй не сподобалося. Вона стала ніби захищатися. Мабуть, хоче мати тебе в доступі: ти ж детектив, який уже рятував безневинних людей від тюрми.

Страйк вирішив не зважати на ображений тон.

— Звісно ж, ми мусили допитати типа, який з нею жив,— додав Вордл, пояснюючи ситуацію для Робін.— Така процедура.

— Так,— кивнула Робін.— Звичайно.

— І більше чоловіків у житті Келсі не було — тільки сестрин хлопець і, можливо, свій бойфренд? — спитав Страйк.

— Вона спілкувалася з психологом — худим чорним типом, який на вихідні, коли її вбили, їздив до рідних у Брістоль. І є ще її лідер церковного об'єднання молоді на ім'я Даррел,— додав Вордл,— товстун у комбінезоні. Під час розмови всі очі виплакав. У неділю був у церкві, поведився нормально; іншого алібі не має, але я не уявляю, щоб він взяв різницький ніж. Більше нікого ми не знаємо. На її курсі вчилися суцільно дівчата.

— І в церковному об'єднанні хлопців не було?

— Теж майже суцільно дівчата. Найстаршому хлопцю чотирнадцять років.

— Якщо я зустрінуся з Гейзел, як до цього поставиться поліція? — спитав Страйк.

— Ми не можемо тобі заборонити,— знизав плечима Вордл. — Особисто я — «за», бо, може, ти щось цікаве розвідаєш, але не думаю, що там щось лишилося. Ми з усіма побалакали, обшукали кімнату Келсі, взяли її ноутбук, і я ладен об заклад битися, що ніхто з допитаних нами нічого не знав. Вони всі гадали, що вона поїхала на практику від коледжу.

Подякувавши за каву і тепло всміхнувшись Робін (та не дуже заусміхалася у відповідь), Вордл пішов.

— І жодного слова про Брокбенка, Лейнга чи Віттакера,— буркнув Страйк, коли гупання Вордлових кроків стихло.— А ти мені навіть не казала, що винюхуєш щось у мережі,— дорікнув він Робін.

— У мене не було доказів, що саме та дівчина написала листа,— відповіла Робін,— але мені дійсно спало на думку, що Келсі могла шукати підтримки в інтернеті.

Страйк зіп'явся на ноги, взяв горнятко з її столу і вже йшов до дверей, коли Робін обурено спитала:

— А тобі не цікаво дізнатися, про що саме я тобі хотіла розповісти?

Страйк здивовано озирнувся.

— А то не воно було?

— Ні!

— Ну?

— Гадаю, я знайшла Дональда Лейнга.

Страйк не відповів, тільки спантеличено завмер з горнятками у руках.

— Ти... що? Як?

Робін увімкнула свій комп'ютер, поманила Страйка ближче і заклацала клавіатурою. Страйк підійшов, зазирнув їй за плече.

— Спершу,— почала Робін,— я розібралася, що то за псоріатичний артрит. Тоді... глянь.

Вона відкрила сторінку благодійної платформи «JustGiving». З маленького фото у верхній частині на них сердито дивився чоловік.

— Щоб мене, та це ж він! — вигукнув Страйк так голосно, що Робін аж підскочила. Він відставив горнятка й підтягнув свого стільця ближче до монітора. І зачепив троянди Робін.

— Чорт... вибач...

— Та байдуже,— озвалася Робін.— Сідай сюди, я їх приберу.

Вона підвелася, а Страйк посів її місце на комп'ютерному стільці.

Фото було маленьке, і Страйк двічі клацнув по ньому, щоб збільшити. Шотландець стояв на якомусь тісному балкончику з балюстрадою зеленого скла — неусміхнений, з милицею під правою пахвою. Лінія волосся на лобі й досі була низька, але коротка шорстка чуприна уже не нагадувала лисяче хутро, потемнівши з плином років. Чисто виголене обличчя вкривали віспини. Саме обличчя було уже не таке опухле, як на фото, які дала Лорейн, але Лейнг набрав вагу відтоді, коли був як мармуровий Атлант і вкусив Страйка за обличчя на боксерському ринзі. На ньому була жовта футболка, на руці — татуювання жовтої троянди, але доповнене: тепер квітку протинав кинджал, і до зап'ястка збігали краплини крові. За спиною Лейнга виднілися рвані обриси чорно-срібних вікон.

Він користувався справжнім іменем:

Дональд Лейнг просить про допомогу.

Я — ветеран Британської армії, який страждає на псоріатичний артрит. Збираю гроші на дослідження цього захворювання. Будь ласка, дайте скільки можете.

Сторінку було створено три роки тому. Лейнг зібрав нуль відсотків від суми в тисячу фунтів, яку планував зібрати.

— І жодних тобі побрехеньок, мовляв, зроблю заради грошей те і се,— відзначив Страйк.— «Дайте мені», та й по тому.

— Не «мені»,— заперечила Робін з підлоги, де кухонною серветкою витирала розливу воду.— Він збирає кошти на дослідження.

— За його словами.

Страйк зіщулив очі, придивляючись до обрисів за спиною Лейнга.

— Тобі це нічого не нагадує? Оті вікна за його спиною?

— Я спершу подумала про Корнішон,— відповіла Робін,— але малюнок інакший.

— І жодного слова про місце проживання,— сказав Страйк, клацаючи по всій сторінці у пошуках прихованої інформації.— У платформи десь мають бути відомості про нього.

— Яюсь ніколи не спадає на думку, що й лиходій може захворіти,— мовила Робін і глянула на годинник.— За п'ятнадцять хвилин маю починати стеження за Платиною. Треба йти.

— Так,— кивнув Страйк, не зводячи очей з фотографії Лейнга.— Будь на зв'язку... о, так. Треба, щоб ти дещо для мене зробила,— він витягнув з кишені мобільник.— Брокбенк.

— Ти таки гадаєш, що це може бути він? — спитала Робін, не до кінця надягнувши куртку.

— Можливо. Я хочу, щоб ти йому подзвонила, назвалася Венецією Галл і повторила оте все про завдання шкоди здоров'ю.

— О. Гаразд,— відповіла Робін, дістала власний мобільний і записала номер, який показав їй Страйк. Проте під маскою буденного спокою вона відчувала захват. Венеція була її власним творінням, її вигадкою, і от Страйк цілий напрям розслідування віддає в її руки.

Робін уже пройшла половину Денмарк-стріт, коли згадала, що серед пошарпаних тепер троянд була листівка — і що вона так і лишилася непрочитаною.

What's that in the corner? It's too dark to see.

Blue Oyster Cult, "After Dark"^[27]

Цілий день оточена гуркотом машин і гучними голосами, Робін знайшла нагоду подзвонити Ноелю Брокбенку лише о п'ятій годині. Прослідкувавши, як завше, що Платина зайшла на роботу, Робін пішла до японського ресторану біля стрип-клубу, взяла зелений чай і сіла за тихий столик у кутку. Там заждала п'ять хвилин, кажучи собі, що коли Брокбенк і почує якийсь гамір, це буде схоже на звуки залюдненого офісу поруч з проїжджою вулицею; тоді набрала номер. Серце шалено калатало.

Номер і досі обслуговувався. Двадцять секунд Робін слухала дзвінки, і коли вже вирішила, що слухавки не візьмуть, слухавку взяли.

З того боку важко засопіли. Робін завмерла, притиснувши телефон до вуха. Тоді аж підскочила, бо почувся пронизливий голос малої дитини:

— ПРИВІТ!

— Привіт? — обережно озвалася Робін.

Десь на тлі почувся притишений жіночий голос:

— Що там у тебе, Захаро?

Якесь дряпання, а тоді вже набагато гучніше:

— Це ж Ноелів, він якраз його шу...

Зв'язок обірвався. Робін обережно відклала телефон. Серце і досі калатало. Вона майже бачила липкий дитячий пальчик, який випадково обірвав дзвінок.

Телефон завібрував у руці: з номера Брокбенка передзвонювали. Робін глибоко вдихнула і взяла слухавку.

— Вітаю, це Венеція Галл.

— Га? — спитав жіночий голос.

— Венеція Галл з агенції «Гардакр і Галл», — пояснила Робін.

— Га? — знову перепитала жінка.— Це ви щойно дзвонили? Вимова в жінки була лондонська. У Робін пересохло в роті.

— Так, дзвонила,— відповіла Робін у ролі Венеції.— Я шукаю містера Ноеля Брокбенка.

— А нащо?

Витримавши ледь відчутну паузу, Робін поцікавилася:

— Чи можу я дізнатися, з ким розмовляю?

— Нащо? — жіночий голос звучав чимдалі більш войовничо.

— Ви хто?

— Мене звати Венеція Галл,— мовила Робін,— і я юристка, яка спеціалізується на компенсаціях за заподіяння шкоди здоров'ю.

Просто перед нею всілася парочка і почала гучно розмовляти італійською.

— Га? — знову спитала жінка на тому кінці.

Подумки клянучи сусідів, Робін підвищила голос і повідала ту саму байку, яку розповідала Голлі в Барроу.

— Гроші для нього? — спитала невідома жінка вже набагато менш ворожим голосом.

— Так, якщо виграємо справу,— відповіла Робін.— Чи можу я спитати...

— А як ви про нього дізналися?

— Натрапили на досьє містера Брокбенка, коли досліджували інші...

— А багато грошей?

— Залежить від ряду факторів,— глибоко зітхнула Робін.— А де містер Брокбенк?

— На роботі.

— Можна спитати, де...

— Я скажу, щоб він вам подзвонив. На цей номер, так?

— Так, будь ласка,— відповіла Робін.— Я буду в офісі завтра з дев'ятої години.

— Венеція... як там вас, кажете?

Робін ще раз назвала їй ім'я.

— А, ну гаразд. Скажу, щоб подзвонив. Бувайте.

Ідучи до метро, Робін подзвонила Страйку, щоб розповісти новини, але в нього було зайнято.

Поки Робін спускалася під землю, настрій у неї погіршувався. Метью, мабуть, уже вдома. Відчуття було таке, ніби вона бачила свого колишнього нареченого дуже давно, і тепер лячно було бачитися знову. Поїзд ніс Робін у бік домівки, і настрій ставав дедалі гіршим. Робін шкодувала, що не має обґрунтованої підстави не повертатися, але неохоче корилася даній Страйку обіцянці: не ходити поночі.

За сорок хвилин вона прибула на станцію «Вест-Ілінг». Жахаючись, Робін пішла у бік квартири, і тут з другої спроби їй вдалося додзвонитися до Страйка.

— Оце ти молодець! — вигукнув він, коли Робін повідомила, що успішно додзвонилася на номер Брокбенка.— Кажеш, у жінки лондонська вимова?

— Гадаю, що так,— відповіла Робін і вирішила, що Страйк упустив дещо важливе,— і схоже, що маленька донька.

— Так. Мабуть, тому Брокбенк там і ошивається.

Робін чекала на більшу занепокоєність через дитину, біля якої опинився відомий ґвалтівник дітей, але ні; Страйк умить змінив тему.

— Я щойно розмовляв по телефону з Гейзел Ферлі.

— З ким?

— Це сестра Келсі, пам'ятаєш? Яка хоче зі мною зустрітись. Я з нею побачуся в суботу.

— О,— відповіла Робін.

— Раніше не вийде — Тато-Вар'ято повернувся з Чикаго.

І добре, бо Вторак нас вічно не годуватиме.

Робін не відповіла. Вона все думала про малу, яка перша взяла слухавку. Реакція Страйка на цю новину її розчарувала.

— З тобою все гаразд? — спитав Страйк.

— Так,— відповіла Робін.

Вона дійшла до кінця Гастингс-роуд. На диво, розмова зі Страйком тільки ще більше її засмутила. З деяким острахом Робін рушила до дверей своєї оселі.

Можна було і не перейматися. Метью повернувся з Мессема вже не тим Метью, який щогодини благав Робін поговорити з ним. Він ліг спати на дивані. Протягом наступних трьох днів вони сторожко обходили одне одного. Робін трималася з холодною ввічливістю, Метью — з показною відданістю; іноді доходило до пародії. Він спішив помити за нею чашку щоразу, як Робін допивала чай, а у вівторок уранці шанобливо спитав, як справи на роботі.

— Ой не треба,— тільки й відказала Робін і повз нього рушила до дверей.

Мабуть, вирішила вона, рідні порадили йому відступити, дати їй час. Вони поки що не обговорювали, як саме скажуть усім, що весілля скасовано: Метью явно не прагнув такої розмови. День у день Робін сама ніяк не могла почати її. Іноді вона питала себе: чи не вказує це боягузтво на потаємне бажання знову надягнути заручну каблучку? В інші моменти була певна, що не хоче починати через утому, через небажання вступати у (як вона розуміла) найтяжче і найбільш болісне протистояння з усіх. Треба зібрати сили перед кінцевим розривом. І хай як мало ентузіазму вона виявляла до запланованого маминого візиту, Робін підсвідомо сподівалася набрати сили й упевненості від Ліндиного товариства, щоб здійснити те, що має.

Троянди на столі повільно всихали. Ніхто не дав собі клопоту поставити їх у воду, тож квіти тихо померли у целофановій обгортці, в якій прибули; але Робін на роботі не було, а Страйк, який час до часу заходив до офісу по речі, гадав, що недоречно буде викидати їх — чи листівку, якої так ніхто і не прочитав.

Після минулого тижня, коли Робін і Страйк повсякчас спілкувалися, вони повернулися до звичного графіку, за якого бачилися рідко і по черзі стежили за Платиною і Татом-Вар'ятом, який повернувся з Америки й умить узявся переслідувати малих синів знову. У четвер удень по телефону було обговорено питання про те, чи не варто Робін знову набрати Ноеля Брокбенка, бо той так і не передзвонив. Трохи подумавши,

Страйк сказав, що Венеція Галл як успішна юристка має й інші справи.

— Якщо до завтра так і не подзвонить, тоді передзвони. На той час мине вже цілий робочий тиждень, а його подружка могла й номер загубити.

Коли Страйк поклав слухавку, Робін знову заходилася блукати по Едж-стріт у Кенсингтоні, де проживали рідні Тата-Вар'ята. Ці місця аж ніяк не покращували настрої Робін. Вона вже почала шукати в інтернеті нове житло, але всі варіанти, які можна було собі дозволити на зарплатню від Страйка, були навіть гірші, ніж вона боялась; окрема кімната у спільному помешканні — найкраще, на що можна було сподіватись.

Ошатні будинки навколо, перебудовані у вікторіанську добу зі стаєнь, мали блискучі двері, в'юнкі рослини з лапатим листям, ящики для квітів на підвіконнях і яскраві розсувні вікна; все це свідчило про затишне і заможне життя, на яке сподівався Метью, коли ще гадав, що Робін пристане на більш прибуткову кар'єру. Вона йому повсякчас казала, що до грошей їй байдуже — чи принаймні що гроші турбують її менше, ніж його,— і це була правда. Але тільки дуже дивна людина (думала Робін) змогла б ходити серед цих гарненьких тихих будиночків і не порівнювати їх зі злиднями, в яких жили інші — з тими «строго веганськими оселями, мобільний дозволено лише в межах вашої кімнати», що їх вона собі могла дозволити; чи з тією кімнаткою завбільшки як шафа у Гекні, де «дружні й приємні сусіди радо ПРИЙМУТЬ ТЕБЕ НА БОРТ!»

Знову задзвонив мобільний. Робін потягнула телефон з кишені плаща, гадаючи, що то Страйк, але тут аж у животі закрутило: Брокбенк. Глибоко зітхнувши, Робін відповіла.

— Венеція Галл.

— Юристка, га?

Робін не уявляла, який голос чекає почути. Той чоловік у її уяві набув монструозного вигляду: гвалтівник дітей, головоріз із видовженою щелепою, розбитою пляшкою і удаваною (на Страйкову думку) амнезією. Голос у Брокбенка був низький, а

акцент, хай не такий сильний, як у його близнючки,— виразно барровський.

— Так,— відповіла Робін.— Ви — містер Брокбенк?

— Авжеж, то я.

У мовчанні його було щось загрозливе. Робін поспіхом розповіла свою байку про компенсацію, яку Брокбенк, можливо, отримає, якщо погодиться зустрітися. Коли Робін замовкла, він не відповів. Робін тримала себе у руках: Венеція Галл — панянка самовпевнена і не спішитиме заповнювати паузу. Але тріск телефонної лінії між ними лякав її.

— А як ви ото про нас дізналися, га?

— Ми натрапили на ваше досьє під час вивчення...

— І що ви ото там вивчали?

Звідки у Робін це відчуття загрози? Брокбенк аж ніяк не може бути поруч; проте вона уважно роздивлялася все навколо. Залита сонцем гарна вулиця була безлюдна.

— Ми вивчали подібні отримані поза бойовими діями травми в інших військовослужбовців,— провадила вона, жалкуючи, що говорить таким тоненьким голоском.

Знов мовчанка. З-за рогу з'явилася машина і поїхала в її бік.

«От чорт»,— з відчаєм подумала Робін, зрозумівши, що за кермом — навіженець-батько, за яким вона мала б стежити непомітно. Коли Робін розвернулася до машини, Тато-Вар'ято глянув їй просто в обличчя. Робін нахилила голову і повільно пішла геть від школи.

— І що мені ото тепер робити, га? — запитав Ноель Брокбенк в її вусі.

— Чи можемо ми зустрітися і поговорити про вашу історію? — спитала Робін. У неї аж у грудях боліло, так сильно калатало серце.

— Та ви ж наче читали ту історію? — озвався він, і в Робін аж волоски на шиї стали сторчма.— Скотина на ім'я Кемерон Страйк влаштувала нам травму мозку.

— Так, я це пам'ятаю з вашого досьє,— задихано відповіла Робін,— але важливо дати свідчення, щоб ми могли...

— Свідчення?

Пауза — раптом дуже небезпечна.

— Ви там не шпиגי?

Північанка Робін Еллакотт зрозуміла; а от лондонка Венеція Галл — заледве. «Шпигами» на півночі називали поліцію.

— Не... прошу? — спитала вона, з усієї сили імітуючи ввічливий подив.

Тато-Вар'ята зупинив машину біля помешкання колишньої дружини. За мить виходять його сини разом з нянькою — підуть гратися до друзів. Якщо батько до них підійде, Робін має зробити фото. Вона провалює роботу, за яку платять гроші; треба фіксувати дії Тата-Вар'ята.

— Поліція,— агресивно пояснив Брокбенк.

— Поліція? — перепитала Робін, досі стараючись розігравати суміш подиву і цікавості.— Звісно, ні.

— Точно? Певна?

Розчахнулися двері помешкання дружини Тата-Вар'ята. Робін побачила руде волосся няньки, почула, як відчиняються дверцята машини. Змусила себе говорити здивованим, ображеним тоном.

— Абсолютно певна. Містере Брокбенк, якщо ви не зацікавлені...

Рука, що тримала телефон, трохи спітніла. А тоді він заскочив її зненацька, сказавши:

— Ну гаразд, зустріньмося.

— Чудово,— мовила Робін; нянька виводила двох маленьких хлопчиків на тротуар.— Де вас шукати?

— У Шордичі,— відповів Брокбенк.

Кожнісінький нерв у Робін ніби задзвенів. То він у Лондоні!

— Отже, де б вам було зручно...

— Що то за звук?

Нянька кричала на Тата-Вар'ята, який наступав на неї та на дітей. Один з його синів почав ридати.

— О, та я, власне... сьогодні моя черга забирати синів зі школи,— відповіла Робін, перегукуючи гвалт й плач.

Знову мовчанка на тому боці. Практична Венеція Галл точно порушила б її, але Робін паралізував страх — безпідставний,

повторювала вона собі.

А тоді Брокбенк заговорив голосом таким загрозливим, якого вона ще не чула — головню тому, що він жебонів словами, так близько притуливши губи до телефону, що ніби дихав їй у вухо.

— Маленька, а я тебе не знаю?

Робін спробувала відповісти, але не змогла зронити жодного звуку. Зв'язок обірвався.

Then the door was open and the wind appeared...

Blue Oyster Cult, "(Don't Fear) The Reaper"^[28]

— Напартолила я з Брокбенком,— сказала Робін.— Мені дуже шкода — але я гадки не маю, як це сталося! А ще я не сфотографувала Тата-Вар'ята, бо була надто близько.

Була дев'ята ранку, п'ятниця; Страйк прийшов не з верхнього поверху, а з вулиці, у вуличному одязі й знов з наплічником. Робін чула, як він наспівує, піднімаючись сходами. Знову ночував у Елін. Робін дзвонила йому напередодні, щоб розповісти про свій дзвінок Брокбенку, але Страйк не мав змоги довго розмовляти і пообіцяв поговорити сьогодні.

— Та забудь про Тата-Вар'ята. Наступного дня його візьмемо,— відповів Страйк, вмикаючи чайник.— І з Брокбенком ти все добре зробила. Ми знаємо, що він у Шордичі, знаємо, що не забув мене і що він запідозрив, чи не з поліції ти. Чому — через те, що грався з дівчатками тут і там, чи через те, що нещодавно порубав на шматки дівчину-підлітка?

Відколи Брокбенк сказав їй у вухо ті останні шість слів, Робін трохи трусило. Минулого вечора вони з Метью майже не розмовляли, і не маючи можливості вилити на когось не до кінця зрозуміле відчуття вразливості, Робін усі надії поклала на сьогоднішню розмову зі Страйком, на змогу обговорити ті шість зловісних слів: «Маленька, а я тебе не знаю?» Сьогодні Робін рада була би бачити серйозного сторожкого Страйка, який сприйняв надіслану ногу як погрозу і наказав їй не ходити поночі. Чоловік, який бадьоро робив собі каву й буденним тоном говорив про знущання з дітей і про вбивство, геть її не втішав. Він гадки не мав, який голос був у Брокбенка, коли той туркотів їй на вухо.

— Ми знаємо про Брокбенка ще дещо,— задушеним голосом вимовила Робін.— Він живе з маленькою дівчинкою.

— Може, і не живе. Ми не знаємо, де він лишив телефон.

— Гарзд,— відповіла Робін, напружившись ще більше.— Якщо ти наполягаєш на педантичності: ми знаємо, що він перебуває у близькому контакті з маленькою дівчинкою.

Вона відвернулася, вдавши, що хоче дати раду листам, які перед приїздом зібрала з килимка під дверима. Той факт, що Страйк прийшов наспівуючи, її дратував. Мабуть, ніч з Елін стала жаданим відпочинком — він там розвіявся, поновив сили. Робін і сама хотіла б відпочити від своїх гіпер-сторожких днів і вечорів, заповнених холодною тишею. Думка, що це обурення ірраціональне, анітрохи його не зменшила. Робін схопила зі столу присмертні троянди в сухому поліетиленовому пакеті й жбурнула букет у смітник.

— Ми нічим не можемо допомогти тій малій,— сказав Страйк. Робін протяв приємний укол гніву.

— Ну, тоді й хвилюватися нема чого,— огризнулася вона.

Намагаючись витягнути рахунок з конверта, вона випадково порвала все надвоє.

— Гадаєш, то єдина дитина, що ризикує, перебуваючи поруч з ґвалтівником? Та їх сотні — просто в цю саму мить, тут, у Лондоні.

Робін, яка майже чекала, що тепер, коли вона свій гнів усвідомила, він ущухне, озирнулася. Страйк дивився на неї, примруживши очі — без співчуття.

— Переймайся скільки хочеш, але ти просто марнуєш енергію. Ти нічого не можеш зробити для тієї дитини. Брокбенка ніде не записано. Ні за що не засуджено. Ми навіть не знаємо, де вона чи як її...

— Її звати Захара,— сказала Робін.

І з жахом зрозуміла, що не говорить, а задушено пищить, що обличчя в неї червоне, в повіки вдарили сльози. Вона знов відвернулася — хоч і недостатньо швидко.

— Слухай,— м'яко мовив Страйк, але Робін дико махнула рукою, змушуючи його мовчати. Вона відмовлялася зриватися; трималася на самій можливості рухатися вперед, робити свою роботу далі.

— Я в нормі,— вимовила вона крізь зціплені зуби.— В нормі. Забудь.

Вона тепер не могла зізнатися, що Брокбенкове прощання здалося їй на диво погрозливим. «Маленька» — ось як він її назвав. Ніяка вона не маленька! Вона не зломлена, вона не дитина — вже ні,— але Захара, хай хто вона така...

Вона почула, як Страйк вийшов на сходовий майданчик, а тоді перед нею — від сліз усе пливло перед очима — з'явився великий рулон туалетного паперу.

— Дякую,— нерозбірливо сказала Робін, взяла папір зі Страйкової руки і висякалася.

Кілька хвилин тривала мовчанка. Робін час до часу промокала очі й сякалася, уникаючи погляду Страйка, а той уперто лишався у приймальні, не бажаючи йти до свого кабінету.

— Що? — нарешті не витримала Робін, знову розлютившись — просто тому, що він ото стоїть і дивиться.

Страйк широко всміхнувся. Попри все, Робін раптом відчула бажання засміятися.

— Ти тут весь ранок стоятимеш? — спитала вона, намагаючись говорити сердитим тоном.

— Ні,— відповів Страйк, досі всміхаючись.— Просто хотів тобі дещо показати.

Він покопався в наплічнику і видобув глянцевий проспект — рекламу нерухомості.

— Це від Елін,— пояснив він.— Учора ходила дивитися той комплекс. Хоче купити там квартиру.

Де й подівся весь сміх. З якого дива Страйк вирішив, що Робін це підбадьорить — новина, що його подружка планує купити абсурдно дорогу квартиру? Чи, може, він хоче оголосити (крихкий настрій Робін почав розвалюватися), що вони з Елін тепер житимуть разом? Перед очима промайнуло, ніби кадри з кінофільму: квартира нагорі порожня, Страйк живе у розкошах, вона сама — в якійсь коробочці на краю Лондона шепоче в мобільний, щоб власниця-веганка, бува, не почула.

Страйк поклав брошуру на стіл перед нею. На обкладинці була висока модерна вежа, увінчана дивним, схожим на щит обличчям, у якого трьома очима сиділи турбіни. Фото було підписано: «Комплекс „Ярус“, найжаданіше житло в Лондоні».

— Бачиш? — спитав Страйк.

Його тріумфальний вигляд понад усяку міру засмутив Робін, почасти через те, що зовсім не в стилі Страйка було зловтішатися через чужі розкоші, та не встигла вона нічого сказати, як у двері постукали.

— Чорти б тебе,— з відвертим подивом вимовив Страйк, впускаючи Шпеника. Той зайшов, клацаючи пальцями і несучи з собою знайомий сопух цигаркового диму, канабісу й немитого тіла.

— Я тут був неподалік,— сказав він, несвідомо наслідуючи Ерика Вордла.— Знайшов його тобі, Куше.

Шпеник гепнувся на диван зі штучної шкіри, розкинувши ноги, і витягнув пачку «Мейферзу».

— Знайшов Віттакера? — спитав Страйк, охоплений головно шоком від того, що Шпеник устав так рано вранці.

— А кого ще я міг знайти? — поцікавився Шпеник, затагуючись цигаркою і відверто насолоджуючись справленим ефектом.— Кетфордський Бродвей. Хата над забігайлівкою. І та шворка з ним живе.

Страйк простягнув долоню і потиснув Шпенику руку. Попри золотий зуб і шрам, який покрутив йому верхню губу, їхній гість усміхався дивно хлоп'ячою усмішкою.

— Будеш каву? — спитав у нього Страйк.

— А чо' ні,— відповів Шпеник, явно налаштований насолодитися сяйвом свого тріумфу.— Еге ж? — весело додав він, звертаючись до Робін.

— Так, дякую,— скуто всміхнулася та і повернулася до невідкритих листів.

— Ось тобі й пощастило,— стиха мовив до Робін Страйк, поки гуркотів чайник, а Шпеник, нічого не помічаючи, курив і дивився повідомлення на телефоні.— Всі троє в Лондоні. Віттакер у Кетфорді, Брокбенк у Шордичі, а Лейнг, як нам тепер

відомо, в Елефант-енд-Каслі — чи принаймні був там три місяці тому.

Робін погодилася була, а тоді зрозуміла, що не розуміє.

— Звідки ми знаємо, що Лейнг в Елефант-енд-Каслі?

Страйк постукав по глянцевому проспекту на столі перед нею.

— А нащо б я це тобі показував?

Робін не уявляла, про що це він. Не розуміючи, кілька секунд дивилася на проспект, а тоді його значення нарешті дійшло до неї. Срібні панелі пересипали уривчасті лінії темних вікон по всій поверхні заокругленої колони: це тло виднілося за Лейнгом, який стояв на бетонному балконі.

— О,— слабким голосом вимовила вона.

Страйк не збирається жити з Елін. Робін не розуміла, чому знову червоніє. Емоції, здається, геть не коряться їй. Що це з нею взагалі таке? Вона крутнулася на комп'ютерному стільці й знов зосередилася на пошті, ховаючи обличчя від обох чоловіків.

— Не знаю, чи при мені досить бабосів, щоб тобі заплатити, Шпенику,— сказав Страйк, зазираючи в гаманець.— Прогуляюся з тобою до банкомата.

— Без проблем,— відповів Шпеник і нахилився над смітником біля столу Робін, щоб струснути попіл.— Треба поміч з Віттakerом — ти знаєш, де мене шукати.

— Так, дякую. Але гадаю, що я сам упораюся.

Робін потягнулася до останнього конверта у стосі — жосткого, з якимось потовщенням у кутку, ніби там була поштівка з якимсь незвичним елементом. Починаючи відкривати листа, Робін помітила, що його адресовано їй, а не Страйку. Вона зупинилася, з сумнівом глянула на конверт. На ньому були надруковані її ім'я й адреса офісу. Штамп центрального Лондона; надіслано напередодні.

Голоси Страйка і Шпеника підносилися й опадали, але вона не чула, що вони говорять.

«Це нічого,— сказала до себе Робін.— Ти перенервувала. Це не може статися знову».

Ковтнувши клубок у горлі, вона розпечатала конверт і обережно дістала листівку.

Там була репродукція картини Джека Веттріано; білявка у профіль сидить на стільці, оповитому чохлом. Вона тримає у руках чашку чаю, а довгі ноги в панчохах і туфлях на шпильці схрестила й поклала на табурет перед собою. Спереду на картці нічого не було. Предмет, який крізь конверт намацала Робін, було прикріплено з внутрішнього боку.

Страйк і Шпеник усе говорили. У ніздрі їй ударив запах гниття, перебивши сопух від Шпеникового тіла.

— О Боже,— тихо вимовила Робін, але жоден з чоловіків її не почув. Вона перевернула листівку з роботою Веттріано.

На звороті листівки у кутку було скотчем прикріплено підгнилий палець з ноги.

І ретельно, великими літерами видруковано слова:

ВОНА ПРЕГАРНА, МОВ НОГА

Робін кинула листівку на стіл і підскочила. Ніби у сповільненій зйомці, розвернулася до Страйка. Той глянув на її вражене обличчя, тоді на безсоромний предмет на столі.

— Відійди звідти.

Робін скорилася. Гі трусило, нудило; кортіло, щоб тут не було Шпеника.

— Шо? — повторював Шпеник.— Шо? Шо там? Шо?

— Хтось надіслав мені відрізаний палець,— відповіла Робін зібраним голосом, який їй не належав.

— Та ти в біса жартуєш,— сказав Шпеник, зі щирою цікавістю рушаючи вперед.

Страйк фізично не дав Шпенику взяти листівку, яка лежала там, де випала з пальців Робін. Страйк упізнав фразу «Вона прегарна, мов нога». То була назва іншої пісні «Блу ойсте калт».

— Я подзвоню Вордлу,— сказав Страйк, але замість потягнутися по мобільний, надряпав чотиризначний код на папірці й вийняв з гаманця кредитку.— Робін, ходи зі Шпеником і зніми йому грошей, а тоді повертайся.

Робін узяла записку і картку, до смішного вдячна за можливість вийти на свіже повітря.

— І, Шпенику,— різко сказав Страйк, коли Робін і Шпеник підійшли до скляних дверей,— приведеш її назад, добре? Проведеш її до офісу.

— Зроблю, Куше,— озвався Шпеник, якого — як завжди — підбадьорили дивина, дія, присмак небезпеки.

The lies don't count, the whispers do.

Blue Oyster Cult, "The Vigil"^[29]

Того вечора Страйк сам-один сидів за кухонним столом у своїй квартирці під дахом. У кріслі було незручно, а коліно ампутованої ноги боліло після кількогодинного ходіння за Татом-Вар'ятом, який сьогодні пішов з роботи і причепився до молодшого сина під час екскурсії до Музею природничої історії. Чоловік, напевно, сам був власником компанії, бо інакше його б давно вигнали за ту кількість робочого часу, яку він марнував на залякування власних дітей. А от за Платиною ніхто не стежив, ніхто її не фотографував. Дізнавшись, що до Робін їде мама, Страйк наполіг на тому, щоб та взяла три дні вихідних; він не слухав жодних заперечень, провів її до метро, наполіг, щоб вона написала повідомлення, щойно буде в безпеці вдома.

Страйка змагав сон, але він надто втомився, щоб просто встати і піти до ліжка. Друге послання від убивці збурило його сильніше, ніж він був готовий зізнатися напарниці. Посилка з ногою стала страшною подією, але тепер він розумів, що раніше плекав таку-сяку надію: Робін за адресатку обрали задля ліпшого ефекту, просто собі вигадали таке в останню мить. Але друге послання, звернене до неї (хай навіть убивця хитро підморгнув Страйку — «вона прегарна, мов нога»), сказало Страйкові, що той чоловік — хай хто це — накидає оком на Робін. Навіть назва картини на листівці, що її обрав убивця,— зображення самотньої довгоногої білявки — була зловісна: «Думаючи про тебе».

Страйк не рухався, але в ньому кипів, відганяючи втому, гнів. Він згадав біле обличчя Робін і зрозумів, що став свідком смерті її слабкої надії на те, що нога в посилці — то спонтанний вчинок навіженця. І попри це вона затято опиралася відпустці, нагадуючи, що виконання завдання від одного грошовитого

клієнта часто не залишає часу на завдання від другого: Страйк не зможе як слід виконувати і те, і те, і доведеться щодня обирати, за ким стежити — за Платиною чи за Татом-Вар'ятом. Та Страйк лишався непохитним: Робін повернеться на роботу не раніше, ніж її мати поїде до Йоркширу.

Переслідувач успішно зменшив бізнес Страйка до двох клієнтів. До офісу вдруге вторглася поліція, і Страйк боявся, що про події пронюхає преса — хоч Вордл і пообіцяв, що про листівку і палець не повідомлятиме. Вордл погодився зі Страйком: так, одна з цілей убивці — звернути на детектива увагу преси та поліції, і якщо повідомити журналістів, це лише зіграє на руку злочинцю.

У маленькій кухні гучно задзвенів мобільний телефон. Глянувши на годинник, Страйк побачив, що зараз двадцять по десятих. Схопив телефон, заледве помітивши, що дзвонить Вордл, бо всі Страйкові думки були про Робін.

— Добра новина,— оголосив йому Вордл.— Ну, в певному сенсі. Він не вбив іншої жінки. Палець належить Келсі. З другої ноги. Який економний, га?

Страйк був не в гуморі для гумору і відповідав лаконічно. Коли Вордл повісив слухавку, він лишився сидіти за кухонним столом, задуманий, і слухав, як унизу по Чаринг-Кросс-роуд гуркотять машини. Тільки згадавши, що завтра вранці треба їхати до Фінчлі на зустріч із сестрою Келсі, Страйк розпочав морочливий процес знімання протезу перед сном.

Завдяки матеріному кочовому життю Страйк знав Лондон дуже детально, але були в цих знаннях і прогалини — і серед них Фінчлі. Він тільки і знав про цей район, що у вісімдесяті, коли вони з Ледою та Люсі їздили від сквоту до сквоту у вайтчапелах і брикстонах, там проживав електорат Маргарет Тетчер. Район Фінчлі був надто далекий від центру, щоб пасувати родині, яка їздила винятково громадським транспортом і харчувалася їжею на виніс; надто дорогий для жінки, якій часто-густо було нічим платити за електрику; то було — як одного разу сумно висловилося його сестра Люсі — таке місце, де живуть справжні родини. Побравшись з інженером-

кошторисником і народивши трьох бездоганних синів, Люсі справдила свою дитячу мрію про охайність, лад і надійність.

Страйк на метро доїхав до «Вест-Фінчлі», а далі пішки пішов аж до Саммерз-лейну, бо не мав бюджету на таксі. Трохи пітніючи — було тепло — він проминав вулиці, забудовані міськими котеджами, і проклинав цей зелений район за затишність і відсутність дороговказів. Урешті-решт (минуло півгодини, відколи він вийшов зі станції) Страйк знайшов будинок Келсі Платт — менший за сусідні, потинькований, з чавунними воротами.

Він подзвонив і негайно почув голоси з-за матового скла у дверях — точно як у його офісі.

— Ой, мала, то, мабуть, детектив,— сказав голос із вимовою уродженця Ньюкасла.

— Відчини! — озвався високий жіночий голос.

За склом замаячило щось велике й червоне. Двері відчинилися в коридор, затулений кремезним босим чоловіком у ясно-червоному банному халаті. Чоловік був лисий, але мав густу сиву бороду, яка в поєднанні з червоним халатом зробила би з нього Санта-Клауса — якби чоловік був усміхнений. Натомість він похапцем витирав лице рукавом. Його очі за скельцями окулярів опухли так, що перетворилися на щілинки, червоні щоки блищали від сліз.

— Вибачте,— хрипко сказав він і відступив убік, щоб впустити Страйка.— Ночами працюю,— додав він, пояснюючи свій вигляд.

Страйк пройшов повз чоловіка. Від того сильно пахло «олд спайсом» і камфорою. Біля підніжжя сходів міцно обнялися двоє жінок середніх літ — одна білява, друга чорнява. Обидві схлипували. Під поглядом Страйка вони відсунулися одна від одної, витираючи сльози.

— Вибачте,— видихнула чорнява жінка.— Шерил — наша сусідка. Була у Магалуфі, щойно почула про К-келсі.

— Вибачте,— луною озвалася червоноока Шерил.— Я тебе не обтяжуватиму, Гейзел. Якщо тільки щось треба... Що завгодно, Рею,— що завгодно.

Шерил протиснулася повз Страйка — «вибачте» — й обійняла Рея. Якусь мить вони хиталися разом — великі люди, притиснуті одне до одного черевами, оповили руками шиї одне одного. Рей знову почав схлипувати, сховавши обличчя на широкому плечі жінки.

— Заходьте,— гикнула Гейзел, витираючи очі й ведучи Страйка до вітальні. Вона була схожа на брейгелівську селянку: круглі щоки, важке підборіддя, широкий ніс. Над набряклими очима нависли брови, густі й волохаті, мов двійко гусеней метелика-ведмедиці.— Весь тиждень таке. Хтось дізнається, заходить і от... вибачте,— аж захлинулася словами вона.

За дві хвилини перед Страйком вибачилися з півдюжини разів. Інші культури соромляться недостатнього вияву горя; тут, у тихому Фінчлі, люди соромилися того, що Страйк став свідком цьому вияву.

— Ніхто не знає, що казати,— прошепотіла Гейзел, витираючи сльози, і вказала Страйку на диван.— її не збила машина, вона не захворіла. Люди не знають, що казати, коли людину...— Вона завагалася, тоді не змогла вимовити те слово і закінчила речення гігантським схлипом.

— Вибачте,— у свою чергу мовив Страйк.— Я знаю, вам нині дуже важко.

Вітальня була бездоганно чиста і якась непривітна — можливо, через прохолодні кольори. Меблевий гарнітур з трьох одиниць, оббитий сріблясто-сірою тканиною; білі шпалери в тонку сіру смужку; подушки поставлено ромбом, оздоби на коминковій полиці розміщено строго симетрично. Ретельно витертий екран телевізора блищить відбитим світлом від вікна.

За фіранками промайнула розмита постать Шерил, що простувала геть, витираючи сльози. Повз вітальню прочовгав зсутулений босоногий Рей, який усе витирав очі за окулярами кінцем пояса від халата. Ніби прочитавши Страйкові думки, Гейзел пояснила:

— Рей зламав спину, коли витягував людей з охопленого вогнем будинку. Стіна обвалилася, і з нею його драбина. З третього поверху падав.

— Боже,— тільки й мовив Страйк.

У Гейзел тремтіли губи й руки. Страйк згадав Вордлові слова: поліція негарно з нею повелася. Підозри щодо її Рея чи навіть грубий допит, мабуть, у цьому шоківому стані здалися їй невимовною жорстокістю, невиправданим поглибленням страшних тортур, які їм і так випало пережити. Страйк багато чого знав про brutальне вторгнення влади у приватне горе. Йому довелося побувати з обох боків паркану.

— Хтось буде чай? — хрипко спитав Рей з (як зрозумів Страйк) кухні.

— Іди спати! — гукнула Гейзел, зминаючи паперові серветки.— Я сама заварю! Іди спати.

— Точно?

— Та йди, я тебе о третій збуджу!

Гейзел витерла все обличчя новою серветкою, ніби рушником.

— Рей не отримує виплат за інвалідністю, нічого подібного, але і нормальної роботи йому ніхто не дає,— стиха пояснила вона Страйкові, коли Рей прочовгав повз двері, тягнучи носом.— З цією спиною, в такому віці, ще й легені хворі... Платять готівкою, за кожну зміну окремо...

Мова їй обірвалася, губи затремтіли. Вперше Гейзел глянула Страйкові просто у вічі.

— Я сама не знаю, нащо вас запросила,— зізналася вона.— Мені в голові все плутається. Сказали, вона вам писала, але ви їй не відповіли, а тоді вам відправили її... її...

— Для вас, мабуть, то був страшний шок,— сказав Страйк, чудово розуміючи, що будь-які слова будуть применшенням ситуації.

— Це,— відповіла вона, ніби у пропасниці,— жахливо. Жахливо. Ми нічого не знали, гадки не мали. Думали, що Келсі на практиці. Коли прийшла поліція... Келсі сказала, що їде за призначенням від коледжу, я їй повірила... якась практика у школі. Все здавалося нормальним... Я й подумати не могла! Але Келсі була така брехуха. Повсякчас брехала! Три роки прожила з нами, а я навіть... розумієте, я просто ніяк не могла її спинити!

— Про що вона брехала? — спитав Страйк.

— Про все! — відповіла Гейзел, змахнувши руками.— На вівторок казала, що то середа. Іноді брехала без жодної причини! Не знаю чого. Гадки не маю.

— Чому вона мешкала з вами? — спитав Страйк.

— Вона була... ми з нею єдиноутробні сестри. Від однієї матері. Тато помер, коли я мала двадцять років. Мати вийшла за колегу і народила Келсі. Між нами двадцять чотири роки різниці, і я вже поїхала тоді з дому — я для неї була ніби тітка, а не сестра. А потім, три роки тому, мама з Малкольмом розбилися на машині в Іспанії. П'яний за кермом. Малкольм одразу помер, а мама чотири дні пролежала в комі й тоді відмучилася теж. Більше рідних немає, тож я взяла Келсі до себе.

Неймовірна охайність всієї обстановки, ці акуратно розкладені подушки, все чисте, все відполіроване — Страйк не міг собі уявити, як тут велося дівчинці-підлітку.

— Ми з Келсі не дуже ладнали,— провадила Гейзел, ніби прочитавши Страйкові думки. Вона вказала нагору, куди пішов спати Рей, і по щоках її знову полилися сльози.— Він мав значно більше терпіння на її капризи й образи. Сам має дорослого сина, той працює за кордоном. Рей краще дає раду дітям, ніж я. А тоді до нас увірвалася поліція і почала допитувати Рея, ніби він... та він ніколи б, просто неможливо! Я йому так і сказала — це ніби якийсь страшний сон! Дивисься ото в новинах, як люди то просять дітей повернутися додому, то потрапляють під суд за речі, яких не робили... і навіть на думку не спаде, в житті не подумаєш... але ми навіть не знали, що вона зникла! Інакше б шукали. Але ж ми не знали! Поліція розпитувала Рея — де він був і бозна про що ще...

— Мені поліція сказала, що він тут ні до чого,— мовив Страйк.

— Тепер вони в це повірили,— озвалася крізь злі сльози Гейзел,— коли троє чоловіків їм сказали, що цілі вихідні Рей був з ними на парубочій вечірці й навіть фото надали на підтвердження!..

Гейзел навіть подумати не могла, що це цілком обґрунтовано — в зв'язку зі смертю Келсі допитувати чоловіка, який жив з нею під одним дахом. Страйк, який чув свідчення Британі Брокбенк і Рони Лейнг, і ще багатьох жінок у подібних обставинах, знав, що здебільшого ґвалтівники та вбивці жінок — не незнайомці в масках, які затягують жертву в темряву під сходами. То батьки, чоловіки, бойфренди мам і сестер...

Гейзел витерла сльози, які знов заструменіли по круглих щоках, а тоді раптом спитала:

— Але що ви зробили з її дурним листом?

— Моя помічниця поклала його в шухляду, де ми тримаємо незвичну кореспонденцію,— відповів Страйк.

— Поліція сказала, що ви їй не відповіли. Що то підробка — оті листи, які в неї знайшли.

— Це правда,— відповів Страйк.

— Тож людина, яка це зробила, знала, що Келсі цікавилася вами.

— Так,— відповів Страйк.

Гейзел енергійно висякалася, а далі спитала:

— То що, вип'єте чаю?

Страйк прийняв пропозицію винятково зі сподівання, що чай допоможе їй зібратися на думці. Щойно Гейзел вийшла, він зміг оглянути кімнату. В кутку поруч з ним на столику стояло єдине фото: усміхнена жінка років шістдесятьох у солом'яному брилику. Це, виснував Страйк, мама Гейзел і Келсі. Темна смужка на стільниці підказала, що поруч з цим фото раніше стояло інше, не даючи дешевому дереву вицвісти під сонцем у тому місці. Страйк вирішив, що там було шкільне фото Келсі — те, яке надрукували в газетах.

Повернулася Гейзел — з тацею, на якій були горнятка з чаєм і таріль печива. Коли вона акуратно поставила тацю на столик поруч з материним фото, Страйк сказав:

— Я чув, що у Келсі був хлопець.

— Брехня,— озвалася Гейзел, впавши назад у своє крісло.—

Ще одна казочка про білого бичка.

— Чому ви так...

— Келсі сказала, що його звати Найл. Найл! Чесно.

З її очей знову полилися сльози. Страйк не дуже зрозумів, чому хлопця Келсі не могли звати Найлом, і Гейзел помітила цей подив.

— «Ван дайрекшн»,— пояснила вона з-під чергової серветки.

— Вибачте,— ще більше заплутався Страйк.— Я не...

— Та гурт! То гурт, який посів третє місце на «X-факторі». Вона божеволіє — божеволіла — через них, а найбільше любила Найла Горана. Тож коли Келсі сказала, що познайомилася з хлопцем на ім'я Найл, який має вісімнадцять років і власний мотоцикл... що ми могли подумати?

— А! Зрозумів.

— Сказала, що зустріла його у психолога. Келсі, бачте, ходила до психолога. Клялася, що познайомилася з Найлом у приймальні, бо в нього померли тато й мама, точно як у неї. Ми й тіні того Найла не бачили. Я Реєві кажу: «Ну от, знову вигадує!», а він мені на те: «Та хай вигадує, аби щаслива». Але мені не подобалося, що вона бреше! — сердито додала Гейзел.— Келсі брехала просто ненастанно! Прийшла додому з пластиром на зап'ястку, каже, порізалася — а там татуювання «Ван дайрекшн»! Гляньте, сказала, що їде на практику, тільки гляньте... брехала, брехала і гляньте, до чого це її довело!

Значним, аж помітним зусиллям вона втримала нові сльози, стуливши тремкі губи й притиснувши до очей серветку. Глибоко зітхнувши, Гейзел сказала:

— У Рея є теорія. Він хотів розповісти поліції, але ті й слухати не схотіли — тільки питали, де він був, коли Келсі... Але у Рея є друг на ім'я Ричі, трохи підробляє садівником, і Келсі з Ричі знайома...

Теорію було викладено з величезною кількістю деталей і повторів. Страйк, звичний до просторікувань непрофесійних свідків, слухав уважно й терпляче.

З шухляди було видобуто фото, яке додатково показало Страйкові, що Рей таки був з трьома друзями на парубоцькій вечірці у Шоргемі-бай-Сі, коли було вбито Келсі, а також

продемонструвало травми молодого Ричі. Ричі та Рей сиділи на рінистому березі біля квітучих приморських миколайчиків: усміхнені, з пивом, мружать очі під сонцем. На лисині у Рея блищав піт, кидаючи світло на опухле обличчя юного Ричі зі швами й синцями. На нозі в молодика був хірургічний чобіток.

— ...і Ричі оце прийшов до нас після аварії, і от Рей гадає, що від того Келсі це й спало на думку. Він гадає, що вона планувала щось зробити собі з ногою, а тоді сказати, що теж потрапила в аварію.

— А Ричі не може бути її хлопцем? — спитав Страйк.

— Ричі! Та він трохи дурнуватий. Він би нам сказав. І Келсі все одно його ледве знала. То все фантазія. Гадаю, Рей правий. Вона планувала знову щось зробити зі своєю ногою і прикинутися, ніби впала з мотоцикла якогось хлопця.

Теорія, вирішив Страйк, була би пречудова, якби Келсі лежала десь у шпиталі, прикидаючись, що розбилася на мотоциклі, й відмовляючись розповідали бодай щось, бо буцімто захищає вигаданого друга. Він віддав Реєві належне — саме такий план спав би на думку шістнадцятилітній: небезпечна суміш грандіозності й недалекоглядності. Однак тепер були сумніви. Може, Келсі й планувала сфабрикувати аварію на мотоциклі, але з усього виходило, що цей план вона облишила і натомість написала Страйкові, питаючи, як здихатися ноги.

З іншого боку, це вперше було вказано на зв'язок між Келсі та якимсь мотоциклістом, і Страйка зацікавила цілковита переконаність Гейзел у тому, що бойфренд вигаданий.

— Ну, на виховательку заледве вчиться хоч один хлопець,— пояснила Гейзел,— а де б ще вона з ним познайомилася? Найл! У школі в неї хлопця не було. Вона ходила до психолога і ще іноді до церкви при дорозі, там є молодіжний гурток... але звідки там Найл-мотоцикліст? — провадила Гейзел.— Поліція перевірила, розпитала друзів Келсі — може, щось знають. Даррел, керівник гуртка, так засмутився! Рей сьогодні вранці бачив його, коли повертався додому. Каже, Даррел розридався, коли побачив його на вулиці.

Страйк хотів би зробити нотатки, але розумів, що це зіпсує довірчу атмосферу, яку він старався виплекати.

— А хто це — Даррел?

— Він тут геть ні до чого. Працює з молоддю в церкві. Сам з Бредфорда,— загадково додала Гейзел,— і Рей упевнений, що він гей.

— А вона не говорила про свою...— Страйк завагався, не знаючи, як це назвати.— Про свою проблему з ногою?

— Зі мною — ні,— сумно озвалася Гейзел.— Я того не слухала, чути не хотіла, терпіти не могла. Вона мені розповіла, коли ще мала чотирнадцять років, а я їй і сказала, що думаю. Що то вона просто уваги хоче, та й по тому.

— У неї на нозі був давній шрам. Звідки то?

— Сама те зробила, коли загинула мама. Наче мало мені було біди. Обкрутила дротом, хотіла перепинити кровообіг.

Вираз на обличчі Гейзел видався Страйкові сумішшю огиди та гніву.

— Коли мама і Малкольм загинули, вона була в машині, на задньому сидінні. Довелося знайти їй психолога і все таке. Він гадав, що то був крик про допомогу — ну, ота її дія з ногою. Горе. Провина того, хто вижив, не пригадаю вже. Але Келсі казала, що це не так, що вона вже давно хотіла позбутися ноги... не знаю! — додала Гейзел, енергійно трусячи головою.

— Келсі з кимсь ще про це говорила? З Реєм?

— Так, трішки. Тобто він знав, що вона за фрукт. Коли ми з ним зійшлися і він тільки до нас в'їхав, Келсі йому розповідала казна-що — серед іншого, що її тато був шпигун і тому сталася аварія, і не знаю яку ще маячню. Рей знав, що вона за фрукт, але не сердився. Просто змінював тему, питав про школу і про...

Гейзел темно і негарно почервоніла.

— Я вам скажу, чого вона хотіла,— зірвалася вона.— Сидіти у возику, щоб її возили, мов дитину, балували... бути в центрі уваги. Ось і все. Я знайшла щоденник, десь рік тому. Вона там таке писала, вигадувала, фантазувала... дурня, та й годі!

— Наприклад? — спитав Страйк.

— Як їй відріжуть ногу, а тоді на возику привезуть під сцену до «Ван дайрекшн», а вони спустяться й упадатимуть коло неї, бо ж дівчина — інвалід,— видихнула Гейзел.— Тільки уявіть. Бридота! Є дійсно інваліди, які в житті того не хотіли. Я — медсестра, я знаю. Я їх постійно бачу. Ну,— додала вона, глянувши Страйкові на ноги,— вам і розповідати не треба. Ви ж того не робили, правда? — раптом у лоба спитала вона.— Ви не... ви не відрізали... не робили цього самі собі?

Чи не тому вона хотіла з ним зустрітися? Страйк подумав, що неявно й підсвідомо Гейзел шукає орієнтир у морі, де раптом опинилася, і прагне довести — хай навіть сестра уже мертва і не здатна зрозуміти,— що люди такого собі не роблять. Принаймні не роблять у справжньому світі, де охайно розкладено подушки, а інвалідність — то нещасна випадковість, яка трапляється, коли падають стіни і вибухають машини.

— Ні,— відповів він.— Вибухом відірвало.

— Ось, ось, бачите! — знову заридала Гейзел з дикого триумфу.— Я б їй сказала... я б пояснила, якби тільки вона мене спитала... але Келсі заявляла,— ковтнула сльози Гейзел,— що ноги в неї нібито взагалі не повинно бути. Що мати ногу неправильно, що її треба видалити — ніби то пухлина або що. Я не слухала. То була маячня! Рей каже, що намагався втовкмачити їй трохи глузду. Казав, вона не знає, про що просить, що їй не сподобається лежати у шпиталі, як лежав він, коли зламав спину,— кілька місяців у гіпсі, свербіж, інфекція... Але він на неї не сердився. Казав, ходімо поможеш мені в садку. Старався відволікати. За словами поліції, вона спілкувалася з однодумцями в інтернеті. Ми й гадки не мали! Келсі було шістнадцять років, не могли ж ми лазити в її ноутбук? Та я б і не знала, що шукати.

— Вона говорила з вами на цю тему? — спитав Страйк.

— Поліція теж питала. Ні. Не можу пригадати, щоб вона вас згадувала, і Рей теж не пригадує. Просто... не ображайтесь, але я пам'ятаю справу Лули Лендрі, але вас тоді не запам'ятала — ні імені, ні вас самого. Але якби Келсі вас згадувала, я б не забула. У вас дивне ім'я — не ображайтесь.

— А що друзі? Вона багато часу проводила з ними?

— Друзів у неї майже не було. Келсі не була популярна. Вона всім у школі брехала, а діти такого не люблять, розумієте? Її цькували. Гадали, що вона дивна. Келсі повсякчас сиділа вдома. Як вона при тому могла ходити на побачення з тим вигаданим Найлом — годі уявити.

Гнів Гейзел не здивував Страйка. Келсі стала незапланованим додатком до її ошатної оселі. А тепер на решту життя Гейзел матиме відчуття провини й горя, страху й жалю — великою мірою через те, що життя сестри обірвалося раніше, ніж та встигла перерости дивацтва, через які вони не ладнали.

— Ви не проти, якщо я скористаюся вбиральнею? — спитав Страйк. Гейзел кивнула, витираючи очі.

— Просто над нами, біля сходів.

Страйк спорожнив сечовий міхур, читаючи повішену в рамці над бачком подяку пожежнику Рею Вільямсу за «сміливий і похвальний вчинок». Страйк запідозрив, що повісила тут подяку Гейзел, а не сам Рей. Крім цього, нічого цікавого у ванній кімнаті не було. Ретельність і акуратність, помічені у вітальні, поширювалися на все, аж до шафки з ліками. З неї Страйк дізнався, що у Гейзел ще є менструації, що зубну пасту тут купують оптом і що у котрогось із пари геморой.

Страйк вийшов з ванної кімнати якомога тихіше. З-за зачинених дверей чулося тихе хропіння — Рей спав. Страйк зробив два рішучі кроки праворуч і опинився у кімнатці Келсі.

Все було дібрано за кольором — одним і тим самим відтінком бузкового: стіни, ковдра, абажур, фіранки. Страйк подумав, що навіть коли б і не бачив решти будинку, все одно зрозумів би, що лад серед хаосу тут впроваджено силоміць.

Велика коркова дошка на стіні не дозволяла з'явитися діркам від шпильок на стінах. Келсі захарастила дошку фотографіями гарненьких молодиків — Страйк вирішив, що це і є «Ван дайрекшн». Руки й ноги хлопців стирчали з дошки в різні боки. Найбільше уваги дісталось блондину. Окрім фотографій гурту, тут були вирізані з журналів песики, головно породи ши-цу, окремі слова, акроніми: «окупай», «ФОМО», «вогніна».

Також часто зустрічалось ім'я «Найл», Незрідка вписане у сердечко. Цей неохайний, хаотичний колаж розповідав про натуру цілком протилежну тій, що виражалася у ретельно заправленому ліжку й охайно викладеному бузковому килимку перед ним.

На вузькій книжковій полиці вирізнялася новизною книжка «Гурт „Ван дайрекшн“ — вічно молоді: Наша офіційна історія участі в „Х-Факторі“». Також на полицях були книжки з серії «Сутінки», скринька для прикрас, якісь дрібнички, які навіть Гейзел не змогла розставити симетрично; пластикова таця з дешевою косметикою і кілька м'яких іграшок.

Розраховуючи на те, що Гейзел — жінка масивна і не зможе нечутно піднятися сходами, Страйк швиденько позазирав у шухляди. Звісно ж, усе цікаве поліція вже забрала: ноутбук, будь-які записки, телефонні номери чи імена, щоденник (якщо Келсі ще мала його після того, як Гейзел знайшла попередній). Але дещо й лишилося: пачка паперу, такого самого, як аркуш, на якому було написано листа до Страйка; стара «Нінтендо»; пакетик штучних нігтів; коробочка з гватемальськими «тривожними ляльками»; на дні нижньої шухляди тумбочки знайшлися в пухнастій косметичці кілька блістерів з пігулками. Страйк дістав їх: овальні капсули гірчично-жовтого кольору, назва ліків — «Аккутан». Один блістер він заховав у кишеню, далі засунув шухляду і пішов до шафи — неохайної і трохи затхлої. Келсі любила чорне і рожеве. Страйк швидко обмацав складки тканини, зазирнув у кишені, але не знайшов нічого, аж поки не дійшов до мішкуватої сукні. Тут він знайшов зібганий чи то лотерейний квиток, чи то номерок з гардеробу з цифрою «18».

Гейзел сиділа на тому самому місці, де її залишив Страйк. Він запідозрив, що міг би затриматися і вона б нічого не помітила. Коли він увійшов до кімнати, Гейзел навіть трохи підскочила. Вона знову плакала.

— Дякую, що прийшли,— нерозбірливо вимовила вона, стаючи на ноги.— Вибачте, я...

І вона знову захлипала. Страйк поклав руку їй на плече і незчужся, як Гейзел притиснулася йому до грудей — без тіні кокетування, з чистого розпачу. Страйк обійняв її за плечі, й так вони стояли цілу хвилину, а тоді вона кілька разів важко зітхнула, відступила, і руки Страйка знову опустилися.

Гейзел похитала головою, не маючи слів, і провела його до дверей.

Страйк знову висловив свої співчуття. Гейзел кивнула. У денному світлі, що тепер проникало в темний передпокій, її обличчя було страшне.

— Дякую, що прийшли,— вимовила вона, тяжко глитнувши.
— Мені так треба було вас побачити. Сама не знаю чому. Мені так страшенно шкода.

Dominance and Submission (Домінування й підкорення)

Покинувши рідне місто, чоловік устиг пожити з трьома жінками, але ця — Ота! — його майже довела. Всі три паскудні суки клялися, що його кохають — хай що воно означає. І це так зване кохання зробило перших двох так-сяк стерпними. В глибині душі, звісно, всі жінки — брехливі хвойди, завжди беруть більше, ніж віддають. Але першим двом до Отієї було далеко! Довелося терпіти стільки, скільки чоловік у житті не терпів, бо Ота була невід'ємною частиною його грандіозного плану.

І все-таки чоловік ненастанно фантазував про те, як уб'є Оту. Легко уявляв, як обм'якає дурний писок Отієї, коли його ніж глибоко входить в її живіт; як вона не може повірити, що Любчик (Ота називала чоловіка Любчиком) її вбиває, навіть коли гаряча кров шубовсне йому на руки й іржавий аромат розіллється в повітрі, в якому ще бринить крик...

Необхідність грати хорошого хлопця ламала чоловікові самоконтроль. Вмикати шарм, підманювати їх і підсолоджувати йому завжди було легко — просто друга натура. Але протягом довгого часу тримати одну і ту саму позу — це інша справа. Прикидання довело чоловіка майже до межі. Іноді самого звуку дихання Отієї ставало досить, щоб кортіло схопити ножа і пробити дірку в її паскудних легенях...

Якщо негайно котрусь не прикінчити, він просто вибухне.

Рано-вранці в понеділок чоловік вигдав привід вибратися з дому, та коли вже підходив до Денмарк-стріт (де планував напасти на слід Секретарки, як та йтиме на роботу), щось у ньому затремтіло, мов щур посмикав вусами.

Чоловік зупинився біля телефонної буди на тому боці вулиці й придивився до постаті на розі Денмарк-стріт, просто під

крамницею музичних інструментів, розписаною крикливими кольорами а-ля цирковий плакат.

Чоловік знав поліціантів — їхні повадки, їхні ігри. Молодик з руками в кишенях куртки-«донки» прикидався просто собі ранковим перехожим...

Але чоловік ту гру сам вигадав! Він міг зробитися майже невидимим. Гляньте на цього довбня — бовваніє собі, гадає, що в такій куртці стає вуличним хлопом... та хай тобі грець, друзяко! Чоловік повільно розвернувся і зайшов за телефонну будку, зникнувши з очей поліціанта, а там зняв шапку. Він був у цій шапці, коли за ним погнався Страйк. У хлопця в «донці» може бути словесний опис.

Варто було про це подумати, треба було здогадатися, що Страйк покличе друзів-поліцаїв... паскуда боягузлива!

«Однак фоторобота не випускали»,— подумав до себе чоловік і з відновленою самоповагою вийшов на вулицю. Страйк пройшов просто біля нього, навіть не зрозумівши того, гадки не маючи, хто він є. Боже, як то буде чудово — прикінчити Секретарку, а тоді дивитися, як Страйка і його кінчений бізнес потопить цунамі бруду, коли громадськість, поліція й преса насядуть на нього — заплямованого зв'язком з такою справою, не здатного захистити власних людей, підозрюваного в її смерті, вщент розбитого...

Чоловік уже планував наступний хід. Піде до Лондонського економічного, де Секретарка часто стежить за білявою хвойдою, і перехопить її там. А поки що треба іншу шапку і, мабуть, сонячні окуляри. Чоловік пошукав гроші в кишенях. Як завжди — майже нічого! Треба вигнати Оту на роботу. Остогиділо оте її скиглення, скарги, приводи лишатися вдома.

Кінець кінцем чоловік купив два нові головні убори: бейсболку і сіру вовняну шапку на заміну чорній флісовій, яку викинув у смітник біля станції «Кембридж-Серкус». Там само сів на метро до станції «Голборн».

Але Секретарки там не було! Не було й студентів. Повиглядавши безрезультатно блиск рудуватого волосся,

чоловік згадав, що сьогодні великодній понеділок. Університет зачинено, бо вихідний.

За кілька годин чоловік поїхав на Тоттенгем-Корт-роуд, пошукав Секретарку у «Дворі», початував на вході до «М'ятного носорога» — але й тут її не знайшов.

Кілька днів він не міг вибратися і пошукати її, і тепер розчарування завдало йому майже фізичного болю. У стані збудження він заходився блукати провулками, сподіваючись, що трапиться якась дівчина, жінка, хай навіть не Секретарка; зашиті в підкладку куртки ножі зараз вдовольнилися би будь-чим.

Може, його маленьке вітання так її налякало, що аж звільнилася? Але чоловік не цього хотів. Він хотів, щоб вона жила в страху, вибита з колії, але і далі працювала на Страйка — бо через неї чоловік планував дістати покидька.

Гірко розчарований, раннім вечором чоловік повернувся до Отієї. Треба буде лишатися поруч з нею ще два дні, й думка про це відбирала в чоловіка рештки самовладання. Якби можна було скористатися Отією так, як він планував використати Секретарку, то була б інша справа — змога випустити пару: він би аж мчав додому, тримаючи ножі напоготові,— але ні. Ота була потрібна чоловікові жива, вона мусила гарувати на нього.

Ще не минули дві доби, а чоловік уже ладен був вибухнути гнівом і буйством. Увечері в середу він повідомив Отій, що рановранці вийде на роботу, і прямо сказав, що уже б час і їй іти працювати. Налякана його раптовим гнівом, Ота старалася йому догодити. Він їй потрібен, їй так шкода...

Чоловік ліг спати окремо від Отієї, прикинувшись, що сердиться. З'явилася можливість помастурбувати, але чоловіка це не вдовольнило. Він потребував і бажав дотику до жіночої плоті гострою сталлю; відчуття свого домінування, коли ллється тепла кров, відчуття її підкорення, коли жінка кричить, благає, задихається, вмираючи... скавчить. Згадки про ті рази, коли чоловік це робив, не втішали, а тільки розпалювали сильнішу потребу. Він знову палав: він бажав Секретарку.

В четвер чоловік встав за п'ятнадцять п'ята, одягнувся, натягнув бейсболку і пішов через Лондон до квартири, де

Секретарка мешкала з Красунчиком. Поки дійшов до Гастингс-роуд, уже встало сонце. Чоловік сховався за старим «лендрровером», припаркованим біля будинку. Притулився до нього, крізь лобове скло вдивляючись у вікна її квартири.

О сьомій за вікнами вітальні почався якийсь рух, і скоро Красунчик вийшов з квартири у тому своєму костюмі. Він здавався зніченим, нещасним. «Думаєш, це тобі зараз сумно, гаденя дурне... от почекай, коли я візьму своє від твоєї дівчини...»

Й от нарешті вийшла Секретарка — в супроводі старшої жінки, дуже на неї схожої.

«Бляха-муха!»

Що це вона робить — іде на стеження зі своєю мамцею? Знуцання якесь. Іноді цілий світ ніби повставав проти нього, не давав робити бажане, притискав до землі. Чоловік у біса ненавидів це відчуття — коли всемогутність розсіюється, коли люди й обставини розносять її, роблячи з нього просто сумного й сердитого смертного. І комусь доведеться за це заплатити.

I have this feeling that my luck is none too good...

Blue Oyster Cult, "Black Blade"^[30]

Коли вранці у четвер задзеленчав будильник, Страйк простягнув важке ручисько і так вдарив по кнопці на старому годиннику, що аж перекинув його на підлогу. Мружачись, він визнав, що проблиски сонця з-за тонких фіранок підтверджують верескливу заяву будильника. Спокуса перевернутися і спати собі далі була просто непереборна. Ще кілька секунд Страйк полежав, затуляючи очі рукою, відганяючи день,— а тоді з напівзітханням-напівстогоном відкинув ковдру. Намацуючи за хвильку клямку дверей ванної кімнати, Страйк подумав, що за останні п'ять ночей спав хіба по три години.

Як і передбачала Робін, відіславши її додому, Страйк мусив обирати, за ким стежити — за Платиною чи за Татом-Вар'ятом. Не так давно ставши свідком того, як останній наскочив на своїх синів і налякав їх до сліз, Страйк вирішив, що пріоритет у Тата. Лишивши Платину жити безневинним звичним життям, більшу частину тижня Страйк потай фотографував батька-переслідувача, світлина по світлині викриваючи чоловіка, який шпигував за своїми синами і чіплявся до них, коли матері не було поруч.

А коли не стежив за Татом-Вар'ятом, Страйк займався власними розслідуваннями. На його погляд, поліція діяла надто неквапно, тож (хоч і досі не маючи ані найменших доказів того, що до смерті Келсі Платт були причетні Брокбенк, Лейнг чи Віттакер), Страйк майже кожну вільну годину минулих п'ятьох днів віддавав ненастанній цілодобовій поліційній роботі. З такою самовідданістю він раніше працював лише в армії.

Тримаючи баланс на єдиній стопі, він відкрутив кран на душі й дозволив крижаній воді збудити себе, охолодити набряклі очі, пустити сироти по шкірі під темним волоссям на грудях, руках і

ногах. Тільки й було доброго в цьому крихітному душі, що коли послизнешся, то падати не буде куди. Вимившись, Страйк пострибав назад до спальні, де енергійно витерся рушником і увімкнув телевізор.

Завтра мало відбутися королівське весілля, тож на всіх каналах розповідали про приготування до нього. Поки Страйк чіпляв протез, одягався, пив чай і їв тост, ведучі безперервно й захоплено розповідали про людей, які вже засіли в наметах під Вестмінстерським абатством і на дорозі до нього, і про кількість туристів, які з'їхалися до Лондона, щоб подивитися на церемонію. Страйк вимкнув телевізор і пішов униз, до офісу, широко позіхаючи і думаючи про те, наскільки сильно ця весільна лихоманка у ЗМІ зачіпає Робін. Страйк не бачив її з минулої п'ятниці, відколи прибув страшний сюрприз, прикріплений до листівки з картиною Джека Веттріано.

Хоча Страйк щойно випив велике горнятко чаю нагорі, він автоматично увімкнув чайник, коли зайшов до офісу, а тоді поклав на стіл Робін перелік стрип-клубів, закладів з контактними танцями і масажних салонів, який почав складати у вільний час. Коли повернеться Робін, треба буде попросити її шукати й обдзвонювати всі подібні місця в Шордичі — цю роботу вона зможе безпечно робити з дому. Якби тільки можна було домогтися від неї згоди, Страйк залюбки відіслав би її до Мессема з матір'ю. Цілий тиждень його переслідувала згадка про її біле обличчя.

Придушивши друге широке позіхання, Страйк упав за стіл Робін і почав переглядати пошту. Попри намір відіслати її додому, Страйк не міг дочекатися, коли знову її побачить. Він скучив за її присутністю в офісі, за її ентузіазмом, активним підходом до справи, за невимушеною добротою, а ще хотів розказати Робін про невеликий поступ, досягнутий у справі впертого переслідування трьох чоловіків, які нині займали його думки. На цю мить Страйк уже годин дванадцять провів у Кетфорді, сподіваючись побачити Віттакера, коли той заходитиме до своєї квартири над забігайлівкою на розі жвавої вулиці на задах Кетфордського театру чи виходитиме звідти.

Навколо театру купчилися рибні крамниці, магазини перук, кафе й пекарні, і над кожним закладом була квартира на три вікна, розміщені трикутником. Тонкі фіранки оселі, де, на думку Страйка, мешкав Віттaker, були постійно запнуті. Вдень всюди на вулиці стояли столи з крамом, забезпечуючи Страйкові зручний сховок. Його ніздрі виповнювала суміш пахоців зі столу торговця ловцями снів і запаху риби, шматки якої було викладено на льоді на сусідньому столі, та Страйк заледве їх помічав.

Три вечори поспіль Страйк від чорного ходу театру, якраз навпроти квартири, спостерігав за вікнами, але бачив хіба тільки тіні, що рухалися за фіранками. А тоді ввечері в середу двері біля входу до забігайлівки відчинилися, і на вулицю вийшла зморена юнка. Брудне темне волосся було забране від виснаженого кролячого личка — блідого, з фіолетовими тіннями, ніби в сухітниці. Вбрана вона була у вкорочений топ, сіру кофту з каптуром і легінси, в яких її худі ноги нагадували пару тросів. Міцно обійнявши себе руками за тонкий стан, вона увійшла до забігайлівки — натиснула всім тілом на двері, а тоді майже впала всередину. Страйк так швидко побіг до дверей, що встиг перехопити їх, і став у чергу просто за дівчиною.

Коли юнка дійшла до прилавку, продавець звернувся до неї на ім'я:

— Як ся маєш, Стефані?

— Нормас,— тихо відповіла вона.— Дві кока-коли, будь ласка.

У вухах, носі й губах вона мала численні сережки. Заплативши монетками, юнка пішла, низько похиливши голову і не дивлячись на Страйка. Той повернувся до свого темного одвірка через дорогу, де з'їв щойно куплену картоплю, не зводячи очей з освітлених вікон над забігайлівкою. Оскільки Стефані купила дві кока-коли, Віттaker має бути нагорі — може, валяється голяка на матраці; Страйк часто бачив його таким у свої підліткові роки. Страйк гадав був, що йому байдуже, та пульс пришвидшився на саму думку про те, що він, стоячи в черзі, був усього за кілька футів від того покидька, відділений

від нього тільки деревом і тиньком блаженської стелі. Страйк уперто вдивлявся у вікна, аж поки десь о першій ночі світло не згасло; Віттaker так і не з'явився.

З Лейнгом теж не таланило. Уважний перегляд вулиць на гугл-картах виявив, що балкон, на якому рудочубий Лейнг позував для свого благодійного фото, належав квартирі у Воллстон-Клоузі — власне, сквоту; то був занедбаний багатоквартирний будинок, що розташувався неподалік «Ярусу». Ані телефонна книга, ані перелік виборців не містили жодного Лейнга в тій місцині, але Страйк плекав надію, що той таки живе там у когось у гостях чи винаймає квартиру без телефону. Вечір вівторка він присвятив спостереженню за квартирами; навіть узяв із собою окуляри нічного бачення, щоб зазирнути в темряві в незапнуті вікна квартир, але не бачив, щоб шотландець заходив, виходив чи ходив усередині. Не маючи бажання видати себе Лейнгу, Страйк не став розпитувати сусідів, але вдень чатував під цегляними арками залізничного мосту поруч з будинком, де забудова утворювала ніби тунелі. Тут примостилися дрібні підприємства: еквадорське кафе, перукарня. Страйк мовчки їв і пив поруч з життєрадісними південноамериканцями, вирізняючись з-поміж них похмурою замкненістю.

Ще одне Страйкове позіхання переросло у втомлений стогін. Він розтягнувся на комп'ютерному стільці Робін і не почув гупання кроків унизу сходів. Поки він зрозумів, що хтось іде, і глянув на годинник: як на Робін, точно було зарано, бо вона обіцяла прийти по одинадцятій, коли посадить маму на поїзд,— на стіні за матовим склом уже виростала тінь. У двері постукали, і, на превеликий подив Страйка, в офіс зайшов Вторак.

Цей череватий бізнесмен середніх літ був помітно багатший, ніж можна було виснувати з його пом'ятого вигляду. Його обличчя — абсолютно ніяке, ані привабливе, ані потворне — сьогодні перекурила гримаса занепокоєння.

— Вона мене кинула,— без жодних преамбул повідомив він Страйкові.

І впав на диван зі штучної шкіри; вихопився звук, ніби хтось перднув, що заскочило Вторака зненацька — вдруге за цей день, як здогадався Страйк. Мабуть, для чолові'яги то був шок — що його кидають; зазвичай він збирав докази невірності й презентував їх черговій білявці, розриваючи стосунки. Що краще Страйк вивчав свого клієнта, то більше мав певності, що для Вторака то якась варіація на тему вершини сексуального задоволення. Чолов'яга уособлював дивну суміш мазохіста, вуаєриста і фанатика контролю.

— Та ви що? — озвався Страйк, стаючи на ноги і йдучи до чайника; йому треба було кофеїну.— Ми за нею уважно стежили, і жодних ознак іншого чоловіка не було.

Насправді протягом тижня він не займався Платиною, тільки приймав дзвінки від Лінор — і то частину перевів на автовідповідач, бо стежив за Татом-Вар'ятом. А чи всі ті повідомлення він прослухав? Страйк дуже сподівався, що Лінор ніде не попереджала про іншого багатія, готового оплатити Платині студентські витрати в обмін на певні привілеї, бо інакше з грошима Вторака можна буде попрощатися навечно.

— А чого тоді вона мене кинула? — спитав Вторак.

«Бо ти йолоп кінчений».

— Ну, я не можу заприсягтися, що іншого немає,— відповів Страйк, ретельно добираючи кожне слово; водночас він сипав у горнятко розчинну каву.— Я тільки кажу, що вона вкрай розумно його ховає, якщо він є. Ми стежили за кожним її кроком,— збрехав він.— Кави?

— Я собі гадав, що ви маєте старатися! — пробурчав Вторак.— Ні, я розчинної не вживаю.

У Страйка задзвонив мобільний. Той дістав його з кишені, глянув, хто дзвонить: Вордл.

— Перепрошую, маю відповісти,— сказав Страйк набурмосеному клієнту. І прийняв дзвінок.

— Привіт, Вордле.

— Маллі можна виключити,— повідомив Вордл.

Те, що секунду чи дві ці слова для Страйка нічого не означали, було ознакою його крайньої виснаженості. Тоді

дійшло: Вордл говорить про бандита, який одного разу відрізав чоловіку прутень; Вордл здавався впевненим, що саме він, вірогідно, надіслав ногу.

— А, Кореша — ясно,— озвався Страйк, показуючи, що слухає.— Отже, виключено?

— Він не міг того зробити. Коли її вбили, він був у Іспанії.

— В Іспанії,— повторив Страйк.

Вторак побарабанив товстими пальцями по бильцю дивана.

— Ага,— провадив Вордл.— На Менорці, щоб його.

Страйк зробив ковток кави — такої міцної, ніби вилив кип'яток просто у бляшанку. У скронях почав наростати біль. Від мігреней Страйк страждав рідко.

— Але у нас є прогрес по тих двох фото, що я тобі показував,— провадив Вордл.— Хлопець і дівчина, які писали на сайті для божевільних, де Келсі про тебе розпитувала.

Страйк так-сяк пригадав ті фотографії: молодик з косими очима і чорнокоса жінка в окулярах.

— Поговорили з ними, але жоден не спілкувався з нею живцем — тільки онлайн. Плюс у хлопця залізне алібі на дату смерті — працював на подвійній зміні в «Асді» у Лідсі. Ми перевірили.

Але,— додав Вордл, і Страйк зрозумів, що поліціант підводить до чогось, на його погляд, корисного,— на тому форумі висів один тип, називав себе «Девоті», і всіх від нього трохи трусило. Він розпитував жінок про те, де саме вони хочуть ампутацію, і наче старався з ними зустрітися. Останнім часом затих. От намагаємося вистежити.

— Ага,— озвався Страйк, чудово відчуваючи, як чимдалі сильніше дратується Вторак.— Може бути корисним.

— Так, і я забув про того типа, який написав тобі листа, мовляв, у захваті від твоєї кукси,— додав Вордл.— Шукаємо його.

— Чудово,— сказав Страйк, не дуже розуміючи, що Вордл каже, але жестом показуючи Втораку, який уже хотів був вставати з дивана, що закінчує розмову.— Слухай, Вордле, я зараз не можу розмовляти. Краще пізніше.

Коли Вордл поклав слухавку, Страйк спробував умилювати Вторака — той, чекаючи на закінчення телефонної розмови, встиг себе накрутити. Питання про те, що саме він може вдіяти з тим фактом, що дівчина покинула бізнесмена, детектив не поставив, бо не хотів геть занапастити бізнес. Присьорбуючи чорну, мов смола, каву і відчуваючи, як наростає біль у скронях, Страйк головно боровся з однією емоцією — палким бажанням послати Вторака під три чорти.

— То що,— питав клієнт,— ви будете з цим робити?

Страйк не знав, що саме пропонують йому: силоміць навернути Платину в старі стосунки, чи слідкувати за нею по всьому Лондону, щоб вистежити нового бойфренда, чи повернути Втораку гроші. Та не встиг він відповісти, як на сходах почулися кроки і жіночі голоси. Вторак тільки й устиг, що кинути на Страйка зляканий і питальний погляд, а тоді скляні двері відчинилися.

Робін здавалася вищою, ніж Страйк пам'ятав: вищою, гарнішою і якоюсь засоромленою. За нею — і за нормальних обставин цей факт зацікавив і розвеселив би його — стояла жінка, яка могла бути тільки її матір'ю. Трохи нижча на зріст і помітно ширша, вона мала таке саме рудувато-біляве волосся, такі самі сіро-блакитні очі й вираз добродушної проникливості, добре знайомий начальнику Робін.

— О, я перепрошую,— вимовила Робін, побачивши Вторака, й різко зупинилася.— Ми можемо почекати внизу... ходімо, мамо...

Незадоволений клієнт підвівся з сердитим виглядом.

— Ні-ні, нічого,— мовив він.— Мені не призначено. Я піду. Страйку, лишився мій останній рахунок.

І він вийшов з офісу.

За півтори години по тому Робін з мамою мовчки сиділи в таксі, яке везло їх до вокзалу Кінгс-Кросс. Ліндина валіза злегка хиталася на підлозі.

Лінда наполягла на тому, що перед поверненням до Йоркширу має познайомитися зі Страйком.

— Ти на нього працюєш більше року. Звісно, він не буде проти, якщо я зазирну привітатися? Я хочу принаймні подивитися, де ти працюєш, щоб краще розуміти, коли ти розповідаєш про свій офіс...

Робін щосили опиралася, бентежачись на саму думку про те, щоб познайомити маму зі Страйком. Це було якось дитинно, недоречно, нерозумно. Особливо вона переймалася через страх, що мамин прихід утвердить Страйка в упевненості, що Робін надто налякана і не може працювати над справою Келсі.

Тепер Робін гірко жалкувала, що не змогла приховати свій переляк, коли надіслали листівку з Веттріано. Треба було подумати наперед і не показати страху, надто після того, як вона розповіла Страйкові про зґвалтування. Страйк сказав, що це нічого не змінює, але вона не вірила: Робін мала чималий досвід спілкування з людьми, які за неї вирішують, що для неї добре, а що ні.

Такі огинали Іннер-Секрл, а Робін мусила нагадати собі: мама не винна в тому, що вони отак наскочили на Вторака. Треба було спершу подзвонити Страйкові. Насправді Робін просто сподівалася, що Страйк буде в себе нагорі чи взагалі деінде, і тоді можна буде показати Лінді офіс і не знайомити їх. Вона боялася, що коли подзвонити, Страйк навмисно прийде знайомитися, підбурений характерною сумішшю бешкетництва й цікавості.

Лінда зі Страйком теревенили, Робін готувала чай і свідомо нічого не казала. Вона сильно підозрювала, що однією з причин, які спонукали Лінду познайомитися зі Страйком, було бажання точно оцінити міру теплоти, яка існувала між ним і донькою. На щастя, Страйк вигляд мав жахливий — здавався років на десять старшим за свій справжній вік. Щетина на щоках, запалі очі — типовий його вигляд, коли Страйк не спить цілий тиждень. Лінді доведеться дуже постаратися, щоб і далі плекати упевненість, ніби Робін потай закохана у свого боса — тепер, коли вона Страйка бачила.

— Він мені сподобався,— сказала Лінда, коли перед очима вже постав червоноцегляний палац Сент-Панкраса,— і мушу

сказати, що хоч чоловік він і не дуже вродливий, щось у ньому є.

— Так,— холодно озвалася Робін,— Сара Шедлок теж цієї думки.

Незадовго до того, як вони з мамою поїхали на станцію, Страйк попросив п'ять хвилин поговорити з ним наодинці в кабінеті. Тут він передав Робін перелік стрип-клубів і масажних салонів у Шордичі, який розпочав складати, і попросив почати клопітний процес обдзвонювання їх усіх у пошуках Ноеля Брокбенка.

— Що більше я про це думаю,— додав Страйк,— то більше мені здається, що він десь там працює охоронцем чи викидайлом. Чим ще займатися здоровиліві з мозковою травмою і таким минулим?

Щоб захистити почуття Лінди, яка все чула, Страйк не став додавати про певність у тому, що Брокбенк має працювати в секс-індустрії, де найлегше знайти вразливих жінок.

— Гарзд,— відповіла Робін і лишила перелік у себе на столі, куди його поклав Страйк.— Зараз проводжу маму і повернуся...

— Ні, я хочу, щоб ти працювала з дому. Записуй усі дзвінки; я з тобою зв'яжуся.

Перед очима в Робін промайнув постер «Дестиніз чайлд» до альбому «Та, що вижила».

— Коли я повернуся до офісу?

— Подивимось, як піде,— озвався він. І, правильно витлумачивши вираз на її обличчі, додав: — Слухай, я думаю, що Вторака ми щойно втратили назавжди. За Татом-Вар'ятом я можу постежити сам...

— А що Келсі?

— Ти намагаєшся вистежити Брокбенка,— пояснив Страйк, показуючи на перелік у неї в руках. А тоді (голова розколювалася, хоч Робін про це не знала) додав: — Слухай, завтра ніхто не працює, державне свято, королівське весілля...

Все зрозуміло: Страйк хоче прибрати її з дороги. Поки її не було на роботі, щось змінилося. Може, Страйк нарешті пригадав, що її не тренували у військовій поліції, що вона не бачила розчленованих тіл до появи тієї ноги в офісі. Коротко кажучи —

що вона не та напарниця, від якої за таких екстремальних обставин для нього є користь.

— Я щойно мала п'ять днів відпустки...

— Господи Боже,— урвався терпець Страйкові,— ти ж просто дзвониш людям і складаєш перелік — нащо задля цього тут сидіти?

«Ти просто дзвониш людям і складаєш перелік».

Робін пригадала, як Елін назвала її Страйковою секретаркою.

Вона сиділа в таксі поруч з матір'ю, і повзуча лава гніву й обурення змивала здоровий глузд. Страйк назвав її своєю напарницею перед Вордлом, коли треба було дивитися на фото розчленованого тіла. Але нового контракту ніхто не склав, не з'явилося жодного підтвердження нового статусу в робочих стосунках. Робін друкувала швидше за Страйка з його товстими волохатими пальцями: рахунки й листи головно діставалися їй. Більшу частину паперової роботи теж виконувала вона. Можливо, вирішила Робін, Страйк сам сказав Елін, що вона — його секретарка. Може, те, що він назвав її напарницею,— так, фігура мовлення. Може (тепер Робін навмисно себе накручувала і сама це розуміла), вони з Елін там обговорюють негодящість Робін, коли вечеряють потай від чоловіка Елін. Може, Страйк жаліється Елін, що взяв ото колись на роботу жінку, яка прийшла до нього тимчасовою секретаркою, етажеркою. Мабуть, і про зґвалтування їй також розповів.

«Мені, знаєш, теж було важко». «Ти просто дзвониш людям і складаєш перелік».

Вона що, плаче? По обличчю струменіли сльози гніву й розпачу.

— Робін? — мовила Лінда.

— Та нічого, нічого,— заговорила Робін, витираючи сльози зап'ястками.

Вона так хотіла повернутися на роботу протягом тих п'яти днів у квартирі з мамою та Метью, коли всі троє ніяково мовчали кожен у своєму кутку маленького помешкання, а поки Робін була у ванній кімнаті, Лінда пошепки розмовляла з Метью; Робін про

це знала, але розпитувати не хотіла. Вона не бажала знову сидіти вдома, мов у пастці. Може, то було ірраціонально, але вона безпечніше почувалася посеред Лондона, коли могла виглядати кремезну постать у шапці, а не у себе в квартирі на Гастингс-роуд.

Нарешті зупинилися перед вокзалом. Робін щосили намагалася тримати емоції в собі, відчуваючи косі Ліндині погляди, коли вони йшли через людний вокзал до потрібної платформи. Сьогодні Робін з Метью знову лишаться самі, а отже, на горизонті маячіє привид останньої, вирішальної розмови. Робін не хотіла, щоб Лінда приїздила і жила в них, однак її неминучий від'їзд змусив визнати, що присутність матері її втішала, хоч вона і не помічала цього.

— Так,— сказала Лінда, поклавши свою валізу на полицю для багажу і повернувшись на станцію, щоб провести останні хвилини в товаристві доньки.— Це тобі.

В руці у неї було п'ятсот фунтів.

— Мамо, я не можу взяти...

— Можеш-можеш,— наполягла Лінда.— Поклади на депозит на нове житло — чи купи собі туфлі від Джиммі Чу на весілля.

У вівторок вони розглядали вітрини на Бонд-стріт — роздивлялися виставлені в них бездоганні прикраси, сумочки, які коштували більше за уживані машини, дизайнерський одяг, про який жодна і мріяти не могла. Було зовсім не так, як у крамницях Гарроґейта. Найбільше Робін задивлялася на вітрини взуттєвих магазинів. Метью не любив, щоб вона носила високі підбори; з відчуття протесту Робін забажала п'ятидюймові шпильки.

— Я не можу,— повторила Робін. Станція навколо гуділа відлунням і гомоном. Цього ж року батькам ще частково оплачувати весілля брата Стівена. Вони чимало вклали і в її власне свято, що його один раз уже відклали; купили сукню, заплатили за перешивання, втратили один завдаток за машини на весілля...

— Я хочу, щоб ти це взяла,— строго відповіла Лінда.— Або вкладися в самотійне життя, або купи собі туфлі на весілля.

Стримуючи нові сльози, Робін мовчала.

— Ми з татом повністю тебе підтримаємо у будь-якому рішенні,— додала Лінда,— але я хочу, щоб ти сама себе спитала, чому ти досі не розповіла нікому більше про скасування весілля. Не можна жити в такому підвішеному стані. Жодному з вас це не на користь. Бери гроші й приймай рішення.

І вона міцно обійняла Робін, поцілувала в шию під вухом і піднялася на поїзд. Робін зуміла всміхнутися, коли махала їй на прощання, та коли поїзд від'їхав від станції, забираючи маму назад до Мессема, до батька, лабратора Раунтрі й до всього знайомого й приятного, Робін опустила на холодну металеву лаву, сховала обличчя в долонях і тихо заплакала у банкноти, що їй дала їй Лінда.

— Усміхнися, любонько! В морі ще багато риби.

Робін звела очі. Перед нею стояв розпатланий чоловік. Над поясом нависало велике черево, усмішка була хтива.

Робін повільно підвелася. На зріст вона була така сама. Їхні з чоловіком очі опинилися на одному рівні.

— Відвали,— мовила вона.

Чоловік моргнув. Усмішка перетворилася на злісну гримасу. Простуючи геть з Ліндиними грошима в кишені, Робін чула, як він кричить щось їй услід, але не розчула — і не хотіла слухати — що саме. У ній піднявся великий безформний гнів — гнів на чоловіків, які вважають вияв емоцій за спокусливо відчинені двері; на чоловіків, які прикидаються, ніби роздивляються вино на полицях, а самі витріщаються на твої груди; на чоловіків, для яких сама твоя фізична присутність — то вже запрошення до розпусти.

Гнів поширився і на Страйка, який відіслав її додому до Метью, бо тепер вважав тягарем; який ладен поставити під загрозу бізнес, побудований за її участі, взявши все на себе, тільки б не дати Робін робити те, що їй чудово вдавалося — подеколи краще, ніж Страйкові! Робін набула в його очах непозбувної вади — лише тому, що сім років тому опинилася біля нещасливих сходів у нещасливий час.

Тож так, вона обдзвонить для нього ці кляті клуби і салони, шукаючи паскудника, що назвав її «маленькою», але зробить ще

дещо. Робін дуже хотіла сказати про це Страйкові, але до Ліндиного поїзду не було часу — а після того, як Страйк звелів їй лишатися вдома, розповідати вже їй не хотілося.

Робін міцніше зав'язала пояс і, насупившись, попрямувала уперед. Вона відчувала повну правоту в рішенні розробити свій напрям розслідування, нічого не кажучи Страйкові — самостійно.

This ain't the garden of Eden.

Blue Oyster Cult, "This Ain't the Summer of Love"^[31]

Якщо вже має сидіти вдома, то хоч весілля подивиться. Рано-вранці наступного дня Робін зайняла місце на дивані у вітальні, поклавши на коліна ноутбук і фоном увімкнувши телевізор. У Метью теж був вихідний, але він лишався на кухні, подалі від неї. Сьогодні він не пропонував їй чаю, не розпитував про роботу, позбавив від обтяжливих виявів уваги. Щойно поїхала її мама, Робін відчула, як щось у ньому змінилося. Він здавався стривоженим, сторожким, серйознішим. У тих тихих розмовах Лінда ніби переконала Метью: того, що сталося, можливо, вже не виправити.

Робін чудово знала, що *coup de grace*^[32] за нею. Прощальні Ліндині слова тільки підсилили відчуття нагальності. Вона ще не знайшла нового помешкання, і все-таки має сказати Метью, що йде, і погодити з ним пояснення, яке буде надано рідним і друзям. Але ось вона — сидить на дивані й працює замість дати раду темі, що

ніби заповнила маленьку квартирку, тисне на стіни, розливає в повітрі напругу.

З екрана коментатори при бутоньєрках і корсажах просторікували про оздоблення Вестмінстерського абатства. До входу змійкою тягнулися запрошені знаменитості, а Робін слухала і водночас записувала телефонні номери стрип-барів, клубів еротичних танців і масажних салонів по всьому Шордичу. Час до часу вона переглядала відгуки клієнтів, сподіваючись, що хтось міг згадати викидайла на ім'я Ноель, але єдиними іменами були імена жінок, що працювали в тих закладах. Клієнти часто рекомендували їх за буцімто захоплене ставлення до роботи. Менді з масажного салону «дає повні тридцять хвилин» без «жодного поспіху»; чудова Шеррі зі стрип-клубу «Кільцева»

завжди «привітна, запопадлива, любить посміятися». «Всіляко рекомендую Зої,— писав один відвідувач,— чудова фігура і завжди щасливий фінал!»

За інших обставин — чи, може, в іншому житті — Робін, може, і вважала б ці описи жінок кумедними. Стільки чоловіків платить за секс і хоче вірити, що ентузіазм тих жінок щирий, що їм приємно, що їх дійсно смішать жарти відвідувачів, що їм радісно робити контактний масаж з олією і ручну стимуляцію. Один дописувач навіть запостив вірш, присвячений улюбленій дівчині.

Старанно складаючи перелік номерів, Робін думала, що навряд чи Брокбенк зі своїм безславним минулим потрапив би на роботу в котрийсь із цих фешенебельних закладів, на вебсайтах яких фігурували дівчата в художньому освітленні та ретуші й запрошення парам приходити разом.

Як знала Робін, борделі нелегальні, але не довелося поринати глибоко в кіберпростір, щоб знайти згадки про них. Почавши працювати на Страйка, вона навчилася видобувати інформацію з найвіддаленіших куточків інтернету і скоро вже уважно перевіряла згадки про місцеві заклади на кривих сайтах, присвячених обміну інформацією такого плану. Тут, у найдешевшому сегменті ринку, віршів не писали. «В них ставка за анал 60 фунтів»; «усі дівки іноземні, англійською неговорять»; «дуже молоді може ще чисті а то таких бачиш шо й присунути гидко».

Іноді надавалося тільки приблизне місце розташування. Робін розуміла, що Страйк не дозволить їй фізично піти до тих підвалів і складів, де працюють «переважно дівчата зі Східної Європи» чи «винятково китаянки».

Зробивши паузу і воліючи позбутися міцного вузла, що зав'язався десь у грудях, Робін поглянула на екран. Церквою разом ступали принци Вільям і Гаррі. Поки Робін дивилася, відчинилися двері вітальні й зайшов Метью з горнятком чаю. Для неї чаю він не зробив. Метью сів у крісло — мовчки — і втупився в екран.

Робін повернулася до роботи, гостро відчуваючи присутність Метью поруч із собою. Прийти мовчки — це щось нове. Прийняти її окремість — не відривати від роботи, не пропонувати чаю — так само нове. Так само, як і той факт, що він не взяв пульт і не перемкнув канал.

Камери повернулися до фасаду готелю «Горінг», де чекали на появу Кейт Міддлтон у вінчальній сукні. Робін час до часу поглядала на екран, водночас гортаючи сторінку з коментарями малописьменних осіб про бордель біля Комершіал-роуд.

Вибух радісних вигуків і захоплених зауважень змусив Робін звести очі якраз тоді, коли Кейт Міддлтон сідала в лімузин. Довгі мереживні рукави, точно як ті, що вона прибрала зі своєї весільної сукні...

Лімузин повільно поїхав геть. Кейт Міддлтон поруч з батьком усередині було ледь видно. Вирішила виходити заміж з розпущеним волоссям... Робін теж планувала розпустити волосся на весілля. Метью так більше подобалося. Втім, хіба тепер це має значення?

Натовп радісно кричав до самого Меллу; скільки сягало око, всюди тріпотіли британські прапори.

Коли Метью розвернувся до неї, Робін прикинулася, ніби знов поринула в ноутбук.

— Хочеш чаю?

— Ні,— відповіла вона.— Дякую,— неохоче додала вона, розуміючи, що прозвучало агресивно.

Поруч задзижчав мобільний. Метью часто супився й ображався, коли таке траплялося на вихідні,— гадав, що то Страйк, і так воно нерідко й було. Але сьогодні він просто відвернувся до телевізора.

Робін узяла телефон і прочитала щойно отримане повідомлення:

А як мені знати, що ви не з преси?

То був напрямок, який вона розробляла без Страйка, і відповідь Робін уже підготувала. Поки натовп на екрані вітав

лімузин, що повільно їхав вулицями, вона написала:

Якби преса про вас знала, то вже б чатувала у вас під дверима. Я казала пошукати мене в інтернеті. Є фото, де я заходжу до суду давати свідчення у справі Оуена Квайна. Бачили?

І вона відклала телефон. Серце закалатало.

Кейт Міддлтон виходила з лімузина перед абатством. У мереживній сукні її талія здавалася дуже тонкою. А сама вона здавалася такою щасливою... щиро щасливою... Серце Робін шалено калатало, поки вона дивилася, як чарівна жінка в тіарі піднімається до дверей Вестмінстерського абатства.

Знову запищав мобільний.

Так, є таке фото. І що?

Метью з притисненням до обличчя горнятком видав дивний звук. Робін не звернула на нього уваги. Мабуть, гадає, що вона переписується зі Страйком, звідси й усі ці невдоволені гримаси й пирхання. Відкривши камеру, вона підняла телефон до обличчя і зробила фото.

Спалах налякав Метью, і той озирнувся. Він плакав.

Коли Робін відсилала своє фото в повідомленні, у неї затремтіли пальці. Тоді, не бажаючи дивитися на Метью, вона знову зосередилася на телевізорі.

Кейт Міддлтон з батьком повільно йшли червоною доріжкою у проході церкви, що розділяв море гостей у капелюхах і капелюшках. Перед нею розігрувалася кульмінація мільйона казок: простолюдинка повільно йде до свого принца, красуня невблаганно підноситься до найвищих щаблів суспільства...

Мимохіть Робін пригадала вечір, коли Метью зробив їй пропозицію під статуєю Ерота на площі Пікадиллі. Біля підніжжя сиділи волоцюги, які почали зубоскалити, коли Метью опустився навколішки. Ця несподівана сцена на брудних сходах заскочила Робін абсолютно зненацька; Метью ризикував

забруднити свій найкращий костюм на засміченому мокрому камінні; їх оповивали алкогольні пари і вихлопи машин. Коробочка з синього оксамиту, блиск сапфіру — меншого, блідішого, ніж у Кейт Міддлтон. Пізніше Метью сказав Робін, що обрав заручну каблучку під колір її очей. Коли вона сказала «так», один з волоцюг піднявся на ноги і п'яно заплодував. Робін пам'ятала, як неонові вогні Пікадиллі спалахували на усміненому обличчі Метью.

Дев'ять років життя, поділеного на двох, спільного зростання, сварок і примирень, любові. Дев'ять років вони міцно трималися одне за одного попри біду, яка мала б їх розлучити.

Робін згадала день після пропозиції — день, коли агенція відіслала її до Страйка. Здавалося, що сталося це набагато давніше, ніж насправді. Вона зробилася ніби іншою людиною... принаймні почувалася іншою людиною, поки Страйк не звелів їй сидіти вдома й записувати телефонні номери, не відповідаючи на питання про те, коли вона повернеться на роботу як його напарниця.

— Вони розходилися.

— Що? — перепитала Робін.

— Розходилися,— повторив Метью, і голос йому зламався. Він кивнув на екран. Принц Вільям щойно озирнувся на свою наречену.— Порвали на якийсь час.

— Я знаю, що розходилися,— відповіла Робін.

Вона старалася говорити холодним тоном, але обличчя в Метью було таке нещасне.

«Може, я в глибині душі вважаю, що ти заслуговуєш на когось, кращого за мене».

— І що — для нас дійсно все скінчено? — спитав він.

Кейт Міддлтон тепер стояла поруч з принцом Вільямом перед віттарем.

Здавалося, вони були щасливі зі свого возз'єднання.

Вдивляючись в екран, Робін розуміла, що її сьогоднішня відповідь Метью стане вирішальною. Її заручна каблучка і досі лежить там, де Робін її поклала — на старих підручниках з

бухгалтерії у книжковій шафі. Відколи вона зняла каблучку, ні Робін, ні Метью її не торкалися.

— Любі брати й сестри...— почав декан Вестмінстера на екрані.

Робін подумала про день, коли Метью вперше запросив її на побачення — як вона йшла додому, а всередині все палало від захвату й гордості. Згадала, як хихотіла і тулилася до нього в пабі в Баті Сара Шедлок, як Метью супився, відсувався від неї. Подумала про Страйка й Елін... так, а вони тут до чого?

Пригадала Метью — його біле обличчя й шок — у шпиталі, де її протримали добу після зґвалтування. Метью пропустив іспит, щоб бути поруч з нею,— просто взяв і мовчки пішов. Його мати дуже сердилася. Метью довелося перескладати влітку.

«Я мав 21 рік і ще не знав того, що знаю тепер: що немає іншої такої, як ти, і що я нікого не кохатиму так, як тебе...»

Сара Шедлок обіймає його — а Метт п'яний, щойно розповів про свої складні почуття щодо Робін, яка боїться відкритого простору і не виносить доторків...

Мобільний забікав. Робін автоматично взяла його і відкрила повідомлення.

Гаразд, я вірю, що це ви.

Робін не розуміла, що читає, і відклала мобільний, не відповідаючи. У чоловіків такий трагічний вигляд, коли вони плачуть! Очі в Метью були геть червоні. Плечі трусилися.

— Метте,— тихо мовила Робін, а він усе безгучно ридав.— Метте...

Робін простягнула йому руку.

Dance on Stilts (Танець на ходулях)

Небо мало колір рожевого мармуру, але на вулицях було ще повно людей. На тротуари вийшли мільйони лондонців і гостей міста: червоні, білі й сині капелюхи, британські прапори й пластикові корони, блазні з пивом і при них дітлахи з розмальованими личками, і всіх несе й кружляє хвиля сентиментальності. Натовп заповнив метро, захарастив вулиці. Чоловік пробивав собі шлях крізь нього, шукаючи того, що потребував, і не раз чув уривки з національного гімну, співані п'яницями без слуху, а один раз — у віртуозному виконанні зграйки валлійок, які перегородили чоловіку вихід зі станції.

Коли чоловік ішов від Отієї, вона плакала. Весілля ненадовго вирвало Оту з її горя, зробило липучо-ласкавою й слізноїгоїстичною, спонукало до меланхолійних сентенцій про відданість і товариство. Чоловік тримав себе в руках винятково тому, що кожнісіньким нервом, кожнісіньким своїм атомом зосередився на тому, що скоїть сьогодні вночі. Думаючи про прийдешнє задоволення, чоловік поводився терпляче й ніжно — але Ота відповіла на це нечуваним зухвальством: спробувала не дати йому піти.

Він уже вдягнув куртку з зашитими ножами, тож зламався. Звісно, чоловік і пальцем не торкнувся Отієї, але він умів залякувати і зацьковувати самими лише словами, жестами, несподіваною демонстрацією звіра, що живе всередині. Чоловік ляснув дверима, а Ота лишилася тремтіти зо страху.

Небагато зусиль знадобиться, щоб згладити цей ефект, міркував чоловік, пробиваючи собі шлях між пияками на вулицях. Плюгавий букетик, удаваний жаль, якась побрехенька про стрес... на цій думці його обличчя стало злим. Ніхто не наважувався задирати чоловіка, кремезного й брутального, але він сам розштовхав людей, рушивши просто в натовп. Люди

були мов кеглі з плоті та крові й у його очах мали десь таке саме значення. Люди важили для чоловіка рівно стільки, скільки могли для нього зробити. Саме тому такою важливою стала Секретарка. Досі жодну жінку він не вистежував так довго.

Так, з останньою теж довелося докласти зусиль, але то було інше: дурненька сучка піддалася так радо, ніби все життя мріяла, щоб її порубали на шматки. Власне, так воно й було...

На цій думці чоловік усміхнувся. Персикові рушники і запах її крові... До нього знову поверталось це відчуття — відчуття всемогутності. Сьогодні матиме здобич, о, він це передчуває...

«Я іду до тебе, я вітально сяю...»

Чоловік шукав дівчину, що відійде подалі від скупчень людей, розм'якла від алкоголю й сентиментальності, але по вулицях усі ходили стадом, тож він почав думати, що врешті-решт згодиться і повія.

Часи змінилися. Раніше було не так. Шльондри більше не ходять по вулицях — є мобільні телефони, інтернет. Тепер купити собі жінку не складніше, ніж замовити доставку їжі, але чоловік не хотів лишати сліду в мережі чи на мобільнику якоїсь сучки. На вулицях зостався мізер, і чоловік знав, де шукати,— але треба ще знайти таке місце, яке ніяк не можна пов'язати з ним, десь подалі від Отієї...

За десять хвилин до півночі чоловік був у Шеклвеллі й простував вулицями, затуливши нижню половину обличчя піднятим коміром куртки і натягнувши шапку на лоба. З кожним кроком ножі важко вдаряли йому у груди: прямиий різницький ніж і компактний мачете. Світло у вікнах індійських забігайлівок і пабів, всюди прикраси в кольорах національного прапора... навіть коли доведеться ходити цілу ніч, він її знайде...

В темряві на розі стояло троє жінок у коротюсінських спідничках — курили, теревенили. Чоловік пройшов повз них протилежним боком вулиці, й одна його покликала, але чоловік її проігнорував і зник у мороці. Три — це забагато: вийде аж два свідки.

Полювати пішки і складніше, і легше водночас. Не треба перейматися, що на камери спостереження потрапить номер

авта, але треба думати, куди тягнути жертву, та й вибратися важче.

Чоловік десь годину повештався вулицями і знову опинився там, де бачив трійцю блудниць. Тепер їх стояло всього дві. Оце вже краще — тільки один свідок. Обличчя в чоловіка майже повністю сховане. Він завагався, і тут поруч пригальмувала машина, і водій розпочав коротку розмову з дівчатами. Одна з них сіла у машину і поїхала з ним.

Чарівний трунок заповнив чоловікові кров і розум. Усе точно так само, як коли він убив уперше! Тоді йому теж лишилася потворніша повія, з якою можна було робити все, що заманеться.

Часу на роздуми немає. Котрась із подружок може повернутися.

— Знов до нас, любий?

Голос у жінки був низький, гортанний, хоч вона здавалася молодою. Фарбоване хною руде волосся, неохайне каре, проколоті вуха й ніс. Ніздрі у повії були мокрі й рожеві — ніби вона застудилася. Шкіряна куртка, тісна міні-спідниця і туфлі на запаморочливо високих підборах; здавалося, їй важко тримати на них рівновагу.

— Скільки? — спитав чоловік, але до відповіді не дослухався. Значення мало — де.

— Якщо хочеш, можемо піти до мене.

Чоловік погодився, але не розслаблявся. Краще б то виявилася окрема кімната: щоб нікого на сходах, щоб ніхто не слухав і не дивився, просто собі якась темна нірка, куди прагне тіло. Якщо виявиться, що то якесь комунальне житло, правдивий бордель, де є інші дівчата, жирна маман чи — ще гірше — сутенер...

Повія покульгала на дорогу, не чекаючи на зелене світло. Чоловік схопив її за руку і вихопив мало не з-під коліс білого фургона, що промчав повз.

— Мій рятівник! — захихотіла повія.— Дяка, любий.

Чоловік бачив, що вона під чимось. Він таких багато надивився. Червоний мокрий ніс повії викликав у нього відразу.

їхнє віддзеркалення у темних вітринах могло б належати татові й доньці — вона була мала, кістлява, він — кремезний здоровило.

— Дивився весілля? — спитала вона.

— Що?

— Королівське весілля. Вона така вродлива.

Навіть ця брудна хвойда божеволіє через те весілля. Дорогою вона все щось патякала про те, сміялася не до речі, хиталася на своїх підборах, а чоловік мовчав.

— Шкода, га, що його мама не бачила, як принц одружився, га? О, прийшли,— сказала дівчина, вказуючи на багатоквартирний будинок за квартал.— Осьо моя хата.

Чоловік здалеку побачив людей, що стояли під освітленими дверима, якогось хлопа на сходах. Він спинився.

— Ні.

— А що таке? Та не бійся їх, любий, вони мене знають,— щиро додала дівчина.

— Ні,— повторив чоловік і, раптом розлютившись, схопив її за руку. Що це за гра така? Вона думає, він учора народився?

— Отуди,— звелів він, вказуючи на затінену щілину між двома будівлями.

— Любий, а в мене там ліжко...

— Отуди,— сердито повторив чоловік.

Дівчина глянула на нього сильно нафарбованими очима, трохи здивована, але в дурної суки розум туманився, і чоловік переконав її без слів — самою лише силою харизми.

— Ой, ну добре, любий.

Їхні кроки захрумтіли по частково засипаній гравієм землі. Чоловік боявся, що тут буде якесь освітлення чи сенсори, але за двадцять ярдів від дороги на них чекала темрява ще глибша й густіша.

Руками в рукавичках чоловік передав дівчині банкноти. Вона сама розстебнула йому змійку на штанях. В нього ще не стояло. Поки повія, ставши навколішки в пільмі, робила свою справу і намагалася викликати ерекцію, чоловік безгучно дістав зі сховку за підкладкою куртки ножі.

Ковзає нейлонова тканина; по лезу в кожній руці, доторк пітної шкіри до пластикових руків'їв...

Чоловік так сильно копнув дівчину в живіт, що та аж відлетіла. Задушене «ах!», тоді хрумтіння гравію — он де вона приземлилася. Чоловік кинувся вперед; змійка була розстебнута, штани йому зіслизнули зі стегон. Він наступив на дівчину в темряві, так її знайшовши, і накинувся на неї.

Удар по удару підносився різницький ніж: чоловік натрапив на кістку — мабуть, ребро — і вдарив знову. З легенів жертви почувся свист, а тоді, на його превеликий шок, вона закричала.

Чоловік сидів на жертві охляп, проте дівка пручалася, і він ніяк не міг намацати її горлянку, щоб уже добити.

Ось він завдав їй потужного удару лівицею, що тримала мачете,— проте неймовірним чином у дівці лишилося досить життя, щоб закричати знову...

З рота в чоловіка полився потік грубої лайки — удар, удар, ще удар різницьким ножем! Він протяв дівці долоню, коли та намагалася затулитися руками. З цього з'явилася ідея: чоловік притиснув її руку до землі, став коліном, підняв ніж...

— Ах ти суча смокталка...

— Хто там?

«Ох же ж чорт!»

З боку вулиці знов почувся чоловічий голос:

— Хто там?

Чоловік зліз із жертви, натягнув труси й штани і тихенько позадкував геть, у лівій руці тримаючи два ножі, а у правій, здається, два пальці повії: тверді кісточки, струменить кров... Дівчина досі стогнала й скавчала, а тоді, випустивши останнє довге зітхання, затихла...

Чоловік покульгав геть, у невідомість, подалі від її нерухомого тіла. Всі його чуття загострилися, мов у кота, який чує наближення пса.

— У вас там усе добре? — повторив голос із вулиці; пішла луна.

Чоловік уперся в стіну. Рушив уздовж неї, намацав сітчастий паркан. У світлі далекого ліхтаря роздивився обриси якоїсь ніби

автомайстерні за цим парканом; у мороці горбаті силуети машин мали моторошний вигляд. Звідти, звідки він щойно прийшов, почулися кроки: тип з вулиці вирішив дізнатися, хто кричав.

Не панікувати. Не тікати. Як здійсме гамір — тут йому й смерть. Чоловік повагом рушив уздовж паркана, за яким горбилися старі машини, до латки мороку: там може бути вихід на сусідню вулицю, а може й глухий кут. Чоловік сховав закривавлені ножі в куртку, пальці закинув у кишеню, а сам крався вздовж сітки, стараючись навіть не дихати.

З провулка луною полинув крик.

— Чорт! Чорт! Енді... ЕНДІ!

Чоловік побіг. Тепер його не почують — кричать, крики луною відбиваються від стін. Світ знову став йому другом, простелив йому під ноги м'яку траву, відчинив двері в темряву, куди чоловік радо плигнув...

Глухий кут, стіна заввишки шість футів. З іншого боку чути гуркіт машин. І все. Чоловік задихався, дряпав камінь, жалкував, що вже не такий молодий і спортивний, як колись; намагався підтягнутися, шукав ногам опори, м'язи йому палали...

Іноді паніка творить дива. Чоловік видерся на стіну і перебрався на той бік. Приземлився важко; коліна запротестували, він захитався, але скоро відновив рівновагу.

«Тепер іди, іди... ніби ти нормальний... нормальний... нормальний...»

Повз нього мчали машини. Чоловік трохи пробігся і став у чергу. Не має значення, куди вони всі їдуть — аби подалі звідси.

Його власний палець лишив на квитку кривавий слід. Чоловік пхнув квиток у кишеню і торкнувся відрізаних пальців.

Автобус від'їхав від зупинки. Чоловік повільно дихав, стараючись заспокоїтися.

На другому поверсі хтось знову виводив державний гімн. Автобус набирав швидкість. Серце шалено калатало. Дихання потроху вирівнювалося.

Вдивляючись у своє відображення у забрьоханому вікні, чоловік катав між пальцями досі теплий мізинець жертви. Паніка відступала, на її місце прийшла піднесена радість. Він усміхнувся

темному відображенню, поділяючи свій тріумф з єдиною людиною, здатною його зрозуміти.

The door opens both ways...

Blue Oyster Cult, "Out of the Darkness"^[33]

— Ти тільки глянь! — у понеділок уранці сказала Елін, шоковано завмерши перед телевізором з мискою граноли в руках.— Аж не віриться!

Страйк щойно увійшов до кухні, вмитий і вбраний у чисте, після їхнього щонедільного побачення. Бездоганне приміщення, оформлене у кремових і білих тонах, повнилося сталевими поверхнями і притлумленим світлом, ніби якась операційна з космоопери. На стіні за столом висів плазмовий екран. На екрані президент Обама щось виголошував з трибуни.

— Вони вбили Усаму бен Ладена! — пояснила Елін.

— Отакої,— озвався Страйк і собі укліяк, читаючи стрічку новин внизу екрана.

Чистий одяг і добре поголене обличчя заледве якомсь покращили його утомлений вигляд. Починали даватися ознаки години, витрачені на спроби упіймати Лейнга чи Віттакера: очі налилися кров'ю, шкіра набула сіруватої барви.

Він підійшов до кавоварки, налив собі кави і водномить випив. Вчора він мало не заснув просто на Елін і вважав одним з нечисленних досягнень минулого тижня те, що взагалі закінчив хоч цю справу. Тепер Страйк оперся на сталеву стільницю і дивився на бездоганно вбраного президента, заздрячи йому до глибини душі. Президент свого ворога принаймні дістав.

Те, що розповіли про смерть бен Ладена по телебаченню, дало Елін і Страйку тему для розмови на шляху до метро.

— Цікаво, наскільки вони були певні, що то справді він,— мовила Елін, зупиняючи авто біля станції,— коли починали операцію.

Страйка це питання теж цікавило. Звісно, бен Ладен мав прикметну зовнішність — дуже високий... і тут думки Страйка

полинули до Брокбенка, Лейнга й Віттакера. Голос Елін вирвав його з задуманості.

— В середу ми з колегами йдемо до бару, можеш приєднатися,— її голос звучав ніяково.— Ми з Дунканом уже майже все погодили. Так набридло ховатися...

— Вибач, не можу,— відповів Страйк.— Я ж тобі казав — у мене купа роботи зі стеженням.

Доводилося вдавати, що за пошуки Брокбенка, Лейнга і Віттакера йому платять — Елін інакше не зрозуміла б причин його безплідної наполегливості.

— Гаразд, тоді чекатиму на твій дзвінок,— озвалася вона, і Страйк розчув (але вирішив проігнорувати) холод у її тоні.

«Чи ж воно того варте?» — питав він себе, спускаючись до підземки з наплічником за спиною. Питання стосувалося не чоловіків, яких Страйк розшукував, а Елін. Усе почалося як приємна розрада, але тепер набувало ознак клопіткого обов'язку. Передбачуваність побачень — ті самі ресторани, ті самі дати — почала набридати, проте коли Елін сама запропонувала зламати звичну схему, Страйк не відчув ентузіазму. Він легко міг вигадати з десятків кращих варіантів дозвілля, ніж випивка у товаристві радіоведучих. У першу чергу можна поспати.

Скоро — Страйк уже знав, що так і буде,— Елін захоче познайомити його з донькою. Тридцять сім років життя Страйкові вдавалося уникати статусу «маминоного друга». Спогади про чоловіків у житті Леди — дехто був пристойний, більшість — ні (остання тенденція сягнула апофеозу в особі Віттакера) — навіювали йому відразу, майже гидливість до цього явища. Страйк не хотів бачити в очах котроїсь дитини страх і недовіру, що поставали в очах сестри Люсі, коли у двері заходив черговий чужий чоловік. Які почуття проступали на його власному обличчі, Страйк не знав. Відколи він набув такого-сякого самовладання, він просто не думав про цю частину Лединого життя, натомість зосередившись на маминих обіймах та усмішках, на її материнському захопленні його досягненнями.

На виході зі станції «Ноттинг-Гілл-Ґейт» (тут була школа) задзижчав мобільний: повідомлення від колишньої дружини Тата-Вар'ята.

Нагадую, що сьогодні хлопчики не в школі, бо державне свято. Вони з дідом і бабусею. Він там до них не причепиться.

Страйк стиха вилаявся. Він таки забув про цей вихідний. З іншого боку, є можливість повернутися до офісу, дати раду паперам, а тоді задля різноманіття поїхати на Кетфорд-Бродвей удень. Шкода тільки, що повідомлення прийшло після того, як він дав гака до Ноттинг-Гіллу.

За сорок п'ять хвилин Страйк дерся нагору металевими сходами і вже вкотре не розумів, чому ніяк не попросить власника полагодити ліфт. Та коли опинився перед скляними офісними дверима, постало нагальніше питання: звідки всередині світло?

Страйк з такою силою штовхнув двері, що Робін аж підскочила, хоч і чула, як він піднімається. Вони втупилися одне в одного: вона мала вигляд зухвалий, він — звинувачувальний.

— Що ти тут робиш?

— Працюю,— відповіла Робін.

— Я тобі сказав працювати з дому.

— Я вже закінчила,— відповіла вона і поплескала по стосу списаних номерами телефонів і примітками паперів, що лежав поруч з нею на столі.— Це всі номери, що я знайшла у Шордичі.

Очі Страйка простежили за її рукою, але увагу його привернули не аркуші з записами, а заручна каблучка з сапфіром.

Пауза. Робін не знала, чому серце так важко закалатало у грудях. Це ж абсурдно — оця потреба захищатися... то її справа — виходити за Метью чи ні... Смішно навіть, що треба собі про це нагадувати!

— Знову все по-старому? — спитав Страйк і відвернувся від Робін, щоб повісити на гачок куртку і наплічник.

— Так,— відповіла Робін.

Ще одна коротка пауза. Страйк знову розвернувся до неї.

— У мене немає для тебе роботи. У нас нині тільки одна справа. За Татом-Вар'ятом я можу стежити сам.

Робін примружила сіро-блакитні очі.

— А як же Брокбенк, Лейнг, Віттaker?

— А що з ними?

— Ти ж їх і досі шукаєш?

— Так, але це не...

— І як ти даси раду аж чотирьом справам?

— То не справи. За них не платять...

— Тобто, це хобі, так? — спитала Робін.— Я через це цілі вихідні змарнувала на телефонні номери?

— Слухай... Так, я хочу їх знайти,— заговорив Страйк, намагаючись дібрати аргументи попри страшну втому й інші, менш визначені емоції (каблучка повернулася... він так і думав, що це станеться... сам відіслав її додому, де Метью, це посприяло...),— але я не...

— Ти був не проти, щоб я повезла тебе до Барроу,— мовила Робін, яка свої аргументи підготувала. Вона чудово розуміла, що Страйк не хоче її повернення до офісу.— Ти був не проти, коли я розпитувала Голлі Брокбенк і Лорейн Макноттон, авжеж? То що змінилося?

— Тобі знову надіслала шматок її тіла, Робін! Ось що в біса змінилося!

Страйк не хотів кричати, але від його голосу аж задрожали металеві шафки для паперів.

Робін лишилася незворушною. Вона вже бачила Страйка розлюченим, чула, як він лається; він навіть кулаком бив ті нещасні шафки. Її це не лякало.

— Так,— спокійно відповіла вона,— і мене це настрашило. Гадаю, більшість людей буде в шоці, отримавши листівку з приклеєним пальцем. Ти сам був не дуже в захваті.

— Так, і саме тому...

— ...ти сам-один намагаєшся дати раду чотирьом справам водночас, а мене відіслав додому. Я про відпустку не просила.

В ейфорії, яка настала, коли Робін знову надягнула каблучку, Метью навіть допоміг їй відрепетирувати свою промову до повернення на роботу. Озираючись назад, Робін гадала, що то було неймовірно: Метью прикидався Страйком, а Робін аргументувала свою точку зору. Але Метью був готовий абсолютно на все, тільки б Робін вийшла за нього другого липня.

— Я хотіла б одразу повернутися до...

— Хай як би ти хотіла повернутися до роботи,— мовив Страйк,— це не означає, що це в твоїх інтересах.

— О, а я й не знала, що ти в нас кваліфікований спеціаліст з гігієни праці,— з легким сарказмом відзначила Робін.

— Слухай,— почав Страйк, якого відсторонена раціональність Робін розлютила навіть дужче, ніж могли б сльози й гнів (з її пальця знову блимнув прохолодою сапфір),— я твій роботодавець, і мені вирішувати, що...

— Я гадала, що ми напарники,— заперечила Робін.

— Різниці немає,— відповів Страйк,— напарники чи не напарники, я все одно несучу відповідальність...

— Тобто ти краще занапастиш бізнес, ніж даси мені працювати? — спитала Робін. На її блідому обличчі проступив гнівний рум'янець, і Страйк, хоч і розумів, що втрачає очки, відчув задоволення від думки, що вона втрачає самовладання.— Я допомогла тобі його розбудувати! Ти граєш убивці на руку — хай хто він такий — тим, що відсторонюєш мене, закидаєш роботу, за яку платять, а сам допрацював уже до...

— Звідки тобі знати, що допрацювався?

— Бо вигляд у тебе паскудний,— сміливо відповіла Робін, і заскочений зненацька Страйк мало не засміявся — уперше за кілька днів.— Я або твоя партнерка,— підсумувала Робін,— або ні. Якщо ти будеш зі мною поводитися так, наче я якась порцелянова статуетка, яку можна виносити в люди, коли тобі здається, що я не постраждаю, ми... ми приречені. Бізнес приречений. Я краще пристану на пропозицію Вордла.

— Це ще яку? — різко спитав Страйк.

— Вступити до лав поліції,— відповіла Робін, дивлячись Страйкові просто в обличчя.— Для мене, щоб ти знав, це не гра.

Я не маленька дівчинка. Я пережила набагато страшнішу річ, ніж надісланий поштою палець. А отже,— вона зібрала всю свою сміливість, сподіваючись, що це не звучатиме як ультиматум,— вирішуй. Вирішуй, чи я тобі партнерка, чи... чи тягар. Якщо ти не можеш на мене покластися, якщо не можеш дозволити розділяти з тобою ризик, тоді я краще...

Голос майже зрадив Робін, але вона змусила себе говорити.

— ...краще піду,— договорила вона.

Під впливом емоцій Робін занадто сильно крутнула стілець в бік комп'ютера і опинилася лицем до стіни. Зібравши залишки гідності, вона знов крутнулася на стільці, втупилася в монітор і продовжила переглядати листи, чекаючи на Страйкову відповідь.

Вона не сказала йому про свій напрям у розслідуванні. Треба було дізнатися, чи вона повертається до статусу напарниці,— а тоді вирішити, чи поділитися зі Страйком здобиччю, чи лишити йому прощальний подарунок.

— Хай хто він такий, він убиває і розчленовує жінок задля втіхи,— тихо мовив Страйк,— і він чітко показав, що хоче зробити це з тобою.

— Це я зрозуміла,— ламким голосом відповіла Робін,— та чи розумієш ти той факт, що коли він знає, де я працюю, то має також знати, де я мешкаю? Коли вже він настільки прагне всюди за мною ходити? Хіба не розумієш, що я краще допоможу його піймати, а не сидітиму, чекаючи, коли він по мене прийде?

Благати Робін не збиралася. Вона встигла викинути у спам дюжину листів, коли Страйк заговорив, і його тон був похмурий.

— Гаразд.

— Що «гаразд»? — сторожко озирнулася Робін.

— Гаразд, ти... повертаєшся до роботи.

Робін усміхнулася. Страйк усмішкою не відповів.

— Ой, та не супся! — сказала Робін, встала і обійшла стіл.

На якусь шалену мить Страйкові здалося, що вона його зараз обійме — такою щасливою здавалася Робін (а ще на її палець повернулася захисна каблучка, а отже його, Страйка,

тепер безпечно обіймати, ніби він істота без претензій і статі). Але Робін просто пішла до чайника.

— У мене є нова зачіпка,— повідомила вона.

— Та ти що? — озвався Страйк, досі намагаючись осягнути нову ситуацію. (Яке б їй дати завдання, щоб не занадто небезпечно? Куди її відіслати?)

— Так,— відповіла Робін.— Я зв'язалася з людиною з форуму для людей з ВІІД. Ця людина розмовляла з Келсі.

Широко позіхнувши, Страйк упав на шкіряний диван, який звично видав під його вагою непристойний звук. Спробував згадати, про що це вона. Недосип був такий, що покластися на зазвичай розлогу і точну пам'ять не виходило.

— То отой... отой тип? Чи та дівчина? — спитав він, так-сяк пригадавши фото, які їм показував Вордл.

— Хлопець, так,— відповіла Робін, заливаючи окропом чайні пакетики.

Уперше за час їхнього знайомства Страйк зрадів можливості її піддражнити.

— Тобто ти без мене лазила по тих сайтах? Гралася з якимись анонімними відвідувачами, навіть не знаючи, з ким маєш справу?

— Я тобі казала, що вивчаю ті сайти! — обурилася Робін.— Я побачила, що Келсі розпитувала про тебе на форумі, пам'ятаєш? Називала себе Немакудипіти. Я тоді про це все розповідала, коли у нас був Вордл. І на нього це справило враження,— додала вона.

— Так він тебе давно обійшов,— відповів Страйк.— Він допитав обох людей, з якими Келсі спілкувалася в інтернеті. То глухий кут, вони ніколи не зустрічалися. Зараз Вордл опрацьовує типа, який називає себе Девоті й намагався знайомитися з жінками з того сайту.

— Я вже в курсі про Девоті.

— Звідки?

— Просив моє фото, а коли не отримав, замовк...

— Тобто ти там з психами фліртувала, так?

— Та Господи Боже! — не витримала Робін.— Я прикидалася, ніби теж страждаю на цей синдром, не дуже-то й фліртувала... і не думаю, що варто перейматися через того Девоті.

Вона передала Страйкові горнятко чаю точно тієї креозотової міцності, яка подобалася йому найбільше. Дивним чином це його не втихомирило, а тільки розбурхало.

— Отже, через Девоті перейматися не треба, га? А на якій підставі ти так вважаєш?

— Я вивчаю акротомофілів, відколи надійшов той перший лист до тебе — від чоловіка, поведеного на твоїй нозі, пам'ятаєш? Цей вид розладу рідко передбачає насильство. Гадаю, той Девоті просто мастурбує над клавіатурою, мріючи про те саме, що й інші охочі ампутуватися.

Не знайшовши, що на це сказати, Страйк відпив чаю.

— Хай там як,— провадила Робін (яку зачепило те, що Страйк не подякував за чай),— хлопець, з яким Келсі спілкувалася в інтернеті — той, що мріє про ампутацію,— збрехав Вордлу.

— В якому сенсі збрехав?

— Він був знайомий з Келсі в реальному житті.

— Та ну? — озвався Страйк навмисне буденним тоном.— Звідки ти про це знаєш?

— Він мені сам розповів. Хлопець злякався, коли на нього вийшла поліція. Ніхто з рідних чи друзів не знає про його мрію відрізати собі ногу. Він запанікував і сказав, що не бачився з Келсі. Злякався, що коли зізнається, то потрапить у пресу і муситиме давати свідчення в суді. І коли я його переконала, що є тою, за кого себе видаю, а не журналісткою чи поліціанткою...

— Ти йому сказала правду?

— Так, це було найкраще, бо коли він зрозумів, що це дійсно я, то погодився зустрітись.

— А чого ти вирішила, що він справді прийде? — спитав Страйк.

— Бо ми маємо такий засіб впливу, якого у поліції немає.

— Це ще який?

— Це,— озвалася Робін холодно, жалкуючи, що не може дати іншої відповіді,— ти. Джейсон просто одержимий бажанням з тобою зустрітися.

— Зі мною? — страшенно здивувався Страйк.— Чому?

— Бо він вважає, що ти сам собі відпиляв ногу.

— Що?!

— Келсі його переконала, що ти це сам собі заподіяв. Він хоче дізнатися, як саме.

— В Бога і в душу,— сказав Страйк,— він що, на голову хворий? Та звісно, що хворий,— умить відповів він сам собі.— Хворий на голову. Хоче собі сам відрізати ногу. В Бога і в душу!

— Щоб ти знав, точиться дискусія про те, чи є ВІІД психічним захворюванням, чи патологією мозку,— повідомила Робін.— Якщо просканувати мозок людини, яка страждає на...

— Та ну його,— перебив її Страйк, змінюючи тему.— Чого ти вирішила, що в цього психа є для нас щось корисне?

— Він бачився з Келсі,— нетерпляче пояснила Робін,— яка, напевно, йому розповіла, чому така впевнена, що ти один з них. Джейсон має дев'ятнадцять років, працює в супермаркеті «Асда» в Лідсі, має тітку в Лондоні й планує тут у неї зупинитися. Поки що домовляємося про дату. Йому треба дізнатися, коли зможе взяти вихідний. Слухай, та він за два потиски рук від людини, яка переконала Келсі, що ти ампутант з власної волі,— додала Робін, роздратована й розчарована байдужістю Страйка до плодів її сольної праці й усе-таки сповнена надії, що він облишить цю вередливість і критичність,— а та людина — майже напевно вбивця!

Страйк випив ще чаю, даючи словам Робін засвоїтися у виснаженому мозку. Гі аргументи були слухні. Те, що вона переконала Джейсона зустрітися,— досягнення. Треба її похвалити. Натомість Страйк сидів мовчки і пив чай.

— Якщо ти думаєш, що краще мені подзвонити Вордлу і розповісти це йому...— почала Робін з помітним обуренням.

— Ні,— відповів Страйк, і поспішність його реакції трохи потішила Робін.— Поки не почули його... не треба марнувати

Вордлів час. Скажемо йому, коли дізнаємося, що в цього Джейсона є. Коли, кажеш, він буде в Лондоні?

— Він намагається взяти вихідний; поки що не відомо.

— Ти чи я могли б поїхати до Лідса і поговорити з ним там.

— Джейсон хоче приїхати сам. Не хоче, щоб про щось дізналися його знайомі.

— Добре,— хрипко відповів Страйк і потер червоні очі, намагаючись скласти план, який дасть Робін роботу і водночас не наразить на небезпеку.— Тоді пресуй його й одночасно дзвони по цих номерах, може, буде щось на Брокбенка.

— Я вже почала,— відповіла Робін, і Страйк розчув у її голосі бунт і неминучу вимогу знову вийти на вулицю.

— А ще,— додав Страйк, думаючи на ходу,— я хочу, щоб ти походила по Волластон-Клоузу.

— І виглядала Лейнга?

— Саме так. Добре ховайся, не ходи поночі, а якщо побачиш того типа в шапці, вмикай кишенькову сирену негайно. Краще за все і перше, і друге.

Навіть набурмосений вигляд Страйка не міг притлумити радості Робін від повернення на борт, від того, що вона знову повноцінна напарниця детектива.

Вона ніяк не могла знати, що Страйк сподівається заслати її у глухий кут. Вдень і вночі він роздивлявся входи в маленькі багатоквартирні будинки, регулярно змінював позицію, розглядав балкони й вікна в окуляри нічного бачення. Ніщо не вказувало на те, що десь там усередині ховається Лейнг; нічия широка тінь не проходила за фіранкою, ніхто не мав низького лоба чи тхорячих очей, ніхто кремезний не шкутильгав на милицях і (коли йшлося про Лейнга, Страйк нічого не приймав за належне) не демонстрував боксерської ходи. Кожного чоловіка, який виходив з будівлі чи заходив у неї, Страйк уважно роздивився на предмет подібності до фотографії, яку Лейнг виставив на благодійному сайті, чи до безликої постаті в шапці. Ніхто навіть і близько не був схожий.

— Так,— додав він,— шукатимеш Лейнга, і ще... дай мені половину отих номерів по Брокбенку, поділимо навпіл. Я і далі

займатимуся Віттакером. Обов'язково виходь на контакт частіше, добре?

— Обов'язково! — зраділа Робін.— Ой, і ще, Корморане...— (Страйк уже майже увійшов до кабінету, але озирнувся).— Що це таке?

Вона тримала в руці «Аккутан», який Страйк лишив у неї на столі, коли шукав у інтернеті, що то таке.

— А, це,— озвався він.— Дрібниці.

Радість Робін частково зникла. Страйк відчув тінь провини. Він розумів, що поводиться як буркотливий паскудник. Спробував зібратися на думці.

— Ліки від вугрів,— пояснив він.— Вони належали Келсі.

— Ну звісно ж! Ти був у неї, бачив її сестру! Що там було? Що вона сказала?

Страйк не відчував у собі сили розповідати Робін про Гейзел Ферлі. Розмова мала місце досить давно, він був утомлений і чомусь досі вороже налаштований.

— Нічого нового,— відповів він.— Нічого важливого.

— Нащо тоді ти взяв пігулки?

— Подумав, що це можуть бути протизаплідні... може, вона з кимсь зустрічалася, а сестра не знала.

— О,— відповіла Робін.— Отже, таки нічого.

Вона кинула пігулки у смітник.

Власне е'го змусило Страйка продовжити: просто е'го, нічого більше. Робін знайшла чудову зачіпку, а він — тільки якісь непевні ідеї щодо цього «Аккутану».

— Я ще якийсь квиток знайшов,— сказав він.

— Що-що?

— Ніби номерок з гардеробу.

Робін з цікавістю чекала.

— Номер вісімнадцять,— додав Страйк.

Робін чекала на подальші пояснення, але їх не було. Страйк позіхнув і визнав свою поразку.

— Побачимось. Тримай мене в курсі — де ти, що робиш.

Страйк пішов до кабінету, зачинив двері, сів за стіл і відкинувся назад у кріслі. Він зробив усе можливе, щоб Робін не

повернулася на вулицю. А тепер хотів одного — щоб вона вже пішла.

...love is like a gun
And in the hands of someone like you I think it'd kill.
Blue Oyster Cult, "Searchin for Celine"^[34]

Робін була на десять років молодша за Страйка. Вона увійшла до його офісу як тимчасова секретарка, на яку тут не чекали і якої тут не вітали; тоді його кар'єра сягнула дна. Він планував, що Робін залишиться на тиждень, та й то лише тому, що мало не скинув дівчину зі сходів, коли вона прийшла, і відчував, що завинив їй. Але Робін якось зуміла вмовити його продовжити їй термін — спершу на ще один тиждень, далі на місяць, а тоді назовсім. Вона допомогла Страйкові видертися з ями майже банкрутства, зробити його бізнес успішним; вчилася просто на ходу, а тепер просила про одне — лишитися поруч з ним, коли бізнес занепадає знову, і боротися за виживання справи.

Робін подобалася всім. Навіть йому самому вона подобалася. А як же інакше — після всього, що вони пережили разом? Утім, від самого початку Страйк сказав собі: до цієї межі, а далі — зась. Треба тримати дистанцію. Не прибирати бар'єрів.

Робін увійшла до його життя в той самий день, коли Страйк назовсім розійшовся з Шарлоттою — і це після шістнадцятьох років стосунків — то разом, то порізно; в тих стосунках було більше болю, ніж насолоди. Робін в усьому допомагала, всім цікавилася, захоплювалася особисто ним (коли вже бути з собою чесним — то треба бути чесним до кінця), й усе це стало бальзамом на його рани, завдані Шарлоттою, на оті внутрішні ушкодження, що дошкуляли Страйкові набагато довше, ніж синець під оком і подряпини.

Тоді сапфір на безіменному пальці Робін був бонусом: така собі межа, крапка. Загороджуючи шлях до будь-чого більшого, він давав Страйкові свободу... яку? Покладатися на Робін?

Дружити з Робін? Дозволяти бар'єрам потроху руйнуватися — настільки, що тепер він озирався назад і розумів, що вони з Робін ділилися такими особистими речами, про які не знав більше ніхто. Робін була однією з трьох людей (як Страйк підозрював), які знали про ту буцімто дитину, що її Шарлотта буцімто втратила — а може, зробила аборт, чи й узагалі не була вагітна. Страйк був одним з небагатьох, хто знав про невірність Метью. Хай як він старався утримувати дистанцію, вони з Робін тягнулися одне до одного — в буквальному сенсі. Страйк чудово пам'ятав, як воно було — обіймати її за плечі, коли вони кружляли вуличками навколо готелю «Гезлітт». Робін така висока, що обіймати її було комфортно. Страйк не любив нахилитися. Маленькі жінки його ніколи не приваблювали.

«Метью це не сподобається»,— сказала вона тоді.

Ще менше це сподобалося б Метью, якби він знав, наскільки це сподобалося Страйку.

Робін була і близько не така гарна, як Шарлотта. Шарлотта мала таку вроду, що чоловіки замовкали на півслові, приголомшені, притихлі. Робін (Страйк усе чудово роздивився, коли вона нахилилася вимкнути свій комп'ютер) була дуже привабливою дівчиною, але чоловікам від її присутності не відбирало мову. Власне (згадався Вордл), вони ставали говіркішими.

Але Страйкові подобалося її обличчя. Її голос. Сама її присутність.

Не можна сказати, що йому хотілося бути з нею — то було би божевілля. Вони не змогли б вести справи, маючи інтрижку. Та й Робін не з тих дівчат, з якими заводиш інтрижки. Страйк бачив її тільки зарученою, а ще — згорьованою через розрив тих заручин, а отже, мав за жінку, якій на віку написано вийти заміж.

Майже сердито Страйк заходився складати перелік відомих про неї фактів, що позначали величезну відмінність Робін від нього самого, вказували на її приналежність до безпечнішого, затишнішого, традиційнішого світу. Робін зустрічається з одним і тим самим набундюченим типом з шостого класу (втім, тепер

Страйк краще розумів чому); походить з приємної родини йоркширців, представників середнього класу; має батьків, одружених — і, схоже, щасливо — кількадесят років, лабратора, «лендрровер», мала навіть поні, нагадав собі Страйк. Поні!

Та втрутилися інші спогади, і з картинки безпечного й упорядкованого минулого постала інша Робін: і то була така жінка, що опинилася б цілком на своєму місці у відділі спеціальних розслідувань. Ця Робін відвідувала професійні водійські курси, отримала струс мозку в гонитві за злочинницею, спокійно загорнула його закривавлену руку у свій тренч, коли Страйка поранили, і повезла його до шпиталю. Ця Робін вміло імпровізувала, розпитуючи свідків, і витягувала з них інформацію, якої не змогла дістати поліція; ця Робін вигадала і чудово зіграла Венецію Галл, а ще переконала наляканого хлопчину, який мріє про ампутацію, довіритися їй; ця Робін устигла надати Страйкові сотні інших прикладів ініціативності, рішучості й сміливості, завдяки яким могла б уже стати детективом поліції — якби не увійшла колись на темні сходи, під якими чатував на неї виродок у масці.

І ця жінка збирається вийти за Метью! Метью, який тягне її працювати у відділі кадрів, де добре платять, щоб мати її

зарплатню на додачу до своєї; вічно ображається і скиглить, що Робін має нерегульований графік, а платять мізер... як вона не бачить, яку дурницю коїть! З якого недоброго дива Робін надягнула назад ту каблучку? Хіба не відчула смаку свободи під час поїздки до Барроу — на яку Страйк озирався з ніжністю, що його навіть тривожила?

«Вона просто робить капець яку помилку, та й по тому».

Та й по тому. Нічого особистого. Заручена, заміжня, самотня — все одно нічого не виросте з цієї прихильності, що (доводиться це визнати) зародилася в ньому. Слід відновити професійну дистанцію, що якимось занадто скоротилася після тих п'яних зізнань і товариської подорожі на північ, а ще — відкласти напівоформлений намір розірвати стосунки з Елін. Безпечніше мати поруч іншу жінку — та ще й вродливу, темпераментну і

вправну в ліжку, що компенсує безперечну несумісність поза спальнею.

Страйк замислився: чи довго Робін працюватиме на нього, коли стане місіс Канліфф? Метью неодмінно скористається своїм подружнім впливом, щоб віднадити дружину від небезпечної і погано оплачуваної професії. Ну, то вже її справа; хай сама дає тому раду.

Але коли один раз розійшлися, це дуже легко зробити і вдруге. Це Страйк добре знає. Скільки разів розставалися вони з Шарлоттою? Скільки разів їхні стосунки розпадалися, а потім доводилося збирати до купи ту руїну? Кінець кінцем тріщин стало більше, ніж самої матерії: вони жили в павутинні рятувальних тросів, тримаючись разом завдяки надії, болю й самозасліпленню.

До весілля Робін і Метью мають усього два місяці.

Але час ще є.

See there a scarecrow who waves through the mist.

Blue Oyster Cult, "Out of the Darkness"^[35]

Природнім чином протягом наступного тижня Страйк бачив Робін дуже рідко. Вони працювали в різних місцях і обмінювалися інформацією майже винятково через мобільний.

Як і підозрював Страйк, ніде на Волластон-Клоузі чи поблизу не знайшлося навіть сліду колишнього королівського прикордонника, але і йому не дуже щастило зі своїм «об'єктом» у Кет-форді. Худюща Стефані ще кілька разів виходила з квартири над забігайлівкою. Хоча Страйк і не стежив за помешканням цілодобово, він був досить упевнений, що вже встиг побачити весь її гардероб: кілька брудних елементів з трикотажу й одна пошарпана кофта з каптуром. Якщо вона, як упевнено заявив Шпенік, повія, то працює нечасто. Страйк старався не потрапляти їй на очі, але сумнівався, що порожній погляд Стефані зафіксує його, навіть коли стати просто перед нею. Її очі були ніби затулені віконницями, виповнені внутрішньою темрявою; зовнішнього світу вони більше не сприймали.

Страйк намагався встановити, чи Віттакер повсякчас у квартирі на Кетфорт-Бродвеї, або ж майже ніколи не там, але за цією адресою не було встановлено телефону, а власником в інтернеті значився такий собі містер Дарешак, який або пустив орендарів, або не міг вигнати небажаних жильців.

Одного вечора детектив стояв біля дверей театру й курив, поглядаючи на освітлені вікна і не знаючи, чи не ввижається йому рух за ними, аж тут мобільний задзвонив, і на екрані засвітилося ім'я Вордла.

— Страйк слухає. Що там у тебе?

— Гадаю, новини,— відповів поліціант.— Схоже, наш друг завдав нового удару.

Страйк притиснув мобільний до іншого вуха, подалі від пішоходів на тротуарі.

— Кажі.

— Хтось порізав повію у Шеклвеллі й відрізав їй два пальці. Навмисно відрізав — притиснув їй руку до землі й відтяв.

— Господи Ісусе. Коли це сталося?

— Десять днів тому — двадцять дев'ятого квітня. Вона щойно вийшла зі штучної коми.

— Вона вижила? — спитав Страйк, нарешті відірвавши погляд від вікон, за яким причаївся — чи ні — Віттaker. Уся його увага звернулася до Вордла.

— Якимсь дивом,— відповів Вордл.— Він ударив її ножом у живіт, протяв легені, відрубав пальці. Якимсь дивом не зачепив жодного важливого органа. Ми майже впевнені, що маніяк повірив у її смерть. Вона завела його у щілину між двома будівлями, щоб там відсмоктати, але їм завадили. Двоє студентів проходили вздовж Шеклвелл-лейну, почули її крик і пішли подивитися, що робиться. Якби запізнилися на п'ять хвилин, їй була б смерть. Знадобилося два переливання, щоб утримати бідолаху на цьому світі.

— І? — спитав Страйк.— Що вона каже?

— Ну, вона очманіла від ліків і власне нападу не пам'ятає. Каже, що наче то був великий, кремезний чоловік, білий, у шапці.

Темна куртка, піднятий комір. Обличчя не роздивилася, але каже, що ніби північанин.

— Каже? — перепитав Страйк. Серце в грудях закалатало швидше.

— Так, каже. Але вона напівкоматозна. А, він ще врятував її від машини. Це останнє, що вона пам'ятає. Висмикнув просто з-під коліс фургона.

— Який джентльмен! — Страйк випустив дим у зоряне небо.

— Ой так,— відповів Вордл.— Мабуть, не хотів забрудненої здобичі.

— Є шанс скласти фоторобот?

— До неї завтра приведуть художника, але надії небагацько.

Страйк стояв у темряві й напружено думав. Було зрозуміло, що новий напад вразив Вордла.

— Про когось із моїх підозрюваних є новини? — спитав Страйк.

— Ще немає,— коротко відповів Вордл. Збентежившись, Страйк не став тиснути. Цей телеміст у розслідування був йому потрібний.

— А про Девоті є новини? — спитав Страйк і знову кинув погляд на вікна Віттакерової квартири, за якими ніби було без змін.— Там справа йде?

— Я звернувся до кіберполіції, щоб пошукали його, але там мені сказали, що мають зараз важливіші справи,— не без гіркоти відповів Вордл.— На їхню думку, то звичайнісінький збоченець.

Страйк пригадав, що Робін тримається такої самої думки. Більше тем для розмови не було. Страйк попрощався з Вордлом, а тоді сховався до своєї ніші в холодній стіні — далі курити і роздивлятися заслонені вікна Віттакера.

Наступного ранку Страйк і Робін випадково зустрілися в офісі. Страйк саме спустився зі свого помешкання з картонною папкою,

повною фотографій Тата-Вар'ята, під пахвою, і планував навіть не заходити, але передумав, коли помітив постать Робін за матовим склом.

— Доброго ранку.

— Привіт! — озвалася Робін.

Вона була рада бачити Страйка і ще більше зраділа, коли побачила, що він усміхається. Остання розмова вийшла якась дивно напружена. На Страйку був його найкращий костюм, у якому детектив здавався стрункішим.

— Куди причепурився? — спитала Робін.

— Терміновий похід до адвоката: дружина Тата-Вар'ята хоче, щоб я показав юристам усе, що на нього маю. Всі ті фото, де він чатує під школою і кидається на малих. Подзвонила мені вчора пізно ввечері: він саме приперся до неї п'яний, з погрозами. Жінка хоче подати на нього в суд і домогтися юридичної заборони наблизитися до них.

— Чи це означає, що ми за ним більше не стежимо? — спитала Робін.

— Не думаю. Тато-Вар'ято не сидітиме тихо,— відповів Страйк, глянувши на годинник.— Але забудь — у мене якраз є десять хвилин і новини.

Страйк розповів їй про замах на життя повії у Шеклвеллі. Коли договорив, вираз обличчя у Робін став тверезий і задумливий.

— Він забрав її пальці?

— Так.

— Ти казав — коли ми сиділи у «Пір'ї» — ти казав, що не вважаєш убивство Келсі його дебютом. Ти казав, що він не міг одразу дійти до того, що... що він їй зробив.

Страйк кивнув.

— Ти не знаєш, поліція не підняла інші справи, коли жінкам щось відрізали?

— Мали підняти,— відповів Страйк, сподіваючись, що так і було; треба буде спитати у Вордла.— Хай там як,— додав він,— після цього замаху почнуть.

— І вона не думає, що змогла б його упізнати?

— Як я вже казав, він ховав обличчя. Кремезний білий чоловік у темній куртці.

— З неї зняли проби ДНК? — спитала Робін.

Обоє одночасно подумали про те, що робили з самою Робін після нападу. Страйк розслідував зґвалтування і знав процедуру. До Робін зненацька прийшов болісний спогад: як треба було мочитися у пляшку для аналізів, як одне око не розплющувалося від удару кулаком, як усе боліло, як опухло горло після спроби задушення, як довелося лягти на оглядове крісло, і лікарка м'яко розсунула їй коліна...

— Ні,— відповів Страйк.— Він не... проникнення не було. Так, я краще вже піду. Сьогодні можеш не ходити за Татом-Вар'ятом: він знає, що облажався, і навряд чи прийде до школи. Якщо можеш наглянути за Волластон...

— Зажди! Звісно, якщо маєш час,— додала Робін.

— Ще кілька хвилин є,— відповів Страйк, знову глянувши на годинник.— Що сталося? Ти бачила Лейнга?

— Ні,— відповіла Робін,— але гадаю... ну, можливо... в нас є зачіпка на Брокбенка.

— Жартуєш!

— Стрип-клуб на Комершіал-роуд; дивилася на нього через «Гугл-вулиці», та ще діра. Я подзвонила, спитала про Ноеля Брокбенка, а там жінка і питає: «Хто?», а тоді: «Може, вам Ніл потрібен?» Потім затулила слухавку рукою і почала питати в іншої жінки, як звати нового викидайла. Вони його явно щойно взяли. Я описала зовнішність, і вона сказала, що це точно Ніл. Звісно,— визнала Робін,— це може бути і хтось інший. Може, це таки просто якийсь чорнявий Ніл. Та коли я описала видовжену щелепу, вона одразу сказала...

— Як завжди, чудова робота,— сказав Страйк, поглядаючи на годинник.— Мені час. Напиши мені адресу того клубу в повідомленні, добре?

— Я подумала, що могла б...

— Ні, я хочу, щоб ти далі розробляла Волластон-Клоуз,— відповів Страйк.— На зв'язку.

Коли по Страйкові зачинилися скляні двері і його кроки погупали униз сходами, Робін постаралася зрадіти тому, що Страйк похвалив її роботу. Проте вона сподівалася, що вдасться зайнятися чимось кориснішим, ніж багатогодинне розглядання квартир на Волластон-Клоузі. Робін починала підозрювати, що Лейнга там немає і — гірше — що Страйк про це знає.

Похід до юриста був коротким, але корисним. Адвокат зрадів численним доказам, які виклав перед ним Страйк і які яскраво ілюстрували багаторазові порушення Татом-Вар'ятом умов опіки.

— О, чудово,— просяяв адвокат, роздивляючись збільшене фото, на якому зарюмсаний менший син ховається за спиною няньки, а батько гарчить і наставляє пальця, мало не носом упершись у сердиту жінку.— Чудово, чудово...

Тоді, помітивши вираз на обличчі клієнтки, адвокат швидко приховав радість від вигляду страждань її дитини і запропонував чай.

За годину Страйк у тому самому костюмі (тільки сховав у кишеню краватку) стежив за Стефані, яка пішла до торговельного центру «Кітфорд». Довелося пройти під гігантською склопластиковою скульптурою усміненого чорного кота. Той сидів на брусі, що нависав над провулком, який вів до входу в центр. Два поверхи заввишки — від звішеної вниз лапки до кінчика весело піднятого у небеса хвоста — кіт ніби налаштувався чи то плигнути на людей унизу, чи то підчепити когось лапою, як ітиме під ним.

Страйк вирішив піти за Стефані з чистої примхи, бо раніше ніколи за нею не ходив, і планував повернутися до стеження за квартирою, щойно знатиме, куди дівчина ходить і з ким зустрічається. Стефані йшла, як зазвичай, міцно охопивши себе руками за тулуб, ніби щоб не розвалитися; на ній була знайома сіра кофта, чорна міні-спідниця й легінси. Обтислий одяг підкреслював худину тонких, мов гілочки, ніг. Стефані зайшла в аптеку, і Страйк бачив крізь вікно, як вона скрутилася у кріслі, чекаючи, коли принесуть ліки за рецептом: ні на кого не підніме очей, дивиться собі під ноги. Забравши білий паперовий пакет, Стефані повернулася тим самим шляхом, пройшовши під велетом-котом і його звішеною лапою. Вочевидь, поверталася до квартири... але Стефані проминула забігайлівку на Кетфорд-Бродвеї і рушила просто до афрокарибського харчового маркету, де зникла в маленькому пабі під назвою «Кетфордський овен», що тулився до задів маркету. Паб на одне вікно мав обшитий деревом фасад, який надав би йому вікторіанського вигляду, якби не був заліплений рекламами фаст-фуду, телеканалу «Скай Спорте» і вай-фаю.

Загалом тут була пішохідна зона, але неподалік пабу припаркувався побитий сірий фургон, за яким Страйк сховався і замислився над варіантами подальших дій. На цей момент не буде жодної користі від зустрічі з Віттакером лицем до лица, а паб здавався маленьким, тож ніяк не розминутися з колишнім вітчимом — якщо Стефані зустрічається там з ним. Страйк хотів тільки порівняти нинішній вигляд Віттакера з тією постаттю в

шапці й ще, можливо, з чоловіком у камуфляжній куртці, який дивився на них з Робін у «Дворі».

Страйк обіперся на фургон і закурив. Він щойно надумав зайняти пункт спостереження трохи далі від пабу, щоб подивитися, з ким Стефані вийде з пабу, аж тут задні дверцята фургона, до якого він тулився, відчинилися.

Страйк поспішно відступив на кілька кроків. З фургона вилізло четверо чоловіків і вихопилася димна мжичка й сморід паленого пластику. Колишній військовий поліціант непомильно розпізнав запах креку.

Всі четверо були неохайні, у брудних джинсах і футболках, невизначеного віку — запалі щоки, дочасні зморшки. Двоє мали запалі роти, бо з ясен повипадали зуби. Попервах вони злякалися чистого чужинця поруч з машиною, а далі з його здивованого вигляду виснували, що незнайомиць не в курсі, й лягнули дверцятами.

Троє чоловіків попленталися до пабу, але четвертий лишився. Він дивився на Страйка, а той — на нього. То був Віттaker.

Він став кремезніший, ніж Страйк його пам'ятав. Віттaker був з ним одного зросту, так, але Страйк забув його габарити: які в нього широкі плечі, які крупні кістки під чорною від татувань шкірою. Вітер смикнув його футболку з логотипом гурту «Слеєр», водночас і мілітарним, і окультним, і тонка тканина обрисувала ребра.

Жовте обличчя Віттакера ніби висушив мороз, мов старе яблуко; плоть змарніла, шкіра натягнулася на кістках, щоки під високими вилицями запали. Брудне волосся поріділо на скронях, щурячими хвостами звисало вздовж розтягнутих мочок зі срібними тунелями. Так вони й стояли — Страйк в італійському костюмі, ненормально чепурний, і Віттaker у хмарці крекового сопуху; його золоті очі священика-єретика тепер ховалися під зморшкуватими, набряклими повіками.

Страйк не зміг би сказати, чи довго вони отак дивилися одне на одного, та в його голові встигла промайнути низка цілковито зв'язних думок...

Якщо Віттaker убивця, то навряд чи запанікує чи сильно здивується, побачивши Страйка. Якщо ні — то шок від зустрічі зі Страйком просто біля фургона має бути великим. Однак Віттaker ніколи не поведився так, як інші люди. Він завжди здавався незворушним, усезнаючим.

Тоді Віттaker нарешті зреагував, і Страйк одразу зрозумів, що було б нерозумно чекати від нього якоїсь іншої реакції. Віттaker вишкірився, показавши чорні зуби, й одразу всередині Страйка постала ненависть двадцятирічної давнини. Закортіло зацідити Віттакеру по пиці.

— Оце так так,— стиха мовив Віттaker.— Це ж сержант Шерлок-шмерлок Голмс!

Він відвернувся, і Страйк побачив, що крізь поріділе волосся світиться скальп, і відчув дріб'язкову радість від думки, що Віттaker лисіє. Він — пихата паскуда. Мабуть, не радий.

— Банджо! — заволав Віттaker до останнього з трьох своїх приятелів, який щойно дійшов до пабу.— Тягни її сюди!

Вишкір його лишився нахабним, хоча очі дико стріляли — від фургона на Страйка, від Страйка до пабу. Брудні пальця смикалися. Попри удавану безтурботність, Віттaker нервував. Чому не питає, нащо Страйк прийшов? Чи вже знає?

Приятель на ім'я Банджо вийшов з пабу, тягнучи за руку Стефані. Вільною рукою дівчина стискала білий пакет з аптеки. Той здавався осяйно чистим на тлі її та Банджового дешевого брудного одягу. На її шиї тремтів золотий ланцюжок.

— Куди ти мене? За що? — скиглила вона, не розуміючи. Банджо притягнув її до Віттакера.

— Купи нам пива,— наказав Віттaker Банджо, і той слухняно почовгав геть. Віттaker поклав руку на тонку шийку Стефані, й та глянула на нього з рабським обожненням дівчини, яка (подібно до Леди) бачить у ньому щось дивовижне, чого не може розгледіти Страйк. Пальці Віттакера зімкнулися на шиї дівчини, шкіра під ними аж побіліла, і він почав трусити Стефані — не так енергійно, щоб звернули увагу перехожі, але достатньо сильно, щоб на обличчі замість захоплення проступив безнадійний жах.

— Шось знаєш про це?

— Про що? — затиноючись, вимовила Стефані. У пакеті в її руці стукотіли ліки.

— Про нього! — тихо відповів Віттaker.— Про оцього, шо ти ним так цікавися, брудна ти хвойдо...

— Пусти її,— сказав Страйк, вперше розтуливши губи.

— Я шо, накази слухаю? — так само тихо спитав у Страйка Віттaker: широкий вишкір, очі навіженця.

І раптово, з неймовірною силою, він обіруч схопив Стефані за шию і підняв у повітря. Дівчина впустила пакет на тротуар і забилася. Ноги смикалися, обличчя почало червоніти.

Без жодної думки Страйк сильно ударив Віттакера в живіт, і той упав на спину, потягнувши Стефані за собою; Страйк нічого не встиг зробити, тільки почув, як голова дівчина лягнулася об асфальт. Віттaker, з якого вибили дух, намагався піднятися, з його рота з чорними зубами лився потік брудної лайки. Краєм ока Страйк бачив трьох його друзів на чолі з Банджо, що вирвалися з пабу: вони все бачили крізь брудне вікно. Один тримав у руці короткий іржавий ніж.

— Ну вперед! — піддражнив їх Страйк, упершись ногами в асфальт і широко розводячи руки.— Наведіть копів на свій пересувний крековий притон!

Задиханий Віттaker з долівки жестом зупинив своїх друзів, і це був найбільший прояв здорового глузду, що Страйк колись бачив у його виконанні. З вікон пабу визирали люди.

— Твою ж маму... хай тобі всячина...— хрипів Віттaker.

— Так, поговорімо про маму,— озвався Страйк, піднімаючи Стефані. У вухах гупала кров. Хотілося гамселити Віттакера кулаками, поки з його жовтої пики не залишиться місиво.— Він убив мою маму,— сказав він дівчині, дивлячись у її порожні очі. Руки біля плечей в неї були такі худі, що Страйкові долоні майже зімкнулися на них.— Чуєш? Він уже вбив одну жінку. Може, і не одну.

Віттaker спробував ухопити Страйка за коліна й повалити; той дав йому копняка, не відпускаючи Стефані. На її білій шії виднілися червоні відмітини від пальців Віттакера і слід від ланцюжка, на якому висів покручений контур серця.

— Ходімо зі мною,— сказав до дівчини Страйк.— Він — убивця. Є притулки для жінок. Тікай від нього.

Очі Стефані нагадували дірки в п'їтьму, якої Страйк ще не бачив. З тим самим успіхом він міг запропонувати дівчині єдинорога: його пропозиція була безумством, чимось неоссяжним. Неймовірно, але попри те, що то Віттaker душив її, дівчина вирвалася від Страйка, ніби він намагався її викрасти, кинулася до Віттакера, схилилася над ним, захищаючи. Покручене серце мотлялося на ланцюжку.

Віттaker дозволив Стефані себе підняти і розвернувся до Страйка, потираючи живіт у місці удару. Тоді за своїм маніакальним звичаєм почав крєктати, мов стара баба. Віттaker переміг — вони обоє це зрозуміли. Стефані тулилася до нього, ніби до свого рятівника. Він запустив брудні пальці у волосся на її потилиці, смикнув до себе і поцілував, глибоко штовхаючи язика в її горлянку. Водночас Віттaker жестом звелів друзям, які все витріщалися на це видовище, сідати у фургон. Банджо сів за кермо.

— Побачимося, мамію,— прошепотів Віттaker до Страйка і штовхнув Стефані у фургон перед собою. Перш ніж дверцята зачинилися під кпини й непристойності від його друзів, Віттaker глянув Страйкові просто у вічі й знайомим жестом ворухнув рукою у повітрі — ніби щось різав. Вишкірився. Фургон поїхав геть.

Страйк раптом зрозумів, скільки навколо зібралося людей. Усі стояли й дивилися на нього з відсутнім виразом глядачів, яких заскочило зненацька увімкнене в залі світло. З вікон пабу теж досі витріщалися. Страйкові лишилося тільки запам'ятати номер побитого фургона, поки той не зник за рогом. Тоді він сердито покинув місце подій, і цікаві розступалися, щоб не стояти в нього на шляху.

I'm living for giving the devil his due.

Blue Oyster Cult, "Burnin for You"^[36]

«У всіх буває лажа»,— сказав собі Страйк. Протягом кар'єри в армії йому теж не завжди таланило. Скільки не тренуйся, скільки не перевіряй обладнання, скільки не плануй — усе одно трапиться якась невдача і все спаплюжить. Одного разу в Боснії несправний мобільний скинув весь заряд, запустивши ланцюжок нещасливих подій, і врешті-решт Страйків друг мало не загинув, заїхавши не на ту вулицю у Мостарі.

Але це не змінювало того факту, що якби його підлеглий з відділу спеціальних розслідувань стежив за кимсь і притулився б до покинутого на тротуарі фургона, спершу не перевіривши, чи є там хто, Страйк добряче б його вишпетив, і дуже голосно. Він не планував бачитися з Віттakerом лицем до лица. Принаймні так Страйк собі казав, та по тверезих роздумах змушений був визнати, що його дії вказували на інше. Утомлений багатогодинним чеканням під вікнами Віттakerової квартири, він не дуже старався сховатися від поглядів з вікон пабу. І хоча Страйк не міг знати, що у фургоні Віттaker, тепер, озираючись назад, він відчував дикунську радість від того, що хоч ударив того виродка.

Боже, як йому кортіло дати паскуді прочухана! Злостивий сміх, масні пасма волосся, футболка «Слеєр», бридкий запах, зімкнуті на білій шиї пальці, кпини на тему мамі: почуття, які збудив у Страйку Віттaker, належали йому вісімнадцятирічному. Той Страйк був радий бійці й чхати хотів на наслідки.

Та якщо не зважати на задоволення від побиття Віттакера, зустріч не принесла якоїсь значущої інформації. Хай як старався Страйк порівняти побачене з відомим раніше, за однією тільки зовнішністю не виходило ані впізнати Віттакера у тій кремезній постаті в шапці, ані сказати, що то не він. Темна постать, за

якою Страйк гнався вулицями Сохо, не мала Віттاکерових нечесаних патлів, але довге волосся можна зав'язати на потилиці чи сховати під шапку; той чоловік здавався дебелишим за Віттакера, але підбита куртка може додати об'єму. Так само ні про що не сказала детективу реакція Віттакера, коли той виявив Страйка біля фургона. Що більше Страйк про це думав, то важче йому було визначити: на злостивій пиці Віттакера читався триумф — чи той останній жест, коли брудні пальці різали повітря, був тільки звичним комедіантством, порожньою погрозою, інфантильною помстою людини, яка за всяку ціну хоче лишитися найстрашнішою потворою.

Кажучи коротко, зустріч відкрила, що Віттакер і досі нарцисичний та жорстокий, а ще надала Страйкові два нові факти. Перший: Стефані засмутила Віттакера тим, що цікавилася Страйком. Він гадав, що причиною стало головне те, що колись Віттакер був йому за вітчима, але не можна було виключати, що спалах цікавості спричинило озвучене Віттакером бажання помсти чи згадка про здійснення цієї помсти. Другий: Віттакер нажив собі друзів чоловічої статі. Хоча Віттакер завжди незбагненним для Страйка чином причаровував жінок, скільки Страйк його знав, у чоловіків він викликав презирство й відразу. Представники його статі не терпіли Віттакерового фіглярства, сатанинських казок, прагнення бути в усьому першим і, звісно, його дивного магнетизму для жіноцтва. Але тепер, здається, Віттакер завів таку собі команду, чоловіків, які ділилися з ним наркотиками і дозволяли собою попихати.

Страйк дійшов висновку, що єдиний спосіб швидко отримати якусь користь — це розповісти Вордлу, що сталося, і дати йому номер фургона. Це він і зробив, сподіваючись, що поліція принаймні зацікавиться наркотиками або іншими доказами злочинної діяльності в машині чи — краще — в тій квартирі над забігайлівкою.

Вордл вислухав Страйкові запевнення, що той, мовляв, внюхав крек, без жодного ентузіазму. Після дзвінка Страйкові довелося визнати, що на місці Вордла він би теж не вважав такі докази підставою для обшуку. Поліціант явно гадає, що Страйк

має зуб на екс-вітчима, і скільки не вказуй йому на замішаний на «Блу ойсте калт» зв'язок між собою та Віттakerом, навряд чи це змінить думку Вордла.

Коли ввечері подзвонила з черговою доповіддю про досягнення Робін, Страйк знайшов втіху в можливості розповісти їй про те, що сталося. Робін мала власні новини, але одразу перемкнула увагу на повідомлення, що Страйк бачив Віттакера лицем до лица, і вислухала всю історію мовчки і з цікавістю.

— Я рада, що ти його вдарив,— сказала Робін, коли Страйк закінчив картати себе за те, що допустив конфлікт.

— Рада? — здивувався Страйк.

— Ну звісно. Він же дівчину душив!

Щойно ці слова вихопилися з вуст Робін, вона про них пожалкувала. Вона не хотіла зайвий раз давати Страйкові привід згадати про те, про що вона б йому краще навіть не розповідала.

— Як це часто трапляється з мандрівними лицарями, я не дуже впорався. Дівчина впала разом з ним і вдарилася головою об землю. Але чого я не розумію,— додав він по короткому роздумі,— то це її саму. То був її шанс. Вона могла втекти, я б відвів її до притулку, допоміг би. Чому в біса вона до нього повернулася? Нащо жінки таке роблять?

У мить вагання, поки Робін ще не відповіла, Страйк зрозумів, що це питання можна витлумачити дуже конкретно й особисто.

— Гадаю...— почала Робін.

— Я не мав на увазі...— водночас із нею заговорив Страйк.

Обоє замовкли.

— Вибач, кажи,— мовив Страйк.

— Я тільки хотіла сказати, що жертви насилля тягнуться до насильників, авжеж? Їм промивають мізки так, що вони не вірять в альтернативу.

«В неї була альтернатива — я ж там стояв, просто перед нею!»

— Лейнга сьогодні не бачила? — спитав Страйк.

— Ні,— відповіла Робін.— Слухай, я дійсно не думаю, що він там.

— Я все-таки гадаю, що варто...

— Слухай, я знаю вже всіх пожилеців з усіх квартир, крім однієї,— сказала Робін.— Люди повсякчас заходять і виходять. В тій квартирі або ніхто не живе, або там лежить труп, бо двері жодного разу не відчинилися. Я не бачила, щоб туди ходили медсестри чи доглядачі.

— Ще тиждень постежимо,— сказав Страйк.— На Лейнга у нас немає інших зачіпок. Слухай,— роздратовано додав Страйк, коли Робін почала була протестувати,— я буду в такому самому становищі, коли почну стежити за тим стрип-клубом.

— От тільки ми знаємо, що Брокбенк там,— різко відповіла Робін.

— Я в це повірю, тільки як його побачу,— огризнувся Страйк.

За кілька хвилин вони попрощалися, ледь приховуючи взаємне невдоволення.

Всі розслідування мають свої провали й посухи, коли вичерпуються інформація та натхнення, але Страйкові важко були дивитися

на ситуацію по-філософському. Завдяки невідомому надсилачеві ноги бізнес майже не приносив прибутку. Остання клієнтка з грошима — дружина Тата-Вар'ята — більше не потребувала послуг Страйка. Сподіваючись переконати суд у тому, що заборони не треба, Тато-Вар'ято, власне, ту заборону виконував.

Агенція довго не протягне, якщо і далі з його офісу відгонитиме неуспіхом і збоченством. Як Страйк і передрік, тепер його ім'я рознесли по всьому інтернету в зв'язку з убивством і розчленуванням Келсі Платт, і криваві деталі затьмарили не тільки всі попередні здобутки, а й просто рекламу його детективних послуг. Ніхто не хотів звертатися до чоловіка з такою сумною славою; нікому не подобався детектив, так близько пов'язаний з нерозкритим убивством.

А отже, до стрип-клубу, де сподівався знайти Ноеля Брокбенка, Страйк вирушив у рішучому і навіть трохи відчайдушному настрої. Виявилось, що то черговий перебудований старий паб у провулку біля Комершіал-роуд у

Шордичі. Цегляний фасад подекуди руйнувався; вікна було зачорнено, на цьому тлі намальовані білі силуети оголених жінок. Над подвійними дверима і досі читалася оригінальна назва («Сарацин») обідраними золотими літерами по облізлій чорній фарбі.

В районі проживало чимало мусульман. Страйк проходив повз людей у чадрах і тюбетейках, які ходили дешевими крамницями одягу. Крамниці мали назви на взір «Міжнародної моди» та «Зроблено в Мілані» і всі як одна виставили сумних манекенів у синтетичних перуках, нейлоні й поліестрі. Комершіал-роуд повнилася бангладеськими банками, облупленими агенціями нерухомості, школами англійської та розваленими бакаліями, де за брудними вітринами лежали зіпсовані фрукти, але лавок, щоб присісти, тут не було. Не було навіть якогось низького холодного паркану. Страйк кілька разів змінював свій спостережний пункт, але невдовзі його коліно почало скаржитися на довге стояння — до всього ще й безплідне, бо Брокбенка ніде не було видно.

Чоловік на дверях клубу був низький і короткошиий, і Страйк не бачив, щоб виходив чи заходив хтось, крім клієнтів і стриптизерок. Дівчата приходили і йшли, і були, подібно до свого місця роботи, не такі гламурні й доглянуті, як у «М'ятному носорозі». Деякі мали татуювання й пірсинг; декілька — зайву вагу, а одна прийшла п'яна десь об одинадцятій ранку і навіть з вікна кебабної через дорогу від клубу вигляд мала страшенно брудний. Три дні понаглядавши за «Сарацином», Страйк, який плекав великі надії попри все, що казав Робін, неохоче виснував, що Брокбенк або ніколи тут не працював, або його вже вигнали.

Настав ранок п'ятниці, і гнітюча смуга відсутності прогресу нарешті закінчилася. Страйк чатував у дверях особливо страшної крамниці одягу під назвою «Світовий шик», коли в нього задзвонив мобільний і у вухо заговорила Робін:

— Джейсон буде в Лондоні завтра. Ну, той, з ногою. З сайту прихильників ампутації.

— Чудово! — відповів Страйк, відчувши полегшення на саму думку про те, що зможе когось допитати.— Де ми з ним

зустрінемося?

— Не з ним, а з ними,— відповіла Робін з явною пересторогою у голосі.— Ми зустрінемося з Джейсоном і Буревією. Вона...

— Прошу? — перебив Страйк.— Буревія?

— Не думаю, що її так назвали батьки,— сухо відповіла Робін.— То жінка, з якою Келсі спілкувалася в інтернеті. Чорнява, в окулярах.

— А, так, пам'ятаю,— відповів Страйк і затис мобільний між плечем і підборіддям, щоб закурити.

— Щойно говорила з нею по телефону. Вона — відома активістка спільноти трансвалідів і досить говірка, але Джейсон її обожнює і наче почувається безпечніше, коли вона поруч.

— Нормально,— відповів Страйк.— То де ми зустрінемося з Джейсоном і Буревією?

— Вони хочуть піти до «Галерейної їдальні». Це кафе при галереї Саатчі.

— Правда? — Страйк наче пригадував, що Джейсон працював у супермаркеті «Асда», і бажання в Лондоні щонайперше долучитися до сучасного мистецтва видавалося дивним.

— Буревія на візку,— пояснила Робін,— а там наче зручно для інвалідів.

— Гарзд,— відповів Страйк.— О котрій?

— Перша година,— сказала Робін.— Вона, ем, спитала, чи ми їх пригостимо.

— Гадаю, доведеться.

— І слухай, Корморане, нічого, якщо я зранку займуся своїми справами?

— Так, звісно. Щось сталося?

— Та нічого, просто треба тут... треба дещо поvirішувати з весіллям.

— Без проблем. Стій,— додав він, поки Робін не встигла повісити слухавку,— може, спершу зустрінемося? Перед розмовою з ними. Складемо якусь стратегію допиту?

— Це буде чудово! — зраділа Робін, і Страйк, зворушений її ентузіазмом, запропонував зустрітися у закусточній на Кінгз-роуд.

Freud, have mercy on my soul.

Blue Oyster Cult, "Still Bummin"^[37]

Наступного дня Страйк устиг просидіти у «Прет-а-манже» на Кінгз-роуд хвилин п'ять, коли приїхала Робін з великим білим пакетом на плечі. Як і більшість колишніх військових чоловічої статі, Страйк не знався на жіночій моді, але навіть він чув ім'я Джиммі Чу.

— Взуття,— сказав він, указуючи на пакет. Каву для Робін він уже замовив.

— Гарна дедукція! — широко всміхнулася Робін.— Так, це туплі. На весілля,— додала вона, тому що, кінець кінцем, вони мусили визнати, що весілля буде. Відколи вона відновила заручини, на цю тему ніби було накладено якесь дивне табу.

— Ти ж прийдеш, так? — додала вона, коли сіли за столик під вікном.

Страйк не міг згадати, чи прийняв запрошення на її весілля. Він отримав нову картку — як і перша, вона була з цупкого кремового паперу, з чорними літерами — але не пам'ятав, чи сказав

Робін, що прийде. Робін очікувально дивилася на нього, і Страйк згадав, як Люсі намагалася зтягнути його на день народження небожа.

— Так,— без охоти відповів він.

— Підтвердити це? — спитала Робін.

— Ні,— відповів Страйк.— Я сам.

Він подумав, що оце ж доведеться дзвонити її матері. Ось, подумав він, отак жінки тебе арканять. Вписують тебе в якісь списки, змушують підтверджувати, брати на себе зобов'язання. Доводять до твого відома, що коли не прийдеш — то таріль смачної їжі змарнується, ніхто не сяде на стілець з позолоченою спинкою, а табличка з твоїм іменем ганебно стоятиме на столі,

повідомляючи цілому світові про твою невихованість. Але Страйк навіть не міг швидко придумати, чого йому хочеться менше, ніж дивитися, як Робін вийде за Метью.

— А хочеш... а можна я запрошу Елін? — хоробро спитала Робін, сподіваючись, що градус похмурості на обличчі Страйка трохи знизиться.

— Ні,— без жодного вагання відповів Страйк, але зчитав сховане у цій пропозиції прохання, і щира симпатія до Робін пробудила кращий бік його натури.— Ну що, гляньмо, що там за туфлі.

— Та ти ж не хочеш на них дивитися!

— Хіба я не сам попросив?

Робін дістала коробку з пакета шанобливо (що насмішило Страйка), зняла покриття і розгорнула тонкий папір. Усередині були мерехтливі туфлі кольору шампань, на високих підборах.

— Не занадто рок-н-рольно як на весілля? — спитав Страйк.
— Я собі думав, будуть якісь... ну... квіточки...

— Та їх навіть видно не буде,— відповіла Робін і погладила підбор вказівним пальцем.— У них ще були платформи, але...— вона не договорила. Насправді Метью просто не подобалося, коли вона була надто висока.

— То що будемо робити з Джейсоном і Буревією? — спитала вона, повернула покриття на місце і сховала коробку в пакет.

— Ініціатива буде в тебе,— сказав Страйк.— Це ж ти з ними зв'язалася. Я втручатимуся за потреби.

— Ти ж розумієш,— ніяково спитала Робін,— що Джейсон розпитуватиме тебе про ногу? Він же гадає, що ти брешеш про те, як її втратив...

— Так, я знаю.

— Гаразд. Просто не хочу, щоб ти образився абощо.

— Гадаю, яюсь упораюсь,— відповів Страйк, якого її занепокоєність насмішила.— Бити його не буду, якщо ти цього боїшся.

— Добре,— кивнула Робін,— бо судячи з фото, ти того Джейсона можеш навпіл перебити.

Пліч-о-пліч вони пройшли по Кінгз-роуд (Страйк курив) до входу в галерею, що містився трохи осторонь вулиці, за статуєю сера Ганса Слоуна в панчохах і перуці. Пройшовши під аркою у стіні зі світлої цегли, Страйк і Робін увійшли до зеленого двору, який — коли прибрати гамір з прилеглої вулиці — міг би належати заміському маєтку. З трьох боків зелений квадрат оточували будівлі дев'ятнадцятого сторіччя. Попереду, у приміщенні, схожому на колишню казарму, розташувалася «Галерейна їдальня».

Страйк уявляв справді їдальню при галереї, а тепер зрозумів, що потрапив у набагато фешенебельніше місце. Він з жалем згадав про мінус на рахунку й обіцянку заплатити за цілий обід на чотири персони. Приміщення, в яке вони з Робін увійшли, було вузьке і довге; крізь арки в лівій стіні виднілася ще одна, більша зала. Білі скатертини, офіціанти в костюмах, високе склепіння стелі й витвори сучасного мистецтва на стінах посилили острах Страйка. Скільки ж доведеться заплатити? Метрдотель тим часом провів гостей до внутрішнього приміщення.

Пару, що її вони з Робін шукали, легко було помітити серед інших гостей — вишукано вбраних і здебільшого жіночої статі. Джейсон був довготелесий юнак з довгим носом, одягнений у джинси і кофту бордового кольору; здавалося, він просто втече, варто лише трохи налякати. Він уперся поглядом у серветку і нагадував розхристану чаплю. Буревія мала чорне каре, явно фарбоване, і товсті окуляри в чорній квадратній оправі. Тілесно вона являла собою протилежність Джейсону: бліда, огрядна, пастозна; маленькі глибоко посаджені очі здавалися родзинками серед тіста. Вбрана в чорну футболку з зображенням кольорового мультяшного поні, розтягнутого на чималих грудях, Буревія сиділа в інвалідному візку край столу. Перед обома лежали розгорнуті меню. Буревія вже замовила собі келих вина.

Помітивши Страйка й Робін, Буревія заусміхалася і коротким пальцем тицьнула Джейсона в плече. Хлопчик перелякано озирнувся; Страйк відзначив сильну асиметрію між його блакитними очима — одне око було десь на сантиметр вище за

друге. Від цього вигляд у хлопця був дивно вразливий, ніби його доліплювали поспіхом.

— Привіт,— усміхнулася Робін і першому простягнула руку Джейсону.— Рада нарешті зустрітися.

— Привіт,— промимрив хлопець, даючи їй мляву долоню. Кинувши швидкий погляд на Страйка, він відвернувся і почервонів.

— О, добридень! — мовила Буревія, сама простягаючи руку Страйкові. Її усмішка не згасла. Вона швидко від'їхала від столу на дюйм і запропонувала йому взяти стілець від сусіднього столу.— Чудовий заклад! Тут легко пересуватися, і працівники такі послужливі. Даруйте! — гукнула вона до офіціанта.— Можна нам ще два меню?

Страйк сів поруч з нею, Джейсон посунувся, звільняючи місце для Робін.

— Чарівний заклад, правда ж? — мовила Буревія, відпиваючи вина.— І персонал так допомагає з візком! Дуже приязні. Рекомендуватиму це місце на своєму сайті, я там саме складаю перелік інклюзивних закладів.

Джейсон схилився над меню, явно боячись звести на когось очі.

— Я йому сказала брати що захоче,— спокійно звернулася Буревія до Страйка.— Він не розуміє, які ви заробили статки на тих справах. Я йому казала, що преса платить силу-силенну грошей за саму тільки історію. Я так розумію, що ви тепер тільки цим і займаєтеся — розкриваєте дійсно гучні справи?

Страйк подумав про дірку на рахунку, «фешенебельний пентгауз» на горищі й нищівний ефект, справлений на його бізнес відрізаною ногою.

— Стараємося,— відповів він, не дивлячись на Робін.

Робін узяла найдешевший салат і воду. Буревія замовила закуски й основну справу і підбурила Джейсона зробити те саме, тоді зібрала у всіх меню і повернула їх офіціанту з виглядом ласкавої господині.

— Отже, Джейсоне...— почала Робін.

Буревія негайно перебила її, звертаючись до Страйка:

— Джейсон нервує. Він не подумав про можливі наслідки зустрічі з вами. Довелося вказати йому на них; ми день і ніч розмовляли по телефону, ви б тільки бачили ті рахунки! Треба б стягнути з вас компенсацію, ха-ха! Але насправді...

Вираз її обличчя раптом став серйозним.

— ...ми б хотіли отримати від вас гарантії, що в нас не буде проблем через те, що ми не все розповіли поліції. Бо, власне, жодної корисної інформації і немає. Келсі була просто бідною дитиною, яка мала проблеми. Ми нічого не знаємо. Бачилися з нею всього один раз, гадки не маємо про те, хто міг її убити. Впевнена, ви про це все знаєте значно більше, ніж ми. Я, правду кажучи, дуже занепокоїлася, коли дізналася, що Джейсон розмовляв з вашою напарницею, бо мало хто уявляє, як сильно переслідують нашу спільноту. Власне, мені погрожували смертю... мабуть, треба вас найняти, щоб ви тих людей знайшли, ха-ха.

— Вам погрожували? — ввічливо здивувалася Робін.

— Розумієте, то мій сайт,— відповіла Буревія, ігноруючи Робін і говорячи до Страйка.— Я ним керую. Я така собі мати-вовчиця — чи мати-настятелька, ха-ха... Хай там що, я — та людина, якій усі сповідаються і приходять питати поради, тож зрозуміло, що саме на мене нападають оті невігласи, що нас ненавидять. Гадаю, я сама трохи винна. Дуже вже часто борюся за інших, авжеж, Джейсоне? Хай там що,— провадила вона, зробивши паузу лише для того, щоб жадібно ковтнути вина,— я не можу радити Джейсону з вами говорити, якщо не дасте гарантій, що він не матиме проблем.

Страйк не розумів, що за авторитет у цій справі вона собі приписує. Правда полягала в тому, що і Джейсон, і Буревія приховували інформацію від поліції, і незалежно від причин такої поведінки і від того, цінні то відомості чи ті, це був необачний і потенційно шкідливий вчинок.

— Не думаю, що хтось із вас матиме проблеми,— легко збрехав він.

— Гарзд, приємно це чути,— поблажливо відповіла Буревія, — бо ми таки дійсно хочемо допомогти. Ну, тобто я казала

Джейсонові, що коли той чоловік полює на людей з нашої спільноти, що цілком можливо... тоді це просто наш обов'язок — допомогти! Власне, мене це і не дивує, бо на сайті з нас так знущаються, так нас ненавидять! Ну, тобто це, звісно, від невігластва, але найбільше нас цькують люди, які мали би бути на нашому боці, які знають, як воно — коли тебе дискримінують.

Принесли напої. На великий жах Страйка, офіціант-слов'янин вилив його пляшку пива у кухоль з льодом.

— Агов! — різко мовив Страйк.

— Пиво не холодне,— повідомив офіціант, явно здивований такою недоречною, на його погляд, реакцією.

— В Бога і в душу,— пробурмотів Страйк, виловлюючи з кухля крижинки. Досить йому величезного рахунку за цей обід, а тут ще й пиво з льодом! Офіціант злегка надувся і поставив перед Буревією її другий келих вина. Робін скористалася шансом:

— Джейсоне, коли ви з Келсі познайомились...

Але Буревія відставила келих і знову перебила Робін:

— Так, я перевірила архіви, і виявилось, що Келсі вперше прийшла на сайт у грудні. Так, поліції я про це сказала, все їм показала. Вона питала про вас,— сказала Буревія Страйку таким тоном, ніби згадка на її сайті — то вже велика честь,— а тоді почала спілкуватися з Джейсоном, і вони обмінялися мейлами. Відтоді спілкувалися безпосередньо, так, Джейсоне?

— Так,— мляво відповів хлопець.

— Тоді Келсі запропонувала зустрітися, і Джейсон зв'язався зі мною — так, Джейсоне? — бо він загалом думав, що зі мною йому буде спокійніше, бо самі розумієте, що воно таке — інтернет, так? Ніколи не вгадаєш. То могла бути не Келсі, а хто завгодно. Може, чоловік.

— Чому ви захотіли зустрітися з Кел...— звернулася до Джейсона Робін, але Буревія знову втрутилася:

— Звісно ж, вони обоє цікавилися вами,— сказала вона до Страйка.— Келсі заразила цим інтересом Джейсона, так, Джейсоне? Вона про вас знала все-все,— додала Буревія з хитрою усмішкою, ніби вони мали ганебний спільний секрет.

— То що саме Келсі тобі про мене сказала? — спитав Страйк у хлопця.

Від Страйкового звертання Джейсон густо почервонів, і Робін подумала: а чи не гей він? Уважно вивчаючи форуми, вона виявила, що фантазії дописувачів часто-густо (хоч і не завжди) мають еротичне забарвлення. Найбільш відверто фантазував <<Devoti>>.

— Келсі казала,— промимрив Джейсон,— що з вами знайомий її брат. Що ви працювали разом.

— Правда? — здивувався Страйк.— Ти впевнений, що вона говорила про брата?

— Так.

— Бо в неї немає брата. Тільки сестра.

Косі очі Джейсона поблукали по всіх предметах на столі, а тоді він знов звів їх на Страйка.

— Я досить-таки впевнений, що вона говорила про брата.

— І ми з ним разом служили в армії і працювали з ним, так?

— Ні, не в армії. Здається, ні. Пізніше.

«Вона була така брехуха... На вівторок казала, що то середа».

— Та ну, гадаю, їй то сказав її бойфренд,— влізла Буревія.— Вона казала нам, що має бойфренда на ім'я Ніл, пам'ятаєш?

— Найл,— промимрив Джейсон.

— Га? Аж так? Ну добре, Найл. Він її ще забрав після кави, пам'ятаєш?

— Постривай-но,— підняв руку Страйк, і Буревія слухняно замовкла.— Ви бачили Найла?

— Так,— відповіла Буревія.— Він її забрав. На своєму мотоциклі.

Коротка мовчанка.

— Чоловік на мотоциклі забрав Келсі з... де ви зустрічалися? — спитав Страйк, і його спокійний тон не видав того, як пришвидшився його пульс.

— У «Кафе Руж» на Тоттенгем-Корт-роуд,— відповіла Буревія.

— Це неподалік нашого офісу,— відзначила Робін.

Джейсон почервонів ще густіше.

— О, Келсі та Джейсон це знали, ха-ха! Ти сподівався, що побачиш десь там Корморана, так, Джейсоне? Ха-ха-ха,— весело зареготала Буревія. Якраз повернувся офіціант з її закусками.

— її забрав чоловік на мотоциклі, так, Джейсоне?

У Буревії був повен рот їжі, тож Джейсон отримав змогу говорити.

— Так,— відповів він, крадькома глянувши на Страйка.— Він чекав на неї на вулиці.

— Ти бачив його зовнішність? — запитав Страйк, але правильно вгадав відповідь.

— Ні, бо він так... так ніби за рогом стояв.

— І шолома не знімав,— додала Буревія, запиваючи їжу вином, щоб скоріше приєднатися до розмови.

— Якого кольору був мотоцикл, не пам'ятаєте? — спитав Страйк.

Буревія гадала, що мотоцикл був чорний, а Джейсон — що червоний, але обоє погодилися, що стояв він надто далеко і марку було не роздивитися.

— Не пригадаєте, що ще Келсі казала про свого хлопця? — спитала Робін.

Обоє похитали головами.

Основні страви принесли десь на середині довгої промови Буревії про заступництво й підтримку, що їх пропонує створений нею сайт. Тільки коли вона набила рота картоплею, Джейсон набрався сміливості прямо звернутися до Страйка.

— А це правда? — зненацька спитав він і знову густо почервонів.

— Що — правда? — запитав Страйк.

— Що ви... ви...

Буревія, енергійно жуючи, нахилилася до Страйка з візка, поклати долоню йому на руку і ковтнула.

— Що ви самі це зробили,— прошепотіла вона, ледь помітно підморгнувши. Гі товсті стегна явно посовалися у візку, коли вона перехилилася з нього; вони тримали власну вагу, а не тягнулися за рухом торса. У шпиталі Селлі-Оук Страйк бачив

чоловіків, що втратили контроль над ногами і навіть над всіма кінцівками після отриманих на війні поранень, бачив, як вони вчаться пристосовувати рухи верхньої частини тіла до мертвого тягаря внизу. Уперше до нього дійшло, що саме робить Буревія. їй не потрібне це крісло. Вона не має цієї інвалідності.

Дивна річ, силу лишатися спокійним і ввічливим Страйк узяв з виразу обличчя Робін. Йому ніби полегшало від того, з яким обуренням і огидою вона глянула на Буревію. Він звернувся до Джейсона:

— Ти маєш розповісти мені, що саме чув, перш ніж я підтверджу, правда це чи ні.

— Ну,— почав Джейсон, який навіть не торкнувся свого бургера з м'ясом сорту «чорний ангус»,— Келсі казала, що ви пішли з її братом до пабу і... і напилися, і розповіли йому правду. Вона вважала, що в Афганістані ви відійшли якнайдалі від бази, потім вистрілили собі в ногу, і лікар вам її ампутував.

Страйк зробив великий ковток пива.

— І навіщо я таке зробив?

— Що? — здивовано глянув на нього Джейсон.

— Я хотів піти у відставку по інвалідності чи...

— О ні! — Джейсон ніби образився.— Ні, ви...— він почервонів так сильно, що, напевно, в решті тіла вже не мав крові.— Ви просто... як ми. Вам це було потрібно,— прошепотів він.— Вам потрібно було стати ампутантом.

Робін раптом виявила, що не може дивитися на Страйка, і натомість прикинулася, що зацікавилася картиною, де рука тримає черевика. Принаймні їй це було схоже на руку з черевиком. Могло бути й так, що то коричневий вазон, з якого росте рожевий кактус.

— Той... брат... який розповів про мене Келсі,— а він знав, що вона хоче відтяти собі ногу?

— Не думаю, ні. Вона казала, що мені єдиному розповіла про це.

— Гадаєш, то збіг, що він сказав їй про...

— Люди про таке мовчать,— влізла Буревія, скориставшись нагодою повернутися до розмови.— Ці речі ганьблять, ой як

ганьблять. Я на роботі не зізнаюся,— додала вона весело, вказуючи на свої ноги.— Довелося сказати, що пошкодила спину. Якби розповіла про свою трансвалідність, там би не зрозуміли. А про упередження з боку медиків навіть не питаєте, то просто неймовірно. Двічі довелося переходити до іншого лікаря; ще бракувало, щоб мені знову хтось пропонував психіатричну допомогу! Ні, Келсі нам казала, що ніколи не мала змоги комусь розповісти, сердешна. Їй нікуди було піти з цим. Ніхто не розумів. Саме тому вона зв'язалася з нами — ну і з вами, звісно, — додала вона, дивлячись на Страйка з дещо зверхньою усмішкою, бо ж він, на відміну від неї, проігнорував Келсі.— Знайте, що ви не один такий. Щойно людям вдається отримати бажане, вони йдуть зі спільноти. Ми це розуміємо — ой розуміємо,— але якби хтось лишився і принаймні розповів, як воно — нарешті опинитися у своєму тілі, це дуже багато означало б для багатьох людей.

Робін боялася, що Страйк вибухне — просто тут, у цьому чемному білому просторі, де провадять притишені розмови поціновувачі мистецтв. Однак вона не взяла до уваги самоконтролю, якого офіцери-спецрози набувають за довгі роки допитів. Увічлива усмішка Страйка, звернена до Буревії, була хіба що не дуже радісна. Він спокійно розвернувся до Джейсона і спитав:

— Отже, ти не думаєш, що брат Келсі підказав їй зв'язатися зі мною?

— Ні,— відповів Джейсон,— гадаю, то вона сама вирішила.

— І що саме вона від мене хотіла?

— Ну, вочевидь,— утрутилася зі сміхом Буревія,— вона хотіла спитати поради: як зробити те, що зробили ви!

— Ти теж так гадаєш, Джейсоне? — спитав Страйк, і хлопець кивнув.

— Так... вона хотіла дізнатися, наскільки сильно треба пошкодити собі ногу, щоб її відтяли, а ще ніби сподівалася, що ви познайомите її з лікарем, який робив вам ампутацію.

— Оце вічна проблема,— заявила Буревія, явно не розуміючи, яку реакцію викликає у Страйка,— знайти надійного

хірурга. Вони, як правило, дуже неприхильні. Люди гинуть, намагаючись усе зробити самостійно. У Шотландії був чудовий хірург, який зробив для наших кілька ампутацій, але його зупинили. Це було років десять тому. Люди їдуть за кордон, але без грошей не наїздишся... ось чому Келсі хотіла добути ваш перелік помічних людей!

Робін з брязкотом впустила ніж і виделку, поділяючи зі Страйком обурення, яке той, понад сумнів, відчував. «Перелік»! Ніби його ампутація — то якийсь рідкісний артефакт і Страйк купив її на чорному ринку...

Страйк ще з чверть години розпитував Джейсона й Буревію, поки не виснував, що більше нічого корисного вони не скажуть. Картина, яку вони змалювали на основі єдиної зустрічі з Келсі, показувала незрілу й нещасну дівчину, чия потреба в ампутації була настільки сильна, що вона — тут її кібердрузі мали повну згоду — пішла б заради цього на все.

— Так,— зітхнула Буревія,— вона була з таких. Келсі вже пробувала зробити це сама, за допомогою дроту. У нас бували люди, доведені до такого відчаю, що клали ноги на залізничні рейки. Один спробував відморозити собі ногу в рідкому азоті. Ще була дівчина з Америки, яка навмисно розбилася на лижах, але тут є ризик, що можеш отримати не той ступінь інвалідності, якого прагнеш...

— І якого ж ви хочете ступеня інвалідності? — спитав Страйк, якраз піднявши руку, щоб попросити рахунок.

— Я хочу розрив спинного мозку,— абсолютно спокійно відповіла Буревія.— Щоб відмовили ноги. В ідеалі це має зробити хірург. А поки цього не сталося, обходжуся оцим,— додала вона, вказуючи на своє крісло.

— А ще вбиральнями й ліфтами для інвалідів, еге ж? — поцікавився Страйк.

— Корморане,— застерезливим тоном мовила Робін.

Вона так і думала, що це може статися. Страйк був під стресом, недосипав. Мабуть, треба порадіти, що хоч встигли взнати те, що треба.

— Це потреба,— незворушно відповіла Буревія.— Я це знаю від самого дитинства. Я не в своєму тілі. Я маю бути паралізованою.

Прийшов офіціант. Робін простягнула руку по рахунок, бо Страйк офіціанта не помітив.

— Будь ласка, скоріше,— сказала Робін до офіціанта. Той здавався ображеним. Саме на нього Страйк нагримав за лід у пиві.

— Ти багато знаєш інвалідів? — питав Страйк у Буревії.

— Кількох знаю,— відповіла вона.— Ми ж, очевидно, маємо багато спіль...

— Дірка в сраці між вами спільного. Дірка в сраці!..

— Так і знала,— тихо мовила Робін, відбираючи в офіціанта термінал і засовуючи туди свою «візу». Страйк підвівся, нависнувши над Буревією. Та раптом занервувала, а Джейсон зіщулився на стільці, ніби хотів зникнути десь у глибинах своєї кофти.

— Добре, Корме...— почала Робін, висмикаючи картку з терміналу.

— Просто щоб ви знали,— сказав Страйк, звертаючись одночасно до Буревії та Джейсона, а Робін схопила свій тренч і потягнула Страйка від столу.— Я був у машині, коли та вибухнула.

Джейсон підняв руки до червоного обличчя. Очі в нього наповнилися сльозами. Буревія тільки рота роззявила.

— Водія розірвало навпіл — тут уже без уваги не залишишся, га? — Страйк напустився на Буревію.— Тільки він від того помер, тож до сраки та увага. Інший чоловік утратив пів-обличчя — а я втратив ногу. І не було там жодної власної волі...

— Так,— мовила Робін, беручи Страйка за руку.— Ми пішли. Джейсоне, дякую, що погодився зустрітися...

— Лікуйся,— голосно сказав Страйк, тицьнувши пальцем у Джейсона, але дозволив Робін повести себе геть. Гості й офіціанти витріщалися на них.— Лікуйся. Голову лікуй!

Тільки на зеленій вулиці майже за квартал від галереї Страйк почав дихати нормально.

— Добре,— погодився він, хоч Робін нічого не казала.— Ти мене попереджала. Вибач.

— Та нічого,— м'яко відповіла вона.— Ми почули все, що хотіли.

Кілька ярдів пройшли мовчки.

— А ти заплатила? Я не помітив.

— Так. Компенсую з каси для дріб'язку.

Вони йшли далі. Туди-сюди походжали добре вдягнені чоловіки й жінки, поспішали, метушилися. Пройшла богемного вигляду дівиця з дредами і в довгій сукні з турецьким візерунком,

але сумочка за п'ятсот фунтів давала зрозуміти, що її хіповий вигляд — така сама фальшивка, як і інвалідність Буревії.

— Ти її бодай не вдарив,— сказав Робін.— Жінку на інвалідному візку! Перед усіма тими любителями мистецтв.

Страйк почав сміятися. Робін похитала головою.

— От знала, що не втримаєшся,— зітхнула вона, але і собі усміхнулася.

Then Came The Last Days of May (Тоді настали дні останні травня)

Чоловік думав, що вона здохла. Навіть новини не дав собі клопоту подивитися — вона ж повія. Про першу в газетах теж нічого не писали свого часу. Шльондри не рахуються; всім байдуже, то не люди. От навколо Секретарки галасу буде багато, бо ж вона працює на свого виродка — порядна дівчина з вродливим нареченим, преса за такими божеволіє...

Але незрозуміло, як та хвойда вижила. Він пам'ятав її тулуб під ножем, хрускіт і репання, з яким метал протинав м'ясо, дряпання сталі по кістці, кров широким потоком. У газетах написали, що її знайшли студенти. Хай вам трясця, студенти.

Зате чоловік і досі мав її пальці.

Хвойда склала фоторобот. Отакої! Поліція — то просто лисі мавпи в одностроях, усі до одного. Гадають, від картинки буде користь? Жодної схожості — ані на крихту; такий вигляд може мати хто завгодно, хоч чорний, хоч білий. Чоловік би зареготав уголос, якби поруч не було Отієї, але Отій не сподобалося б, якби він почав іржати з мертвої хвойди і фоторобота...

Ота зараз налаштована войовничо. Довелося докласти зусиль, щоб компенсувати своє грубе поводження з нею, вибачитися, розіграти хорошого хлопця.

— Я був засмучений,— сказав чоловік.— Дуже сильно.

Довелося Оту голубити, купувати їй квіти, сидіти з нею вдома, щоб не дулася. І тепер Ота за звичаєм усіх жінок користувалася нагодою і старалася загарбати якнайбільше.

— Не люблю, коли тебе немає.

«Тебе самої, бляха, не стане, як не стулиш пельку».

Чоловік розказав Отій казочку про шанс отримати роботу, але вперше за весь час вона насмілилася ставити питання: а хто тобі про неї розповів? А чи довго тебе не буде?

Чоловік дивився, як Ота говорить, і мріяв про те, як занесе кулак і так зацідить їй по потворній пиці, що аж череп трісне...

Але Ота йому ще буде потрібна — принаймні поки не візьме своє від Секретарки.

Ота його і досі кохає, і це козир: можна поставити її на місце, пригрозивши піти назавжди. Однак розігравати цю карту ще рано. Тож лишалися квіти, цілунки і доброта, завдяки яким згадка про його гнів тьмяніє в дурній голові Отієї. Чоловікові подобалося доливати їй у напої ліки, щоб Ота лишалася неврівноваженою, плакала йому в шию, тягнулася до нього.

Терплячий, добрий — але рішучий.

Урешті-решт Ота погодилася: його не буде тиждень. Цілий тиждень можна буде робити все, що заманеться!

Harvester of eyes, that's me.

Blue Oyster Cult, "Harvester of Eyes"^[38]

Детектив Ерик Вордл не зрадів новині про те, що Джейсон і Буревія набрехали його людям, але виявився не таким уже й сердитим, коли (на його запрошення) Робін зі Страйком зустрілися з ним випити пива у «Пір'ї» у понеділок увечері. Дивна терпимість пояснювалася просто: звістка про те, що Келсі з «Кафе Руж» забирав чоловік на мотоциклі, ідеально лягала в нову теорію Вордла.

— Пам'ятаєш того типа з їхнього сайту — Девоті? Фетиш на ампутантів? Замок, коли загинула Келсі?

— Так,— відповів Страйк, згадавши, що Робін з цим персонажем наче спілкувалася.

— Ми його знайшли. І вгадай, що в нього в гаражі!

З того факту, що арешту не було, Страйк виснував, що знайшли не частини тіла, тому слухняно припустив:

— Мотоцикл?

— «Кавасакі ніндзя»,— кивнув Вордл.— Я знаю, ми шукаємо «хонду»,— додав він, випереджуючи питання Страйка,— але коли ми прийшли, той тип пересрав.

— Це трапляється з більшістю людей, коли до них приходить карний розшук. Кажі далі.

— Пітний коротун, звати Бакстер. Продажник, алібі на вихідні другого й третього не має, на двадцять дев'яте теж. Розлучений, дітей нема, каже, що сидів удома і дивився королівське весілля. Ти б став дивитися те весілля без жінки в хаті?

— Ні,— відповів Страйк (він бачив шматок у новинах).

— Каже, що байк належить його брату, а він тільки наглядає за ним. Але після допиту визнав, що кілька разів виїжджав.

Таким чином, нам відомо, що водити Девоті вміє. «Хонду» міг узяти в оренду чи позичити.

— Про вебсайт щось розповідає?

— Применшував як міг. Каже, просто собі заблукав туди, просто так, кукси його не заводять... та коли ми спитали, чи можна подивитися, що в нього на комп'ютері, то не зрадив. Попросив спершу дати йому переговорити з адвокатом. На цьому і закінчили, але завтра знову візьмемося до справи. Дружня розмова буде.

— Він визнає, що спілкувався з Келсі в інтернеті?

— Важко було б це відкидати — у нас є її ноутбук і Буревіїні архіви. Девоті розпитував Келсі про її плани щодо ноги і запрошував зустрітися, але вона відмовилася — принаймні в інтернеті. Чорт, та треба його опрацювати,— додав Вордл у відповідь на скептичний погляд Страйка,— алібі немає, є мотоцикл, поведений на ампутації, запрошував Келсі зустрітися!

— Так, звичайно,— озвався Страйк.— А інші напрями?

— Я саме тому і хотів з тобою побачитися. Ми знайшли твого Дональда Лейнга. Мешкає на Волластон-Клоузі, в Елефант-енд-Каслі.

— Та ну? — щиро здивувався Страйк.

Вордл усміхнувся, смакуючи той факт, що таки зміг вразити його.

— Так, і він дуже хворий. Знайшли його через благодійну платформу «JustGiving». Зв'язалися з ними, отримали його адресу.

Ось вона, різниця між Страйком і Вордлом: останній має значок, авторитет, владу, а Страйк від них відмовився, коли пішов з армії.

— Ви його бачили? — спитав Страйк.

— Відіслав туди своїх хлопців. Лейнга вдома не було, але сусіди підтвердили, що то його квартира. Орендує її, мешкає сам, здається, досить-таки хворий. Люди кажуть, що Лейнг поїхав додому, в Шотландію. Друга ховає. Має скоро повернутися.

— Підставляй поли,— пробурмотів Страйк у свій кухоль.— Якщо в Лейнга є в Шотландії друзі, я з'їм оцю склянку.

— Як хочеш,— відповів Вордл, якого це і потішило, і роздратувало.— Я думав, ти зрадієш, що ми шукаємо твоїх підозрюваних.

— Та я радію,— відповів Страйк.— І що, він точно хворий?

— Сусіди кажуть, що з костурами ходить. Кажуть, що то лягає в шпиталь, то виходить.

Над головою екран у шкіряній рамці показував матч «Арсенал» — «Ліверпуль» місячної давнини, без звуку. На очах Страйка ван Персі провалив пенальті, яке (як він сподівався, коли дивився матч на своєму крихітному телевізорі) могло б подарувати «Арсеналу» відчайдушно потрібну перемогу. Звісно ж, цього не сталося. «Пушкарям» щастило десь так, як самому Страйку.

— Ти з кимсь зустрівся? — зненацька спитав Вордл.

— Що? — аж здригнувся Страйк.

— Ти сподобався Коко,— повідомив Вордл, демонстративно шкірячись, щоб Страйк точно зрозумів, яким це йому здається ідіотизмом.— Ну, подружка моєї жінки, Коко. З червоним волоссям, пам'ятаєш?

Страйк пам'ятав, що Коко — танцівниця бурлеску.

— Я пообіцяв спитати,— провадив Вордл.— Я їй сказав, що ти — ходяче нещастя. Коко каже, що їй нормально.

— Перекажи, що мені це лестить,— відповів Страйк (і то була правда),— але так, я з кимсь зустрічаюся.

— Не з партнеркою своєю, ні? — спитав Вордл.

— Ні,— відповів Страйк.— Вона виходить заміж.

— Проґавив ти свій шанс, друже,— позіхнув Вордл.— Я б не проґавив.

— Щось я не зрозуміла,— сказала Робін наступного ранку в офісі.— Щойно ми дізналися, що Лейнг таки живе на Волластон-Клоузі, ти хочеш, щоб я більш не стежила за квартирою.

— Та послухай ти,— відповів Страйк, який готував чай.— Сусіди кажуть, що він не вдома.

— Ти мені щойно сказав, що не віриш, ніби він поїхав до Шотландії!

— Той факт, що його двері лишаються зачиненими, відколи ти стежиш за квартирою, таки вказує, що кудись він поїхав.

Страйк укинув чайні пакетики у два горнятка.

— Не вірю, що Лейнг ховає друга, але не здивуюсь, якщо він поперся до Мелроуза і намагається там вибити гроші зі своєї слабоумної матері. Якраз у дусі уявлень Донні про веселі канікули.

— Хтось із нас має там бути, раптом він повернеться...

— Хтось із нас там буде,— заспокійливо мовив Страйк,— але наразі я хочу, щоб ти перемкнулася на...

— Брокбенка?

— Ні, Брокбенк мій,— відповів Страйк.— Я хочу, щоб ти обробила Стефані.

— Кого?

— Стефані. Дівчину Віттакера.

— Нащо? — голосно перепитала Робін, бо якраз закипів чайник, видаючи звичне крещендо: брязкотить кришка, клекотить окріп, на вікно осідає конденсат від пари.

— Хочу, щоб ти спробувала дізнатися, чи вона не в курсі, що Віттакер робив у день смерті Келсі й у ту ніч, коли у Шеклвеллі дівчині відтяли пальці. Якщо точно, то третього і двадцять дев'ятого квітня.

Страйк залив чайні пакетики водою і розмішав молоко, брязкаючи ложечкою об стінки горнятка. Робін не знала, радіти чи сумувати через зміни у своїх задачах. Кінець кінцем вона вирішила, що рада, але підозру, що Страйк хоче її відсторонити, не так легко було приспати.

— Ти точно досі думаєш, що Віттакер може бути вбивцею?

— Так,— відповів Страйк.

— Але ж ти не маєш жодних...

— Я ні проти кого з них не маю жодних доказів, хіба ні? — відповів Страйк.— Я планую просто розробляти їх, поки не отримаю докази — чи доказ відсутності доказів.

Він подав Робін горнятко і сів на диван, який цього разу не видав під ним жодних звуків. Маленький тріумф — за відсутності інших кращій, ніж нічого.

— Я сподівався, що зможу виключити Віттакера на підставі його нинішньої зовнішності,— сказав Страйк,— але розумієш, у шапці то міг бути і він. І одне я знаю точно: він такий самий покидьок, як і в часи, коли я його знав. Зі Стефані я фатально налажав, і зі мною вона не розмовлятиме, але ти, можливо, щось із неї витягнеш. Якщо вона зможе підтвердити його алібі на ті дві ночі чи вказати на людину, яка може його підтвердити, доведеться переглянути нашу думку. Якщо ні — він лишається у списку.

— А що робитимеш ти, поки я працюю над Стефані?

— Розроблятиму Брокбенка. Я вирішив,— провадив Страйк, витягуючи ноги і роблячи підбадьорливий ковток чаю,— що сьогодні піду до стрип-клубу і дізнаюся, що з ним сталося. Остогиділо їсти кебаби і вештатися під крамницями одягу, чекаючи, чи він не вийде.

Робін мовчала.

— Що? — спитав Страйк, придивившись до її обличчя.

— Нічого.

— Та кажи вже.

— Гаразд... А якщо він там?

— Імпровізуватиму... Та не поб'ю я його,— сказав Страйк, вгадавши її думки.

— Гаразд,— кивнула Робін, а тоді додала: — Але ж Віттакера ти вдарив.

— То інше,— відповів Страйк, але Робін мовчала, і він додав: — Віттакер — особливий. Він же родич.

Робін засміялася, але стримано.

Перш ніж зайти до «Сарацина» на Комершіал-роуд, Страйк зняв у банкоматі п'ятдесят фунтів, і автомат безцеремонно продемонстрував йому мінус на рахунку. З похмурим виразом на обличчі Страйк дав десятку викидайлу без шиї на дверях і пройшов крізь смуги чорного поліетилену, що приховували інтер'єр клубу. Світло всередині було приглушене, але загальної атмосфери занедбаності це не притлумлювало.

Інтер'єр старого пабу повністю обідрали, і новий декор створював враження занедбаного громадського центру —

тьмяне світло, все якесь бездушне. Підлога була з полірованої сосни; у лаку відбивалася яскрава стрічка неонового світла, що тягнулася вздовж шинкваса під стіною.

Минуло зовсім трохи часу по обіді, але на маленькій сцені в дальньому кінці зали вже крутилася дівчина. Омита червоним світлом, вона стояла перед колом з дзеркал — щоб ямкувате тіло було видно зусібіч — і знімала ліфчик під «Заведи мене» гурту «Роллінг-стоунз». На високих дзигліках — кожен стояв біля власного столика — сиділо аж четверо чоловіків, поглядаючи то на дівчину, яка почала незграбно крутитися на пілоні, то на телевизор, де показували спортивний канал.

Страйк рушив просто до шинкваса, де зіткнувся з таким написом: «Клієнтів, заскочених за мастурбацію, буде видалено з закладу».

— Чого тобі, дорогенький? — спитала дівчина з довгим волоссям, фіолетовими тінями і кільцем у носі.

Страйк замовив пінту пива «Джон Сміт» і сів біля шинкваса. Окрім викидайла, тут був лише один член персоналу чоловічої статі — сидів за діджейським пультом біля стриптизерки. Це був міцний білявий дядько середніх літ, навіть близько не схожий на Брокбенка.

— Я тут приятеля шукаю,— сказав Страйк барменці, яка, не маючи більше клієнтів, оперлася на шинквас, замріяно поглядала в телевизор і колупала довгі нігті.

— О? — озвалася вона знудженим тоном.

— Авжеж,— відповів Страйк.— Казав, що тут працює.

До шинкваса підійшов чоловік у флуоресцентній куртці, й барменка без зайвого слова пішла його обслуговувати.

Дограла «Заведи мене», і закінчився виступ стриптизерки. Вона голою зіскочила з краю сцени, взяла у що загорнутися та зникла за лаштунками в глибині пабу. Ніхто не аплодував.

З-за лаштунків вислизнула жіночка в дуже короткому синтетичному кімоно і панчохах і почала ходити пабом, простягаючи клієнтам порожній пивний кухоль. Ті копирсалися в кишнях і кидали в кухоль дрібні гроші. Страйк був останнім, до кого жінка підійшла. Він кинув у кухоль кілька фунтів. Жінка

рушила просто до сцени, де акуратно поставила кухоль поруч з пультом діджея, скинула кімоно й у ліфчику, трусах, панчохах і туфлях на підборах видерлася на сцену.

— Джентльмени, гадаю, від цього ви будете в захваті... Вітайте — чарівна Мія!

Жіночка почала вихилитися під пісню «Чи „друзі“ електричні?» Гері Ньюмана. Між її рухами й ритмом треку не було й натяку на синхронність.

Барменка повернулася нудитися світом біля Страйка. Звідси найкраще було видно телевізор.

— Я оце казав,— знов почав Страйк,— що мені приятель сказав, ніби тут працює.

— Мм-гмм,— відповіла дівчина.

— Звати Ноель Брокбенк.

— А? Не знаю такого.

— Ні,— озвався Страйк і вдавав, що роззирається, хоч уже впевнився, що Брокбенка тут не видно.— Може, помилився закладом.

Перша стриптизерка вийшла з-за лаштунків, тепер вбрана у жуйково-рожеву міні-сукню на бретелях, таку коротку, що поділ ледь прикривав їй пах. Чомусь це вбрання вигляд мало ще непристойніший, ніж попередня її оголеність. Дівчина підійшла до чоловіка у флуоресцентній куртці й щось у нього спитала, але той похитав головою. Роззирнувшись, дівчина помітила Страйка, заусміхалася і рушила до нього.

— Цьомики,— сказала вона з ірландським акцентом. Волосся, яке у червоному світлі здалося Страйкові білявим, насправді мало яскраво-мідний колір. Густо намащена оранжева помада і штучні вії маскували обличчя дівчати, якому, мабуть, місце було у школі.— Я — Орла, а ти?

— Кемерон,— сказав Страйк. Так зазвичай називали його люди, які не розчули справжнє ім'я.

— Може, приватний танець хочеш, Кемероне?

— А де таке танцюють?

— А отамо,— відповіла дівчина, вказуючи на лаштунки, за якими перевдягалася.— Я тебе тут раніше не бачила.

— Шукаю одну людину.

— І як цю пані звати?

— Це чоловік.

— За чоловіками тобі не до нас, любчику,— відповіла дівчина.

Вона була така юна, що від самого цього звертання — «любчику» — Страйк почувся брудним стариганем.

— Купити тобі випити? — спитав Страйк.

Дівчина завагалася. Приватний танець коштував більше, але, може, цьому типу спершу треба розігрітися.

— Ну, купи.

Страйк заплатив космічні гроші за горілку з лаймом. Дівчина почала пити коктейль, манірно сівши на дзиґлик поруч зі Страйком. Більша частина її грудей випадала з сукні. За текстурою шкіра в неї була мов у покійної Келсі — гладенька, пружна, з великою часткою дитинного жиру. На плечі в Орли виднілося татуювання: три маленькі сині зірочки.

— Може, ти з моїм другом знайома? — спитав Страйк.— Ноель Брокбенк.

Маленька Орла була не дурненька. В чіпкому погляді, який вона скоса кинула на Страйка, змішалися розрахунок і підозрілість. Подібно до масажистки з Маркет-Гарборо, Орла хотіла упевнитися, що він не поліціант.

— Він мені винен гроші,— пояснив Страйк.

Якусь мить Орла ще придивлялася на нього, наморщивши гладенький лоб, а тоді проковтнула брехню.

— Ноель,— повторила вона.— Наче й нема вже Ноеля... Чекай-чекай... Еді!

Знуджена барменка навіть не відірвала погляду від телевізора. — Гм-м?

— Як звали отого хлопа, що 'го Дес того тижня вигнав? Який ото всього кілька днів протримавсь?

— Не знаю, як його звали.

— Так, наче то Ноеля вигнали,— сказала Орла до Страйка. А тоді з несподіваною й чарівною прямою додала: — Даси десятку — взнаю точно.

Подумки зітхнувши, Страйк дав дівчині банкноту.

— Жди тут,— бадьоро наказала Орла. З'їхала з дзиглика, заховала десятку за край трусів, тоді неелегантним жестом обсмикнула сукню і рушила до діджея. Поки говорила з ним, той супився на Страйка. Діджей коротко кивнув; його обличчя жевріло в червоному світлі. Орла побігла назад, явно дуже з себе тішачись.

— А казала ж! — мовила вона до Страйка.— Мене тут не було, як це сталося. У нього напад якийсь був чи що.

— Напад? — перепитав Страйк.

— Так, і це він тіко перший тиждень як прийшов. Такий здоровий, та? З довгим підборіддям?

— Так,— кивнув Страйк.

— Ага, ото запізнився, а Дес не зрадів. Ото Дес, ондо сидить,— додала вона не до речі й показала на діджея, який підозріло приглядався до Страйка, водночас ставлячи після «Друзів» пісню Синді Лопер — «Дівчата просто хочуть розваг».— Дес йому пояснював, як не можна запізнюватися, а твій друзяка просто впав і почав смикатися. Кажуть,— радо додала Орла,— що він обісцявся.

Страйк не думав, що Брокбенк був здатний обмочитися, щоб тільки Дес його не сварив. Схоже було на справжній епілептичний напад.

— А далі що було?

— З-за лаштунків прибігла дівчина твого друга...

— Що за дівчина?

— Зажди... Еді!

— Гм?

— Хто та чорна дівка, така з косичками? В неї ще цицьки класні. І Дес її не любить.

— Аліса,— відповіла Еді.

— Аліса,— переказала Орла Страйкові.— Вибігла ото і почала кричати, щоб Дес дзвонив у «швидку».

— І він подзвонив?

— Ага. Твого друга забрали, й Аліса поїхала з ним.

— А чи Брок... чи Ноель відтоді повертався?

— Та яка користь із викидайла, якщо на нього кричать, а він пада й обсцикається? — відповіла Орла.— Я чула, що Аліса просила Деса дати йому другий шанс, але Дес других шансів не дає.

— І тоді Аліса обізвала його тугим, мов у сраці дірка,— раптом порушила свою мовчанку Еді,— так він і її вигнав. От дурноголова. їй же треба ті гроші. У неї ж діти.

— Коли це сталося? — спитав Страйк у Орли й Еді.

— Тижні зо два тому,— відповіла Еді.— Але то стрьомний тип. Добре, що прогнали.

— В якому плані стрьомний? — уточнив Страйк.

— Так завжди видно,— відповіла Еді, демонструючи утому від життєвого знання.— Завжди. В Аліси на чоловіків препоганий смак.

Друга стриптизерка лишилася в самих тільки прозорих трусах і енергійно трусила сідницями в бік нечисленної своєї публіки. У клуб щойно увійшло двоє немолодих чоловіків, які затрималися на шляху до шинкваса, уп'явши погляди у трусики, які мали ось-ось злетіти.

— Він живе з Алісою десь у Боу,— додала барменка.— Вона собі добула муніципальне житло, але вічно нила, що все не так. Не знаю точно, де воно,— провадила Еді, випередивши Страйкове питання.— Я там не була, ні.

— Та наче їй там подобалося,— непевно заперечила Орла.— Казала, ясла там класні.

Стриптизерка скинула трусики і тепер крутила ними над головою, ніби ласо. Роздивившись усе, що можна, нові клієнти рушили до шинкваса. Один — за віком він міг би бути Орлі дідусем — уп'яв мокрі очі їй у декольте. Дівчина по-діловому зміряла його поглядом, тоді розвернулася до Страйка.

— То будеш брати приватний танець чи ні?

— Гадаю, не буду,— відповів Страйк.

Він навіть договорити не встиг, як Орла відставила свій келих, зіскочила зі стільця і посунулася до діда. Той усміхнувся: зубів було менше, ніж дірок між ними.

Біля Страйка постала зігнута фігура: безшиїй викидайло.

— Дес на два слова кличе,— сказав він тоном, який, може, звучав би загрозливо, якби голос у чоловіка не був на диво тонкий для його габаритів.

Страйк роззирнувся. Діджей, який усе супився на нього, поманив його.

— Якась проблема? — спитав Страйк у викидайла.

— Якщо є, Дес тоді скаже,— почувлася дещо зловісна відповідь.

І Страйк пішов на інший бік приміщення, щоб поговорити з діджеєм, і став біля його пульта, мов викликаний до директора школяр-велетень. Він мусив чекати — гостро усвідомлюючи абсурдність ситуації,— поки третя стриптизерка поставить кухоль з монетами біля пульта, скине пурпуровий халат і підніметься на сцену, вбрана в чорне мереживо й акрилові туфлі на підборах. Дівчина була густо татуйована. Обличчя під щільним макіяжем було рябе.

— Панове! Цицьки, сідниці, все як годиться — Джакаліна!

Залунала «Африка» гурту «Тото». Джакаліна почала крутитися на пілоні й виявилася в цьому значно вправнішою за своїх попередніх колег. Дес прикрив мікрофон рукою і нахилився до Страйка.

— Так, друзяко.

Він був і старший, і брутальніший, ніж здавався у червоному світлі сцени. Очі мав пронизливі, а по підборіддю збігав шрам — такий самий глибокий, як у Шпеника.

— Нащо ти розпитуєш про того викидайла?

— То мій приятель.

— Він не мав контракту.

— Я не кажу, що мав.

— Тож дупу мою незаконно звільнюй. Він мені слова не сказав про ті напади. Тебе та сука Аліса сюди підіслала?

— Ні,— відповів Страйк.— Мені сказали, що Ноель тут працює.

— Кобиляка кінчена та Аліса.

— Я про неї не в курсі. Я його шукаю.

Дес деякий час похмуро дивився на Страйка, чухаючи під пахвою. Неподалік Джакаліна скинула з плечей лямки ліфчика і зиркнула через плече на свою аудиторію з шістьох осіб.

— То собача брехня, ніби той виродок працював у спецназі,
— агресивно заявив Дес, ніби Страйк щось подібне стверджував.

— Це він вам так сказав?

— Вона так сказала. Аліса. Вони б такого каліку кінченого не взяли. Хай там що,— додав Дес, мружачи очі,— є ще дещо, що мені не до смаку.

— О? І що саме?

— Це мій бізнес. Так їй і перекажи від мене. Справа не тільки в нападі. Скажи, хай спитає Мію, чому він мені тут не потрібен. І ще перекажи Алісі, що як утне ще якусь дурницю з моєю машиною чи підішле друзів, щоб вони тут розкопували всіляке на мене, я її до суду потягну. Так і скажи!

— Правильно,— погодився Страйк.— А ви маєте її адресу?

— Та пішов ти! Чув? — загарчав Дес.— Пішов звідсіля к бісовій матері.

І нахилився до мікрофону.

— Кла-ас,— мовив він з якоюсь професійною хтивістю. Джакаліна саме ритмічно крутила персами у червоному світлі. Дес махнув до Страйка рукою — мовляв, іди собі — і зосередився на стосі вінілових платівок.

Прийнявши невідворотне, Страйк дозволив провести себе до дверей. Ніхто не зважав на це: увага аудиторії була віддана Джакаліні й Лайонелу Мессі на екрані телевізора. Біля дверей Страйкові довелося пропустити зграйку молодиків у костюмах, яким явно краще вже було не наливати.

— Цицьки! — загорлав один з них, показуючи на стриптизерку.— Цицьки!

Викидайло не подарував такого. Почався млявий конфлікт. Крикуна заспокоїли докори друзів і аргументи викидайла, які він супроводив кількома енергійними тичками вказівником у груди нестриманому пану.

Страйк терпляче дочекався завершення сцени. Коли молодикам нарешті дозволили увійти, він зміг піти під перші

звуки «Тільки вгору» Язза.

Subhuman (Недолюдок)

Лишившись наодинці зі своїми трофеями, чоловік почувся цілковито цілісним. Вони були доказом його вищості, його неймовірної здатності непоміченим ходити між мавп-поліціантів і людського стада, брати що схоче, ніби напівбог.

Трофеї дарували йому і ще дещо.

Під час власне вбивств чоловік не мав стояку. Мав, коли думав про майбутнє вбивство; іноді доводив себе до онаністичних шаленств, уявляючи, що і як робитиме, шліфуючи й плануючи всі варіанти. А після вбивства — як-от тепер, коли він тримав у руці холодне, пружне, зморщене персо, відтять від тіла Келсі (оскільки його постійно виймали з холодильника, воно вже ставало на дотик, мов оброблена шкіра),— після вбивства проблеми не було взагалі. Просто зараз він був твердий, мов щогла.

У лідниці чоловік ще мав пальці нової жертви. Дістав один, притиснув до губ, тоді вкусив — сильно. Уявив, що палець і досі прикріплений до дівчини і вона кричить від болю. Глибше уп'яв зуби в холодну плоть, відчуваючи, як вона піддається і зуби впираються у кістку. Вільною рукою розпустив зав'язки спортивних штанів...

Кінчивши, чоловік поклав усю здобич назад у морозилку, зачинив дверцята й усміхнено по них поплескав. Скоро там буде ще всяке. Секретарка — дівка немаленька: десь п'ять футів і сім-вісім дюймів на зріст.

Є тільки одна маленька проблема — чоловік не знає, де вона. Загубив слід. Вранці її не було в офісі. Чоловік пішов до Лондонського економічного, де бачив срібнокошу суку — але не Секретарку. Зазірав до «Суду»; навіть до «Тоттенгему» заходив. Звісно, це просто тимчасові труднощі. Скоро чоловік її винюхає. Як буде треба, підбере завтра на станції «Вест-Ілінг».

Чоловік зробив собі кави, плеснувши туди трохи віскі з пляшки, яка стояла в квартирці вже кілька місяців. Більше майже нічого не було в цьому барлозі, де він ховав свої багатства, в цьому прихистку: чайник, кілька щербатих чашок, холодильник — віттар його професії, старий матрац для сну і ще колонка для айпода. Це було важливо. Це стало частиною його ритуалу.

Вперше почувши цей гурт, чоловік вирішив, що то лайно якесь, але його одержимість падінням Страйка росла, і так само зростав смак до їхньої музики. Чоловік залюбки слухав їхні пісні в навушниках, коли стежив за Секретаркою і коли чистив свої ножі. Ця музика стала для нього священною. Деякі рядки не покидали його — мов уривки релігійної служби. Що більше чоловік слухав, то сильніше впевнювався: ті хлопці щось знають.

Під вістрям ножа жінка зводиться до первинного. Жах очищає її. Так, вони стають чистими, коли просять, вмовляють не вбивати. «Культ» (так чоловік подумки називав гурт) розумів це. Так, вони розуміли.

Чоловік підключив айпод і ввімкнув один зі своїх улюблених треків — «Доктор Музика». Тоді пішов до раковини, біля якої тримав наготові потріскане дзеркало, бритву і ножиці: всі інструменти, яких потребує людина, щоб стати невідомою.

З єдиного динаміка лунав голос Ерика Блума:

Кричи, дівча, твій крик звучить так щиро...

I sense the darkness clearer...

Blue Oyster Cult, "Harvest Moon" [\[39\]](#)

Сьогодні — першого червня — Робін уперше змогла сказати: «За місяць я вийду заміж». Друге липня раптом стало таким близьким! Кравчиня у Гарроґейті запрошувала на останню примірку, але Робін не уявляла, коли буде змога поїхати додому. Принаймні туфлі вона вже має. Мама отримувала підтвердження від гостей і час до часу казала Робін, хто прийде, але сама вона відчувала дивну відстороненість від усіх цих речей. Нудні години стеження за квартирою над забігайлівкою на Кетфорд-Бродвеї були так далеко від усіх тих питань про квіти, про те, хто з ким сидітиме на бенкеті, про те (це було питання від Метью), чи вона вже попросила у Страйка двотижневу відпустку на медовий місяць (Метью уже все забронював, але це мав бути сюрприз).

Робін не розуміла, як весілля опинилося аж так близько, а вона й не помітила. За місяць — за якийсь місяць! — вона стане Робін Канліфф. Принаймні так вона собі думала. Метью однозначне

очікує, що Робін візьме його прізвище. Останнім часом він став страшенно веселим, мовчки обіймав її, коли Робін проходила повз, і навіть слова не казав про зайві години, які вона проводила на роботі; бувало, що ті години припадали на вихідні.

Кілька останніх разів Метью підвозив її до Кетфорда, оскільки йому було по дорозі — зараз проводив аудит компанії у Бромлі. Тепер він казав тільки хороше про «лендрровер», яким був гребував, навіть коли доводилося смикати передачі й коли машина глохла на перехрестях; казав, що це чудовий подарунок, що це так мило з Ліндиного боку, що так зручно мати машину, коли треба десь поїхати. Вчора під час ранкової поїздки Метью запропонував вилучити з переліку запрошених Сару Шедлок.

Робін бачила, що він довго збирав сміливість на це питання, боячись, що сама згадка Сари може спровокувати сварку. Робін трохи подумала, намагаючись зрозуміти, що саме відчуває з цього приводу, і врешті-решт виснувала: не треба.

— Я не проти,— сказав вона.— Нехай приходить. Це нормально.

Якщо вилучити Сару з переліку, та зрозуміє, що Робін дізналася про події багаторічної давнини. Краще прикинутися, що вона давно вже в курсі, що Метью зізнався багато років тому, і їй байдуже; Робін має свою гордість. Однак коли мама (яка теж цікавилася, чи Сара прийде) спитала, кого посадовити біля Сари — адже Шон, друг Метью і Сари з універсу, не зможе прийти,— Робін відповіла питанням на питання.

— А Корморан уже підтвердив, що буде?

— Ні,— відповіла мама.

— О,— озвалася на це Робін.— Ну, він казав, що буде.

— Ти його хочеш посадовити біля Сари?

— Ні, звісно, що ні! — спалахнула Робін.

Запала коротка пауза.

— Вибач,— мовила Робін.— Мамо, вибач, тут такий стрес... ні, посадови Корморана біля... навіть не знаю...

— А його подруга прийде?

— Він каже, що ні. Де хочеш, там і садови його, тільки подалі від тієї паскуди... тобто від Сари.

Отож, знову виглядати Стефані Робін почала найтеплішого з початку року ранку. Люди на Кетфорд-Бродвеї були вбрані у футболки й сандалі; проходили чорні жінки у строкатих тюрбанах. Робін, яка надягнула літню сукню і стару джинсову куртку, зручно влаштувалася в одній з улюблених шпарин у будівлі театру і прикинулася, що говорить по телефону, вбиваючи час; тоді пішла ніби роздивлятися ароматичні свічки і палички на найближчому столі.

Важко тримати уважність, коли гадаєш, що тебе відіслали ловити міраж. Страйк, може, і наполягає, що досі підозрює Віттакера в убивстві Келсі, але Робін про себе не дуже в це вірила. Вона чимдалі сильніше схилилася до думки Вордла, що

Страйк плекає образу на екс-вітчима і його зазвичай ясне судження нині затьмарене старим упередженням. Час до часу поглядаючи на непорушні фіранки у вікні Віттакерової квартири, Робін пригадала, що востаннє Стефані бачили, коли її вкинули до фургона Віттакера; чи вона взагалі є там, за вікнами?

Спершу було тільки легке обурення тим, що ще один день доведеться змарнувати, але далі Робін легко перейшла до своєї головної поточної образи на Страйка — що він привласнив пошуки Ноеля Брокбенка. Робін чомусь звикла до думки, що Брокбенк — це її персональний підозрюваний. Якби вона не зіграла так успішно роль Венеції Галл, вони б не знали, що тепер Брокбенк живе у Лондоні; якби вона не здогадалася, що Ніл — це Ноель, вони б не знайшли його слідів у «Сараціні». Навіть спогад про той голос у вусі — «Маленька, а я тебе не знаю?» — хай як воно було лячно — якимось дивно поєднував їх.

Суміш запахів сирої риби і пахощів (що для Робін стала символом Віттакера й Стефані) заповнювала ніздрі Робін. Вона оперлася на прохолодний камінь і вдивилася у непорушні двері Віттакерової квартири. Мов лиси до смітника, некеровані думки збігалися до Захари — маленької дівчинки, що відповіла їй з Брокбенкового мобільного. Робін думала про неї щодня, відколи почула, а коли Страйк повернувся зі стрип-клубу, розпитала у нього всі подробиці про маму дівчинки. За його словами, дівчину Брокбенка звати Аліса й вона має чорну шкіру; мабуть, Захара теж чорна. Мабуть, схожа он на ту маленьку дівчинку з парою цупких хвостиків, що якраз іде повз; тримає маму за палець і дивиться на Робін серйозними темними оченятами. Робін усміхнулася, але дівчинка не відповіла на усмішку, тільки все роздивлялася Робін, проминаючи її з мамою. Робін усе усміхалася, поки дівчинка, яка вивернулася мало не на сто вісімдесят градусів, щоб не розривати контакт поглядів, не заплуталася у власних взутих у сандалики ніжках. Мала впала і почала верещати; незворушна мати підняла її та понесла. Почуваючись винною, Робін повернулася до спостереження за квартирою. Плач малої линув вулицею.

Захара майже напевно живе у квартирі в Боу, про яку розповідав Страйк. Захарина мати, здається, скаржитися на ту квартиру, хоча, за словами Страйка, одна з дівчат...

Одна з дівчат казала...

— Ну звісно ж! — збуджено пробурмотіла Робін.— Звісно ж!

Дитсадків у Боу було сім. Неуважно поклавши мобільний у кишеню, Робін, піднесена своїми думками, знову почала блукати ринком, іноді поглядаючи на вікна Віттакерової квартири й вічно зачинені двері. Думала вона винятково про гонитву за Брокбенком. Варіантів видавалося два: опрацювати кожен з дитсадків, виглядаючи чорну жінку, яка прийде по дівчинку на ім'я Захара (але як знати, що це саме ті мама й донька?), або... або... Робін зупинилася перед столом з етнічними прикрасами, але заледве бачила, що там лежить — всі думки були про Захару.

Абсолютно випадково Робін підняла очі від пари сережок з пір'ям і намистинами і побачила, як Стефані (яку Страйк описав дуже точно) виходить з дверей біля забігайлівки. Бліда, червоноока, вона мружилася на світло, ніби кролиця-альбінос. Натиснувши всім тілом на двері забігайлівки, Стефані аж упала всередину і пішла до каси. Не встигла Робін навіть на думці зібратися, як Стефані вже пройшла повз неї з бляшанкою кока-коли і зникла за білими дверима будівлі.

«Чорт».

— Нічого,— повідомила вона Страйкові по телефону за годину.— Вона і досі там. У мене не було змоги бодай щось зробити. Стефані вийшла і за три хвилини вже повернулася.

— Продовжуй,— сказав Страйк.— Може, вона знову вийде. Принаймні нам відомо, що вона не спить.

— З Лейнгом щось виходить?

— Поки я тут був — нічого, але довелося повертатися до офісу. Маю велику новину: Вторак мені пробачив. От щойно пішов. Нам ці гроші потрібні — я не зміг відмовитись.

— О Господи Боже — де він уже встиг узяти нову подружку? — спитала Робін.

— Ще ніде. Хоче, щоб я наглянув за якоюсь новою стриптизеркою, з якою фліртує — чи нема в неї когось.

— А чого він її не питає?

— А він спитав. За словами дівчини, в неї нікого немає, але жінки — то підступне й віроломне плем'я, наче ти, Робін, не знаєш.

— Так-так, звичайно,— зітхнула Робін.— Я й забула. Слухай, у мене тут є одна ідея щодо Бро... Чекай, тут щось діється!

— Все гаразд? — різко спитав Страйк.

— В нормі... не вішай слухавку...

Перед нею зупинився вантажний фургон. Тримаючи мобільний біля вуха, Робін обійшла його, намагаючись розгледіти, що відбувається. Наскільки вона могла бачити, водій мав коротку стрижку, але через сонце в лобовому склі не виходило роздивитися його обличчя. На тротуар вийшла Стефані. Міцно охопивши руками тулуб, вона перейшла вулицю і сіла у фургон ззаду. Робін відступила вбік, щоб дати фургону проїхати, водночас нібито говорячи по мобільному. Зустрілася поглядом з очима водія: ті були темні, з набряклими повіками.

— Стефані поїхала у старому фургоні,— повідомила Робін Страйкові.— Водій не схожий на Віттакера. Або змішаної раси, або з Середземномор'я. Важко було роздивитися.

— Ну, тепер нам відомо, що Стефані досі у грі. Мабуть, поїхала заробити для Віттакера трохи грошей.

Робін зробила над собою зусилля, щоб не обурюватися його буденним тоном. Страйк, нагадала вона собі, звільнив Стефані з рук Віттакера, вдаривши того у живіт. Вона затрималася біля газетної крамнички. Всюди ще виднілася різна мішура до королівського весілля. На стіні за касиром-азіатом виднівся британський прапор.

— Що мені тепер робити? Я можу піти постежили за Волластон-Клоузом замість тебе, якщо ти йдеш за новою дівчиною Вторака. І тоді... ох! — зойкнула Робін.

Це вона розвернулася йти і зіткнулася з високим чоловіком з козлиною борідкою, який на неї вилаявся.

— Вибачте,— автоматично промовила Робін, а чоловік повз неї пішов до крамнички.

— Що там сталося? — спитав Страйк.

— Нічого... врізалася в людину... слухай, я піду на Волластон-Клоуз,— сказала вона.

— Гарзд,— після помітної паузи погодився Страйк,— але якщо там з'явиться Лейнг, спробуй його лише сфотографувати. Близько не підходь.

— Я і не збиралася,— відповіла Робін.

— Дзвони, якщо будуть новини. І навіть якщо ні.

Короткий спалах ентузіазму, який Робін відчула від перспективи повернення на Волластон-Клоуз, устиг розтанути, поки вона дійшла до станції «Кетфорд». Робін сама не знала, звідки раптом взялися ці смуток і тривога. Мабуть, зголодніла. Рішучо налаштована позбутися потягу до шоколаду, через який є ризик не влізти у перешиту весільну сукню, Робін купила собі неапетитний енергетичний батончик і спустилася в метро.

Жуючи батончик (на смак — мов тирса) у поїзді, який мчав її до Елефант-енд-Каслу, Робін виявила, що несвідомо тре ребра в тому місці, де її тіло зіштовхнулося з тим високим чоловіком з борідкою. Така, звісно, плата за життя в Лондоні — на тебе вічно лаються якісь незнайомці; та й у Мессемі, було, на неї гримали якісь типи, і не раз.

Сама не знаючи, чому, Робін раптом роззирнулася, але поблизу не було високих кремезних чоловіків — жодного в її вагоні, жоден не дивився на неї з сусідніх. Озираючись назад, вона зрозуміла, що відкинула була постійну пильність — її заколисала звичність Кетфорд-Бродвею, відволікли думки про Брокбенка і Захару. Чи змогла б вона помітити там ще когось — когось, хто стежив за нею? Ні, це вже параноя. Метью вранці підвіз її на «лендрровері»; яким би чином вбивця прослідкував за нею до Кетфорда? Хіба що чекав у якомусь транспорті на Гастингс-роуд.

І все одно, вирішила Робін, не можна розслаблятися. Зійшовши з поїзда, вона помітила, що слідом іде високий чорнявий чоловік, і навмисно зупинилася, щоб він пройшов повз.

Чоловік на неї навіть не глянув. «Так, це вже точно параноя»,— подумала вона, викидаючи недоїдений батончик у смітник.

Тільки о пів на другу Робін дісталася початку Волластон-Клоузу. Будівля «Ярусу» височіла над старими пошарпаними будинками, мов емісар з майбутнього. Довга сукня і стара джинсова куртка, що чудово пасували до духу ринку в Кетфорді, тут зробилися якимись студентськими. Знову прикинувшись, що розмовляє по мобільному, Робін буденно звела очі — і серце їй на мить завмерло у грудях.

Щось змінилося. Фіранки були не запнуті. Вмить ставши надзвичайно пильною, Робін пішла собі далі (раптом Лейнг дивиться на неї з вікна). Треба пошукати місце в тіні, звідки можна буде наглядати за його балконом. Вона настільки зосередилася на пошуках сховку і на ілюзії невимушеної телефонної розмови, що геть не дивилася під ноги.

— Ні! — вискнула Робін, коли права нога раптом поїхала, а ліва заплуталася в подолі довгої сукні. Робін мало не сіла на незграбний напівшпагат, а тоді упала, ще й впустила мобільний.

— Ой бля-аха,— застогнала вона. Речовина, на якій Робін посковзнулася, скидалася на блювоту чи пронос; воно пристало до її сукні, до сандаля, а ще Робін, падаючи, подряпала руку — але найбільше її бентежило питання про те, що то за субстанція — густа, жовто-коричнева, липка.

Зовсім зблизька почувся чоловічий сміх. Сердита й принижена Робін намагалася підвестися і при цьому не розмазати ту бридоту по одягу та взуттю, тож не одразу звела очі на джерело реготу.

— Вибач, куріпочко,— мовив голос із шотландським акцентом просто за її спиною. Робін різко озирнулася — і її ніби протяв електричний струм.

Попри спеку, чоловік був вбраний у шапку з довгими вухами, чорно-червону картату куртку і джинси. Оперши більшу частину чималої своєї ваги на милиці, він дивився на Робін і все шкірився. Його бліді щоки, підборіддя й мішки під маленькими темними очима спотворювали глибокі віспини. Шкіра на товстій шії нависала над коміром.

В руці чоловік тримав пакет з якоюсь городиною. Робін бачила тільки кінчик витатуйованого кинджала, але знала, що той протинає жовту троянду вище на передпліччі. Татуйовані краплі крові, що стікали зап'ястком, нагадували рани.

— Тобі потрібен кран,— сказав чоловік, широко всміхаючись, і вказав на її ногу і край сукні,— і якась губка.

— Так,— тремким голосом погодилася Робін. Нахилилася підняти мобільний. Екран тріснув.

— Я отам мешкаю,— повідомив чоловік, киваючи на квартиру, за якою Робін стежила вже місяць.— Якщо хочеш, можеш піднятися. Почистишся.

— О ні... Все гаразд! Але дуже дякую,— видихнула Робін.

— Нема за що,— відповів Дональд Лейнг.

Його погляд ковзнув її тілом. Шкірою пішли сироти — ніби він пальцем по ній провів. Розвернувшись на милицях, Лейнг рушив геть, незграбно мотилляючи пакетом. Робін лишилася стояти на місці, відчуваючи, як кров кинулася в обличчя.

Лейнг не озирався. Вуха його шапки льопалися, мов у спанієля; до болю неквапно він завернув за ріг багатоквартирного будинку і зник з очей.

— О Боже мій,— прошепотіла Робін. Боліли зідрані коліно й рука; несвідомим жестом вона прибрала волосся з обличчя. І тільки тепер, на своє полегшення, зрозуміла (відчувши, чим пахнуть пальці), що слизька субстанція, на якій вона посковзнулася,— то каррі. Робін поспішно пішла за ріг — щоб не було видно з вікон Дональда Лейнга,— натиснула клавіші тріснутого мобільного і набрала Страйка.

Here Comes That Feeling (Ось воно — те відчуття)

Спека, що обсіла Лондон, була чоловіку ворогом. Під футболкою ніде сховати ножі, а його маскування — головний убір і піднятий комір — недоречні. Лишалось тільки чекати (у місці, про яке Ота не знає), шаленіючи від безсилля.

Нарешті в неділю погода змінилася. На вражені посухою парки пролилася злива, затанцювали двірники на автівках, а туристи вбралися в поліетиленові пончо і все одно ходили по калюжах.

Збуджений і рішучий, чоловік натягнув шапку низько на очі й надягнув свою особливу куртку. На кожному кроці ножі в довгих саморобних кишнях, які він врізав у підкладку, вдарялися чоловікові в груди. Вулиці столиці були майже так само залюднені, як і в ніч, коли він порізав хвойду, що її пальці нині зберігав у лідниці. Туристи й лондонці юрмилися всюди, мов мурахи. Дехто придбав капелюхи й парасолі з британським прапором. Чоловік врізався в таких просто задля задоволення штовхати їх.

Потреба убити ставала чимдалі нагальнішою. Кілька днів минуло марно; строк його свободи від Отієї потроху добігав кінця, а Секретарка досі ходила жива й вільна. Чоловік годинами шукав її, аж раптом — неймовірно! — випадково натрапив на сучку серед білого дня, але навколо було повно свідків...

Низький самоконтроль, сказав би той кінчений психіатр, якби дізнався, що чоловік зробив, побачивши її. Низький самоконтроль! Чоловік міг пречудово себе контролювати, коли хотів: він мав надлюдський розум; убив трьох жінок, четверту скалічив, а поліція спіймала облизня. Тож іди до дупи, психіатре, разом зі своїми тупими діагнозами... Та коли чоловік побачив Секретарку просто перед собою після всіх тих змарнованих днів,

то захотів налякати її, підійти близько-близько — так, щоб відчути її запах, заговорити, зазирнути в перелякані очі.

Проте вона пішла, а чоловік не наважився рушити слідом — не можна було! Але від того, що впустив її, мало не вмер сам. Секретарка мала б тепер лежати м'ясом у його холодильнику. Він мав би вже побачити її обличчя в екстазі жаху й смерті — в ту мить, коли вони розуміють, що належать йому, що вони — його іграшки.

Й ось він іде під холодним дощем, але всередині аж палає — бо сьогодні неділя, і Секретарка там, де до неї не підійти, бо ж Красунчик завжди при ній.

Чоловік потребував більше свободи — значно більше свободи, ніж має. Реальною перепорою стало те, що Ота повсякчас удома, шпигує, липне. Це має змінитися. Чоловік уже випхав Оту на роботу проти її волі. Тепер слід набрехати їй, що сам знайшов нову роботу. Якщо треба, крастиме гроші й казатиме, що заробив,— уже багато разів так робив. Тоді він матиме волю і досить часу, який потрібен, щоб точно опинитися поруч, коли Секретарка буде неуважна, відійде подалі від чужих очей, зверне не туди...

Перехожі для чоловіка були все одно що автомати — неживі й дурні, дурні, дурні... Всюди чоловік шукав тільки її — ту, яку вб'є наступною. Не Секретарку, ні — та сука сховалася за своїми

білими дверима в товаристві Красунчика,— а будь-яку жінку, досить нерозумну чи п'яну, щоб прогулятися трохи з чоловіком і його ножами. Треба котрусь убити перед поверненням до Отієї, просто треба. Тільки на цьому він і триматиметься, коли доведеться знову грати роль її коханого. Очі чоловіка під шапкою бігали, сортували, відкидали негодящих: жінок з чоловіками, жінок з дітьми. Жодної самотньої — жодної такої, як треба...

Чоловік пройшов уже кілька миль. Стемніло, а він усе йшов — повз освітлені паби, де сміялися і фліртували чоловіки і жінки, повз ресторани й кінотеатри; виглядав, чекав — терплячий мисливець. Недільного вечора робочий люд рано повертається

додому, але це нічого: все одно навколо повно туристів і гостей міста, зачарованих історією й таємницями Лондона...

Вже майже настала північ, коли його треновані очі побачили їх — ніби купку пухких грибів у високій траві: зграйку дівок напідпитку. Гиготять, хитаються, дибаючи тротуаром... Сталося це на одній з тих убогих занедбаних вулиць, які чоловіка завжди тішили: на таких ні п'яна колотнеча, ні жіночий крик нікого не здивують. Він рушив слідом, тримаючись за десять ярдів позаду і дивлячись, як дівки проходять під вуличними ліхтарями, іржуть, штовхаються... всі, крім однієї. Ця на вигляд була найп'яніша і наймолодша: ось-ось виблює, наскільки можна судити. Дівка шкандибала на високих підборах, не встигаючи за подружками. От дурна хвойда! А подружки і не розуміють, що з нею коїться. П'яні-п'янючі, пирхають, регочуть, хитаються.

Чоловік тягнувся за ними з цілковито буденним виглядом.

Якщо дівка зачне блювати посеред вулиці, це приверне увагу подружок — зупиняться, зберуться навколо. Але поки бореться з блювотою, говорити не може. Дистанція між дівчиною і її подругами потроху збільшувалася. Дівчина хиталася, затиналася і нагадала чоловікові попередню, що не вміла ходити на високих підборах. Але ця не мусить вижити. Жодних нових фотороботів.

З'явилося таксі. Чоловік наперед угадав, як усе буде. Дівчата почали голосно зупиняти машину, верещати, вимахувати руками,

тоді полізли всередину, відставляючи товсті дупи. Чоловік пришвидшив кроки, водночас ховаючи обличчя. У калюжах відбивалися ліхтарі; згасла табличка «вільно» на таксі, загарчав мотор...

Подруги її забули. Дівчина хиталася під стіною, тримаючись однією рукою, щоб не впасти.

Є хіба що кілька секунд. Котрась із дівок зараз зрозуміє, що подружки немає.

— Що з тобою, дорогенька? Зле? Ходи сюди. Так, сюди. Все буде добре. Ходімо.

Коли чоловік потягнув дівчину у провулок, та почала блювати. Слабко смикнула рукою, намагаючись вирватися, затрусилася; вся обблювалася, вдавилася.

— Брудна сука,— загарчав чоловік, уже намацавши рукою ніж під курткою, і з силою потягнув дівчину у темну шпарину між магазином відео для дорослих і комісійною крамницею.

— Ні,— видихнула вона, але захлинулася блювотою, якої не могла стримати.

Через вулицю відчинилися двері, зі сходів полилося світло. На тротуар зі сміхом висипали люди.

Чоловік штовхнув дівчину до стіни і поцілував, схопивши за руки, щоб не пручалася. Бридкий, хворобливий смак! Двері зачинилися, люди пішли, луна голосів потонула в нічній тиші. Світло згасло.

— Чорт, бридота! — з огидою сказав чоловік, відриваючись від її рота, але і далі всім тілом притискаючи дівчину до стіни.

Вона ковтнула повітря, збираючись закричати, але він уже мав наготові ножа, який всадив їй між ребер з легкістю. Все вийшло геть не так, як з попередньою — та відбивалася вперто й відчайдушно. Крик завмер на заплямованих губах, і на руку чоловіку шубовснула гаряча кров, просочивши матерію рукавички. Дівчина конвульсивно смикнулася, спробувала щось сказати. Очі закотилися, блиснули білки, і все її тіло обм'якло на ножі.

— Хороша дівчинка,— прошепотів чоловік і висмикнув ножа. Присмертна впала в його обійми.

Він затягнув її глибше у шпарину, де чекала на сміттярів купа сміття. Розкидавши ногами чорні мішки, чоловік поклав свою жертву в куток і дістав мачете. Без сувенірів ніяк, але лишаються лічені секунди. Можуть відчинитися ще якісь двері, а може, повернуться на таксі її бухі сучки-подружки...

Чоловік рубав і пиляв, складав у кишеню мокрі теплі трофеї, а тоді закидав її сміттям.

На це пішло менше п'яťох хвилин. Чоловік почувався королем — богом! Безпечно сховавши ножі, він пішов собі, хапаючи чисте й прохолодне нічне повітря. Вибравшись на

вулицю, побіг і віддалився уже на квартал, коли почув удалині веселі жіночі голоси.

— Гізер! Гізер, де ти, дурепо?

— Гізер вас не чує,— прошепотів у темряву чоловік.

Він ледве стримував сміх, ховаючи обличчя в комір, але стримати радість не міг. Пальцями він перебирав у кишенях пружні хрящики й шкіру, на яких ще трималися її сережки — маленькі пластикові різьки морозива.

It's the time in the season for a maniac at night.

Blue Oyster Cult, "Madness to the Method"^[40]

Розпочався другий тиждень червня. Погода лишалася прохолодною, дощовою і трохи вітряною. Королівське весілля у блиску сонця й розкошів розтануло в спогадах: відкотилася п'янка хвиля романтичного шалу, товари до весілля і плакати з привітаннями прибрали з вітрин. Новинарі столиці повернулися до буденніших історій — зокрема, до прийдешнього страйку працівників метро.

А тоді в середу на шпальти газет вирвалося жахіття. Під пакетами зі сміттям виявили понівечене дівоче тіло, і за кілька годин звернення поліції до громадськості поінформувало світ про те, що вулицями Лондона блукає Джек-Різник двадцять першого століття.

Жертвами нападів і знущань уже стали три жінки, але поліція не мала зачіпок. У панічному прагненні висвітлити всі можливі аспекти історії — було опубліковано мапи Лондона з відзначеними місцями нападів і фотографії трьох жертв — журналісти завзято надолужували згаяний час, бо розуміли, що трохи запізнилися на вечірку. Доти вбивство Келсі Платт розцінювали як окремих акт навіженства й садизму, а потім напад на Лайлу Монктон, вісімнадцятирічну повію, взагалі не отримав висвітлення у пресі. Дівчина, що у день королівського весілля продавала себе, заледве могла витіснити з перших шпальт новоспечену герцогиню.

Вбивство Гізер Сمارт, двадцятиоднорічної працівниці будівельного товариства з Ноттингема, — інша справа. Заголовки писалися самі, бо Гізер була героїня, варта всілякого співчуття: стабільна робота, безневинне бажання помилуватися цікавинами столиці, бойфренд — учитель молодших класів. У вечір смерті Гізер дивилася «Короля-лева», їла дім-сам у Чайнатауні й

фотографувалася у Гайд-парку на тлі лейб-гвардійців. Можна було сплітати й сплітати безкінечні колонки тексту: дівчина поїхала на вихідні святкувати тридцятий день народження невістки, а скінчилося все наглою та страшною смертю за крамницею для дорослих. Ця історія (як і личить найкращим історіям) ділилася, мов амеба, породжуючи нові й нові статті, думки, спекуляції — а ті давали життя хору заперечень. Обговорювали тривожну поширеність пиятики в середовищі молодих британок — й одразу наражалися на докір, що ось, обвинувачують жертву. Писали статті-страшилки про сексуальне насильство — й одразу заспокоювали, мовляв, усе не так погано, як в інших країнах. Брали інтерв'ю у пригнічених і провинних подружок, які випадково забули Гізер; дівчат ганили в соціальних мережах, а тоді хтось ставав на захист згорьованих молодих жінок.

І над кожною історією бовваніла тінь невідомого вбивці, навіженця, що рубає на шматки тіла молодих жінок. Преса знову обсіла Денмарк-стріт, чатуючи на чоловіка, якому надіслали відрізану ногу Келсі. Страйк вирішив, що час уже Робін поїхати до Мессема міряти весільну сукню (це давно планувалося, але все відкладалось), а сам розташувався у Ніка й Ільзи з наплічником і гнітючим відчуттям власного безсилля. Поліціант у штатському так і стояв на Денмарк-стріт на той раз, якщо поштою прийде щось підозріле. Вордл боявся, що Робін надішлють нову частину тіла.

Обтяжений розслідуванням, яке тепер відбувалося під злостивими поглядами всіх новинарів країни, Вордл зумів зустрітися зі Страйком аж за шість днів після виявлення тіла Гізер. Раннього вечора Страйк поїхав до «Пір'я» і знайшов там Вордла — виснаженого, але радого обговорити перебіг подій з людиною, яка знала справу і зсередини, і ззовні.

— Не тиждень, а триндець якийсь,— сказав Вордл, приймаючи пінту, якою його пригостив Страйк.— Я аж палити знов почав. Ейприл злиться.

Він зробив великий ковток пива, а тоді повідав Страйкові правду про те, як знайшли тіло Гізер. Як той уже помітив, версії

преси розходилися в багатьох важливих деталях, але всі засуджували поліцію за те, що дівчину не було знайдено в першу добу після вбивства.

— Вони з подругами напилися,— прямо повідомив поліціант.
— Четверо сіли в таксі, але були такі налігані, що про Гізер забули. Вже на сусідній вулиці зрозуміли, що її нема. Водій уперся, бо дівчата були крикливі й противні. Коли сказав, що не може посеред дороги розвернутися на сто вісімдесят градусів, одна з них почала його матюкати. Почалася сварка, і поки водій погодився повернутися, минуло хвилин п'ять, не менше. Коли доїхали до вулиці, де її наче лишили,— а ти зваж, що дівчата всі з Ноттингема, Лондона не знають,— Гізер ніде не було видно. Попросили їхати повільніше, стали кликати її з вікна. Тоді одна ніби побачила здалеку, як Гізер сідає в автобус. Далі дві подружки вилазять — логіки нуль, бо всі напиті, аж край — і біжать за автобусом, мовляв, зупиніться. Решта дві з вікна кебу кричать, щоб верталися, поїдемо за автобусом на таксі. Тоді та, що вже лаялася з водієм, а він пакистанець, каже на нього «довбень чорнодупий», і він їх виганяє та їде собі. Таким чином, — утомлено закінчив Вордл,— не знайшли її протягом двадцяти чотирьох годин головно через алкоголь і расизм. Ті тупі сучки вирішили, що Гізер сіла на автобус, і ми півтора дня згаяли, шукаючи жінку в схожому плащі. А тоді власник «Центру дорослих розваг» пішов виносити сміття і знайшов її під купою мішків — без вух і без носа.

— Отже, це таки правда,— мовив Страйк.

На тому, що обличчя дівчини понівечили, газети сходилися.

— Так, це правда,— утомлено кивнув Вордл.— «Шеклвелльський різник». Класно звучить.

— Є свідки?

— Ніхто ані біса не бачив.

— А що Девоті та його мотоцикл?

— Виключаємо,— з похмурим обличчям відповів Вордл.— На час убивства Гізер він має тверде алібі — весілля у родичів — і два інші напади до нього не причепиш.

У Страйка склалося враження, що Вордл хоче сказати йому щось ще, тож він зачекав.

— Не хочу, щоб про це пронюхала преса,— повідомив Вордл притишеним голосом,— але ми гадаємо, що є ще дві жертви.

— Господи Ісусе,— щиро стривожився Страйк.— Коли?

— То вже стара історія,— відповів Вордл.— Нерозкрите вбивство у Лідсі в 2009 році. Повія, сама з Кардиффа. Зарізали. Від неї він нічого не відтяв, тільки забрав прикрасу, яку жінка постійно носила, а саму викинув у ровець край дороги за містом. Тіло знайшли тільки за два тижні. Торік убито і понівечено дівчину в Мілтон-Кінсі. Звали Сейді Роуч. Посадили її бойфренда. Я вивчив ту справу. Рідні почали кампанію, і хлопця випустили за апеляцією. На нього не було чого повісити — тільки те, що вони посварилися, і ще колись він погрожував якомусь типу складаним ножиком. Наші психологи та криміналісти вивчили всі п'ять нападів і дійшли висновку, що можна говорити про одного й того самого злочинця. Схоже, що він використовує два ножі — різницький і мачете. Всі жертви були вразливі — повії, п'яні, в невірноваженому емоційному стані — і всіх, крім Келсі, він підібрав з вулиці. З усіх узяв трофеї. Поки що не можу сказати, чи вдасться зібрати зразки ДНК з цих жінок. Мабуть, що ні. І не схоже, що він мав з ними секс. В нього інші способи задовольнитися.

Страйк був голодний, але щось підказало йому, що не треба порушувати Вордлове ображене мовчання. Поліціант випив ще пива, а тоді сказав, уникаючи Страйкового погляду:

— Я взявся за всіх твоїх підозрюваних. Брокбенка, Лейнга й Віттакера.

«Оце вчасно!»

— Брокбенк цікавий,— провадив Вордл.

— Ви його знайшли? — спитав Страйк, не донісши пінту до губ.

— Ще ні, але знаємо, що п'ять тижнів тому він регулярно ходив до церкви у Брикстоні.

— До церкви? Ви певні, що то потрібний тип?

— Високий, екс-військовий, екс-регбіст, видовжена щелепа, одне око запале, вухо-вареник, чорнявий, коротка стрижка,— перелічив Вордл.— Звати Ноель Брокбенк. Шість футів і три чи чотири дюйми на зріст. Сильний північний акцент.

— Це він,— кивнув Страйк.— Але яка ще в біса церква?

— Момент,— мовив Вордл.— Мушу відійти.

«І дійсно, а чому б і не церква? — думав Страйк, поки сам відходив по нові пінти. У пабі ставало потроху велелюдніше. Страйк повернувся за столик з пивом і меню, але не міг на ньому зосередитися.— Юні дівчата у хорі... не він перший...»

— Дуже було треба,— пояснив Вордл, повернувшись до Страйка.— От би ще покурити, а тоді вже...

— Докажи вже про Брокбенка,— попросив Страйк і підштовхнув до Вордла його пиво.

— Правду кажучи, ми його знайшли випадково,— почав Вордл, сідаючи і приймаючи пиво.— Один з наших хлопців стежив за мамою місцевого наркобарона. Ми не віримо, що матуся така вже свята й божа, тож наша людина йде за нею до дверей церкви — аж там стоїть Брокбенк, молитовники, бачте, роздає. Він заговорив з копом, гадки не маючи, хто то, а наш хлопець не знав, що Брокбенка розшукують. Минуло чотири тижні, наш хлопець почув, що говорять про Ноеля Брокбенка у зв'язку зі справою Келсі Платт. І каже: а я такого місяць тому зустрів у Брикстоні. Бачиш? — додав Вордл з тінню звичного самовдоволеного усміху.— Я приділяю увагу твоїм зачіпкам. Після справи Лендрі треба бути дурнем, щоб їх ігнорувати.

«Та вже приділяєш — коли на Кореша Маллі й Девоті нічого не знайшов»,— подумав Страйк, але пробурчав щось захоплене і вдячне, а тоді повернувся до основного питання.

— А Брокбенк покинув ходити до церкви?

— Так,— зітхнув Вордл.— Я туди вчора заходив, поговорив з вікарієм. Він молодий, сповнений ентузіазму, словом, типовий священник із середмістя — гадаю, ти таких багато знаєш,— сказав Вордл (і був неправий, бо Страйкове спілкування зі священством головно обмежувалося військовими капеланами).— Він приділяв Брокбенку чимало часу. Каже, той мав важке життя.

— Травма мозку, відставка за інвалідністю, втрачена родина і все таке? — спитав Страйк.

— Суть саме така,— кивнув Вордл.— Казав, що скучив за сином.

— Угу,— похмуро погодився Страйк.— Він знає, де Брокбенк мешкає?

— Ні, але, здається, його подружка...

— Аліса?

Трохи насупившись, Вордл дістав зі внутрішньої кишені куртки записник і зазирнув у нього.

— Так, схоже, що так її звати,— кивнув він.— Аліса Вінсент. А ти звідки знаєш?

— Їх обох щойно вигнали з роботи у стрип-клубі. За мить розповім,— похапцем додав Страйк, бо Вордл набув спантеличеного вигляду.— Кажі далі, що там Аліса.

— Аліса зуміла роздобути муніципальне житло у східному Лондоні, неподалік своєї матері. Брокбенк сказав вікарію, що житиме з нею і дітьми.

— Дітьми? — перепитав Страйк, а його думки полинули до Робін.

— Як я розумію, там двоє маленьких дівчат.

— Нам відомо, де це житло? — спитав Страйк.

— Ще ні. Вікарій засмутився, що Брокбенк пішов,— сказав Вордл, нетерпляче поглядаючи на вулицю, де кілька чоловіків курило на тротуарі.— Але я з нього витягнув, що Брокбенк був у церкві в неділю третього квітня — у ті вихідні, коли загинула Келсі.

Страйк бачив нетерплячку Вордла і тому не став коментувати, тільки запропонував вийти покурити.

Вони підкурили і кілька хвилин просто стояли пліч-о-пліч з цигарками. Туди й сюди походжали працівники, потомлені довгими годинами в офісі. Западав вечір. Просто над головою між індиго прийдешньої ночі й коралом сонця при заході простягнулася вузька смуга безбарвного неба, де повітря було порожнє й ніяке.

— Боже, як я цього хотів,— мовив Вордл, затаючись цигаркою так, ніби вона містила материнське молоко, а тоді повернувся до теми.— Так, наш Брокбенк у ті вихідні був у церкві й приносив користь. Як я зрозумів, він чудово ладнає з дітьми.

— Ще б пак,— пробурмотів Страйк.

— Це ж яке треба мати нахабство, га? — озвався Вордл, випускаючи дим у бік дороги і придивляючись до скульптури Епштейна «День», що прикрашала собою фасад старої будівлі Управління лондонського міського транспорту. Перед чоловіком, що сидів на троні, стояв хлопчик; його тіло так химерно вивернулося, що він водночас обіймав короля у себе за спиною і демонстрував перехожим свій пеніс.— Убити і розчленувати дівчину, а тоді піти до церкви, ніби нічого й не сталося?

— Ти часом не католик? — спитав Страйк. Вордл трохи збентежився.

— Власне, так,— підозріло відповів він.— А що?

Страйк з легкою усмішкою похитав головою.

— Та я знаю, що психопатам таке байдуже,— провадив Вордл, ніби захищаючись.— Просто кажу, що... Хай там як, наші люди наразі шукають, де він мешкає. Будинок муніципальний, і якщо її дійсно звати Аліса Вінсент, це буде неважко.

— Чудово,— сказав Страйк. Поліція мала ресурси, про які вони з Робін і не мріяли; може, тепер уже нарешті з'явиться якась вирішальна інформація.— А що Лейнг?

— А,— мовив Вордл, загасивши цигарку і негайно підкуривши ще одну,— у нас є на нього нова інформація. Він живе на Волластон-Клоузі сам уже півтора року. Існує на допомогу з інвалідності. На вихідні другого і третього хворів, друг Дікі приїхав йому допомагати. Сам не міг навіть у крамницю вийти.

— До біса зручно,— сказав Страйк.

— А може, правда,— заперечив Вордл.— Ми питали у Дікі, і той підтвердив усе, що сказав нам Лейнг.

— Лейнг здивувався, коли поліція почала його розпитувати?

— Попервах наче був дуже вражений.

— Він пустив вас до квартири?

— Не довелося. Ми його зустріли на парковці й кінець кінцем пішли з ним у місцеву кав'ярню.

— Отой еквадорський заклад у тунелі?

Вордл кинув на Страйка уважний погляд, який той зустрів цілком непорушно.

— Ти за ним теж стежив, чи що? Не перекуйовдь нам там усе, Страйку. Це наша справа.

Страйк міг би сказати, що знадобилося втручання преси і провал по всіх інших напрямках, щоб Вордл підключив серйозні ресурси для розшуку підозрюваних, на яких указав Страйк. Але він вирішив промовчати.

— Лейнг не дурний,— провадив Вордл.— Ми недовго його розпитували, коли він здогадався, в чім справа. Він зрозумів, що це ти навів нас на нього. Прочитав у газеті, що тобі надіслали ногу.

— І як він на все це дивиться?

— Натякнув, що з пристойнішою людиною такого не сталося б,— злегка усміхнувся Вордл,— але загалом усе очікувано. Наче і цікаво йому, і себе хоче захистити.

— Думаєте, він хворий?

— Так,— відповів Вордл.— Він про нас не знав, але заскочили ми його на милицях. Ледь ноги переставляє. Зблизька теж вигляд кепський. Очі червоні, шкіра якась порепана. Геть кепський.

Страйк мовчав. Його невіра у хворобу Лейнга ніде не ділася. Попри чіткі фотодокази того, що він приймав стероїди, і бляшки й подразнення, які Страйк бачив на власні очі, чомусь детектив уперто опирався думці про те, що Лейнг реально хворий.

— Що він робив, коли вбивали інших жінок?

— Каже, що сидів удома сам,— відповів Вордл.— Підтвердити чи спростувати це нічим.

— Гм-м,— озвався Страйк.

Повернулися до пабу. Їхній столик захопила якась парочка, тож знайшли інший — просто під високим вікном на вулицю.

— А що Віттакер?

— Так, з ним зв'язалися вчора ввечері. Працює менеджером у гурті.

— Це точно? — підозріло спитав Страйк, згадавши запевнення Шпеника, що Віттaker тільки прикидається менеджером, а сам експлуатує Стефані.

— Так, точно. Ми зайшли до його подружки-наркоші...

— Заходили до квартири?

— Вона тримала нас під дверима, і не диво,— відповів Вордл.— Ох там і смердить. Хай там як, вона сказала нам, що коханий з хлопцями, дала адресу, де був концерт,— і там ми його знайшли. Старий фургон, гурт ще старіший. Чув колись про «Культ смерті»?

— Ні,— відповів Страйк.

— Не чуй і далі, то лайно,— мовив Вордл.— Довелося півгодини їх послухати, поки зміг підібратися до Віттакера. То підвальне приміщення під пабом у Вандсворті. Цілий день потім у вухах дзвеніло. Віттaker ніби чекав на нас,— додав Вордл.— Як я зрозумів, кілька тижнів тому він заскочив тебе біля свого фургона.

— Я тобі про це розповідав,— сказав Страйк.— І про запах креку.

— Так, так,— закивав Вордл.— Слухай, я йому не вірю от ні на стільки, але він каже, що Стефані може надати йому алібі на цілий день королівського весілля, а на дати вбивств Келсі й Гізер, за його словами, був з «Культом смерті».

— Тобто аж на три вбивства все ідеально? — спитав Страйк.— Оце вдало. А «Культ смерті» підтвердив, що він був з ними?

— Правду кажучи, від них конкретики було небагато,— відповів Вордл.— У вокаліста слуховий апарат. Не знаю, чи він усе почув, що я в нього питав. Та не переймайся, мої люди наразі перевіряють їхні свідчення,— додав він, побачивши, як Страйк насупився.— Ми дізнаємося, був він там чи не був.

Вордл позіхнув і потягнувся.

— Треба вертатися в контору,— сказав він.— Може, всю ніч доведеться там просидіти. Тепер до справи взялися газетярі, й нам надходить купа нової інформації.

Страйк уже сильно зголоднів, але в пабі було гамірно, тож він вирішив поїсти там, де можна поміркувати. Вони з Вордлом вийшли на вулицю, на ходу підкурюючи цигарки.

— Наш психолог дещо розкопав,— сказав Вордл; над їхніми головами опускала лаштунки п'ятьма.— Якщо ми праві й ідеться про серійного вбивцю, то в нормі він діє за наявності нагоди. Модус операнді у нього збіса добрий — до певної міри він це все планує, інакше воно б не миналося йому щоразу,— але у випадку Келсі він діяв не за звичною схемою. Вбивця точно знав, де вона мешкала. Листи, той факт, що він знав, що вона буде в квартирі сама: це вказує на повну продуманість. Проблема в тому, що хай скільки ми шукаємо — немає жодних доказів того, що хтось із твоїх підозрюваних наближався до Келсі. Ми її ноутбук мало не на гвинтики розібрали, але там — нічого. Про свою ногу вона говорила тільки з тими ненормальними Джейсоном і Буревією. Друзів вона майже не мала — і то всі були дівчата. У телефоні нічого підозрілого не знайшли. Наскільки нам відомо, з твоїх підозрюваних ніхто не жив і не працював ані у Фінчлі, ані в Шепардс-Буші, не кажучи вже про її школу і коледж. Ніхто з них не має жодного зв'язку з її знайомими. Як же в біса котрийсь із них міг до неї підібратися так, щоб маніпулювати Келсі без відома її рідних?

— Нам відомо, що вона була потайна,— нагадав Страйк.— Згадай тільки вигаданого бойфренда, який виявився цілком реальним, коли забрав її з «Кафе Руж».

— Так,— зітхнув Вордл.— Ми досі не маємо зачіпок на той клятий мотоцикл. Виставили опис у пресі, але безрезультатно. Як там твоя напарниця? — спитав він, спинившись під дверима своєї контори, але явно збираючись докурити цигарку до останнього міліметра.— Сильно в шоці?

— Вона в нормі,— відповів Страйк.— Поїхала до Йоркширу міряти весільну сукню. Дав їй вихідний — вона останнім часом багато працювала по суботах і неділях.

Робін поїхала без жодних заперечень. Який сенс лишатися? Денмарк-стріт обсіла преса, в агенції лишилася аж одна

малооплачувана справа, а Брокбенка, Лейнга і Віттакера розробляє поліція, яка працює значно ефективніше.

— Щастя тобі,— сказав на прощання Вордлові Страйк. Поліціант підняв руку, прощаючись і висловлюючи вдячність, і зник за дверима великої будівлі: то була призма з написом «Нью-Скотланд-Ярд», що повільно оберталася.

Страйк попрямував до метро, мріючи про кебаб і подумки розбираючи задачу, яку щойно поставив перед ним Вордл. Яким чином котрийсь із його підозрюваних міг підібратися до Келсі Платт настільки близько, що був у курсі її переміщень і завоював її довіру?

Він подумав про Лейнга: живе самотній у похмурій квартирці на Волластон-Клоузі, нібито на допомогу по інвалідності; зайва вага, нетверда хода, на вигляд — відчутно старший за свої тридцять чотири роки. Чи володіє він досі достатнім шармом, щоб

юна дівчина їздила з ним на мотоциклі й могла запросити до квартири в Шепардс-Буші без відома своїх близьких? А Віттакер? Сопух креку, чорні зуби, ріденьке тьмяне волосся? Так, колись Віттакер мав гіпнотичну чарівливість, і виснажена наркоманка Стефані й досі вважає його привабливим, але єдину відому пристрасть Келсі плекала до вродливого білявого юнака, всього на кілька років старшого за неї саму.

І є ще Брокбенк. На погляд Страйка, цей кремезний смаглявий екс-регбіст був відразливий і настільки не схожий на красунчика Найла, наскільки це можливо. Брокбенк живе і працює за багато миль від оселі й роботи Келсі, і хоч обоє — вірні прихожани, їхні церкви стоять на різних берегах Темзи. Нині поліція вже мала віднайти будь-які зв'язки між двома парафіями.

Чи відсутність будь-якого зв'язку між Келсі й Страйковими трьома підозрюваними викреслює можливість, що котрийсь із них — убивця? Логіка підказувала, що так, виключає; але щось у Страйка всередині уперто шепотіло: ні.

I'm out of my place, I'm out of my mind...
Blue Oyster Cult, "Celestial the Queen"^[41]

Для Робін поїздка додому повнилася відчуттям дивної нереальності. Вона була ніби на відмінній від усіх хвили, не знаходячи спільної мови навіть з мамою — та з головою поринула у підготовку до весілля і хоч співчувала Робін, яка повсякчас перевіряла новини про Шеклвелльського різника у себе в телефоні, все-таки була надто затуркана.

У рідній кухні сопів біля ніг Раунтрі, а на витертому дерев'яному столі розклали план розсадження гостей; і отоді Робін почала розуміти, що геть скинула з себе відповідальність за власне весілля. Лінда закидала її питаннями про сувеніри, промови, туфлі для дружок, головний убір, а коли буде зручно поговорити з вікарієм, а куди їм з Меттом надсилати подарунки, чи садовити тітку Сью (родичку Метью) на чолі столу, чи ні. Робін уявляла, що вдома вдасться відпочити. Натомість довелося давати раду, з одного боку, міріадам дрібних питань від мами, а з іншого — розпитуванням брата Мартіна, який хотів знати про тіло Гізер

Смарт і як його знайшли, аж поки Робін не зірвалася через цю його хворобливу, як вона гадала, цікавість. Замучена Лінда просто заборонила говорити про вбивцю під своїм дахом. Тим часом Метью злився — хоч і старався цього не показувати, — бо Робін досі не попросила Страйка про двотижневу відпустку на медовий місяць.

— Упевнена, що з цим проблем не буде, — сказала Робін за обідом. — Роботи в нас майже немає, і Корморан казав, що поліція перейняла наші зачіпки.

— Він і досі не підтвердив, — мовила Лінда, яка уважно приглядалася до того, як мало Робін їсть.

— Хто не підтвердив?

— Страйк. Не сказав, чи буде не весілля.

— Я йому нагадаю,— сказала Робін і зробила великий ковток вина.

Нікому з них — навіть Метью — вона не розповідала про страшні сни, через які раз у раз прокидалася, задихана, в темряві — на тому самому ліжку, в якому спала протягом кількох місяців після зґвалтування. У тих снах по неї раз у раз приходив кремезний чоловік. Іноді він вдирався до їхнього зі Страйком офісу; частіше — виступав з мороку провулків Лондона, тримаючи блискучі ножі. Цього ранку він якраз видушував їй очі, коли Робін прокинулася, хапаючи ротом повітря: Метью сонно перепитав, що вона сказала.

«Та нічого,— відповіла Робін, прибираючи з обличчя мокре від поту волосся.— Нічого».

Метью мав повернутися на роботу в понеділок. Здавалося, він радий був лишити Робін у Мессемі, щоб допомагала мамі з приготуваннями до весілля. В понеділок удень мати з донькою зустрілися з вікарієм у церкві Святої Марії Діви, щоб востаннє обговорити службу.

Робін силкувалася зосередитися на пропозиціях бадьорого священника, на його духовному напученні, та поки він говорив, раз у раз погляд Робін зупинявся на великому кам'яному крабі, що липнув до стіни церкви праворуч від проходу.

В дитинстві цей краб захоплював її уяву. Вона не розуміла, чому різьбленого краба почепили нібито повзти стіною їхньої церкви, і настала мить, коли цікавість Робін передалася Лінді. Та пішла до місцевої бібліотеки, переглянула архіви і триумфально повідомила доньці, що краб — це символ старовинної родини Скроупів, чию меморіальну дошку над ним, власне, розміщено.

Дев'ятилітню Робін така відповідь розчарувала. Власне, саме пояснення не так уже й цікавило її. Просто хотілося бути єдиною людиною, яка шукає правду про того краба.

Наступного дня вона стояла у кравчині в коробці-примірочній, де було дзеркало в позолоченій рамі й пахло новим ковроліном, коли подзвонив Страйк. Робін знала, що це він, бо для його дзвінків поставила окремий рингтон. Вона кинулася до

сумочки, викликавши у кравчині роздратовано-здивований зойк, коли складки шифону, які та вправно приколювала, смикнулися з її рук.

— Алло? — сказала Робін.

— Привіт,— почувся голос Страйка.

За звучанням цього єдиного слова Робін зрозуміла, що сталося щось погане.

— Боже, невже знов когось убили? — бовкнула Робін, забувши про кравчиню біля подолу своєї весільної сукні. Жінка з повним ротом шпильок витріщилася на неї у дзеркалі.

— Перепрошую, можете мене на хвилинку залишити? То я не тобі! — крикнула вона до Страйка, щоб той не повісив слухавку.— Вибач,— додала Робін, коли кравчиня вийшла за занавіску, а сама вона сіла на стільчик у кутку просто у весільній сукні,— я тут не сама. То що, помер хтось ще?

— Так,— відповів Страйк,— брат Вордла.

Утомлений і перевантажений мозок Робін намагався поєднати цей факт бодай з чимось, але не виходило.

— Це не має стосунку до справи,— пояснив Страйк.— Його збив фургон на пішохідному переході.

— Боже,— тільки й мовила цілковито вражена Робін. Вона була й забула, що смерть може настати не лише від рук маніяка з ножами.

— Та страшно. В нього лишилося троє дітей, і ще четвертий на підході. Я щойно говорив з Вордлом. Страшно, що таке могло статися.

Мозок Робін ніби обробив ситуацію.

— І отже, тепер Вордл...

— У відпустці за сімейними обставинами,— відповів Страйк.

— Вгадай, кому передали справу.

— Не Антису? — вмить захвилювалася Робін.

— Значно гірше,— сказав Страйк.

— Не... не Карверу ж? — припустила Робін з раптовим відчуттям приреченості.

З усіх поліціантів, яких примудрився осоромити й підставити Страйк під час двох своїх найгучніших детективних триумфів,

детективному інспекторові Рою Карверу дісталось найсильніше, і він після всього затаїв найгіркішу образу. Його провал у розслідуванні смерті знаменитої моделі, яка випала з вікна власного пентгаузу, преса ретельно розібрала і навіть перебільшила. Цей пітний чоловік з лупою та обличчям рябим і червоним, мов шмат м'яса, виявив до Страйка антипатію ще до того, як детектив на широкий загал довів, що поліціант не помітив убивства.

— Саме йому,— відповів Страйк.— Щойно три години простовбичив тут у мене.

— О Боже... нащо?

— Та ну,— озвався Страйк,— наче ти не знаєш. Карвер в еротичних снах бачить, як допитує мене з приводу серії вбивств. Він хіба тільки про алібі мене не спитав, а ще купу уваги приділив тим підробним листам до Келсі.

Робін застогнала.

— Та з якого дива вони поставили Карвера? І це з його послужним списком...

— Хай як важко нам у це повірити, він не всю свою кар'єру клеїв дебіла. Мабуть, начальство гадає, що з Лендрі йому просто не пощастило. Він на справі тимчасово, поки не повернеться Вордл, але вже наказав мені триматися від розслідування якнайдалі. Коли я спитав, як просувається справа щодо Брокбенка, Лейнга й Віттакера, він сказав, що в сраці мав моє еґо і мої здогади. З упевненістю скажу тобі, що більше інсайдерської інформації про хід розслідування ми отримувати не будемо.

— Але йому доведеться продовжувати лінію розслідування, розпочату Вордлом,— мовила Робін,— авжеж?

— Оскільки Карвер скоріше прутня собі відріже, ніж дасть мені розкрити ще одну свою справу, то можна було би подумати, що мої зачіпки він розгляне максимально ретельно. Біда в тому, що, як я розумію, справу Лендрі він вважає моєю випадковою удачею, а те, що тут я представив аж трьох підозрюваних,— звичайною саморекламою з мого боку. Страшенно жалкую,—

додав Страйк,— що ми не добули адреси Брокбенка до того, як Вордлу довелося піти.

Оскільки Робін цілу хвилину мовчала (бо слухала Страйка), кравчиня вирішила перевірити, чи не готова вона продовжити примірку, і зазирнула за занавіску. Робін замахала на неї рукою, але обличчя в неї раптом стало щасливим.

— У нас є адреса Брокбенка! — триумфальним тоном повідомила вона Страйку, коли занавіски смикнулися й запнулися знову.

— Що?

— Я тобі не сказала, бо думала, що у Вордла вже все є, але про всяк випадок подумала... Я обдзвонила всі місцеві садочки, прикидаючись Алісою, мамою Захари. Сказала, що хочу перевірити, чи вони правильно записали мою нову адресу. І в одному місці мені її зачитали просто зі списку. Вони живуть у Боу на Блондін-стріт.

— Господи Боже, Робін, це ж геніально!

Коли кравчиня нарешті повернулася до своєї роботи, то знайшла наречену набагато веселішою, ніж лишила. Байдужість Робін до процесу примірки применшувала задоволення кравчині від власної праці. Робін серед її клієнток була, мабуть, найгарніша, тож жінка хотіла залишити собі її фото для каталогу, коли закінчить із сукнею.

— Це чарівно,— сказала до кравчині Робін, коли було зашпилено останній шов і вони разом роздивлялися сукню у дзеркалі.— Просто чарівно.

Вона дійсно вперше подумала, що сукня вигляд має зовсім незлецький.

Don't turn your back, don't show your profile, You'll never know when it's your turn to go.

Blue Oyster Cult, "Don't Turn Your Back"^[42]

«Громадськість активно відреагувала на запит. Наразі ми розробляємо понад тисячу двісті зачіпок, і деякі з них здаються обнадійливими,— каже детектив Рой Карвер.— Нас досі цікавить будь-яка інформація про місцеперебування червоної „хонди CB750“, на якій перевозили частину тіла Келсі Платт, а також бажаємо поговорити з будь-ким, хто був на Олд-стріт у ніч п'ятого червня, коли було вбито Гізер Смарт».

На думку Робін, ніщо у короткому звіті під заголовком «Поліція розробляє нові напрями у справі Шеквелльського різника» не виправдовувало гучності цього заголовка, хоча навряд чи Карвер став би ділитися з пресою справжніми проривами в розслідуванні.

Більшу частину сторінки займали фотографії п'ятох жінок, яких вважали жертвами Різника; на грудях кожної чорним шрифтом надрукували, хто це і якої жорстокості вона зазнала.

Мартіна Россі, 28 років, повія. Зарізав, забрав медальйон.

Мартіна була огрядна чорнява жінка у білій майці. Розмите фото скидалося на селфі. З ланцюжка на шиї звисала підвіска у формі серця.

Сейді Роуч, 25 років, помічниця адміністратора. Зарізав, понівечив тіло, забрав сережки.

Це була гарненька дівчина з хлоп'ячою стрижкою і сережками-кільцями у вухах. Судячи з залишків інших постатей з

боків її фото, цю світлину вирізали з групової родинної фотографії.

Келсі Платт, 16 років, студентка. Зарізав і розчленував.

Знайоме кругле і негарне личко дівчини, яка писала Страйку; вбрана у шкільну форму, усміхнена.

Аайла Монктон, 18 років, повія. Порізав, відтяв пальці. Вижила.

Розмите фото виснаженої дівчини з ясно-рудим від хни волоссям у кудлатому каре; рясний пірсинг сяє у спалаху камери.

Гізер Смут, 22 роки, працівниця фінансової фірми. Зарізав, відтяв ніс і вуха.

Ця була круглолиця, безневинна на вигляд, з хвилястим мишачо-русявим волоссям, ластовинням і сором'язливою усмішкою.

Глибоко зітхнувши, Робін підвела очі від «Дейлі експресу». Сьогодні Метью відіслали робити аудит у Гай-Вікомі, тож підвезти Робін він не зміг. Довелося цілу годину і ще двадцять хвилин їхати з Ілінга до Кетфорда в поїздах, напханих пітними від спеки туристами й жителями Лондона. Тепер вона встала і рушила до дверей, хитнувшись у такт з рештою пасажирів, коли поїзд укотре вже сповільнився і зупинився на станції «Кетфорд-Бридж».

Тиждень після повернення на роботу до Страйка минав дивно. Страйк, який явно не збирався коритися наказу триматися подалі від Карверового розслідування, тим не менш сприйняв слова поліціанта серйозно і був обережний.

— Якщо Карвер зробить гучну справу з того, що ми перешкодили роботі поліції, нашому бізнесу кінець,— пояснив

він.— І зрозуміло, що він постарається все звалити на мене, заслужено чи ні.

— То чому ми продовжуємо?

Робін грала роль адвоката диявола, бо глибоко засмутилася і збентежилася б, якби Страйк сказав, що вони не розроблятимуть своїх підозрюваних.

— Бо Карвер вважає, що мої підозрювані — то маячня, а я його маю за некомпетентного довбня.

Сміх Робін завчасно затих, коли Страйк сказав, що хоче знову відіслати її до Кетфорда — вистежувати подружку Віттакера.

— Знову? — спитала вона.— Нащо?

— Сама знаєш. Я хочу перевірити, чи дійсно Стефані може надати йому алібі на ключові дати.

— Знаєш що? — набралася сміливості Робін.— Я вже купу часу пробула у Кетфорді. Якщо тобі байдуже, я б краще розробила Брокбенка. Спробувала б щось витягнути з Аліси.

— Якщо хочеш щось інше, є ще Лейнг,— нагадав Страйк.

— Він мене бачив зблизька, коли я впала,— одразу заперечила Робін.— Може, краще б ти зайнявся Лейнгом?

— Я спостерігав за його квартирою, поки тебе не було,— відповів Страйк.

— І?

— І він головно сидить там, хіба що іноді виходить у крамницю.

— Ти вже не думаєш, що це він, так?

— Я поки що не виключаю його,— відповів Страйк.— А чому тобі так потрібен саме Брокбенк?

— Ну,— сміливо відповіла Робін,— я в його напрямі вже багато чого зробила. Я знайшла адресу Голлі у Маркет-Гарборо, я дізналася про Блондін-стріт, обдзвонивши ясла...

— І ти боїшся за дітей, які з ним живуть,— додав Страйк.

Робін згадала маленьку чорну дівчинку з хвостиками, яка задивилася на неї Кетфорд-Бродвеї і впала.

— А що коли так?

— Краще далі розробляй Стефані,— відповів Страйк.

Робін роздратувалася; так роздратувалася, що одразу попросила про два тижні відпустки так прямо, як за інших обставин не стала б.

— Два тижні відпустки? — звів на неї здивовані очі Страйк. Він звик, що Робін просить залишити її на роботі, а не відпустити.

— У мене медовий місяць.

— Ой,— озвався Страйк.— Гаразд. Гадаю, це найближчим часом, так?

— Звісно ж. Весілля другого числа.

— Боже, це ж усього... три тижні лишилося чи скільки?

Тепер Робін роздратувалася через те, що він не розуміє, як усе скоро.

— Так,— відповіла вона, спинаючись на ноги і потягнувшись по куртці.— І якщо ти таки збираєшся приїхати, підтвердь це, будь ласка.

Й отже, Робін повернулася до Кетфорда і людного ринку, до пахощів і сирої риби, до безцільних годин стояння під кам'яними ведмедями над чорним ходом Бродвейського театру.

Волосся Робін сховала під солом'яним капелюшком, а ще надягнула сонячні окуляри, і все-таки їй ввижалося впізнавання в очах торговців, коли вже вкотре вона ставала на свій пункт спостереження за потрійними вікнами квартири Віттакера й Стефані. Відколи спостереження відновилося, Робін хіба кілька разів бачила дівчину і жодного разу не мала шансу з нею заговорити. Віттакера й сліду не було. Робін притулилася до прохолодної кам'яної стіни театру, готуючись до ще одного нудного дня, і позіхнула.

Було далеко за південь. Робін потерпала від спеки й втоми і старалася не сердитися на матір, яка цілий день писала їй повідомлення з питаннями про весілля. Останнє, де Лінда просила її передзвонити флористці й дати відповідь на чергове дрібне питання, надійшло якраз тоді, коли Робін думала купити собі якийсь напій. Цікаво, як Лінда відреагує, якщо вона напише, що хай всюди будуть пластикові квіти — у зачісці, в букеті, по всій церкві? Тільки б не приймати більше рішень! З такими

думками Робін рушила через дорогу до забігайлівки, де продавали охолоджені шипучі напої.

Не встигла вона торкнутися клямки дверей, як хтось у неї врізався — якась людина, яка теж хотіла зайти до забігайлівки.

— Вибачте,— автоматично сказала Робін, а тоді охнула: — Боже мій!

Обличчя Стефані було опухле й синє, одне око ледь розплющувалося.

Удар був сильний, і менша дівчина аж відлетіла від Робін. Та простягнула руку, не давши Стефані упасти.

— Господи Ісусе! Що сталося?

Вона говорила так, ніби була знайома зі Стефані. Власне, до певної міри так воно й було. Спостерігаючи за буденними звичками дівчини, вивчаючи мову її тіла, її одяг, її любов до кока-коли, Робін почала відчувати якусь односторонню спорідненість. І тепер у неї дуже легко й природно вихопилося питання, яке британець заледве поставив би незнайомій людині:

— Що з тобою таке?

Робін сама не знала, як їй це вдалося, але за дві хвилини вона вже садовила Стефані у крісло в приємному затінку кав'ярні «Залаштунки» неподалік забігайлівки під квартирою. Стефані явно мучилася від болю і соромилася свого вигляду, але водночас надто зголодніла і хотіла пити і не змогла більше лишатися у квартирі. І тепер вона просто схилилася перед сильнішою волею, переможена послужливістю старшої дівчини й пропозицією безкоштовно поїсти. Робін безупинно базікала, ведучи Стефані у бік кав'ярні, підтримувала враження, ніби це донкіхотське запрошення поласувати сандвічем породжене почуттям провини — адже вона мало не збила Стефані з ніг.

Стефані прийняла холодну фанту і сандвіч з тунцем, пробурмотівши слова подяки, але після кількох укусів схопилася за щоку і відклала сандвіч.

— Зуб? — турботливо спитала Робін.

Дівчина кивнула. З незапухлого ока скотилася сльоза.

— Хто це тебе так? — прямо спитала Робін, беручи Стефані за руку.

Вона грала роль, вживалася у персонажа, імпровізуючи на ходу. Солом'яний капелюшок і довгий сарафан підсвідомо підказували образ: хіпувата дівиця, сповнена альтруїзму, впевнена, що може врятувати Стефані. Робін відчула легкий потиск пальців у відповідь, але Стефані похитала головою, показуючи, що не викаже свого мучителя.

— Що, хтось знайомий? — пошепки спитала Робін.

По обличчю Стефані заструменіли нові сльози. Вона відібрала руку в Робін і зробила кілька ковтків фанти, кривлячись, коли холодна рідина торкалася, як зрозуміла Робін, тріснутого зуба.

— Твій батько? — пошепки наполягала Робін.

Легко було дійти такого висновку. Стефані навряд чи було більше сімнадцяти років. Вона була така худа, що майже не мала грудей. Сльози змили залишки чорного олівця, яким вона підводила очі. Брудне личко було дитинним, верхня щелепа трохи нависала над нижньою; більшу його частину вкривали фіолетові й сірі синці. Віттакер так відгамселив її, що порвалися судини в оці. Смужка білка, видима між набряклими повіками, була червона.

— Ні,— прошепотіла Стефані.— Бойфренд.

— А де він? — поцікавилася Робін, знову беручи Стефані за руку, холодну від доторку до крижаної фанти.

— Поїхав,— відповіла Стефані.

— Він живе з тобою?

Стефані кивнула і відпила ще, стараючись, щоб крижана рідина не торкалася пошкодженої половини рота.

— Я його не відпускала,— прошепотіла Стефані.

Робін нахилилася ближче. Стриманість дівчини танула під натиском доброти й цукру.

— Просила, щоб він узяв мене з собою, а він не брав. Я знаю, що він десь дівок знімає, знаю. В нього є інша, Банджо шось таке казав. В нього є інша дівчина.

Робін не вірилося, що головним джерелом страждань для Стефані є не тріснутий зуб, не розбите й понівечене обличчя, а

думка про те, що той брудний торговець креком Віттaker десь спить з іншою жінкою.

— Я тільки хотіла піти з ним,— повторювала Стефані, і сльози густо текли їй по обличчю, а щілинка ока ставала все червонішою.

Робін розуміла, що добра і трохи наївна дівчина, роль якої вона грала, щиро вмовлятиме Стефані покинути чоловіка, який так страшно її побив. Проблема полягала в тому, що це буде найлегший спосіб відштовхнути Стефані від себе.

— Він розсердився, бо ти хотіла піти з ним? — повторила вона.— А куди?

— Сказав, що буде з «Культом», як того разу... То гурт,— промимрила Стефані, витираючи ніс зворотом руки.— Він у них типу менеджер — але то тіко прикриття,— додала вона і знову заплакала,— щоб знімати дівок і трахати. Я казала, що поїду — того разу він сам просив... я для нього з усім гуртом...

Робін щосили вдавала, наче не розуміє, про що Стефані говорить. Але, мабуть, трохи злості й огиди просочилося в добрий вираз, який вона старалася тримати, бо Стефані раптом відсунулася. Вона не хотіла, щоб хтось її судив. Її щодня судили.

— Ти була в лікаря? — тихо спитала Робін.

— Шо? Ні,— відповіла Стефані, охоплюючи себе руками.

— А коли він має повернутися? Твій бойфренд?

Стефані тільки похитала головою і знизала плечима. Тимчасова симпатія, яку запалила була між ними Робін, охолонула.

— «Культ»,— мовила Робін, відчуваючи сухість у роті,— а це не «Культ смерті» часом?

— Та-ак,— трохи здивувалася Стефані.

— А котрий концерт? Я їх буквально позавчора слухала!

«Заради Бога, тільки не питай де...»

— То було в пабі «Скрипучий поріг», шось таке. В Енфілді.

— Ой ні, я була на іншому концерті,— сказала на це Робін.— А цей якого числа був?

— Треба попсіяти,— вимовила Стефані й роззирнулася.

Вона почовгала в бік вбиральні. Коли двері за дівчиною зачинилися, Робін похапцем забила в мобільний слова для пошуку. Потрібне знайшлося не з першої спроби: «Культ смерті» грав у пабі «Скрипничий моріг»^[43] в Енфілді в суботу, четвертого червня, напередодні вбивства Гізер Сمارт.

Тіні за вікнами кав'ярні довшали, а всередині лишалися вже тільки вони зі Стефані. Вечоріло. Скоро заклад зачиниться.

— Дяка за сандвіч і все таке,— сказала Стефані, повернувшись.— Я вже...

— З'їж щось ще. Шоколаду абощо,— запропонувала Робін, хоча офіціантка, що витирала столи, здавалося, ладна була їх вигнати.

— Нащо? — спитала Стефані, вперше показуючи підозру.

— Бо я дуже хочу поговорити з тобою про того бойфренда, — відповіла Робін.

— Нащо? — повторила молодша дівчина, тепер уже нервуючись.

— Будь ласка, сядь. Нічого поганого,— запевнила Робін.— Я просто за тебе боюся.

Стефані завагалася, а тоді повільно опустилася у крісло, з якого нещодавно встала. Робін уперше побачила глибоку червону вм'ятину навколо її шиї.

— Він... він що, душив тебе? — спитала вона.

— Га?..

Стефані обмацала свою тонку шию, і її очі знову наповнилися слізьми.

— А, це... то був мій медальйон. Він мені його подарував, а тоді... я грошей не приносила,— пояснила вона і розплакалася вголос.— Він його продав.

Не вигадавши нічого кращого, Робін простягнула через стіл ще й другу руку і взяла руку Стефані в обидві долоні — міцно, ніби Стефані перебувала на якомусь плато, що повільно відсувалося геть.

— Ти казала, що він тебе змусив... з цілим гуртом? — тихо спитала Робін.

— То безкоштовно,— зі сльозами відповіла дівчина, і Робін зрозуміла, що Стефані досі думає про свою здатність заробляти гроші.— Я їм тільки відсмоктала.

— Після концерту? — спитала Робін, вивільняючи руку, щоб дати Стефані серветку.

— Ні,— відповіла Стефані,— наступного вечора. Ми лишилися з фургоном біля будинку вокаліста. Він живе в Енфілді.

Робін не повірила б, що можна відчувати відразу й піднесення водночас. Якщо Стефані була з Віттakerом в ніч п'ятого червня, Віттaker не міг убити Гізер Сمارт.

— А він... твій бойфренд... він теж там був? — тихо спитала Робін.— У той час, коли ти... ну, ти зрозуміла.

— Шо тут у біса коїться?

Робін звела очі. Стефані перелякано висмикнула руку.

Над ними стояв Віттaker. Робін умить впізнала його за фотографіями, які бачила в інтернеті. Він був високий, з широкими плечима, але худорлявий. Стара чорна футболка полиняла так, що була вже майже сіра. Золотий погляд очей (мов у священика-єретика) зачаровував своєю пильністю. Попри брудне волосся, попри виснажене жовте обличчя, попри той факт, що Віттaker був їй огидний, Робін відчувала навколо нього дивний маніакальний ореол, магнетичний потяг — ніби сморід падла. Подібно до всього брудного й зіпсутого, Віттaker пробуджував цікавість, тим сильнішу, що вона була ганебна.

— Ти хто така? — спитав він не так агресивно, як майже муркочучи. Дивився він просто у викот її сукні.

— Я зіштовхнулася з вашою дівчиною отам під забігайлівкою,— пояснила Робін.— От пригостила її.

— Та ти шо?

— Ми зачинаємося! — гукнула офіціантка.

Робін бачила, що поява Віттакера переповнила чашу її терпіння. Тунелі у вухах, татуювання, погляд маніяка, запах — годі уявити, в якому закладі з їжею радо вітатимуть такого персонажа.

Стефані здавалася нажаханою, хоча Віттакер майже повністю її ігнорував. Уся його увага була прикута до Робін, а та почувалася неймовірно ніяково, коли сплатила за чеком, а тоді встала й вийшла на вулицю; Віттакер тримався просто за нею.

— Ну, бувай,— слабким голосом сказала Робін до Стефані.

Вона шкодувала, що не має такої сміливості, як Страйк. Той кликав Стефані піти геть просто під носом у Віттакера, але в Робін раптом пересохло в роті. Віттакер усе роздивлявся її, ніби знайшов щось рідкісне й прекрасне у купі гною. За ними офіціантка замикала двері на засув. Сонце в смерку кидало холодні тіні на вулицю, яку Робін знала лише розпеченою й смердючою.

— Просто така ти добра, так, любонько? — м'яко спитав Віттакер, і Робін не знала, чого в його голосі більше — злостивості чи солодкості.

— Гадаю, я злякалася,— відповіла Робін, змусивши себе дивитися просто у ті широко розставлені очі,— бо травми у Стефані на вигляд серйозні.

— Ти про це? — спитав Віттакер, торкаючись сіро-фіолетового обличчя Стефані.— З велосипеда впала, га, Стеф? Така вже незграбна дурепа.

Робін раптом зрозуміла ту нутрянну ненависть, яку Страйк відчував до цього чоловіка.

Вона б теж залюбки його вдарила.

— Сподіваюся, ще побачимося, Стефані,— сказала вона.

Дати дівчині свій номер при Віттакері вона не наважилася. Робін розвернулася і пішла геть, почувуючись боягузкою найнижчого ґатунку. Стефані зараз підніметься до квартири з тим чоловіком. Треба було б зробити більше, але що саме? Що можна було сказати, щоб змінити цю ситуацію? Може, заявити в поліцію про побиття? А це не вважатиметься втручанням у справу Карвера?

Відчуття, ніби по спині повзають невидимі мурахи, покинуло Робін лише тоді, коли вона точно вийшла з поля зору Віттакера. Вона дістала мобільний і набрала Страйка.

— Знаю,— почала вона, не даючи Страйкові собі докорити, — вже пізно, але я саме йду до метро, а коли ти почувеш, що в мене є, сам усе зрозумієш.

Робін простувала швидко, бо трохи мерзла (вечоріло, ставало холодніше), і переповідала Страйкові почуте від Стефані.

— Тобто він має алібі? — повільно спитав Страйк.

— На час смерті Гізер — так, якщо тільки Стефані не бреше, а я щиро гадаю, що не бреше. Вона була з ним — і з цілим «Культом смерті», як я вже казала.

— Вона точно сказала, що Віттaker там був, коли вона обслуговувала гурт?

— Гадаю, що так. Вона якраз відповідала на це питання, коли прийшов Віттaker... так, зажди.

Робін зупинилася і роззирнулася. Захопившись розмовою, вона десь завернула не туди на шляху до метро. Сонце заходило. Краєм ока Робін ніби помітила, як за стіну відступила якась тінь.

— Корморане?

— Я тут.

Може, та тінь їй просто привиділася. Робін вийшла на якусь незнайому тиху вулицю, але ось світло у вікнах, а он вдалині якась парочка. «Я в безпеці»,— запевнила себе вона. Все гаразд. Просто треба повернутися тим самим шляхом.

— Усе добре? — різко спитав Страйк.

— В нормі,— відповіла Робін.

— Де саме ти зараз?

— Біля станції «Кетфорд-Бридж»,— відповіла Робін.— Не знаю точно, як сюди зайшла.

Казати про тінь не хотілося. Вона обережно перейшла на протилежний бік вулиці (ставало дедалі темніше), щоб не підходити до стіни, за якою бачила ту постать. Переклавши мобільний у ліву руку, Робін міцніше взялася за сирену у правій кишені.

— Повертаюся тим самим шляхом, яким прийшла,— сказала вона до Страйка, щоб той знав, де вона.

— Ти щось бачила? — спитав він.

— Не знаю... мабуть, так,— зізналася Робін.

Та коли вона проходила повз щілину між будинками, де ніби помітила постать, там нікого не було.

— Я якась знервована,— мовила Робін, пришвидшуючи кроки.— Зустріч з Віттakerом була не дуже приємна. В ньому справді є щось таке... бридке.

— Де саме ти зараз перебуваєш?

— Десь за двадцять футів від місця, де ти мене про це питав минулого разу. Зажди, бачу назву вулиці. Якраз повертаюся, вже бачу, де завернула не туди, насправді треба було...

Кроки Робін почула лише тоді, коли вони наблизилися до неї впритул. Дві великі руки у чорних рукавичках охопили її, притиснувши її власні руки до боків, вибивши повітря з легень. Мобільний вислизнув з руки і з тріском упав на тротуар.

Do not envy the man with the x-ray eyes.

Blue Oyster Cult, "X-Ray Eyes"^[44]

Страйк, який стояв у тіні складу в Боу, спостерігаючи за Блондін-стріт, почув, як Робін раптом зойкнула, як вдарився об тротуар мобільний, як зашаруділи і затупали об асфальт ноги.

Він побіг. Зв'язок з телефоном Робін не перервався, але нічого не було чути. Паніка загостила його розум, притлумила біль; Страйк мчав темною вулицею в бік найближчої станції. Треба ще один телефон.

— Ану позич, друже! — гукнув він до двійка худих чорних підлітків, один з яких стискав мобільник.— Відбувається злочин, мені потрібен твій телефон!

Габарити Страйка й аура влади, яку він випромінював, змусили підлітка віддати телефон з переляканим і здивованим виглядом.

— Ходімо зі мною,— крикнув хлопцям Страйк і побіг у бік люднішої вулиці, де можна спіймати кеб; власний мобільний він так і притискав до вуха.— Поліція! — закричав він у телефон

хлопчика; спантеличені підлітки бігли за ним, мов охоронці. — Біля станції «Кетфорд-Бридж» напали на жінку, я з нею розмовляв по телефону, коли це сталося! Це просто зараз... ні, я не знаю, на якій вулиці, але це неподалік станції! Так, просто зараз, я з нею розмовляв, коли її схопили, я це чув! Так!.. Чорт, поспішіть!

— Дякую, друже,— видихнув Страйк до хлопця і кинув телефон йому в руки. Той ще кілька ярдів пробіг за ним слідом, не зрозумівши, що вже не треба.

Страйк забіг за ріг; Боу серед районів Лондона був йому цілком незнайомий. Помчав повз паб «Дзвони Боу», не зважаючи на червоногарячі спалахи болю у коліні, незграбно махнув вільною рукою, щоб утримати баланс; другою рукою він

так і притискав до вуха свій мовчазний мобільний. Тоді почув, як на тому кінці лінії спрацювала кишенькова сирена.

— ТАКСІ! — заволав Страйк, побачивши далеке жевріння таблички-шашки.— РОБІН! — загорлав він у телефон, певний, що вона не чує його за верещанням сирени.— Робін, я подзвонив у поліцію! ПОЛІЦІЯ ЇДЕ! ЧУЄШ, ТИ, ПОКИДЬКУ?

Таксі поїхало без нього. Відвідувачі «Дзвонів Боу» витріщалися на ненормального, що на повній швидкості прокульгав повз них, волаючи і лаючись у телефон. З'явилося друге таксі.

— ТАКСІ! ТАКСІ! — загорлав Страйк, помчавши до нього, аж тут у слухавці почувся задиханий голос Робін.

— Ти... ти тут?

— ГОСПОДИ БОЖЕ! ЩО СТАЛОСЯ?

— Не... кричи...

Величезним зусиллям Страйк прикрутив звук.

— Що сталося?!

— Нічого не бачу,— озвалася Робін.— Нічого не... бачу...

Страйк відчинив дверцята таксі й аж упав всередину.

— Станція «Кетфорд-Бридж»! Швидше! В якому сенсі — не бачиш? Що він тобі зробив? ТА НЕ ТОБІ! — крикнув Страйк до спантеличеного таксиста.— Їдьмо, їдьмо!

— Ні... то твоя клята сирена... фарба... просто в обличчя... ох, чорт...

Таксі набирало швидкість, але Страйкові довелося буквально тримати себе в руках, щоб не підганяти таксиста ще.

— Що сталося? Ти поранена?

— Т... трохи... о, тут люди...

Тепер і він їх почув — людей, які збиралися навколо Робін, бурмотіли, збуджено перемовлялися між собою.

— ...до лікарні,— почувся голос Робін, яка говорила не в телефон.

— Робін? РОБІН?

— Та не кричи! — озвалася вона.— Слухай, тут викликали «швидку», я зараз...

— ЩО ВІН ТОБІ ЗРОБИВ?

— Порізав... руку... Гадаю, треба буде шви... Боже, як боляче...

— Яка лікарня? Дай мені з кимсь із них поговорити! Зустрінемося там!

Страйк зайшов до відділення невідкладної допомоги Університетської лікарні Левішема за двадцять п'ять хвилин. Він сильно кульгав і мав таке стражденне обличчя, що ласкава медсестра запевнила — лікар зараз його прийме.

— Та ні,— відмахнувся Страйк, шкутильгаючи до реєстрації, — я до пацієнта... Робін Еллакотт, ножове поранення...

Очі Страйка панічно обігли приймальню, де на колінах у мами плакав маленький хлопчик і стогнав, обхопивши руками закривавлену голову, п'яний чоловік. Медбрат показував задиханій літній пані, як користуватися інгалятором.

— Страйк... так... Міс Еллакотт казала, що ви прийдете,— мовила чергова медсестра, переглянувши дані в комп'ютері, як здалося Страйкові, навмисне і не до речі неквапно.— Вперед коридором, праворуч... перша палата.

Страйк посковзнувся на осяйній підлозі, лайнувся, кинувся далі. Кілька людей провели поглядами його велику незугарну постать, підозрюючи, що в чоловіка не всі вдома.

— Робін? Чорти б мене вхопили!..

Гі обличчя спотворювали червоні плями; обидва ока набрякнули. Молодий лікар, що роздивлявся восьмидюймовий поріз у Робін на передпліччі, гримнув на Страйка:

— Вийдіть, поки я не закінчу!

— То не кров! — гукнула Робін до Страйка, який відступив за занавіску.— То та клята речовина з твоєї сирени!

— Будь ласка, не совайтеся,— почувся голос лікаря.

За межами палати Страйк почав ходити туди-сюди. Збоку ще п'ять палат ховали свої таємниці за занавісками. Рипіли по натертій сірій підлозі гумові підошви медсестер. Боже, як же він ненавидить шпиталі: цей запах і ця лікарняна чистота, що приховує подих тілесного розпаду, вмить перенесли Страйка в довгі місяці, коли він лежав у Селлі-Оуку з відірваною вибухом ногою.

Що він накоїв? Що наробив? Дозволив Робін працювати, тож вона була постійно перед очима в того виродка. Вона могла загинути. Вона мала загинути! Повз нього проходили медсестри у блакитній формі. За занавіскою Робін зойкнула від болю, і Страйк скреготнув зубами.

— Їй неймовірно пощастило,— повідомив лікар за десять хвилин, розсунувши половинки занавіски.— Він міг зачепити плечову артерію. Втім, пошкоджено сухожилок. Важко сказати наскільки, поки ми не оглянули її в операційній.

Лікар явно вирішив, що вони пара. Страйк не став його виправляти.

— Їй буде потрібна операція?

— Зшиємо сухожилок,— пояснив лікар, ніби Страйк був трохи недоумкуватий.— Плюс треба добре промити рану. Також я хочу подивитися ребра на рентгені.

Він пішов. Зібравшись на думці, Страйк увійшов до палати.

— Так, знаю, я налажала,— мовила Робін.

— Господи, ти думаєш, я тебе сварити прийшов?

— Хтозна,— озвалася Робін і трохи пряміше сіла на ліжку. Її руку тимчасово перев'язали бинтами.— Я ходила поночі. І була неуважна, авжеж?

Страйк важко опустився біля ліжка на стілець, залишений лікарем, і випадково перекинув на підлогу металевий лоток. Дзвін, брязкіт; Страйк притиснув лоток своєю штучною ногою, щоб той не гримів.

— Робін, яким дивом тобі вдалося вирватися?

— Самозахист,— пояснила вона. А тоді правильно прочитала вираз його обличчя і сердито додала: — Так і знала, ти не вірив, що я це вмію.

— Та вірив,— заперечив Страйк,— але Господи Боже...

— Я вчилася в однієї чудової жінки у Гарроґейті, екс-військової,— провадила Робін і скривила обличчя, намагаючись сісти зручніше.— Коли... ну, ти знаєш коли.

— Це до чи після професійного курсу водіння?

— Після,— відповіла Робін,— бо якийсь час я боялася відкритого простору. Водіння допомогло мені вийти з кімнати, а

потім я пішла на самозахист. Перші курси вів чоловік, повний ідіот,— додала вона.— Давав прийоми з дзюдо — дурня дурнею. А от Луїза виявилася чудовою.

— Ось як? — мовив Страйк.

Його бентежило її самовладання.

— Так,— кивнула Робін.— Вона вчила нас, що звичайній жінці всі ті хитрі прийоми ні до чого. Треба реагувати швидко й розумно. Не давай себе перемістити. Бий по слабких місцях і тікай щодуху. Він мене схопив ззаду, але я його встигла почути. З Луїзою ми таке багато разів тренували. Якщо тебе хапають ззаду, треба зігнутися.

— Зігнутися,— тупо повторив Страйк.

— У мене в руці була сирена. Я зігнулася і врзала нею йому по яйцях. Він був у спортивних штанях. На кілька секунд мене відпустив — а я спіткнулася об цю кляту сукню, знову! Він дістав ніж... далі не зовсім пам'ятаю, що було... гадаю, він мене порізав, коли я вставала... Але я змогла натиснути кнопку, сирена спрацювала, і це його відстрашило. Мені все обличчя залило фарбою, гадаю, йому теж трохи дісталось, бо він був дуже близько. Він був у балаклаві, я майже нічого не роздивилася, але коли нахилився, я йому добряче врзала по сонній артерії... Це теж нас Луїза навчила, отут збоку шиї, якщо влучити, вони падають... він захитався, а тоді, видно, почув людей і втік.

Страйкові просто відняло мову.

— Я дуже голодна,— поскаржилася Робін.

Страйк пошукав у кишенях і видобув «твікс».

— Дякую.

Та не встигла вона торкнутися шоколадки, як медсестра, яка проводила повз ліжко Робін літнього чоловіка, різко її спинила:

— Вам в операційну, не можна їсти!

Робін закотила очі й віддала «твікс» Страйку. В неї задзвонив мобільний. Вражений Страйк дивився, як Робін підносить його до вуха.

— Мамо... привіт,— сказала Робін.

їхні погляди зустрілися. Страйк прочитав у очах Робін невисловлене бажання вберегти маму — бодай тимчасово — від того, що сталося. Але жодних підманних маневрів не знадобилося, бо Лінда просторікувала, не даючи Робін і слово вставити. Робін поклала мобільний собі на коліна і ввімкнула гучний зв'язок. Вираз обличчя в неї був стоїчний.

— ...якнайшвидше їй сказати, бо сезон конвалій закінчився, і якщо ти їх хочеш, це буде спецзамовлення.

— Гарзд,— відповіла Робін.— Обійдемося без конвалій.

— Добре буде, якщо ти сама їй подзвониш і скажеш, що саме хочеш, бо мені важко бути посередницею. Вона каже, що лишила тобі купу повідомлень на автовідповідачі.

— Вибач, мамо,— сказала Робін.— Я їй подзвоню.

— Тут не можна говорити по телефону,— зауважила інша сердита медсестра.

— Вибачте,— знов сказала Робін.— Мамо, мені треба йти, пізніше поговоримо.

— А де це ти? — спитала Лінда.

— Я... я тобі передзвоню,— сказала Робін і обірвала зв'язок. Глянула на Страйка і спитала: — Ти у мене не поцікавишся, котрий з них це був на мою думку?

— Я гадаю, ти не знаєш,— сказав Страйк.— Він же був у балаклаві, а тобі залило очі фарбою.

— В одному я впевнена,— сказала Робін.— Це був не Віттакер. Хіба що він переодягнувся в спортивки, щойно я пішла. Віттакер був у джинсах, і він... в нього інакше тіло. Той тип був сильний, але такий, знаєш, м'який? І великий. Десь такий, як ти.

— Ти сказала Метью, що сталося?

— Він якраз ї...

Коли на обличчі Робін проступив майже жах, Страйк вирішив, що зараз обернеться і побачить розлюченого Метью, а той на них накинеться. Натомість у ногах ліжка Робін з'явилася розхристана постать детектива Роя Карвера, а поруч — висока й елегантна постать сержанта Ванесси Еквенсі.

Карвер був у сорочці. Під пахвами розпливалися великі плями поту. Вічно рожеві білки яскраво-блакитних очей вигляд

мали такий, ніби поліціант мав звичку купатися в сильно хлорованій воді. В густій сивуватій чуприні рясніли клапті лупи.

— Як ви по... — почала сержант Еквенсі, спрямувавши погляд мигдалеподібних очей на руку Робін, але Карвер перебив її обвинувачувальним гавкотом:

— І що це ви надумали, га?

Страйк підвівся. Ось нарешті з'явився годящий об'єкт, на якому можна вимістити стримуване бажання покарати когось за те, що сталося з Робін, вимістити почуття провини й тривоги на зручній цілі.

— Хочу з тобою поговорити,— сказав Страйкові Карвер.— Еквенсі, візьми в неї свідчення.

Ніхто й слова не встиг сказати чи ворухнутися, як між чоловіками стала усміхнена молода медсестра.

— Час вам на рентген, міс Еллакотт,— мовила вона до Робін.

Робін скуто піднялася з ліжка і пішла, озираючись на Страйка і поглядом намагаючись закликати його до обережності, стриманості.

— Отуди,— загарчав на Страйка Карвер.

Детектив пішов по відділенню невідкладної допомоги за поліціантом. Карвер зайняв маленьку кімнату для відвідувачів, де, як зрозумів Страйк, родичам повідомляли про смерть, що вже сталася чи неминуче настане. Тут було кілька м'яких крісел, коробка серветок на столику і картина — абстракція у помаранчевих тонах.

— Я тобі казав не влазити,— мовив Карвер, стаючи посеред кімнати зі схрещеними на грудях руками і широко розставленими ногами.

Коли зачинилися двері, кімнатку заповнив Карверів сморід. Він смердів не так, як Віттакер: не застарілим брудом і наркотиками, а потом, яким обливався весь робочий день. Різке світло з-під стелі не покращувало кольору його плямистого обличчя. Лупа, мокра сорочка, ряба шкіра: Карвер ніби розпадався на шматки. І Страйк, понад сумнів, посприяв цьому, коли принизив його у пресі в зв'язку з убивством Лули Лендрі.

— Відіслав її чатувати за Віттakerом, га? — спитав Карвер; обличчя наливалосся багрецем, ніби його варили.— Це ти їй оце заподіяв.

— Та пішов ти,— відповів Страйк.

Тільки тепер, коли його ніздрі заповнив сморід Карверового поту, Страйк визнав те, що вже якийсь час знав: убивця — не Віттaker. Страйк відіслав Робін стежити за Стефані, бо в глибині душі вважав, що то буде найбезпечніше місце для неї; але він так і не забрав її з вулиці, хоча знав, що вбивця за нею стежить.

Карвер зрозумів, що влучив у ціль. Вишкірився.

— Ти користувався вбитими жінками, щоб відплатити своєму екс-вітчиму за якусь дурну образу,— сказав він, радіючи, що Страйк червоніє; тішачись із того, що його великі долоні стиснулися в кулаки. Карвер був би щасливий арештувати Страйка за напад на поліціанта; вони обоє це розуміли.— Ми перевірили Віттакера. Всі твої кінчені здогади перевірили, всіх трьох. Ні на кого нічого немає. А тепер слухай.

Він зробив крок у бік Страйка. На голову нижчий, Карвер випромінював силу розлюченого й ображеного, але наділеного владою чоловіка, якому є що доводити, за спиною якого стоїть міць закону. Наставивши палець Страйку в груди, він сказав:

— Не лізь у це. Тобі просто пощастило, що в тебе на руках немає ще й крові твоєї напарниці. Якщо ти ще хоч раз бодай близько підійдеш до нашого розслідування — я тебе посаджу. Зрозумів?

І він тицьнув коротким пальцем Страйку у груди. Той стримав бажання відштовхнути його руку, але м'язом на щелепі смикнув. Протягом кількох секунд вони з Карвером дивилися один на одного. Карвер усміхнувся ширше, дихаючи так, ніби щойно переміг у змаганні борців, а тоді розвернувся до дверей і вийшов, лишивши Страйка варитися у злості й відразі до самого себе.

Він якраз вийшов у відділення, коли крізь подвійні двері забіг високий і вродливий Метью у костюмі: дикі очі, волосся скуйовджене. Вперше за час їхнього знайомства Страйк відчув до нього щось відмінне від антипатії.

— Метью,— покликав він.

Метью глянув на нього і ніби не впізнав.

— Гі повезли на рентген. Можливо, вже повернулася. Отуди,
— вказав Страйк.

— Нащо їй...

— Ребра,— пояснив Страйк.

Метью відсунув його ліктем. Страйк не протестував, бо гадав, що заслужив це. Він подивився, як наречений Робін мчить до неї, а тоді, трохи повагавшись, вийшов за подвійні двері у ніч.

Чисте небо вже всипали зірки. Вийшовши на вулицю, Страйк зупинився, підпалив цигарку і затягнувся нею так, як це нещодавно робив Вордл,— мов то життєдайний нектар. Страйк зрушив з місця, тепер уже відчуваючи біль у коліні. З кожним кроком він дедалі менше собі подобався.

— РИКІ! — закричала вдалині на вулиці жінка, вмовляючи маленького хлопчика повернутися й одночасно змагаючись із великою важкою сумкою.— РИКІ, ЙДИ СЮДИ!

Малий маніакально хихотів. Страйк, не замислюючись, нахилився і схопив хлопчика, не давши вибігти на проїжджу частину.

— Дякую! — вимовила мати мало не зі сльозами полегшення і біжка кинулася до Страйка. З сумки в неї в руках випали квіти.
— Ми прийшли до його тата... о Боже...

Хлопчик у Страйка в руках щосили пручався. Страйк поставив його біля матері, а та нахилилася підняти нарциси з асфальту.

— Тримай,— строго наказала вона малому, і той послухався.
— Подаруєш їх татові. Тільки не впусти! Дякую,— знову сказала вона до Страйка і пішла геть, міцно тримаючи хлопчика за вільну руку. Малий тепер слухняно йшов поруч з матір'ю, гордий своїм завданням, і жовті цупкі квіти стриміли з його кулачка, мов скіпетр. Страйк пройшов кілька кроків, а тоді раптом укляк посеред тротуару, дивлячись перед собою, ніби його зачарувала якась невидима картина, підвішена в холодному повітрі. Прохолодний легіт лоскотав йому обличчя, а Страйк усе стояв,

нічого навколо не помічаючи, повністю зосередившись на своїх думках.

Нарциси... конвалії... квіти не по сезону...

Тоді крізь ніч знову пролунав голос матері: «Рикі, ні!» — і запустив у мозку Страйка несподівану й вибухову ланцюгову реакцію, підготувавши посадочну смугу для теорії, яка — це він знав з пророчою певністю — приведе його просто до вбивці. Як пожежа оголяє сталеві кістяки будівель, так цей спалах відкрив Страйкові скелет складеного вбивцею плану, показав ключові хиби, яких він не помічав — ніхто не помічав,— але які врешті-решт допоможуть зупинити вбивцю і його моторошні замисли.

You see me now a veteran of a thousand psychic wars...

Blue Oyster Cult, "Veteran of the Psychic Wars"^[45]

Прикидатися безжурною в яскраво освітленому шпиталі було легко. Робін черпала сили не тільки з подиву й захоплення Страйка, враженого її порятунком, але і з власного переказу про те, як вона дала відсіч убивці. Одразу після нападу Робін була серед них усіх найспокійніша: втішала і заспокоювала Метью, який заплакав, побачивши її заплямоване фарбою обличчя і довгу рану на руці. Робін набирала силу зі слабкості інших, сподіваючись, що підживлена чужою увагою сміливість безпечно поверне її в нормальний стан, а там уже вона міцно стане на ноги і неушкодженою піде вперед, не загрузнувши цього разу в темній трясовині, де так довго жила після зґвалтування...

Однак протягом наступного тижня Робін майже не могла спати — і не тільки через пульсуючий біль у порізаний руці, яку поклали у захисний лубок. Змусивши себе ненадовго задрімати

вночі чи вдень, вона знову відчувала товсті руки нападника, чула його дихання в себе у вусі. Іноді його очі — яких Робін не бачила — ставали очима гвалтівника її дев'ятнадцятирічної: блідими, з застиглою зіницею. Один у чорній балаклаві, другий у масці горили: дві моторошні постаті зливалися, мінилися, росли, вдень і вночі заповнюючи її думки.

У найстрашніших снах Робін бачила, як нападник мучить іншу жінку, поки сама Робін чекає своєї черги, не маючи сили ані допомогти, ані втекти. Одного разу жертвою була Стефані з розбитим обличчям. Іншим разом маленька чорна дівчинка кликала маму. Від того сну Робін з криком прокинулася в темряві, й Метью так перелякався, що наступного дня відпросився з роботи і лишився з нею. Робін не знала, що через те відчувати: вдячність чи обурення.

Звісно, приїхала мама і спробувала забрати її до Мессема.

— Десять днів до весілля, Робін, просто їдьмо зі мною, розслабишся перед...

— Я хочу лишитися тут,— відказала Робін.

Вона вже не підліток, а доросла жінка. Сама вирішує, куди їхати, де лишатися, що робити. Робін ніби знову доводилося боротися за особистість, яку в неї відібрали минулого разу, коли чоловік напав на неї з темряви. Він перетворив її з відмінниці-студентки на виснажену жертву агорафобії, з юного психолога-криміналіста — на зломлене дівча, яке під тиском рідних погодилося: робота в поліції тільки поглибить її психологічні проблеми.

Більше такого не станеться. Робін не дозволить цього. Вона майже не спить, не хоче їсти; але Робін ззято трималася, відкидаючи свої страхи й потреби. Метью боявся їй суперечити. Він мляво погодився з тим, що їхати додому нема чого, однак Робін чула, як він перешіптується на кухні з її мамою, гадаючи, що Робін не чує.

Від Страйка користі не було. Він не дав собі клопоту попрощатися з нею у шпиталі, не прийшов провідати, тільки поговорив по телефону. Він теж хотів, щоб Робін повернулася до Йоркширу, безпечно зійшла зі сцени, не заважала.

— У тебе ж, мабуть, купа справ перед весіллям.

— Не смій мене опікати! — розлютилася Робін.

— Та хіба я...

— Вибач,— відповіла Робін і мовчки розплакалася; Страйк її сліз не бачив, і вона силкувалася говорити звичайним голосом.— Вибач... на нервах. Я поїду додому в четвер перед весіллям; раніше немає потреби.

Робін тепер інша людина, не та, що лежала на ліжку і дивилася на постер «Дестиніз чайлд». Вона відмовляється бути тією дівчиною.

Ніхто не розумів її рішучого бажання лишитися в Лондоні, а сама Робін не готова була пояснювати. Сукню, в якій вона була під час нападу, Робін викинула. Лінда увійшла до кухні якраз тоді, коли вона пхала сукню у смітник.

— Щоб її, цю ідіотську ганчірку,— сказала Робін, перехопивши материн погляд.— Цей урок я вивчила. Не можна стежити за людьми в довгій сукні.

Вона говорила зухвалим тоном. «Я повертаюся на роботу. Це тимчасово».

— Тобі не можна навантажувати руку,— сказала мама, ігноруючи задержуватість Робін.— Лікар казав тримати її у спокої і піднімати.

Ні мамі, ні Метью не подобалося, що Робін читає про розвиток справи у газетах — а вона читала, ніби одержима. Карвер відмовився називати її ім'я. Сказав, ніби не хоче, щоб на неї напосілася преса, але і Робін, і Страйк підозрювали, що нова поява Страйка в цій історії дасть журналістам нову смачну зачіпку: знову Карвер проти Страйка.

— Правду кажучи,— сказав Страйк до Робін по телефону (вона старалася дзвонити йому не частіше одного разу на день), — це останнє, що нам усім потрібно. Зловити виродка воно точно не допоможе.

Робін промовчала. Вона лежала на їхньому з Метью ліжку, обклавшись газетами, яких накупила всупереч бажанням Метью і Лінди. Перед очима був розворот з «Міррору», де знову рядком надрукували портрети п'яťох гаданих жертв Шеклвелльського різника. Шостий чорний силует — жіночі голова й плечі — представляв Робін. Легенда під цим «портретом» повідомляла: «Офісна працівниця, 26 років. Дала відсіч». Тому факту, що двадцятишестирічна офісна працівниця змогла облити вбивцю фарбою, приділяли чимало уваги. В окремій колонці якась колишня поліціантка хвалила дівчину, що завбачливо взяла такий пристрій, а ще надрукували окремий матеріал про кишенькові сирени.

— Ти дійсно покинув цю справу? — спитала Робін.

— Я не то щоб покинув,— відповів Страйк. Робін чула, як він ходить офісом, і теж прагнула туди — хай навіть просто готувати чай і відповідати на листи.— Я лишив цю справу поліції. Серійний убивця нам не по холошах, Робін. Воно від самого початку так було.

Робін дивилася на змучене обличчя другої жінки, який вдалося вижити в руках маніяка. «Лайла Монктон, повія». Лайла теж знає, як звучить дихання вбивці, схоже на рохкання свині. Лайлі він відтяв пальці. Робін матиме лише довгий шрам на руці. Думки сердито дзижчали в її голові. Вона почувалася винною за те, що так легко відбулася.

— Шкода, що немає...

— Досить,— сказав Страйк. Голос у нього був сердитий, точно як у Метью.— Ми з цим покінчили, Робін. Я не повинен був відсилати тебе до Стефані. Я дозволив ненависті до Віттакера затьмарити мені розум, коли надіслали ногу, і ти через це...

— Заради Бога! — не витримала Робін.— То не ти намагався мене вбити, а він. Обвинувачуймо справді винних. У тебе була адекватна причина підозрювати Віттакера — текст пісні. І хай там що, лишаються ще...

— Карвер перевірів Лейнга та Брокбенка і не думає, що там щось є. Ми в це більше не ліземо, Робін.

В офісі за десять миль від Робін Страйк сподівався, що зміг її переконати. Він не розповів їй про одкровення, яке осяяло його під шпиталем після зустрічі з маленьким хлопчиком. Наступного ранку Страйк намагався зв'язатися з Карвером, але його підлеглий заявив, що Карвер зайнятий і не може прийняти дзвінок, і взагалі краще й не продовжувати. Страйк наполіг на тому, щоб усе сказати підлеглому — дратівливому і дещо агресивному. І готовий був поставити власну вцілілу ногу на те, що жодного слова з того повідомлення до Карвера не дійшло.

Вікна в офісі Страйк відчинив. Гаряче червнєве сонце заливало дві кімнати, де зараз не було клієнтів, а скоро, можливо, не буде й агенції, бо платити оренду нема чим. Інтерес Вторака до нової стриптизерки згасав. Страйкові не було чого робити. Як і Робін, він прагнув діяти — але їй цього не казав. Він хотів тільки, щоб вона одужувала і була в безпеці.

— Поліція досі чергує на твоїй вулиці?

— Так,— зітхнула Робін.

На Гастингс-роуд цілодобово змінювалися люди Карвера в цивільному одязі. Метью та Лінду постійна присутність

поліціанта надзвичайно втішала.

— Корморане, послухай. Я знаю, що ми не можемо...

— Робін, наразі ніяких «нас» немає. Є я, і я сиджу тут на дупі без роботи, і є ти, і ти сидиш удома, поки вбивцю не зловлять.

— Я не кажу про справу,— відповіла Робін. Серце у грудях знову закалатало важко й швидко. Треба це сказати вголос, бо інакше вона просто лусне.— Є одна річ, яку ми... яку ти можеш зробити. Брокбенк, може, і не вбивця, але нам відомо, що він ґвалтівник. Ти можеш піти до Аліси і застерегти її, сказати, що вона живе з...

— Забудь про це,— грубо відповів Страйк голос їй у вухо.— Востаннє кажу, Робін: ти не можеш врятувати всіх! Його так і не засудили! Якщо ми туди припремося, Карвер нас розіпне.

Запала довга мовчанка.

— Ти плачеш? — стривожився Страйк, бо почув, що дихання Робін стало уривчастим.

— Ні, не плачу,— чесно відповіла Робін.

Страшний холод виповнив її, коли Страйк відмовився врятувати дівчаток, що жили поруч з Брокбенком.

— Я, мабуть, піду, вже час обідати,— сказала вона, хоч ніхто її не кликав.

— Слухай,— почав Страйк,— я розумію, чому ти...

— Поговоримо пізніше,— сказала Робін і повісила слухавку.

«Наразі ніяких „нас“ немає».

Все повторюється. З темряви вийшов чоловік і одібрав у неї не лише відчуття безпеки, а й статус. Щойно вона була партнеркою у детективному агентстві...

А чи була? Нового контракту ніхто не склав. Ніхто не підвищив їй оплати. Вони були такі зайняті, такі нужденні, що Робін навіть на думку не спало просити про подібне. Вона просто тішилася з того, що нині Страйк сприймає її так. Але тепер немає і цього — може, тимчасово, а може, назавжди. *Більше ніяких «нас» немає.*

Кілька хвилин Робін сиділа задумана, тоді підвелася з ліжка; зашаруділи газети. Вона підійшла до туалетного столика, де стояла біла взуттєва коробка з тисненим срібними літерами

іменем «Джиммі Чу», простягнула руку і погладила чистий картон. План прийшов до неї не так, як до Страйка його одкровення під шпиталем, не радісною вогненною силою. Ні, він постав повагом, темний і небезпечний, народжений ненависною вимушеною пасивністю минулого тижня і крижаним гнівом на Страйкову відмову діяти. Страйк, її друг, перейшов на бік ворога. Він — кремезний екс-боксер. Йому не зрозуміти, що воно таке: почуватися маленькою, слабкою, безсилою. Не зрозуміти, що згвалтування робить з твоїм відчуттям власного тіла: як тебе применшують до речі, предмету, шматка м'яса для чужої втіхи. По телефону здавалося, що Захарі щонайбільше три роки.

Робін непорушно стояла перед столиком, дивилася на коробку з весільними туфлями і думала. Вона ясно бачила ризики, що простяглися перед нею, мов скелі й бурхливі води під ногами канатохідця.

Ні, всіх вона таки не врятує. Для Мартіни, для Сейді, для Келсі й для Гізер вже запізно. Лайла проживе решту життя з двома пальцями на лівій руці й огидним шрамом на душі; Робін це розуміє надто добре. Однак лишається двоє маленьких дівчаток, які можуть зазнати хтозна-яких страждань, якщо ніхто не втрутиться.

Робін відвернулася від нових туфель, узяла мобільний і набрала номер, який їй дали охоче, але яким вона не сподівалася колись скористатися.

And if it's true it can't be you, It might as well be me.

Blue Oyster Cult, "Spy in the House of the Night"^[46]

На планування Робін мала три дні, бо довелося чекати, поки її спільник добуде машину і знайде шпаринку у своєму щільному графіку. Тим часом вона сказала Лінді, що туфлі трохи тиснуть і якісь надто гламурні, і разом з мамою пішла здавати їх у крамницю. Тоді довелося вирішувати, яку брехню розповісти Лінді й Метью, щоб мати достатньо часу на втілення свого плану в життя.

Кінець кінцем Робін їм сказала, що поліція запрошує її на нову розмову. Щоб підтримати цю ілюзію, довелося сказати Шпенику, щоб не виходив з машини, коли приїде по неї; а тоді вона змусила його зупинитися біля чергового поліціанта на вулиці й повідомила, що їде знімати шви, хоч насправді це мало статися лише за два дні.

Тепер настала сьома година безхмарного вечора, і крім Робін, яка стояла під стіною Іствейського бізнес-центру, поблизу нікого не було. Сонце неквапом котилося на захід, а вдалині на затуманеному обрії в кінці Блондін-стріт підносилася незавершена «Орбіта». Робін бачила план скульптури в газетах: скоро вона буде схожа на телефон на стійці, оповитий власним спіральним дротом. Трохи далі виднілися обриси майбутнього стадіону «Олімпік». Здалеку гігантські споруди вражали і видавалися якимись нелюдяними, на цілі світи віддаленими від секретів, які (за підозрою Робін) ховалися за свіжопофарбованими дверима оселі, що (наскільки знала Робін) належала Алісі.

Тихі будинки, на які Робін дивилася, її бентежили — може, через те, що вона планувала зробити. Вони були нові, сучасні, якісь бездушні. За винятком грандіозних споруд, що їх зводили вдалині, це місце не мало характеру. Йому бракувало відчуття

спільноти. Деревя не пом'якшували контурів низьких квадратних будинків (на багатьох були таблички «Незаселений»), не було крамничок, пабів, церков. Нежитлова будівля, під стіною якої стояла Робін, мала занавішені білим вікна і металеві гаражні двері, рясно помальовані графіті; жодного прихистку. Серце Робін важко калатало, ніби після пробіжки. Ніщо не змусить її відступити — але було страшно.

Почулися кроки, і Робін рвучко розвернулася, спітнілими пальцями схопившись за другу кишенькову сирену. В її бік чимчикував Шпенік — високий, розслаблений, вкритий шрамами. В одній руці він мав батончик «марс», у другій — цигарку.

— Іде,— нерозбірливо повідомив він.

— Ти впевнений? — спитала Робін. Серце закалатало ще швидше. У голові почало наморочитися.

— Чорна дівка, двоє дітей, уже на цій вулиці. Побачив її, коли купував оце,— Шпенік помахав «марсом». — Будеш?

— Ні, дякую,— відмовилася Робін.— Е-е... можеш сховатися? — Точно не треба, щоб я зайшов з тобою?

— Ні,— відповіла Робін.— Тільки якщо побачиш... його.

— Впевнена, що того скотиняки там нема?

— Я двічі дзвонила у двері. Впевнена, його немає.

— Я тоді отам за рогом,— лаконічно відповів Шпенік і побрів, то затягуючись цигаркою, то відкушуючи від «марса», туди, де його не буде видно від Алісиних дверей. Тим часом Робін хутко рушила вулицею, щоб Аліса не пройшла повз неї, коли заходитиме всередину. Зайшовши під балкон темно-червоного багатоквартирного будинку, Робін бачила, як на Блондін-стріт увійшла висока чорна жінка, що тримала за руку маленьку дівчинку. Слідом ішла старша дівчинка — на погляд Робін, десь років одинадцятьох. Аліса відімкнула двері й разом з доньками увійшла всередину.

Робін повернулася до будинку. Сьогодні на ній були джинси і кросівки: жодних більше спотикань і падінь. Під лубком болюче пульсували заново зшиті сухожилки. Коли вона постукала в Алісині двері, серце стукотіло так, що аж стало боляче. Робін

чекала. У віконце праворуч від дверей визирнула старша донька. Робін знервовано всміхнулася.

Дівчинка зникла з очей.

За хвилину з'явилася жінка, розкішна за будь-яким стандартом. Висока, чорношкіра, з фігурою моделі, що демонструє купальники, вона мала волосся до талії, заплетене у кіски-твісти. Перша думка, що промайнула в голові Робін, була така: якщо стрип-клуб був готовий вигнати Алісу, мабуть, вона таки має складний характер.

— Так? — вона насуплено глянула на Робін.

— Добридень,— сказала Робін, у якої пересохло в роті.— Ви — Аліса Вінсент?

— Так. А ви хто?

— Мене звати Робін Еллакотт,— відповіла Робін, так само відчуваючи сухість.— Я хочу... можна мені сказати вам кілька слів про Ноеля?

— А що Ноель? — спитала Аліса.

— Гадаю, краще поговорити всередині,— запропонувала Робін.

Аліса мала сторожкий і зухвалий вигляд людини, яка повсякчас готується до нового удару з боку долі.

— Будь ласка. Це важливо,— додала Робін, а в роті в неї стало так сухо, що аж язик липнув до піднебіння.— Інакше я б не просила.

Їхні погляди зустрілися: Аліса мала очі теплого відтінку карамелі, Робін — чистого сіро-блакитного кольору. Робін була певна, що Аліса відмовиться. Аж ось очі в обрамленні густих вій розширилися, й обличчям Аліси промайнуло дивне збудження, ніби її спіткало якесь приємне відкриття. Без зайвого слова Аліса відступила назад у тьмянний коридор і дивно екстравагантним помахом руки запросила Робін увійти.

Робін не знала, де взялося відчуття, що це якась каверза. Тільки думка про двох дівчаток у цьому будинку змусила її переступити поріг.

За крихітним коридором була вітальня. З меблів — лише диван і телевізор. На підлозі стояла настільна лампа. На стіні

висіло дві фотографії у дешевих позолочених рамках: на одній пухкенька мала Захара в бірюзовому платтячку і з такими самими заколками-метеликами у волоссі, на другій — її старша сестра в бордовій шкільній формі. Сестра була викапана красуня-мама. Фотограф не зміг викликати в неї усмішку.

Робін почула, як замкнули замок на вхідних дверях. Вона розвернулася. Кросівки рипіли на полірованому ламінаті. Десь неподалік гучне «дзинь!» сповістило про те, що мікрохвильова піч закінчила роботу.

— Мамо! — почувся пронизливий голос.

— Енджел! — гукнула Аліса, заходячи до кімнати.— Не ходи сюди! Так,— мовила вона, склавши руки на грудях,— і що ти хотіла мені сказати про Ноеля?

Відчуття, що Аліса злостиво радіє, бо підтвердилася якась її власна підозра, посилилося від гидкого усміху, який перекривив її прегарне обличчя. Екс-стриптизерка стояла, схрестивши руки на грудях, так що перса її випнулися, мов носова фігура корабля, а довгі твісти-мотузки звисали до талії. Вона була на два дюйми вища за Робін.

— Алісо, я працюю з Кормораном Страйком. Він...

— Я знаю, хто він...— Таємна вдоволеність, яку ніби вселила у неї поява Робін, раптом зникла.— Це той покидьок, що довів Ноеля до епілепсії! Чорт забирай! Отже, до нього подалася, га? Разом змовилися? Чого ти до копів не пішла, сука брехлива, якщо він! дійсно!..

Вона сильно штовхнула Робін у плече, і не встигла та себе захистити, як Аліса почала з кожним наступним словом посипати її ударами.

— ...щось! тобі! заподіяв!..

Аліса дубасила її всюди, де бачила: Робін підняла ліву руку, затуляючись, оберігаючи праву, тоді копнула Алісу в коліно. Та зойкнула від болю і відскочила; за спиною Робін почула крик маленької дитини і кроки старшої сестри, що увійшла до кімнати.

— Мерзенна сука! — закричала Аліса.— Бити мене при дітях!..

І вона накинулася на Робін, схопила за волосся, тицьнула головою у вікно без занавісок. Робін відчула, що Енджел, тоненька й мала, намагається розтягнути двох жінок. Відкинувши стриманість, Робін вдарила Алісу у вухо, та охнула від болю і відступила. Робін схопила Енджел під пахви, прибрала з дороги, нахилила голову і атакувала Алісу, кинувши її на диван.

— Не бий маму! Не чіпай маму! — закричала Енджел і потягнула Робін за поранену руку, змусивши теж закричати від болю. У дверях горлала Захара. В руці вона тримала догори дриґом непролиvenu чашку з гарячим молоком.

— ТИ ЖИВЕШ З ПЕДОФІЛОМ! — спробувала перекричати загальний ґвалт Робін, а Аліса намагалася підвестися з дивана, щоб битися далі.

Робін уявляла, як повідомляє страшну новину пошепки, й Аліса аж відступає у шоці. Але вона не уявляла, що Аліса підніме на неї очі й загарчить:

— Та ти що! Думаєш, я не знаю, хто ти, та, сучко? Мало, що йому життя зламала...

І вона знову кинулася на Робін: місця було так мало, що та знов влетіла у стіну. Зчепившись, вони перекинули телевізор, і той впав на підлогу зі зловісним тріском. Робін відчула, як натягується шов на руці, і знов зойкнула від болю.

— Мама! Мама! — завивала Захара, а Енджел тягнула Робін за пояс джинсів, заважаючи дати відсіч Алісі.

— Спитай своїх доньок! — кричала Робін; підносилися лікті й кулаки, вона все старалася викрутитися з упертих Алісиних рук.

— Спитай своїх доньок, чи він...

— Щоб! не сміла! втягувати! у це! моїх дітей!..

— Спитай їх!

— Брехлива сука! Ти і твоя суча мамця!..

— Моя мама? — здивувалася Робін і шаленим зусиллям так сильно врізала ліктем Алісі у сонячне сплетіння, що вища жінка склалася удвоє і знову впала на диван.— Енджел, пусти мене! — ревнула Робін, віддираючи пальці дівчинки від своїх джинсів; має лічені секунди до наступної Алісиної атаки. У дверях так і волала Захара.

— За кого,— засапано вимовила Робін, стаючи над Алісою,— ти мене маєш?

— Оце збіса смішно! — видихнула Аліса; Робін вибила з неї дух.— Ти та клята Британі! Телефонуєш йому, переслідуєш...

— Британі? — шоковано перепитала Робін.— Я не Британі! Вона вихопила з кишені гаманець.

— Глянь на мою кредитку — глянь! Я — Робін Еллакотт, я працюю з Кормораном Страйком...

— З виродком, який травмував Ноелю мозок!..

— Ти знаєш, за що його арештував Корморан?

— Бо Ноеля його суча жінка підставила!

— Ніхто його не підставляв! Він ґвалтував Британі, й по всій країні його виганяли з роботи, бо Ноель ліз до маленьких дівчаток! Він і сестрі своїй це робив — я з нею розмовляла!

— Брехуха! — закричала Аліса, знов намагаючись встати.

— Я! НЕ! БРЕШУ! — загорлала Робін і штовхнула Алісу назад на диван.

— Сука навіжена,— видихнула Аліса,— ану вимітайся з моєї хати!

— Спитай свою доньку, що він їй робив! Спитай Енджел!

— Не смій говорити про моїх дітей, стерво!

— Енджел, скажи своїй мамі, чи він...

— Що це тут за чортівня?

Захара так кричала, що вони не почули, як відчинилися вхідні двері.

Він був високий, чорнявий, з бородою, вбраний у чорний спортивний костюм. Одне око запало, зсунувшись ближче до носа, і це надавало Ноелю Брокбенку пильного і лячного вигляду. Не зводячи з Робін погляду темних затінених очей, він повільно нахилився і підняв Захару, яка всміхнулася і потягнулася його обіймати. Водночас Енджел зіщулилася і відступила до стіни. Ще повільніше — і не зводячи очей з Робін — Брокбенк посадив Захару матері на коліна.

— Оце так зустріч,— мовив він з усмішкою, яка насправді обіцяла біль.

Пополотнівши, Робін спробувала непомітно намацати у кишені сирену, але Брокбенк вмить накинувся на неї, схопив за руку, стиснув шви.

— Нікому ти не подзвониш, гаденя ти мале — гадаєш, я не знав, що то ти, га?..

Робін спробувала вирвати руку, ще сильніше натягнувши шви, і закричала:

— ШПЕНИК!

— Ліпше б убив тебе, поки мав нагоду, гаденя!..

Тоді з гучним хрускотом піддалися й провалилися вхідні двері. Брокбенк відпустив Робін і рвучко розвернувся. В ту саму мить до кімнати влетів Шпеник з наставленим ножем.

— Не ріж його! — видихнула Робін, хапаючись за поранену руку.

Шестеро людей, що напхалися до маленького приміщення, на якусь мить завмерли — всі, навіть маленька Захара, що вчепилася в маму. А тоді почувся тоненький голос. Він був повний відчаю і тремтів, але нарешті зазвучав завдяки присутності вкритого шрамами чоловіка з золотим зубом, який міцно стискав у татуйованих пальцях ножа.

— Він мені це робив! Мамо, робив! Він мені це робив!

— Що? — спитала Аліса, витріщившись на Енджел. Її обличчя аж витягнулося від шоку.

— Він мені це робив! Те, що каже ця пані!

Брокбенк якимось конвульсивно смикнувся, але Шпеник зупинив його, наставивши ножа здоровилу в груди.

— Не бійся, мала,— сказав Шпеник до Енджел, вільною рукою затуляючи її. Його золотий зуб блимнув у світлі сонця, що повільно сідало за будівлі на тому боці вулиці.— Більше не робитиме. Скотина,— видихнув він в обличчя Брокбенку.— Я б з тебе шкуру спустив.

— Про що ти говориш, Енджел? — спитала Аліса, притискаючи до себе Захару. Її обличчя тепер скидалося на алегорію страху.— Він ніколи...

Брокбенк раптом нахилив голову й атакував Шпеника по-регбістському, як колись. Шпеник, удвічі тонший за Брокбенка,

відлетів, мов лялька; всі почули, як Брокбенк вискочив за вибиті двері. Шпеник, страшно лаючись, кинувся навздогін.

— Облиш його! Облиш! — закричала Робін і побачила, як двоє чоловіків один за одним пробігли за вікном.— О Боже! ШПЕНИКУ! Поліція тебе... Де Енджел?

Аліса вже вибігла з кімнати слідом за донькою, лишивши засмучену маленьку Захару волати й плакати на дивані.

Робін, яка розуміла, що за двома чоловіками не встигне, раптом пробив такий трем, що вона просто сіла навпочіпки й охопила голову руками. На неї хвилями напливала нудота.

Вона зробила те, що хотіла, і від самого початку знала, що будуть жертви. Вірогідність, що Брокбенк утече або отримає ножем від Шпеника, теж розглядала. Але тут і тепер Робін була певна тільки того, що не зможе завадити ні першому, ні другому. Кілька разів глибоко вдихнувши, вона встала і пішла до дивана, щоб заспокоїти налякану малу. Але — і це було не диво, бо в уяві маленької дівчинки Робін була пов'язана з цим буйством і колотнечею,— Захара закричала ще дужче і спробувала копнути її ніжкою.

— Я й гадки не мала,— повторювала Аліса.— О Боже. Боже. Чого ти мені не сказала, Енджел? Чого мовчала?

Западав вечір. Робін увімкнула лампу, і та кидала на кремові стіни бліді сірі тіні. На спинці дивана ніби зіщулилося троє пласких горбатих привидів, що повторювали кожний Алісин рух. Енджел скрутилася в мамі на колінах і схлипувала, і разом вони хиталися туди-сюди.

Робін, яка вже двічі готувала чай і зварила для Захари спагеті, сиділа на підлозі під вікном. Вона гадала, що мусить дочекатися слюсаря, щоб той полагодив вибиті Шпеником двері. Поліцію ніхто не викликав. Мати й донька все перемовлялися, а Робін почувалася чужою й непроханою, але не могла покинути цю сім'ю без міцних дверей і нового замка. Захара заснула на дивані поруч з мамою і сестрою, смокчучи пухкий пальчик і тулячи до себе непроливу чашку.

— Він сказав, що вб'є Захару, якщо я тобі скажу,— відповіла Енджел у мамину шию.

— О Господи Ісусе! — простогнала Аліса, поливаючи сльозами доньчину спину.— Боже милостивий.

Робін відчувала щось зловісне — ніби в животі товчуться повзучі краби з гострими ніжками. Вона написала повідомлення мамі й Метью — мовляв, поліція хоче показати їй ще кілька фотороботів,— але обоє хвилювалися через її довгу відсутність, і вона вже не могла вигадати адекватних відмовок, щоб вони не поїхали її забирати. Раз у раз вона перевіряла, чи не поставила якимсь чином свій телефон на безгучний режим. І де Шпенник?

Урешті-решт прийшов слюсар. Робін назвала йому дані своєї кредитки, щоб заплатити за ремонт, а тоді сказала Алісі, що має йти.

Аліса лишила Енджел і Захару на дивані й разом з Робін вийшла на сутінкову вулицю.

— Слухай,— сказала Аліса до неї.

На її обличчі лишилася смужки висохлих сліз. Робін розуміла, що Аліса не звикла дякувати комусь.

— Дякую, чуєш? — майже агресивно заявила вона.

— Нема за що,— відповіла Робін.

— Я б ніколи... ну тобто... ми ж у церкві познайомились! Я собі думала, от нарешті знайшла нормального мужика... І він був такий добрий... до дітей...

Аліса почала схлипувати. Робін хотіла була її обійняти, але передумала. Плечі, потовчені Алісою, були всі в синцях, і рана від ножа дуже боліла.

— А Британі дійсно йому дзвонила? — спитала Робін.

— Так він мені казав,— відповіла Аліса, витираючи очі рукою.— Він казав, що колишня жінка його підставила, змусила Британі брехати... казав, якщо молоденька білявка прийде, то вона про все брехатиме, і я не повинна їй вірити.

Робін згадала низький голос у себе у вусі: «Маленька, а я тебе не знаю?»

Він вирішив, що вона — це Британі. І саме тому повісив слухавку і більше не дзвонив.

— Я вже піду,— сказала Робін, яку хвилювало питання про те, чи довго звідси буде їхати до Вест-Ілінга. Все тіло боліло.

Аліса біла міцно.— Ви ж викличете поліцію, так?

— Та мабуть,— озвалася Аліса. Робін запідозрила, що їй таке на думку не спадало.— Так, викличу.

Простуючи крізь темряву й міцно стискаючи другу сирену в кишені, Робін усе думала, що ж Британі Брокбенк сказала своєму вітчиму. Здається, Робін знає, що саме: «Я не забула. Тільки зроби це знов — і я тебе здам». Мабуть, так вона лікувала власну совість. Боялася, що він і досі робить іншим те, що колись заподіяв їй, але не могла прийняти наслідків давнього обвинувачення.

«Гадаю, міс Брокбенк, ваш вітчим ніколи вас не торкався, а цю історію ви просто вигадали спільно з матір'ю...»

Робін знала, як воно працює. Захисник, який її допитував, говорив холодно й сардонічно, з хижим виразом на обличчі.

— *Ви йшли зі студентського бару, міс Еллакотт, а там пили алкоголь? І всі чули, як ви пожартували, що скучили за — а! — увагою свого бойфренда, так? Коли ви зустрілися з містером Тревіном...*

— *Я з ним не...*

— *Коли ви зустрілися з містером Тревіном біля гуртожитку...*

— *Я не зустрічалася з...*

— *Ви сказали, що скучили за...*

— *Ми не розмовляли...*

— *Гадаю, міс Еллакотт, ви соромитесь того, що запросили містера Тревіна...*

— *Я не запрошувала...*

— *Ви пожартували, міс Еллакотт, пожартували в барі, що скучили за сексуальною увагою свого...*

— *Я сказала, що скучила за...*

— *Скільки ви випили, міс Еллакотт?*

Робін пречудово розуміла, чому люди бояться говорити, бояться визнавати те, що їм заподіяли: вони бояться почути, що брудна, ганебна, болюча правда — то просто витвір їхньої хворої уяви. Ні Голлі, ні Британі не мали сили постати в суді, і може, Аліса й Енджел теж злякаються. Однак ніщо,— в цьому Робін була впевнена,— крім смерті чи ув'язнення, не віднадить Ноеля

Брокбенка від ґвалтування маленьких дівчаток. І все одно вона рада буде дізнатися, що Шпеник його не вбив, бо якщо вбив...

— Шпенику! — закричала Робін до високої татуйованої постаті у спортивному костюмі, що промайнула у колі світла від ліхтаря попереду.

— Ніде ту скотиняку не знайшов, Роб! — луною розійшовся голос Шпеника. Він ніби й не розумів, що Робін дві години просиділа нажахана на твердій підлозі, чекаючи на його повернення.— Таке одоробало, а бігати вміє, га?

— Поліція його знайде,— сказала Робін, раптом відчувши слабкість у колінах.— Гадаю, Аліса їм подзвонить. Шпенику, а можеш... відвезеш мене додому?

Came the last night of sadness And it was clear she couldn't go on.

Blue Oyster Cult, "(Don't Fear) The Reaper"^[47]

Страйк ще цілу добу лишався не в курсі того, що зробила Робін. Коли наступного дня в обід він їй дзвонив, Робін не взяла слухавку, але Страйк на той час мав досить власних невирішених питань і гадав, що вона в безпеці з мамою вдома, тож і не здивувався і не став передзвонювати. Проблему своєї пораненої партнерки він вважав тимчасово вирішеною (одну з небагатьох) і не хотів заохочувати Робін повернутися, тому не ділився відкриттям, що осяяло його під шпиталем.

Однак для самого Страйка це була зараз справа номер один. Кінець кінцем, більше ніхто не змагався за його час чи увагу в тихому самотньому офісі, куди не дзвонили і не приходили клієнти. Чутно було тільки, як дзижчить у сонячному світлі між відчиненими вікнами муха. Страйк сидів і одну по одній курив цигарки «Бенсон-енд-Геджес».

Згадуючи три місяці, що минули, відколи було надіслано відрізану ногу, детектив дуже чітко усвідомлював свої помилки. Він мав би здогадатися, хто вбивця, одразу після візиту в домівку Келсі Платт. Якби тільки він зрозумів — якби тільки не дав собі повірити в навіяну вбивцею оману, не розпорошив увагу на двох інших збоченців,— то Лайла Монктон не втратила б пальці, а Гізер Сمارт і досі працювала б у будівельній фірмі у Ноттингемі й, може, клялася б ніколи більше так не напиватися, як на дні народження невістки в Лондоні.

Страйк відбув службу у відділі спеціальних розслідувань Королівської військової поліції і знав, як давати раду емоційним наслідкам розслідування. Вчора він весь вечір гнівався на себе, але водночас і ганив свою нездатність побачити те, що було просто під носом, і визнавав нахабство і геніальність убивці. Той

майстерно використав проти Страйка факти його власної біографії, змусивши розсипатися у здогадах, сумніватися, не вірити самому собі.

Те, що вбивцею виявився один з його найперших підозрюваних, не дуже втішало. Страйк не пригадував, коли востаннє так болісно напружував мозок під час цього розслідування, як зараз. Він сидів на самоті в порожньому офісі; був певний, що його висновки не викликали довіри у поліціанта, якому він їх передав, а до Карвера взагалі не дійшли; і гадав — хай навіть безпідставно,— що коли станеться нове вбивство, це буде його провина.

Але якщо знову підступиться до розслідування бодай на крок — якщо спробує вистежити того чоловіка,— Карвер майже напевно притягне його до суду за втручання в поліційне розслідування чи перешкоджання слідчим діям. На місці Карвера він почувався б так само... хоча ні, подумав Страйк у припливі приємного гніву: він би послухав кого завгодно — хай як би та людина його бісила,— якби гадав, що вона має якісь розумні думки. Не можна розкрити таку складну справу, як ця, якщо піддавати дискримінації свідків на тій підставі, що колись вони тебе обійшли.

Тільки коли забурчало у шлунку, Страйк згадав, що сьогодні має вечеряти з Елін. Розлучення нарешті було завершено, питання опіки вирішені, й Елін по телефону оголосила, що час нарешті повечеряти у пристойному місці, тож вона забронювала столик у «Ля Гавроші». «Я пригощаю».

Страйк самотньо кутив у офісі й думав про прийдешній вечір відсторонено — як більше не міг думати про Шеклвелльського різника. З одного боку, буде смачна їжа, а це спокуслива перспектива, бо грошей мало, і вчора Страйк їв квасолю і хліб. Буде, мабуть, і секс — на бездоганно білому ліжку Елін, в оселі її зруйнованої сім'ї, яку вона скоро залишить. З іншого боку,— і тут Страйк зрозумів, що прямо визнає факт, якого раніше не визнавав,— доведеться з нею розмовляти, а розмови з Елін (нарешті він це визнав) становили для нього досить неприємний вид дозвілля. Особливо важкими бесіди ставали, коли йшлося

про його роботу. Елін ніби і цікавилася нею, але на диво не мала уяви. В ній не було й тіні вродженої цікавості чи емпатії, які виказувала Робін. Словесні портрети Вторака, які Страйк старався зробити гумористичними, Елін бентежили, а не розважали.

І ще та зловісна фраза: «Я пригощаю». Ось-ось із болісною ясністю постане різниця між їхніми статками, яка дедалі зростає. Коли Страйк познайомився з Елін, то принаймні був у плюсі. Якщо вона думає, що Страйк зможе потім повести її до «Ля Гавроша» за власний рахунок, то на Елін чекає гірке розчарування.

Страйк шістнадцять років зустрічався з жінкою, значно багатшою за себе. Шарлотта то потрясала грошима, мов зброєю, то злилася, що Страйк не хоче жити понад свої кошти. Страйк пам'ятав, як час до часу Шарлотта ображалася, що він не може і не хоче заплатити за те, чого забажалося її примхливому серцю, і нашорошився, коли Елін заговорила про «нарешті» пристойне місце для вечері. За французькі чи індійські страви в маловідомих бістро і ресторанчиках, де їх не заскочив би колишній чоловік Елін, головно платив Страйк. Йому неприємно було чути, як ганять куплене на його тяжкою працею зароблені гроші.

Тож коли о восьмій Страйк у своєму найкращому італійському костюмі вирушив до Мейфера, настрої його не обіцяв нічого доброго. Мозок, і так уже стомлений, обсідали думки про серійного вбивцю.

Аппер-Брук-стріт пишалася розкішними будинками вісімнадцятого сторіччя, і фасад «Ля Гавроша» з чавунним дашком і оплетеним плющем поруччям, з масивними дзеркальними дверима на вході, що випромінювали солідність і надійність, дисонував з тривожним настроєм Страйка. Невдовзі по тому, як він зайняв своє місце у червоно-зеленій залі, де майстерно розміщені джерела світла вихоплювали лише білі скатертини й олійні картини в позолочених рамах, прийшла Елін. У блакитній сукні, що підкреслювала фігуру, вона мала

неймовірний вигляд. Піднявшись, щоб її поцілувати, Страйк на мить забув про свою таємну тривогу і свою образу.

— Непогана зміна оточення,— усміхнулася вона, сідаючи на м'яку вигнуту банкетку біля їхнього круглого столика.

Замовили страви. Страйк мріяв про пінту «Дум Бару», але пив бургундське, яке обрала Елін, і жалкував, що не можна покурити (хоч скурив більш як пачку за цей день). Тим часом його співтрапезниця просторікувала про нерухомість: вона вирішила не купувати пентгауз у «Ярусі» й тепер вивчала будинок у Кембервеллі, на який мала великі надії. Елін показала Страйкові фото на телефоні: перед його утомленими очима постало нове білокам'яне видіння георгіанської доби з колонами й портиком.

Елін уголос міркувала про різноманітні плюси й мінуси переїзду до Кембервелла, а Страйк мовчки пив. Він ображався навіть на те, яке вино смачне, ковтав його, мов дешеву бурду, й намагався алкоголем пом'якшити своє обурення. Не виходило: відчуття чужинності не тануло, а поглиблювалося. Комфортабельний мейферський ресторан з притлумленим світлом і пухнастим ковроліном здавався декорацією: ілюзорною, ефемерною. Що Страйк тут робить — у товаристві цієї чарівної, але нудної жінки? Чого прикидається, ніби його цікавить її розкішне життя, коли його бізнес корчиться у смертних муках, а він один на цілий Лондон знає особу Шеклвелльського різника?

Принесли замовлення. Смачне яловиче філе трохи приспало Страйкове обурення.

— То як справи на роботі? — зі звичною чемністю поцікавилася Елін.

Страйк опинився перед важким вибором. Якщо правдиво розповісти їй про справи, то доведеться визнати, що він не тримав її в курсі перебігу подій — таких подій, яких людині цілком вистачить років на десять життя. Доведеться зізнатися, що дівчина з газет, яка вижила після останнього нападу Різника, — це його власна напарниця. Доведеться сказати, що йому наказав триматися подалі від справи чоловік, якого Страйк колись принизив під час іншого гучного розслідування вбивства.

І якщо вже доводити справу очищення совісті до кінця, доведеться сказати, хто, на його думку, вбивця. Перспектива такої оповіді викликала у Страйка нудьгу, тиснула. Коли розгорталися всі ті події, він жодного разу не подумав навіть подзвонити Елін, що вже багато про що говорило.

Вигравши час на новому ковтку вина, Страйк вирішив, що цей роман час закінчувати. Вигадає причину не йти сьогодні з нею до квартири на Кларенс-Терресі, що вже стане попередженням; адже секс повсякчас був найкращою частиною їхніх стосунків. Тоді під час наступного побачення скаже їй, що стосункам край. Негарно закінчувати стосунки під час вечері, за яку платить вона; крім того, є невеликий, але ризик, що Елін встане й піде, і тоді доведеться платити зі своєї кредитки, а звідти точно прийде відмова.

— Правду кажучи, нічого нового,— збрехав Страйк.

— А що там Шекл...

У Страйка задзвонив мобільний. Він витягнув його з кишені піджака і побачив, що номер приховано. Якесь шосте чуття підказало взяти слухавку.

— Вибач,— сказав він до Елін,— гадаю, треба...

— Страйку,— промовив голос Карвера з непомильним південно-лондонським акцентом.— Це ти її послав оте зробити?

— Що? — спитав Страйк.

— Напарницю твою кінчену. Це ти її послав до Брокбенка?

Страйк так різко підвівся, що зачепив столик. Криваво-брунатна рідина розплескалася по важкій білій скатертині; з'їхало з тарілки філе, перекинувся його келих з вином, заплямувавши блідо-блакитну сукню Елін. Роззявив рота офіціант, і те саме зробила вишукана пара за сусіднім столиком.

— Де вона? Що сталося? — гучно запитав Страйк, не зважаючи ні на що, крім голосу в телефоні.

— Страйку, я тебе попереджав,— сказав Карвер, у якого голос аж ламався від люті.— Я тобі, сука, казав — не лізь! Цього разу ти просто по-королівському облажався...

Страйк опустил мобільний. Невидимий Карвер ревів на цілий ресторан, і всім навколо було чути його «суки» і «сраки». Страйк

розвернувся до Елін у заплямованій багрянцем сукні. Її прегарне обличчя кривилося спантеличенням й гнівом.

— Мушу йти. Пробач. Пізніше подзвоню.

Страйк не став чекати на її реакцію; йому було байдуже.

Трохи кульгаючи, бо вивернув коліно, як вставав, Страйк вибіг з ресторану і знову приклав мобільний до вуха. Слова Карвера вже було не розібрати. Він просто кричав на Страйка, який намагався поговорити.

— Карвере, слухай,— закричав уже сам Страйк, ідучи по Аппер-Брук-стріт,— я тобі маю дещо сказати... та, бляха, послухай же!

Але лайливий монолог поліціанта став тільки гучнішим і непристойнішим.

— Ах ти ж гімно собаче, срака, він тепер сховався... знаю я твої довбані плани... ми все знайшли, паскуда, скотина, знайшли зв'язок між церквами! Якщо ти колись... стули свій гімняний писок, я говорю! Якщо ти колись хоч близько підійдеш то мого розслідування..

Страйк простував крізь теплий вечір. Коліно протестувало, і з кожним кроком у ньому зростали бентега і гнів.

До квартири Робін на Гастингс-роуд Страйк дістався за годину, і за цей час докладно вивчив усі факти. Завдяки Карверу він знав, що сьогодні ввечері до Робін навідалася поліція; можливо, вони ще там і допитують Робін з приводу її вторгнення до оселі Брокбенка, після чого надійшли заява про зґвалтування дитини і новина про втечу їхнього підозрюваного. Фото Брокбенка поширили по відділках, але поки що затримати його не вдалося. Страйк не попередив Робін про свій прихід. З усією можливою швидкістю прикульгавши на Гастингс-роуд, Страйк крізь густі сутінки побачив, що в усіх вікнах її оселі горить світло. Поки він підходив, з дверей вийшло двоє поліціантів — їх легко було впізнати навіть у цивільному одязі. На тихій вулиці пролунав стукіт дверей, коли ті зачинилися. Страйк відступив у тінь, коли поліціанти рушили до своєї машини через дорогу, стиха перемовляючись. Щойно вони поїхали, він підійшов до білих дверей і подзвонив.

— ...думав, ми закінчили,— почувся знервований голос з-за дверей. Страйк не думав, що він знає, що його чутно, надто тому, що двері наречений Робін відчинив з чемною усмішкою — яка зникла, щойно він зрозумів, хто прийшов.

— А вам чого треба?

— Мені треба поговорити з Робін,— відповів Страйк.

Метью завагався, явно не бажаючи впускати Страйка, аж тут у коридор за його спиною вийшла Лінда.

— О,— сказала вона, побачивши Страйка.

Лінда видавалася, на його думку, худішою і старшою, ніж минулого разу — понад сумнів, через доньку, яку спершу мало не вбили, а потім вона ще й пішла до будинку жорстокого сексуального хижака і там наразилася на побиття. Страйк відчував, як десь під діафрагмою наростає лютя. Як буде треба, почне кричати — хай Робіне вийде до нього на поріг,— та не встиг він прийняти це рішення, як за спиною Метью постала і сама Робін. Вона теж була худіша і блідіша. Як завжди, в реальному житті вона здалася Страйку гарнішою, ніж він пам'ятав, але тепліших почуттів до неї це в ньому не пробудило.

— О,— мовила вона точно таким самим безбарвним тоном, як і мати.

— Я на два слова,— сказав Страйк.

— Гаразд,— відповіла Робін і трохи задерикуватим рухом підняла підборіддя, від чого її рудувато-біляве волосся заграло на плечах. Вона глянула на матір і Метью, тоді знов на Страйка. — Може, ходімо тоді на кухню?

Слідом за нею Страйк пройшов коридором до маленької кухні, де в кутку тулився стіл на двох. Робін ретельно зачинила за ними двері. Ні він, ні вона не сіли. У раковині громадився брудний посуд; вочевидь, родина їла макарони, а тоді поліція приїхала допитувати Робін. Не знати чому, але цей доказ цілком прозаїчної поведінки Робін після всього хаосу, який вона влаштувала, тільки посилив гнів, який тепер боровся з бажанням Страйка тримати себе в руках.

— Я тобі казав,— вимовив він,— триматися від Брокбенка подалі.

— Так,— відповіла Робін беземоційним тоном, який тільки сильніше розлютив його.— Я пам'ятаю.

Чи слухають під дверима Лінда й Метью? У маленькій кухні сильно пахло часником і помідорами. На стіні за спиною Робін висів календар збірної Англії з регбі. Тридцятье червня було обведене жирним колом, а внизу підписано: «Додому на весілля».

— Але ти все одно пішла,— мовив Страйк.

Перед його очима поставали видіння катарсичного буйства — взяти відро для сміття, викинути у вікно. Але Страйк стояв непорушно, упершись великими ногами у витертий лінолеум, і дивився у її біле вперте обличчя.

— Я про це не жалкую,— сказала вона.— Він ґвалтував...

— Карвер упевнений, що то я тебе підіслав. Брокбенк зник. Ти його загнала у сховок. Як почуватимешся, якщо він вирішить наступну жертву порізати, щоб не патякала?

— Не смій мене винуватити! — підвищила голос Робін.— Не смій! Ти сам його побив, коли прийшов арештовувати! Якби не побив — може, він би сів за Британі!

— І це виправдовує твої дії, чи що?

Страйк утримався від крику, бо чув, що Метью підслуховує з коридору — хай бухгалтер і гадав, ніби його не чуто.

— Я припинила його знущання з Енджел, і якщо це поганий вчинок...

— Ти скинула мій бізнес у прірву,— тихо відповів Страйк, і вона аж уклякла.— Нам наказали триматися подалі від цих підозрюваних, від розслідування взагалі, але ти аж увірвалася в нього, і тепер Брокбенк ховається. Преса мене за це розірве. Карвер їм скаже, що то я все зруйнував. Вони мене поховають. І навіть коли тобі до того всього байдуже,— додав Страйк із застиглим від люті обличчям,— як щодо факту, що поліція оце тільки віднайшла зв'язок між церквою Келсі й тією, яку відвідував у Брикстоні Брокбенк?

Робін це вразило.

— Я... я не знала...

— Нащо чекати на факти? — спитав Страйк. Різке світло згори ховало його очі у глибоких тінях.— Коли можна просто увірватися і попередити його, щоб поліція не схопила?

Нажахана Робін мовчала. Страйк дивився на неї так, ніби зроду їй не симпатизував, ніби і не було всього, що вони пережили разом і що — як на Робін — пов'язало їх як ніщо інше. Вона була готова до того, що Страйк знов гамселитиме кулаками стіни і шафи, і в пориві гніву може навіть...

— Стосункам край,— мовив Страйк.

І відчув задоволення від того, як вона, не стримавшись, зіщулилася, як побіліло її обличчя.

— Ти не...

— Я не можу такого казати? Гадаєш, мені треба напарниця, яка не слухає інструкцій, яка робить те, що я прямо їй заборонив, яка виставляє мене перед поліцією паливодою й егоїстичним довбнею, через яку підозрюваний у вбивстві зникає просто перед носом у поліціантів?

Страйк сказав це на одному подиху, й Робін, відступивши на крок, скинула зі стіни календар, але не почула шурхоту й стукоту за гучним калатанням крові у вухах. Вона подумала, що зараз знепритомніє. Вона уявляла, як він кричатиме: «Та тебе звільнити треба!» — але навіть не уявляла, що він дійсно може так вчинити; і все, що вона робила для нього — всі ризики, травми, здогади, миті натхнення, довгі години незручностей і дискомфорту — все буде змито, все втратить цінність через цей єдиний акт непокори з найкращими намірами. Робін нездатна була навіть набрати в легені достатньо повітря для суперечки, бо в Страйка було таке обличчя, що далі можна чекати хіба що крижаного осуду її дій і подальшого розгортання думки про те, наскільки сильно вона його підвела. Спогади про те, як обіймалися на дивані Аліса й Енджел, думки про те, що страждання Енджел скінчилися, а мати повірила їй і підтримала, гріли Робін протягом підвішених годин, коли вона чекала на цей удар. Вона не наважилася розповісти Страйкові про те, що зробила. А тепер думала, що краще б наважилася.

— Що? — тупо перепитала вона, бо він щось питав. Якись беззмістовні звуки...

— Що за чоловіка ти взяла з собою?

— Не твоя справа,— після секундного вагання відповіла Робін.

— Вони кажуть, він погрожував Брокбенку ножем... Шпеник! — сказав Страйк, тільки тепер здогадавшись, і на мить крізь маску ожилого гніву проступив Страйк, якого Робін знала.— Де ти в біса взяла його номер?

Але Робін одібрало мову. Все втратило значення на тлі того факту, що її звільнили. Робін знала, що Страйк не відступить, якщо уже вирішив, що стосункам край. Жінка, з якою він зустрічався шістнадцять років, більше жодного разу не чула від нього, коли Страйк пішов, хоча Шарлотта і намагалася вийти на зв'язок.

Страйк уже йшов. На неслухняних ногах Робін вийшла за ним у коридор, розуміючи, що поводитьсь мов побитий собака, який повзе за господарем, відчайдушно сподіваючись на прощення.

— Добраніч,— сказав Страйк Лінді й Метью, які пішли до вітальні.

— Корморане,— прошепотіла Робін.

— Зарплатню за останній місяць вишлю,— мовив він, не дивлячись на неї.— Негайне звільнення. За грубе порушення.

Двері по ньому зачинилися. Робін почула, як віддаляються доріжкою кроки його великих ніг. Вона зойкнула, заплакала. Лінда і Метью вибігли у коридор, але запізно: Робін втекла до спальні, нездатна бачити їхнє полегшення від того, що нарешті їй доведеться облишити свою мрію бути детективом.

When life's scorned and damage done To avenge, this is the pact.

Blue Oyster Cult, "Vengeance (The Pact)"^[48]

Наступного ранку Страйк прокинувся о четвертій тридцять, хоча майже не спав. Язик болів від усіх цигарок, що він скупив за ніч за пластиковим столом у себе на кухні, обмірковуючи загибель свого бізнесу і перспектив. Про Робін він узагалі не міг думати. Його невблаганна, здавалося, лють пішла тонкими тріщинками, ніби товстий лід у відлигу, але під нею ховалося дещо так само холодне. Страйк розумів її поривання врятувати дитину — будь-хто вчинив би так само. Він сам — як нерозумно нагадала Робін — вибив Брокбенку памороки, коли побачив запис із зізнаннями Британі. Але вона пішла сама зі Шпеником, нічого не сказавши йому, а Карвер попереджав — не можна підходити навіть близько до підозрюваних; на цій думці у Страйка в жилах знов запульсував гнів. Він потрусив пачку з цигарками і виявив, що там порожньо.

Тоді він підвівся, схопив ключі й вийшов з квартири в тому самому італійському костюмі, в якому дрімав. Сходило сонце; Страйк ступав по Чаринг-Кросс-роуд крізь світанок, у якому все здавалося запопорошеним і крихким. Сіре світло повнилося блідими тінями. Страйк купив цигарки у крамничці на Ковент-Гардені й рушив далі: курил, думав.

Дві години проблукавши вулицями, Страйк прийняв рішення щодо подальших своїх дій. На шляху до офісу він побачив, що офіціантка в чорній сукні відчиняє двері «Кафе Верньяно 1882» на Чаринг-Кросс-роуд, зрозумів, що страшенно зголоднів, і завітав усередину.

В маленькій кав'ярні пахло теплим деревом та еспресо. Вдячно опустившись на твердий дубовий стілець, Страйк усвідомив неприємну правду: що останні тринадцять годин

ненастанно кутив і спав одягнений, а ще їв стейк і пив червоне вино, а зуби не почистив. Чоловік у дзеркалі поруч вигляд мав пом'ятий і брудний. Він постарався не дати молодій офіціантці занюхати сморід у себе з рота, коли замовляв паніні з сиром, пляшку води й подвійний еспресо.

Засичала кавоварка під мідною круглою покришкою на шинквасі, і Страйк поринув у роздуми, шукаючи у власній совісті відповідь на незручне питання.

Чи кращий він за Карвера? Чи складає він ризикований, небезпечний план лише тому, що має його за єдиний спосіб зупинити вбивцю? Чи обрав такий карколомний варіант, бо знає: коли вдасться — коли саме він спіймає та обвинуватить убивцю — це відшкодує всі збитки, яких зазнали його репутація та бізнес, і поверне Страйкові славу чоловіка, який перемагає там, де поліція зазнала краху? Коротше кажучи, що це штовхає його до заходів, які будь-хто назве відчайдушними і божевільними: необхідність чи еґо?

Офіціантка поставила перед ним каву й паніні, і Страйк почав їсти зі скляним поглядом чоловіка, який надто зайнятий, щоб розбирати смак своєї їжі.

Це найгучніша серія злочинів, з якою Страйк колись мав справу: поліцію зараз аж закидали інформацією та зачіпками; кожну треба розбирати, але жодна (тут Страйк був ладен битися об заклад) не приведе поліцію навіть близько до справжнього вбивці, підступного й успішного.

Досі лишається варіант вийти на зв'язок з начальством Карвера, але Страйк нині на такому кепському рахунку в поліції, що його, мабуть, навіть не підпустять до розмови з суперінтендантом — і крім того, той перш за все стоятиме за своїх людей. Спроба діяти через голову Карвера аж ніяк не зменшить враження, ніби Страйк копає під керманіча розслідування.

Ба гірше: Страйк не має доказів, тільки теорію про те, де шукати докази. Хоч і є невелика вірогідність, що хтось у поліції може сприйняти Страйка серйозно і піде шукати те, що він

пообіцяє, страшно, що затримка вартуватиме ще чийогось життя.

Він доїв паніні й дуже цьому здивувався. Досі дико голодний, замовив друге.

«Ні,— з раптовою рішучістю сказав собі Страйк,— усе має бути саме так».

Ту тварюку слід зупинити якнайшвидше. Час уперше отримати фору перед ним. Однак — щоб приспати совість і щоб довести самому собі, що перш за все він прагне зупинити вбивцю, а не зажити слави — Страйк знову дістав мобільний і набрав детектива Ричарда Анстиса, свого найдавнішого знайомого в поліції. Нині стосунки в них були не найкращі, але Страйк хотів упевнитися, що зробив усе можливе, щоб поліція все зробила замість нього.

По довгій паузі почулися якісь закордонні звуки набору номера. Слухавки ніхто не взяв. Анстис був у відпустці. Страйк подумав, що можна лишити повідомлення на автовідповідачі, але передумав. Якщо повідомити подібне, коли людина не може нічого вдіяти, відпустку буде зіпсовано — а наскільки Страйк знав дружину Анстиса і його трьох дітей, давній знайомий дуже потребував відпочинку.

Поклавши слухавку, Страйк неухважно переглянув останні дзвінки. Карвер дзвонив з прихованого номера. На кілька рядків нижче висвітилося ім'я Робін, і це вдарило змученого і зневіреного Страйка просто в серце. Він водночас страшно злився на неї і хотів з нею поговорити. Відклавши мобільний на стіл, Страйк опустив руку у внутрішню кишеню піджака і дістав ручку і записник.

Поглинаюче друге паніні так само швидко, як і перше, Страйк почав складати перелік.

1. Написати Карверу.

Це була почасти ще одна поступка власній совісті, а почасти — спроба «прикрити собі дупу». Страйк не думав, що до Карвера, чиєї прямої адреси він не мав, дійде електронний лист: на Скотленд-Ярд, понад сумнів, нині наплинуло ціле цунамі підказок. Люди традиційно серйозніше ставляться до написаного

на папері чорнилом, надто коли в отриманні треба розписатися, а отже, старомодний рекомендований лист точно потрапить до Карвера на стіл. Тоді Страйк залишить по собі точно такий слід, як убивця, показавши, що в усі можливі способи повідомив Карверу, як зупинити лиходія. Це буде дуже до речі, коли всі вони постануть перед судом — а Страйк не сумнівався, що це станеться незалежно від того, чи успішним виявиться план, що його він склав, коли брів на світанку по сонному Ковент-Гардену.

2. Газовий балон (пропан?).

3. Жінка — хто?

Тут Страйк зупинився, трохи посперечався сам із собою, похмуро дивлячись на аркуш. По довгих роздумах він неохоче написав:

4. Шпеник.

З цього випливав наступний пункт:

5. 500 фунтів — звідки?

Нарешті — ще хвилину подумавши — Страйк додав:

6. Дати оголошення про заміну для Робін.

Sole survivor, cursed with second sight, Haunted savior, cried into the night.

Blue Oyster Cult, "Sole Survivor"^[49]

Минуло чотири дні. Онімела, приголомшена, нещасна Робін попервах сподівалася і навіть вірила, що Страйк їй подзвонить, бо пожалкує про те, що сказав їй; що зрозуміє, яку помилку скоїв. Лінда вже поїхала. Вона до останнього була добра й підтримувала доньку, але, як підозрювала Робін, потай раділа, що та більше не працюватиме з детективом.

Метью висловлював величезне співчуття до горя Робін. Казав, що Страйк не розуміє, наскільки йому пощастило. Перелічував усе, що Робін зробила для детектива, і найперше — нагадав про те, за які смішні гроші вона працювала, маючи неймовірно довгий робочий день. Також Метью нагадав, що її статус партнера в агенції — то суцільна ілюзія, а ще вказав на численні ознаки того, що Страйк її не поважав: не склав угоди про партнерство, не платив за роботу понад норму, а ще саме Робін зазвичай готувала чай і виходила по сандвічі.

За тиждень до того Робін постаралася б захистити Страйка від таких обвинувачень. Сказала б, що сама природа ремесла потребує працювати понад норму, що не можна просити про підвищення, коли треба боротися за саме виживання бізнесу, і що Страйк робив для неї чай не рідше, ніж вона для нього. Також вона могла б додати, що Страйк тяжко заробленими кривими заплатив за її курси стеження та протидії стеженню і що нерозумно чекати, що він — старший партнер, єдиний інвестор і засновник агенції — поставить її на один щабель із собою.

Однак нічого з цього Робін не сказала, бо останні два слова, які сказав їй Страйк, щодня переслідували Робін, мов власне серцебиття: *грубе порушення*. Згадка про те, з яким обличчям

Страйк те зробив, допомагали прикидатися, ніби вона повністю поділяє думку Метью і що нею володіє головно гнів; що роботу, яка була для Робін усім, легко замінити чимось іншим і що Страйк — людина без совісті й моралі, якщо не здатен поставити безпеку Енджел понад інші речі. Робін не мала ні волі, ні енергії вказати Метью на різку зміну курсу, яку він показав у останньому твердженні; адже він сам розлютився, коли тільки-но дізнався, що Робін їздила до Брокбенка.

Минали дні, від Страйка не було звісток, і Робін відчувала прихований тиск з боку свого нареченого: треба вдавати, що їхнє весілля в суботу не лише компенсує той факт, що її вигнали з роботи, а й узагалі займає всі її думки. Оскільки в присутності Метью треба було зображати захоплення, Робін краще почувалася на самоті, поки він був на роботі. Щовечора — перед його поверненням — вона стирала історію пошуку на своєму ноутбучі, щоб Метью не бачив, що вона постійно шукає новини про Шеклвелльського різника, а ще — так саме часто — гуглить ім'я Страйка.

Напередодні їхнього виїзду до Мессема Метью повернувся з примірником газети «Сан», якої зазвичай не читав.

— Нащо ти це купив?

Метью завагався, й у Робін аж все скрутило всередині.

— Невже ще когось...

Але вона знала, що нікого більше не вбили: вона ж цілий день переглядала новини.

Метью розгорнув газету, догортав десь до десятої сторінки і передав їй з таким обличчям, що годі було прочитати наміри. Перед очима Робін постало її власне фото. Вона йшла, опустивши голову, вбрана у свій тренч: виходила з суду після того, як дала свідчення в гучній справі про вбивство Оуена Квайна.

До її фото долучили дві менші світлини: на одній — похмільний по вигляд Страйк, на другій — неймовірно гарна модель, чийого вбивцю вони теж спіймали разом. Під фото був такий текст:

ДЕТЕКТИВ ЗІ СПРАВИ ЛЕНДРІ ШУКАЄ НОВУ «П'ЯТНИЦЮ»

Корморан Страйк, детектив, що розкрив убивства супермоделі Лули Лендрі й письменника Оуена Квайна, розстався з красунею-асистенткою Робін Еллакотт (26 років).

Детектив розмістив у інтернеті оголошення про пошук заміни: «Якщо ви маєте досвід роботи в поліції чи у військовій поліції і прагнете...»

Було ще кілька абзаців, але Робін не стала їх читати. Натомість подивилася на підпис: автором був Домінік Калпепер, який час до часу наймав Страйка шукати матеріал для статей, а цього разу написав про нього, щоб чутка про потребу детектива в новій помічниці розійшлася якнайширше.

Робін була думала, що почуватися гірше уже не зможе, а тепер виявила, що помилялася. Її таки вигнали — і це після всього, що вона для Страйка зробила. Вона була черговою «п'ятницею», «помічницею» — не напарницею, не партнеркою, не рівнею — і от він уже шукає нову дівчину, та ще з поліційним чи армійським досвідом: щоб була дисциплінована, слухалася наказів. Робін охопив гнів; перед очима все пливло — коридор, газета, Метью, який старався зобразити співчуття. Довелося фізично стримати потяг кинутися до вітальні, де заряджався її мобільний, і набрати Страйка. Протягом останніх днів вона не раз хотіла це зробити, але тоді думала, що проситиме його — благодатиме! — подумати ще раз.

Тепер — ні. Тепер Робін хотіла накричати на нього, принизити, звинуватити у звичайній невдячності, лицемірстві, безчесній поведінці...

Палючий погляд Робін зустрівся з очима Метью, і вона встигла помітити — перш ніж той узяв своє обличчя під контроль,— як Метью тішиться з того, що Страйк отак схибив. Метью — Робін це бачила — аж мріяв показати їй ту газету. Її розпач нічого не значив у порівнянні з його радістю від того, що Робін більше не зі Страйком.

Вона відвернулася і пішла до кухні, твердо вирішивши, що не кричатиме на Метью. Якщо посваряться, це буде триумф Страйка. Робін не дозволить колишньому босу псувати її стосунки з чоловіком, за якого вона мусить... ні, за якого вона хоче вийти заміж за якісь три дні. Перекинувши каструлю зі спагеті на друшляк, Робін оббризкалася окропом і вилаялася.

— Знов макарони? — спитав Метью.

— Так,— холодно відповіла Робін.— Це проблема?

— Боже, ні,— відповів Метью, підійшов до неї ззаду, обійняв.
— Я тебе кохаю,— сказав він у її волосся.

— Я тебе теж кохаю,— механічно озвалася Робін.

У «лендрровер» поклали все, що знадобиться для перебування на півночі, для весільної ночі в готелі «Свінтон Парк» і для медового місяця «в теплих краях» (більше Робін про місце призначення нічого не знала). Виїхали наступного ранку о десятій, обоє у футболках, бо було сонячно й спекотно. Сідаючи в машину, Робін згадала туманний квітневий ранок, коли вона їхала геть, а Метью гнався за нею. Тоді вона щодуху прагнула утекти — утекти до Страйка.

Робін водила набагато краще за Метью, та коли вони кудись їхали вдвох, за кермо завжди сідав він. Звертаючи на трасу М1, Метью наспівував «Я ніколи тебе не покину» Деніела Бедингфілда. То була стара пісня — того року, коли вони обоє вступили до університету.

— Можна цього не співати? — раптом попросила Робін, нездатна більш це витримувати.

— Вибач,— сахнувся Метью.— Я собі думав, що воно до речі.

— Може, для тебе це й приємні спогади,— Робін відвернулася до вікна,— а для мене не дуже.

Краєм ока вона бачила, як Метью дивиться на неї, а тоді знову відвертається до дороги. За якусь мить Робін уже пожалкувала, що взагалі розтулила рота.

— Це не означає, що ти не можеш співати щось інше.

— Та нічого,— відповів Метью.

Коли доїхали до стоянки при Донінгтон-Парку, де зупинилися випити кави, температура трохи впала. Виходячи до

вбиральні, Робін лишила свою куртку на спинці стільця. Зоставшись на самоті, Метью потягнувся. Край футболки припіднявся над поясом джинсів, відкривши кілька дюймів плаского живота. Це привернуло увагу дівчини за стійкою «Коста коффі». Тішачись із себе та свого життя, Метью всміхнувся і підморгнув їй. Дівчина зашарілася, захихотіла і відвернулася до свого колеги-баристи, який шкірився, бо все бачив.

У куртці Робін задзвонив телефон. Подумавши, що то Лінда дзвонить спитати, чи вони ще далеко, Метью ліниво потягнувся — дівчина ж на нього ще дивиться — і дістав телефон з кишені Робін.

Дзвонив Страйк.

Метью глянув на вібруючий пристрій так, ніби випадково вхопив тарантула. Телефон продовжив дзвонити й вібрувати в нього в руці. Метью роззирнувся: Робін видно не було. Він прийняв дзвінок і одразу скинув. Тепер на екрані світилося «Корм Пропущений».

Те потворне одоробало хоче повернути Робін — в цьому Метью був певний. Страйк мав п'ять довгих днів на те, щоб зрозуміти — нікого кращого він собі не знайде. Мабуть, почав проводити співбесіди, але жодна і близько не дорівнялася до Робін; а може, всі сміялися йому в обличчя, почувши пропозицію жалюгідної зарплатні.

Телефон задзвонив знову: Страйк передзвонив, намагаючись упевнитися, що слухавку повісили навмисне, а не випадково. Метью дивився на мобільний, паралізований нерішучістю. Він не наважувався замість Робін сказати Страйкові іти під три чорти. Він знав Страйка: цей дзвонитиме, поки не поговорить з Робін.

Ввімкнувся автовідповідач, і тут до Метью дійшло, що запис із вибаченнями — це найгірше, що може статися: Робін зможе раз у раз слухати ті слова, врешті-решт поступиться, розчулиться...

Він підняв очі: Робін поверталася з вбиральні. Тримаючи її телефон у руці, Метью піднявся і вдав, що розмовляє по ньому.

— Це тато,— збрехав він до Робін, поклавши руку на динамік і молячись, щоб Страйк не подзвонив знову, поки він тут стоїть перед нею.— Мій телефон скинув заряд... слухай, який у тебе пароль? Мені треба дещо подивитися, це щодо рейсів на наш медовий місяць... тато питає...

Робін сказала йому пароль.

— Тоді дай мені хвилинку, не хочу, щоб ти щось чула про медовий місяць,— сказав Метью і відійшов від Робін, одночасно караючись докорами сумління і пишаючись тим, як швидко все вигадав.

Опинившись у безпеці вбиральні, він відкрив її телефон. Щоб знищити слід Страйкового дзвінка, доведеться стерти всю історію дзвінків — і Метью це зробив. Тоді відкрив голосову пошту, прослухав повідомлення від Страйка і його теж стер. А тоді відкрив налаштування і заблокував номер Страйка.

Глибоко дихаючи, Метью розвернувся до свого красивого відображення у дзеркалі. Страйк у повідомленні сказав, що як Робін не передзвонить, він її більше не турбуватиме. До весілля дві доби; стривожений і зухвалий, Метью розраховував на те, що Страйк дотримає слова.

Deadline (Дедлайн)

Чоловік накрутив себе, дійшов майже до краю, упевнений, що припустився щойно помилки. Поїзд метро гуркотів на південь, і чоловік так стискав поруччя, аж кісточки побіліли. Червоні опухлі очі за темними окулярами виглядали назви станцій.

Вуха і досі протинав пронизливий голос Отієї.

— Я тобі не вірю! Якщо ти був на нічній роботі, то де гроші? Ні! Я хочу з тобою поговорити! Ні, цього разу ти нікуди не підеш...

Чоловік її вдарив. Не варто було, він це сам розумів: тепер його переслідувало її перелякане обличчя, великі від подиву очі, пальці, притулені до щоки, де слід від його рук наливався червоним на білому тлі...

Та то вона сама винна! Чоловік просто не стримався: протягом останніх двох тижнів Ота вимагала дедалі більше. Прийшовши додому з повними очима червоної фарби, чоловік прикинувся, ніби то алергія, але холодносерда сука анітрохи йому не співчувала. Ота тільки розпитувала, де він був і — оце вона вперше наважилася — де гроші, які він буцімто заробляв. Вони

з хлопцями останнім часом небагато крали, бо весь свій час чоловік віддавав полюванню.

Ота притягла додому газету, де писали, що тепер Шеклвелльський різник може мати червоні плями від фарби навколо очей. Чоловік спалив газету в садку, але Ота може прочитати статтю деінде. Позавчора він наче заскочив Оту зненацька, коли вона дивилася на нього з дивним виразом на обличчі. Ота насправді не тупа; невже щось запідозрила? Бракує тільки цього клопоту — і це після того, як напад на Секретарку його практично принизив.

Нападати вдруге сенсу немає — Секретарка пішла від Страйка назавжди. Чоловік бачив замітку в інтернеті, коли втік до інтернет-кафе, щоб бодай трохи відпочити від Отієї. Той факт, що його мачете відстрашив дівку і що тепер вона житиме з довгим шрамом на руці, який лишило його лезо, трохи втішав.

Довгі місяці ретельного планування мали на меті одне: затягнути Страйка у справу про вбивство, забруднити його тінню підозри. Спершу приплести його до смерті тієї малої сучки, що хотіла відтяти собі ноги, щоб на нього напосілася поліція, щоб дурна громадськість вирішила: він таки до чогось причетний. А тоді — вбити його Секретарку. Хай спробує, хай викульгає сухий з такої води. Хай спробує лишитися детективом з доброю славою.

Але той виродок раз у раз викручувався. Про листи у пресі нічого не писали: про ті, що він ретельно склав від імені Келсі й що мали на меті зробити зі Страйка підозрюваного номер один. Тоді ще преса змовилася з тим гадом і не стала називати імені Секретарки, не дала пов'язати її зі Страйком.

Мабуть, розумно було б на цьому і спинитись... але чоловік не міг спинитися. Він зайшов задалеко. Жодного разу за ціле життя він не будував таких ретельних планів, як план знищення Страйка. Той жирний паскудний каліка вже написав оголошення про пошук заміни Секретарці; не схоже на чоловіка, який збирається покинути бізнес.

Одне добре: ознак присутності поліції на Денмарк-стріт більш немає. Копів відкликано. Мабуть, вирішили, що коли немає Секретарки, то й стежити нема за ким.

Мабуть, не варто було повертатися до Страйкового офісу, але чоловік сподівався побачити, як дезертирує з коробкою в руках налякана Секретарка, чи й подивитися на самого Страйка, пригніченого, побитого... але ні, невдовзі після того, як чоловік став стежити за вулицею з ретельно дібраного сховку, той виродок пройшов по Чаринг-Кросс-роуд у компанії приголомшливо гарної жінки і навіть оком не зморгнув.

Дівчина, мабуть, була з агенції з тимчасового найму, бо часу на співбесіду з постійною працівницею Страйк мати не міг.

Велике цабе, бачте, сам пошту не переглядатиме. У дівки на ногах були туфлі з такими підборами, що та мала шльондра позаздрила б: виступає, крутить гарненькими сідницями. Темношкірі чоловікові завжди подобалися. Власне, якби мав вибір, то за всяких обставин обрав би цю, а не Секретарку.

Ця стеженню не вчилася: одразу стало очевидно. Чоловік цілий ранок спостерігав за офісом Страйка, коли її побачив; дівка ходила на пошту й назад, повсякчас теревенила по телефону, нічого навколо не чула й не бачила, все перекидала довге волосся через плече так і сяк; нікому не дивилася в очі, раз у раз впускала ключі, горлала у телефон, горлала до людей, з якими доводилося мати справу. О першій годині чоловік став у черзі в кіоск із сандвічами просто за її спиною і чув, як вона гучно обговорює плани завтра піти до «Корсика Студіос».

Чоловік знав цей заклад і знав, де він. Його охопило збудження: довелося відвернутися від неї і задивитися у вікно, щоб вираз обличчя не виказав його з головою... Якщо прикінчити її, поки працює на Страйка, план буде виконано: Страйк буде пов'язаний з двома порубаними на шматки жінками, і ніхто — ні поліція, ні люди — більше йому не довірятиме.

І це буде так просто! Стежити за Секретаркою — то був кошмар; вона була уважна, сторожка, ходила додому до свого красунчика-бойфренда тільки людними і добре освітленими місцями. А ця — Стажерка — просто підносить себе на тарілочці. Повідомивши цілій черзі, де саме вони побачаться з подружками, дівка подрібцювала на своїх пластикових підборах назад, ще й Страйків сандвіч дорогою впустила на долівку. Коли Стажерка нахилилася підняти пакет, чоловік помітив, що ні обручки, ні заручної каблучки на ній немає. Стримуючи радість, чоловік пішов, складаючи новий план.

Настрій був би просто чудовий, піднесений, якби він не дав Отій ляпасу. Ляпас не провіщає вдалого вечора. Не диво, що чоловік так нервується. Не було часу затриматися, заспокоїти її, підсолодити: чоловік просто пішов собі, рішуче налаштований схопити Стажерку, але нерви, нерви... Що коли Ота подзвонила в поліцію?

Та ні, не подзвонила. То просто ляпас. Ота його кохає — вона йому це повсякчас казала. Коли вони тебе кохають, то навіть убивство пробачать...

Чоловік відчув якийсь лоскіт у потилиці й роззирнувся з дикою думкою: то Страйк дивиться на нього з кутка вагона. Але навколо не було нікого й близько схожого на жирного виродка, тільки якась компанія нечупар. Один з них — тип зі шрамом на обличчі й золотим зубом — таки дивився на чоловіка, та коли той звів на нього очі за окулярами, тип відвів погляд і поринув у свій телефон...

Мабуть, коли вийде з метро, дорогою до «Корсика Студіос» треба набрати Оту і сказати, що кохає її.

With threats of gas and rose motif.

Blue Oyster Cult, "Before the Kiss"^[50]

Страйк з мобільним у руці стояв у тіні й чекав. Глибока кишеня придбаної у секонд-генді куртки — надто теплої для приємного червневого вечора — напиналася й провисала під вагою предмета, який Страйк там ховав. Його план потребував темряви, але сонце не спішило потонути за розмаїтими дахами, які було видно з його сховку. Страйк знав, що треба зосередитися на небезпечному завданні цього вечора, але його думки верталися до Робін. Вона так і не передзвонила. Страйк установив для себе крайній строк: якщо Робін не подзвонить до цього вечора, то не подзвонить уже ніколи. Завтра опівдні вона вийде за Метью у Йоркширі, і Страйк вважав, що то буде фатальна точка, з-за якої немає вороття. Якщо вони не поговорять до того, як на її пальці з'явиться обручка, то не поговорять уже ніколи. І як щось на світі мало сказати Страйку, як багато він втратив, таким нагадуванням стала обтяжлива й галаслива присутність жінки, з якою доводилося останнім часом ділити офіс, хоча жінка ця була напрочуд гарна.

На заході небо над дахами палало ясними, мов крило папуги, кольорами: червоногарячим і жовтогарячим, і навіть трохи зеленим. Над цим строкатим буйством тягнулося блідо-фіалкове море, подекуди припорошене зірками. Вже майже час іти.

Шпеник ніби почув його думки. Мобільний завібрував, і Страйк побачив повідомлення.

По пінті завтра?

Це був код, який вони погодили між собою. Якщо дійде до суду — а Страйк був певний, що дійде,— він планував не

допустити Шпеніка до дачі свідчень. Сьогодні вони не повинні обмінюватися підозрілими повідомленнями. «По пінті завтра?» означало «він у клубі».

Страйк опустив мобільний у кишеню і вийшов зі свого сховку. Перетнув темну парковку, що лежала під вікнами порожньої квартири Дональда Лейнга. Будівля «Ярусу» дивилася на нього згори вниз, чорна й величезна; у зубчастих вікнах жевріли останні сліди кривавого світла.

Балкони будинків на Волластон-Клоузі були обтягнуті тонкою сіткою, щоб не сідали і не залітали у вікна птахи. Страйк обійшов будинок і рушив до бічного входу, де раніше підпер двері після того, як звідти вийшла зграйка дівчаток-підлітків. Його підпору ніхто не чіпав. Люди вирішили, що комусь потрібні вільні руки, і не хотіли цю людину гнівати. В цих місцях сердитий сусіда міг бути небезпечнішим за зальотного бандита, ще й жити поруч потім доведеться.

На середині сходового прольоту Страйк скинув куртку і лишився в іншій — світловідбивній. Прикриваючи першою курткою балон з пропаном, він рушив далі й вийшов на балкон, що вів до квартири Лейнга.

З інших квартир, що виходили на балкон, лилося світло. В цей теплий літній вечір сусіди Лейнга лишили вікна відчиненими, і в ніч виливалися їхні голоси і звуки з телевізорів. Страйк тихо рушив до темної і тихої квартири в кінці балкона. Під дверима (за якими так часто спостерігав з парковки) Страйк перекинув загорнутий у куртку балон на згин руки і спершу дістав з кишені пару латексних рукавичок, які надягнув, а тоді — набір різноманітних інструментів. Частина належала самому Страйкові, решту він позичив у Шпеніка. Тут були скелетний ключ, два «віяла» з фігурними відмичками і купа відмичок звичайних.

Страйк заходився працювати над двома замками на Лейнгових дверях, аж тут із сусіднього вікна почувся жіночий голос з американським акцентом.

— Є закон, а є те, що правильно. Я робитиму те, що правильно.

— От чого я не можу видрюкати Джесику Альбу? — спитав обкурений чоловічий голос, і ще двоє чоловіків схвально засміялися на це.

— Ну ж бо, скотино,— видихнув Страйк, борючись із нижнім замком і стараючись не впустити захований балон.— Відчиняйся... відчиняйся...

Замок прокрутився з гучним клацанням. Страйк штовхнув двері.

Як він і очікував, тут смерділо. Страйк майже нічого не бачив, але приміщення видавалося тісним і майже без меблів. Слід запнути фіранки і тільки тоді вмикати світло. Зробивши крок ліворуч, він негайно налетів на якусь коробку. На ній стояло щось важке, і воно перекинулося на підлогу з металевим брязкотом.

«Чорт».

— Агов! — почувся голос з-за блаженської стіни сусідньої квартири.— Донні, то ти?

Страйк поспішив назад до дверей, панічно обмацав стіну біля дверей і нарешті знайшов вимикач. Кімнату вмить залило світло, і виявилось, що тут майже нічого немає — тільки старий і брудний двоспальний матрац і перевернута оранжева коробка, на якій однозначно стояла колонка для айпода — яка тепер лежала на підлозі.

— Донні? — почувся той самий голос, тепер уже з балкона.

Страйк витягнув балон, відкрутив і сховав під оранжеву коробку. Кроки вздовж балкона, стукіт у двері. Страйк відчинив.

На нього каламутними очима дивився чоловік з прищами і немитим волоссям. Він здавався страшенно обкуреним і тримав у руці бляшанку «Джона Сміта».

— Ісусе,— нерозбірливо мовив він і принюхався.— Чим це смердить?

— Газом,— відповів Страйк у світловідбивній куртці строгим голосом представника Національних мереж.— Сусіди з верхнього поверху поскаржилися. Схоже, витік саме тут.

— От же ж чорт,— озвався чоловік, якого явно нудило.— Ми ж не вибухнемо, ні?

— Саме це я й маю дізнатися,— повчально заявив Страйк.— Ви там нічого не палите в себе? Не курите, ні?

— Я перевірю,— закивав сусід, раптом злякавшись.

— Добре. Коли закінчу тут, може, заїдемо до вас. Якраз чекаю на підкріплення.

Щойно це бовкнувши, Страйк пожалкував, але нового знайомого такі слова з вуст газівника не здивували. Коли він уже відвернувся, Страйк спитав:

— А власника звати Донні, так?

— Донні Лейнг,— відповів знервований сусіда, якому явно нетерпеливилось скоріше сховати всі запаси і все загасити.— Він мені сорок фунтів винен.

— А,— озвався Страйк.— Тут не допоможу.

Чоловік пішов, а Страйк зачинив двері й подякував своїм щасливим зіркам за те, що заздалегідь підготував прикриття. Ще бракувало, щоб приїхала поліція, поки він ще нічого не може довести...

Він підняв оранжеву коробку, прикрутив балон з пропаном (той шипів і свистів) і повернув колонку з айподом на коробку. Вже зібравшись іти далі в квартиру, Страйк раптом дещо подумав і повернувся по айпод. Один легкий натиск затягнутого у латекс вказівного пальця — і крихітний екран загорівся. «Гарячі рейки просто в пекло»: пісня (як Страйк пречудово знав) гурту «Блу ойсте калт».

Vengeance (The Pact) (Мста [Договір])

У клубі була сила-силенна людей. Його збудували під двома аручними опорами залізничного мосту (точно як ті, що навпроти його квартири), і через вигин ребруватого залізного даху виникало відчуття, ніби ти під землею. Проектор кидав на металеві ребра психоделічні спалахи. Музика гриміла оглушливо.

Чоловіка не дуже хотіли пускати. Викидаєли обійшлися з ним нелюб'язно; чоловік навіть на мить злякався, що його зараз обшукають і намацають ножі, заховані в куртці.

Чоловік здавався тут старшим за всіх інших і злився через це. То все псоріатичний артрит: обличчя вкрилося віспинами, а ще його роздуло від стероїдів. М'язи, напрацьовані боксом, перетворилися на жир; на Кіпрі все було легко, але тепер — ні. Чоловік розумів, що не має шансів з жодною з сотень цих п'яних сучок, які стрибають під диско-кулею. Вбралися вони не як для клубу. Більшість була у футболках і джинсах — ніби згряя лесбіянок.

Де ж Страйкова етажерка з розкішними сідницями і солодкою неуважністю? Високих чорних жінок тут було небагацько; знайти її буде легко. Але чоловік прочесав усе біля бару і весь танцмайданчик, а її не побачив. То було ніби провидіння — коли вона назвала клуб, від якого так близько до його квартири; чоловік собі навіть вирішив, що повертається його богоподібний статус, що всесвіт знов облаштовується зручним для нього чином — але відчуття непереможності було мимолітним, і сварка з Отієї повністю його розвіяла.

Музика гупала у черепі. Краще б він був удома, слухав «Блу ойсте калт», мастурбував на свої трофеї. Але ж він чув, що вона сюди прийде... чорт, та тут стільки людей, що можна було би просто підійти впритул і зарізати її, і ніхто б не помітив, не почув її крику... Де ця сука?

Якийсь гівнюк у футболці «Wild Flag» уже стільки разів штовхнув чоловіка, що кортіло дати йому добрячого прочухана. Натомість чоловік ліктями проклав собі шлях через барну зону і повернувся на танцмайданчик.

Мінливе світло блукало хитким килимом з рук і пітних облич. Проблиск золота — шрам, вишкір...

Чоловік поштовхався крізь натовп. Байдуже, скільки малих хвойд отримає від нього стусанів.

Той, зі шрамом, був у метро. Чоловік озирнувся. Тип, здається, когось загубив: став навшпиньки, роззирається.

Тут щось не так. Чоловік це відчував. Якась підстава. Він підігнув коліна, щоб змішатися з натовпом, і почав пробивати шлях до пожежного виходу.

— Даруй, друже, але ти маєш скористатися...

— Пішов ти!

Ніхто не встиг його спинити. Чоловік вирвався, натиснув на засув пожежного виходу, чкурнув у ніч. Пробіг під зовнішньою стіною, завернув за ріг, там — на самоті — віддихався й обміркував варіанти.

«Ти в безпеці,— казав він собі.— Ти в безпеці. Ні в кого нічого на тебе немає».

Але чи це правда?

З усіх можливих клубів, які могла назвати Стажерка, вона обрала той, від якого дві хвилини до його квартири. Що коли це не подарунок богів, а дещо цілком відмінне? Що коли хтось намагається його підставити?

Ні. Неможливо. Страйк навів на чоловіка копів, але ж вони не зацікавилися. Він точно в безпеці. Ніяк не можна поєднати його і будь-яку з жертв...

Але той тип зі шрамом їхав з ним у метро від «Фінчлі». Чоловік аж завис на думці про те, що це означає. Якщо хтось стежить не за Дональдом Лейнгом, а за кимсь зовсім іншим, він вскочив у велику халепу...

Чоловік зрушив з місця, пішов, час до часу зриваючись на біг. Милиці, колись такі корисні, більше не потрібні — хіба тільки щоб здобути співчуття довірливих жінок, обдурити відділ

сприяння інвалідам і, звісно ж, підтримувати образ людини надто хворої й кволої, щоб полювати на маленьку Келсі Платт. Його артрит давно вигорів, хоча й досі приносив сякі-такі статки і дозволяв мати ту квартиру на Волластон-Клоузі...

Чоловік вийшов на парковку і звів очі на свою квартиру. Фіранки були запнуті. Але він ладен був заприсягтися, що не запинав їх.

And now the time has come at last To crush the motif of the rose.

Blue Oyster Cult, "Before the Kiss"^[51]

Світло у єдиній спальні не працювало. Страйк увімкнув ліхтарик, який приніс із собою, і повільно підійшов до єдиного предмету умеблювання — дешевої соснової шафи. Зарипіли дверцята.

Всередині все було обклеєно газетними статтями про Шеклвелльського різника. Над усіма вирізками висів портрет, роздрукований на аркуші формату А4 — мабуть, з інтернету. Страйкова мати, юна й оголена, з піднятими над головою руками; хмара довгого темного волосся ледь прикриває гордовито виставлені груди, а над темним трикутним лобкового волосся вигинається химерний шрифт: «Панна з солоним лососем».

Страйк опустил очі на денце шафи, де стос журналів з жорстким порно сусідив з чорним сміттєвим пакетом. Тицьнувши ліхтарик під пахву, Страйк руками у латексних рукавичках розкрив пакет. Там лежало кілька предметів жіночої білизни, деякі з яких

задубіли від висохлої крові. На самому дні пакета пальці Страйка намацали тонкий ланцюжок і сережку у формі кільця. У світлі ліхтарика заблищала підвіска-серце. На сережці виднівся слід засохлої крові. Страйк склав усе назад у пакет, причинив дверцята шафи і рушив до кухні, звідки і йшов гнилий запах, що виповнював усю квартиру.

У сусідньому помешканні ввімкнули телевізор. Крізь тонку стіну почулися постріли. Страйк розчув тихий обкурений сміх.

Поруч з чайником стояли банка розчинної кави, пляшка віскі «Беллз» і збільшувальне дзеркало, і лежала бритва. Пливу покривав густий шар жиру й пилу; схоже, нею не користувалися

дуже давно. Дверцята холодильника протерли брудною ганчіркою, що лишила по собі рожеві розводи. Страйк був потягнувся до клямки, аж тут у кишені завібрував мобільний.

Дзвонив Шпеник. Домовлялися, що дзвонити не будуть — тільки писати повідомлення.

— Бляха-муха, Шпенику,— сказав Страйк, піднімаючи мобільний до вуха.— Я ж казав...

Дихання за спиною він почув за якусь мить до того, як засвистів, опускаючись йому на шию, мачете. Страйк сахнувся убік, впустив мобільний, послизнувся на брудній підлозі. Коли падав, лезо в польоті різнуло йому по вуху. Згорблена тінь знов занесла мачете — ударити Страйка на підлозі; Страйк копнув нападника у пах, той рохнув від болю і відступив на два кроки, а тоді знову підняв мачете.

Підхопившись навколішки, Страйк сильно вдарив убивцю кулаком по яйцях. Мачете випав у Лейнга з руки і ляснувся Страйкові на спину. Той закричав від болю, але одночасно схопив Лейнга за коліна і повалив його. Лейнг врізався головою у дверцята плити, але його товсті пальці шукали Страйкове горло. Страйк спробував його вдарити, але чимала вага іншого чоловіка притиснула його до підлоги. Тепер великі й сильні ручиська нападника зімкнулися йому на горлянці. Величезним зусиллям Страйк зумів буцнути Лейнга головою, і череп другого чоловіка знов гепнувся об дверцята плити...

Вони перекотилися, і тепер згори був Страйк. Він намагався ударити Лейнга кулаком, але той реагував швидко, як колись на рингу: однією рукою відбив удар, а другою врізав Страйкові по підборіддю, так що той смикнув головою. Страйк знову ударив, але куди б'є, не бачив. Влучив у кістку, почув тріск...

А тоді нізвідки вилетіло кулачисько Лейнга і влетіло Страйку просто в обличчя; той відчув, як хруснув ніс; полилася кров, а сам він аж хитнувся назад від сили удару. З очей лилися сльози, все попливло: от Лейнг, стогнучи й задихаючись, відштовхує його... от, ніби фокусник, нізвідки видобуває різницького ножа...

Напівосліпий і з повним ротом крові, Страйк побачив блиск леза у місячному світлі й копнув ножа в руці Лейнга своєю

штучною ногою. Почувся притишений дзвін метала об метал, коли ніж ударився об сталевий штир його гомілки. Тоді Лейнг знов заніс ніж, і...

— Ні, гад, не вийде!

Шпеник ззаду захопив голову Лейнга у захват. Страйк, не подумавши, схопив ніж за лезо і порізав руку. Шпеник і Лейнг боролися: шотландець був значно більшим і швидко почав брати гору. Страйк ще раз сильно копнув ножа протезом і цього разу таки вибив його з руки Лейнга. Тепер вони разом зі Шпеником почали змагати його.

— Здавайся, бо поріжу! — горлав Шпеник і душив Лейнга за шию, а шотландець лаявся й пручався, стискаючи важкі кулачиська; зламана щелепа обвисла.— Не в тебе одного тут є перо, жирна ти скотиняко!

Страйк витягнув наручники — найдорожчий елемент спорядження, який він забрав з відділу спеціальних розслідувань. Тільки разом Страйкові та Шпенику вдалося розвернути Лейнга так, щоб можна було надягнути кайданки, завівши товсті руки йому за спину. Лейнг пручався і безугавно лаявся.

Не маючи більше необхідності тримати Лейнга, Шпеник так копнув його у діафрагму, що вбивця тихо й протяжно захрипів, і на деякий час мову йому відняло.

— Ну шо ти, Куше? Куше, де він тебе дістав?

Страйк відкинувся на плиту. З порізу на вусі рясно текла кров, і з порізаної долоні теж, але найбільше його турбував ніс, який напухав на очах, бо кров звідти заливала рот і заважала дихати.

— На, Куше,— сказав Шпеник, повернувшись після короткого обшуку квартирки з рулоном туалетного паперу.

— Дякую,— нерозбірливо вимовив Страйк. Напхавши у ніздрі скільки міг паперу, він опустив очі на Лейнга.— Давно не бачилися, Рею.

Лейнг, досі задиханий, не відповів. Його лисина слабо блищала у місячному світлі, що раніше грало на його ножі.

— Ти ж наче казав, його Дональд звати? — з цікавістю спитав Шпеник; Лейнг посовався на долівці, і Шпеник знов копнув його в живіт.

— Звати,— підтвердив Страйк,— і годі вже його бити. Коли щось порветься всередині, мені перед судом за це відповідати.

— То чого ти на нього кажеш...

— Оскільки...— почав Страйк.— Так, Шпенику, нічого тут не чіпай, не треба тут твоїх відбитків... Оскільки Донні живе під чужим іменем. Коли він не тут,— сказав Страйк, підійшов до холодильника і поклав на клямку ліву руку, на якій була ціла латексна рукавичка,— то є героєм-пожежником Реєм Вільямсом, який живе у Фінчлі з Гейзел Ферлі.

Страйк відчинив дверцята холодильника, а тоді, так само лівою рукою, морозильну камеру.

Всередині лежали груди Келсі Платт, тепер висушені, мов інжир, жовті, жорсткі. Поруч — пальці Лайли Монктон з фіолетовим лаком на нігтях і глибокими слідами від зубів Лейнга. Ще далі — пара відрізаних вух з маленькими пластиковим сережками у вигляді ріжків морозива, і пом'ятий шмат плоті, на якому можна було розрізнити ніздрі.

— В Бога й душу,— мовив Шпеник, який і собі зазирнув усередину з-за спини Страйка.— В Бога й душу, Куше, це ж шматки...

Страйк зачинив морозильник і дверцята холодильника й обернувся до свого бранця.

Тепер Лейнг лежав тихо. Страйк був певен, що його хитрий лисячий мозок уже думає, як повернути цю безнадійну ситуацію на користь, як довести, що Страйк його підставив, підкинув докази.

— Я мав би тебе упізнати, так, Донні? — спитав Страйк, загортаючи праву руку в туалетний папір, щоб зупинити кровотечу. Тепер, у тьмяному місячному світлі, що лилося крізь брудне вікно, Страйк бачив риси Лейнга під стоунами зайвої ваги, які росли на його колись міцному м'язистому тілі від стероїдів і нестачі фізичної активності. Зайва вага, суха зморшкувата шкіра, борода, що її він відпустив, щоб приховати

віспини, те, як він удавано човгав,— усе створювало враження чоловіка, на десять років старшого за свій справжній вік.

— Мав би впізнати тебе, щойно ти відчинив переді мною двері оселі Гейзел,— провадив Страйк.— Але ти ховав обличчя, прикидався, що сльози витираєш, га? Що ти тоді зробив — чимось натер очі, щоб опухли?

Страйк простягнув пачку цигарок Шпенику, тоді закурив сам.

— Той ньюкасльський акцент був дещо перебільшений — тепер я це розумію. Ти його в Гейтсгеді підхопив, так? Донні завжди був добрим імітатором,— сказав він Шпенику.— Ти б тільки чув його капрала Оуклі. Донні був просто душа компанії.

Шпеник, явно у захваті, дивився то на Страйка, то на Лейнга. Страйк курив, теж споглядаючи Лейнга. Ніс так шарпало болем, що аж сльозилися очі. Він хотів ще раз почути голос убивці, а тоді вже дзвонити в поліцію.

— Забив і пограбував божевільну стару пані в Корбі, так, Донні? Бідна старенька місіс Вільямс. Ти забрав нагороду за сміливість, яка належала її сину, а ще його старі документи. Знав, що він живе за кордоном. Не так уже й важко прикинутися іншою людиною, якщо маєш якісь її документи. Якраз досить, щоб надурити самотню жінку і двійко неухажливих поліціантів.

Лейнг лежав на брудній підлозі мовчки, але Страйк майже чув, як риплять у відчаї його брудні мізки.

— Я знайшов у будинку «Аккутан»,— сказав Страйк до Шпеника.— Це ліки від вугрів, але також і від псоріатичного артриту. Мав би вже тоді зрозуміти. Він ховав пігулки в кімнаті Келсі. В Рея Вільямса не було артриту. Гадаю, у вас із Келсі було чимало спільних секретів, так, Донні? Катав її на мотоциклі, чатуючи під моїм офісом... прикидався, що носиш її листи... писав їй від мого імені фальшиві послання...

— От хворий виродок,— з відразою мовив Шпеник. Він схилився над Лейнгом, мало не впритул піднісши до його обличчя тліючий кінець цигарки. Явно хотів його обпекти.

— Опіків йому теж не став, Шпенику,— сказав Страйк і дістав свій мобільний.— Тобі час вибиратися звідси — я дзвоню

копам.

Він набрав 999 і назвав адресу. Версія Страйка була така: стежив за Лейнгом у клубі, тоді пішов до його квартири. Тут вони мали суперечку, і Лейнг на нього напав. Ніхто не мусив знати про участь Шпеника чи про те, що Страйк відчинив двері Лейнга відмичкою. Звісно, може щось бовкнути обкурений сусіда Лейнга, але Страйк гадав, що молодик не стане лізти в цю справу, щоб не давати суду приводу оцінювати рівень свого наркотичного сп'яніння і взагалі свої зносини з наркотиками.

— Забери оце і десь викинь,— сказав Страйк Шпенику, скидаючи світловідбивну куртку і передаючи йому.— І газовий балон отам візьми.

— Прийняв, Куше. Точно тобі нормально тут з ним лишатися? — додав Шпеник, киваючи на зламаний ніс Страйка, порізане вухо й руку.

— Та нормально,— відповів Страйк, трохи розчулений.

Він почув, як Шпеник підбирає у сусідньому приміщенні балон, і невдовзі побачив, як його тіль промайнула під вікном кухні.

— ШПЕНИКУ!

Давній приятель повернувся так швидко, що, мабуть, мчав щодуху; він тримав важкий газовий балон піднятим, але Лейнг так само тихо лежав на підлозі в кайданках, а Страйк курил собі біля плити.

— Шоб тебе, Куше, я думав, він тебе вбиває!

— Шпенику, можеш добути машину і завтра вранці відвезти мене в одне місце? Я тобі заплачу...

Страйк глянув на свій голий зап'ясток. Вчора він продав годинник, щоб заплатити за сьогоднішню допомогу Шпеника. Що б ще здати?

— Слухай, Шпенику, ти знаєш, я на цьому зароблю. Дай мені два місяці, й у мене буде купа клієнтів.

— Та нічо', Куше,— трохи подумав Шпеник.— Будеш мені винен.

— Серйозно?

— Ага,— відповів Шпеник і намірився йти.— Набери, як будеш готовий їхати. Я піду роздобуду машину.

— Тільки не кради її! — гукнув Страйк йому вслід.

Тінь Шпеника вдруге промайнула за вікном кухні, а тоді Страйк почув далеке завивання поліційної сирени.

— Ось і вони, Донні,— сказав він.

І саме тоді Дональд Лейнг уперше й востаннє заговорив до Страйка своїм справжнім голосом.

— Твоя мати,— з сильним шотландським акцентом мовив він,— була брудна хвойда.

Страйк засміявся.

— Може, й так,— відповів він, спливаючи кров'ю і курячи в темряві під чимдалі гучнішу сирену,— але вона мене любила,

Донні. Я чув, що твоїй було чхати на тебе — ти ж полісменів байстрюк.

Лейнг запручався в кайданках, намагаючись звільнитися, але тільки й зміг, що перекинутися на бік зі скутими за спиною руками.

A redcap, a redcap, before the kiss...

Blue Oyster Cult, "Before the Kiss"^[52]

Карвера тієї ночі Страйк не бачив і підозрював, що той скоріше коліна собі прострелить, ніж зараз постане з ним лицем до лица. Двоє незнайомих поліціантів зі Скотланд-Ярду допитали його в кімнаті при відділенні невідкладної допомоги; там само Страйка піддавали різним процедурам, яких вимагали його рани. Вуха зашили, порізану долоню забинтували, наклали пов'язку на спину, де його вдарив мачете. Втретє за життя Страйкові вправили ніс (було боляче), повернувши йому таку-сяку симетрію. У перервах Страйк чітко виклав поліції хід думок, що привів його до Лейнга. Він наголосив, що два тижні тому в телефонній розмові передав усю інформацію підлеглому Карвера, а ще намагався все пояснити самому Карверу під час їхньої останньої розмови.

— Чому ви це не записуєте? — спитав він поліціантів, які мовчки сиділи і дивилися на нього. Молодший з двох щось надряпав у записнику.— Крім того,— провадив Страйк,— я написав

листа і відіслав його детективу Карверу рекомендованою поштою. Він мав його отримати ще вчора.

— Рекомендованою поштою? — повторив старший поліціант, чоловік із сумними очима й вусами.

— Саме так,— підтвердив Страйк.— Хотів, щоб точно не загубився.

Поліціант зробив детальніший запис.

Версія Страйка була така: гадаючи, що поліцію не переконали його підозри щодо Лейнга, він продовжував за ним стежити. Пішов слідом за Лейнгом до нічного клубу, бо боявся, що він там обере нову жінку, а тоді рушив за ним до квартири і там вирішив діяти. Про Алісу, яка з таким апломбом зіграла роль

його етажерки, і Шпеника, чиє активне втручання однозначно вберегло Страйка від ще кількох різаних ран, він не сказав нічого.

— Вирішальний фактор,— сказав поліціантам Страйк,— це знайти отого хлопця, Ричі, що його ще називають Дікі, у якого Лейнг брав мотоцикл. Гейзел вам про нього розповість. Саме він постійно надавав Лейнгу алібі. Гадаю, то якийсь дрібний злодій, який, мабуть, думав, що просто допомагає Лейнгу зраджувати Гейзел чи обкручувати махінації з допомогою на інвалідність. Він, здається, не дуже розумний. Гадаю, швидко розколеться, коли зрозуміє, що йдеться про вбивство.

О п'ятій ранку лікарі й поліція вирішили, що більше їм від Страйка нічого не треба. Поліціанти запропонували підвезти його, але Страйк відмовився, гадаючи, що вони просто бажають якнайдовше протримати його під контролем.

— Ми б не хотіли, щоб це вийшло на загал до того, як ми зможемо переговорити з рідними,— сказав молодший полісмен, чиє біляве волосся світилося у тьмяних вранішніх сутінках, коли троє чоловіків прощалися у дворі лікарні.

— Я не піду до преси,— сказав Страйк, широко позіхаючи і шукаючи по кишенях останні цигарки.— У мене сьогодні інші справи.

Він уже був пішов, аж тут дещо згадав.

— А що там за зв'язок між церквами? Брокбенк... чому Карвер вирішив, що то він?

— О,— мовив полісмен з вусами. Він, здається, не дуже хотів ділитися інформацією.— Там один, що працював з молоддю, перевівся з Фінчлі до Брикстона... Це ні до чого не привело, але,— додав він з тінню задерикуватості,— ми його взяли. Брокбенка. Вчора подзвонили з притулку для безхатніх.

— Добре,— кивнув Страйк.— Преса любить педофілів. Я б з нього почав, коли будете спілкуватися з журналістами.

Жоден з полісменів не усміхнувся. Страйк побажав їм доброго ранку і пішов, пригадуючи, чи має якісь гроші на таксі. Він курих, тримаючи цигарку в лівій руці, бо анестезія у правій

уже майже минулася. Зламаний ніс щипало від ранкової прохолоди.

— Шо? Йоркшир? — спитав по телефону Шпеник, коли подзвонив повідомити Страйкові, що має машину, а детектив пояснив, куди треба їхати.— Йоркшир?!

— Мессем,— відповів Страйк.— Слухай, я тобі вже казав — я тобі заплачу скільки скажеш, щойно будуть гроші. Там весілля, на яке мені конче треба потрапити. Часу обмаль... Скільки скажеш, Шпенику, я тобі заплачу, щойно зможу.

— А чиє весілля?

— Робін,— відповів Страйк.

— А,— озвався Шпеник. Новина, здається, його потішила.— Ну якщо така справа, Куше, то повезу. Я тобі казав, що не треба...

— ...так...

— ...Аліса тобі казала...

— Та казала, ще й як голосно.

Страйк сильно підозрював, що Шпеник тепер спить з Алісою. Він не знав, чим ще пояснити швидкість, з якою Шпеник запропонував її кандидатуру, коли Страйк озвучив потребу в жінці, яка

зіграла би безпечну, але важливу роль у пійманні Дональда Лейнга. За цю роботу Аліса попросила сто фунтів і запевнила Страйка, що взяла б значно більше, якби не відчувала себе глибоко в боргу перед його партнеркою.

— Шпенику, обговорімо все дорогою. Мені треба в душ і поїсти. Нам дуже пощастить, якщо встигнемо.

Й отже, вони мчали на північ у «мерседесі», який Шпеник позичив; де саме, Страйк вирішив не питати. Детектив, який протягом двох попередніх ночей і очей не склепив, перші шістдесят миль дрімав і з хропінням прокинувся, коли в кишені завібрував мобільний.

— Страйк,— сонно вимовив він.

— Збіса чудова робота, друже,— сказав Вордл.

Тон словам не відповідав. Кінець кінцем, саме Вордл відповідав за розслідування, коли з Рея Вільямса було знято всі

підозри у причетності до смерті Келсі.

— Дякую,— відповів Страйк.— Ти розумієш, що ти — останній коп у Лондоні, який ще готовий зі мною розмовляти?

— А, добре,— трохи поступився Вордл.— Якість, а не кількість. Подумав, що тобі це варто знати: Ричарда вже знайшли, і він співає, мов та канарочка.

— Ричарда...— пробурмотів Страйк.

Відчуття було таке, ніби з його виснаженого мозку вимило всі подробиці, якими він стільки місяців був одержимий. За вікном з пасажирського боку спалахами літньої зелені заспокійливо пролітали дерева. Страйк готовий був проспати кілька днів.

— Ричі. Дікі. Мотоцикл,— нагадав Вордл.

— А, так,— відповів Страйк, розсіяно почухав зашите вухо, вилаявся.— Чорт, як боляче... вибач... і що, він уже заговорив?

— Не сказати, що він дуже розумний хлопець,— мовив Вордл.— Крім того, ми знайшли в його квартирі трохи краденого.

— Я думав, що Донні так добуває гроші. Красти він завжди був мастак.

— Там ціла маленька банда. Нічого серйозного, так, цуплять усе потроху. Про подвійне життя Лейнга знав тільки Ричі; гадав, той крутить оборудки з допомогою на інвалідність. Лейнг попросив трьох поплічників прикрити його і сказати, що поїздка до Шоргему-бай-Сі була в ті вихідні, коли він убивав Келсі. Схоже, сказав їм, що десь має іншу пташечку і не хоче, щоб дізналася Гейзел.

— Лейнг завжди умів навертати людей на свій бік,— сказав Страйк, згадавши детектива на Кіпрі, що так радо зняв з нього підозру у зґвалтуванні.

— Як ти зрозумів, що вони не були там на ті вихідні? — поцікавився Вордл.— В них і фото, і все... як ти здогадався, що на вихідні, коли було вбито Келсі, вони не мали парубоцької вечірки?

— О,— озвався Страйк.— То приморські миколайчики.

— Що?

— Миколайчики,— повторив Страйк.— Вони не цвітуть у квітні. Тільки влітку і восени — я половину дитинства провів у Корнволлі. Оце фото з Лейнгом і Ричі біля моря... там були миколайчики. Я мав одразу зрозуміти... але зійшов на манівці.

Коли Вордл поклав слухавку, Страйк задивився у вікно, за яким пролітали поля й дерева, і замислився про минулі три місці. Він сумнівався, що Лейнг знав про Британі Брокбенк, але, мабуть, розкопав історію суду над Віттakerом і як той цитував «Панну з солоним лососем». Страйкові здалося, що Лейнг просто проклав для нього колію, але сам не дуже знав, наскільки його план успішний.

Шпеник увімкнув радіо. Страйк краще б заснув, але не нарікав — тільки опустив вікно і закурив. Сонце сяяло чимдалі яскравіш, і він помітив, що італійський костюм, надягнутий автоматично, весь у плямах від підливи й червоного вина. Страйк потер найпомітніші висохлі плями, тоді раптом згадав ще дещо.

— А, чорт!

— Га? Шо?

— Забув покинути дівчину.

Шпеник засміявся. Страйк сумно усміхнувся. Всміхатися було боляче. Все обличчя боліло.

— Куше, а ми типу зірвемо весілля?

— Звісно, що ні,— відповів Страйк і дістав ще одну цигарку.

— Мене запрошено. Я друг. Гість.

— Ти її з роботи вигнав,— зауважив Шпеник.— Там, звідки я родом, це не дуже дружня штука.

Страйк не став нагадувати Шпенику, що в нього небагацько знайомих, які десь колись мали роботу.

— Вона як твоя мама,— по довгій паузі мовив Шпеник.

— Хто?

— Та Робін твоя. Добра. Хотіла малу врятувати.

Страйк не міг захищати відмову врятувати дитину перед чоловіком, якого самого у віці шістнадцятьох років врятували, витягнувши з канави, де він спливав кров'ю.

— Ну, я от якраз хочу спробувати її повернути. Але коли вона тобі знову подзвонить... якщо подзвонить...

— Так, так, я тобі скажу, Куше.

Обличчя, яке Страйк бачив у бічному дзеркалі, могло належати жертві дорожньо-транспортної пригоди. Ніс розпухнув і посинів, а ліве вухо почорніло. При денному світлі стало видно, що спроба похапцем поголитися лівою рукою була не надто успішна. Уявивши, як намагається непомітно стати десь на задвірках церкви, Страйк зрозумів, що буде вирізнятися. От буде сцена, якщо Робін вирішить, що не хоче його бачити! Він не хотів псувати їй весілля. Подумки Страйк поклявся, що піде, щойно його про це попросять.

— КУШЕ! — збуджено гукнув Шпенник, і Страйк аж підскочив.

Шпенник увімкнув радіо.

«...у справі Шеклвелльського різника арештовано підозрюваного. Після ретельного обшуку квартири на Волластон-Клоузі поліція звинуватила тридцятичотирирічного Дональда Лейнга в убивствах Келсі Платт, Гізер Сمارт, Мартіни Россі й Сейді Роуч, у замаху на життя Лайли Монктон і жорстокому нападі на шосту, неназвану жінку...»

— Про тебе не сказали! — мовив Шпенник, коли повідомлення закінчилося. Голос у нього був розчарований.

— Так і не мали,— відповів Страйк, борючись із дивною знервованістю. Попереду з'явився Мессем.— Але ще скажуть. І це добре: треба трохи реклами, щоб мій бізнес знову злетів.

Він автоматично глянув на зап'ясток, забувши, що годинника немає, тоді перевірів час на приладовій панелі.

— Жени, Шпенику. Ми так проґавимо початок.

Що ближче до мети, то сильніше Страйк тривожився. Служба мала двадцять хвилин як початися, коли вони почали підніматися на Мессемський пагорб. Страйк у телефоні подивився, де стоїть церква.

— Отам,— сказав він, панічно показуючи на інший бік найширшого майдану, який колись бачив, де було повно людей і наметів з їжею. Коли Шпенник помчав по периферії майдану, кілька перехожих насупилося, а один чоловік у полотняному

кашкеті погрозив кулаком водію зі шрамами на обличчі, що так необачно ганяє сонним серцем Мессема.

— Зупини тут, десь тут! — сказав Страйк, побачивши два прикрашені білими стрічками темно-сині «бентлі» на дальньому боці майдану. Шофери балакали, скинувши кашкети під яскравим сонцем. Обидва озирнулися, коли Шпеник загальмував. Страйк скинув ремінь безпеки; тепер з-за крон дерев було видно шпиль церкви. Страйка мало не нудило — понад сумнів, через те, що за ніч він викурив з чотири десятки цигарок, не спав, ще й мав Шпеника за водія.

Страйк зробив кілька кроків уперед, тоді кинувся назад до приятеля.

— Почекай мене. Я, може, не лишуся.

І він побіг повз шоферів (ті витріщалися на нього), на ходу поправляючи краватку. Тоді згадав про стан свого обличчя й костюма. І нащо той клопіт?

Страйк прокульгав за ворота у порожній церковний двір. Церква вражала і нагадала йому про церкву святого Діонісія у Маркет-Гарборо, коли вони з Робін ще були друзями. Тиша над сонним і сонячним цвинтарем здавалася зловісною. Страйк проминув дивну, якусь язичницьку на вигляд колону з різьбленням праворуч від себе і наблизився до важких дубових дверей.

Потягнувши за клямку лівою рукою, він завагався.

— А, пішло воно все,— видихнув Страйк до себе і як міг тихенько відчинив двері.

Його зустрів аромат троянд: білі ружі Йоркширу квітнули у високих вазах і прикрашали краї лавок, на яких тіснилися гості. До самого віттаря тягнувся ліс яскравих капелюхів. Мало хто помітив Страйка, коли той прочовгав усередину, але хто помітив — почали витріщатися. Він боком посунув уздовж задньої стіни, поглядаючи в бік віттаря.

Робін мала вінець з білих троянд на довгому хвилястому волоссі. Її обличчя Страйк не бачив. Лубка на її руці не було, і навіть звідси він роздивився довгий пурпуровий шрам, що збігав по її руці.

— Чи ти,— почувся дзвінкий голос невидимого вікарія,— Робін Венеція Еллакотт, береш цього чоловіка, Метью Джона Канліффа, за свого законного чоловіка, щоб бути з ним поруч від сьогодні й до...

Виснажений, напружений, зосереджений на Робін, Страйк навіть не помітив, як близько підійшов до букета у високій тюльпаноподібній бронзовій вазі.

— ...в радості й у горі, в багатстві й у бідності, в недузі й при здоров'ї, поки смерть...

— Ой чорт,— сказав Страйк.

Букет, на який він налетів, перекинувся — ніби у сповільненій зйомці — і з оглушливим брязкотом упав на підлогу. І гості, і пара озирнулися на нього.

— Я... Боже, вибачте,— безнадійно мовив Страйк.

Десь у центрі зібрання засміявся чоловік. Більшість гостей негайно розвернулася до вітваря, але кілька гостей ще супилося на Страйка і не одразу спам'яталося.

— ...не розлучить вас,— з терпінням святого закінчив вікарій.

Чарівна наречена, яка не всміхнулася жодного разу за цілу службу, раптом просяяла.

— Так! — дзвінким голосом сказала Робін, глянувши просто у вічі не своєму новоспеченому чоловіку, що з кам'яним обличчям стояв поруч, а побитій і закривавленій людині, яка щойно перекинула її квіти.

Подяки

Не пам'ятаю, щоб отримувала таке задоволення від літератури, як під час роботи над романом «Кар'єра лиходія». Це дивно — не тільки тому, що його тема страшна, а ще й тому, що в ці дванадцять місяців я була страшенно зайнята і мусила перемикатися між різними проектами, а так працювати я не люблю. І все-таки Роберт Ґалбрейт завжди був ніби моїм персональним ігровим майданчиком, і цього разу теж не підвів.

Я маю подякувати моїй звичайній команді за те, що ця моя вже не таємна особистість продовжує приносити стільки задоволення, а саме: моєму незрівнянному редакторові Девіду Шеллі, який став хрещеним батьком уже чотирьох моїх романів і завдяки якому процес редагування такий плідний; моєму чудовому агентові й другові Нілу Блеру, що від самого початку непохитно підтримував Роберта; Дібі й *SOBE* — за те, що дали мені виїсти всенькі ваші військові мізки; *Back Door Man* — за що, краще не казати; Аманді Дональдсон, Фіоні Шапкотт, Анджелі Мілн, Крістін Коллінвуд, Саймону Брауну, Кайсі Тіенсу й Дані Кемерон, без чиєї важкої праці я б не мала часу на власну роботу; і команді мрії — Маркові Гатчинсону, Нікі Стоунгілл і Ребецці Солт, без яких, правду кажучи, мені б настав кінець.

Особливо дякую членові парламенту, який надав мені можливість відвідати 35 секцію Британського Відділу спеціальних розслідувань Королівської військової поліції в Единбурзькому замку.

Дякую також двом поліціанткам, що не арештували мене, коли я робила фото периметру атомної станції у Барроу-ін-Фернесі.

Всім авторам текстів, що колись працювали з «Blue Oyster Cult», за такі чудові пісні й дозвіл використати їхні вірші в цьому романі.

Моїм дітям — Децці, Дейві та Кензу: люблю вас так, що бракне слів, і хочу подякувати за розуміння в ті моменти, коли

письменницький свербіж ставав особливо нестерпним.

І останнє і найважливіше: дякую, Ніле. Ніхто не допомагав мені під час роботи над цією книжкою так, як ти.

notes

Примечания

1

Брукняк у вікно не жбурляють з цілунком («Блу ойсте калт», «Навіженство у наступності»).

2

Напівгерой у грі твердих сердець («Блу ойсте калт», «План Маршалла»).

3

У «Барі чотирьох вітрів» — чотири вітри, // Є двоє замкнених дверей, закрито вікна, //І перші двері — справжній вхід, //А другі — ніби в дзеркалі... («Блу ойсте калт», «Астрономія»).

4

Пекло стоїть на жалях («Блу ойсте калт», «Помста Бери Джеміні», слова Патті Сміт).

5

Хіба то диво, що мій ум палає? («Блу ойсте калт», «Вогненні телепати»).

6

Ввижається: троянда сяє. //Ледь руку простягну — зникає («Блу ойсте калт», «Сльози на самоті»).

7

З минулого, без любові («Блу ойсте калт», «Тінь Каліфорнії»).

Ззовні все легке й утішне, // Та всередині не смішно («Блу
ойсте калт», «Це не літо кохання»).

...криваві письменна («Блу ойсте калт», «Передоз од самого життя»).

10

У присутності іншого світу («Блу ойсте калт», «У присутності іншого світу»).

11

Ти не востаннє бачила мене; // Чекай, мала, бо я знайду тебе («Блу ойсте калт», «Вистава починається»).

12

Де чоловік із золотим татуюванням? («Блу ойсте калт», «Сила у відчаї»).

13

Троянду в руку, сядь зручніш: //Тут, в барі «Конрі», ми як вдома («Блу ойсте калт», «Перед цілунком»).

14

І я оголений, куди й подівся захист («Блу ойсте калт», «Вуста на пагорбах»).

Я навіть і не знав, що їй так кепсько («Блу ойсте калт», «Деббі Деніз», слова Патті Сміт).

16

...прийняв дзвінок // І взнав, що знаю я тепер, та знати не хотів («Блу ойсте калт», «Живи для мене»).

17

Не відчеплюсь, проте я не гонитель — // вважай, я наполегливий цінитель («Блу ойсте калт», «Мені просто подобається бути поганцем»).

Моменти насолоди в світі болю («Блу ойсте калт», «Займайтесь роком, не війною»).

19

Вступи у світ чужинців, // У море невідомих... («Блуайте калт», «Зведений курок»).

20

Праця перемагае все (*лат.*).

21

Є час для бесіди, є час для бійки («Блу ойсте калт», «Навіженство у наступності»).

Пустельний краєвид, // Казковий спокій... («Блу ойсте калт», «Ночі в Долині смерті»).

Прийшло страшне знання... («Блу ойсте калт», «У присутності іншого світу»).

...о, Деббі Деніз, ти була мені вірна, // Терпляче чекала мене під вікном («Блу ойсте калт», «Деббі Деніз», слова Патті Сміт).

Мене схопило — що, не пам'ятаю... («Блу ойсте калт», «Вуста на пагорбах»).

Квіт нічний, вечірні ружі: // Цей садок приступний, друже
(«Блу ойсте калт», «Тендерлойн»).

Що там в кутку? Так темно, не розгедиш («Блу ойсте калт», «Коли стемніє»).

І могутній вітер двері відчинив... («Блу ойсте калт», «Не бійся Женця»).

Не мариться нічого — просто шепче («Блу ойсте калт», «Вігілія»).

Боюся, талану у мене небагато... («Блу ойсте калт», «Чорний клинок»).

Це вам не Сад Едемський («Блу ойсте калт», «Це не літо кохання»).

«Удар милосердя»; останній, добиваючий удар (*фрі*).

Ці двері відчиняються в два боки... («Блу ойсте калт», «З пільми»).

...кохання — пістолет, // В руках таких, як ти, воно убивче
(«Блу ойсте калт», «У пошуках Селін»),

Дивись — опудало махає нам з туману («Блу ойсте калт», «З пітьми»).

Живу, лише щоб чорт своє отримав («Блу ойсте калт», «Палаю за тобою»).

Фроїде, зглянься на мене («Блу ойсте калт», «Досі палаю»).

Так, це я — збирач очей («Блу ойсте калт», «Збирач очей»).

Я тонше відчуваю морок... («Блу ойсте калт», «Врожайний місяць»).

Прийшла пора для маніяків серед ночі («Блу ойсте калт», «Навіженство у наступності»).

Я не у себе і не при собі... («Блу ойсте калт», «Королева Селестіал»).

Не відвертайся, не ставай у профіль, // Бо не вгадаєш, коли час тобі іти («Блу ойсте калт», «Не відвертайся».)

Скрипничий моріг (*Fiddler's Green*) — згідно з англійським фольклором, міфічний зелений рай для солдатів і моряків.

Не заздри тому, чиї очі — мов рентген («Блу ойсте калт», «Рентгенівський зір»).

Тепер уздри: я ветеран ста сотень війн ума... («Блу ойсте калт», «Ветеран психічних війн»).

Коли це правда, це не ти — // Це, може, навіть я («Блу
ойсте калт», «Шпигун у домі Ночі»).

Настала остання ніч смутку, //І далі вона не пішла... («Блу ойсте калт», «Не бійся Женця»).

Мста за зневажене життя й за збиток — // Така умова нашої угоди («Блу ойсте калт», «Мста (Договір)»).

Він — той, хто вижив; проклятий провидець, // Спаситель гнаний, він кричить у ніч («Блу ойсте калт», «Єдиний, хто вижив»).

Погрози газом й образи троянд («Блу ойсте калт», «Перед цілунком»).

І ось, і ось настав момент: // Чави малюнок ружі («Блу ойсте калт», «Перед цілунком»).

«Червоний беретик» перед цілунком... («Блу ойсте калт», «Перед цілунком»).